

AGENDA

Bestuurscommissie Veiligheid

Datum	:	Donderdag 25 november 2021
Tijdstip	:	10.30 – 12.00 uur
Locatie	:	Digitaal via Teams

Bestuurscommissie Veiligheid (10.30 – 12.00 uur)

	Onderwerp	Bijlage	Doel
1.	Opening en vaststellen van de agenda	Ja	Vaststellen
2.	Besluitenlijst 6 oktober 2021		Vaststellen
3.	<u>Mededelingen</u>		
	a) Evaluatie Dekkingsplan 2.0	Geen	Ter informatie
	b) Informatiekaart hoofdvaarwegen en grote meren	Geen	Ter informatie
	c) Evaluatie vogelgriep		
4.	Bestuurstevredenheidsonderzoek (BTO)	Ja	Ter informatie
		Ja	Ter vaststelling aanbieden aan DB/AB
5.	Begroting 3.0	Ja	Ter vaststelling aanbieden aan DB/AB
6.	Kaderbrief 2023-2026	Ja	Vaststellen en voor zienswijze naar gemeenten via DB
7.	Deelname oprichting landelijk expertisebureau risicobeheer en verzekeringen	Ja	Voornemen tot besluit en voor wensen/bedenkingen naar gemeenten via DB
8.	Vaststellen Regionaal Crisisplan	Ja	Ter vaststelling aanbieden aan AB
9.	Voorlopige vaststelling Regionaal Risicoprofiel	Ja	(Voorlopige) vaststelling en voor wensen/bedenkingen naar gemeenten, gelijktijdig met Meerjarenbeleidsplan 2023-2026. Voor definitieve vaststelling aanbieden aan AB in december 2022
10.	Vaststellen evaluatie Meerjarenbeleidsplan Veiligheid 2019-2022	Ja	Vaststellen
11.	Rondvraag en sluiting	Geen	-

Besluitenlijst Bestuurscommissie veiligheid

Datum : 6 oktober 2021
Locatie : Ridderzaal – VRF

Aanwezig:

S Buma (voorzitter VRF)

L.P. Stoel (Ameland)

F. Veenstra (de Fryske Marren)

I. Sjerps (Harlingen)

T.J. van der Zwan (Heerenveen)

J.G. Kramer (Noardeast-Fryslân)

E. van Selm (Opsterland)

J. Rijpstra (Smallingerland)

S. Korthuis (Ooststellingwerf)

L.J. Gebben (Tytsjerksteradiel)

M. Schrier (Vlieland)

M.C.M. Waanders (Waadhoeke)

N.A. van de Nadort (Weststellingwerf)

J. de Schepper (Politie Eenheid Noord-Nederland)

D.P. de Vries (Provincie Fryslân)

W.K. Kleinhuis (alg. directeur/ commandant Brandweer)

M. de Graaf (directeur Publieke Gezondheid)

E. Knoll (directeur bedrijfsvoering) (directeur Bedrijfsvoering)

A. de Vries (secretaris)

Afwezig:

N.I. Agricola (Dantumadiel)

C. van de Pol (Terschelling)

O. brouwer (Achtkarspelen)

W. van Gent (Schiermonnikoog)

J.A. de Vries (Súdwest-Fryslân)

P.H.S. van Rest (Officier van Justitie)

L.M.B.C. Kroon (Dijkgraaf Wetterskip Fryslân)

1. Opening en vaststellen agenda

De voorzitter opent de vergadering om 10.00 uur en heet iedereen welkom.

➤ *De agenda wordt vastgesteld.*

2. Besluitenlijst 16 juni 2021

➤ *De bestuurscommissie stelt de besluitenlijst ongewijzigd vast.*

3. Mededelingen

a) Dhr Kleinhuis meldt dat er een nieuw Afdelingshoofd Brandweer voor de afdeling Zuid is geworven; Patrick Sprokkereef.

Daarnaast loopt de werving voor een nieuw afdelingshoofd Brandweer voor de afdeling Noord.

b) Dhr Kleinhuis geeft een toelichting op het proces om te komen tot een nieuw Meerjarenbeleidsplan Veiligheid voor de periode 2023 – 2026. In de agendacommissies Veiligheid en Gezondheid is de sterke wens uitgesproken om dit op eenzelfde manier te doen als het huidige Meerjarenbeleidsplan. Dat betekent dat de zittende en nieuwe bestuurders (ivm gemeenteraadsverkiezingen) worden betrokken bij de totstandkoming van het nieuwe plan. In november ligt de evaluatie van het huidige beleidsplan voor en deze dient tevens als input voor het nieuwe. Daarnaast wordt gekeken naar een themasessie of conferentie met bestuurders over thema's voor het nieuwe Meerjarenbeleidsplan.

Mw Korthuis vraagt om ruim de tijd te nemen voor het betrekken van de nieuwe raden omdat collegevorming mogelijk lang kan duren. Dhr Kleinhuis geeft aan dat hier zeker rekening mee wordt gehouden in de planning.

4. Tweede bestuursrapportage 2021 voor het onderdeel veiligheid

Dhr Gebben geeft een korte toelichting op de tweede bestuursrapportage die door de coronacrisis nog steeds veel onzekerheden bevat. Tegen het eind van het jaar volgt het volledige resultaat.

Dhr Knoll meldt dat het verwacht resultaat 102 miljoen bedraagt. Dit komt met name doordat een aantal taken niet opgepakt kunnen worden.

Mw Sjerps vraagt om een toelichting op de opmerking over de dekking van maatwerkpakketten op blz 2. Dhr Kleinhuis meldt dat dit gaat over de omgevingswet en refereert aan besluitvorming in de bestuurscommissie van juni jl. Met dit besluit is budget gegarandeerd en kunnen de adviezen richting gemeenten gecontinueerd worden. Dit bekostigingssysteem wordt over twee jaar geëvalueerd.

Dhr Stoel vraagt naar de argumentatie voor het niet declareren van coronakosten op het onderdeel veiligheid. Dhr Kleinhuis geeft aan dat er binnen veiligheid veel geld is overgehouden doordat een aantal taken niet opgepakt kunnen worden. Er is (landelijk) afgesproken in dergelijke gevallen geen declaraties in te dienen.

Dhr Kleinhuis wil graag een toelichting geven op de vakbekwaamheid brandweer. In deze rapportage staat dat de brandweer achterloopt met de vakbekwaamheid van manschappen. Dit is echter in alle veiligheidsregio's aan de orde. Doordat alle regio's hiermee te maken hebben kan niet iedereen gelijktijdig opgeleid worden. Ook niet in 2022. Mogelijk is het noodzakelijk om het geld langer te bestemmen om vakbekwaamheid in te halen en daarmee spreiding van de klassen mogelijk te maken en op orde te krijgen. Dit is terug te zien in de aankomende jaarrekening.

Mw Korthuis vraagt aandacht voor vrijwilligers naar aanleiding van het dossier taakdifferentiatie. Dhr Gebben waardeert dat het onderwerp leeft en begrijpt dat het iets doet met het sentiment van vrijwilligers. Maar wil ook benoemen dat het bestuur veelvuldig door de VRF is meegenomen. Dhr Gebben ervaart veel aandacht vanuit de organisatie voor de vrijwilligers. Dhr Kleinhuis geeft aan dat de veranderingen in Friesland gelukkig niet zo heel groot zijn. En roept op dit signaal ook af te geven. Met behulp van webinars worden de vrijwilligers met regelmaat meegenomen in de ontwikkelingen.

- *De Bestuurscommissie Veiligheid adviseert het dagelijks bestuur de inhoudelijke verantwoording van het programma Brandweer en het programma Crisisbeheersing conform bijgevoegd concept op te nemen in de tweede bestuursrapportage van 2021.*

5. Oprichting expertisebureau risicobeheer en verzekeringen veiligheidsregio's

In de beleidsadviescommissie (BAC) brandweer is dit onderwerp besproken. Al langere tijd blijkt verzekeren voor veiligheidsregio's erg lastig. De premies zijn hoog en niet alles is meer te verzekeren. Daarom trekken de VR-en gezamenlijk op. Niet verzekerbare schade wordt in de toekomst in een waarborgfonds ondergebracht om samen draagkracht te genereren. Voor deze ontwikkeling is een stichting nodig. Landelijk is onderzocht dat een eigenstandige stichting ingericht moet worden. Om dit te formaliseren gaat de VRF, conform de gemeenschappelijke regeling, bij de raden langs om gevoel op te halen. Dit wordt gelijktijdig uitgevoerd met de periode voor zienswijze voor de kaderbrief.

Dhr Rijpstra geeft aan dat de kaderbrief nog wel eens onderwerp van discussie is. En adviseert het de kaderbrief en de oprichting van het expertisebureau afzonderlijk te behandelen. Dhr Kleinhuis beaamt dit. Het worden twee separate stukken, maar procedures worden gelijktijdig gelopen.

Dhr Stoel meldt dat een stichting de minst democratische vorm is die je kan kiezen. En vraagt aandacht voor het benoemen en ontslaan van bestuur in de stichting in de statuten. De voorzitter deelt deze mening over een stichting, maar geeft aan dat dit echt een uitvoeringsstichting wordt.

6. Evaluatie Dekkingsplan 2.0

In oktober 2017 heeft het bestuur van Brandweer Fryslân het Dekkingsplan 2.0 'Samen Paraat' vastgesteld. Het Dekkingsplan wordt iedere vier jaar tegen het licht gehouden en opnieuw worden vastgesteld. Vooruitlopend op dit besluit is er geëvalueerd in welke mate het huidige dekkingplan volstaat, of dat er eventuele aanpassingen gedaan moeten worden. De evaluatie ligt voor en de resultaten worden gepresenteerd door dhr van de Velde (Adjunct-Commandant Brandweer Fryslân)

Op basis van de evaluatie is de aanbeveling om het Dekkingsplan 2.0 opnieuw vast te stellen voor 4 jaren. Extra is de verplaatsing van de WTS1000 van Franeker naar Harlingen (daar heeft het voertuig altijd al gestaan). En het herzien van de Kazerne Volgorde Tabel (KVT) in 2022 o.a. naar aanleiding van de kazerne in Oudega.

Mw waanders stelt naar aanleiding van de presentatie een vraag over de visualisatie van de opkomsttijden (rode en groene bolletjes). Mw Waanders wil graag weten of bij de vaststelling van het huidige Dekkingsplan eenzelfde visualisatie is gemaakt. En of er een vergelijking mogelijk is. Dhr van de Velde geeft aan dat het Dekkingsplan een theoretische aanname was. Ondanks de theoretische aanname zijn er wel activiteiten uitgevoerd voor de 18 + plekken in de regio. Bijvoorbeeld extra voorlichting aan burgers.

Dhr Stoel merkt op dat de evaluatie is gebaseerd op basis van wat geregistreerd is. Maar een element van veiligheid is ook dat je moet voorbereiden op de risico's en de mogelijke impact. Dus preventief op basis van een risico dat (nog) niet heeft plaatsgevonden. Dhr van de Velde bevestigt dat de evaluatie van het Dekkingsplan inderdaad gaat over daadwerkelijke uitrukken. Dhr Kleinhuis vult aan dat voor risico's in de regio, waaronder natuurbranden of objecten die buiten bereik van een watervoorziening liggen, aparte projecten worden uitgevoerd. Dat valt onder risicobeheersing en brandpreventie. In dat geval is het ook aan de eigenaar van een pand of een bewoner om maatregelen te nemen. Dhr Stoel denkt dat die projecten op invloed kunnen zijn op het dekkingsplan. Dhr Kleinhuis geeft aan dat het dekkingsplan gaat over objecten en aanrijtijden. Aan bijvoorbeeld een natuurbrand is geen aanrijdtijd verbonden. Je moet dan vooral slagkracht organiseren.

Mw Waanders vraagt naar aanleiding van de conclusies naar de inzet van diverse instrumenten zoals beschikbaarheidssystemen. Er zijn diverse investeringen gedaan voor systemen. Moet er nog meer of wordt dit nog niet ingezet? Dhr Kleinhuis bevestigt dat er investering zijn gedaan in systemen, met posten moet gesproken worden over het gebruik van data als sturingsinformatie voor het management. Dat ligt erg gevoelig. Mw Waanders vindt de paraatheid een kernwaarde. En daar hoort het meten bij. Met de beschikbare informatie moet je de juiste dingen doen. Dhr Kleinhuis bedankt mw Waanders voor deze oproep tot urgentie.

Dhr Kleinhuis meldt de procedure voor zienswijze en vaststelling:

- 6 oktober – Bestuurscommissie Veiligheid
- 14 oktober – Dagelijks Bestuur
- Begin december op route naar gemeenten voor zienswijze (samen met kaderbrief en oprichting expertisebureau verzekering)
- Februari – Dagelijks Bestuur, voorbereiden voor Algemeen Bestuur
- Maart – Algemeen bestuur voor definitieve vaststelling

Mw Waanders vraagt of er regionale bijeenkomsten georganiseerd worden voor de raadsleden. Dhr Kleinhuis geeft aan dat dit aanbod er altijd is, maar dat bijeenkomsten voor raadsleden nog niet geregeld zijn. De commissie doet de oproep om dit wel te doen, en dat mag ook digitaal. Dhr Kleinhuis zegt een webinar toe, zodat deze ook op een later moment terug te kijken is.

Dhr van de Nadort meldt dat in de oplegnotitie wordt gevraagd om kennis te nemen van de evaluatie. De adviezen die in evaluatie staan komen in de oplegnotitie niet goed naar voren. Dat er al stappen wordt gezet, komt in presentatie wel terug, maar blijkt niet uit de oplegnotitie. Dhr Veenstra bevestigt deze opmerking. Dhr Kleinhuis neemt de feedback mee.

7. Rondvraag en sluiting

Mw Korthuis meldt dat de Landmacht bij Elsloo binnenkort 3 calamiteitenputten van 80 meter diep gaat boren. Met het grondwater kan de brandweer snel bosbranden blussen in het Drents-Friese Wold.

De voorzitter sluit de vergadering om 10.53 uur.

Vastgesteld in de vergadering van de bestuurscommissie Veiligheid van 9 februari 2022

Voorzitter

Secretaris

S. van Haersma Buma

W.K. Kleinhuis

Vogelgriep: Evaluatie regionaal overleg 2020/2021

Inhoudsopgave

Inhoud	pagina
Inleiding	3
Doel	3
Opzet evaluatie	3
Resultaten Quick scan	4
Resultaten belevingsonderzoek	5
Resultaten Enquête	6
Conclusie	10
Aanbevelingen	
Bijlage 1	11

INLEIDING

Sinds oktober 2020 worden er veel dode vogels aangetroffen in Fryslân, met name in het Waddengebied. Vervolgens verspreidt de vogelgriep zich steeds sneller. Begin november 2020 komen er berichten dat er in een enkele dagen bijna tweehonderd dode vogels zijn aangetroffen, in het gebied tussen Zwarte Haan en het Lauwersmeer. Dagen daarvoor werden op Ameland meerdere brandganzen gevonden die besmet waren met de vogelgriep. Niet alleen bij wilde (water)vogels wordt de vogelgriep aangetroffen maar ook bij een tweetal pluimveebedrijven in Fryslân. Zo wordt op 21 november 2020 wordt bekend dat bij een pluimveebedrijf in Witmarsum de vogelgriep is vastgesteld. Het bedrijf, met circa 90.000 dieren, wordt geruimd. Dit geldt eveneens voor een pluimveebedrijf in Sint Annaparochie, ruim twee weken later. Ook dit bedrijf wordt geruimd nadat er vogelgriep is vastgesteld.

Naar aanleiding van de uitbraak is eind 2020 in Fryslân een multidisciplinair overleg opgestart. Er vindt een periodiek overleg plaats tussen betrokken partners waarin afgestemd wordt over omgang met, bestrijding van en communicatie over de vogelgriep. Betrokken partners zijn: Wetterskip Fryslân, Gemeenten (Noard-East Fryslân, Súdwest-Fryslân, Ameland, Terschelling), Staatsbosbeheer, Fryske Gea, Natuurmonumenten, Veiligheidsregio Fryslân en Erasmus MC, Provincie Fryslân, Het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Daarnaast is er contact met Rijkswaterstaat en Politie Noord-Nederland.

DOEL

Het doel van de evaluatie is het leren en borgen van de inzet van de overleggroep om vervolgens tot aanbevelingen te komen voor een handelingsperspectief bij een mogelijke volgende uitbraak van de Vogelgriep.

OPZET EVALUATIE

Door middel van een Quick Scan evaluatie, een enquête onder de leden van het regionaal overleg en een diepte-interview onder betrokken agrariërs is er informatie verzameld. In dit rapport worden de resultaten van deze informatieverzameling weergegeven. Op basis van deze resultaten zijn er aanbevelingen gedaan met betrekking tot een handelingsperspectief bij een eventuele nieuwe uitbraak van de vogelgriep.

RESULTATEN QUICK SCAN

Alvorens het afnemen van de enquête is onder de leden van het regionaal overleg een Quick Scan evaluatie uitgevoerd waarbij aan de hand van tips en tops informatie is verzameld. Betrokken partners die zijn bevraagd zijn vertegenwoordigers van:

- De Friese gemeenten Noard-East Fryslân, Súdwest-Fryslân, Ameland en Terschelling.
- Terreinbeheerders (Staatsbosheer, Fryske Gea en Natuurmonumenten)
- Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
- Erasmus MC,
- Veiligheidsregio Fryslân
- Wetterskip Fryslân
- Provincie Fryslân.

Hieronder een weergave van de uitkomsten.

Tops

- o Er was sprake van een goede overlegstructuur en netwerkorganisatie. Tijdens de opstart van de regionale overleggroep werd ervaren dat er te veel ketenpartners aanwezig waren, waardoor de informatiedeling niet helder was en onoverzichtelijk. Daarop is besloten de structuur aan te passen door vertegenwoordigers van verschillende disciplines te laten plaatsnemen in het overleg. Zo werden de gemeenten door vier districtsvertegenwoordigers gerepresenteerd. Ook was er een vertegenwoordiger van gebiedsbeheer.
- o Er was specialistische kennis aanwezig, waaronder een vertegenwoordiger van de Erasmus MC.
- o Er was goed contact tussen de communicatieadviseurs van de VRF en de gemeenten en andere betrokken organisaties.
- o Deelnemers toonden eigenaarschap, betrokkenheid en bereidheid om op te treden.

Tips

- o De taken en verantwoordelijkheden voor iedere ketenpartner was onduidelijk. Met name als het gaat om keuzes waar kosten aan verbonden zijn, wordt het lastig om besluiten te nemen. Maak afspraken over wanneer 'opschaling' middels overleg nodig is. Maak tevens afspraken tussen de verschillende betrokken partners over de aanpak, verantwoordelijkheden en taken aangaande de Vogelgriep.
- o Er zijn partijen gemist bij het overleg, waaronder Politie. Er dient gekeken te worden naar de samenstelling van het regionaal overleg.
- o Verbeter en investeer in het contact tussen de verschillende partners. Dit is van belang bij de afstemming van verschillende scenario's en/of casussen. Heb daarnaast aandacht voor overstijgende scenario's.
- o Er was sprake van een fors personeel tijdsbeslag voor diverse organisaties. Onder de mogelijkheden voor een evenredig personeel tijdsbeslag voor de organisaties.
- o Investeer in de informatiedeling. Er werd informatie bijgehouden in LCMS, daar heeft niet elke partner toegang tot. Maak afspraken over eenduidige informatievoorziening.

RESULTATEN INTERVIEW AGRARIËRS

Bij twee pluimveebedrijven in Fryslân is vogelgriep vastgesteld waardoor deze bedrijven geruimd moesten worden. Ondanks dat het regionaal overleg vogelgriep zich richt op zieke wildvogels is er bij het vaststellen van vogelgriep bij een pluimveebedrijf in Witmarsum contact en samenwerking geweest tussen verschillende agrariërs en deelnemers van het regionaal overleg. In het land nabij het pluimveebedrijf in Witmarsum waren ook zieke wildvogels aanwezig. Het was een bijzondere situatie, omdat hoogstwaarschijnlijk deze twee processen elkaar raakten. Daarom is er gekozen voor een diepte-interview om de beleving van de agrariërs in deze bijzondere situatie weer te geven.

Dit diepte-interview heeft plaatsgevonden met twee agrariërs, waarvan één pluimveehouder, uit Witmarsum en een nabijgelegen agrariër die vlakbij zijn omgeving ook zieke wildvogels heeft waargenomen. Bij de pluimveehouder is in november 2020 vogelgriep vastgesteld en het bedrijf moest worden geruimd. Het interview heeft geleid tot een aantal tops, verbeterpunten en aanbevelingen vanuit de agrariërs.

Tops

- o Het contact met de burgemeester van Súdwest-Fryslân is als zeer goed ervaren. De burgemeester monitorde de uit te voeren acties vanuit de gemeente.
- o Het contact met de vertegenwoordiger van het regionaal overleg is als zeer goed ervaren en tevens was er het gevoel dat er geluisterd werd naar de agrariërs. Ook was er het gevoel dat er samen meer bereikt kon worden.

Verbeterpunten

- o Er heerst een gevoel van gemis aan beheer op de natuurgebieden waarin zieke wildvogels aanwezig zijn.
- o Er was veel onduidelijkheid over de verantwoordelijkheden van de verschillende partijen.
- o De beginfase (waarin er geen actie op zieke wildvogels werd ondernomen) duurde te lang.
- o Er was een gebrek aan communicatie vanuit de direct betrokken organisaties.
- o Er was een gebrek aan kennis bij de betrokkenen van het ruimen van de zieke wildvogels.
- o Er is geen sturing en leiding ervaren bij de aanpak van de zieke wildvogels.
- o Het initiatief met het ruimen van de zieke vogels lag nu bij de pluimveehouders.

Aanbevelingen

Naar voren komt dat het volgens de agrariërs met name noodzakelijk is dat op het moment dat er geconstateerd wordt dat er zieke wildvogels op het land/water zijn, er sneller en gericht actie ondernomen kan worden¹.

- Een draaiboek met daarin de verantwoordelijkheden en taken van elke betrokken partij is wenselijk.
- Een afschiet-vergunning versnelt het beginproces volgens de agrariërs.

¹ Opgemerkt kan worden dat er laboratoriumonderzoek is gedaan op tien knobbelzwanen die tijdens de epidemie in 2020/2021 zijn geëuthanaseerd; Kuiken, T. (2021). Virusdiagnostiek op knobbelzwanen bij Witmarsum/Schaad, Friesland. Informatie uit deze rapportage kan bij eventuele op te stellen protocollen van waarde zijn.

RESULTATEN ENQUÊTE

Aan de leden van de regionale overleggroep is een enquête voorgelegd met stellingen over de onderwerpen: alarmering en opschaling, leiding en coördinatie, informatiedeling en communicatie. Deze onderwerpen maken deel uit van de evaluaties van GRIP-incidenten en zijn aangepast op de evaluatie van de regionale overleggroep vogelgriep. De enquête is door elf respondenten ingevuld vanuit verschillende rollen en verschillende organisaties, deze zijn: Terreinbeheerders, Wetterskip Fryslân, Friese gemeenten, VRF, brandweer, Erasmus MC en Provincie Fryslân.

De scores op de verschillende stellingen zijn weergegeven in de bijlage. Behalve dat de respondenten konden aangeven in hoeverre ze het eens zijn met een bepaalde stelling, kunnen ze daarnaast ook een toelichting geven. Ook deze is weergegeven in de bijlage.

De conclusies van deze scores en toelichtingen zijn hieronder per stelling kort weergegeven.

1.

Ik ben tijdig en op de juiste wijze over het incident geïnformeerd (graag onderbouwen op welke wijze).

Het merendeel van de respondenten is het hier mee eens. Via het onderlinge netwerk is men veelal op de hoogte gesteld. Een enkele respondent is het hier niet mee eens, een reden wordt hiervoor echter niet gegeven.

2.

Er zijn heldere afspraken gemaakt over de op- en afschaling van het incident.

Er is één respondent die aangeeft dat er geen formele boodschap over de vogelgriep is ontvangen. Er was dan ook geen harde GRIP opschaling en respondenten geven aan dat het enige tijd duurde voordat er heldere afspraken zijn gemaakt. Toch is het merendeel eens met de stelling.

3.

Alle benodigde partijen zaten aan tafel of waren beschikbaar voor advies.

De meningen van de respondenten loopt hierover uiteen. Men was tevreden over dat er wetenschappelijke input tijdens de overleggen was en dat de natuurbeheerders aan tafel zaten. Nadat er eerst veel ketenpartners deelnamen aan het overleg, is besloten te gaan werken in een structuur met afgevaardigden. Ook dit is goed bevallen voor de meeste betrokken partners. Wel wordt ook aangegeven dat het lang duurde voordat een aantal partijen aangesloten waren.

4.

De overleggen en voorbereiding hebben gestructureerd plaatsgevonden.

Alle respondenten zijn het met deze stelling eens. Wel wordt aangegeven dat er in eerste instantie te veel betrokkenen aanwezig waren voor het betreffende overleg, wat eerder ook al is aangegeven. Naast de structuur met afgevaardigden, wordt ook aangegeven dat nadat er een 'projectleider' werd toegewezen, de overleggen ook gestructureerder hebben plaatsgevonden.

5.

Binnen het team is voldoende leiding en er is daadkrachtig opgetreden.

Hierover zijn eenduidige antwoorden, toen er eenmaal een 'projectleider' was aangesteld was er voldoende leiding.

6.

Door het team is gebruik gemaakt van beschikbare planvorming/protocollen

Het merendeel van de respondenten heeft op deze stelling neutraal geantwoord. Reden hiervoor is dat er geen actuele planvorming beschikbaar is voor wat betreft de vogelgriep. Dit is dan ook meteen het voornaamste knelpunt binnen de overleggroep. Voor protocollen m.b.t. de vogelgriep op pluimveebedrijven zijn er duidelijk landelijke protocollen die grotendeels door het NWWA worden uitgevoerd. Echter, bij vogelgriep bij wilde vogels zijn er geen bestaande protocollen. Daarnaast is er onduidelijkheid over het handelen van de overheid m.b.t. landelijke monitoring en landelijke adviezen. Aangegeven wordt dat de vogelgriep zich immers niet tot één provincie beperkt.

7.

Er is door het team voldoende stil gestaan bij het scenario denken.

Uit de antwoorden komt naar voren dat men het erover eens is dat er door het team voldoende stil is gestaan bij het scenario denken. Er werd vooruit gedacht door scenario's uit te denken. Het was een goede voorbereiding op een mogelijke uitbraak in andere gebieden.

8.

Er heeft voldoende afstemming plaatsgevonden tussen leden van het team en de achterban.

Een aantal respondenten geeft aan hier geen goed zicht op te hebben, omdat er geen informatie is over hoe de achterban dit heeft ervaren. Andere respondenten geven aan hierover goede afspraken te hebben gemaakt.

9.

Er is een duidelijke taakverdeling afgesproken tussen de teamleden.

Bijna alle respondenten zijn het hiermee eens. Aangegeven wordt dat een actielijst hierbij geholpen heeft. Eén van de respondenten heeft neutraal geantwoord.

10.

Het team heeft effectief samengewerkt.

Ook met deze stelling zijn de meeste respondenten het eens. Opgemerkt wordt dat na een stroeve start er daarna grotendeels effectief is samengewerkt. Daarnaast wordt benoemd dat in de samenwerking met het

ministerie van LNV ruimte voor verbetering is op de punten communicatie en taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden binnen beschermings- en toezichtgebieden.

11.

Besluiten en acties zijn op het juiste niveau genomen.

Hoewel het merendeel van de respondenten het eens is met de stelling is er ook wat verdeeldheid. Genoemd wordt doordat er gebruik gemaakt kon worden van de destijds bestaande GRIP 4 structuur vanwege Covid-19. Mocht de uitbraak groter zijn geweest, dan was wellicht een opschaling naar GRIP 2 gepast geweest.

12.

Het was helder wie voor welke actie verantwoordelijk is.

Ondanks dat de meeste respondenten het eens is met de stelling, wordt ook duidelijk dat dit niet eenvoudig ligt. Er wordt aangegeven dat er onduidelijkheid is over de afbakening van verantwoordelijkheden, zeker in het begin. Verder wordt er aangegeven dat partijen hun verantwoordelijkheid niet genomen hebben. Benoemd wordt dat er een duidelijke afbakening dient te komen tussen waar de stuurgroep/regiegroep over gaat en wat de organisatie zelf moet doen.

13.

Besluiten en acties worden voldoende vastgelegd in LCMS of op andere wijze.

Ondanks dat het merendeel van de respondenten het eens is met de stelling, word er een belangrijk punt neergezet. Één van de respondenten kent het programma LCMS niet en heeft dan ook geen toegang tot LCMS. Voor volledige informatiedeling is dit wel van belang.

14.

Er is een duidelijk beeld en input vanuit communicatie tijdens overleggen.

De respondenten geven aan het hiermee eens te zijn. Er is vanuit communicatie een goed omgevingsbeeld weergegeven.

15.

De externe communicatie (naar pers en publiek) over het incident verliep goed.

De respondenten geven aan het eens te zijn met dat de externe communicatie over het incident goed verliep. Vanuit de VRF werd veelal een algemeen beeld gedeeld en ook kon de media terecht bij VRF. Drie respondenten hebben een neutraal antwoord gegeven. Door een respondent wordt aangegeven dat er vanuit de communicatie afdeling regelmatig op zoek moest worden gegaan naar afgevaardigden vanuit bijvoorbeeld natuurpartijen die iets toe wilde lichten over de situatie in hun gebied. Dat verliep niet altijd vlekkeloos volgens de respondent.

16.

De taakverdeling qua communicatie is goed bevallen.

Ook hier geven de respondenten aan het veelal eens te zijn met de stelling. De centrale communicatie vanuit VRF was voor het beeld van de hele provincie en het handelingsperspectief. Vanuit elke betrokken organisatie was de communicatie decentraal met betrekking tot hun eigen werkzaamheden en taken en de

situatie in hun eigen gebied. Wel wordt genoemd dat de taakverdeling duidelijk is, maar dat deze in de praktijk niet altijd goed uitpakte.

17.

Overig

Door de respondenten is verder benoemd dat er behoefte is aan afspraken over de rol- en taakverdeling en dekking van de kosten. Ook wordt benoemd dat er onduidelijkheid is over wie bij welke situatie opschaalt naar de regionale overleggroep. Daarnaast is de capaciteit die vanuit de verschillende partnerorganisaties geleverd moet worden een punt van zorg.

CONCLUSIE

De vogelgriep is een langdurig incident wat geen standaard GRIP behelst. Daarnaast treft de vogelgriep niet alleen provincie Fryslân maar is het een landelijk incident. In die zin maakt het de vogelgriep een bijzonder incident. Er is geen kant-en-klare samenstelling van een multidisciplinair hulpverleningsteam dat net als met een GRIP 1 in actie komt. Als in november 2020 de vogelgriep en de daarbij horende kwesties en problemen in beeld komen, wordt er een regionaal overleg met verschillende betrokken partners opgezet. Een overleg wat niet eerder bij dergelijke incidenten is opgezet, maar waarbij een beroep wordt gedaan op de verantwoording, eigenaarschap en bereidheid van verschillende partners. Daarnaast is het een overlegvorm wat vrij uniek is in Nederland. Door de bijzondere omstandigheden vanwege de coronacrisis kon er gebruik gemaakt worden van de bestaande GRIP 4 opschaling.

Uit de resultaten van deze evaluatie komt duidelijk naar voren dat dit regionaal overleg veelal positieve punten heeft. Betrokken partners hebben over het algemeen de samenwerking als effectief ervaren en er was specialistische kennis aanwezig in het overleg. Vanuit de samenleving, specifiek vanuit de pluimveehouders, hebben het contact met het regionaal overleg als zinvol en prettig ervaren. Daarnaast zijn er enkele punten die (nog) niet goed verlopen, waaronder duidelijkheid over taken en verantwoordelijkheden en de behoefte aan een draaiboek. Daarom zijn er een aantal aanbevelingen beschreven.

Aanbevelingen

- Op- en afschaling*
Behouden: Opstarten van een periodiek overleg bij een uitbraak van vogelgriep.
Verbeteren: Onderzoek de gewenste GRIP-opschaling. Er is gebruik gemaakt van de bestaande GRIP 4 opschaling (coronacrisis) om de bestuurders te informeren, in een andere situatie is wellicht een andere opschaling gepast. Bepaal ook wie besluit tot opschaling en wanneer wordt opgeschaald.
- Samenstelling overlegstructuur*
Behouden: De huidige overlegstructuur met afvaardigingen vanuit de verschillende kolommen is als effectief ervaren en aan te raden dit voor een volgende uitbraak. De afvaardiging vanuit de gemeentelijke districten is goed verlopen. De aanwezigheid van een vogelgriepdeskundige en de terreinbeheerders was waardevol. Ook het aanstellen van een projectleider is aan te raden voor een volgende keer.
Verbeteren: Onderzoek de meest gewenste samenstelling van de overlegstructuur naast een afvaardigen. Respondenten geven aan dat een aantal partners werden gemist, bijvoorbeeld politie. Daarnaast wordt aangegeven dat het gewenst is om een vogelgriepdeskundige al bij het opzetten van het team te betrekken. Ook provincie Fryslân sloot later aan, gewenst is dat deze ook eerder aansluit.
- Plannen/protocollen/werkwijze*
Behouden: Het gebruik van ervaringen en plannen van voorgaande jaren. De werkwijze die uitgedacht gedurende de overleggen is ook als gewenst ervaren.
Verbeteren: Leg de betreffende werkwijze vast. Protocollen tot handelen met betrekking tot wilde vogels die de verdenking hebben ziek of dood te zijn gegaan door hoog-pathogene griep zijn gewenst.
- Verantwoordelijkheden/taken*
Behouden: Het gebruik van een actielijst voor de taken.
Verbeteren: Inzicht verkrijgen in en vastleggen van de verantwoordelijkheden en taken van de betrokken partners. Onder andere de taken van de LNV zijn door een respondent als onduidelijk ervaren. Ook was er onduidelijkheid ten aanzien van de verantwoordelijkheid van de gemeenten met betrekking tot het opruimen van de kadavers. Onderzoek daarnaast de mogelijkheid tot wisselende coördinerende rollen binnen het regionaal overleg. Baken af waar de verantwoordelijkheden van het regionaal overleg liggen en wat de organisaties zelf doen.
- Scenario's*
Behouden: Het voortdurend vooruit blijven kijken door mogelijke scenario's uit te denken.
Verbeteren: Houd aandacht voor scenario's met overstijgende gebieden. Daarnaast zou er geïnvesteerd kunnen worden in contact met de rijksoverheid over de gemeenschappelijke monitoring van de een vogelgriepuitbraak.
- Informatiemanagement*
Behouden: Updates via de mail aan het hele team en via de SharePoint omgeving
Verbeteren: Onderzoek de mogelijkheden voor een informatiesysteem waartoe elke betrokken partner toegang heeft, LCMS is niet toegankelijk voor elke partner.
- Crisiscommunicatie*
Behouden: Centrale communicatie vanuit VRF voor het beeld van de gehele provincie en het handelingsperspectief. Decentrale communicatie vanuit elke betrokken organisatie m.b.t. eigen taken, werkzaamheden en situatie in eigen gebied.
Verbeteren: Vanuit betrokken partijen contactpersonen aanwijzen richting communicatie die toelichting over hun gebied kunnen verzorgen.

BIJLAGE 1

Leeswijzer

De bevindingen van de enquête worden gepresenteerd in tekst en tabellen. De kleurcoderingen in de tabellen worden hieronder toegelicht:

Geheel mee eens	76	tot	100
Mee eens	51	tot	75
Neutraal	50	tot	50
Mee oneens	25	tot	49
Geheel oneens	0	tot	24

1 Overzicht

Team gebruikt beschikbare planvorming/protocollen	56,8
Helderheid over wie voor welke actie verantwoordelijk is	63,6
Aanwezigheid/beschikbaarheid alle benodigde partijen	70,5
Heldere afspraken over op- en afschaling	72,7
Taakverdeling qua communicatie	72,7
Taakverdeling tussen teamleden	75,0
Besluitvaardigheid	75,0
Communicatie levert beeld/input tijdens overleggen	75,0
Verloop externe communicatie (naar pers en publiek)	75,0
Leiding/daadkracht in team	77,5
Tijdig/op juiste wijze functionarissen informeren over het incident	77,8
Afstemming tussen teamleden en achterban	78,1
Gestructureerde overleggen en voorbereiding	79,5
Stilstaan bij scenariodenken	79,5
Vastleggen besluiten en acties in LCMS	80,0
Samenwerking binnen team	81,8

2 Alarmering & Opschaling

Ik ben tijdig en op de juiste wijze over het incident geïnformeerd (graag onderbouwen op welke wijze).

Gemiddelde score		77,8
Respondent	Onderbouwing	Score
Respondent 10	<i>Via de mails aan het hele vogelgriep team, via de SharePoint omgeving, via specifieke wekelijkse updates vanuit het Wetterskip, en zo nodig telefonisch/via de mail via o.a. het Wetterskip, vogelgriepexpert Thijs Kuiken (Erasmus MC Rotterdam) of bij de voorzitter van de vogelgriep werkgroep.</i>	100
Respondent 5		75
Respondent 6		25
Respondent 9		75
Respondent 11	<i>Vanuit WF is de VRF op de hoogte gebracht van de binnengekomen meldingen van vogelgriep. Daarop zijn de andere partijen bijeengeroepen.</i>	
Respondent 7	<i>Tijdig geïnformeerd via onze interne crisiscommunicatie; daarna waren er veel vragen van de diverse partijen, wie doet wat en waarom?</i>	100
Respondent 4		100
Respondent 1	<i>Op het moment dat ik werd gevraagd om de regionale werkgroep voor te zitten, ben ik vanuit CB ook direct geïnformeerd over de casus en de knelpunten.</i>	100
Respondent 2		75
Respondent 3	<i>Na het begin van de incident ben ik door een van de teamleden gevraagd om mee te doen met de vergaderingen om hen van inhoudelijke advies op gebied van vogelgriep te voorzien. In de toekomst zou het een verbetering zijn om een vogelgriepdeskundige zoals ik al bij het opzetten van de team uit te nodigen.</i>	50
Respondent 8	<i>Ik heb de VRF (lees: Jan Regeling) zelf telefonisch op de hoogte gebracht van de meldingen die wij binnen WF kregen van de vogelgriep. Van daaruit zijn andere partijen opgeroepen om bijeen te komen.</i>	

Er zijn heldere afspraken gemaakt over de op- en afschaling van het incident.

Gemiddelde score		72,7
Respondent	Onderbouwing	Score
Respondent 8	<i>Het heeft wel even geduurd voordat er heldere afspraken werden gemaakt (of konden worden gemaakt). In eerste aanleg waren partijen vooral op zoek naar taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden (wie is waarvan en wie doet wat).</i>	75
Respondent 7	<i>Tot op vandaag weet ik nog niet of er nog steeds sprake is van vogelgriep. Geen formele boodschap ontvangen; kan misschien ook interne miscommunicatie zijn?</i>	25
Respondent 4		100
Respondent 6		75
Respondent 11	<i>Bij de start van de aanpak van de vogelgriep waren partijen aan het zoeken rondom taken en verantwoordelijkheden.</i>	75
Respondent 3		100
Respondent 2		50
Respondent 9		75
Respondent 10	<i>Het was geen harde GRIP opschaling. Wel is in de overleggen steeds besproken: gaan we in deze vorm verder? Moeten we vaker/minder vaak overleggen?</i>	75
Respondent 5	<i>Ik ben later aangehaakt. Bij mijn aansluiting was de (vernieuwde) structuur verduidelijkt.</i>	75
Respondent 1	<i>Niet direct, maar na het beter structureren van de werkgroep en de werkafspraken, is de op- en afschaling helder neergezet.</i>	75

Alle benodigde partijen zaten aan tafel of waren beschikbaar voor advies.

Gemiddelde score		70,5
Respondent	Onderbouwing	Score
Respondent 5		75
Respondent 3		100
Respondent 4		100
Respondent 8	<i>Het heeft heel lang geduurd voordat de Provincie aanhaakte bij de overlegstructuren. Zij zagen voor zichzelf namelijk geen enkele rol.</i>	25
Respondent 7	<i>Heel goed geweest dat ook de wetenschappelijke input geregeld was.</i>	100
Respondent 1	<i>Na het structureren van de overleggen, zijn we gaan werken met afgevaardigden van alle betrokken organisaties. Deze zaten aan tafel en overlegden met de achterban.</i>	75
Respondent 6		50
Respondent 2		50
Respondent 11	<i>Het duurde lang voordat de provincie aangesloten was als partner.</i>	25
Respondent 9		100
Respondent 10	<i>Mooi dat ook de natuurverenigingen aan tafel zaten.</i>	75

Geef aan wat beter kan.

Respondent	Onderbouwing
Respondent 8	<i>Zie hiernaast. De aanhaking van de Provincie bleek later heel hard nodig (bijvoorbeeld bij de casus in Schraard). Maar ook meer in het algemeen ben ik van mening dat de Provincie een rol zou kunnen vervullen bij de algehele coördinatie.</i>

3 Leiding & Coördinatie

De overleggen en voorbereiding hebben gestructureerd plaatsgevonden.

Gemiddelde score		79,5
Respondent	Onderbouwing	Score
Respondent 6		50
Respondent 9		75
Respondent 1	<i>In eerste instantie zeker niet, (te) veel betrokkenen in de Teams overleggen wat ten koste ging van de structuur. Door nog een onduidelijke structuur, werd ook de voorbereiding best lastig.</i>	75
Respondent 7	<i>Los van de vele vragen die er aan het begin waren, is er een werkwijze gevonden, dankzij de betrokkenheid van een ieder</i>	100
Respondent 8	<i>Geen aanvullingen</i>	75
Respondent 5		75
Respondent 10	<i>In het begin niet. Nadat er een 'projectleider' op was gezet kwam er structuur in de vergaderingen (en ook in een goede vertegenwoordiging aan tafel). Daarna verliepen de overleggen gestructureerd en ook een stuk sneller.</i>	75
Respondent 11		75
Respondent 4		100
Respondent 3		100
Respondent 2		75

Binnen het team is voldoende leiding en er is daadkrachtig opgetreden.

Gemiddelde score		77,5
Respondent	Onderbouwing	Score
Respondent 6		75
Respondent 1		
Respondent 10	<i>Ja, zodra er een projectleider was aangesteld.</i>	75
Respondent 8	<i>Geen aanvullingen</i>	75
Respondent 9		75
Respondent 11		75
Respondent 3		100

Respondent	Onderbouwing	Score
Respondent 7		100
Respondent 2		50
Respondent 4		75
Respondent 5		75

Door het team is gebruik gemaakt van beschikbare planvorming/protocollen

Gemiddelde score **56,8**

Respondent	Onderbouwing	Score
Respondent 11	<i>Wij hebben tijdens de vogelgriep een werkwijze uitgedacht die goed werkende structuur bedacht die we zouden moeten vatten in planvorming als voorbereiding op een volgende uitbraak van vogelgriep. Daarnaast blijft de vraag wat het rijk kan doen in het kader van landelijke monitoring en landelijke adviezen. De vogelgriep beperkt zich niet tot één provincie.</i>	50
Respondent 4		75
Respondent 5		75
Respondent 10	<i>De ervaringen, plannen, netwerken en protocollen verzameld en opgesteld in voorgaande jaren zijn voor zover mij bekend benut.</i>	75
Respondent 6		50
Respondent 1	<i>Omdat ik later ben ingestapt, hebben we vooral ingezet op de operationele zaken die speelden en gekeken wat daar voor nodig was. Ik heb niet actief het draaiboek van daarvoor (wat nog moest worden ge-update) erbij gehad. Wel hebben we de werkafspraken die zijn gemaakt nog enkele keren opnieuw benadrukt.</i>	50
Respondent 7	<i>Niet helemaal; we kunnen dit met betere afspraken efficiënter doen</i>	50
Respondent 2	<i>Voor zover protocollen beschikbaar waren.</i>	75
Respondent 9	<i>Er was geen actuele planvorming</i>	50
Respondent 3	<i>Voor de protocollen m.b.t. vogelgriep op pluimveebedrijven zijn er duidelijke landelijke protocollen die grotendeels door NVWA worden uitgevoerd. Echter, rond vogelgriep bij wilde vogels (b.v. wat te doen met zieke wilde vogels euthanasie/opvangen, en wie het doet; wat te doen met dode wilde vogels laten liggen/opruimen, en wie doet het) zijn er geen bestaande protocollen en moesten plannen ad hoc worden gemaakt. De enige bestaande protocollen gingen over het gebruik van zieke/dode vogels verdacht van hoog-pathogene vogelgriep als instrument om vast te stellen of hoog-pathogene vogelgriepvirus in een bepaald gebied aanwezig was (betrokken organisaties: NVWA/WBVR/SOVON/DWHC). Zo snel als dat niet meer nodig was, was er geen protocol hoe te handelen met dergelijke wilde vogels.</i>	25
Respondent 8	<i>Er is wel gekeken naar eerder gebruikte planvorming/werkwijzen (hygiëneprotocollen / collector App vogelgriep) maar er was ook veel nog niet beschikbaar. Wij hebben werkende wijs met zijn alleen een werkbare structuur uitgedacht die nu eigenlijk nog gevat zou moeten worden in een klein werk protocolletje (A-3 taakkaart). Wel met de kanttekening dat er eigenlijk nog gesprekken gevoerd zouden moeten worden met het Rijk over de financiële middelen en borging van een gemeenschappelijke monitoring. Het managen van een vogelgriepuitbraak beperkt zich immers niet alleen maar tot één gemeente en/of provincie.</i>	50

Geef aan wat beter kan.

Respondent	Onderbouwing
Respondent 2	<i>Protocollen met betrekking tot wilde vogels die de verdenking hebben ziek te zijn of dood te zijn gegaan door hoog-pathogene vogelgriep. Zie boven.</i>

Er is door het team voldoende stil gestaan bij het scenariodenken.

Gemiddelde score		79,5
Respondent	Onderbouwing	Score
Respondent 3		75
Respondent 1		100
Respondent 9		75
Respondent 6		75
Respondent 2		50
Respondent 10	<i>Diverse malen zijn scenario's besproken, verder uitgewerkt en later bijgewerkt en aangevuld.</i>	100
Respondent 5	<i>In mijn werkgebied was vogelgriep nauwelijks aan de orde, maar konden ons op deze manier goed voorbereiden op een mogelijke uitbraak.</i>	75
Respondent 4		100
Respondent 7	<i>Blijf het wel lastig vinden, immers is het niet tot een echte crisis uitpakkt, terwijl dat wel verwacht werd met het opschuiven van de vorstgrens</i>	75
Respondent 8	<i>Er werd voortdurende vooruit gekeken door mogelijke scenario's uit te denken.</i>	75
Respondent 11	<i>Er is steeds vooruit gedacht door scenario's uit te denken</i>	75

Er heeft voldoende afstemming plaatsgevonden tussen leden van het team en de achterban.

Gemiddelde score		78,1
Respondent	Onderbouwing	Score
Respondent 10	<i>De vertegenwoordiging aan tafel had elk een eigen achterban (niet alleen binnen de eigen organisatie, maar ook binnen het specifieke vakgebied/aandachtsgebied). Daar werd geregeld mee afgestemd of informatie mee gedeeld.</i>	100
Respondent 7	<i>hier werden goede afspraken over gemaakt</i>	100
Respondent 4		75
Respondent 2		50
Respondent 8	<i>Ik heb niet altijd goed zich gehad in hoeverre de 4 district-vertegenwoordigers vanuit de gemeenten daadwerkelijk contact hadden met hun achterban. Dat geldt ook van de natuurpartijen.</i>	50
Respondent 11	<i>Dit kan ik niet goed beoordelen. Het is de vraag hoe de achterban dit heeft ervaren. Daar heb ik niet voldoende zicht op.</i>	
Respondent 9		100

Respondent	Onderbouwing	Score
Respondent 1	<i>Dat is het het signaal wat vanuit de afgevaardigden terugkwam.</i>	75
Respondent 6		75

Er is een duidelijke taakverdeling afgesproken tussen de teamleden.

Gemiddelde score	75
------------------	----

Respondent	Onderbouwing	Score
Respondent 1		75
Respondent 11		75
Respondent 8	<i>Geen aanvullingen</i>	75
Respondent 6		75
Respondent 7		100
Respondent 9		75
Respondent 5		75
Respondent 4		75
Respondent 10	<i>Waar nodig werd dit in het overleg ook specifiek benoemd. De actielijst hielp hier ook bij.</i>	75
Respondent 2		50
Respondent 3		75

Het team heeft effectief samengewerkt.

Gemiddelde score	81,8
------------------	------

Respondent	Onderbouwing	Score
Respondent 8	<i>Geen aanvullingen</i>	75
Respondent 10	<i>Er zat de juiste expertise aan tafel en acties konden ook goed worden weggezet. Door scenario's uit te werken waren we ook voorbereid op wat mogelijk nog kon komen.</i>	100
Respondent 7		75
Respondent 11	<i>Doordat wij in bijzondere omstandigheden tijdens de coronacrisis de vogelgriep gecoördineerd hebben konden we gebruik maken van de bestaande GRIP 4 opschaling. Zonder deze omstandigheden was opschalen naar GRIP 2 gepast geweest.</i>	75
Respondent 4		100
Respondent 5		75
Respondent 9		75
Respondent 1	<i>Na een stroeve start, kan zeker worden geconcludeerd dat het team daarna effectief heeft samengewerkt.</i>	100

Respondent	Onderbouwing	Score
Respondent 3		100
Respondent 6		75
Respondent 2	<p><i>Ons beeld is dat grotendeels effectief is samengewerkt. Samenwerking met LNV heeft op aantal punten wel te wensen overgelaten. Dit betreft:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Communicatie (o.a. rond instellen en opheffen BT gebieden)</i> - <i>Taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden binnen BT gebieden (o.a. t.a.v. het jachtverbod, door LNV zelf ingesteld)</i> 	50

Besluiten en acties zijn op het juiste niveau genomen.

Gemiddelde score		75
Respondent	Onderbouwing	Score
Respondent 10	<i>Regelmatig is in het overleg besproken of we nog in de juiste opschaling zaten.</i>	100
Respondent 11		50
Respondent 6		75
Respondent 9		75
Respondent 3		100
Respondent 2		50
Respondent 7		75
Respondent 4		75
Respondent 1	<i>Er is duidelijk onderscheid gemaakt in op welk niveau welk besluit moest worden genomen. Dat heeft vervolgens ook plaatsgevonden.</i>	100
Respondent 5		75
Respondent 8	<i>Dat is nog maar de vraag. In dit geval is de uitbraak van de vogelgriep gelukkig 'binnen de perken gebleven' en konden wij één en ander oplossen in het regionale overleg coördinatie vogelgriep (waarbij wij ook nog gebruik konden maken van de staande GRIP 4 structuur t.b.v. Corona). Dus in die context zijn de besluiten en acties op het juiste niveau genomen. Maar stel dat de uitbraak veel groter was geweest dan vraag ik mij af of een daadwerkelijke opschaling naar GRIP 2 (of hoger) t.b.v. vogelgriep niet meer gepast was geweest.</i>	50

Het was helder wie voor welke actie verantwoordelijk is.

Gemiddelde score		63,6
Respondent	Onderbouwing	Score
Respondent 1	<i>Vanuit de overleggen duidelijk opgehaald en besproken.</i>	100
Respondent 8	<i>Met name in het begin was dat een enorm grote zoektocht. Later werd dat steeds duidelijker</i>	50
Respondent 11	<i>Dit was in het begin onduidelijk</i>	50
Respondent 4	<i>Met name de gemeenten namen op geen enkele wijze verantwoordelijkheid voor kadavers opruimen. dit zorgde regelmatig voor wrijving in het team.</i>	25
Respondent 10	<i>Dit werd bijgehouden in een actielijst.</i>	100
Respondent 5	<i>Er was wel wat onduidelijkheid over de preciese afbakening van de verantwoordelijkheden.</i>	25
Respondent 3		100
Respondent 6		75
Respondent 7		75
Respondent 9		75
Respondent 2	<i>Wij weten niet of de verantwoordelijkheid wel of niet helder zijn. Wij constateren in ieder geval dat binnen de verantwoordelijkheden en taken die LNV heeft t.a.v. BT gebieden</i>	25

Respondent	Onderbouwing	Score
	<i>enkele taken niet/ onvoldoende zijn opgepakt. In IPO verband wordt dit besproken met LNV.</i>	

Geef aan wat beter kan.

Respondent	Onderbouwing
Respondent 5	<i>Duidelijke afbakening tussen waar de stuurgroep/regiegroep over gaat en wat de organisatie zelf moet doen.</i>

4 Informatiemanagement

Besluiten en acties worden voldoende vastgelegd in LCMS of op andere wijze.

Gemiddelde score	80
------------------	----

Respondent	Onderbouwing	Score
Respondent 4		75
Respondent 5		75
Respondent 10	<i>Hiervoor was een SharePoint omgeving.</i>	100
Respondent 3	<i>Ik ken LCMS niet.</i>	
Respondent 1	<i>Ook hierbij na een stroeve start vervolgens wel duidelijk vastgelegd.</i>	100
Respondent 2		50
Respondent 9		100
Respondent 11		75
Respondent 8	<i>Geen aanvullingen</i>	75
Respondent 6		75
Respondent 7		75

Er is een duidelijk beeld en input vanuit communicatie tijdens overleggen.

Gemiddelde score	75
------------------	----

Respondent	Onderbouwing	Score
Respondent 5		75
Respondent 6		50
Respondent 2		50
Respondent 10	<i>Dit heb ik zo goed mogelijk gedaan; anderen kunnen beter bepalen of dit voor hen voldoende was. Het was fijn dat in elk overleg standaard ruimte was voor het beeld vanuit communicatie.</i>	75

Respondent	Onderbouwing	Score
Respondent 1	<i>Structureel het beeld over de actuele stand van zaken vanuit communicatie gedeeld binnen de werkgroep gedeeld en waar nodig situationeel op geanticipeerd.</i>	100
Respondent 8	<i>Op basis van goed omgevingsbeeld en vragen die binnen kwamen bij VRF, WF & natuurpartijen</i>	75
Respondent 4		75
Respondent 7		100
Respondent 11		75
Respondent 9		75

5 Crisiscommunicatie

De externe communicatie (naar pers en publiek) over het incident verliep goed.

Gemiddelde score	75
------------------	----

Respondent	Onderbouwing	Score
Respondent 6		75
Respondent 7		100
Respondent 4	<i>VRF heeft de communicatie op voortreffelijke wijze gedaan.</i>	75
Respondent 8	<i>De communicatie afdeling van de VRF moest regelmatig op zoek naar afgevaardigden vanuit bijvoorbeeld natuurpartijen die iets toe wilde lichten over de situatie in hun gebied. Dat verliep niet vlekkeloos.</i>	50
Respondent 10	<i>Media kon altijd terecht bij VRF en deed dat ook vaak voor een algemeen beeld. Waar nodig werden experts of vertegenwoordigers van specifieke gebieden er bij gehaald. De media benaderde betrokken organisaties ook wel rechtstreeks.</i> <i>Publiekscommunicatie was centraal te vinden op www.vrfryslan.nl/vogelgriep en ook via social media. Betrokken organisaties verwezen hiernaar in hun eigen communicatie en deelden op hun eigen kanalen informatie over hun eigen gebied/werkzaamheden en zo nodig een handelingsperspectief specifiek voor hun eigen doelgroep(en). Centraal afgestemde communicatieboodschappen werden met alle betrokken partners gedeeld en door hen verder verspreid.</i>	75
Respondent 1	<i>Zie vorig antwoord.</i>	100
Respondent 9		75
Respondent 11	<i>Daar heb ik meer zijdelings iets van meegekregen.</i>	50
Respondent 2		50
Respondent 5		75

De taakverdeling qua communicatie is goed bevallen.

Gemiddelde score	72,7
------------------	------

Respondent	Onderbouwing	Score
Respondent 10	<i>We hebben dit op dezelfde manier gedaan als de vorige keer dat we in Fryslân met vogelgriep te maken hadden: centrale communicatie vanuit VRF voor het beeld van de hele provincie en het handelingsperspectief, decentraal vanuit elke betrokken organisatie wat betreft hun eigen taken en werkzaamheden en de situatie in hun eigen gebied. Hiervoor was gekozen omdat geen enkele organisatie een totaalbeeld kon schetsen (omdat zij enkel over hun eigen taken/gebied iets konden zeggen). VRF kon daarin een overkoepelende en richting de betrokken organisaties faciliterende (netwerk)rol vervullen. Dat is wat mij betreft goed bevallen.</i>	75
Respondent 9		75
Respondent 5		75
Respondent 8	<i>Er was een duidelijke taakverdeling maar deze pakte in de praktijk niet altijd goed uit.</i>	75
Respondent 2		50
Respondent 6		50
Respondent 1		75
Respondent 7		75
Respondent 11	<i>De taakverdeling was duidelijk</i>	75
Respondent 3	<i>Tijdens vergaderingen werd duidelijk tussen communicatiemensen en andere teamleden overlegd wat er moest gebeuren m.b.t. communicatie.</i>	75
Respondent 4		100

6 Algemene punten

W.v.t.t.k.:

Respondent	Onderbouwing
Respondent 2	<p>1. Organisaties die betrokken zijn bij de enquête en evaluatie graag specifiseren in evaluatierapport. Dit is nu gegeneraliseerd tot algemeenheden als gemeenten, gebiedsbeheerders et cetera en daardoor nietszeggend. Kan verbeterd worden door het opnemen van een lijst betrokken partijen in de bijlage. Vergroot ook zeker de kwaliteit de evaluatie en leesbaarheid van het rapport.</p> <p>2.) Doel factsheet belevingsonderzoek pluimveehouders (hoe en waarom) blijft onduidelijk. In rapport graag beter context en doel opnemen. Daarbij ook de opmerking plaatsen dat deze factsheet de problematiek zeer eenzijdig belicht.</p> <p>3. Betere suggestie is om n.a.v. de evaluatie een factsheet uit te geven namens alle betrokken partijen, waar zij ook inhoudelijk allen achterstaan.</p> <p>.</p>
Respondent 10	<p>Mee eens. Van andere veiligheidsregio's begreep ik dat onze werkwijze qua vogelgriep aardig uniek is. Veel VR's waren helemaal niet betrokken, laat staan dat er een multidisciplinair vogelgriepsteam actief was. Ik ben wel benieuwd naar de verschillen: heeft onze werkwijze een duidelijke plus? Wat als we dit niet hadden gedaan?</p> <p>En aanvullend: wie drukt wanneer op de knop? Wanneer schalen we op en af? Wat zijn de bepalende factoren daarvoor? Vogelgriep komt nog veel vaker terug, wordt deze werkwijze een 'standaard' sluimerende crisis-werkvorm die we in de organisatie moeten inbedden?.</p>

Respondent	Onderbouwing
Respondent 3	<i>Verslag van overleg in regio Friesland voor andere regio's. Ik denk dat andere regio's kunnen leren van het overleg zoals die plaatsgevonden heeft in regio Friesland. Dit jaar waren in regio's Friesland (en Groningen) de grootste sterfte van wilde vogels, maar een volgend jaar kan het in een ander regio zijn. Daarom zou het goed zijn een korte verslag te maken van hoe het overleg in regio Friesland was georganiseerd, en hoe het is verlopen.</i>
Respondent 6	<i>Zo doorgaan.</i>
Respondent 9	<i>Zie inbreng quick scan evaluatie.</i>
Respondent 8	<i>Zie hiernaast. Dit seizoen heeft WF actief bijgedragen aan de ondersteuning van de VRF. Bij een eerstvolgende uitbraak van vogelgriep zou een andere partij (denk bijvoorbeeld aan: Provincie of Rijkswaterstaat) zoiets op kunnen pakken. Vooraf een roulatie afspreken werkt dan het efficiëntst. Zo verdelen wij eerlijk de last en weet iedereen waar ze aan toe zijn. Daarnaast zouden er nog gesprekken gevoerd moeten worden met het Rijk over de financiële middelen en borging van een gemeenschappelijke monitoring. Het managen van een vogelgriepuitbraak beperkt zich immers niet alleen maar tot één gemeente en/of provincie.</i>
Respondent 5	<i>N.v.t.</i>
Respondent 1	<i>Veel nuttige ervaringen opgedaan en fijn dat we dit nu ook evalueren. Zorg dragen dat de rapportage evaluatie ook daadwerkelijk wordt vertaald naar een eenvoudig, duidelijk en concreet handelingsperspectief om een volgende keer direct te kunnen gebruiken.</i>
Respondent 7	<i>Vogelgriep gaat vaker optreden. Maak nu ns een keer van landelijk tot op lokaal niveau afspraken over rol- en taakverdeling en dekking van kosten. Dan kun je eerder met minder inspanning effectief aan de slag. Borg de gekozen aanpak inclusief leerpunten uit deze evaluatie. Het doorzetten van registratie van dode vogels enz naar VRF was omslachtig en koste extra werk. Toegang geven tot het portal aan alle partijen werkt efficiënter en geeft geen extra 'handwerk'.</i>

Oplegnotitie Besluitvormend

Onderwerp	Bestuurderstevredenheidsonderzoek
Ter behandeling in de vergadering van	de Bestuurscommissie Veiligheid
Status	Openbaar
Portefeuillehouder	Begeleidingscommissie bestaande uit dhr. J. Rijpstra (Smallingerland), mw. E. de Ruijter (Vlieland) en dhr. W. Kleinhuis (VRF)
Auteur	Wim Kleinhuis
Bijlagen	1. Definitieve eindrapportage BTO VRF (eindrapport onderzoekers) 2. Advies begeleidingscommissie aanbevelingen
Vergaderdatum	25-11-2021
Agendapunt	4
Betrokken afdeling/ medewerkers (functioneel)	
OR/GO	Kies een item.

Conceptbesluit	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kennisnemen van het definitieve eindrapport van de onderzoekers. 2. In te stemmen met het advies van de begeleidingscommissie ten aanzien van de aanbevelingen. 3. Het Dagelijks bestuur voor te stellen om het eindrapport en de uitwerking van de aanbevelingen ter vaststelling voor te leggen aan het Algemeen bestuur.
Inleiding	<p>De aanleiding en opdracht</p> <p>In 2020 is de opdracht door het AB verstrekt aan de begeleidingscommissie om een bestuurderstevredenheidsonderzoek uit te laten voeren, omdat we op basis van een tevredenheidsmeting een bijdrage kunnen geven aan een goede ontwikkeling van de VRF richting de toekomst.</p> <p>Na een zorgvuldig inkoop- en aanbestedingsproces onder regionale partijen, is gekozen om de opdracht te laten uitvoeren door Miranda Domenie van Φ doelgericht onderzoek, die hiervoor een samenwerking is aangegaan met Avelien Haan.</p> <p>De opdracht was om te onderzoeken hoe bestuurders denken over bepaalde thema's: inrichting en organisatie VRF; vergaderwerk; inhoudelijke voorbereiding; zichtbaarheid en bestuurlijke dilemma's. Hoewel COVID-19 veel (bestuurlijke) aandacht krijgt, gaat dit onderzoek over reguliere taken en rollen van VRF en het bestuur. Budget door het AB was gemaximaliseerd op € 50.000,-. De feitelijke kosten waren € 36.475,-</p>

De aanpak

- Gesprekken met de begeleidingscommissie
- Enquête bestuurders (36 x)
- Diepte-interviews met bestuurders (17)
- Aangevuld met: Enquête raadsleden en griffiers, groepsinterview met bestuurssecretarissen VRF en klankbordgroep met secretarissen gemeenten
- Presentatie eindrapportage aan het AB (maart 2021)

De looptijd van het onderzoek was december 2020 – februari 2021.

Conclusies

De tevredenheid van bestuurders is onderzocht aan de hand van vijf thema's: inrichting en organisatie van de VRF, het vergaderwerk, de inhoudelijke voorbereiding, de zichtbaarheid van de VRF en de bestuurlijke dilemma's waar bestuurders mee worstelen.

Bestuurders zijn tevreden over de bestuurlijke inrichting en de klantgerichtheid van de directie VRF is één van de sterke punten van deze gemeenschappelijke regeling. De bestuurders zijn tevreden over het verloop van de vergaderingen en de behandeling van de onderwerpen. Er is met name bij de BCG voldoende ruimte voor couleur locale en er is in alle overleggen voldoende aandacht voor de bijzondere kenmerken van individuele gemeenten. Bestuurders zijn tevreden over de kwaliteit van de oplegnotities en stukken, waarmee ze vanuit de VRF worden voorbereid op de vergaderingen. Daarnaast hechten ze veel waarde aan de voorbereiding vanuit de eigen organisatie, maar toch is dit een knelpunt. Dat heeft vooral te maken met de omvang van de gemeente, de eigen expertise van de bestuurder en de wijze waarop de lokale gemeente is georganiseerd. Daarbij geeft een meerderheid van de bestuurders aan dat meer voorbereidingstijd voor de ambtelijke ondersteuning prettig zou zijn. Bestuurders hebben voldoende zicht op de prijs/kwaliteitverhouding van dienstverlening door de VRF en zijn tevreden over de inspanningen van de VRF om ook raden daarover te informeren. Er blijft wel behoefte om hier goed aandacht voor te houden. Een belangrijk dilemma voor bestuurders is de financiële druk op de lokale begroting, die steeds meer druk legt op de bijdrage aan de VRF. Er is weinig draagvlak voor het versterken van de positie van de raad, nu deze feitelijk maar beperkte ruimte voor kaderstelling heeft.

Aanbevelingen

Er zijn met de conclusies een aantal aandachtspunten geformuleerd en op basis hiervan hebben de onderzoekers 6 aanbevelingen gegeven:

1. Overleggen meer digitaal
2. Complexe dossiers door werkgroepen laten voorbereiden
3. Alternatieven en afwegingen opnemen in opiniërende notities
4. Voorspelbaar vergaderritme en tijdige aanlevering stukken
5. Inzicht in waar sturen op prijs en waar op kwaliteit
6. Raden informeren en maatschappelijke effecten en kwaliteit dienstverlening in beeld brengen

Advies over de aanbevelingen van de begeleidingscommissie

De conclusie uit het onderzoek is dat we het goed doen. Bij het advies voor de aanbevelingen is door de begeleidingscommissie een bewuste afweging gemaakt naar het gewenste extra effect en de (tijds)investering:

	<p>1. Overleggen meer digitaal De agendacommissie en het dagelijks bestuur vergaderen door corona de afgelopen periode alleen nog maar digitaal. We zien dat dit goed werkt en willen dit vasthouden. Het is aan de agendacommissie om te bepalen of een bestuurscommissie fysiek of digitaal gehouden kan worden.</p> <p>2. Complexe dossiers door werkgroepen laten voorbereiden Bij complexe dossiers wordt voorgesteld om een pilot te starten om vooraf afstemming toe zoeken met lokale ambtenaren door ze goed mee te nemen en te informeren. Het bestuur zal nog wel criteria moeten benoemen om te bepalen of dit werkt of niet.</p> <p>3. Alternatieven en afwegingen opnemen in opiniërende notities & 5. Inzicht in waar sturen op prijs en waar op kwaliteit Daar waar het mogelijk is, is het goed om alternatieven en afwegingen op te nemen, met hierin wel duidelijk opgenomen het advies van de VRF op basis van hun deskundigheid. Er wordt al steeds meer gewerkt met business cases en deze ontwikkeling wordt doorgezet. Hiermee zorg je in ieder geval voor inzicht in de kosten. Hier staat tegenover dat als je met bestuurders start met strategie- en visievorming, uitgangspunten en doelstellingen benoemen, je beter kunt werken met scenario's en van daaruit laten kiezen. Dan helpen alternatieven en afwegingen niet. Door vooraf goed te formuleren wat je wilt bereiken, kan er ook gerichter gestuurd worden op prijs en kwaliteit.</p> <p>4. Voorspelbaar vergaderritme en tijdige aanlevering stukken We houden vast aan het huidige ritme en moment van aanlevering. Het is en blijft wel een krap tijdpad. We doen alles nu binnen de wettelijke termijnen, zodat het voor bestuurders ook mogelijk is om hun eigen cyclus binnen hun gemeente hierop in te richten. De cyclus aanpassen is geen optie, omdat dit zal leiden tot meer p.m. posten en begrotingswijzigingen. Dit helpt een bestuurder ook niet. Daarbij wordt het vergaderritme tijdig vastgelegd in de agenda's vanuit de VRF.</p> <p>6. Raden informeren en maatschappelijke effecten en kwaliteit dienstverlening in beeld brengen Daar waar het kan zal er nog meer aandacht komen om onderwerpen meer levendiger te presenteren. Hierbij gaat het om het meer illustratief presenteren en door bijvoorbeeld meer gebruik te maken van info graphics. Daarbij kunnen de reeds bekende instrumenten, zoals een webinar en/ of een (fysieke) presentatie aan de raad, in afstemming met de griffie, ook nog worden ingezet.</p>
Beoogd effect	Met het ophalen van de mate van tevredenheid en aanbevelingen kan de VRF een goede ontwikkeling richting de toekomst maken.
Argumenten	<p>1.1 Het rapport is opgeleverd door de onderzoekers en in maart 2021 gepresenteerd aan het AB.</p> <p>2.1 Na de presentatie heeft het AB de begeleidingscommissie gevraagd om de aanbevelingen uit te werken en hiermee terug te komen in het AB.</p> <p>2.2 De begeleidingscommissie heeft de aanbevelingen goed doorgesproken en komt hiermee met een advies.</p>

Kanttekeningen/risico's	De uitwerking van de aanbevelingen vraagt tijd. Deze tijd is op voorhand niet begroot. De opvolging van de aanbevelingen (conform advies) passen vooralsnog binnen de begroting.
Financiële consequenties	geen
Vervolgaanpak/uitvoering	Het bestuurlijk proces is als volgt: Agendacommissie Veiligheid – 11 november 2021 Agendacommissie Gezondheid – 11 november 2021 Bestuurscommissie Veiligheid – 25 november 2021 Bestuurscommissie Gezondheid – 25 november 2021 Dagelijks Bestuur – 2 december 2021 Algemeen Bestuur – 15 december 2021
Communicatie	Dit voorstel vraagt geen verdere communicatie.
Besluit	Kies een item.
Paraaf secretaris	
Kopie naar auteur	

Veiligheidsregio Fryslân

Bestuurderstevredenheidsonderzoek

VEILIGHEIDSREGIO FRYSLÂN

BESTUURDERSTEVREDENHEIDSONDERZOEK

Colofon

Dit bestuurderstevredenheidsonderzoek is uitgevoerd in opdracht van de Veiligheidsregio Fryslân door een coöperatie van twee onderzoeksbureaus:

Miranda Domenie
Domenie Φ Doelgericht onderzoek
info@domenieonderzoek.nl
06 2390 6680
www.domenieonderzoek.nl

Avelien Haan-Kamma
Haan onderzoek en Advies
haanonderzoekadvies@gmail.com
06 4212 8499

Het onderzoek is begeleid door dhr. W. Kleinhuis (directeur veiligheidsregio Fryslân), mevr. E. De Ruijter (wethouder gezondheid Vlieland) en dhr. J. Rijpstra (burgemeester Smallingerland).

9 maart 2021

INHOUDSOPGAVE

SAMENVATTING	4
CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	8
1. BESTUURDERSTEVREDENHEID BIJ DE VRF	10
1.1 Inleiding.....	10
1.2 De bestuurlijke inrichting van de VRF.....	10
1.3 Onderwerp van onderzoek: bestuurderstevredenheid	11
1.4 Doel- en vraagstelling	12
1.5 Leeswijzer	13
2. ONDERZOEKSVERANTWOORDING	14
2.1 Onderzoeksmethoden.....	14
2.2 Methodische verantwoording.....	15
2.3 Analysebeslissingen	19
3 BESTUURDERSTEVREDENHEID IN BEELD.....	21
3.1 Overzicht bestuurderstevredenheid.....	21
3.2 De directie VRF is professioneel en zeer klantgericht.....	24
3.3 Bij de VRF is het prettig vergaderen.....	26
3.4 De inhoudelijke voorbereiding & bespreking is naar tevredenheid	28
3.5 De zichtbaarheid voor de raad is voldoende	31
3.6 Bestuurders hanteren dilemma's prima, al ligt er steeds meer druk op de lokale begroting.....	34
3.7 Afsluiting	36
4 BESCHOUWING BESTUURDERSTEVREDENHEID	37
4.1 Introductie	37
4.2 Wat goed werkt moet je niet aanpassen.....	37
4.3 Veiligheid en gezondheid - verschil mag er zijn	38
4.4 Bestuurder in positie	39
4.5 Routes voor het betrekken van de raad.....	41
BIJLAGEN	46

SAMENVATTING

Bestuurderstevredenheid in 1A4

In de periode november 2020 tot februari 2021 is een onderzoek uitgevoerd naar de vraag: *Hoe tevreden zijn de bestuurders van de VRF over de werkwijze en hun gezamenlijk functioneren als bestuurders van de VRF en welke verwachtingen hebben zij voor de toekomst van de VRF?* De tevredenheid van bestuurders is onderzocht door een enquête onder de bestuurders en verdiepende interviews met 17 bestuurders (12 burgemeester en 5 wethouders). Daarnaast is ook het perspectief van de ambtelijke ondersteuning en de raden meegenomen in het onderzoek.

De tevredenheid van bestuurders is onderzocht aan de hand van vijf thema's: inrichting en organisatie van de VRF, het vergaderwerk, de inhoudelijke voorbereiding, de zichtbaarheid van de VRF en de bestuurlijke dilemma's waar bestuurders mee worstelen. Bestuurders zijn tevreden over de bestuurlijke inrichting en de klantgerichtheid van de directie VRF is één van de sterke punten van deze gemeenschappelijke regeling. De bestuurders zijn tevreden over het verloop van de vergaderingen en de behandeling van de onderwerpen. Er is met name bij de BCG voldoende ruimte voor couleur locale en er is in alle overleggen voldoende aandacht voor de bijzondere kenmerken van individuele gemeenten.

Bestuurders zijn tevreden over de kwaliteit van de oplegnotities en stukken, waarmee ze vanuit de VRF worden voorbereid op de vergaderingen. Daarnaast hechten ze veel waarde aan de voorbereiding vanuit de eigen organisatie, maar toch is dit een knelpunt. Dat heeft vooral te maken met de omvang van de gemeente, de eigen expertise van de bestuurder en de wijze waarop de lokale gemeente is georganiseerd. Daarbij geeft een meerderheid van de bestuurders aan dat meer voorbereidingstijd voor de ambtelijke ondersteuning prettig zou zijn. Bestuurders hebben voldoende zicht op de prijs/kwaliteitverhouding van dienstverlening door de VRF, en zijn tevreden over de inspanningen van de VRF om ook raden daarover te informeren, maar zouden hier graag meer aandacht voor zien. Een belangrijk dilemma voor bestuurders is de financiële druk op de lokale begroting, die steeds meer druk legt op de bijdrage aan de VRF. Er is weinig draagvlak voor het versterken van de positie van de raad, nu deze feitelijk maar beperkte ruimte voor kaderstelling heeft.

Ondanks de grote tevredenheid van bestuurders, is er toch nog ruimte voor verbetering. Zo is het wellicht mogelijk de vergaderdruk iets te beperken en bijvoorbeeld complexe dossiers in werkgroepen voor te bereiden. In de oplegnotities kan meer aandacht komen voor alternatieven en scenario's en het zou goed zijn om in de informatievoorziening meer nadruk te leggen op kwaliteit van diensten/producten en maatschappelijke effecten. Naar de raden toe zou er meer gewerkt kunnen worden met korte clips waarin stukken worden toegelicht. Er lijkt geen behoefte aan en draagvlak voor meer ingrijpende aanpassingen van de bestuurlijke inrichting. De VRF is een gemeenschappelijke regeling die vertrouwen wekt: de bestuurders komen elkaar in meerdere platforms tegen en uit de gesprekken komt de onderling sfeer en gerichtheid op samenwerking als sterk punt van de VRF naar voren.

Hieronder worden de bevindingen samengevat, met iets meer detail. De volledige weergave van bevindingen met tabellen, is te vinden in de rapportage.

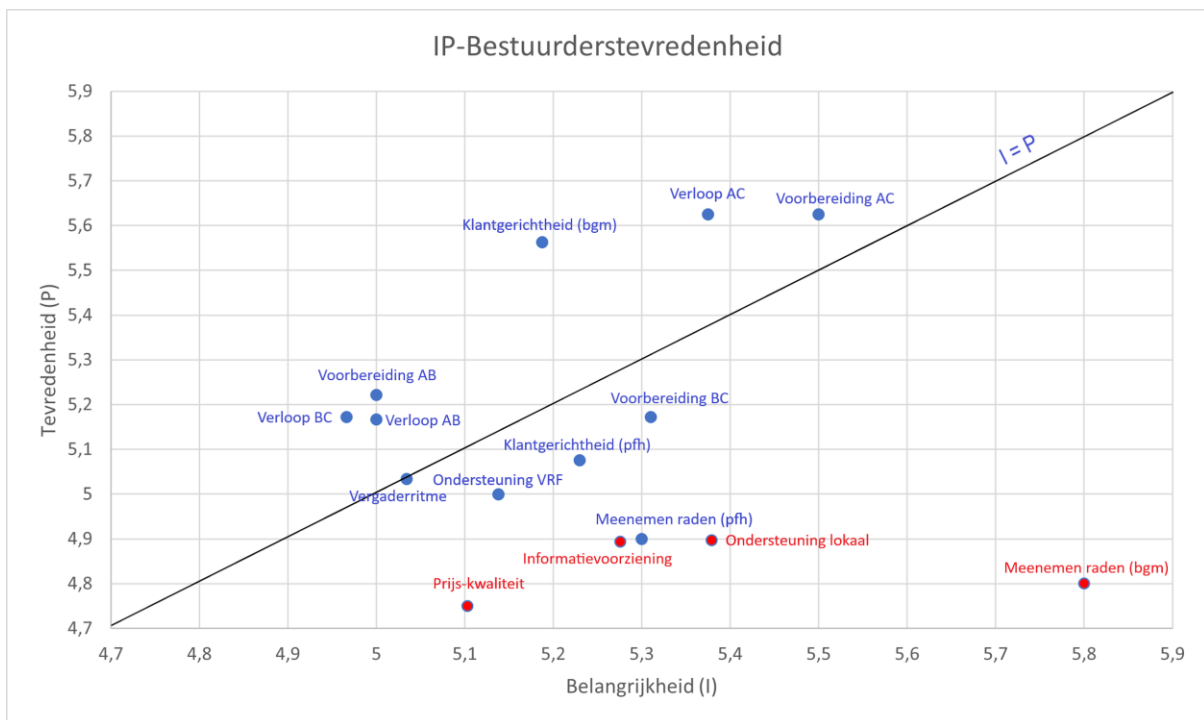
Bevindingen bestuurderstevredenheid

Uit de enquête leiden we af dat de bestuurders tevreden zijn over de VRF en hun rol als bestuurder daarin. Op een schaal van 1-6 is er geen score onder de 4.7. Wel komen uit de enquête 4 knelpunten naar voren - onderdelen die de bestuurders belangrijk vinden, maar waar ze relatief minder tevreden over zijn. Dit gaat om:

- Φ de prijs/kwaliteitverhouding;
- Φ de informatievoorziening over en zichtbaarheid van de VRF;
- Φ de ondersteuning vanuit de lokale organisatie en
- Φ alleen voor de BCV bestuurders, de wijze waarop de VRF de raden meeneemt in het proces van kaderstellen en controleren.

De punten zijn hieronder weergegeven in figuur 1, waarbij de rode punten kunnen worden aangemerkt als knelpunten.

Figuur 1: belangrijkheid versus tevredenheid op hoofdthema's (bevraagd op een 6-puntsschaal)

Bron: enquête onder 29 bestuurders, december 2020

In de interviews is op deze en op andere punten doorgevraagd bij de bestuurders, om erachter te komen wat hun tevredenheid bepaalt en op welke wijze de VRF daar invloed op zou kunnen uitoefenen. De bevindingen zijn geordend aan de hand van 5 thema's, waarvan de belangrijkste inzichten hieronder worden samengevat.

Inrichting & Organisatie VRF

Een eerste thema is de tevredenheid over de inrichting en organisatie van de VRF. Het werken met bestuurscommissies veiligheid en gezondheid en een AB levert een voor de bestuurders aanvaardbare vergaderdruk, die geen aanleiding geeft om daarin interventies te doen. Wel hebben bestuurders een aantal tips gegeven over de tijdige verzending van stukken, de uitwerking van themasessies en het beperken van de vergaderdruk. Een sterk punt van de VRF is de klantgerichtheid - daar zijn bestuurders zeer tevreden over.

Vergaderwerk

Een tweede thema is het vergaderwerk zelf. De bestuurders zijn tevreden over het verloop van de vergaderingen en de wijze waarop de bespreking van onderwerpen plaatsvindt. De VRF ondersteunt de vergaderingen door het mede vormgeven van de agenda en het voorbereiden van de voorzitters, maar de tevredenheid over dit onderwerp wordt vooral bepaald door het handelen van bestuurders zelf. Bestuurders zijn zich bewust van de verschillende rollen die ze hebben per vergadering en vanuit welk kader ze afwegingen maken. Hoewel er tussen individuele bestuurders een verschil is in de behoefte aan bestuurlijke reflectie, wordt hier in en rond de vergadering soepel mee omgegaan. Een belangrijk inzicht is het verschil tussen de BCG en BCV in de ruimte die er is om ook andere thema's te bespreken en eventueel binnen het verband van de VRF op te pakken, de BCG doet dat met enige regelmaat, de BCV niet. De tevredenheid van bestuurders wordt mede bepaald door de omvang van de gemeente (bestuurders van kleinere gemeenten zijn meer tevreden) en de hoeveelheid overleggen (wie meer vergadert is meer tevreden).

Inhoudelijke voorbereiding

Een derde thema is de tevredenheid van bestuurders over de inhoudelijke voorbereiding op de vergaderingen. Dit wordt deels gedaan vanuit de VRF en deels vanuit de eigen organisatie. Bestuurders zijn tevreden over de voorbereiding en afhandeling van de vergaderingen door de VRF. De oplegnotities worden goed gewaardeerd, het toevoegen van opties/alternatieven zou ze nog sterker maken. De bestuurders vinden de lokale voorbereiding belangrijk als kritisch perspectief naast de VRF voorbereiding, maar zijn daar iets minder tevreden over. Meerdere bestuurders geven aan dat iets meer tijd voor de lokale voorbereiding prettig zou zijn. De tevredenheid van bestuurders over de lokale voorbereiding hangt samen met de omvang van de gemeente (grotere gemeenten hebben meer eigen ondersteuning, maar willen daardoor ook meer afstemming), de expertise van bestuurders zelf en de interne organisatie.

Zichtbaarheid

Rond het vierde thema: de zichtbaarheid van de VRF, zijn twee knelpunten geconstateerd: de informatievoorziening/zichtbaarheid van de VRF en het zicht op de prijs/kwaliteit van de dienstverlening door VRF. Een goed zicht op de prijs/kwaliteit verhouding is essentieel voor bestuurders en voor hun raden. Ook al zijn ze in de basis tevreden, ze geven wel tips voor de informatie waar ze behoefte aan hebben om meer zicht te krijgen (benchmarks, liefst op product/dienstriveau). Informatievoorziening en zichtbaarheid worden belangrijk gevonden en bestuurders zijn tevreden over de inspanningen van de VRF om raden te informeren en mee te nemen in het proces van kaderstellen en verantwoorden. Tegelijk geven ze aan dat in de informatievoorziening meer aandacht mag zijn voor de maatschappelijke effecten van de dienstverlening van de VRF.

Bestuurlijke dilemma's

Ook in het laatste thema: de bestuurlijke dilemma's zijn knelpunten geconstateerd. De knelpunten gaan over hoe de voorbereiding de bestuurder helpt bij het afwegen en over hoe de VRF ondersteunt in het proces van kaderstellen en controleren. De invloed van de VRF op dit thema is beperkt: het gaat dan om het verwoorden van de te maken afwegingen en de wijze waarop de verwerking van zienswijzen de bestuurders ondersteunt in het afleggen van verantwoording aan raden. Voor bestuurders is het belangrijkste dilemma waar ze mee te maken krijgen de toenemende lokale financiële druk, waarvoor bestuurders terugvallen op de lokale voorbereiding. Wat de VRF hierin al doet, doet ze goed, maar dit dilemma kan de VRF niet voor bestuurders oplossen, ook niet door een andere voorbereiding. Als het gaat om de rol van de raad, geven bestuurders aan dat er maar weinig ruimte is voor kaderstelling door de raad en dat de informatie vanuit de VRF altijd duidelijk is, zodat de controle door de raad voor hen geen grote issues oplevert. Dat dit onderdeel een knelpunt is, lijkt vooral te komen door de rol die een bestuurder nu eenmaal heeft in een gemeenschappelijke regeling - de dilemma's kan de bestuurder alleen zelf hanteren.

CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

De bestuurders zijn tevreden

In dit onderzoek is gezocht naar het antwoord op de vraag: *Hoe tevreden zijn de bestuurders van de VRF over de werkwijze en hun gezamenlijk functioneren als bestuurders van de VRF en welke verwachtingen hebben zij voor de toekomst van de VRF?*

Het antwoord daarop kan kort zijn: de bestuurders zijn tevreden tot zeer tevreden over de werkwijze van de VRF en hun gezamenlijk functioneren als bestuurders van de VRF. Een deel van de inzichten geeft aanleiding tot een nadere verkenning. Terugkerende aandachtspunten zijn de tijdigheid van stukken in relatie tot de kwaliteit van de voorbereiding, de verschillen tussen BCG en BCV en grote en kleinere gemeenten en de ruimte die er is voor de raad. In het beschouwende hoofdstuk in het rapport is op deze thema's nader ingegaan. Op basis daarvan zijn de conclusies en aanbevelingen geformuleerd.

Een aantal succesfactoren is bepalend voor de hoge mate van tevredenheid:

- Φ Allereerst de hoge mate van klantgerichtheid van de VRF, zowel naar bestuurders als naar raden. De inspanningen van de VRF op dit onderdeel worden door de bestuurders zeer gewaardeerd.
- Φ Het prettig verloop van de vergaderingen: door een goede voorbereiding (zowel op inhoud als proces) en een goede leiding verlopen de vergaderingen prettig. Er is voldoende ruimte om alle onderwerpen te bespreken, de sfeer is goed en om de agenda en vergaderingen heen vinden de bestuurders elkaar voor wat meer bestuurlijke reflectie.
- Φ De kwaliteit van de stukken en de structuur in agenda's en oplegnotities maakt dat de bestuurders een goed zicht op de inhoud hebben.
- Φ De bestuurders zijn goed op elkaar zijn ingespeeld, kennen elkaar en weten elkaar te vinden en dit bevordert de onderlinge afstemming.

Natuurlijk zijn er ook onderwerpen waar de bestuurders iets minder tevreden over zijn of die potentieel een belemmering kunnen vormen:

- Φ Hoe hoger de financiële druk op de lokale begroting, hoe belangrijker het is dat bestuurders zelf zicht hebben op de prijs/kwaliteit verhouding van de dienstverlening door de VRF en dat ook aan hun raden kunnen uitleggen. Meer zicht op met name het deel kwaliteit/maatschappelijke effecten en de mogelijkheid tot sturen daarin zou daarbij kunnen helpen.
- Φ Een tijdige aanlevering van documenten helpt bestuurders bij de lokale voorbereiding op de vergaderingen. Hoe beter dat is georganiseerd, hoe integraler de afweging is die de bestuurder kan maken.
- Φ Uiteindelijk zijn het de bestuurders zelf die de dilemma's moeten oplossen en daarin hun raden moeten meenemen. Bestuurders ervaren nog geen grote dilemma's en hebben veel aan de informatie vanuit de VRF bij het proces van verantwoorden aan de raad. Daarin kunnen bestuurders een meer actieve rol innemen.

De bestuurders hebben geen behoefte aan grote ingrepen in de bestuurlijke inrichting of de werkwijze van de VRF. Wel staat de VRF nog een aantal grote uitdagingen te wachten:

- Φ De financiële druk op de lokale begroting kan op den duur de bereidheid om bij te dragen aan de VRF doen verminderen.
- Φ Een aantal dossiers gaat een grote impact hebben op de kosten en de huidige werkwijze van de VRF (denk bijvoorbeeld aan het dossier brandweervrijwilligers). In het licht van het voorgaande worden dit lastige en impactvolle beslissingen.
- Φ Ook wetgeving kan impact hebben op de bestuurlijke inrichting van de VRF (Wet versterking democratische legitimatie gemeenschappelijke regelingen, evaluatie wet op de veiligheidsregio's). De voorziene aanpassingen kunnen leiden tot een nog strakkere planning of meer vertraging in de besluitvormingsprocessen.
- Φ Nieuwe wetgeving als de omgevingswet, zal het steeds meer integraal benaderen van regionale opgaven stimuleren, wat impact kan hebben op het takenpakket van de VRF.

Er is echter een groot vertrouwen in de samenwerking binnen het verband van de VRF en de werkwijze van de directie. Bestuurders denken deze vragen samen te kunnen oplossen.

Enkele tips voor een nog beter resultaat

Op basis van de onderzochte tevredenheid van bestuurders en een beschouwing daarover vanuit het perspectief van raden en ondersteuning lijkt het mogelijk om nog een aantal verbeteringen door te voeren.

- Φ Overweeg om bijvoorbeeld de overleggen van de agendacommissies en eventueel het dagelijks bestuur digitaal te organiseren.
- Φ Overweeg om meer complexe dossiers binnen de bestuurscommissies door werkgroepen op basis van expertise en vrijwilligheid te laten voorbereiden.
- Φ Neem in opiniërende oplegnotities een onderdeel op waarin alternatieven en de afweging daarover worden meegenomen, maar hou aandacht voor een korte en bondige oplegnotitie en maak daarover bewuste afwegingen in het DB.
- Φ Blijf zorgen voor een voorspelbaar vergaderritme en tijdige aanlevering van stukken zodat bestuurders voldoende ruimte hebben om hun eigen advisering daarop in te richten. Blijf daarin het maatwerk leveren dat een samenwerkingsverband met grotere en kleinere gemeenten nodig heeft.
- Φ Maak voor bestuurders inzichtelijk waar er gestuurd kan worden op prijs, maar ook waar dat kan op kwaliteit. Gebruik daarvoor benchmarks/onderzoek op het niveau van de kwaliteit van diensten en producten, maar weeg daarbij ook af of de opbrengsten van een benchmark opwegen tegen de kosten.
- Φ Let in de informatievoorziening aan raden op het in beeld brengen van de maatschappelijke effecten/kwaliteit van de dienstverlening.

Kies in de informatievoorziening aan raden voor vormen waarbij persoonlijk contact mogelijk is en sluit aan op bestaande structuren. Kies waar dat kan voor korte clips om informatie toe te lichten. Maak vanuit het doel van de informatievoorziening steeds de keuze voor een vorm die het minst belastend is voor raadsleden en de directie/medewerkers VRF en heb daarbij ook aandacht voor de bestuurder als vertegenwoordiger van de VRF binnen de eigen gemeente die hierin ook een actieve rol kan vervullen.

1. BESTUURDERSTEVREDENHEID BIJ DE VRF

1.1 Inleiding

In dit onderzoek staat de tevredenheid van bestuurders van de Veiligheidsregio Fryslân (verder genoemd: VRF) centraal. De bestuurders vormen de schakel van de lokale overheden naar hun gezamenlijke uitvoeringsdienst voor veiligheid en gezondheid. De VRF wil terugkerend de bestuurderstevredenheid in kaart brengen om de bestuurlijke inrichting en ondersteuning indien nodig te optimaliseren. Het gaat daarbij om de tevredenheid van de bestuurders over hun onderlinge samenwerking, de rol die zij hebben naar de raad en de tevredenheid over hoe ze hierin gefaciliteerd worden vanuit de ambtelijke ondersteuning bij de VRF. Hoe gaan de bestuurders om met de mogelijke spanning tussen lokale en regionale belangen, tussen de integrale afweging lokaal en de belangen van de specialisten bij de VRF?

Een steeds terugkerend thema bij het functioneren van gemeentelijke samenwerking is informatie en controle door de deelnemende gemeenteraden. Deze spanning is het meest voelbaar in de rol van de bestuurders: zij bespreken aan de gezamenlijke tafel de gemeenschappelijke uitvoering van taken en de keuzes die daarvoor nodig zijn, maar moeten individueel verantwoording afleggen aan hun raden. De ambtelijke organisatie van de VRF ondersteunt nadrukkelijk ook bij dit proces. In het onderzoek is naast het perspectief van de bestuurders zelf dan ook het perspectief van de ondersteuning en de raadsleden betrokken.

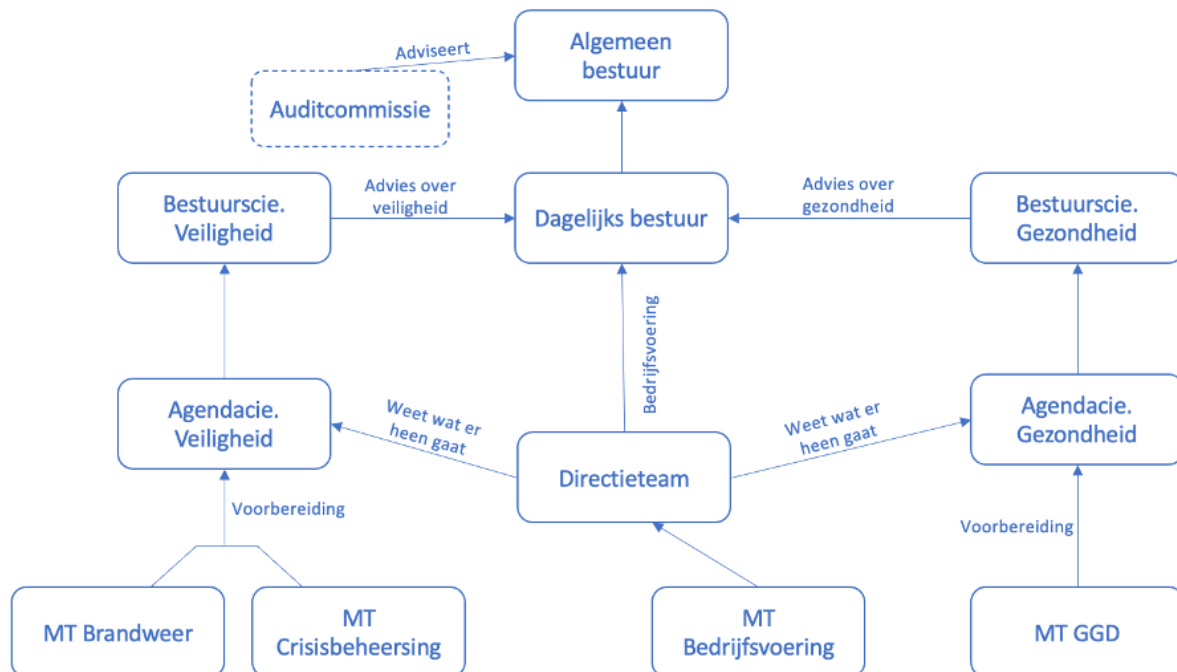
Tegen de achtergrond van dit onderzoek loopt een aantal andere processen dat samenhang met en relevantie heeft voor deze evaluatie van bestuurderstevredenheid. Halverwege dit onderzoek is het onderzoek naar de evaluatie van de wet op de veiligheidsregio afgerond en opgeleverd. Waar relevant zijn de inzichten uit dit onderzoek meegenomen in de gesprekken. Ook is op dit moment het wetsvoorstel versterking democratische legitimatie gemeenschappelijke regelingen in behandeling bij de Tweede Kamer. De voorgenomen wijzigingen zijn in de interviews kort besproken. Tenslotte is een relevante ontwikkeling dat dit onderzoek zich heeft afgespeeld ten tijde van een langdurige gezondheids crisis. Dit heeft de ervaring en beleving van de bestuurders in het afgelopen jaar ongetwijfeld gekleurd, naast dat ook de voor deze crisis ingerichte vergaderstructuur gelijktijdig aan dit onderzoek werd geëvalueerd. Het is daarom bijzonder om de mate van medewerking en ondersteuning vanuit de VRF en vanuit de bestuurders te mogen ervaren in deze voor hen drukke periode.

1.2 De bestuurlijke inrichting van de VRF

De VRF is een wettelijk opgelegde gemeenschappelijke regeling waarin ook de GGD is ondergebracht. Zowel voor het thema veiligheid als het thema gezondheid is een eigen bestuurlijke (en agenda)commissie ingericht. De bestuurscommissie veiligheid (verder: BCV) bestaat uit de burgemeesters van de gemeenten in Friesland, de bestuurscommissie gezondheid (verder: BCG) bestaat uit de portefeuillehouders van de gemeenten in Friesland. De beide bestuurscommissies handelen zaken deels zelf af (binnen hun

bevoegdheid) en adviseren aan het algemeen bestuur (verder: AB). Het AB bestaat uit de burgemeesters en een aantal portefeuillehouders (de leden van de agendacommissie gezondheid). Het algemeen bestuur wordt voorbereid door het dagelijks bestuur, dat zich vooral op de bedrijfsvoering richt. Het directieteam van de VRF ondersteunt het dagelijks bestuur. Het directieteam bestaat uit de directeuren van de verschillende kolommen.

Figuur 2: Organogram VRF

1.3 Onderwerp van onderzoek: bestuurderstevredenheid

In deze paragraaf gaan we in op het onderwerp van onderzoek: 'bestuurderstevredenheid'. Het gaat om de tevredenheid van bestuurders over het bestuurswerk in de Veiligheidsregio Fryslân.

Tevredenheid

Wanneer gevraagd wordt naar tevredenheid, is altijd een referentie nodig. Een uitspraak als 'de bestuurders geven gemiddeld een 7 voor klantvriendelijkheid' is nietszeggend zonder referentie. In de literatuur over tevredenheidsonderzoek worden doorgaans drie mogelijke referenties genoemd: de tevredenheid in vergelijking met een verwachting vooraf, de tevredenheid in vergelijking met een vooraf vastgestelde norm of de tevredenheid ten opzichte van het belang wat aan een aspect toegekend wordt. Omdat informatie over het belang dat bestuurders aan verschillende thema's toekennen ook relevant is, is in dit onderzoek gekozen

voor een model dat de tevredenheid vergelijkt met het belang: het Importance - Performance model (zie verder paragraaf 2.3).

Bestuurders

Met bestuurders bedoelen we de bestuurders van de VRF. Dat zijn alle 18 burgemeesters van Friesland en de 18 Friese wethouders die gezondheid in portefeuille hebben. Deze 36 bestuurders vormden de belangrijkste onderzoeksgroep voor dit onderzoek. Om de tevredenheid van bestuurders goed te kunnen duiden, zijn ook raadsleden, gemeentesecretarissen en de ambtelijke ondersteuning en directie van de VRF bij het onderzoek betrokken.

Het bestuurswerk

Met tevredenheid bedoelen we de tevredenheid over de dagelijkse bestuurstaken binnen de VRF. De dagelijkse bestuurstaken bestaan uit documenten en interacties tussen bestuurders onderling, bestuurders en de VRF, bestuurders en hun lokale ondersteuning en bestuurders en hun raden. Daarbij staan zowel de formele documenten en interacties (jaarcyclus) als de informele en niet geplande documenten en interacties centraal.

De invloed van corona op de bestuurderstevredenheid

Om de coronacrisis te besturen is een regionaal beleidsteam (RBT) ingesteld waar de bestuurders mee te maken hebben, direct of indirect. De burgemeesters vormen het RBT en komen al bijna een jaar lang wekelijks bij elkaar, inmiddels onder de noemer: bestuurlijk afstemmingsoverleg (BAO). De wethouders zien dat in het RBT/BAO zaken opgepakt worden, die heel nauw samenhangen met hun portefeuille gezondheid (vaccinaties, bijvoorbeeld). De bestuurders zijn digitaal gaan vergaderen. De coronacrisis heeft onvermijdelijk invloed gehad op de bestuurderstevredenheid over de dagelijkse bestuurstaken die met dit onderzoek in beeld is gebracht en zal daarom niet geheel onbesproken blijven. Toch zijn de onderzoekers van mening dat het goed gelukt is om in de resultaten de tevredenheid over de dagelijkse bestuurstaken in beeld te brengen.

1.4 Doel- en vraagstelling

De centrale vraag van het onderzoek luidt:

Hoe tevreden zijn de bestuurders van de VRF over de werkwijze en hun gezamenlijk functioneren als bestuurders van de VRF en welke verwachtingen hebben zij voor de toekomst van de VRF?

In de beginfase van het onderzoek zijn vijf thema's beschreven: inrichting VRF en rol directie, reikwijdte takenpakket, zichtbaarheid VRF, de rol van de raden en de rol van de bestuurders. Deze thema's zijn vertaald naar onderzoeksvragen die leidend zijn geweest in het onderzoek. In de analysefase is besloten om de bevindingen niet op het niveau van bovengenoemde vijf thema's te presenteren. In de dagelijkse praktijk

van de bestuurders bleken onderstaande vijf thema's zich beter te lenen om de bevindingen en conclusies en aanbevelingen te kunnen presenteren:

- Φ de inrichting & organisatie van de VRF, over de bestuurlijke inrichting, jaarcyclus en klantgerichtheid van de VRF;
- Φ het vergaderwerk, het verloop van de vergaderingen, de rol van bestuurders en de reikwijdte van het takenpakket;
- Φ de inhoudelijke voorbereiding op de vergaderingen, zowel door de VRF als door de lokale ondersteuning;
- Φ de zichtbaarheid van de VRF, met aandacht voor zicht op de prijs/kwaliteit van diensten, de informatievoorziening richting raden;
- Φ de bestuurlijke dilemma's, over de ervaren dilemma's en de verhouding bestuurders/raad.

1.5 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 bevat de aanpak en verantwoording van het onderzoek. De bestuurderstevredenheid zoals bevraagd bij de bestuurders is te vinden in hoofdstuk 3. Hoofdstuk 4 bevat een beschouwing waarin ook het perspectief van de ambtelijke ondersteuning en de raden is verwerkt.

2. ONDERZOEKSVERANTWOORDING

In dit hoofdstuk beschrijven we hoe het onderzoek is uitgevoerd en verantwoorden we de analysebeslissingen. In paragraaf 2.1 schetsen we op hoofdlijnen hoe het onderzoek is uitgevoerd. In paragraaf 2.2 wordt per methode beschreven wat de respons was, waar we eventueel tegenaan gelopen zijn en wat dat betekent voor het onderzoek. In paragraaf 2.3 beschrijven we welke analysebeslissingen we hebben genomen om de ruwe data te verwerken tot een informatief en leesbaar rapport.

2.1 Onderzoeksmethoden

Om de bestuurderstevredenheid in kaart te brengen, te duiden en ook een doorkijkje naar de toekomst te kunnen bieden, is gekozen voor een combinatie van kwantitatief onderzoek en kwalitatief onderzoek. Het onderzoek startte met een analyse van de documenten over de VRF (beleidsplannen, verordeningen, agenda's en notulen). Vervolgens heeft een digitale bijeenkomst met het secretariaat van de VRF plaatsgevonden om ons de bestuurlijke inrichting, de routing van documenten en ook het jargon van de VRF eigen te maken.

Na deze opstartfase is begonnen met de vertaling van de centrale onderzoeksvraag en de vijf onderzoeksthema's naar onderzoeksvragen. Nadat de onderzoeksvragen zijn vastgesteld, zijn de volgende onderzoeksmethoden ingezet:

- Φ een enquête voor bestuurders;
- Φ verdiepende interviews met bestuurders;
- Φ een enquête voor raadsleden en griffiers;
- Φ een bijeenkomst met een klankbordgroep van gemeentesecretarissen;
- Φ een groepsinterview met medewerkers van de VRF.

Lopende het onderzoek is verder een literatuurstudie uitgevoerd, waarin de evaluatie van de Wet veiligheidsregio's (Evaluatiecommissie Wet veiligheidsregio's, 2020), het wetsvoorstel versterking democratische legitimatie gemeenschappelijke regelingen (Advies Raad van State, 2020) en de relevante publicaties van de ROB over regionale samenwerking in het algemeen zijn bestudeerd (ROB, 2015 en 2019, respectievelijk Wisselwerking en Regionale Samenwerking, wie betaalt en wie bepaalt?).

Begeleidingscommissie en klankbordgroep

Het onderzoek is begeleid door een begeleidingscommissie bestaande uit twee bestuurders en de directeur van de VRF. De begeleidingscommissie heeft de onderzoeksvragen en de enquête voor bestuurders vastgesteld. In het vervolg van het onderzoek hebben de leden de tussenrapportage, de eerste versie van het interviewprotocol voor de interviews met bestuurders, de eerste versie van de enquête voor raadsleden en de conceptrapportage van commentaar voorzien.

Alle gemeentesecretarissen zijn aangeschreven met een uitnodiging om zitting te nemen in een klankbordgroep van gemeentesecretarissen. Uit de aanmeldingen is een klankbordgroep van zeven gemeentesecretarissen samengesteld die de enquête voor bestuurders hebben getest en van commentaar hebben voorzien. Aan het einde van het onderzoek zijn de conceptbevindingen aan de klankbordgroep voorgelegd tijdens een digitaal groepsgesprek.

2.2 Methodische verantwoording

In deze paragraaf beschrijven we per onderzoeksinstrument hoe de dataverzameling heeft plaatsgevonden en wat de opbrengsten zijn voor het onderzoek.

De enquête voor bestuurders

De enquête is 20 november 2020 via de directie van de VRF aangekondigd bij de bestuurders. De enquête is gedigitaliseerd en gepersonaliseerd verzonden naar alle 36 bestuurders van de VRF op 3 december. Eén burgemeester heeft zich afgemeld voor het onderzoek, omdat deze nog geen reguliere vergaderingen had bijgewoond. Omdat op voorhand bekend was welke bestuurders in de AC, BCV, BCG en het AB vergaderen, werden alleen de relevante vragen zichtbaar voor elke bestuurder. Er zijn twee reminders gestuurd. De enquête is gesloten op 15 december. Aan het einde van de enquête konden bestuurders aangeven wel of niet te willen deelnemen aan een verdiepend interview.

Respons en representativiteit enquête bestuurders

In tabel 2.2.1 is de respons op de enquête en de interesse in deelname aan het interview opgenomen. Van de 35 beschikbare bestuurders hebben 29 bestuurders de enquête ingevuld: 16 burgemeesters (94%) en 13 wethouders (72%). Burgemeesters zijn daarmee iets oververtegenwoordigd in de respons. Van elke Friese gemeente heeft in ieder geval de burgemeester óf de wethouder de enquête ingevuld, van 11 gemeenten hebben beide bestuurders de enquête ingevuld. Alle regio's en zowel kleine als grote gemeenten zijn goed vertegenwoordigd.

Tabel 2.2.1 Respons enquête bestuurders - totaal

Bestuurder	aangeschreven	afgemeld	beschikbaar	respons	respons%	aanmelding interview
burgemeesters	18	1	17	16	94%	11
wethouders	18	0	18	13	72%	3
Totaal	36	1	35	29	83%	14

Alle bestuurders die aan de enquête begonnen zijn, hebben deze ook afgemaakt. Het invullen duurde gemiddeld 19 minuten. Geen enkele bestuurder heeft overal hetzelfde antwoord ingevuld of de enquête heel snel ingevuld. In de enquête is aangekondigd dat de antwoorden van de bestuurder gebruikt zouden worden ter voorbereiding op het interview.

De verdiepende interviews met bestuurders

In de enquête hebben 14 bestuurders zich aangemeld voor een verdiepend interview: 11 burgemeesters en 3 wethouders. De twee voorzitters van de bestuurscommissie hadden zich niet aangemeld, maar zijn later toegevoegd aan de lijst. Ook de wethouder uit de begeleidingscommissie is later toegevoegd. In totaal zijn 17 interviews afgenomen bij 12 burgemeesters en 5 wethouders. De eerste drie interviews zijn bij burgemeesters afgenomen in december, vlak na sluiting van de enquête. Op basis van deze drie interviews en de bespreking van de tussenrapportage met de begeleidingscommissie in januari 2021 is het definitieve interviewprotocol voor de overige 14 interviews vastgesteld. De interviews duurden gemiddeld ruim een uur en vonden plaats via Ms Teams. Er waren telkens twee onderzoekers en een bestuurder aanwezig. De interviews hadden het karakter van een gestructureerd gesprek, waarin wel ruimte was voor verdieping en om zaken buiten het protocol om te bespreken. Van elk interview is een verslag gemaakt dat is voorgelegd aan de geïnterviewde ter correctie.

Conclusie over respons en representativiteit dataverzameling bestuurders

De respons op de enquête is hoog en nagenoeg representatief op basis van de grootte van de gemeente, de drie regio's en het soort bestuurder: burgemeesters zijn licht oververtegenwoordigd in de respons. Op een enkele enquêtevraag was een significant verschil meetbaar tussen de tevredenheid van burgemeesters en wethouders. Wanneer dat het geval was, dan zijn de uitkomsten apart gerapporteerd. Deze lichte oververtegenwoordiging heeft daardoor geen invloed op de representativiteit van de resultaten. Er zijn geen aanwijzingen voor het onzorgvuldig invullen van de enquête. Wanneer antwoorden van bestuurders door de onderzoekers werden aangehaald in de interviews, werden deze herkend en nooit ontkracht, hoewel soms wel wat genuanceerd of toegelicht. Deze nuances hebben we meegenomen in de rapportage. Na ongeveer 13 interviews trad saturatie op, d.w.z. dat in de resterende interviews nagenoeg geen nieuwe informatie of inzichten meer gedeeld werden. Omdat ongeveer de helft van de bestuurders is geïnterviewd en omdat voor het einde van de serie interviews saturatie optrad, kunnen we concluderen dat er voldoende interviews afgenomen zijn om de enquêteresultaten te verrijken en de tevredenheid van de bestuurders betrouwbaar te kunnen beschrijven.

De enquête voor raadsleden en griffiers

Via de griffiers van de 18 gemeenten zijn de e-mailadressen opgevraagd van de woordvoerders op het dossier VRF. Griffiers hebben hier heel verschillend op gereageerd. Sommige gemeenten leverden de e-mailadressen van de woordvoerders, anderen van de fractievoorzitters en weer anderen van alle raadsleden. Eén griffier heeft de e-mail van de onderzoekers naar raadsleden gestuurd, waarop raadsleden zich konden aanmelden om de enquête te ontvangen. Eén griffier verwees de onderzoekers naar de website om daar zelf alle e-mailadressen te kopiëren en één griffier reageerde niet. Van die laatste gemeente zijn de e-mailadressen van alle raadsleden van de website gekopieerd. Dit leverde een scheef adresbestand op van raadsleden in Friesland (zie tabellen 2.2.3 t/m 2.2.4). Uit de regio zuidwest Friesland zijn slechts 11

adressen aangeleverd. Ook zijn bijna twee keer zoveel adressen uit kleine gemeenten dan uit grote gemeenten aangeleverd.

Tabel 2.2.3 beschikbare e-mailadressen van raadsleden per gemeente

Gemeente	aantal adressen	respons	respons%
Achtkarspelen	10	5	50%
Ameland	9	1	11%
Dantumadiel	18	1	6%
De Fryske Marren	3	1	33%
Harlingen	8	0	0%
Heerenveen	16	3	19%
Leeuwarden	10	2	20%
Noardeast-Fryslân	11	2	18%
Ooststellingwerf	19	3	16%
Opsterland	8	3	38%
Schiermonnikoog	4	2	50%
Smallingerland	11	1	9%
Súdwest-Fryslân	8	5	63%
Terschelling	11	1	9%
Tytsjerksteradiel	23	5	22%
Vlieland	4	1	25%
Waadhoeke	6	0	0%
Weststellingwerf	7	10	143%
Totaal	186	46	25%

Een link naar de enquête is door de directie van de VRF verstuurd naar 186 adressen. In de link is een gemeentecode opgenomen, waardoor inzichtelijk kan worden gemaakt van welke gemeente de respons afwezig is, maar niet welke raadsleden de enquête hebben ingevuld. Omdat met een link per gemeente gewerkt is en niet met een link per respondent, is het mogelijk geweest om de link verder te verspreiden en in Weststellingwerf is dat ook gebeurd. Via de link die is verstuurd naar de zeven raadsleden van Weststellingwerf zijn tien enquêtes ingevuld. Er is één reminder verstuurd.

De totale respons was 46, 25% van het adresbestand. In tabellen 2.2.4 en 2.2.5 is de respons naar regio en grootte van de gemeente opgenomen. Bijna tweederde van de enquêtes zijn ingevuld door raadsleden uit regio zuidoost. En ook ruim tweederde is ingevuld door raadsleden uit kleine gemeenten.

Tabel 2.2.4 Respons raadsleden naar regio

regio	aantal adressen	respons	respons%
noord	81	10	12%
zuidoost	94	30	32%
zuidwest	11	6	55%
Totaal	186	46	25%

Tabel 2.2.5 Respons raadsleden naar grootte gemeente

omvang	aantal adressen	respons	respons%
groot	65	14	22%
klein	121	32	26%
Totaal	186	46	25%

Twee raadsleden hebben zich aangemeld voor een klankbordgroep met raadsleden. Omdat twee raadsleden te weinig is om als klankbordgroep van zo'n grote, diverse groep op te treden, is besloten deze bijeenkomst te laten vervallen. Het is niet bekend waarom het aantal aanmeldingen zo laag was.

Dezelfde enquête is ook verstuurd naar de griffiers. Zes griffiers hebben de enquête ingevuld.

Conclusie over respons en representativiteit dataverzameling raadsleden

Het adresbestand waarnaar de enquête voor raadsleden is verzonden was niet representatief voor alle raadsleden in Friesland: raadsleden uit de regio zuidwest Friesland waren ondervertegenwoordigd en raadsleden uit kleine gemeenten waren oververtegenwoordigd. In de respons was de regio zuidoost Friesland sterk oververtegenwoordigd en waren de grote gemeente juist sterk ondervertegenwoordigd. Alle uitkomsten van 46 raadsleden zijn getoetst op verschillen tussen raadsleden van de verschillende regio's: hieruit bleek geen verschil tussen raadsleden. Ook is getoetst of er verschillend geantwoord is door raadsleden van kleine en grote gemeenten: ook hierin bleek geen verschil. Ondanks dat dit een aanwijzing is dat de gevonden scheefheid geen groot probleem hoeft te zijn, willen we toch een slag om de arm houden bij de interpretatie van de uitkomsten. De respons ten opzichte van alle raadsleden in Friesland is laag en niet alle gemeenten zijn vertegenwoordigd in de respons. Een verklaring hiervoor is het verschil in benaderwijze per griffie en de al gemiddeld hoge hoeveelheid verzoeken aan raadsleden. De uitkomsten die gepresenteerd worden in paragraaf 4.5 moeten dan ook met de nodige voorzichtigheid worden geïnterpreteerd. Er kan niet aangenomen worden dat de uitkomsten automatisch ook gelden voor alle raadsleden in Friesland. In de formulering van de uitkomsten is hiermee rekening gehouden.

De bijeenkomst met raadsleden is komen te vervallen. Het doel van deze bijeenkomst was het verdiepen van de uitkomsten van de enquête en het verkennen van de vorm en inhoud van de informatiebehoefte van raadsleden in het kader van kaderstelling en controle. De informatie daarover is nu gebaseerd op de

antwoorden die in de enquête zijn gegeven bij de open vragen en op basis van wat de bestuurders daarover hebben aangegeven.

De bijeenkomst met de klankbordgroep van gemeentesecretarissen

In de digitale bijeenkomst met vijf gemeentesecretarissen zijn enkele resultaten van het onderzoek gedeeld in de vorm van infographics en is gevraagd naar de visie van de gemeentesecretarissen op de uitkomsten. Het gesprek heeft meer perspectief geboden op de dubbele rol van de bestuurders en in relatie daarmee de context en totstandkoming van de voorbereiding vanuit de eigen organisatie.

Het groepsinterview met medewerkers van de VRF

Als laatste is een groepsinterview bij drie bestuursadviseurs/directiemedewerkers van de VRF afgenomen. In dit interview zijn enkele resultaten van het onderzoek gedeeld en is gevraagd naar de visie van de directie. Ook zijn nog enkele verdiepende vragen gesteld over de dagelijkse praktijk van vergaderen, het behandelen van stukken, het schrijven van oplegnotities en het voorbereiden van de bestuurder. Van het groepsinterview is een verslag gemaakt dat ter correctie is aangeboden aan de geïnterviewden. De inzichten uit dit interview zijn gebruikt voor de beschrijving van het proces van voorbereiden en het bespreken van de haalbaarheid van enkele aanbevelingen.

2.3 Analysebeslissingen

In deze paragraaf wordt beschreven hoe de ruwe data uit de enquêtes zijn bewerkt tot tabellen en grafieken en hoe de uitkomsten in hoofdstuk 3 gelezen en geïnterpreteerd kunnen worden.

Analyse enquête bestuurders

De enquête is opgebouwd aan de hand van 13 onderwerpen, die bijna allemaal weer waren onderverdeeld in meerdere deelaspecten. Voor de onderwerpen zijn de belangrijkheid en de tevredenheid op 6-puntsschalen gemeten. Voor deelaspecten is de tevredenheid op 4-puntsschalen gemeten. Dat betekent dat er geen 'neutraal' beschikbaar was. Ook was er in de meeste gevallen geen 'geen mening' beschikbaar. Vragen die niet van toepassing waren op een bestuurder (bijvoorbeeld vragen over het AB aan bestuurders die niet vergaderen in het AB) waren op voorhand gefilterd op basis van het e-mailadres van elke bestuurder. Bestuurders zijn daarom min of meer gedwongen om een standpunt links of rechts van neutraal in te nemen.

Aangezien geen enkele bestuurder de enquête halverwege heeft afgebroken, kunnen we concluderen dat bestuurders altijd een geschikt antwoord konden kiezen. Eén bestuurder heeft bij de open vragen aangegeven 'geen mening' te hebben gemist bij een aantal stellingen. De antwoorden van deze bestuurder zijn voor die stellingen achteraf handmatig verwijderd. De enquête is op te vragen via de directie VRF.

Van alle onderwerpen en alle deelaspecten is eerst de tevredenheid in kaart gebracht m.b.v. frequentietabellen om erachter te komen of er ontevreden bestuurders waren (scores 1 t/m 3 op

onderwerpen, score 1 of 2 op deelaspecten). Als er ontevreden bestuurders waren, dan is deze informatie opgenomen in het rapport.

Vervolgens is voor alle onderwerpen en aspecten getoetst of er verschil was naar het soort bestuurder (burgemeester of wethouder), de regio (de drie GGD-regio's) en de grootte van de gemeente (grens bij 40.000 inwoners). Zie voor de indeling naar regio en grootte bijlage 4. Hiervoor zijn de Mann-Whitney toets (voor 2 groepen) en de Kruskal-Wallis toets (voor meer dan twee groepen) gebruikt. Als er verschil was, dan is dit opgenomen in het rapport. Als er niets over opgenomen is in het rapport, dan was er geen verschil. M.b.v. een Spearman rangcorrelatietoets is onderzocht of er samenhang bestond tussen de tevredenheid van bestuurders en het aantal jaar dat een bestuurders bij de VRF betrokken is. Dat bleek niet het geval.

Als laatste is een knelpuntenanalyse uitgevoerd voor 13 onderwerpen. Omdat op twee onderwerpen een significant verschil in tevredenheid of belangrijkheid gemeten is tussen burgemeesters en wethouders, zijn deze onderwerpen tweemaal getoetst: eenmaal voor burgemeesters en eenmaal voor wethouders. Daarbij is statistisch getoetst of er een verschil bestaat tussen het belang dat de bestuurders aan een onderwerp hechten en de tevredenheid over dat onderwerp. Omdat de bestuurders op beide stellingen antwoord hebben gegeven op een 6-puntsschaal kon een toets voor gerelateerde steekproeven uitgevoerd worden: een Wilcoxon signed rank toets. De uitkomsten worden in figuur 1 met gebruikmaking van gemiddelden gepresenteerd, maar de toets heeft plaatsgevonden op rangscores.

Er is een significantieniveau van 5% gebruikt, dat wil zeggen dat de kans dat een gevonden verschil toevallig is kleiner is dan 5%. Aangezien bijna de gehele populatie is ondervraagd, is de kans dat een gevonden verschil toevallig is, in dit geval nog veel kleiner.

Alle uitkomsten van de gebruikte toetsen zijn opgenomen in een tabellenrapport die is op te vragen via de directie VRF. De uitkomsten van de enquête onder bestuurders zijn gebruikt in hoofdstuk 3.

Analyse enquête raadsleden

De enquête onder raadsleden is opgebouwd uit een aantal stellingen op 6-puntsschalen en 4-puntsschalen. Bij alle vragen kon het antwoord 'geen mening' gegeven worden. Van de data zijn frequentietabellen gemaakt. Omdat de respons laag was, zijn 4-puntsschalen teruggebracht tot twee categorieën: 'oneens' en 'eens'. 6-puntsschalen zijn teruggebracht tot 3 categorieën: 'onbelangrijk/ontevreden', 'enigszins (on)belangrijk/(on)tevreden' en 'belangrijk/tevreden'. Alle uitkomsten zijn getoetst op verschil tussen regio's en omvang van de gemeenten. Er waren geen significante verschillen. De uitkomsten van de enquête onder raadsleden zijn gebruikt in paragraaf 4.5. De enquête is op te vragen via de directie VRF. De tabellen en verschiltoetsen zijn opgenomen in het tabellenrapport dat is op te vragen via de directie VRF.

3 BESTUURDERSTEVREDENHEID IN BEELD

3.1 Overzicht bestuurderstevredenheid

In het onderzoek naar bestuurderstevredenheid zijn bestuurders, raadsleden en medewerkers van de VRF bevestigd op de volgende thema's: het vergaderritme, het verloop van de vergaderingen, de voorbereiding op de vergaderingen, de inhoudelijke bespreking/het takenpakket, de zichtbaarheid van de VRF, de wijze waarop de raden worden betrokken bij de VRF en de dilemma's die bestuurders tegenkomen en hoe ze daarmee omgaan. Na de enquête¹ en de eerste interviews zijn de bevindingen geordend in een aantal thema's die samen een goed beeld geven van de tevredenheid van bestuurders over het handelen van de VRF en hun eigen rol als bestuurder van de VRF. De thema's zijn achtereenvolgens:

- I. De inrichting & organisatie van de VRF - hierbij gaat het om de bestuurlijke inrichting, het daaruit voortvloeiende vergaderritme en de waardering van bestuurders voor de wijze waarop de directie dit geheel aanstuurt (paragraaf 3.2).
- II. Het vergaderwerk - hierbij gaat het om de waardering van bestuurders voor het doel en verloop van de verschillende vergaderingen en de rolopvatting en rolneming van bestuurders tijdens de vergaderingen (paragraaf 3.3).
- III. De inhoudelijke voorbereiding op de vergaderingen - hierbij gaat het om de tevredenheid van de bestuurders over de wijze waarop zij worden voorbereid op de vergaderingen door de VRF en hoe dat aansluit op hun voorbereiding in eigen huis (paragraaf 3.4).
- IV. De zichtbaarheid van de VRF - hierbij gaat het om de tevredenheid van bestuurders over de zichtbaarheid van het werk van de VRF en de VRF zelf voor raden en inwoners (paragraaf 3.5).
- V. De bestuurlijke dilemma's - hierbij gaat het om de tevredenheid van de bestuurders over de wijze waarop zij worden ondersteund in het proces van afwegen, besluiten en verantwoorden en de dilemma's die zij daarin tegenkomen (paragraaf 3.6).

Al deze thema's samen geven een beeld van de tevredenheid van de bestuurders over de VRF. Elk thema is opgedeeld in een aantal onderwerpen (zie tabel 3.1). Het onderwerp tevredenheid over 'hoe de VRF de raden meeneemt in de cyclus van kaderstellen en controleren' heeft raakvlakken met zowel thema IV als thema V. Elk onderwerp is opgedeeld in een aantal deelaspecten die in de paragrafen verder aan de orde komen. Ook voor deelaspecten geldt dat zij soms raakvlakken hebben met meerdere thema's.

In de tabel is een aantal rijen gearceerd. Op deze thema's is er een knelpunt: het belang is hoog, maar de tevredenheid is in verhouding lager. Dit wordt verder behandeld in de paragrafen 3.5 en 3.6.

¹ Om de leesbaarheid te vergroten zijn de enquêtevragen in de tabellen ingekort. De enquête zoals deze is afgenomen bij bestuurders is op te vragen via de directie VRF.

Tabel 3.1 Thema's en onderwerpen uit de enquête onder bestuurders van de VRF

Thema	Onderwerp
I	Een efficiënt jaarlijks vergaderritme.
I	Klantgerichtheid in de bestuurlijke contacten tussen de directie VRF en de bestuurder.
II	Een prettig verloop van de vergaderingen van de AC.
II	Een prettig verloop van de vergaderingen van de AB.
II	Een prettig verloop van de vergaderingen van de BC.
III	Een goede voorbereiding en afhandeling van de vergaderingen van de AC.
III	Een goede voorbereiding en afhandeling van de vergaderingen van het AB.
III	Een goede voorbereiding en afhandeling van de vergaderingen van de BC.
IV	Prijs / kwaliteitverhouding van de uitvoering van de taken door de VRF.
IV	Informatievoorziening over de VRF en zichtbaarheid van de VRF.
IV / V	Hoe de VRF raden meeneemt in de cyclus van kaderstellen en controleren.
V	De ondersteuning door de VRF bij het proces van afwegen en beslissen.
V	De ondersteuning door de lokale ambtelijke organisatie bij het proces van afwegen.

Over elk onderwerp als geheel zijn bestuurders bevroegd op het belang dat zij aan het onderwerp hechten en hoe tevreden zij er over zijn. Wanneer belang en tevredenheid tegen elkaar af worden gezet, ontstaat figuur 1.

Uit figuur 1 blijkt ten eerste dat de tevredenheid over de VRF gemiddeld² heel hoog is.³ Het meest tevreden zijn de bestuurders over de voorbereiding en het verloop van de vergaderingen van de agendacommissie: de gemiddelde tevredenheid is afgerond een 5,6 op een 6-puntsschaal. Het laagst scoort de tevredenheid over de prijs/kwaliteitverhouding, maar de gemiddelde score is afgerond nog altijd een 4,7 op een 6-puntsschaal en geen enkele bestuurder is hierover ontevreden. Verder valt direct op dat alle onderwerpen belangrijk gevonden worden. Alle onderwerpen scoren gemiddeld afgerond een 5,0 of hoger op belangrijkheid. Het meest belangrijk worden gevonden het meenemen van raden (door burgemeesters⁴), de voorbereiding en het verloop van de agendacommissie⁵ en de ondersteuning door de eigen ambtelijke organisatie.

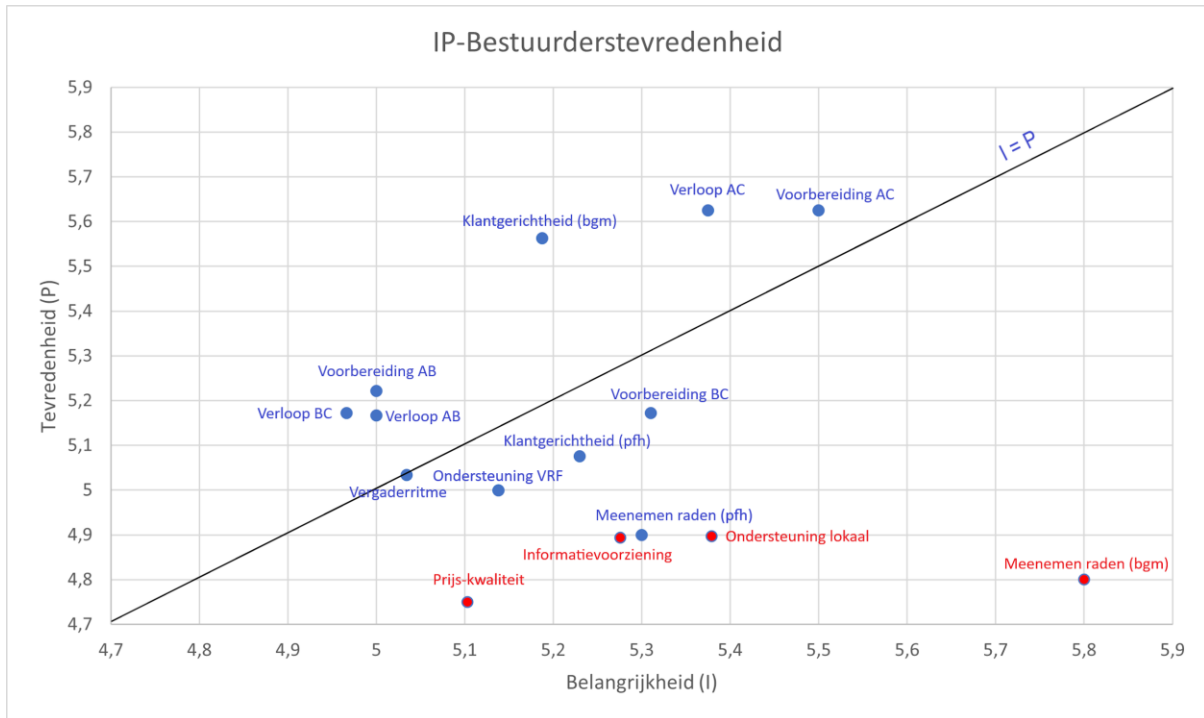
² In de rapportage worden gemiddelden van een 6-puntsschaal gepresenteerd omdat deze snel inzicht geven in de scores die bestuurders hebben gegeven. Hoe deze cijfers geïnterpreteerd moeten worden, is uitgelegd in paragraaf 2.3.

³ Twee bestuurders zijn ontevreden over hoe de VRF de raden betreft in de cyclus van kaderstellen en controleren en twee bestuurders zijn ontevreden over de ondersteuning door de lokale eigen organisatie. Over alle andere onderwerpen is geen enkele bestuurder ontevreden.

⁴ Bij het onderwerpen 'meenemen van raden' is een significant verschil gemeten tussen burgemeesters en wethouders op belangrijkheid. Bij 'klantgerichtheid' is een significant verschil gemeten op tevredenheid. Deze onderwerpen zijn daarom voor burgemeesters en wethouders apart opgenomen in de grafiek.

⁵ De vragen over de agendacommissie zijn uitsluitend voorgelegd aan bestuurders die deel uitmaken van de agendacommissie.

Figuur 1: belangrijkheid versus tevredenheid op hoofdthema's (bevroegd op een 6-puntsschaal)

Bron: enquête onder 29 bestuurders, december 2020

De zwarte lijn geeft de scores weer waarbij de tevredenheid gemiddeld even hoog wordt gewaardeerd als het belang. Als punten boven de lijn liggen, wordt de tevredenheid gemiddeld hoger gewaardeerd dan de belangrijkheid, als punten onder de lijn liggen, wordt het belang gemiddeld hoger gewaardeerd dan de tevredenheid. Wanneer het belang significant hoger scoort dan de tevredenheid, spreken we van een knelpunt. De knelpunten zijn rood gekleurd. Uit de analyse blijkt dat er, ondanks de hoge scores op tevredenheid, toch vier knelpunten te benoemen zijn waarbij de tevredenheid hoog is, maar toch voor een significant aantal bestuurders lager scoort dan het belang (roze gearceerd in tabel 3.1 en rode punten in figuur 1). Deze punten zijn: het meenemen van raden (alleen voor burgemeesters)⁶⁷, de informatievoorziening, de prijs/kwaliteitverhouding en de ondersteuning door de lokale organisatie. Dit zijn onderwerpen die horen bij de thema's zichtbaarheid (paragraaf 3.5) en bestuurlijke dilemma's (paragraaf 3.6) en worden daar verder behandeld.

De eerste vraag in de verdiepende interviews luidde telkens: 'kunt u het bestuurswerk voor de VRF typeren in drie steekwoorden?' Met een analyse van de steekwoorden die bestuurders noemen wordt de hoge mate van tevredenheid bevestigd. Nagenoeg alle steekwoorden die bestuurders noemen zijn positief te typeren, waarbij de meest genoemde woorden te maken hebben met:

⁶ Het meenemen van raden is alleen voor burgemeesters een knelpunt. Dit komt doordat de burgemeesters een hoger belang hechten aan dit punt dan de wethouders.
⁷ Dat het 'meenemen van raden' voor wethouder geen knelpunt is, ondanks dat dit punt vlakbij twee knelpunten ligt in de grafiek, komt omdat het aantal antwoorden en de spreiding ook meegenomen worden in de statistische toets. Het aantal wethouders is klein, dus een verschil is minder snel statistische significant.

- Φ professionaliteit: professioneel, goede voorbereiding, zorgvuldig, gestructureerd, transparant, etc (16 keer);
- Φ interesse: interessant: breed, belangrijk, etc (6 keer);
- Φ collegialiteit: collegiaal, eenheidsgevoel, verbinding, etc (6 keer) en
- Φ betrokkenheid: betrokken, draagvlak, signaleren etc (6 keer).

Verder werden nog 13 steekwoorden genoemd die te maken hebben met het proces, de kwaliteit en efficiëntie, waarvan het overgrote deel positief of neutraal valt te typeren.

In de paragrafen 3.2 tot en met 3.6 wordt per thema behandeld wat uit de enquête en interviews met bestuurders naar voren is gekomen.

3.2 De directie VRF is professioneel en zeer klantgericht

Thema I gaat over de tevredenheid van bestuurders over de inrichting & organisatie van de VRF. Voor dit thema is de bestuurders gevraagd naar het vergaderritme en de bijbehorende vergaderdruk en er is gevraagd naar de klantgerichtheid van de directie VRF. De uitkomsten van de enquête onder 29 bestuurders zijn opgenomen in tabel 3.2.1.⁸

Tabel 3.2.1 Bestuurderstevredenheid over het vergaderritme

Onderwerp: efficiënt vergaderritme	
Belangrijkheid	5,0
Tevredenheid	5,0
Deelaspecten	
Aanvaardbaarheid vergaderdruk	3,4
Logische volgorde vergaderingen	3,4
Voldoende tijd tussen stukken en vergadering	3,1
Aantal bestuurders ontevreden over één of meer deelaspecten	6

Bestuurders zijn in de basis tevreden over het vergaderritme met de agendacommissie, bestuurscommissie en het algemeen bestuur. De vergaderdruk is voor de meeste bestuurders hanteerbaar en de stukken worden meestal tijdig verspreid. Bestuurders van grote gemeenten zijn minder positief over de vergaderdruk dan bestuurders van kleine gemeenten: 6 van de 29 bestuurders zijn ontevreden over één van de onderdelen van dit thema. Hierbij valt wel op dat met name de bestuurders van de BCG minder positief zijn over de tijdigheid van vergaderstukken. In de toelichtingen en bij de interviews wordt ook een aantal keren

⁸ Voor alle tabellen in hoofdstuk 3 geldt dat de onderwerpen zijn gemeten op een 6-puntsschaal van zeer onbelangrijk/ontevreden tot zeer belangrijk/tevreden en alle deelaspecten op een 4-puntsschaal helemaal mee mee oneens tot helemaal mee eens. Alle tabellen zijn gebaseerd op de enquête onder 29 bestuurders die is afgenomen in december 2020.

aangegeven dat de tijd tussen stukken en vergadering als kort wordt ervaren en dat nagezonden stukken de voorbereiding in de weg zitten (ook bij de BCV bestuurders).

De themasessies die aansluitend aan het AB worden ingepland worden positief gewaardeerd en gezien als een moment voor vrije discussie over een thema. De sessies worden als vrijblijvend gezien en bestuurders laten de themasessies vallen als het niet in hun agenda past. Een aantal bestuurders geeft aan dat het goed zou zijn om de themasessies te richten op meer praktische/concrete uitkomsten.

Het AB wordt ervaren als een 'aftik'-overleg en niet altijd inhoudelijk interessant. Als opties om de vergaderdruk beheersbaar te houden wordt onder andere het digitaal vergaderen genoemd, waarbij de bestuurders dan denken aan de agendacommissie of het DB of de AB vergaderingen. Bestuurders accepteren de vergaderdruk als iets dat erbij hoort en de wens om bijvoorbeeld het jaarritme of de inrichting aan te passen leeft niet bij bestuurders.

Op de vraag naar een mogelijke vereenvoudiging van de bestuurlijke inrichting geven 11 van de 17 geïnterviewde bestuurders aan dat dat niet nodig is: de structuur is prima zoals die is. Bestuurders geven aan dat de schaal in Friesland optimaal is: daardoor zijn zowel de BCV als BCG logische verbanden die elkaar ook in andere contexten regelmatig treffen. Naast het eventueel deels digitaal blijven vergaderen zien bestuurder niet echt ruimte voor aanpassingen in de bestuurlijke inrichting.

Een tweede onderwerp binnen het thema inrichting en organisatie betreft de waardering van bestuurders voor de klantgerichtheid van de VRF. De klantgerichtheid wordt meer belangrijk gevonden dan de andere thema's en hoog gewaardeerd. Daarbij is een verschil in waardering zichtbaar tussen de burgemeesters en de wethouders, waarbij overigens alle wethouders tevreden zijn. Overigens lijkt dat vooral te komen door de soms wat late aanlevering van documenten voor de vergaderingen (nagekomen stukken).

Tabel 3.2.2 Bestuurderstevredenheid over klantgerichtheid

Onderwerp: klantgerichtheid	veiligheid	gezondheid
Belangrijkheid	5,2	5,2
Tevredenheid ⁹	5,6	5,1
Deelaspecten		
Opstelling - dienstverlenend en klantvriendelijk	3,9	3,4
Tijdigheid informatie	3,6	3,2
Doelgerichtheid communicatie	3,7	3,2
Aantal bestuurders ontevreden over één of meer deelaspecten	1	0

De bestuurders hebben in steekwoorden aangegeven wat de directie nu zo klantgericht maakt. Termen die dan veel genoemd worden, hebben te maken met bestuurlijke sensitiviteit, de mensen, de korte lijnen, de

⁹ Omdat het verschil in tevredenheid over klantgerichtheid statistisch significant is tussen burgemeesters en wethouders, zijn de uitkomsten afzonderlijk weergegeven in tabel 3.2.2.

benaderbaarheid, heldere informatie, betrouwbaarheid en professionaliteit (zie figuur 2). De klantgerichtheid wordt vooral ervaren in het laagdrempelige contact met de bestuurders, de bereidheid om altijd langs te komen bij raden en in het snel en adequaat antwoord geven op vragen.

Figuur 2: steekwoorden van bestuurders over klantgerichtheid

Een eerste conclusie is dat de bestuurders tevreden zijn over het vergaderritme en de vergaderdruk als onvermijdelijk hoog, maar niet belastend ervaren. Een aandachtspunt bij dit thema is de tijdige verzending van stukken.

Een tweede conclusie is dat de klantgerichtheid van de directie VRF als zeer hoog wordt ervaren, wat vooral ligt aan de wijze waarop de directie en adviseurs zich opstellen.

3.3 Bij de VRF is het prettig vergaderen

Het zijn van bestuurder van de VRF bestaat vooral uit het bijwonen van de vergaderingen (thema II). Zoals uit figuur 1 blijkt, vinden de meeste bestuurders een prettig verloop van de vergaderingen van de bestuurscommissies en het AB iets minder belangrijk dan de andere onderwerpen, maar zijn ze er wel tevreden over. De bestuurders in de AC vinden een prettig verloop zeer belangrijk en zijn ook zeer tevreden.

Tabel 3.3 Bestuurderstevredenheid over verloop vergaderingen

Onderwerp: verloop vergaderingen	AC	BC	AB
Belangrijkheid	5,4	5,0	5,0
Tevredenheid	5,6	5,2	5,2
Deelaspecten			
Duur	3,5	3,3	3,4
Sfeer	3,8	3,4	3,4
Ruimte inbreng agendapunten/vergaderpunten	3,8	3,4	3,4
Opbouw en omvang agenda	3,6	3,1	3,4
Inhoud agenda		3,3	3,3
Tijd en ruimte afhandeling agenda		3,4	3,4
Ruimte inbreng bespreekpunten binnen taakuitvoering VRF		3,3	3,4
Ruimte inbreng bespreekpunten buiten taakuitvoering VRF		3,3	3,3
Ruimte/aandacht voor context eigen gemeente		3,3	3,4
Aantal bestuurders ontevreden over één of meer deelaspecten	0	5	2

Op een aantal deelaspecten is gevraagd hoe de bestuurders de vergaderingen van de bestuurscommissies en het algemeen bestuur ervaren. Dat levert een aantal interessante inzichten op. Allereerst wordt de sfeer tijdens de vergaderingen gewaardeerd, is er voldoende tijd om ieder agendapunt te bespreken en voelen bestuurders voldoende ruimte om inbreng te leveren. Ook is er voldoende aandacht voor de context van de eigen gemeente. Opvallend is dat de bestuurders in de BCG positiever zijn over de ruimte om onderwerpen te bespreken die niet tot het takenpakket van de VRF behoren dan BCV bestuurders. In de interviews wordt duidelijk dat de BCV bestuurders dat ook niet nodig of passend vinden, terwijl de BCG bestuurders een breder keuzepakket aan onderwerpen hebben, waarbij per onderwerp wordt gekozen of een gemeente wel of niet aanhaakt. De BCG bestuurders staan ook meer open voor het agenderen van nieuwe onderwerpen en thema's binnen het BCG verband en de bestaande GGD organisatie.

In de interviews is met de bestuurders gesproken over hoe zij hun rol zien tijdens de verschillende vergaderingen. Een minderheid van de bestuurders vindt het lastig om een onderscheid te maken naar de rol die zij hebben per overleg. Het merendeel van de bestuurders geeft aan dat zij in de bestuurscommissie vooral vanuit het perspectief van hun gemeente kijken en in het algemeen bestuur meer vanuit het perspectief van de VRF. De inhoudelijke afweging vindt plaats in de bestuurscommissies, de (financiële) besluiten worden genomen in het algemeen bestuur. Daarbij geldt dat de opkomst bij de bestuurscommissies lager is dan bij het algemeen bestuur. Het overleg in de agendacommissie van het dagelijks bestuur heeft een ander karakter, dat is meer strategisch en ook informeler en vrijer dan de beide andere overleggen, waarbij het algemeen bestuur als het meest formele overleg wordt ervaren. De vergaderingen hebben daarmee ieder een eigen doel en bestuurders stemmen de rol die zijn hanteren daarop af.

In tabel 3.3 valt op dat bestuurders iets minder tevreden zijn over de opbouw en omvang van de agenda van de bestuurscommissie. In de interviews werd dat beeld weer wat genuanceerd. Wel komt in de interviews naar voren dat wat je verwacht van doel en agenda per bestuurder kan verschillen. Bestuurders verschillen in de mate waarin zij bestuurlijke reflectie als doel of bijvangst zien van de bestuursvergaderingen. Van de 17 geïnterviewde bestuurders geven 9 bestuurders aan dat het primaire doel is om samen de VRF te besturen en dat bestuurlijke reflectie op de gezamenlijke opgave een plek heeft in de wandelgangen of rond actualiteiten en de rondvraag. 5 bestuurders geven aan dat zowel de focus op de organisatie als de reflectie een plek hebben en 3 bestuurders zouden graag meer bestuurlijke reflectie zien. Daarbij valt op dat vooral bestuurders van de kleinere gemeenten de behoefte voelen om met de andere bestuurders in meer algemene zin over hun bestuurlijke taak van gedachten te wisselen. Overigens geven alle bestuurders aan dat door de coronacrisis er meer behoefte en gelegenheid is om bestuurlijk te reflecteren.

Opvallend is dat bestuurders van kleinere gemeenten gemiddeld iets positiever zijn over het verloop van de vergaderingen dan bestuurders van grotere gemeenten. Ook is een relevant inzicht dat de bestuurders die meer vergaderingen bijwonen (leden agendacommissie en DB) in het algemeen meer tevreden zijn dan de bestuurders die minder vergaderingen hebben. De bestuurders geven in de interviews daarover aan dat deze bestuurders meer geïnformeerd zijn en daardoor meer betrokken. Het zijn ook deze bestuurders die actief betrokken zijn bij de agendavorming, waar andere bestuurders zich nog wel eens afvragen hoe je onderwerpen kunt agenderen. Overigens vinden bestuurders daar wel een plek voor via de mededelingen, de rondvraag en door een verzoek aan de agendacommissie.

Een eerste conclusie op dit thema is dat het prettig vergaderen is bij de VRF. *‘Alleen een koekje erbij zou het nog leuker maken’*, bracht een bestuurder naar voren. Bestuurders vergaderen rolbewust en hoewel er een verschil is in de behoefte aan bestuurlijke reflectie, wordt hier in en rond de vergadering soepel mee omgegaan.

Een tweede conclusie is dat er een verschil is in de ruimte die bestuurders in de BCG en BCV ervaren in het bespreken van onderwerpen die niet direct tot het takenpakket van de VRF/GGD behoren.

Een derde conclusie is dat bestuurders van kleinere gemeenten en bestuurders die meer overleggen bijwonen, meer tevreden zijn dan de bestuurders van grotere gemeenten of bestuurders die wat minder vergaderen.

3.4 De inhoudelijke voorbereiding & bespreking is naar tevredenheid

Bij thema III - inhoudelijke voorbereiding - gaat het om de tevredenheid van bestuurders over de wijze waarop ze voorbereid worden op de vergaderingen bij de VRF. Die voorbereiding gebeurt langs twee routes: allereerst door de VRF zelf, door middel van oplegnotities bij de geagendeerde stukken en in de tweede plaats door de lokale ambtelijke ondersteuning door middel van annotaties en tenslotte ook door de afstemming tussen VRF en lokale ambtelijke ondersteuning.

Als het om de voorbereiding van de vergaderingen gaat, dan zijn de bestuurders voor alle vergaderingen tevreden over de voorbereiding - waarbij de bestuurders uit de agendacommissie het meest tevreden zijn, maar ook de meeste waarde hechten aan de goede voorbereiding.

Tabel 3.4.1 Bestuurderstevredenheid over voorbereiding en afhandeling vergaderingen

Onderwerp: voorbereiding en afhandeling vergaderingen	AC	BC	AB
Belangrijkheid	5,5	5,3	5,0
Tevredenheid	5,6	5,2	5,2
Deelaspecten			
Kwaliteit van de stukken voor vergadering	3,6		
Afhandeling van de conclusies	3,6		
Opzet en inhoud van de oplegnotities		3,3	3,4
Verwerking van de conclusies in de besluitenlijsten		3,3	3,5
Aantal bestuurders ontevreden over één of meer deelaspecten	0	1	0

In de basis zijn de bestuurders tevreden over de oplegnotities en het gebruik ervan wordt gewaardeerd. In de interviews met bestuurders is doorgevraagd naar wat een goede oplegnotitie is en wanneer deze ondersteunt bij het proces van afwegen en beslissen. Een goede oplegnotitie focust de bespreking, scheelt werk in de voorbereiding en maakt het besluiten makkelijker. Als het aankomt op de meer strategische informatie (opties, belangen en consequenties, zie tabel 3.4.2), dan is er toch nog wat ruimte voor verbetering. In de interviews wordt onder andere genoemd dat de opties die niet zijn gekozen, de afwegingen waarom die opties niet gekozen zijn en de wijzigingen naar aanleiding van zienswijzen er meer expliciet in zouden kunnen. Ook zijn de oplegnotities soms nog wat lang, het kan wellicht korter en bondiger.

Tabel 3.4.2 Bestuurderstevredenheid over ondersteuning bij afwegen en beslissen VRF

Onderwerp: ondersteuning bij afwegen en beslissen door VRF	
Belangrijkheid	5,1
Tevredenheid	5,0
Deelaspecten	
Opties, belangen en consequenties in de voorbereidende stukken (door VRF)	3,0
Afstemming directie VRF en de lokale ambtelijke organisatie	3,1
Aantal bestuurders ontevreden over één of meer deelaspecten	5

Van hun lokale voorbereiding verwachten de bestuurders een kritische blik op de voorbereiding door de VRF en het in beeld brengen van de impact op de lokale organisatie en de samenhang met overig lokaal beleid. Bestuurders vinden de voorbereiding vanuit de lokale ambtelijke ondersteuning belangrijker dan de voorbereiding vanuit de VRF. Dit onderdeel is één van de knelpunten zoals zichtbaar is in figuur 1 uit paragraaf 3.1. In de interviews is gevraagd naar een toelichting hierop. De bestuurders hebben hun lokale

voorbereiding verschillend georganiseerd (meer of minder integraal, mondeling of schriftelijk). Daarbij wordt duidelijk dat met name de grotere gemeenten een meer comfortabele positie hebben dan de kleinere gemeenten. Bestuurders van kleinere gemeenten hebben medewerkers bij wie het veiligheidsdomein of gezondheidsdomein slechts één van de portefeuilles is en die daarom hun tijd over meerdere onderwerpen/dossiers moeten verdelen en vaak ook nog met collega's van andere gemeenten afstemmen. Dit is overigens niet de enige relevante verklaring die in de interviews is genoemd: de opgebouwde ervaring in de lokale organisatie en de eigen expertise van de bestuurder bepalen ook in welke mate een bestuurder kan/moet terugvallen op de lokale ondersteuning. Vanuit de VRF zal er daarmee altijd een vorm van maatwerk zijn in de afstemming met de lokale ondersteuning. Door meerdere bestuurders wordt herkend dat de lokale voorbereiding beter wordt, naarmate er meer voorbereidingstijd is, zeker als er vanuit meerdere afdelingen advies moet komen. Bestuurders geven aan dat een termijn van drie weken voldoende voorbereidingstijd geeft.

Tabel 3.4.3 Bestuurderstevredenheid over afwegen en beslissen lokaal

Onderwerp: ondersteuning bij afwegen en beslissen door de lokale organisatie	
Belangrijkheid	5,4
Tevredenheid	4,9
Deelaspecten	
Tijdigheid lokale/regionale advisering (door eigen organisatie)	3,2
Omvang/kwaliteit ambtelijke advisering (door de eigen organisatie)	3,2
Aantal bestuurders ontevreden over één of meer deelaspecten	3

De bestuurders gebruiken de oplegnotities als voorbereiding naast hun eigen ambtelijke voorbereiding. Over de afstemming tussen VRF en de lokale ambtelijke ondersteuning zijn bestuurders wel tevreden, maar niet zeer tevreden (zie tabel 3.4.2). Dit kan te maken hebben met wat hiervoor naar voren is gekomen over het soms ervaren van beperkte voorbereidingstijd vanuit de lokale ambtelijke ondersteuning. In de interviews bleek echter op dit punt een verschil in behoefte aan afstemming tussen de grotere en de kleinere gemeenten. Bij de grotere gemeenten bleek meer behoefte aan onderlinge afstemming met de VRF voorafgaand aan het opstellen van de oplegnotities, terwijl bestuurders van de kleinere gemeenten deze behoefte niet herkennen.

In de interviews is gevraagd naar de mate waarin er regionaal wordt afgestemd in de voorbereiding op de vergadering van de VRF. Dat blijkt vooral in de regio's Noordoost en Zuidoost te gebeuren, vaak al binnen bestaande samenwerkingsstructuren. In sommige gevallen is er ook bestuurlijk vooroverleg, maar dat is minder regulier dan het ambtelijk regionaal overleg.

Een eerste conclusie als het gaat om de inhoudelijke voorbereiding op de vergadering is dat de bestuurders tevreden zijn over de voorbereiding en afhandeling van de vergaderingen door de VRF en tevreden zijn over de lokale voorbereiding.

Een tweede conclusie is dat de oplegnotities zeer gewaardeerd worden en deze het proces van afwegen en beslissing voldoende faciliteren. Voor bestuurders zouden het formuleren van opties/alternatieven een goede toevoeging zijn, waarbij wordt aangegeven waarom deze opties niet zijn gekozen.

Een derde conclusie is dat de voorbereiding door de VRF en die door de lokale ondersteuning verschillend van aard zijn: de VRF richt zich op de inhoud, de lokale voorbereiding richt zich op de samenhang met lokaal beleid en de lokale implicaties. Daarbij geven meerdere bestuurders aan dat iets meer tijd voor de lokale voorbereiding prettig zou zijn.

Een vierde conclusie is dat er verschillen zijn tussen de tevredenheid van bestuurders en dat die terug te voeren zijn op omvang van de gemeente, expertise van de bestuurder zelf, de interne werkwijze bij gemeenten en de bestuurlijk/ambtelijke verhoudingen bij gemeenten.

3.5 De zichtbaarheid voor de raad is voldoende

Zichtbaarheid (thema IV) gaat over de mate waarin de taakuitvoering door de VRF zichtbaar is voor bestuurders, raadsleden en inwoners. Zicht op de prijs/kwaliteit van de dienstverlening door de VRF is voor bestuurders nodig als basis voor het maken van keuzes. Voor raadsleden geldt dat zij een beperkte kaderstellende rol hebben en ook daarom moeten weten wat de VRF doet en wat dat kost, dat terwijl de organisatie voor hen op afstand staat. De VRF heeft een actieve rol in het informeren van raden over hun dienstverlening, bijvoorbeeld door middel van de raadsbezoeken. Voor inwoners staat de VRF nog meer op afstand - maar het is interessant om te weten of de VRF ook voor inwoners zichtbaar zou moeten zijn volgens de bestuurders. Rond dit thema zijn bestuurders gevraagd naar hun zicht op de prijs/kwaliteit verhouding, hun tevredenheid over de prijs/kwaliteitverhouding van dienstverlening door de VRF, de zichtbaarheid van de VRF en de tevredenheid over de wijze waarop de VRF de raden meeneemt in het proces van kaderstellen en controleren. Het zicht van bestuurders op de prijs/kwaliteitverhouding van de door de VRF geleverde diensten is verschillend. Uit tabel 3.5.1. blijkt dat wethouders naar eigen zeggen beter een inschatting kunnen maken van de prijs/kwaliteit verhouding dan burgemeesters.

Tabel 3.5.1 Zicht op de prijs/kwaliteitverhouding van de VRF

Ik heb voldoende informatie om een goede inschatting te kunnen maken van de prijs/kwaliteit verhouding van de uitvoering van taken door de VRF	veiligheid	gezondheid
Helemaal mee oneens		
Mee oneens	25%	
Mee eens	69%	82%
Helemaal mee eens	6%	18%
Aantal bestuurders oneens	4	0

Uit de enquête blijkt verder dat een goede prijs/kwaliteitverhouding belangrijk wordt gevonden (zie tabel 3.5.2). De bestuurders zijn er ook tevreden over, maar vanwege het verschil tussen belang en tevredenheid is het toch een knelpunt. In de interviews is er daarom op doorgevraagd bij de bestuurder. Daaruit ontstaat

het beeld dat een deel van de bestuurders voldoende zicht heeft op de prijs/kwaliteit en een ander deel wat minder, waarbij de ene bestuurder dat jammer vindt, maar de ander aangeeft het ook niet zo belangrijk te vinden dat tot in detail te weten. De bestuurders in de auditcommissie hebben het meeste zicht op dit onderdeel. Een analyse van de data laat zien dat kleinere gemeenten iets minder tevreden zijn over de prijs/kwaliteit verhouding dan de grotere gemeenten.

De bestuurders is ook gevraagd naar de informatie die hen helpt om zicht te krijgen op de prijs/kwaliteit van dienstverlening. Het merendeel van de geïnterviewde bestuurders geeft aan dat benchmarks of onafhankelijk onderzoek een goede manier zijn om bestuurders hierover te informeren. Omdat de veiligheidsregio's en GGD's niet allemaal onderling goed vergelijkbaar zijn, zou je dit niet alleen kwantitatief inzichtelijk moeten maken, maar bijvoorbeeld ook kwalitatief en wellicht ook aan de hand van de kosten voor concrete diensten. In de gesprekken komt ook naar voren dat prijs altijd veel aandacht krijgt, maar dat kwaliteit natuurlijk ook een knop is om aan te draaien.

Tabel 3.5.2 Bestuurderstevredenheid over prijs/kwaliteitverhouding

Onderwerp: prijs / kwaliteitverhouding van de uitvoering door de VRF	
Belangrijkheid	5,1
Tevredenheid	4,8

Een tweede onderdeel van het thema zichtbaarheid betreft de tevredenheid van bestuurders over de inspanningen van de VRF in de informatievoorziening en zichtbaarheid voor raden en inwoners. Ook op dit onderdeel is het belang dat bestuurders hieraan hechten hoger dan de tevredenheid van bestuurders over dit onderwerp (zie tabel 3.5.3) en daarom is het één van de knelpunten. Dat wil niet zeggen dat bestuurders niet tevreden zijn, ook op dit punt zijn de bestuurders gemiddeld tevreden, maar niet zeer tevreden. Daarbij zijn de bestuurders meer tevreden over de zichtbaarheid voor de raden/samenwerkingspartners, dan voor de inwoners. Bestuurders zijn tevreden over de inspanningen van de VRF om de raden te informeren (nieuwsbrieven en raadsbezoeken), waarbij wethouders iets minder tevreden zijn over de raadsbezoeken dan burgemeesters.

In de interviews is gevraagd naar dit thema, waarbij de bestuurders het erover eens zijn dat zichtbaarheid voor raad of inwoners verschilt. De raden moeten voldoende weten van de VRF om hun rol goed te kunnen vervullen: ze moeten weten wat de VRF doet en hoe het georganiseerd is en wat hun rol daarin is. Inwoners hoeven niet precies te weten wat de VRF is, maar wel wat de VRF doet: de consultatiebureaus, vaccinaties en de brandweer. Door de coronacrisis is de zichtbaarheid van de VRF veel groter geworden. Tegelijk spreekt een aantal bestuurders wel de wens uit om meer publiekscommunicatie te hebben - het mag duidelijk zijn dat ook dit een gemeentelijke taak is die de gemeenten gezamenlijk uitvoeren. Wanneer hierop wordt doorgevraagd geeft het merendeel van de bestuurders aan dat het belangrijk is de maatschappelijke waarde/impact op de samenleving van de dienstverlening van de VRF in beeld te brengen en dat dat ook voor raden de blik richting kwaliteit stuurt.

Tabel 3.5.3 Bestuurderstevredenheid over informatievoorziening en zichtbaarheid

Onderwerp: informatievoorziening en zichtbaarheid	
Belangrijkheid	5,3
Tevredenheid	4,9
Deelaspecten	
Zichtbaarheid voor raden/samenwerkingspartners	3,2
Zichtbaarheid voor burgers/geïnteresseerden	3,0
Inhoud van de nieuwsbrieven voor raden	3,3
Raadsbezoeken door VRF*	3,3
Aantal bestuurders ontevreden over één of meer deelaspecten	7

* Burgemeesters geven een 3,5 en wethouders een 2,9. Dat verschil is significant.

In aansluiting op dit thema is ook relevant hoe de VRF ondersteunt bij het ophalen en verwerken van de zienswijzen van de raadsleden (als onderdeel van het proces van kaderstellen en controleren). Alhoewel dit onderdeel ook bij het volgende thema (paragraaf 3.4.6) terugkomt, valt de inspanning die de VRF doet in het meenemen van raden, in dezelfde lijn als de inspanning die de VRF verricht in de informatievoorziening aan raden en komt het daarom ook hier aan de orde. Hoewel in algemene zin het meenemen van raden als knelpunt gezien kan worden, geldt dat juist niet voor deze twee onderdelen - bestuurders zijn tevreden over de inspanning van de VRF in het ophalen van de zienswijzen en het communiceren over de verwerking daarvan in de stukken (zie tabel 3.5.4). Een enkeling geeft over het verwerken van de zienswijzen aan dat het goed is om altijd expliciet te benoemen wat wel en niet is meegenomen en waarom. Overigens valt op deze onderdelen wel op dat kleinere gemeenten hier minder tevreden over zijn dan grotere gemeenten.

Tabel 3.5.4 Bestuurderstevredenheid over hoe de VRF de raden meeneemt

Onderwerp: hoe de VRF de raden meeneemt	veiligheid	gezondheid
Belangrijkheid	5,8	5,3
Tevredenheid	4,8	4,9
Deelaspecten**		
Ondersteuning ophalen zienswijzen	3,3	3,3
Communicatie over verwerking input van raden	3,3	3,1
Aantal bestuurders ontevreden over één of meer deelaspecten	2	1

Een eerste conclusie over dit thema is dat bestuurders voldoende zicht hebben of kunnen krijgen op de prijs/kwaliteit van dienstverlening door de VRF en dat benchmarks en onderzoek daarbij kunnen ondersteunen. Daarbij zou nadrukkelijk ook aandacht moeten zijn voor de kwaliteit van dienstverlening.

Een tweede conclusie is dat de bestuurders tevreden zijn over de inspanningen van de VRF om raden te informeren en mee te nemen in het proces van kaderstellen en verantwoorden. De VRF is niet alleen klantgericht naar bestuurders, maar ook naar raden. Bestuurders vinden dit een zeer belangrijk thema,

waarbij meer aandacht mag zijn voor informatie over de maatschappelijke effecten van de dienstverlening van de VRF.

3.6 Bestuurders hanteren dilemma's prima, al ligt er steeds meer druk op de lokale begroting

De taak van bestuurders binnen de VRF is afwegen, adviseren en uiteindelijk beslissen over de doelen, middelen en tijdskeuzes rond de taken van de VRF. Vanuit de VRF worden de bestuurders hierop voorbereid (zie paragraaf 3.4) en vanuit de raden krijgen bestuurders kaders mee en worden zij gecontroleerd op hun handelen als bestuurder van de VRF (zie ook 3.5). In deze paragraaf gaat het vooral over de rol van bestuurders zelf: welke dilemma's ervaren zij in het proces van afwegen en beslissen en op welke wijze gaan zij om de verantwoording over hun handelen binnen de raad (thema V)? Dit thema is dan ook voornamelijk in de interviews aan de orde geweest en maar in beperkte mate in de enquête.

Aan bestuurders is gevraagd in welke mate zij geconfronteerd worden met dilemma's waarin het lokale belang afwijkt van het belang van de VRF. De bestuurders zijn eensgezind over dat dit maar weinig voorkomt. Als er al concrete voorbeelden te benoemen zijn, gaat het vooral over het wel of niet sluiten van een brandweerpost of Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG). Wel wordt hier aandacht gevraagd voor de positie van de eilanden, die met zulke specifieke omstandigheden te maken hebben, dat zij vaker een afwijkend belang hebben of een vorm van maatwerk nodig hebben. Het grote dilemma voor veel bestuurders is: de VRF is een kostbare gemeenschappelijke regeling en nu de meeste gemeenten oplopende tekorten hebben, kost het bestuurders steeds meer moeite om de begroting van de VRF en de mogelijke uitzettingen daarin te verantwoorden aan hun raad. Van de 17 geïnterviewde bestuurders geven er 5 aan dat hierdoor de loyaliteit aan de VRF onder druk is komen staan, 7 bestuurders geven aan dat daar nog geen sprake van is en 5 bestuurders geven aan dat het wel moeilijker wordt, maar nog geen probleem is.

In de enquête is gevraagd naar de mate waarin bestuurders zich ondersteund weten in het proces van afwegen en beslissing, zowel door de VRF als door de lokale ondersteuning. Daaruit blijkt dat bestuurders tevreden zijn over zowel de ondersteuning vanuit de VRF als de lokale ondersteuning. Bestuurders zijn tevreden over de mate waarin het lukt om tijdens de bestuursvergaderingen zicht te houden op het gezamenlijk belang en de wijze waarop besluiten en de argumentatie daaronder worden vastgelegd, ondersteunen hen in het afleggen van verantwoording daarover.

Tabel 3.6.1 Bestuurderstevredenheid over afwegen en beslissen VRF

Hoofdaspect: ondersteuning bij afwegen en beslissen door de VRF	
Belangrijkheid	5,1
Tevredenheid	5,0
Deelaspecten	
Focus op gezamenlijk belang	3,2
Afweging en vastlegging ondersteunt in het afleggen van verantwoording	3,2
Aantal bestuurders ontevreden over één of meer deelaspecten	1

Bestuurders hechten als het aankomt op het afwegen en beslissing veel waarde aan de lokale adviezen (meer dan aan de ondersteuning vanuit de VRF), en zijn er ongeveer even tevreden over, waardoor dit toch als een knelpunt naar voren komt (zie paragrafen 3.1 en 3.4). Hoewel het goed organiseren van de lokale voorbereiding en afstemming niet altijd eenvoudig is en ook per gemeente en bestuurders verschilt, geven bestuurders allemaal aan de lokale blik nodig te hebben om een 'extern' perspectief te hebben naast de inhoudelijke voorbereiding van de VRF zelf. De waarde van de annotatie door de eigen organisatie is de verbinding met de in eigen huis te maken keuzes rond veiligheid en gezondheid in samenhang met de andere beleidsterreinen.

Tabel 3.6.2 Bestuurderstevredenheid over afwegen en beslissen lokaal

Hoofdaspect: ondersteuning bij afwegen en beslissen door de lokale organisatie	
Belangrijkheid	5,4
Tevredenheid	4,9

Een tweede bron van mogelijke dilemma's voor bestuurders is te vinden in de verhouding tussen raad en bestuurder. Raden hebben een beperkte rol als kadersteller en controleren het handelen van de bestuurders binnen de VRF. Het meenemen van raden door de VRF komt als knelpunt uit de analyse (wat overigens vooral voor de bestuurders in de BCV geldt). Zoals in de vorige paragraaf (3.5) duidelijk is geworden, ligt dat niet aan de inspanningen van de VRF, maar blijkt dat wel uit een wat lagere tevredenheid over de ruimte die er voor raden is en de ruimte die er is voor couleur locale. Zowel vanuit de BCG als de BCV wordt aangegeven dat er maar beperkt ruimte is voor een couleur locale en dat er maar beperkt ruimte is voor input vanuit de raden.

Tabel 3.6.3 Bestuurderstevredenheid over hoe de VRF de raden meeneemt

Hoofdaspect: hoe de VRF de raden meeneemt	veiligheid	gezondheid
Belangrijkheid	5,8	5,3
Tevredenheid	4,8	4,9
Deelaspecten		
Ruimte voor raden voor input	3,1	3,2
Ruimte voor couleur locale	2,8	2,8
Aantal bestuurders ontevreden over één of meer deelaspecten	5	2

In de interviews geven de bestuurders daarover aan dat er simpelweg niet zoveel te kiezen valt, eigenlijk is de enige ruimte die er is in de operationele uitvoering en regionale cultuur. Voor de eilanden geldt dat in sterkere mate - door de bijzondere kenmerken van het eiland is er voor hen veel vaker een eigen aanpak of maatwerk vereist en daar is dan ook ruimte voor. Bij het beleidsveld gezondheid is iets meer ruimte voor couleur locale door de keuzeprojecten waar de ene gemeente wel en de andere niet aan meedoet. De

meeste bestuurders zien dan ook niet direct aanleiding om extra te investeren in een grotere rol van de raad in het stellen van kaders dan er nu al is: zoveel valt er niet te kiezen.

Een laatste onderdeel waar de bestuurders op bevroegd zijn is de wijze waarop ze verantwoording afleggen over hun handelen binnen de VRF. De bestuurders worden vooral bevroegd op het moment dat de stukken vanuit de VRF naar de raden gaan. Omdat het veelal financiële documenten betreft, komen met name daarover vragen. Een andere bron van vragen aan bestuurders zijn actualiteiten (naar aanleiding van een incident of landelijke ontwikkeling in de pers). Bestuurders kunnen de vragen vaak of zelf beantwoorden (in afstemming met de lokale ondersteuning) of kunnen deze voorleggen aan de VRF, waarna ze vlot reactie krijgen. Bestuurders informeren raden veelal niet proactief. De mate waarin raden zelf proactief zijn volgens bestuurders, verschilt. Daarbij valt op dat met name binnen de grotere gemeenten de VRF wat proactiever wordt gevolgd door de raadsleden.

Een eerste conclusie bij dit thema is dat het belangrijkste dilemma voor bestuurders de toenemende lokale financiële druk is in relatie tot de voor de VRF benodigde bijdrage. Bestuurders hechten veel waarde aan de lokale ondersteuning om in dit dilemma ook een extern perspectief te hebben naast dat van de VRF zelf.

Een tweede conclusie is dat bestuurders beperkt tevreden zijn over de ruimte die er is voor de raad om kaders te stellen, maar zich tegelijk realiseren dat er ook niet zoveel te kiezen valt. Bestuurders zijn iets minder tevreden over de ruimte voor een eigen invulling, wat gezien kan worden als het verlies van eigenheid bij specialistische uitvoering op afstand.

Een laatste conclusie is dat bestuurders tevreden zijn over de wijze waarop zij nu verantwoording afleggen, waarbij de bestuurders zelf niet direct een proactieve houding aannemen en de ervaring van bestuurders is dat alleen bij de raden van grotere gemeenten een proactieve houding is ten aanzien van de VRF.

3.7 Afsluiting

Een deel van de inzichten geeft aanleiding tot een nadere verkenning. Terugkerende aandachtspunten zijn de tijdigheid van stukken in relatie tot de kwaliteit van de voorbereiding, de verschillen tussen BCG en BCV en grote en kleinere gemeenten en de ruimte die er is voor de raad. In het volgende hoofdstuk wordt vanuit een meer beschouwend perspectief naar de bestuurderstevredenheid gekeken, waarbij op deze onderdelen nader wordt ingegaan om zo ook de haalbaarheid en wenselijkheid van mogelijke aanbevelingen op deze onderdelen te verkennen.

4 BESCHOUWING BESTUURDERSTEVREDENHEID

4.1 Introductie

In het vorige hoofdstuk is de tevredenheid van bestuurders, vanuit het perspectief van de bestuurders in beeld gebracht. In dit hoofdstuk beschouwen we de uitkomsten met iets meer afstand en op basis van informatie niet van de bestuurders zelf, maar van medewerkers VRF, de raadsleden en een klankbordgroep van gemeentesecretarissen. Deze informatie helpt bij het verklaren van de bevindingen en het verkennen van de context en haalbaarheid van mogelijke aanbevelingen.

De tweede paragraaf verkent de wenselijkheid en haalbaarheid van mogelijke aanpassingen in de bestuurlijke inrichting van de VRF, mede in de context van de evaluatie van de Wet op de Veiligheidsregio. De derde paragraaf bespreekt de gevonden verschillen tussen de bestuurscommissie gezondheid en veiligheid en probeert deze te duiden. De vierde paragraaf gaat in op hoe bestuurders in positie worden gebracht op basis van de inhoudelijke voorbereiding. Daarover hebben de bestuurders een aantal aanbevelingen gedaan, waarvan de haalbaarheid op basis van de ervaring van de ambtelijke ondersteuning wordt verkend. De vijfde paragraaf gaat in op de positie van de raad en de informatievoorziening aan de raad.

4.2 Wat goed werkt moet je niet aanpassen

Uit het vorige hoofdstuk is gebleken dat de bestuurders tevreden zijn over de structuur met bestuurscommissies die advies geven aan het algemeen bestuur. Het zijn wellicht wat veel vergaderingen en vooral een grote overlap in documenten tussen de BCV en het AB, waar met name de burgemeesters wat meer druk door ondervinden. De vergaderdruk is echter aanvaardbaar en voor maar weinig bestuurders een reden om de bestuurlijke inrichting of het vergaderritme te willen aanpassen.

In het rapport van de evaluatiecommissie WVR wordt een aantal aanbevelingen gedaan om de bestuurlijke inrichting te vereenvoudigen. Daarbij gaat het onder andere om het onderbrengen van de taken rond gezondheid (GHOR-organisatie) binnen de structuur van de VRF en het mogelijk maken van het samenvoegen van verschillende gemeenschappelijke regelingen. Deze conclusies worden door de bestuurders en door de ambtelijke ondersteuning van de VRF als niet direct relevant gezien. Doordat op het terrein van gezondheid al wordt samengewerkt, er goede afstemming is met de GHOR-organisatie en het bestuurlijke netwerk al hecht is, lijken veel van de complexiteitsproblemen bij andere veiligheidsregio's zich hier niet voor te doen. Sterker nog: de VRF zou hierin een voorbeeld kunnen zijn voor andere veiligheidsregio's.

Het bestuurlijke netwerk in Friesland is hecht: de bestuurders komen elkaar in meerdere platforms tegen en uit de gesprekken komt de onderling sfeer en gerichtheid op samenwerking als sterk punt van de VRF naar voren. De Friese bestuurders kennen elkaars interesses en expertise en de onderlinge sfeer is goed en respectvol. De problemen van een mismatch in schaal en bevoegdheden of afweer tegen samenwerken herkennen de bestuurders in Friesland niet. De bestuurders hechten zeer aan de goede samenwerking, dat

blijkt ook uit de souplesse waarmee ze ook meer bestuurlijke reflectie hanteren in de wandelgangen om de vergaderingen heen. De situatie rond de langdurige coronacrisis heeft dit alleen maar meer versterkt en onder de nieuwe bestuurlijke aanpak van de crisis blijven ze elkaar meer opzoeken dan wettelijk noodzakelijk.

Gevraagd naar mogelijkheden voor vereenvoudiging, komen de bestuurders vooral met kleinere aanpassingen als het deels digitaal blijven vergaderen of het samenvoegen van de agendacommissies met het dagelijks bestuur en ook het scheiden van DB en AB wordt genoemd, naast het voorbereiden van stukken in werkgroepen/subgroepen. Daarbij is relevant dat de bestuurscommissie wordt gezien als de plek voor het inhoudelijke gesprek en het algemeen bestuur als de plek voor de financiële beslissingen. Deze beide organen staan stevig en daarin zien de bestuurders liever geen aanpassingen. Vanuit de hiervoor geconstateerde soepele samenwerking, wordt een eventueel digitaal vergaderen van de bestuurscommissie in ieder geval als niet wenselijk ervaren. Nu het AB meer een aftikoverleg is, zou dat eventueel digitaal kunnen, maar de meer open en algemene themasessies zijn juist aan het AB gekoppeld en bieden een gelegenheid voor bestuurlijke reflectie en open discussie over inhoudelijke thema's. Een groot deel van de bestuurders heeft aangegeven juist ook daaraan waarde te hechten. Vanuit de bestuursondersteuning van de VRF wordt daarom aangegeven juist ook deze sessies niet digitaal te willen doen. Nu de agendacommissie en het dagelijks bestuur de meer strategische overleggen zijn, zou het digitaal vormgeven van deze vergaderingen wellicht wel afdoen aan het karakter van dit overleg. Omdat het hier echter een beperkte groep deelnemers gaat, zou digitaal vergaderen hier nog wel het overwegen waard zijn, in een kleinere groep kun je digitaal goed overleggen. Ook het voorbereiden in werkgroepen/subgroepen zou goed passen bij de bestuurscultuur waarin de bestuurders vertrouwen op elkaars expertise. Het eventueel samenvoegen van de vergaderingen van de agendacommissie en het DB en het positioneren van de DB leden buiten het AB zou een aanpassing van de verordeningen vergen. Nu deze wens niet breed gedeeld wordt, lijkt dit geen discussie die op korte termijn gevoerd zou hoeven worden.

4.3 Veiligheid en gezondheid - verschil mag er zijn

Op een aantal thema's binnen de bestuurderstevredenheid wordt een verschil zichtbaar tussen de bestuurscommissie veiligheid en de bestuurscommissie gezondheid. Voorzover deze verschillen te maken hebben met een iets andere werkwijze en ambtelijke ondersteuning vanuit de VRF komt dit aan de orde in de volgende paragraaf. Deze paragraaf gaat in op het verschil in inhoud en takenpakket van de beide commissies. De bestuurders uit de bestuurscommissie veiligheid staan niet direct open voor het agenderen van onderwerpen die niet tot het takenpakket van de VRF behoren. Dat blijkt al uit de enquêteresultaten en is bevestigd in de open antwoorden en interviews. Voorzover er al andere onderwerpen besproken worden, is dat naar aanleiding van een actualiteit of binnen de context van de coronabijeenkomsten. De huidige ruimte voor mededelingen en rondvragen en de wandelgangen rond vergaderingen bieden hier voldoende gelegenheid voor.

Voor de bestuurders in de bestuurscommissie gezondheid ligt dit anders. Zij waarderen de ruimte om nieuwe onderwerpen in te brengen juist als positief en zien meer ruimte dan burgemeesters voor couleur

locale. Dat heeft er ook mee te maken dat binnen het thema gezondheid op meerdere manieren wordt samengewerkt. De gemeenten nemen allemaal deel aan de gemeenschappelijke regeling voor de GGD, waarin maar weinig keuzeruimte is. Daarnaast is er een aanvullend pakket waarbij de gemeenten individueel kiezen om mee te kunnen doen voor specifieke taken. Tenslotte is het nog mogelijk om door middel van een dienstverleningsovereenkomst de GGD te vragen bepaalde taken voor een gemeente uit te voeren. Deze werkwijze biedt ruimte aan gemeenten om dat te vragen wat voor hen specifiek nodig is. Het leidt er wel toe dat in de vergaderingen soms wat gebrek aan overzicht is over wat nu een kerntaak is en wat het aanvullend pakket is. Maar, zoals de verschillende bestuurders en de bestuursadviseur aangeven, is dat iets wat herkend is en wat in de komende tijd op de agenda van de bestuurscommissie komt te staan. Dit meer openstaan voor andere taken wordt in de BCG gezien als positief en ruimte voor maatwerk.

In de interviews met bestuurders is een aantal verklaringen voor de verschillen tussen de beide commissies naar voren gekomen. Allereerst is de groep bestuurders in de BCG een meer diverse groep dan in de BCV. De portefeuillehouders in de BCG wisselen sneller van positie dan de burgemeesters binnen de BCV en hebben bovendien niet allemaal dezelfde portefeuille. Dat maakt dat het thema gezondheid en de plek van de GGD/VRF door de bestuurders vanuit een ander perspectief en met verschillende input benaderd wordt. Ook de aard van het beleidsveld heeft hier invloed op - rond gezondheid is veel beleidsruimte en zijn door gemeenten allerlei prioriteiten geformuleerd die soms direct raken aan het werk van de GGD (bijvoorbeeld de afstemming van taken tussen gebiedsteams en de GGD). De meer open houding ten aanzien van andere onderwerpen en het open gesprek daarover is voor de BCG daarmee een prettige situatie. Dit vraagt van de directeur, bestuursadviseur en voorzitter een helder overzicht over de bestaande en mogelijk te maken afspraken en strategische keuzes, maar dit lijkt niet als probleem te worden ervaren.

Kortom: het verschil tussen de beide commissie op dit terrein mag er zijn en is niet problematisch. Wel is het het voor alle bestuurders relevant om een open blik te houden, zeker met de omgevingswet op komst, is de verwachting dat een meer integrale benadering van vraagstukken standaard wordt. Daarom is het belangrijk om een geaccepteerde werkwijze te hebben voor het bespreekbaar maken van eventuele taaktoevoegingen. Zoals het nu lijkt hebben de beide bestuurscommissie daar ieder een andere, maar geaccepteerde, werkwijze voor.

4.4 Bestuurder in positie

De inhoudelijke voorbereiding door de VRF en de lokale ondersteuning hebben tot doel de bestuurder in positie te brengen in de bestuursvergaderingen. Deze paragraaf verkent eerst wat de rol is die bestuurders hanteren binnen het kader van de gemeenschappelijke regeling en de relatie met de lokale voorbereiding. Vervolgens gaat de paragraaf in op de praktische vormgeving van de voorbereiding door de VRF en de tijdigheid en kwaliteit van de stukken die de bestuurders krijgen.

Een deel van de bestuurders kiest bewust een rol in ieder overlegorgaan, waar dit voor anderen meer in elkaar overloopt. Bestuurders geven in meerderheid aan: bij de bestuurscommissie zit ik er namens mijn gemeente, bij het algemeen bestuur zit ik er voor de VRF. Tegelijk geven de bestuurders ook aan - ik kies

mijn rol op basis van de opdracht die ik vanuit de raad mee krijg, de informatie vanuit VRF en lokaal en mijn eigen afweging en overtuiging over wat goed is voor mijn gemeente en de VRF. Met de klankbordgroep van secretarissen en de bestuursadviseurs is gesproken over de rol die bestuurders hebben en aannemen. In de aard van de gemeenschappelijke regeling zit dat je altijd voor de belangen van je eigen gemeente opkomt en voor de belangen van de organisatie die de gemeenschappelijke taak voor je uitvoert. Die spanning is niet terug te brengen op een andere rol in een concrete vergadering. Het onderscheid tussen de beide vergaderingen moet eerder gezocht worden in het onderwerp en de aard van de beslissing. In het algemeen bestuur gaat het over de bedrijfsvoering van de gezamenlijke afdeling, terwijl het in de bestuurscommissie meer gaat over de inhoudelijke afweging rond de diensten en producten op het specifieke beleidsterrein. Dit is ook de wijze waarop de agenda is ingericht vanuit de bestuursondersteuning bij de VRF. In beide gevallen weegt de bestuurder het belang van de gezamenlijke uitvoering tegen het belang van de gemeente af, alleen op een ander onderwerp (inhoud vs bedrijfsvoering, die overigens niet altijd los kunnen worden gezien). De spanning die daarbij niet opgelost kan worden is dat de afweging binnen de VRF een afweging is over een afgebakend belang (gespecialiseerd) terwijl het belang van de lokale organisatie een integrale blik vereist, waarbij met name de samenhang met andere beleidsterreinen en de financiële situatie van de eigen organisatie relevant zijn. Het is verleidelijk om voor het overzichtelijke afgebakende belang te kiezen, waarbij het meer integrale lokale belang complexer is en meer oplossingsrichtingen lijkt te kennen.

In dat licht is de hoge waarde die bestuurders toekennen aan de eigen lokale ondersteuning heel begrijpelijk en noodzakelijk als tegenwicht tegen de kracht van specialistische informatie en belangen vanuit de VRF. Het is dan ook belangrijk dat bestuurders dit proces goed inrichten. Als knelpunt daarvoor wordt de tijdige aanlevering van stukken genoemd door bestuurders. Meer tijd voor lokale voorbereiding zou de bestuurder meer in positie kunnen brengen. Uit de analyse van de gegevens is al gebleken dat de wijze waarop dit per gemeente is ingericht behoorlijk kan verschillen en afhangt van meerdere factoren. De mate waarin bestuurders terugvallen op de lokale voorbereiding hangt mede af van hun eigen expertise en die van hun ambtenaren, waarbij wel duidelijk is dat met name in kleinere gemeenten minder ondersteuning voorhanden is. De vraag is of meer tijd mogelijk is en altijd een oplossing biedt. Hoe de bestuurder de lokale voorbereiding gebruikt hangt af van hoe de bestuurlijke-ambtelijke verhoudingen en de lokale organisatie zijn ingericht, daar heeft de VRF geen invloed op. De VRF kan wel zorgen voor voorspelbaarheid en tijdigheid en dat is ook het streven van de bestuursadviseurs. Die geven tegelijk aan - veel eerder is niet mogelijk, vanwege het krappe vergaderritme, waarbij het nu al regelmatig voorkomt dat op de dag van de agendacommissie de stukken voor de bestuurscommissie verstuurd moeten worden. Dat maakt een inhoudelijke aanpassing of kwaliteitscheck (zoals die met name bij de BCG gebruikelijk is) al bijna onmogelijk. Een termijn van drie weken voor een bestuurscommissie lijkt in de praktijk niet haalbaar. Wel zorgt de VRF voor een heldere jaarplanning, zodat aan de start van een cyclus voor iedereen voorspelbaar is wanneer de stukken komen.

Tenslotte geven de bestuurders nog een aantal tips voor de oplegnotities. Deze worden al zeer gewaardeerd, maar meer aandacht voor opties, scenario's of alternatieven zou de bestuurders nog meer in

positie kunnen brengen. De oplegnotities worden aan de hand van een format opgesteld, waarbij afhankelijk van het soort punt (besluitvormend, opiniërend etc) een indeling is gemaakt. De beleidsadviseurs worden in het gebruik van dit format getraind. In dit format is de mogelijkheid van alternatieven en aandacht voor het niet kiezen van alternatieven nog niet meegenomen. Een eenvoudige aanpassing van het format voor de oplegnotities en het trainen van de beleidsadviseurs zou een werkbare manier zijn om bestuurders nog meer in positie te brengen en de afweging die zij te maken hebben vergemakkelijken. Daarbij dient ook oog te zijn voor korte en bondige notities. Er is daarmee een duidelijke spanning tussen meer strategische informatie en de wens tot korte en bondige notities.

4.5 Routes voor het betrekken van de raad

Bij iedere gemeenschappelijke regeling is de rol van de raad een thema dat veel aandacht krijgt. Daarbij speelt zowel de principiële vraag naar democratische legitimatie als de praktische werkwijze van de gemeenschappelijke regeling in het meenemen van de raden (informatievoorziening). Het betrekken van de raad is voor een deel van de bestuurders een knelpunt in de bestuurderstevredenheid, waarbij speelt dat dit zowel een verantwoordelijkheid van de VRF is als van de bestuurder zelf. Zowel bestuurders als raadsleden is gevraagd naar de wijze waarop de raad betrokken kan worden en welke mogelijkheden tot verbetering daarin zijn aan te brengen. Hieronder worden eerst de ervaringen van raadsleden in beeld gebracht, waarna een korte beschouwing volgt over de positie van de raad en de informatievoorziening aan de raad.

Raden over de rol van de raad

Het perspectief van de raad is in beeld gebracht door middel van een enquête onder raadsleden. Deze enquête kent een veel minder sterke representativiteit dan de enquête onder bestuurders, maar biedt wel indicatie van hoe raden de informatievoorziening vanuit de VRF en hun betrokkenheid bij de VRF ervaren.¹⁰ De uitkomsten moeten voorzichtig worden geïnterpreteerd.

Aan de raadsleden is gevraagd om drie steekwoorden te noemen waarmee zij de VRF typeren. Dat levert het volgende woordbeeld op (figuur 3). Hoe groter de letters zijn, hoe vaker een woord genoemd is.

¹⁰ Omdat de enquête uitsluitend een indicatie van het perspectief van raadsleden biedt, zijn de uitkomsten globaal gepresenteerd.

Figuur 3: steekwoorden van raadsleden over hun betrokkenheid bij de VRF

De VRF zet actief in op informatievoorziening aan de raad, door voorspelbaar en tijdig te communiceren wat wanneer van de raden wordt verwacht. Daarnaast is er een nieuwsbrief, wordt de website bijgehouden en nu in corona extra ingezet (ook met webinars) en is de VRF altijd bereid om langs te komen bij raden.

Tabel 4.5.1 belangrijkheid en tevredenheid zichtbaarheid VRF voor ondervraagde raadsleden¹¹

Belangrijkheid	(zeer) onbelangrijk	enigszins onbelangrijk/belangrijk	(zeer) belangrijk
Zichtbaarheid raad	0%	20%	80%
Zichtbaarheid inwoners	7%	28%	65%
Tevredenheid	(zeer) ontevreden	enigszins (on)tevreden/tevreden	(zeer) tevreden
Zichtbaarheid raad	5%	20%	76%
Zichtbaarheid inwoners	2%	52%	45%

Bron: enquête 46 raadsleden

De ondervraagde raadsleden vinden het belangrijk dat de VRF zichtbaar is voor raden zelf en zijn daar ook tevreden over. Voor inwoners vinden zij de zichtbaarheid minder belangrijk (zie tabel 4.5.1). De VRF hoeft niet noodzakelijk meer zichtbaar te zijn, het mag in ieder geval geen eigen doelstelling zijn, volgens de ondervraagde raadsleden. Heldere communicatie is een basisvoorwaarde, maar behoeft geen extra investering. Verder zijn ze over het algemeen tevreden over de informatievoorziening vanuit de VRF en houden ze zich vooral op de hoogte door middel van de nieuwsbrieven (Tabellen 4.5.2 en 4.5.3).

¹¹ Het verschil tussen belangrijkheid en tevredenheid is niet significant.

Tabel 4.5.2 bekendheid en gebruik website en nieuwsbrieven door ondervraagde raadsleden

Medium	ken ik niet	nooit	soms	regelmatig
Website	7%	22%	65%	7%
Nieuwsbrieven	15%	13%	46%	26%

Tabel 4.5.3 tevredenheid website en nieuwsbrieven door ondervraagde raadsleden

Medium	ontevreden	tevreden
Vormgeving van de website	11%	89%
Informatiegehalte van de website	10%	90%
Vormgeving van de nieuwsbrieven	10%	90%
Inhoud van de nieuwsbrieven	7%	93%
Frequentie van de nieuwsbrieven	10%	90%

Van de raadsleden die de enquête hebben ingevuld, heeft 85% in de afgelopen raadsperiode minstens één raadsbezoek bijgewoond. Deze worden volgens de raadsleden zelf veelal ingepland op verzoek van de griffie of van de VRF. De raadsleden zijn tevreden over de raadsbezoeken, waarbij de directie VRF op een thema of rond de geagendeerde stukken een toelichting komt geven.

Op de vraag of raden meer betrokken moeten worden, wordt wisselend geantwoord. Ongeveer de helft van de respondenten vindt het prima zo, de andere helft vindt principieel van wel, maar ziet ook praktische bezwaren. Raadsleden vinden het belangrijk om input te kunnen leveren door middel van de zienswijzen, maar toch geeft een behoorlijk deel aan weinig zicht te hebben op de kwaliteit van dienstverlening en de kosten van taakuitvoering (zie tabel 4.5.4).

Tabel 4.5.4 informatievoorziening aan de raad (4-puntsschaal)

Medium	(helemaal) mee oneens	(helemaal) mee eens
Raadsleden hebben voldoende zicht op de kwaliteit van de door de VRF geleverde diensten	35%	65%
Raadsleden hebben voldoende zicht op de kosten die de VRF maakt voor de taakuitvoering	42%	58%
Het is belangrijk dat mijn raad m.b.v. zienswijzen input kan leveren op de begroting en jaarstukken, het risicoprofiel en de meerjarenbeleidsplannen van de VRF.	2%	98%

Raad in positie

Rond het betrekken van raden speelt ook de discussie over de democratische legitimatie van gemeenschappelijke regelingen, onder andere in het licht van het wetsvoorstel versterking democratische legitimatie van gemeenschappelijke regelingen. De meer principiële vragen die dit oproept zijn interessant, maar voor dit onderzoek niet relevant. Wel relevant is dat dit zowel voor raden als bestuurders een herkenbaar dilemma is en voor de bestuurders ook een knelpunt: hoe is de raad het best in positie gebracht en hoe is de raad het best geïnformeerd? In de discussies over de rol van de raad worden twee instrumenten veel genoemd om raden meer in positie te brengen: regionaal raadsoverleg om gezamenlijke zienswijzen te kunnen indienen en meer tijd voor zienswijzen. Daar zijn zowel de bestuurders als raadsleden op bevestigd.

De bestuurders is gevraagd naar de wenselijkheid van een regionaal raadsoverleg voor de VRF. Daarbij komt naar voren dat deze oplossing niet direct als noodzakelijk wordt gezien, ook in verband met de overzichtelijke Friese schaal (13 van de 17 bestuurders geven dit aan). De bestuurders die hier wel positief over zijn, zien mogelijkheden voor een adviescommissie van gezamenlijke raden of het meer intensief regionaal overleggen. Dit lijkt met name in Zuidwest en Zuidoost goed te worden ontvangen. Een aantal griffiers ziet het als hun rol om de regionale afstemming te stimuleren en organiseren. De raadsleden geven aan al regelmatig regionaal af te stemmen, maar geven ook aan dat een structureel regionaal overleg lastig te organiseren zal zijn. Zowel de raadsleden als enkele bestuurders geven aan dat dit overleg vooral dient te verlopen langs de lijn van de fracties en dat voorkomen moet worden dat er een extra tussenlaag komt met bijbehorende positievragen. De verwachtingen van deze oplossing om raden in positie te brengen zijn niet hoog: het is een extra belasting op de al druk bezette raadsleden en het sluit niet aan bij de reguliere overlegstructuren.

Ook het bieden van meer tijd voor het formuleren van zienswijzen lijkt een in de praktijk niet haalbare oplossing. Vanuit de ondersteuning VRF wordt aangegeven dat het dan onmogelijk wordt om de hele cyclus in een jaar te doorlopen en dat dit ten koste zal gaan van heldere en voorspelbare informatie. Ook hiervan wordt weinig verwacht. Mochten deze instrumenten na nieuwe wetgeving dan ook voorgeschreven worden, dan zou dit een bedreiging kunnen zijn voor de bestaande als positief ervaren werkwijze.

Informatievoorziening: kan het beter?

Naast het binnen de structuur en regelingen in positie brengen van de raad, wordt de raad in de praktijk vooral in positie gebracht door de wijze waarop de raad informatie krijgt over de taakuitvoering door de VRF. In hoofdstuk 4 is naar voren gekomen dat de VRF zich al veel inspant om raden te betrekken: door bezoeken, met nieuwsbrieven en webinars. Dat leidt af en toe zelfs tot de kwalificatie van een aantal raadsleden en bestuurders dat de VRF er wel erg goed in is zichzelf aan de raden te verkopen. Het grootste knelpunt in het betrekken van de raad is de informatieoverload die er bij raden al is en de complexiteit van de informatie voor raadsleden. Tegelijk signaleren de bestuurders ook: de opkomst bij raadsbezoeken en

webinars is niet altijd even hoog. Dat roept de vraag op: wat is dan wel een voor raadsleden prettige werkwijze?

Wat de vorm betreft geven bestuurders aan dat werkbezoeken (van of aan de VRF of GGD) als geschikte instrumenten worden gezien om de raad te informeren (persoonlijk contact werkt) of dat informatievoorziening binnen bestaande structuren moet plaatsvinden. Dat geven de raadsleden zelf ook aan. Hoewel het persoonlijk contact zeer wordt gewaardeerd en ook als sterk punt van de VRF wordt gezien, is dit ook een behoorlijke tijdsinvestering voor de VRF. Een alternatief daarvoor zou het opnemen van korte videoclips kunnen zijn of het inzetten van webinars waarbij vragen worden gesteld. Het voordeel van de videoclips is dat er minder leeswerk is en dat er toch een vorm van contact is. Bovendien kan dit tijd/plaatsonafhankelijk worden ingezet, wat bij een webinar weer niet het geval is. Het nadeel is het verlies van persoonlijk contact en de gelegenheid om spontane vragen te kunnen beantwoorden. De afweging daarbij is steeds: welk doel dien je ermee, hoeveel tijd wil je er als VRF aan besteden en wat kun je verwachten van de al druk bezette raadsleden? Daarbij lijkt belangrijk om aan te blijven sluiten op bestaande structuren en te bekijken waar het mogelijk is om dit minder tijdsintensief vorm te geven.

Wat de inhoud van de informatie betreft: evenals bij de bestuurders zou de nadruk gelegd kunnen worden op de kwaliteit van dienstverlening, naast de kosten ervan. De informatie moet raden in staat stellen om niet alleen de impact op de kosten te kunnen overzien, maar ook zicht te krijgen op wat eventuele aanpassingen in de kwaliteit van dienstverlening zouden betekenen voor de gemeente. Het opleveren van deze informatie, bijvoorbeeld door het bieden van benchmarks, is echter een kostbare zaak. De afweging rond informatievoorziening lijkt daarmee te zijn: hoeveel wil je investeren in de informatievoorziening, wat is het je waard?

BIJLAGEN

1 Lijst van geïnterviewde personen

Bestuurders - burgemeesters

Dhr. Rijpstra, Smallingerland
Mevr. Waanders, Waadhoeke
Dhr. Sluiter, Harlingen
Dhr. Van Haersma Buma, Leeuwarden
Dhr. Van de Nadort, Weststellingwerf
Dhr. Gebben, Tytsjerksteradiel
Mevr. De Vries, Súdwest-Fryslân
Dhr. Brouwer, Achtkarspelen
Dhr. Veenstra, Fryske Marren
Dhr. Stoel, Ameland
Dhr. Agricola, Dantumadiel
Dhr. Oosterman, Ooststellingwerf

Bestuurders - wethouders

Mevr. Zonderland, Weststellingwerf
Dhr. De Vries, Noardeast-Fryslân
Dhr. IJnsen, Ameland
Dhr. Zoetendal, Heerenveen
Mevr. De Ruijter, Vlieland

VRF - directie

Mevr. Rozemeijer
Mevr. De Vries
Dhr. Visser

2 Klankbordgroep van gemeentesecretarissen

naam	gemeente
Dhr. Mutter	Ooststellingwerf
Dhr. Valk	Ameland
Dhr. Verbunt	Noardeast-Fryslân
Mevr. de Jong	Terschelling
Dhr. de Jong	Leeuwarden
Mevr. Doesburg	Waadhoeke
Dhr. Van Maurik	Weststellingwerf
Dhr. Zondervan (reserve)	Súdwest-Fryslân

3 Lijst van afkortingen

VRF - Veiligheidsregio Fryslân
BCV - Bestuurscommissie Veiligheid
BCG - Bestuurscommissie Gezondheid
AC - Agendacommissie
AB - Algemeen Bestuur
DB - Dagelijks Bestuur
RBT - Regionaal Beleidsteam
BAO - Bestuurlijk Afstemmingsoverleg
CJG - Centrum voor Jeugd en Gezin

4 Indeling gemeenten in grootte en regio

Indeling in grootte

klein (< 40.000)	groot (> 40.000)
Harlingen	Waadhoeke
Dantumadiel	Leeuwarden
Vlieland	Noardeast-Fryslân
Terschelling	Smallingerland
Ameland	Heerenveen
Schiermonnikoog	Súdwest-Fryslân
Tytsjerksteradiel	De Fryske Marren
Achtkarspelen	
Opsterland	
Ooststellingwerf	
Weststellingwerf	

Indeling in 3 regio's (regio-indeling GGD, zoals aangeleverd door VRF)

regio noord	regio zuidoost	regio zuidwest
Harlingen	Tytsjerksteradiel	Súdwest-Fryslân
Waadhoeke	Achtkarspelen	De Fryske Marren
Leeuwarden	Smallingerland	
Noardeast-Fryslân	Opsterland	
Dantumadiel	Heerenveen	
Vlieland	Ooststellingwerf	
Terschelling	Weststellingwerf	
Ameland		
Schiermonnikoog		

Bestuurderstevredenheidsonderzoek

Advies vanuit de begeleidingscommissie (Jan Rijpstra, Elsje de Ruijter, Wim Kleinhuis)

Inleiding

In februari 2021 is tijdens de themasessie van het algemeen bestuur van Veiligheidsregio Fryslân het onderzoeksrapport bestuurderstevredenheid door de onderzoekers gepresenteerd. Uit dit onderzoek, uitgevoerd door Miranda Domenie en Avelien Haan, blijkt dat bestuurders tevreden tot zeer tevreden zijn over de werkwijze van de Veiligheidsregio en hun gezamenlijk functioneren als bestuurders.

Er is een aantal aandachtspunten geformuleerd. Op basis hiervan hebben de onderzoekers 6 aanbevelingen gegeven:

1. Overleggen meer digitaal
2. Complexe dossiers door werkgroepen laten voorbereiden
3. Alternatieven en afwegingen opnemen in opiniërende notities
4. Voorspelbaar vergaderritme en tijdige aanlevering stukken
5. Inzicht in waar sturen op prijs en waar op kwaliteit
6. Raden informeren en maatschappelijke effecten en kwaliteit dienstverlening in beeld brengen

Tijdens de themasessie heeft de begeleidingscommissie van het bestuurderstevredenheidsonderzoek aangeboden met een advies te komen hoe om te gaan met deze aanbevelingen. Dit advies volgt hierna.

De conclusie uit het onderzoek is dat we het goed doen. Bij het advies voor de aanbevelingen is door de begeleidingscommissie een bewuste afweging gemaakt over het gewenste extra effect en de (tijds)investering. Veiligheidsregio Fryslân is qua organisatie erg efficiënt ingericht. Een uitwerking van een aantal aanbevelingen kosten tijd en mogelijk middelen. Op voorhand is dit niet begroot.

1: Overleggen meer digitaal

De onderzoekers geven aan dat het goed is te overwegen om de overleggen van de agendacommissies en eventueel het dagelijks bestuur digitaal te organiseren.

Advies begeleidingscommissie:

De agendacommissie en het dagelijks bestuur vergaderen door corona de afgelopen periode alleen nog maar digitaal. ***We zien dat dit goed werkt en willen dit vasthouden.***

Het is aan de agendacommissie om te bepalen of een bestuurscommissie fysiek of digitaal kan. Soms lenen onderwerpen van een bestuurscommissie zich beter voor een fysieke vergadering, maar wanneer het bijvoorbeeld alleen gaat om informeren, dan kan dit prima digitaal.

Dit scheelt reistijd. Daarbij is het voor bestuurders van de Waddeneilanden ook eenvoudiger aan te sluiten.

2: Complexe dossiers door werkgroepen laten voorbereiden

De onderzoekers geven in overweging de meer complexe dossiers binnen de bestuurscommissies door werkgroepen op basis van expertise en vrijwilligheid te laten voorbereiden.

Advies begeleidingscommissie:

Zoek bij complexe dossiers vooraf afstemming met de lokale ambtenaren door ambtenaren mee te nemen en te informeren.

Het gaat om afstemmen en informeren, omdat dat de rol is van de ambtenaren die werken bij de Veiligheidsregio. De inhoudelijke voorbereiding en advisering voor wethouder of burgemeester is voorbehouden aan de ambtenaren van de gemeenten. Zij kunnen bekijken wat de mogelijke lokale consequenties zijn.

Voorgesteld wordt dit in een pilot te gaan organiseren, waarbij er gekeken zal moeten worden welke indeling het beste aansluit (provinciaal of regionaal) waardoor de opkomst en de wederkerigheid het grootste wordt. Dit vraagt wel commitment en rolvastheid van de ambtenaren lokaal.

Veiligheidsregio Fryslân organiseert nu al bijeenkomsten rondom de financiële thema's. Deze kunnen dan ook onderdeel zijn van de pilot. Vooraf zullen duidelijke evaluatiecriteria benoemd moeten worden, zodat het bestuur kan bepalen of dit goed werkt en aanvullend is op wat de Veiligheidsregio zelf voorbereid. Door een aantal bijeenkomsten te evalueren, kan gekeken worden of de investering in tijd ook oplevert wat beoogd is.

3&5: Alternatieven en afwegingen opnemen in opiniërende notities & Inzicht in waar sturen op prijs en waar op kwaliteit

De onderzoekers geven aan dat het goed is in opiniërende oplegnotities een onderdeel op te nemen waarin alternatieven en de afweging daarover worden meegenomen. Hierbij moet wel aandacht blijven voor een korte en bondige oplegnotitie. Daarbij adviseren de onderzoekers voor bestuurders inzichtelijk te maken waar gestuurd kan worden op prijs en waar op kwaliteit. De onderzoekers stellen voor hierbij gebruik te maken van benchmarks/onderzoek op het niveau van de kwaliteit van diensten en producten. Hierbij moet ook altijd afgewogen worden of de opbrengsten van een benchmark opwegen tegen de kosten.

Advies begeleidingscommissie:

Daar waar het mogelijk is, is het goed alternatieven en afwegingen op te nemen, met hierin wel duidelijk opgenomen het advies van Veiligheidsregio Fryslân op basis van hun deskundigheid.

Er wordt al steeds meer gewerkt met business cases en deze ontwikkeling wordt doorgezet. Hiermee wordt in ieder geval gezorgd voor inzicht in de kosten.

Hier staat tegenover dat als je met bestuurders **start met strategie- en visievorming en het benoemen van uitgangspunten en doelstellingen, je beter kunt werken met scenario's en van daaruit keuzes te (laten) maken.** Dan helpen alternatieven en afwegingen niet. Door vooraf goed te formuleren wat je wilt bereiken, kan er ook gericht gestuurd worden op prijs en kwaliteit.

Een ontwikkeling die al loopt binnen Veiligheidsregio Fryslân is het project 'begroting 3.0', waarbij opnieuw wordt gekeken hoe we het beste kunnen verantwoorden in de jaarrekening. Ervaringen opgedaan met dashboards worden hierin meegenomen, maar ook de keuze van destijds alleen te rapporteren over afwijkingen en wat wil je als bestuurder wel weten.

Het inzetten op benchmark wordt niet omarmd. Bij de benchmarks die tot nu toe gedaan zijn, blijkt dat Veiligheidsregio Fryslân het zeer goed en vooral efficiënt doet. De kosten van een benchmark zijn hoog in relatie tot wat je wilt ophalen. Beter kan gekeken worden of er andere instrumenten beschikbaar zijn om in beeld te brengen hoe het komt dat we afwijken en hoe anderen dit doen.

4: Voorspelbaar vergaderritme en tijdige aanlevering stukken

De onderzoekers geven aan dat het belangrijk blijft te zorgen voor een voorspelbaar vergaderritme en tijdige aanlevering van stukken zodat bestuurders voldoende ruimte hebben om hun eigen advisering daarop in te richten. Blijf daarin het maatwerk leveren dat een samenwerkingsverband met grotere en kleinere gemeenten nodig heeft

Advies begeleidingscommissie:

We doen alles nu binnen de wettelijke termijnen, zodat het voor bestuurders ook mogelijk is hun eigen cyclus binnen hun gemeente hierop in te richten. Daarbij wordt het vergaderritme tijdig vastgelegd in de agenda's vanuit de Veiligheidsregio. **We houden vast aan het huidige ritme en moment van aanlevering.** Het is en blijft wel een krap tijdspad.

Als het eerder moet, is de consequentie dat er veel meer dan nu gewerkt moet gaan worden met p.m. posten en begrotingswijzigingen. Dit helpt een bestuurder niet.

Vanuit de Veiligheidsregio wordt jaarlijks een planning gemaakt van de bestuursvergaderingen voor het komende jaar. Bij het maken van deze planning wordt rekening gehouden met de agenda's van DB-leden en agendacommissieleden. De overige leden krijgen uiterlijk in september de planning via e-mail en vergaderverzoeken voor het volgende kalenderjaar. Het interne proces bij de gemeenten kan daarna door de bestuurssecretariaten zelf worden opgepakt. Dit is lokaal en dat kan ook niet anders omdat het verschillend is hoe gemeenten hun eigen advisering hebben ingericht.

Naast een overzichtelijke jaarplanning voor bestuurders, worden de griffies ook tijdig geïnformeerd over de jaarplanning ten behoeve van de jaarcyclus. Daarmee is bijvoorbeeld voor de raden inzichtelijk wanneer zij eventueel zienswijzen kunnen indienen.

6: Raden informeren en maatschappelijke effecten en kwaliteit dienstverlening in beeld brengen

De onderzoekers geven in overweging meer inzicht te geven in de maatschappelijke effecten en de kwaliteit van de dienstverlening.

Advies begeleidingscommissie:

Daar waar het kan zal er nog meer aandacht komen om onderwerpen meer levendiger te presenteren. Hierbij gaat het om het meer illustratief presenteren door bijvoorbeeld gebruik te maken van infographics. Daarbij kunnen de reeds bekende instrumenten, zoals een webinar en/ of een (fysieke) presentatie aan de raad, in afstemming met de griffie, ook nog worden ingezet.

Oplegnotitie Besluitvormend

Onderwerp	Resultaat Begroting 3.0
Ter behandeling in de vergadering van	de Bestuurscommissie Veiligheid
Status	Openbaar
Portefeuillehouder	Dhr. J. Gebben
Auteur	Dhr. E. Knoll
Bijlagen	Geen
Vergaderdatum	25-11-2021
Agendapunt	5
Betrokken afdeling/ medewerkers (functioneel)	
OR/GO	Kies een item.

Conceptbesluit	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kennis te nemen van de bevindingen van de evaluatie van de bestuurlijke informatievoorziening. 2. Het Algemeen Bestuur te adviseren het aantal meerjarenbeleidsplannen voor VRF vast te stellen op twee (Gezondheid en Veiligheid), waarbij de organisatiebrede doelen zullen worden opgenomen in deze beleidsplannen. 3. Het Algemeen Bestuur te adviseren het aantal programma's van VRF vast te stellen op drie (Gezondheid, Brandweer en Crisisbeheersing), waarbij de organisatiebrede doelen zullen worden opgenomen in deze programma's.
Inleiding	<p>Het is zes jaar geleden dat de bestuurlijke informatievoorziening van VRF richting bestuur voor het laatst nader is bekeken. Tegelijkertijd start dit najaar het proces dat uiteindelijk zal leiden tot de meerjarenbeleidsplannen, waarmee ook een vierjarige planning&control-cyclus wordt gestart. Beide gebeurtenissen zijn dit voorjaar aanleiding geweest om een project te starten waarin de bestuurlijke informatievoorziening wordt geëvalueerd en eventuele wijzigingsvoorstellen gedaan kunnen worden. Bestuurlijke informatievoorziening gaat hier over de formele documenten die worden gedeeld met het bestuur (meerjarenbeleidsplannen, kaderbrief, programmabegroting, jaarverslag en de bestuursrapportages).</p>

	<p>Hierbij is het onderwerp opgebracht hoe om te gaan met het huidige programma Organisatie. Dit programma is nauw verweven met de overige programma's Brandweer, Crisisbeheersing en Gezondheid en het is daarom de vraag in welke behoefte een separaat programma voorziet. Er zijn nu twee bestuurscommissies (Veiligheid en Gezondheid) verantwoordelijk voor drie bestuurlijke programma's. Daarnaast is het dagelijks bestuur eigenaar van het programma Organisatie, waardoor de onderwerpen vanuit dit programma in mindere mate aan de orde komen van de twee bestuurscommissies. Het dagelijks bestuur heeft hierover gediscussieerd en verzocht te onderzoeken op welke wijze dit kan worden verbeterd.</p> <p>De auditcommissie is hiervoor gevraagd om samen met de concerncontroller een advies over uit te brengen. In drie bijeenkomsten hebben zij samen met een interne projectgroep deze evaluatie uitgevoerd. Hieruit zijn een aantal bevindingen, conclusies en aanbevelingen geformuleerd. Belangrijkste daarvan zijn dat de bestuurlijke informatievoorziening grotendeels op orde is en in de juiste behoefte voorziet, en dat het passender lijkt om voortaan met twee beleidsplannen en drie inhoudelijke programma's te gaan werken.</p> <p>Via deze oplegnotitie wordt het resultaat ter kennisgeving opgeleverd.</p>
<p>Beoogd effect</p>	<p>Kennis te nemen van de bevindingen van de evaluatie van de bestuurlijke informatievoorziening en goedkeuring te verlenen aan het voorgestelde aantal meerjarenbeleidsplannen en het aantal programma's dat VRF zal hanteren.</p>
<p>Argumenten</p>	<p><i>1.1 De bestuurlijke informatievoorziening zoals zes jaar geleden opgesteld voldoet in grote mate</i></p> <p>Uit de evaluatie van de bestuurlijke informatievoorziening komt naar voren dat de geest van Begroting 2.0 (uit 2015) nog steeds terug te vinden is in de bestuurlijke documenten. Te denken valt hier bijvoorbeeld aan het opstellen van een compacte programmabegroting, het duidelijk aangeven van de activiteiten per programma en het presenteren van praktijkvoorbeelden. De wijze van presenteren van deze onderwerpen wordt voortgezet.</p> <p><i>1.2 Er zal niet actief gestuurd worden op het verminderen van het aantal doelen per programma</i></p> <p>Voor wat betreft het aantal doelen dat per programma wordt onderscheiden, valt op dat het niet in alle gevallen lukt om een handvol doelen te onderscheiden. Dit werd in 2015 voorgesteld. Overigens bestaat wel de wens en de verplichting om te presenteren wat wordt gedaan. Daarom zal niet actief worden gestuurd op het verminderen van het aantal vast te leggen doelen.</p> <p><i>1.3 Het is niet wenselijk dat elk programma een eigen indeling hanteert.</i></p> <p>Uit bestudering van documenten van andere veiligheidsregio's blijkt dat vaak een zelfde indeling consequent voor alle programma's</p>

wordt doorgevoerd (bijvoorbeeld: wat zijn de doelen, prestaties, activiteiten en maatschappelijk effect per programma). Bij VRF is er sprake voor elk programma sprake van een eigen indeling. Er zal worden onderzocht in hoeverre een zelfde indeling voor alle programma's kan worden toegepast.

1.4 De volgende conclusies en aanbevelingen vallen in de categorie 'laaghangend fruit,' maar zijn wel vermeldenswaardig.

- a. De bestuursrapportages hoeven niet 'overvolledig' te zijn en alle activiteiten te benoemen.
Voeg een onderwerp en thema alleen toe na afweging van de toegevoegde waarde. Dit kan bijvoorbeeld zijn een afwijking op de begroting, een bestuurlijke vooraankondiging of een nieuw risico dat wordt onderkend.
- b. Zet de huidige werkwijze voort waarin thema's in bestuurlijke commissies worden behandeld en gemeenteraden/ambtenaren worden geïnformeerd.
- c. Voeg aan de begroting een tabel toe waarin de financiële mutaties tussen de kaderbrief en de begroting nader worden toegelicht.
- d. Gebruik de aanbestedingsbrief waarin formele documenten worden aangeboden als leeswijzer bij de achterliggende stukken. Daarnaast zal ook worden ingegaan op de financiële ontwikkelingen voor de jaren volgend op een aangeboden begroting.

2.1 Er zullen twee meerjarenbeleidsplannen worden opgesteld.

Voor de periode van 2023-2026 zal een meerjarenbeleidsplan Gezondheid en Veiligheid worden opgesteld. Het meerjarenbeleidsplan Organisatie komt te vervallen. Er is intern een iteratief proces opgesteld waarin de doelen die voorheen in het meerjarenbeleidsplan Organisatie werden vastgesteld, zullen worden vertaald naar doelen die opgenomen worden in het meerjarenbeleidsplan Veiligheid en Gezondheid. Te denken valt hier bijvoorbeeld aan onderwerpen op het gebied van duurzaamheid en goed werkgeverschap.

3.1 Er zal worden gewerkt met drie programma's.

Het programma Organisatie komt te vervallen. Om er voor te zorgen dat de organisatiebrede doelstellingen worden opgenomen in het programma Gezondheid, Brandweer en Crisisbeheersing wordt intern een iteratief proces ingericht. Op deze wijze worden de organisatiebrede doelstellingen voor het betreffende inhoudelijke programma vertaald en vastgelegd. Hierdoor is de verwachting dat in de betreffende bestuurscommissie hierover een weloverwogen besluit kan worden genomen.

3.2 De indeling in een programma Brandweer en een programma Crisisbeheersing blijft gehandhaafd

De huidige werkwijze waarin het meerjarenbeleidsplan Veiligheid wordt verdeeld in twee programma's wordt in stand gehouden omdat uit de evaluatie van de Wet Veiligheidsregio's blijkt dat er

	<p>sprake is van twee eigenstandige vakgebieden, waarbij de samenhang en de samenwerking niet uit het oog moet worden verloren. Daarnaast behandelt de Bestuurscommissie Veiligheid nu ook twee programma's behandelt en is de interne organisatie op deze wijze ingericht.</p> <p><i>3.3 Het budget van het programma Organisatie zal worden verdeeld over de resterende programma's</i></p> <p>Door gebruik te maken van de reeds bestaande verdeelsleutels zal het budget van het programma Organisatie worden verdeeld over de drie resterende programma's. In elk programma zal een kopje organisatiekosten worden toegevoegd. Overigens wordt deze verdeelsleutel op dit moment al toegepast in het bepalen van de gemeentelijke bijdrage, waardoor hierin geen wijzigingen optreden.</p>
Kantttekeningen/risico's	De werkwijze om de organisatiebrede doelstellingen in de inhoudelijke programma's op te nemen is nieuw. Hier is een intern iteratief proces voor ontworpen, maar hier is nog niet eerder door VRF mee gewerkt.
Financiële consequenties	Geen.
Vervolgaanpak/uitvoering	Deze nieuwe werkwijze worden toegepast in de Kaderbrief 2023-2026 en in de meerjarenbeleidsplannen.
Communicatie	Voorlopig alleen schriftelijk.
Besluit	Kies een item.
Paraaf secretaris	
Kopie naar auteur	

Oplegnotitie Besluitvormend

Onderwerp	Concept kaderbrief 2023-2026
Ter behandeling in de vergadering van	de Bestuurscommissie Veiligheid
Status	Openbaar
Portefeuillehouder	dhr. J. Gebben
Auteur	Dhr. E. Knoll
Bijlagen	1. Concept kaderbrief 2023-2026
Vergaderdatum	25-11-2021
Agendapunt	6
Betrokken afdeling/ medewerkers (functioneel)	
OR/GO	Kies een item.

Conceptbesluit	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kennis te nemen van de Kaderbrief 2023-2026; 2. De Kaderbrief 2023-2026 voor te leggen aan het Dagelijks Bestuur, met het verzoek deze aan te bieden aan de Friese gemeenten.
Inleiding	<p>Voor het einde van 2021 dient het Dagelijks bestuur een concept kaderbrief aan te bieden aan de Friese gemeenten. Hierin worden de beleidsmatige en autonome ontwikkelingen voor de jaren 2023-2026 opgenomen. De gemeenten kunnen hier met een zienswijze op reageren. Daarna wordt de kaderbrief inclusief zienswijzen en concept reactienota aangeboden aan het Algemeen bestuur. Zoals gebruikelijk stelt de bestuurscommissie Veiligheid de inhoud van de programma's Veiligheid en Gezondheid vast.</p>
Beoogd effect	Inzicht in het financieel kader van Veiligheidsregio Fryslân voor de periode 2023-2026
Argumenten	<p><i>1.1 Vaststelling van het financieel kader leidt tot een structurele borging van de voorziene financiële ontwikkelingen In het financieel kader zijn de effecten opgenomen van beleidsontwikkelingen en autonome ontwikkelingen zoals de verwachte ontwikkelingen rondom loonkosten en inflatie.</i></p> <p><i>1.2 De inhoudelijke vaststelling vindt elders plaats. Voor een goed beeld van de gehele conceptkaderbrief sturen we ook het programma Gezondheid mee. De bestuurscommissie</i></p>

	Gezondheid resp. het Dagelijks bestuur stelt dit programma vast.										
Kanttekeningen/risico's	<p><i>1.1 De ontwikkeling van de loonkosten is nog onzeker.</i> Op het moment van schrijven is er nog geen nieuwe cao. De onderhandelingen zijn in volle gang en er ligt een concreet bod van de werkgevers (oktober 2021). Dit bod is het uitgangspunt voor deze kaderbrief. In het financieel kader is nog geen rekening gehouden met een eventuele wijziging van de pensioenpremies. Gelet op de financiële situatie bij de pensioenfondsen is de verwachting dat de pensioenpremies zullen stijgen.</p> <p><i>1.2 De ontwikkeling van de overige inflatie is nog onzeker.</i> De indexering voor materiële kosten is gebaseerd op de consumentenprijsindex (CPI) over de maand november. De CPI over november 2021 is nog niet bekend. In deze versie van de kaderbrief is rekening gehouden met een CPI van 2,7%, dit is het meest recente cijfer van het CBS. Conform de septembercirculaire van het gemeentefonds is voor de jaren 2024 ev. uitgegaan van een indexering voor materiële kosten van 1,7% per jaar.</p>										
Financiële consequenties	<p>De financiële consequenties zijn tevens uitgewerkt in dit kader. De stijging in 2023 ten opzichte van het huidige geldende financieel kader (zoals opgenomen in de begroting '22) is totaal 1,3%, als volgt onderverdeeld:</p> <table border="1" data-bbox="584 1169 1326 1447"> <thead> <tr> <th colspan="2">Procentuele ontwikkeling t.o.v. 2022</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Beleid structureel</td> <td>0,3%</td> </tr> <tr> <td>Beleid incidenteel</td> <td>0,0%</td> </tr> <tr> <td>Autonome ontwikkeling</td> <td>1,0%</td> </tr> <tr> <td>Totaal</td> <td>1,3%</td> </tr> </tbody> </table> <p>Zie voor de verdere uitwerking bijgevoegde kaderbrief.</p>	Procentuele ontwikkeling t.o.v. 2022		Beleid structureel	0,3%	Beleid incidenteel	0,0%	Autonome ontwikkeling	1,0%	Totaal	1,3%
Procentuele ontwikkeling t.o.v. 2022											
Beleid structureel	0,3%										
Beleid incidenteel	0,0%										
Autonome ontwikkeling	1,0%										
Totaal	1,3%										
Vervolgaanpak/uitvoering	<p>11.11.2021 Behandeling Agendacommissie Veiligheid, onderdeel crisisbeheersing en brandweer</p> <p>11.11.2021 Behandeling Agendacommissie Gezondheid, onderdeel gezondheid</p> <p>24.11.2021 Behandeling Auditcommissie</p> <p>25.11.2021 Behandeling Bestuurscommissie Veiligheid, onderdeel crisisbeheersing en brandweer</p> <p>25.11.2021 Behandeling Bestuurscommissie Gezondheid, onderdeel gezondheid</p>										

	<p>02.12.2021 Behandeling Dagelijks bestuur, onderdeel organisatie</p> <p>03.12.2021 Verzending kaderbrief voor zienswijze naar deelnemende gemeenten</p> <p>Week 1 2022 Deadline voor indienen zienswijze</p> <p>Maart 2022 Kaderbrief incl. zienswijzen in Bestuurscommissies Veiligheid en Gezondheid</p> <p>Maart 2022 Kaderbrief incl. zienswijzen in Dagelijks Bestuur</p> <p>Maart 2022 Vaststellen kaderbrief 2022-2025 in het Algemeen Bestuur</p>
Communicatie	<p>In december wordt voor de financieel ambtenaren een bijeenkomst georganiseerd voor extra toelichting en het stellen van vragen.</p> <p>Na de behandeling in het Dagelijks bestuur in december ontvangen de gemeenten de conceptkaderbrief met het verzoek hun zienswijze hierop te geven.</p>
Besluit	Kies een item.
Paraaf secretaris	
Kopie naar auteur	

Kaderbrief 2023-2026

Inleiding

Voor u ligt de kaderbrief 2023-2026. Met de kaderbrief kijken we jaarlijks vooruit en schetsen wij ontwikkelingen die naar verwachting invloed hebben op de meerjarenbegroting. De brief bestaat uit een algemeen deel met daarin relevante landelijke ontwikkelingen en overkoepelende thema's, een specifiek deel met inhoudelijke ontwikkelingen per programma en een financieel deel met bijbehorend financieel kader.

De inhoud van deze brief kan niet los worden gezien van het dynamische speelveld waarin onze organisatie zich nog steeds bevindt. Door de coronacrisis blijft er sprake van een extra dimensie van onvoorspelbaarheid en onzekerheid waardoor er een beroep wordt gedaan op het aanpassings- en uithoudingsvermogen van onze organisatie. Ruim anderhalf jaar anticiperen we inmiddels op de golven van de pandemie, voeren we extra taken uit binnen de crisisorganisatie en proberen we zo goed mogelijk onze reguliere taken uit te voeren. Hoewel de verwachting is dat het zwaartepunt van de crisis achter ons ligt, blijft de toekomst ongewis.

De coronacrisis is echter niet de enige ontwikkeling die ervoor zorgt dat de toekomst zich lastig laat voorspellen. Landelijke ontwikkelingen zoals de Wnra, de Omgevingswet, de evaluatie van de Wet veiligheidsregio's en de discussie rondom taakdifferentiatie bij de brandweer kennen nog veel onduidelijkheid, hetgeen de toekomst troebel maakt. De onzekerheid over de impact van deze ontwikkelingen op Veiligheidsregio Fryslân is door de hele kaderbrief terug te vinden.

Tegelijkertijd willen we als organisatie vooruit blijven kijken. Daarom hebben wij een aantal ambities benoemd, die gericht zijn op het blijvend verbeteren van onze dienstverlening, het realiseren van verduurzaming en het binden en boeien van goed personeel. Hiermee zorgen wij ervoor dat wij blijven opereren als een betrokken organisatie en dat we op een maatschappelijk verantwoorde manier invulling blijven geven aan onze kerntaak: zorgen voor een veilig en gezond Fryslân.

Hartelijke groet,

Het dagelijks bestuur

Overkoepelende landelijke ontwikkelingen

Omgevingswet

De komst van de Omgevingswet bevordert de integrale afweging als het gaat om besluiten in de fysieke leefomgeving. Alle aspecten die van invloed zijn, moeten meegenomen worden; en dus zeker ook veiligheid en gezondheid.

De Omgevingswet gaat nog steeds met veel onzekerheden gepaard. Zo ook wanneer het gaat over hoe groot de vraag vanuit gemeenten daadwerkelijk gaat worden. Landelijke onderzoeken ondersteunen dat de komst van de Omgevingswet meer tijd en geld gaat kosten. De minister van Binnenlandse Zaken heeft dit onderkend, inclusief de bijzondere positie voor veiligheidsregio's hierin. De onzekerheid zal op korte termijn niet opgelost zijn. Wat dit specifiek betekent voor de organisatieonderdelen, is bij de individuele programma's uitgewerkt.

Wet normalisering rechtspositie ambtenaren (Wnra)

De Wet normalisering rechtspositie ambtenaren (Wnra) is voor de veiligheidsregio's nog niet in werking getreden. De veiligheidsregio's hebben tot een nader koninklijk besluit uitstel gekregen. Het is onzeker wanneer dit besluit wordt genomen. Tot dan blijft Veiligheidsregio Fryslân nog vallen onder de Car-uwo. Het beheer hiervan is tot het eind van 2021 belegd bij de VNG, waarna de aansluitingsovereenkomsten eindigen. Dit betekent dat het beheer eindigt per 1 januari 2022.

Om ook na 1 januari tot arbeidsvoorwaarden te kunnen komen, hebben veiligheidsregio's landelijk afgesproken een werkgeversvereniging op te richten. Zodra er duidelijkheid komt over de inwerkingtreding van de Wnra kijkt de werkgeversvereniging naar de consequenties hiervan voor de rechtspositie van personeel van veiligheidsregio's.

Evaluatie wet veiligheidsregio's

Tien jaar na de invoering van de Wet veiligheidsregio's heeft de evaluatiecommissie Wet veiligheidsregio's (Wvr) onderzocht hoe de wet- en regelgeving uitpakt. In opdracht van de minister van Justitie en Veiligheid is onderzocht of de wet aansluit bij de huidige situatie. Ook is onderzocht of de wet voldoende is voorbereid op toekomstige dreigingen, maatschappelijke ontwikkelingen en ontwikkelingen in de crisisbeheersing in het algemeen.

De evaluatiecommissie constateert enerzijds dat de Wvr in de afgelopen tien jaar heeft bijgedragen aan professionalisering van brandweezorg en crisisbeheersing. Maar de commissie constateert daarnaast ook een aantal tekortkomingen. De commissie concludeert in haar rapport dat vernieuwing van de Wet veiligheidsregio's noodzakelijk is. De veiligheidsregio's functioneren goed als het gaat om regionale branden, incidenten en crises. Maar omdat crises ingewikkelder worden en regionale grenzen overschrijden, is meer samenwerking nodig; tussen veiligheidsregio's, met crisispartners en met het Rijk. Het kabinet onderschrijft de hoofdlijn van het rapport van de commissie en zal het evaluatierapport gebruiken voor de totstandkoming van een integraal wettelijk kader dat betrekking heeft op de crisisbeheersing en de brandweezorg. Echter, dit onderwerp is door het demissionair kabinet controversieel verklaard. Behandeling laat dus op zich wachten tot het nieuwe kabinet. Ondertussen is de branche wel aan de slag met de aanbevelingen van de commissie. Het is op dit moment nog onduidelijk welke impact dit voor 2023 gaat hebben.

Overige landelijke ontwikkelingen

In veel landelijke overleggen zoals het Veiligheidsberaad, de Raad van Commandanten en Directeuren Veiligheidsregio (RCDV) en Raad van Directeuren Publieke Gezondheid (DPG-raad) vindt overleg plaats over een breed scala aan strategische onderwerpen. Het is niet ondenkbaar dat onze taken op zowel het gebied van veiligheid als gezondheid in de toekomst zullen wijzigen. Dit heeft uiteraard gevolgen voor zowel beleid als financiën.

Overkoepelende thema's

Digitale dienstverlening

De afgelopen jaren is er stevige voortgang geboekt op het thema informatiemanagement. Veiligheidsregio Fryslân is gericht op het verhogen en verbeteren van de digitale dienstverlening. Er is daarvoor een aantal programma's ontplooid dat een meerjarig karakter heeft. Denk hierbij aan het beter inrichten van de i-functie in de organisatie, het (her)formuleren en vaststellen van informatiebeleid en de sturing op projecten. Met ingang van 2022 werkt Veiligheidsregio Fryslân met een projectenportfolio als sturingsinstrument voor uit te voeren projecten. Jaarlijks wordt het portfolio ten minste twee keer beoordeeld en geactualiseerd op relevantie en voortgang. We dienen te voldoen aan wettelijke verplichtingen, zoals de AVG, de BIO en NEN7510. Ook bestuurlijke afspraken zijn een belangrijk onderdeel van het toetsingskader.

De verwachting is dat 2023 een jaar is waarin de resultaten uit 2022 afgerond en geborgd worden. Dat geldt zeker voor de uitvoering van het versnellingsplan informatieveiligheid, dat de veiligheidsregio's landelijk met elkaar hebben afgesproken. Het geldt ook voor de belangrijkste thema's uit het projectenportfolio namelijk:

- het verbeteren van data en datamanagement gericht op stuurinformatie intern en extern;
- het verbeteren van de gegevensuitwisseling met burgers en ketenpartners;
- het verbeteren van procesmatig werken en het digitaliseren van processen;
- het vergroten van digi-vaardigheden en digitaal leiderschap.

Inhoudelijk geven we in 2023 uitvoering aan de projecten die voor dat jaar in het projectenportfolio zijn opgenomen en gaan we verder met de eerdergenoemde thema's. Budgettair verwachten we dit te doen binnen de financiële ruimte die aan de ontwikkeling van de digitale dienstverlening is toegekend. In 2022 worden nieuwe meerjarenbeleidsplannen opgesteld die mogelijk kunnen leiden tot nieuwe beleidsdoelen op het gebied van digitalisering.

Uitstekend werkgeverschap

Voor Veiligheidsregio Fryslân is het zijn van een goede werkgever enorm belangrijk. Juist omdat onze medewerkers onze drijvende kracht zijn, is het belangrijk een organisatie te zijn waar mensen graag werken. Op basis van medewerkerstevredenheidsonderzoeken brengen we in kaart waar onze aandacht het meest nodig is.

Voor een aantal functies binnen de GGD zien en verwachten we in de toekomst meer krapte (bijvoorbeeld artsen). Het afgelopen jaar zijn we gestart met het project arbeidsmarktcommunicatie om ons als werkgever GGD hierin goed te profileren en samen met de medewerkers het merk GGD uit te dragen.

Voor de afdeling Crisisbeheersing is het van belang dat we voor onze medewerkers en crisisfunctionarissen een aantrekkelijke werkgever zijn en blijven. Hierdoor creëren we een toekomstbestendig personeelsbestand waarmee we de veranderende rol van crisisbeheersing in de maatschappij aan kunnen.

Voor Brandweer Fryslân is het zijn van een goede werkgever ook enorm belangrijk. We doen er dan ook alles aan voor zowel onze medewerkers als onze brandweervrijwilligers een werkgever te zijn waar mensen graag werken en zich voor langere tijd aan willen binden. Dit thema heeft daarmee constant onze aandacht. Zo is er budget voor bindingsactiviteiten, hebben we extra aandacht voor het werven van vrijwilligers, staan we uitgebreid stil bij onderscheidingen en investeren we in leiderschaps- en samenwerkingstrajecten.

Duurzaamheid

De klimatologische ontwikkelingen, en hun impact op de samenleving, vragen in toenemende mate aandacht voor het vergroten van duurzaamheid. Dit geldt ook voor het opereren van Brandweer Fryslân, GGD Fryslân en de afdeling Crisisbeheersing. Van belang daarbij is een verantwoorde balans te vinden tussen gezondheidsdoelen, veiligheidsdoelen en duurzaamheidsdoelen. De komende jaren komt het thema duurzaamheid expliciet op de agenda van Veiligheidsregio Fryslân.

Binnen de financiële kaders gaan we aan de slag met circulaire inkoop, nul op de meter bij nieuwbouw en doen we onderzoek naar hergebruik van materialen en verwerken van medicijnresten. In de aanbestedingen wordt rekening gehouden met duurzaamheid. Onze gezondheids- en veiligheidstaken vragen van ons dat we mobiel zijn om snel bij de Friese burger te kunnen zijn. Wij zijn daarom veel onderweg binnen Fryslân in dienstauto's en met brandweermaterieel. Verduurzamen van onze mobiliteit vinden wij van belang, dit kan echter wel financiële consequenties hebben. Daarnaast stijgen de kosten voor energie, bouw en materialen aanzienlijk: onze huidige huisvestingsbudgetten zijn daardoor mogelijk niet meer toereikend.

Inhoudelijke ontwikkelingen en bijstellingen – Gezondheid

Invoering Omgevingswet / duurzaam gezond leven

In het huidige GGD-beleidsplan is de ambitie geformuleerd dat gezondheid een prominente plek krijgt in het omgevingsbeleid van Friese overheden, een beleidsterrein waar zij met de komst van de Omgevingswet meer ruimte en verantwoordelijkheid in krijgen. Veel Friese gemeenten benoemen gezondheid als belangrijk thema voor hun Omgevingsvisie. We zien dat toegenomen aandacht voor en waardering van gezonde leefomgeving leidt tot een toename in vragen van en activiteiten in Friese gemeenten aan/met ons als GGD.

De bestuurscommissie gaf in december 2019 de opdracht om met incidentele middelen een vervolg te geven aan deze activiteiten; onze beleidsadviesrol op het terrein van gezonde leefomgeving in 2020 en 2021 te versterken en inzicht te krijgen in wat dit na 2021 vraagt van de GGD, al dan niet structureel.

Uitstel van de inwerkingtreding van de wet en onduidelijkheid over het mogelijk beschikbaar komen van landelijke middelen voor dit thema, maken dat deze vraag op dit moment slechts ten dele beantwoord kan worden. De bestuurscommissie Gezondheid heeft in haar vergadering van 25 november 2021 besloten om voor de jaren 2022, 2023 en 2024 incidentele middelen beschikbaar te stellen, zodat we een beter beeld kunnen vormen van wat er structureel nodig is. Wanneer we dit beeld hebben, volgt een voorstel voor structurele borging voor de bestuurscommissie Gezondheid.

Invoering Wet aanpak meervoudige problematiek sociaal domein (Wams) / Zorg & Veiligheid

De Wet aanpak multi-problematiek sociaal domein (Wams) moet de (domein overstijgende) gegevensuitwisseling voor inwoners met multi-problematiek gaan vergemakkelijken. Een uitgangspunt in deze wetgeving is dat gemeenten een meldpunt inrichten en dat bestaande meldfuncties zo veel mogelijk verbonden gaan worden. De Wams treedt naar alle waarschijnlijkheid eind 2022 in werking. Ons meldpunt zorgwekkend gedrag kan hiervoor worden ingezet. De bestuurscommissie Gezondheid heeft op 6 oktober 2021 ingestemd met het voor drie jaren verlengen van de dienstverleningsovereenkomst collectieve taken Wvvgz, waarin het meldpunt is meegenomen. In deze periode van 3 jaren wordt verkend of en zo ja, hoe we deze zaken kunnen opnemen in de Gemeenschappelijke Regeling.

Prenataal huisbezoek

Als gevolg van de aanpassing van de Wet Publieke Gezondheid, waar bij – 9 maanden is toegevoegd aan de jeugdgezondheidszorg, gemeentefonds worden middelen toegevoegd aan het gemeentefonds om een extra contactmoment te kunnen inregelen, het zogenaamde prenatale huisbezoek. De Bestuurscommissie Gezondheid heeft in de vergadering van 25 november 2021 besloten hoe GGD Fryslân hier invulling aan geeft en de benodigde middelen toegekend.

Rijksvaccinatieprogramma (RVP)

Aan het gemeentefonds worden middelen toegevoegd voor de uitvoering van Meningokokken W-vaccinaties en HPV-vaccinaties voor jongens. Conform bestuurlijke afspraken worden deze middelen opgenomen in de begroting van de GGD en worden de vaccinaties toegevoegd aan de uitvoering van het RVP.

Intensivering gastoudertoezicht

Het kabinet heeft besloten om met ingang van 1 januari 2022 het toezicht en handhaving in de gastouderopvang te intensiveren. Hiervoor wordt structureel 6.4 miljoen euro extra beschikbaar gesteld door het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Gemeenten krijgen een jaar de tijd om dit te kunnen regelen. In 2022 zullen wij het bestuur voorstellen hoe wij dit als GGD Fryslân willen invullen.

Noord-Nederlandse samenwerking

We onderzoeken de mogelijkheden om deskundigheid te borgen op regionaal en/of landelijk niveau. Hierbij valt te denken aan werkzaamheden rond infectieziektebestrijding, TBC en medische milieukunde. Door de coronapandemie is expliciet naar voren gekomen dat we dit in Nederland niet stevig genoeg hebben georganiseerd. We verwachten daarom hiervoor nieuwe landelijke normstellingen en houden daarbij rekening met een mogelijke kostenverhoging.

Invulling IZB na corona / organisatieontwikkeling

Zoals hierboven beschreven, heeft de coronapandemie aangetoond dat infectieziektebestrijding in Nederland niet stevig genoeg is georganiseerd. Op rijksniveau wordt momenteel nagedacht over hoe we dit landelijk beter kunnen inrichten. Binnen onze eigen GGD-organisatie is dit ook onderdeel van de organisatieontwikkeling. We betrekken hierbij de landelijke inzichten van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en GGD GHOR Nederland. Onze inschatting is dat dit in 2022 zal uitmonden in een concreet voorstel voor het bestuur.

Inhoudelijke ontwikkelingen en bijstellingen – Brandweer

Omgevingswet

In het bestuursvoorstel van 16 juni 2021 heeft Brandweer Fryslân aangegeven dat de komst van de Omgevingswet naar alle waarschijnlijkheid meer tijd en geld gaat kosten ten opzichte van het huidige kostenpeil. Dit wordt ondersteund door landelijke onderzoeken en onderkend door de minister. Naar aanleiding hiervan heeft Brandweer Nederland een plek aan tafel gekregen bij de komende evaluaties van de Omgevingswet en het stelsel daaromheen, in de jaren 2022, 2023 en vervolgens weer in 2027.

In Friesland is het als volgt opgepakt en in het proces weggezet: in het voorstel van 16 juni jl. is met gemeenten afgesproken dat de kosten 'worden bevroren'. Dit betekent dat wordt uitgegaan van het huidige prijspeil en dat hier de eerste twee jaar na invoering van de wet alleen een prijsindexatie tegenover wordt gezet. Op die manier krijgen gemeenten wat ze nu ook hebben: een bedrag aan kosten voor brandweertaken waarvan bekend is dat deze in het opvolgende jaar slechts een paar procent zal wijzigen.

Gedurende die twee jaar wordt door Brandweer Fryslân gemonitord welke uren daadwerkelijk besteed worden op welke producten en voor welke gemeente. Dit wordt na afloop gedeeld met gemeenten en leidt tot een evaluatie/herberekening van kosten. Concreet betekent het dat de Omgevingswet voor de betreffende brandweertaken (DVO's en afspraken document) in 2023 en 2024 zonder financiële impact ingevoerd worden.

Impact corona

De coronacrisis heeft binnen Brandweer Fryslân vooral impact gehad op opleidings- en oefenactiviteiten. Er is sprake van vertraging in de opleidingsjaarplannen. Enerzijds komt dit door een verminderde instroom van nieuwe vrijwilligers, waarbij ook een lagere uitstroom van vrijwilligers een rol speelde (ploegleden committeerden zich omwille van de crisis langer aan de ploeg, maar zullen nu alsnog uitstromen). Anderzijds komt het doordat opleidingen niet of beperkt konden worden georganiseerd. In de komende jaren zal deze uit- en instroom weer terugkeren op het verwachte niveau. Verwacht wordt dat de effecten, zowel financieel als planmatig, in het eerste kwartaal van 2022 in beeld zijn gebracht.

Bouwagenda

Eerder waren grootschalige nieuwbouw- en verbouwplannen uitgesteld in afwachting van besluiten over taakdifferentiatie. Vanwege de verminderde staat van een aantal brandweerposten is inmiddels het weer opstarten van de bouwagenda onvermijdelijk. Voor de komende vijf jaar worden de plannen bij meerdere posten uitgevoerd. De financiële lasten zijn, op basis van het prijspeil medio 2021, gedekt in de meerjareninvesteringsplanning gedekt tot 2040.

Natuurbrandbeheersing

Duidelijk is inmiddels dat op het gebied van natuurbrandbestrijding een forse upgrade van materieel noodzakelijk is. Bestaand materieel is verouderd of onvoldoende aanwezig om te kunnen voldoen aan de wet en afspraken die zijn gemaakt in 3Noord-verband en met de Meldkamer Noord-Nederland. De basis hiervoor is het risicoprofiel¹ zoals dat geldt voor de posten die zijn aangewezen voor natuurbrandbestrijding. Bovendien heeft Brandweer Fryslân verplichtingen ten aanzien van grootschalig specialistisch brandweeroptreden natuurbrand. Op dit moment wordt in beeld gebracht wat de (financiële) consequenties zijn en hoe dit verwerkt kan worden in de meerjareninvesteringsplanning.

De uitvoering van de gebiedsgerichte aanpak natuurbrandbeheersing krijgt de komende jaren verder vervolg. Eerder is er door Brandweer Fryslân met ketenpartners projectmatig gewerkt aan de gehele

¹ Risicoprofielen per post zijn gebaseerd op uitwerkingen uit de Risico Index Natuurbrandbeheersing (RIN)

keten van natuurbrandbeheersing. Het structureel beheren en borgen in organisaties is de volgende fase. De periode 2022-2024 wordt gewerkt aan verdere borging op het gebied van:

- Risicoherkenning, preventie (Risico Index Natuurbranden en schouw), planvorming en advisering vanuit specialisatie natuurbrand (continu proces, sinds 2013);
- Incidentbestrijding met efficiënte slagkracht (materieel en vakbekwaamheid);
- Informatiemanagement, deelname aan landelijke en regionale werkverbanden, Natura 2000 beheerplannen.

Datahuishouding op orde

Brandweer Fryslân heeft een duidelijke behoefte meer gebruik te maken van data voor het monitoren van het functioneren van de organisatie. Zo bleek uit de evaluatie dekkingsplan dat data onvoldoende beschikbaar waren en lang niet altijd even betrouwbaar. Conclusies konden hierdoor op meerdere vlakken niet worden getrokken. Mede gelet op de door het bestuur uitgesproken behoefte aan beter inzicht in opkomsttijden, is de noodzaak voor het op orde krijgen van de datahuishouding dus hoog. Aankomend jaar wordt verder gewerkt aan de eerste stap: het traject om de databehoeftte in beeld te krijgen. Dit brengt met zich mee dat er, na deze stap, structurele nieuwe kennis in huis nodig is om de beschikbare data te analyseren en gericht in te zetten. Wanneer we bij deze fase zijn aanbeland, onderzoeken we in welke mate dit binnen de bestaande formatie in te richten is.

Risico's energietransitie

Om te komen tot CO₂-neutrale energievoorzieningen is een transitie naar het gebruik van duurzame energiebronnen en -dragers nodig. Denk hierbij aan bijvoorbeeld waterstof, zonne-energie, batterijen of LNG. De energietransitie brengt nieuwe veiligheidsrisico's voor de fysieke leefomgeving met zich mee. Deze zijn grotendeels nog onbekend. Een voorbeeld: waar we nu weten hoe om te gaan met een (in pandige) gaslekkage, zal dit in de toekomst een ander handelingsperspectief geven zodra een voorziening op waterstof draait. Bovendien zijn de van oudsher gebruikte fossiele brandstoffen de basis van huidige wet- en regelgeving, dat door Brandweer Fryslân gehanteerd wordt bij de advisering op (omgevings)vergunningen. Wij zijn scherp op nieuwe ontwikkelingen en bereiden ons voor op nieuwe risico's. Het is moeilijk in te schatten in hoeverre de energietransitie extra inspanning op hoger tempo van ons vraagt. Voor 2023 is de verwachting dat we hier incidenteel geld voor nodig hebben. Bij het jaarverslag 2021 kijken we of we hier een deel van het verwachte positieve saldo voor kunnen reserveren, zodat dit geen stijging van de gemeentelijke bijdrage met zich meebrengt.

Taakdifferentiatie

Het huidige systeem van een aparte rechtspositie voor brandweervrijwilligers is in strijd met Europese wet- en regelgeving. Om fundamenteel onderscheid tussen vrijwilligers en beroepskrachten te maken heeft de Denktank Taakdifferentiatie een denkrichting uitgewerkt. In juni jl. heeft het Veiligheidsberaad de denktank decharge verleend en een nieuwe stuurgroep 'toekomstbestendig brandweerstelsel' ingericht. Deze stuurgroep gaat aan de slag met een tweeledige opdracht. In eerste plaats onderzoeken zij wat wenselijke thema's voor een toekomstbestendig brandweerstelsel zijn. Daarnaast komen zij tot een implementatieplan voor de eerste bouwsteen. Deze bestaat uit het afschaffen van kazernering en consignatie voor vrijwilligers. Ofwel, onderscheid in het verplicht en niet verplicht worden taken uit te voeren en beschikbaar te zijn. Voor Veiligheidsregio Fryslân heeft dit impact op een aantal piketfuncties die momenteel deels met vrijwilligers worden ingevuld.

Nu primair een keuze is gemaakt voor de implementatie van bouwsteen 1 zullen de initieel verwachte extra kosten lager uitvallen. Daarentegen is het zeker dat voor de implementatie van deze bouwsteen structureel extra kosten moeten worden gemaakt. Het is nog onduidelijk wie deze kosten gaat dragen. Het bestuur wordt op de hoogte gehouden van deze ontwikkelingen.

Toekomstverkenning Brandweer Nederland

Het is belangrijk tijdig zicht te krijgen op maatschappelijke, sociale en technologische ontwikkelingen en de betekenis daarvan voor toekomstgericht beleid. De RCDV heeft het Instituut Fysieke Veiligheid (IFV) opdracht gegeven tot het uitvoeren van een toekomstverkenning brandweer met een scope van

tien jaar (2020-2030). Het uiteindelijke resultaat is een rapport met opgehaalde kennis en inzichten die de RCDV input leveren voor een strategische agenda en een uitvoeringsplan voor de komende jaren. De verwachte oplevering van het eindrapport is eind 2021. Het is op dit moment nog onduidelijk welke impact dit voor 2023 voor Brandweer Fryslân gaat hebben.

Inhoudelijke ontwikkelingen en bijstellingen – Crisisbeheersing

Informatiepositie

Recente (grensoverschrijdende) crises, zoals de KPN-storing in juni 2019 die tot uitval van het noodnummer 112 leidde, de Boerenprotesten in december 2019 en de coronacrisis 2020-2021 laten zien dat informatiemanagement en coördinatie tussen de veiligheidsregio's onderling en met het Rijk in de crisisaanpak beter kan. Een verkenning naar oplossingen heeft geleid tot de gezamenlijke ambitie van veiligheidsregio's en het ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV) om een Knooppunt Coördinatie Regio's – Rijk (KCR2) te ontwikkelen: een schaalbaar samenwerkingsplatform dat op basis van een professionele kennis- en netwerkstructuur het crisismanagement in ons land ondersteunt. Het Veiligheidsberaad heeft de RCVD opdracht gegeven samen met het ministerie van JenV een inrichtingsplan en instellingsbesluit voor KCR2 op te stellen. De 25 veiligheidsregio's is gevraagd een impuls te geven aan initiatieven voor informatiemanagement in de eigen regio, zoals het Informatieknooppunt van Veiligheidsregio Fryslân, als belangrijke trede in de meertrapsraket naar de realisatie van KCR2.

Aankomend jaar wordt verder gewerkt aan het realiseren van een structureel informatieknooppunt binnen de afdeling Crisisbeheersing: het in beeld krijgen van de benodigde producten, mensen en middelen. Het is daarom nog onbekend welke financiële effecten dit in 2023 zal hebben. Uitgangspunt is gebruik te maken van de reeds beschikbare middelen.

Datamanagement op orde

De afdeling Crisisbeheersing heeft behoefte meer gebruik te maken van beschikbare data voor het monitoren en signaleren van risico's en het functioneren van de crisisorganisatie. KPI's om doelstellingen te bewaken, bijvoorbeeld de beschikbare capaciteit. Nieuwe crisistypen vragen om continu informatiemanagement in de koude, lauwe en warme fase. Daarvoor moeten data beschikbaar en betrouwbaar zijn. In 2022 wordt gestart met het in beeld brengen van de databehoeft. Het is daarom nog onbekend welke financiële effecten dit in 2023 zal hebben. Uitgangspunt is gebruik te maken van de reeds beschikbare middelen.

Toekomstbestendige Crisisbeheersing

De RCDV ontwikkelt een strategische agenda voor de periode 2023 - 2026 op de maatschappelijke opgave(n) en toekomstbestendige crisisbeheersing (en brandweezorg) voor de Nederlandse samenleving. De strategische agenda moet o.a. leiden tot een beter zicht op vragen als:

- Welke ontwikkelingen komen op de veiligheidsregio's af en veranderen daardoor de opgaven en vragen waar de organisatie voor gesteld staat?
- Vergen deze een heroverweging van onze (kern)taken?
- En met welke mensen en partners zullen we in de toekomst samenwerken om invulling te geven aan onze maatschappelijke opgave?

De follow-up van de evaluatie Wvr en andere ontwikkelingen zullen van invloed zijn op de antwoorden op deze vragen. Gelijktijdig wordt in 2022 een nieuw Meerjarenbeleidsplan voor het domein Veiligheid van Veiligheidsregio Fryslân opgesteld. En afgesproken welke koers wij de komende jaren willen varen en hoe wij binnen het Friese risicoprofiel invulling geven aan veiligheid in Fryslân. Het is op dit moment nog onduidelijk welke impact dit voor 2023 voor de afdeling Crisisbeheersing en de rol in de maatschappij gaat hebben.

Impact coronacrisis

De coronacrisis heeft voor de afdeling Crisisbeheersing impact gehad op alle reguliere activiteiten. Bijna alle activiteiten zijn vertraagd. Inmiddels is een deel van het werk ingehaald. Er vinden nog steeds activiteiten plaats in de coronacrisis (met name GHOR en Bevolkingszorg), deze worden geborgd in reguliere werkzaamheden. Verwacht wordt dat de effecten, zowel financieel als planmatig, in het eerste kwartaal van 2022 in beeld zijn gebracht.

Meldkamerfunctie Crisisbeheersing

Per 1 januari 2023 wordt een landelijke faciliteit ingericht voor de structurele borging van de landelijke activiteiten van de veiligheidsregio's rondom de meldkamerfuncties veiligheidsregio en verbindingen, met bijbehorende taken. De kernopgave van de faciliteit, is het borgen van de collectieve belangen van de veiligheidsregio's in de dossiers meldkamer en verbindingen. Er zijn nog altijd veel en intensieve activiteiten nodig om te komen tot het landelijk functioneren als één netwerk van meldkamers brandweer en veiligheidsregio, die elkaars taken over kunnen nemen en met name voor het daarin met elkaar doorlopen van een gezamenlijke doorontwikkeling (visie meldkamer 2025). De beleidsmatige en financiële impact van de resultaten van deze faciliteit op onze regio zijn nog onduidelijk.

Financiën

Huidig financieel kader

Het op dit moment geldende financiële kader is vastgesteld in de kaderbrief 2022-2025 en werkt door in de meerjarenbegroting 2022-2025. De totale gemeentelijke bijdrage zoals vastgesteld in de begroting 2022-2025, inclusief 2026 is meerjarig als volgt:

Huidig financieel kader	2023	2024	2025	2026*
Meerjarig beeld (vastgesteld begroting 2022)	71.909	73.891	75.981	77.594

* bijdrage 2026 is niet opgenomen in de begroting 2022, maar bepaald volgens dezelfde uitgangspunten

De totale begroting van de veiligheidsregio bestaat uit meer dan alleen de bijdragen van de Friese gemeenten. Voor 2023 ziet de begroting er in het huidig geldende kader 2022-2025 als volgt uit:

Totale lasten	86.799		
Rijksbijdrage BDUR	7.396	-/-	
Opbrengst maatwerk en diensten derden	7.494	-/-	
Gemeentelijke bijdrage (zie tabel hierboven)	71.909		

Nieuw financieel kader

De beleidsmatige en autonome financiële ontwikkelingen leiden tot een nieuw kader:

Kader 2023-2026	2023	2024	2025	2026
Gemeentelijke bijdrage 2022	71.909	73.891	75.981	77.594
<i>Structureel</i>				
Prenataal huisbezoek (JGZ)	188	188	188	188
Omgevingswet	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Natuurbrand	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
<i>Totaal beleidsontwikkelingen 2023-2026</i>	<i>188</i>	<i>188</i>	<i>188</i>	<i>188</i>
Cao: loonontwikkeling incl. werkgeverslasten	195	299	408	521
Cpi: Structureel 1,7% (voorlopig '23 2,7%)	286	296	306	310
Rijksvaccinatieprogramma	251	251	251	251
Totaal autonome ontwikkelingen 2023-2026	733	846	964	1.083
Totaal effecten 2023-20256	921	1.034	1.152	1.271
Procentuele ontwikkeling	0	0	0	0
Gemeentelijke bijdrage	72.830	74.925	77.133	78.865

Doordat de financiële impact van de beleidsmatige ontwikkelingen nog niet te bepalen zijn, kleuren de autonome ontwikkelingen het financieel kader. Wanneer bekend is hoeveel middelen de beleidsmatige ontwikkelingen vragen, passen we dit overzicht aan.

Autonome ontwikkelingen

Ontwikkeling loonkosten

Op het moment van schrijven is er nog geen nieuwe cao. De onderhandelingen zijn in volle gang en er ligt een concreet bod van de werkgevers (oktober 2021). Dit bod is het uitgangspunt voor deze kaderbrief. Bij dit bod stijgen de lonen met 1,4% per 1 december 2021 en met 1,5% per 1 juli 2022. Ook ontvangen medewerkers een thuiswerkvergoeding van € 2 netto per thuiswerkdag. We schatten in dat medewerkers gemiddeld 50% thuis zullen werken.

De nieuwe cao zal een looptijd hebben tot 2023. Om deze reden houden we in de kaderbrief rekening met een loonindexatie vanaf 2023. Hiervoor hanteren wij de indexering voor de loonkosten die is aangegeven in de septembercirculaire van het gemeentefonds. Dit betreft de loonvoet sector overheid volgens de Macro Economische Verkenning (MEV2021) van het Centraal Planbureau (CPB). In de begroting 2022 zijn we uitgegaan van indexering van 1,9% voor 2022 en voor de jaren daarna 2,3%. Uit de MEV2022 blijkt een indexering van 2,3% voor 2023, gevolgd door 2,1% voor 2024 en 2,4% voor 2025 en 2026. Bovenstaande ontwikkelingen leiden tot een verhoging van de kosten.

Indexering materiële kosten

De indexering voor de materiële kosten is gebaseerd op de consumentenprijsindex (CPI) over de maand november ruim een jaar voorafgaand aan het begrotingsjaar. De CPI over november 2021 die de basis vormt voor de indexering van de materiële kosten van 2023, is nog niet bekend. Daarom hanteren we in de kaderbrief voor het jaar 2023 de laatst bekende CPI (september 2021): 2,7%. Conform de septembercirculaire van het gemeentefonds is voor de jaren 2024 en verder uitgegaan van een indexering voor materiële kosten van 1,7% per jaar. In de begroting 2022 was voor de jaren 2023 en verder een indexatie van 1,6% opgenomen.

Rijksvaccinatieprogramma

Bij de decentralisatie van het Rijksvaccinatieprogramma (RVP) heeft de bestuurscommissie gezondheid besloten om de middelen die aan het gemeentefonds worden toegevoegd beschikbaar te stellen aan de GGD (taakgerichte bekostiging). Met ingang van 2021 is de meningokokken ACWY-vaccinatie structureel toegevoegd aan het RVP en in 2022 wordt het RVP uitgebreid met de HPV-vaccinatie voor jongens. Voor deze vaccinaties geldt dat de middelen die hiervoor via het gemeentefonds beschikbaar komen nog niet zijn opgenomen in de begroting. Door middel van begrotingswijzigingen zullen deze middelen worden opgenomen in de begroting. In het financieel kader is het structurele effect van deze vaccinaties opgenomen.

Ontwikkeling Bdur

Er spelen veel landelijke ontwikkelingen zoals de ontwikkelingen omtrent het Landelijk informatie Knooppunt (KCR2) en de oplopende kosten op het gebied van natuurbrandbestrijding. Mede door deze ontwikkelingen heeft het Rijk besloten tot een structurele verhoging van de Bdur. Voor onze regio betekent dit een structurele verhoging van 145.000 Euro ingaand per 2022. Begin 2022 zullen we met voorstellen naar ons bestuur komen hoe dit geld ingezet kan worden. Het uitgangspunt hierbij is om adequaat in te spelen op de landelijke ontwikkelingen zonder de gemeentelijke bijdrage te verhogen.

Onzekerheden en risico's

Van de hiervoor genoemde beleidsmatige en autonome ontwikkelingen is bekend welk effect zij hebben op onze begroting. Om deze reden zijn de financiële gevolgen van deze ontwikkeling vertaald in het meerjarig financieel kader.

Er is echter een aantal ontwikkelingen dat in de toekomst mogelijke impact kan hebben op het beleid en de begroting waarvan het effect nu nog niet bekend is. Deze zaken zijn om die reden nog niet vertaald in de begroting. De belangrijkste risico's zijn hieronder opgenomen.

Wet normalisering rechtspositie ambtenaren (Wnra)

Het Veiligheidsberaad heeft besloten om een zelfstandige werkgeversvereniging voor de veiligheidsregio's op te richten per 2022. Aanleiding hiervoor was de inwerkingtreding van de Wet normalisering rechtspositie ambtenaren (Wnra), op basis waarvan gemeenten en gemeentelijke organisaties overstapten van de Car uwo naar de Cao Gemeenten en Cao SGO. De veiligheidsregio's zijn nog niet meegegaan met de Wnra en moeten daarom tot een eigen collectieve rechtspositieregeling komen. Het is op dit moment nog onduidelijk welke impact dit voor 2024 gaat hebben.

Taakdifferentiatie brandweervrijwilligers

Zoals in de paragraaf "Inhoudelijke ontwikkelingen en bijstellingen – Brandweer" van deze kaderbrief is vermeld, zijn er ontwikkelingen omtrent de taakdifferentiatie van de brandweervrijwilligers. De initieel verwachte kosten zullen lager uitvallen, maar daarentegen is het zeker dat voor de implementatie van deze bouwsteen structureel extra kosten moeten worden gemaakt. Het is nog onduidelijk wie deze kosten gaat dragen. Het bestuur wordt op de hoogte gehouden van deze ontwikkelingen.

Evaluatie Wet veiligheidsregio's

De evaluatiecommissie Wvr heeft haar onderzoeksrapport naar de doeltreffendheid en de effecten van de Wet veiligheidsregio's en onderliggende regelgeving in de praktijk uitgebracht. De commissie concludeert in haar rapport dat vernieuwing van de Wet veiligheidsregio's noodzakelijk is heeft hiervoor aanbevelingen gegeven. Echter dit onderwerp is door het demissionair kabinet controversieel verklaard. Behandeling laat dus op zich wachten tot het nieuwe kabinet. Ondertussen is de branche wel aan de slag met de aanbevelingen van de commissie. Het is op dit moment nog onduidelijk welke impact dit voor 2023 gaat hebben.

Algemene prijsontwikkeling

Conform de financiële verordening hanteren wij een indexatie op basis van de consumentenprijsindex (CPI). De verwachting is dat prijsstijgingen, bijvoorbeeld op materieel- en materiaalgebied, (ver) boven de reguliere indexering uitgaan. Oorzaken van de prijsstijgingen zijn onder meer wereldwijde economische ontwikkelingen, schaarste aan grondstoffen en milieumaatregelen. Verder spelen vertragingen in productie en transport als gevolg van de coronacrisis en de vermindering van het aantal aanbieders op de markt een rol. De financiële consequenties zijn op dit moment nog niet te concretiseren.

Langere en onbetrouwbare levertijden

Als gevolg van grondstofftekorten en krapte op de arbeidsmarkt ontstaan ook problemen bij de tijdige levering van materieel, materiaal en diensten. Bij aanbestedingen betekent dit de noodzaak om trajecten vroegtijdig te beginnen, in de planning hier rekening mee te houden en duidelijke afspraken met leveranciers te maken. Voor regulier onderhoud en aanschaf kleiner materiaal is het noodzakelijk om voldoende aandacht aan het voorraadbeheer te besteden. Voorkomen moet worden dat door problemen in levertijden risico's voor de uitvoering van hulpverlening ontstaan. De ontwikkelingen rond levertijden kunnen financiële consequenties hebben (verschuiving van kosten in de tijd).

Effecten corona regulier werkpakket

Net als vorig zitten we nog in de coronacrisis. Een indirect gevolg hiervan is dat veel werkzaamheden vertraging hebben opgelopen. Het bestuur wordt middels de reguliere P&C-cyclus op de hoogte gehouden van de wijze waarop deze vertraging wordt ingehaald.

Rente

Op dit moment zijn de financieringslasten erg laag, door de huidige rentesystematiek levert dit een voordeel op voor de gemeenten. Echter bij een stijgende marktrente zal de rentelast hoger worden dan de beschikbare uitzetting van de kapitaalslasten.

Oplegnotitie Besluitvormend

Onderwerp	Deelname landelijk expertisebureau risicobeheer en verzekeringen
Ter behandeling in de vergadering van	de Bestuurscommissie Veiligheid
Status	Openbaar
Portefeuillehouder	dhr. J. Gebben
Auteur	Dhr. W.K. Kleinhuis
Bijlagen	Memo voor toezending naar gemeenten bij verzoek om hun wensen en bedenkingen te uiten
Vergaderdatum	25-11-2021
Agendapunt	7

Conceptbesluit	<ol style="list-style-type: none"> 1. Het voornemen om te besluiten tot oprichting van en deelname aan de 'stichting expertisebureau risicobeheer en verzekeringen' 2. Voorafgaand aan het besluit tot oprichting van de stichting risicobeheer veiligheidsregio's de gemeenteraden te verzoeken hun wensen en bedenkingen te uiten
Inleiding	<p>Op 4 oktober 2021 heeft het Veiligheidsberaad, het overlegorgaan van de voorzitters van de 25 veiligheidsregio's, het principebesluit genomen tot het oprichten van 'stichting expertisebureau risicobeheer en verzekeringen'. Deze stichting adviseert veiligheidsregio's op het thema risicobeheer rondom ongevallen en schade en koopt voor de veiligheidsregio's verzekeringen in.</p> <p>Dit besluit is een volgende stap in een proces dat al jaren op landelijk niveau loopt rondom het thema 'Goed werkgeverschap na dienstongevallen'. In de jaren na de regionalisering van de brandweer bleek dat de dekking van de ongevallenverzekering die iedere veiligheidsregio heeft niet in alle gevallen (meer) aansloot bij de verwachting van zowel de veiligheidsregio als ook de medewerker. Vaak gaat dit over de definitie van wat een ongeval is, terwijl de medewerker wel evident letsel heeft opgelopen tijdens zijn werk.</p> <p>Daar komt bij dat er landelijk geen eenduidige set van aanspraken is, waardoor medewerkers die een vergelijkbaar ongeval meemaken wisselend gecompenseerd worden. Omdat alle veiligheidsregio's hetzelfde werk doet, en min of meer dezelfde risico's lopen op een bedrijfsongeval, getuigt het van goed werkgeverschap om hier landelijk afspraken over te maken.</p>

Daarnaast is sprake van een 'verharding' van de verzekeringsmarkt. Het aantal aanbieders neemt af, premies stijgen en voorwaarden worden versoberd. De verzekerbaarheid komt daarmee onder druk te staan. Dit alles heeft bijgedragen aan de gedachte dat verzekeren 'slechts' een van de mogelijke opties is om financiële risico's als gevolg van schade bij ongevallen op te vangen. In feite is daarmee de stap gezet van 'verzekeringsdenken naar risicodenken'. Ook is de stap van 'verzekeringsdenken naar het denken in aanspraken': niet de verzekering, maar de aanspraak dient leidend te zijn voor de medewerker.

Een laatste overweging is dat de verzekeringsfunctie binnen de veiligheidsregio's veelal kwetsbaar is ingevuld. Het betreft vaak functies met beperkte formatie en beperkte kennis en ervaring. Door onderling samen te werken en verbindingen te leggen met externe expertise in bestuurlijke context kan deze kwetsbaarheid worden verminderd.

Om invulling te geven aan deze uitdagingen is landelijk het Project Risicomanagement & Verzekeringen gestart om via landelijke samenwerking, antwoord te vinden op bovenstaande ontwikkeling. Kort gezegd is het de bedoeling om:

- Landelijk te komen tot één set van aanspraken bij dienstongevallen
- Het collectief inkopen van één ongevallenverzekering (voor verzekerbare aanspraken);
- Een waarborgfonds op te richten om een oplossing te bieden voor (in ieder geval) de niet-verzekerbare aanspraken
- Het oprichten van een (landelijk) expertisebureau dat kan adviseren en bemiddelen;
- Het aangaan van strategische samenwerkingsverbanden, w.o. met de VNG.

In de (concept) 'landelijke regeling aanspraken na dienstongevallen' is door de Veiligheidsregio's de vraag beantwoord: Waar sta ik als werkgever voor als mijn medewerker een dienstongeval overkomt? De RCDV bespreekt naar verwachting eind 2021/begin 2022 de voorstellen over het waarborgfonds.

In dit traject zijn we nu op het punt beland dat alle seinen op groen staan om een landelijke stichting expertisebureau risicobeheer en verzekeringen in het leven te gaan roepen. Deze rechtspersoon is nodig, omdat een nog op te richten waarborgfonds onderdeel uit gaat maken van het expertisebureau. Dit waarborgfonds is voorzien om aanspraken uit de 'landelijke regeling aanspraken na dienstongevallen' die niet verzekerbaar zijn in gezamenlijkheid te financieren. Normaliter heeft zo'n fonds een vergunning van De Nederlandse Bank nodig. Er is echter vrijstelling mogelijk. Daarbij is het van belang dat geen sprake is van een winstoogmerk. Dit zorgt ervoor dat een stichting de best passend rechtsvorm is, zowel voor het waarborgfonds als het expertisebureau. De oprichting van het

	<p>waarborgfonds wordt naar verwachting in de eerste helft van 2022 aan het bestuur voorgelegd, waarna ook hier de gemeenten wordt gevraagd om hun wensen en bedenkingen te uiten.</p> <p>Met de oprichting van de landelijke stichting hebben de veiligheidsregio's straks een gezamenlijk expertisebureau risicobeheer waarmee zij collectief een ongevallenverzekering kunnen inkopen en deze schades kunnen afwikkelen. Op termijn kunnen ook andersoortige risico's door dit expertisebureau worden opgepakt en vindt ook de schadebehandeling centraal plaats. Hiermee ontstaat een professionele organisatie die invulling geeft aan het risicobeheer van de veiligheidsregio's. Het expertisebureau risicobeheer heeft bovendien samenwerkingsverbanden afgesloten met soortgelijke organisaties, zoals VNG Risicobeheer en Verzekeringsbedrijf Groot Amsterdam om het initiatief waar mogelijk te versterken.</p> <p>Via deze oplegnotitie wordt de bestuurscommissie gevraagd om het voornemen uit te spreken tot oprichting van deze stichting en deelname hiervan vanuit Veiligheidsregio Fryslân. En voordat de formele besluitvorming in het algemeen bestuur plaats vindt de gemeenteraden te vragen om eventuele wensen of bedenkingen hierover te uiten.</p>
<p>Beoogd effect</p>	<p>Het borgen van goed werkgeverschap in het geval van ongevallen, voor zowel de medewerkers als de organisatie</p>
<p>Argumenten</p>	<p><i>1.1 Hiermee geven we beter invulling aan goed werkgeverschap in het geval van ongevallen</i> Door landelijke afspraken te maken zijn we beter in staat om medewerkers die te maken krijgen met een ongeval tijdens de dienst tegemoet te komen. Daarnaast zorgt het ervoor dat de arbeidsvoorwaarden voor alle veiligheidsregio's gelijk wordt, waardoor iedere medewerker op dezelfde manier behandeld wordt, of het nu in Fryslân is of in Groningen of Drenthe.</p> <p><i>1.2 Zo anticiperen we op de verharding van de verzekeringsmarkt</i> Er zijn steeds minder aanbieders op de markt die een ongevallenverzekering aanbieden aan veiligheidsregio's, waardoor premies stijgen en voorwaarden versoberen. Wij merkten dit bij de aanbesteding die wij een tweetal jaar geleden hebben gedaan, waarbij de premie € 100.000 duurder was geworden. Door landelijk de handen ineen te slaan, verbeteren we onze onderhandelingspositie en ontstaat de mogelijkheid om minder afhankelijk van verzekeraars te zijn.</p> <p><i>1.3 Dit creëert de randvoorwaarden voor een zo efficiënt mogelijke afdekking van dit risico</i> Bij een schade-uitkering bij een ongeval gaat het snel om grote bedragen, en kan daarmee een beslag leggen op andere middelen. Om dit risico af te dekken, kopen we een ongevallenverzekering in. Met de oprichting van deze stichting zorgen we er niet alleen voor dat we de beste voorwaarden</p>

creëren om deze ongevallenverzekeringspremie zo laag mogelijk te houden, maar ontstaat ook de mogelijkheid voor eventueel nog goedkopere alternatieven, zoals een (nog op te richten) waarborgfonds.

1.4 Dit verlaagt de kwetsbaarheid van de verzekeringsfunctie binnen onze organisatie

Ook in onze organisatie geldt dat de verzekeringsfunctie bij één persoon is belegd, wat veel kwetsbaarheid met zich meebrengt. Door dit bij een landelijk expertisebureau onder te brengen, vervalt deze kwetsbaarheid, en is continuïteit gewaarborgd.

1.5 Onze gemeenschappelijke regeling voorziet in de mogelijkheid tot het oprichten van een privaatrechtelijke rechtspersoon

Artikel 6a van onze gemeenschappelijke regeling beschrijft dat het algemeen bestuur het besluit mag nemen tot oprichting en deelneming in stichtingen, mits in het bijzonder aangewezen wordt dat daarmee het openbaar belang gediend wordt. De bovenstaande argumenten zijn voldoende argumentatie dat hier in dit geval aan voldaan wordt.

1.6 Het is niet mogelijk om deze activiteiten onder te brengen bij een veiligheidsregio of een ander rechtspersoon

Voor de activiteiten van het expertisebureau risicobeheer is een vergunning van de Autoriteit Financiële Markten (AFM) vereist. Dit vloeit voort uit wet- en regelgeving over het adviseren en bemiddelen rondom verzekeringen. Deze vergunningsplicht heeft tot gevolg dat het oprichten van een privaatrechtelijke rechtspersoon noodzakelijk is.

1.7 Een stichting is de best passende rechtsvorm voor deze activiteiten

Onderdeel van het organisatieplaatje is een nog op te richten waarborgfonds, welke bedoeld is voor het in gezamenlijkheid dragen van niet-verzekerbare risico's. Dit heet 'verzekeren' en is daarmee een activiteit die een vergunning van De Nederlandse Bank (DNB) vereist. Er kan echter voor het fonds een beroep worden gedaan op een vrijstelling van deze vergunningsplicht. Hierbij is het van belang dat geen sprake is van een winstoogmerk. De rechtsvorm stichting is dan de best passende.

2.1 Wij zijn van en voor de Friese gemeenten, en het is daardoor niet meer dan logisch dat zij de mogelijkheid geboden worden om hun wensen of bedenkingen te geven

Veiligheidsregio Fryslân is een uitvoeringsorganisatie die in opdracht van de Friese gemeenten taken op het gebied van brandweezorg, publieke gezondheidszorg en crisisbeheersing uitvoert. Het spreekt voor zich dat het wenselijk is dat de Friese gemeenteraden hun inbreng mogen leveren wanneer een uitvoeringsorganisatie deelneemt aan een stichting.

	<p>2.2 <i>Onze gemeenschappelijke regeling schrijft dit ook voor Artikel 6a van onze gemeenschappelijke regeling benoemt expliciet dat het algemeen bestuur niet eerder een besluit kan nemen over deelname aan een privaatrechtelijk rechtspersoon nadat de raden van de deelnemende gemeenten een ontwerp besluit is toegezonden en zij in de gelegenheid zijn gesteld hun wensen en bedenking ter kennis van het algemeen bestuur te brengen.</i></p>
<p>Kantttekeningen/risico's</p>	<p>1.1 <i>Na het oprichten van deze stichting is later nog een separaat besluit nodig voor deelname aan het waarborgfonds</i> Bij het oprichten van het expertisebureau dient ook rekening te worden gehouden met het bestuur van het nog op te richten waarborgfonds. Dit fonds, dat eveneens een (separate) stichting dient te zijn, beoogt een financieringsoplossing te zijn voor in ieder geval niet-verzekerbare risico's. Naar verwachting is een voorstel hierover in de eerste helft van 2022 gereed, waarna ook voor dit fonds een voorstel voor een soortgelijke procedure volgt.</p> <p>Idealiter was de oprichting van beide stichtingen tegelijkertijd voorgelegd aan de gemeenten. Dit is helaas niet mogelijk als gevolg van de beperkte tijd die resteert tot aan de einddatum van de ongevallenverzekeringen van de veiligheidsregio's. Aangezien voor het invullen van het expertisebureau risicobeheer een aantal extra stappen moet worden gezet, zoals de aanvraag van een vergunning bij de AFM en het bemensen van deze organisatie is ervoor gekozen om eerst te komen tot de oprichting van het expertisebureau.</p> <p>1.2 <i>Dit wil niet zeggen dat de kosten voor het dekken van dit risico lager worden</i> De suggestie kan worden gewekt dat door de oprichting van deze landelijke stichting de kosten voor het dekken van dit risico lager worden. Dit is nog maar zeer de vraag. Enerzijds omdat de stichting zelf ook kosten maakt, die aan de veiligheidsregio's worden doorberekend. Maar bovenal omdat het de situatie op de verzekeringsmarkt niet wijzigt, en de premies voor verzekeringen nog steeds proportioneel kunnen gaan stijgen. Echter, met dit besluit verzekeren we ons ervan dat we gelet op de krapte op de markt ons voor de goedkoopst mogelijke manier onze verzekering inkopen. Mocht dit niet leiden tot een lagere premie, dan op zijn minst tot minder meerkosten.</p>
<p>Financiële consequenties</p>	<p>De kosten voor deelname aan de stichting bedragen voor onze organisatie € 22.500. Deze worden opgevangen binnen de bestaande begroting.</p>
<p>Vervolgaanpak/uitvoering</p>	<p>Na een positief besluit in de bestuurscommissie vindt behandeling van het stuk in het dagelijks bestuur plaats. Zij sturen, op hetzelfde moment als de kaderbrief, het voorstel naar de gemeenteraden om hun wensen of eventuele bedenkingen door te geven. Hierna</p>

	bereidt het dagelijks bestuur de besluitvorming voor richting het algemeen bestuur. Zij nemen uiteindelijk het finale besluit.
Communicatie	De communicatie is opgenomen in het vervolgproces
Besluit	Kies een item.
Paraaf secretaris	
Kopie naar auteur	

Memo Stichting Expertisebureau Risicobeheer Veiligheidsregio's

Aanleiding voor dit verzoek

Op 4 oktober 2021 heeft het Veiligheidsberaad, het overlegorgaan van de voorzitters van de 25 veiligheidsregio's, het principebesluit genomen tot het oprichten van 'stichting expertisebureau risicobeheer en verzekeringen'. Deze stichting adviseert veiligheidsregio's op het thema risicobeheer rondom ongevallen en schade en koopt voor de veiligheidsregio's verzekeringen in. Dit besluit is een volgende stap in een proces dat al jaren op landelijk niveau loopt rondom het thema 'Goed werkgeverschap na dienstongevallen'.

Vervolgens is het aan iedere veiligheidsregio om het besluit te nemen dat zij deel willen nemen aan deze stichting. De bestuurscommissie veiligheid van Veiligheidsregio Fryslân heeft hier op 25 november 2021 een voorgenomen besluit over genomen dat Veiligheidsregio Fryslân van plan is om medeoprichter en deelnemer van deze stichting te zijn.

Waarom speelt dit onderwerp?

In de jaren na de regionalisering van de brandweer bleek dat de dekking van de ongevallenverzekering die iedere veiligheidsregio heeft niet in alle gevallen (meer) aansloot bij de verwachting van zowel de veiligheidsregio als ook de medewerker. Vaak gaat dit over de definitie van wat een ongeval is, terwijl de medewerker wel evident letsel heeft opgelopen tijdens zijn werk.

Daar komt bij dat er landelijk geen eenduidige set van aanspraken zijn, waardoor medewerkers die een vergelijkbaar ongeval meemaken wisselend gecompenseerd worden. Omdat alle veiligheidsregio's hetzelfde werk doen, en min of meer dezelfde risico's lopen op een bedrijfsongeval, getuigt het van goed werkgeverschap om hier landelijk afspraken over te maken.

Daarnaast is sprake van een 'verharding' van de verzekeringsmarkt. Het aantal aanbieders neemt af, premies stijgen en voorwaarden worden versoberd. De verzekerbaarheid komt daarmee onder druk te staan. Dit alles heeft bijgedragen aan de gedachte dat verzekeren 'slechts' een van de mogelijke opties is om financiële risico's als gevolg van schade bij ongevallen op te vangen. In feite is daarmee de stap gezet van 'verzekeringsdenken naar risicodenken'. Ook is de stap van 'verzekeringsdenken naar het denken in aanspraken': niet de verzekering, maar de aanspraak dient leidend te zijn voor de medewerker.

Een laatste overweging is dat de verzekeringsfunctie binnen de veiligheidsregio's veelal kwetsbaar is ingevuld. Het betreft vaak 'eenpitters' met beperkte formatie en beperkte kennis en ervaring. Door onderling samen te werken en verbindingen te leggen met externe expertise in bestuurlijke context kan deze kwetsbaarheid worden verminderd.

Met de oprichting van de landelijke stichting hebben de veiligheidsregio's straks een gezamenlijk expertisebureau risicobeheer waarmee zij collectief een ongevallenverzekering kunnen inkopen en deze schades kunnen afwikkelen. Op termijn kunnen ook andersoortige risico's door dit expertisebureau worden opgepakt en vindt ook de schadebehandeling centraal plaats. Hiermee ontstaat een professionele organisatie die invulling geeft aan het risicobeheer van de veiligheidsregio's. Het expertisebureau risicobeheer heeft bovendien samenwerkingsverbanden afgesloten met soortgelijke organisaties, zoals VNG Risicobeheer en Verzekeringsbedrijf Groot Amsterdam om het initiatief waar mogelijk te versterken.

Waarom een stichting?

Deze rechtspersoon is nodig, omdat een nog op te richten waarborgfonds onderdeel uit gaat maken van het expertisebureau. Dit waarborgfonds is voorzien om aanspraken uit de 'landelijke regeling aanspraken na dienstongevallen' die niet verzekeraar zijn in gezamenlijkheid te financieren. Normaliter heeft zo'n fonds een vergunning van De Nederlandse Bank nodig. Er is echter vrijstelling mogelijk. Daarbij is het van belang dat geen sprake is van een winstoogmerk. Dit zorgt ervoor dat een stichting de best passend rechtsvorm is, zowel voor het waarborgfonds als het expertisebureau.

Past dit binnen de gemeenschappelijke regeling van Veiligheidsregio Fryslân?

Artikel 6a van onze gemeenschappelijke regeling beschrijft dat het algemeen bestuur het besluit mag nemen tot oprichting en deelneming in stichtingen, mits in het bijzonder aangewezen wordt dat daarmee het openbaar belang gediend wordt. Omdat de stichting ervoor zorgt dat we beter invulling geven aan goed werkgeverschap bij ongevallen, dat we financiële risico's op deze manier zo goedkoop mogelijk afdekken en de kwetsbaarheid van de organisatie op dit gebied weghalen, lijkt er voldoende argumentatie dat hier in dit geval aan voldaan wordt.

Tegelijkertijd beschrijft artikel 6a van onze gemeenschappelijke regeling ook dat het algemeen bestuur niet eerder een besluit kan nemen over deelname aan een privaatrechtelijk rechtspersoon nadat de raden van de deelnemende gemeenten een ontwerp besluit is toegezonden en zij in de gelegenheid zijn gesteld hun wensen en bedenking ter kennis van het algemeen bestuur te brengen.

Wat zijn de financiële gevolgen?

De suggestie kan worden gewekt dat door de oprichting van deze landelijke stichting de kosten voor het dekken van dit risico lager worden. Dit is nog maar zeer de vraag. Enerzijds omdat de stichting zelf ook kosten maakt, die aan de veiligheidsregio's worden doorberekend. Voor Veiligheidsregio Fryslân betekent dit een kostenpost van € 22.500, die binnen de begroting wordt opgevangen.

Belangrijker nog, is dat de oprichting van deze landelijke stichting de situatie op de verzekeringsmarkt niet wijzigt, en de premies voor verzekeringen nog steeds proportioneel kunnen gaan stijgen. Echter, met dit besluit verzekeren we ons ervan dat we gelet op de krapte op de markt ons voor de goedkoopst mogelijke manier onze verzekering inkopen. Mocht dit niet leiden tot een lagere premie, dan op zijn minst tot minder meerkosten.

Hoe verloopt het proces?

4 oktober 2021	principebesluit Veiligheidsberaad voor het oprichten van de stichting expertisebureau en risicobeheer veiligheidsregio's
25 november 2021	Bestuurscommissie Veiligheid van Veiligheidsregio Fryslân neemt een voorgenomen besluit tot deelname aan de stichting expertisebureau en risicobeheer veiligheidsregio's
3 december 2021	Verzoek aan gemeenten om wensen en bedenkingen ter kennis van het algemeen bestuur te brengen
3 februari 2022	Uiterlijke datum voor gemeenten om te reageren
10 maart 2022	Definitief besluit Algemeen Bestuur van Veiligheidsregio Fryslân om deel te nemen aan de stichting expertisebureau en risicobeheer veiligheidsregio's
April of mei 2022	Definitief besluit Veiligheidsberaad voor het oprichten van de stichting expertisebureau en risicobeheer veiligheidsregio's

Zijn er nog open eindjes?

Zoals hierboven gezegd gaat een waarborgfonds onderdeel uitmaken van de stichting expertisebureau en risicobeheer veiligheidsregio's. Dit fonds beoogt een financieringsoplossing te zijn voor in ieder geval niet-verzekerbare risico's. Dit fonds dient eveneens een separate stichting te zijn. De oprichting van het waarborgfonds wordt naar verwachting in de eerste helft van 2022 aan het Veiligheidsberaad voorgelegd, waarna ook hier de gemeenten wordt gevraagd om hun wensen en bedenkingen te uiten.

Het is niet mogelijk om de oprichting van beide stichtingen tegelijkertijd voor te leggen als gevolg van de beperkte tijd die resteert tot aan de einddatum van de ongevallenverzekeringen van de veiligheidsregio's. Aangezien voor het invullen van het expertisebureau risicobeheer een aantal extra stappen moet worden gezet, zoals de aanvraag van een vergunning bij de AFM en het bemensen van deze organisatie is ervoor gekozen om eerst te komen tot de oprichting van het expertisebureau.

Oplegnotitie Besluitvormend

Onderwerp	Regionaal Crisisplan veiligheidsregio Fryslân
Ter behandeling in de vergadering van	de Bestuurscommissie Veiligheid
Status	Openbaar
Portefeuillehouder	Dhr. J. Rijpstra
Auteur	Dhr. W.K. Kleinhuis
Bijlagen	1. Regionaal Crisisplan veiligheidsregio Fryslân 2022 – 2025
Vergaderdatum	25-11-2021
Agendapunt	8
Betrokken afdeling/ medewerkers (functioneel)	Intern: Afdeling Crisisbeheersing Extern: Klankbord crisisfunctionarissen Directie Crisisbeheersing – vertegenwoordiging van directe crisispartners op directieniveau Overleg Crisisbeheersing - ambtelijke vertegenwoordiging van directe crisispartners Overleg Gemeentesecretarissen (POOK)
OR/GO	Kies een item.

Conceptbesluit	1. Kennis te nemen van het Regionaal Crisisplan Veiligheidsregio Fryslân 2022 – 2025; 2. Het Regionaal Crisisplan Veiligheidsregio Fryslân 2022 – 2025 ter vaststelling aan te bieden aan het Algemeen Bestuur op 15-12-2021.
Inleiding	Het nieuwe Regionaal Crisisplan voor Veiligheidsregio Fryslân (VRF) heeft de gelegenheid geboden tot een formalisering van een aantal ontwikkelingen in de Friese crisisorganisatie die de afgelopen jaren zijn toegepast. Op hoofdlijnen gaat het om: <ul style="list-style-type: none"> ➤ De wettelijk vastgelegde hoofdstructuur van de crisisorganisatie vormt de basis voor dit crisisplan. Dit is de GRIP-structuur. ➤ De mogelijkheid om flexibel – met onderdelen van de crisisorganisatie - in te spelen op het type incident of crisis. ➤ De crisisorganisatie wordt vaker ingezet bij een niet acute situatie (maar dreigend of ter voorbereiding op). Dat heeft een plek gekregen in het crisisplan. De inzet van delen crisisorganisatie, crisisfunctionarissen of medewerkers van de VRF hangt in deze situatie af van de ondersteuningsbehoefte

	<p>van het bevoegd gezag. Voor de inzet bij een niet acute situatie wordt dan ook altijd een bestuurlijke opdracht opgehaald.</p> <p>Het crisisplan vormt de basis in de voorbereiding en organisatie van de crisisbeheersing in VRF. Het plan bevat een beschrijving van een bij een ramp of crisis betrokken organisatie, hun verantwoordelijkheden, bevoegdheden en taken. En de afspraken die gemaakt zijn over de samenwerking met partners regionaal, bovenregionaal en nationaal.</p> <p>De afgelopen jaren hebben we ervaren dat de Friese crisisorganisatie er 24/7 staat wanneer het nodig is. Bij de meeste inzetten gaat het om een traditionele GRIP-opstapeling voor een flitsramp. Maar de samenleving wordt steeds complexer en wordt in toenemende mate geconfronteerd met nieuwe crisistypen. Voorbeelden in onze regio zijn de coronacrisis (2020 – 2021), Boerenprotesten (2019) en de containercalamiteit (2019). Maar in andere regio's hebben we ook de impact gezien van extreem weer (Limburg) of de maatschappelijke effecten van een hack (Hof van Twente).</p> <p>Voor het nieuwe crisisplan is gekeken naar o.a deze ontwikkelingen, maar ook de evaluatie van de Wet veiligheidsregio's en de relevantie ervan voor onze crisisorganisatie.</p>
<p>Beoogd effect</p>	<p>Met het vaststellen van het Regionaal Crisisplan veiligheidsregio Fryslân 2022 – 2025 borgen we de basis voor de inrichting van onze crisisorganisatie met vier jaren.</p>
<p>Argumenten</p>	<p>1.1 <i>Conform de Wet veiligheidsregio's (art. 16) stelt het bestuur ten minste eenmaal in de vier jaar een crisisplan vast.</i> In november 2019 heeft het bestuur van VRF besloten de looptijd van het plan uit 2016 te verlengen tot uiterlijk eind 2021. En daarom dient het Crisisplan VRF 2022 – 2025 te worden vastgesteld.</p> <p>2.1 <i>De VRF beschikt over een actueel regionaal crisisplan</i> Na bestuurlijke vaststelling beschikt de VRF over een actueel document dat de basis vormt voor nadere uitwerking in deelplannen per kolom en specifieke planvorming per risicotype of risico object. De inhoud van het plan wordt toegepast tijdens de opleiding, training en oefenactiviteiten in de regio en vormt de leidraad voor het operationeel optreden van de crisisorganisatie.</p> <p>2.2 <i>De wettelijk vastgelegde hoofdstructuur van de crisisorganisatie vormt de basis voor dit crisisplan</i> De wettelijk vastgelegde hoofdstructuur van de crisisorganisatie, met bijbehorende standaardbezetting en opkomsttijden vormt ook de basis voor het nieuwe crisisplan. Ontwikkelingen en tussentijdse aanpassingen in de crisisorganisatie zijn verzameld en verwerkt, maar deze passen in de bestaande inrichting van de crisisorganisatie.</p> <p>2.3 <i>De mogelijkheden voor flexibele inzet van (delen van) de crisisorganisatie en crisisfunctionarissen zijn beschreven in het plan</i></p>

	<p>De afgelopen jaren zijn onderdelen van de crisisorganisatie diverse keren flexibel ingezet. Er is behoefte om flexibel in te spelen op het type incident of crisis, de context en de ondersteuningsbehoefte van het bevoegd gezag of uitvoerende onderdelen. Met name bij sluimerende crisis of dreigende maar nog niet acute situaties. Deze werkwijze staat beschreven in het crisisplan.</p> <p><i>2.4. Het plan is tot stand gekomen in overleg met kolommen, partners en een vertegenwoordiging van crisisfunctionarissen</i> En kleine werkgroep heeft het regionaal crisisplan geactualiseerd. Gedurende het herzieningsproces is het document aangeboden aan collega's van directe crisispartners en enkele crisisfunctionarissen om te klankborden. Het plan is besproken en akkoord bevonden in de Directie Crisisbeheersing het Overleg Crisisbeheersing en overleg met gemeentesecretarissen.</p> <p>Het crisisplan is in ieder geval afgestemd met crisisplannen, vastgesteld voor het gebied van aangrenzende veiligheidsregio's</p>
<p>Kanttekeningen/risico's</p>	<p><i>1. Ontwikkelingen volgen elkaar in hoog tempo op</i> Naast de maatschappelijke ontwikkelingen is ook onze systeemwereld aan verandering onderhevig. Bijvoorbeeld door de eventuele effecten van de evaluatie Wet veiligheidsregio's of evaluaties naar aanleiding van de Coronacrisis. Dit crisisplan past nu in veel ontwikkelingen, maar niet alle uitkomsten zijn te overzien. Het crisisplan wordt eerder geactualiseerd en vastgesteld als er grote ontwikkelingen zijn die daar aanleiding toe geven.</p> <p><i>2. Het flexibele inzet van crisisfunctionarissen bij niet GRIP-oposchaling kan wringen met reguliere werkzaamheden</i> Het flexibel inzetten van (delen van) de crisisorganisatie en crisisfunctionarissen zonder dat er sprake is van een formele GRIP-oposchaling vraagt om commitment van de organisaties die deze functionarissen leveren. Maar deze inzet wringt soms met de reguliere werkzaamheden. Met name bij langdurige inzetten. Daarom wordt er altijd een opdracht opgehaald bij het bevoegd gezag. De praktisch invulling wordt vervolgens in afstemming op directieniveau (of plaatsvervangend) georganiseerd. Voor gemeenten wordt dit uitgewerkt in het deelplan Bevolkingszorg (2022).</p> <p><i>3. Vaststelling van het regionaal crisisplan loopt vooruit op de definitieve vaststelling van het regionaal risicoprofiel en het meerjarenbeleidsplan</i> Dit heeft als oorzaak dat het regionaal crisisplan later is herzien dan beoogd en de looptijd door het bestuur is verlengd. Het is echter goed mogelijk om het regionaal crisisplan eerder te herzien als het regionaal risicoprofiel en het meerjarenbeleidsplan hier aanleiding toe geven.</p>
<p>Financiële consequenties</p>	<p>Niet van toepassing</p>
<p>Vervolgaanpak/uitvoering</p>	<p>Inwerkingtreding van het Regionaal Crisisplan veiligheidsregio Fryslân 2022 – 2025 is op 1 januari 2022.</p>

	<p>Na vaststelling volgt een traject om de crisisfunctionarissen kennis te laten nemen van de inhoud van het crisisplan. Hierbij wordt o.a. gebruik gemaakt van de app Crisisbeheersing en e-learning.</p> <p>Na vaststelling wordt het vastgestelde crisisplan namens het bestuur van de veiligheidsregio aan de commissaris van de Koning verzonden.</p>
Communicatie	
Besluit	Kies een item.
Paraaf secretaris	
Kopie naar auteur	

Regionaal Crisisplan 2022-2025

Veiligheidsregio Fryslân

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
1.1 Leeswijzer	4
1.2 Wettelijke taak en definities	5
1.3 Relatie met andere planvorming	6
1.4 Besluitvorming en beheer	7
2. Crisisorganisatie Veiligheidsregio Fryslân	8
2.1 Meldkamer	11
2.2 Commando Plaats Incident	12
2.3 Regionaal Operationeel Team	13
2.4 Gemeentelijk Beleidsteam	14
2.5 Regionaal Beleidsteam	15
2.6 Coördinatieteam Waddeneilenaden	16
3. Opschalingsmodellen	17
3.1 Acute crisis	18
3.2 Niet-acute situaties of sluimerende crisis	20
3.3 Driehoeksoverleg	22
4. Processen en procesverantwoordelijkheid	23
4.1 Melding en alarmering	24
4.2 Op- en afschalen	24
4.3 Leiding en coördinatie	25
4.4 Informatiemanagement	25
4.4.1 Informatieknooppunt	25
4.5 Crisiscommunicatie	26
4.6 Personeelszorg en logistiek	26
5. Algemene en functionele keten	27
6. Bovenregionale samenwerking en de nationale crisisstructuur	29
6.1 Bovenregionale samenwerking	30
6.2 De Nationale crisisstructuur	31
7. Netwerkvorming	33
7.1 Netwerkpartners	34
7.2 Burgerinitiatieven	34
7.3 Bijstand en steun	35
8. Nafase en herstel	36
9. Bijlagen	38
9.1 Processen per discipline	39
9.1.1 Brandweezorg	39
9.1.2 Geneeskundige zorg	41
9.1.3 Politiezorg	42
9.1.4 Bevolkingszorg en Crisiscommunicatie	44
9.1.5 Waterbeheer en Scheepvaartzorg	46
9.2 Afkortingen	47

1. Inleiding

1. Inleiding

Samen met burgers, bedrijven, instellingen en andere partners werkt Veiligheidsregio Fryslân aan een veilig en gezond Fryslân. Of het nu gaat om een flitsramp of om een langdurige crisis zoals de containercalamiteit (2019) of de coronacrisis (2020-2021). Eigen verantwoordelijkheid, (zelf)redzaamheid en participatie van burgers, bedrijven en instellingen worden waar mogelijk benut.

De context waarbinnen de crisisorganisatie opereert verandert. We leven in een wereld waarin ontwikkelingen elkaar sneller opvolgen en in een samenleving die meer en meer digitaal verbonden is. Incidenten en crises worden steeds complexer, zijn vaker grensoverschrijdend en het aantal betrokken partijen groeit. Ook lokale incidenten vragen vaker om een duiding of bestuurlijke reactie. Dit brengt nieuwe veiligheidsvraagstukken met zich mee en daarom blijft onze crisisorganisatie zich voortdurend ontwikkelen. Professionaliteit, weerbaarheid en flexibiliteit staan daarbij centraal.

Het crisisplan vormt de basis in de voorbereiding en organisatie van de crisisbeheersing in Veiligheidsregio Fryslân. Ons uitgangspunt is één crisisorganisatie die inzetbaar is voor alle (dreigende) crisistypen in onze regio. De wettelijk vastgelegde hoofdstructuur van de crisisorganisatie, met bijbehorende standaardbezetting en opkomsttijden vormt de basis van dit crisisplan. Crisisbeheersing is gebaat bij heldere afspraken over wie wat doet, wie welke besluiten neemt en hoe verantwoording wordt afgelegd. Daarbinnen moet flexibel worden ingespeeld op het type incident of crisis, de context en de ondersteuningsbehoefte van het bevoegd gezag of uitvoerende onderdelen. De gecoördineerde regionale incidentbestrijdingsprocedure (GRIP) wordt dus niet rigide toegepast. De daadwerkelijke alarmering van de crisisorganisatie en de samenstelling van de teams kunnen worden aangepast. En waar nodig kan ook zonder de GRIP-opscaling een beroep worden gedaan op de kennis en expertise van crisisfunctionarissen.

1.1 Leeswijzer

Dit crisisplan beschrijft hoe de Friese crisisorganisatie feitelijk functioneert ten tijde van een incident of crisis. Het geeft weer uit welke teams de crisisorganisatie is opgebouwd, wat de taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden zijn en hoe de crisisrespons is georganiseerd bij acute en niet acute of dreigende situaties. Eerst wordt beschreven wat de wettelijke basisvereisten zijn, daarna wordt uitgelegd hoe we dat flexibel kunnen toepassen.

Vervolgens worden de ondersteunende processen beschreven: op- en afschalen, melding en alarmering, leiding en coördinatie, informatiemanagement, crisiscommunicatie, personeelszorg en logistiek. Tenslotte beschrijft het crisisplan de afspraken met partners waarmee samen wordt gewerkt op regionaal, bovenregionaal en landelijk niveau. De monodisciplinaire processen van de brandweer, Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio (GHOR), politie, bevolkingszorg en waterbeheer en scheepvaartzorg zijn opgenomen in de bijlage en zijn in de eigen plannen van de afzonderlijke disciplines uitgewerkt.

1.2 Wettelijke taak en definities

De Wet veiligheidsregio's (Wvr) regelt de inhoudelijke aspecten van crisisbeheersing, maar ook de organisatiestructuur ervan. Het doel is doelmatige en slagvaardige hulpverlening te verzekeren. Sinds de invoering van deze wet in 2010 is het Nederlands grondgebied verdeeld in 25 veiligheidsregio's. De VRF is daar één van en is congruent aan de grens van de Provincie Fryslân.

Relevante wet- en regelgeving

- 2010 Wet veiligheidsregio's
- 2010 Besluit veiligheidsregio's
- 2010 Besluit personeel veiligheidsregio's
- 2008 Wet publieke gezondheid
- 2012 Politiewet
- 1992 Gemeentewet

Artikel 1 Wvr De definities van een ramp en een crisis

In het crisisplan worden de begrippen 'ramp' en 'crisis' veelvuldig gebruikt en als volgt gedefinieerd:

Ramp

Een zwaar ongeval of een andere gebeurtenis waarbij het leven en de gezondheid van veel personen, het milieu of grote materiële belangen in ernstige mate zijn geschaad of worden bedreigd en waarbij een gecoördineerde inzet van diensten of organisaties van verschillende disciplines is vereist om de dreiging weg te nemen of de schadelijke gevolgen te beperken.

Crisis

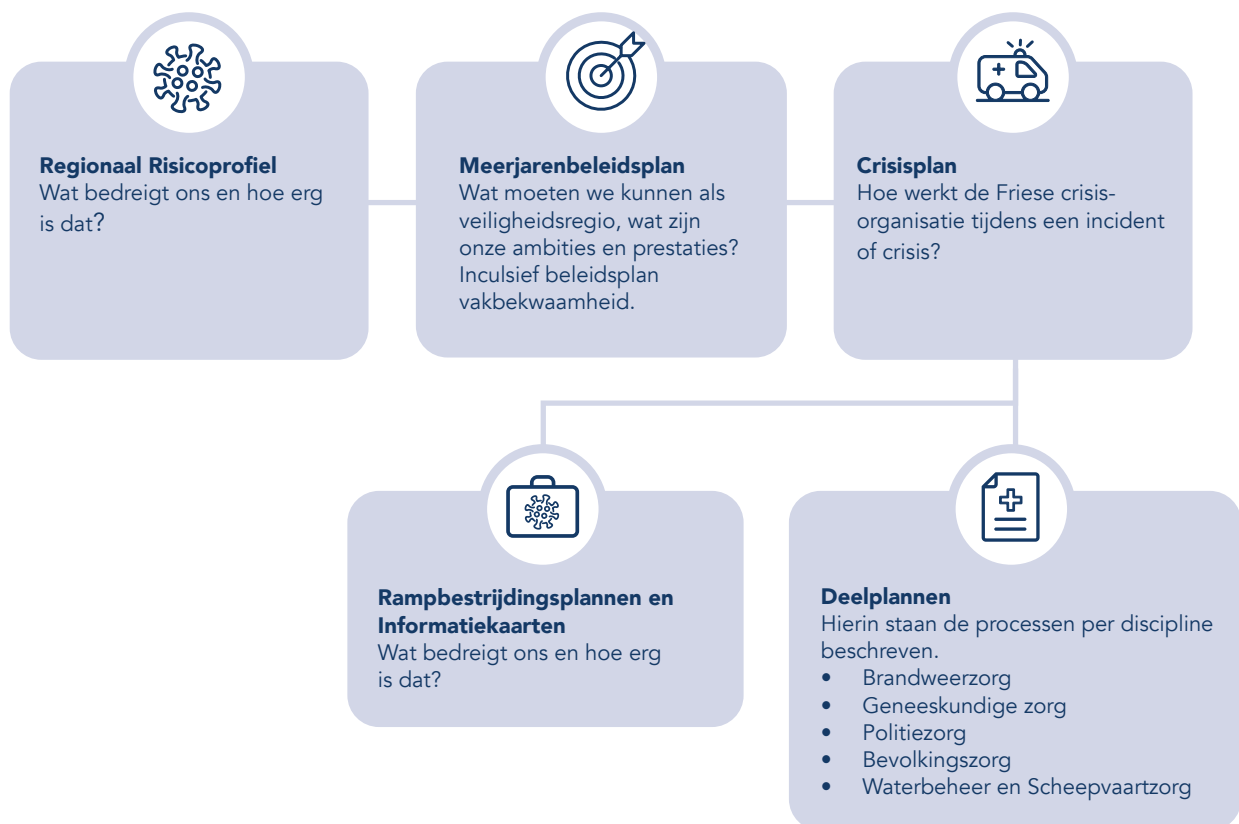
Een situatie waarin een vitaal belang van de samenleving is aangetast of dreigt te worden aangetast.

Naast 'ramp' en 'crisis' worden ook de begrippen incident, calamiteit, sluimerende crises en langdurige crises gebruikt. Naast een ramp of crisis kan de crisisorganisatie ook ondersteunen bij incidenten of gebeurtenissen waarbij een gecoördineerde inzet van diensten of organisaties nodig is, maar waarbij de operationele leiding niet belegd hoeft te worden. Dan kan een beroep worden gedaan op (delen van) de crisisorganisatie.

1.3 Relatie met andere planvorming

Regionaal Risicoprofiel Meerjarenbeleidsplan veiligheid en beleidsplan vakbekwaamheid

Naast het crisisplan moet het bestuur van VRF ook elke vier jaar een Regionaal Risicoprofiel en een Meerjarenbeleidsplan vaststellen. Het risicoprofiel beschrijft de risico's voor Fryslân en berekent de kans en impact. Het beleidsplan veiligheid laat zien welke koers de veiligheidsregio de komende jaren wil varen en hoe binnen het Friese risicoprofiel invulling wordt gegeven aan veiligheid in Fryslân. En specifiek aan een crisisorganisatie met bevolgen crisisfunctionarissen die er 24/7 staan wanneer het nodig is. Onderdeel van het meerjarenbeleidsplan is het beleidsplan vakbekwaamheid. Daarin is beschreven hoe de afdeling Crisisbeheersing ervoor zorgt dat iedere crisisfunctionaris zich goed kan voorbereiden en ontwikkelen. Het gaat over het aantonen van vakbekwaamheid, leertrajecten en het borgen van leerpunten. Dit plan moet leiden tot een hogere kwaliteit van vakbekwaamheid en daarmee de bekwaamheid van de crisisfunctionarissen.

Rampbestrijdingsplannen (RBP)

Voor de bedrijven met grote hoeveelheden gevaarlijke stoffen, de zogenaamde hoogdrempelige inrichtingen in de regio, heeft de VRF de verplichting een rampbestrijdingsplan op te stellen en actueel te houden. Een RBP geeft inzicht in de bedrijfsprocessen en rampbestrijdingsorganisatie die het bedrijf heeft en benoemt de specifieke afspraken aanvullend op de generieke planvorming. De VRF heeft een Generiek RBP Besluit risico's zware ongevallen (BRZO) bedrijven en een RBP Vliegbasis Leeuwarden.

Informatiekaarten

Voor een aantal typen incidenten (in combinatie met specifieke objecten) zijn informatiekaarten gemaakt. De informatiekaarten beschrijven de multidisciplinaire aanpak, daar waar deze afwijkt van de reguliere crisisbeheersing.

1.4 Besluitvorming en beheer

Het Algemeen Bestuur van de VRF stelt conform de Wvr ten minste eenmaal in de vier jaar een crisisplan vast. Het beheer wordt uitgevoerd door de afdeling Crisisbeheersing. Iedere discipline is zelf verantwoordelijk voor de actualisatie van de monodisciplinaire informatie.

Naast de maatschappelijke ontwikkelingen is ook onze systeemwereld aan verandering onderhevig. Bijvoorbeeld door de eventuele effecten van de evaluatie Wet veiligheidsregio's of evaluaties naar aanleiding van de Coronacrisis. Dit crisisplan past nu in veel ontwikkelingen, maar niet alle uitkomsten zijn te overzien. Het crisisplan wordt eerder geactualiseerd en vastgesteld als er grote ontwikkelingen zijn die daar aanleiding toe geven.

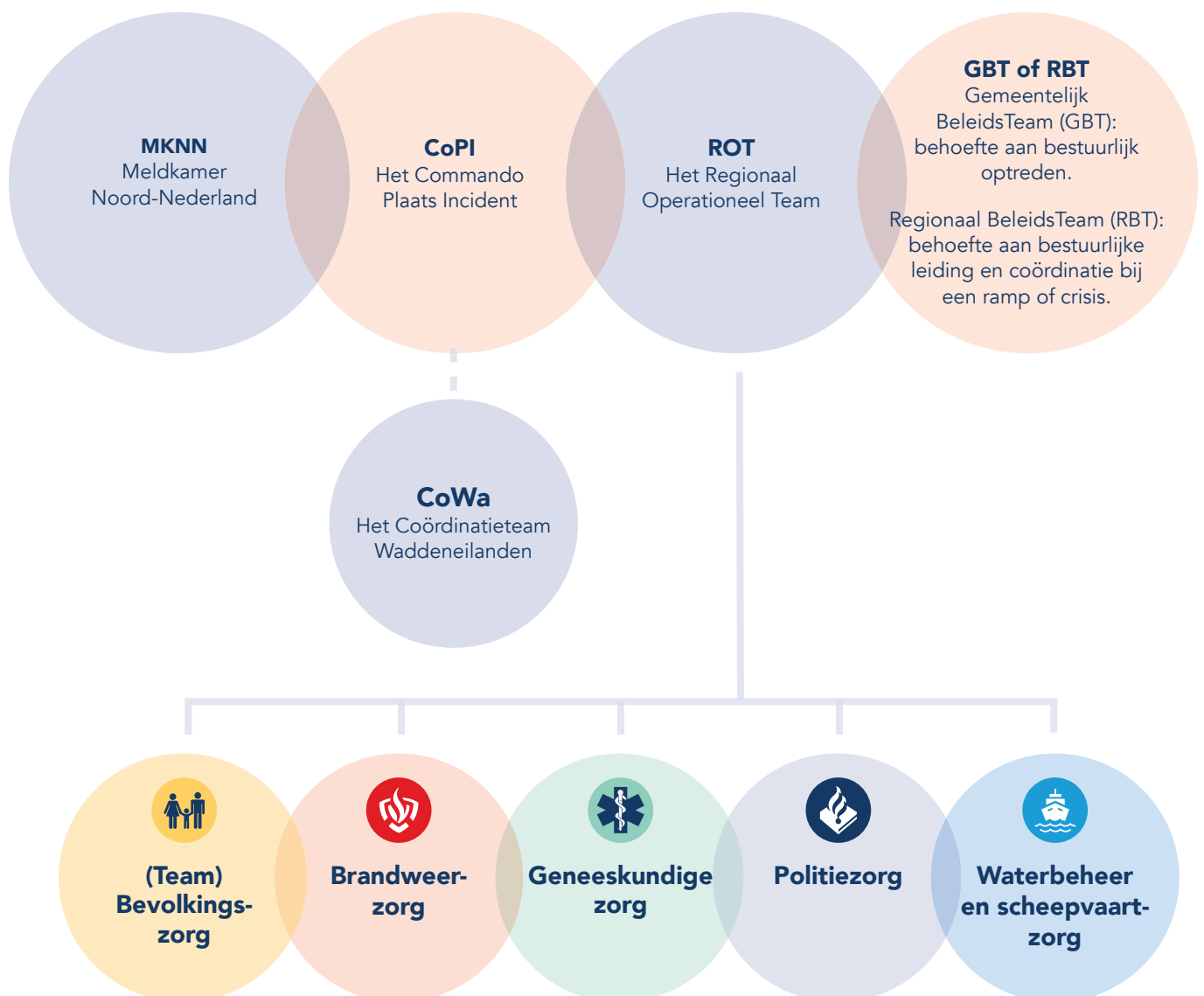

2. Crisisorganisatie Veiligheidsregio Fryslân

2. Crisisorganisatie Veiligheidsregio Fryslân

In dit hoofdstuk staan de teams binnen de crisisorganisatie beschreven. Voor elk onderdeel wordt de samenstelling, verantwoordelijkheden, taken, bevoegdheden en locatie beschreven. De tijden die in de tabel zijn opgenomen zijn gebaseerd op de wettelijke tijden. Uitgangspunt van VRF is dat functionarissen operationeel zijn vanaf het moment dat ze zijn gealarmeerd en beginnen met het uitvoeren van hun taken.

De hoofdstructuur bestaat uit de volgende onderdelen:

Hoofdprocessen

Afhankelijk van het incident worden verschillende activiteiten uitgevoerd. De crisisorganisatie kent de volgende hoofdprocessen: bevolkingszorg (belast met de regie en aansturing van de gemeentelijke crisisbeheersingsprocessen), brandweezorg, geneeskundige zorg, politiezorg, waterbeheer en scheepvaartzorg ([zie 9.1](#)). Hoe de crisispartners hun taken uitvoeren wordt beschreven in monodisciplinaire deelplannen, handboeken en procedures.

Coördinatieteam Waddeneilanden

Door de geïsoleerde ligging van de Friese Waddeneilanden Schiermonnikoog, Ameland, Terschelling en Vlieland moeten de hulpdiensten zichzelf tijdens de eerste uren van een incident redden. Veelal moeten zij dit doen met schaarste qua hulpverleningspotentieel en –middelen. En moet er, voor effectieve incidentbestrijding, multidisciplinair afgestemd worden. Daarom is in Fryslân het Coördinatieteam Waddeneilanden (CoWa) ingericht.

2.1 Meldkamer

Meldkamer Noord-Nederland

De meldkamer start binnen twee minuten met grootschalige alarmering. Dit is het direct en volledig alarmeren van de onderdelen van het CoPI t/m beleidsteam (BT).

Dit komt overeen met opschaling naar GRIP 1 of hoger. Zodra dit gebeurt, wordt het meldkamerproces aangestuurd door één leidinggevende: de calamiteitencoördinator (CaCo).

Taken	Kernverantwoordelijkheid CACO	Op- en afschalen	Kernbezetting	Operationeel	Locatie
<ul style="list-style-type: none"> • Uitgifte van een alarmering van de functionarissen van de multidisciplinaire crisisorganisatie. • Plannen, uitvoeren, monitoren en bijstellen van grootschalige alarmering en relevante meldkamerprocessen. • Coördineren van de ambulance-, brandweer- en politiecentralisten door het afstemmen van acties (bijvoorbeeld een veilige aanrijroute) en delen van informatie bij melding en opschaling. • Het verzenden van NL-Alert¹. Voor het waarschuwen of het informeren van burgers, in afstemming met de communicatieadviseur CoPI (bij GRIP 1) of de communicatieadviseur ROT (vanaf GRIP 2). 	<ul style="list-style-type: none"> • Controleert de start van de alarmering en monitort het verloop. • Is verantwoordelijk voor de informatievoorziening en de multidisciplinaire coördinatie, tot dit is overgenomen door het CoPI en/of het ROT. • Verzorgt via portofoonkanaal RMG02 het startbeeld voor het aanrijdende CoPI. • Creëert een zo volledig mogelijke beschrijving van het incident in het Landelijk Crisis Management Systeem (LCMS) ten behoeve van het (multidisciplinaire) informatieproces. • Heeft binnen vijf minuten een beschrijving van het incident gereed. • Fungeert als aanspreekpunt voor de crisisorganisatie. 	<p>CaCo Opschalen naar GRIP 1 en GRIP 2 indien mogelijk na overleg met een leidinggevende ter plaatse van het incident, de Leider CoPI of de Operationeel Leider.</p>	CaCo	Direct na alarmering	MKNN: Noorderend 4, Drachten

¹**NL-Alert** waarschuwt en informeert over noodsituaties. In een NL-Alert staat wat er aan de hand is, wat het handelingsperspectief is en waar men meer informatie kan vinden. NL-Alert verschijnt op mobiele telefoons en is steeds meer op digitale reclameschermen en reisinformatieschermen van trein, bus, tram en metro te zien.

2.2 Commando Plaats Incident

Commando Plaats Incident (CoPI)

Op plaats incident wordt uitvoering gegeven aan de bestrijding en multidisciplinaire coördinatie van de ramp of crisis door een CoPI.

Het CoPI richt zich op het incident en de operationele effecten.

Taken	Op- en afschalen	Kernbezetting	Operationeel	Uitbreiding	Locatie
<ul style="list-style-type: none"> Bron- en effectbestrijding ter plaatse: inzetten, coördineren en aansturen van eenheden op de plaats van en nabij het incident. Scenariodenken op de korte termijn (<4 uur) en signaleren van knelpunten. Verzamelen en verwerken van operationele informatie. Bepalen en monitoren van uitvoerende en ondersteunende taken op de plaats van het incident. Het adviseren van het ROT. 	<p>Leider CoPI</p> <ul style="list-style-type: none"> Opschalen tot en met GRIP 2; Afschalen van GRIP 1 naar einde GRIP. <p>Officieren van dienst (OVD)</p> <ul style="list-style-type: none"> Opschalen naar GRIP 1 	<ul style="list-style-type: none"> Leider CoPI OvD Brandweer OvD Politie OvD Geneeskundig OvD Bevolkingszorg Communicatieadviseur CoPI Informatiemanager Geoinformatiemanager 	30 minuten na alarmering	<p>Standaard uitbreiding:</p> <ul style="list-style-type: none"> OvD Waterschap <p>Op uitnodiging leider CoPI:</p> <ul style="list-style-type: none"> Adviseurs (functionele /algemene keten) Partners, experts 	Plaats incident
Kernverantwoordelijkheid functionarissen					
Leider CoPI	Officier van dienst	Communicatieadviseur	Informatiemanager	Geoinformatiemanager	
<ul style="list-style-type: none"> Het geven van leiding aan en het coördineren van de operationele inzet. Is eindverantwoordelijk voor het realiseren van de operationele inzet. Is eindverantwoordelijk voor het realiseren van de informatievoorziening. Is eindverantwoordelijk voor het realiseren van de crisiscommunicatie. Adviseert en deelt informatie mede aan het lokale bestuur bij GRIP 1 en in het geval van GRIP 2 (en hoger) naar de operationeel leider. 	<ul style="list-style-type: none"> Neemt deel aan het CoPI voor multidisciplinaire coördinatie en afstemming. Geeft operationeel leiding aan het monodisciplinaire optreden voor de operatie (bronbestrijding en operationele effecten). 	<ul style="list-style-type: none"> Adviseert en informeert het CoPI over het (sociale) mediabeeld en adviseert de leider CoPI over het af te geven handelingsperspectief. Verzorgt de woordvoering naar publiek en pers ter plaatse. 	<ul style="list-style-type: none"> Verantwoordelijk voor de (multidisciplinaire) coördinatie van het informatieproces in het CoPI. Voert regie op het (multidisciplinair) totaalbeeld bij GRIP 1. 	<ul style="list-style-type: none"> Zorgdragen dat uit alle beschikbare Geoinformatie de relevante Geoinformatie toegankelijk en helder wordt ontsloten. Regie voeren over de Geoinformatie voorziening. 	

Samenstelling en coördinatie bij meer CoPI's

De samenstelling van een tweede en/of meer CoPI's bij hetzelfde incident kan afwijken van de kernsamenstelling van het eerste CoPI.

Bepalend voor de samenstelling van aanvullende CoPI's is de opdracht of taak die het team krijgt. Als er meer CoPI's actief zijn bij hetzelfde incident worden deze gecoördineerd door het CoPI dat als eerste is geformeerd, tenzij de leider van dit CoPI anders besluit in samenspraak met de Operationeel Leider (OL).

2.3 Regionaal Operationeel Team

Regionaal Operationeel Team

Wanneer multidisciplinaire coördinatie van de ramp of crisis noodzakelijk is in het effectgebied wordt ROT ingericht. Het ROT kan het CoPI ondersteunen en adviseert de OL in relatie tot schaarste, scenariodenken, continuïteit en coördinatie van de operatie en adviseert de burgemeesters over bestuurlijke dilemma's. De OL is eindverantwoordelijk voor de inzet van de crisisorganisatie en is daarbij verantwoordelijk voor het informeren en adviseren van de burgemeester of de voorzitter veiligheidsregio. De OL wordt hierbij ondersteund door een Adviseur OL, Informatiemanager, communicatieadviseur en Algemeen Commandanten (AC's). Dit ten behoeve van operationele coördinatie, scenariodenken, inzet schaarse middelen en bestuurlijke advisering.

Taken	Op- en afschalen	Kernbezetting	Operationeel	Uitbreiding	Locatie
<ul style="list-style-type: none"> Ondersteunen/faciliteren van het CoPI in relatie tot schaarste en scenario's. Coördineren van de operatie (op verzoek of bij meer CoPI's). Bewaken continuïteit multidisciplinaire operationele inzet. Beslissen over verdelen van schaarse (operationele) middelen. Scariodenken op de (middel)lange termijn (4 – 12 uur, > 12 uur). Bij dreigende of voorzienbare crises; inschatten potentiële impact risico, verduidelijken kans, voorbereiding en afstemming met betrokken partners. Het adviseren van de burgemeester of voorzitter veiligheidsregio over bestuurlijke en communicatieve dilemma's. 	<p>Operationeel leider</p> <ul style="list-style-type: none"> Opschalen tot en met GRIP 2; Afschalen van GRIP 2 tot einde GRIP. 	<ul style="list-style-type: none"> OL Adviseur OL Informatiemanager GeoInformatiemanager Communicatieadviseur ROT AC Brandweezorg AC Politiezorg AC Geneeskundige zorg AC Bevolkingszorg 	<ul style="list-style-type: none"> Leidinggevend: 45 minuten m.u.v. Informatiemanager: 30 minuten Sectie informatie-management: 40 minuten Communicatie-adviseur: 30 minuten Secties: 60 minuten 	<p>Standaard uitbreiding:</p> <ul style="list-style-type: none"> Liaison Waterschap Regionaal Militair Operationeel Adviseur <p>Naar behoefte/ op verzoek operationeel leider:</p> <ul style="list-style-type: none"> Adviseurs (functionele/ algemene keten) Partners, experts 	<p>Acute crisis: Regionaal Coördinatie Centrum (RCC) te Drachten.</p> <p>Niet acute crisis: locatie in overleg (kan ook via video-conferencing).</p>

Kernverantwoordelijkheid functionarissen

Operationeel leider	Adviseur OL	Informatiemanager	Geo-Informatiemanager	Communicatie-adviseur	Algemeen Commandant
<ul style="list-style-type: none"> Draagt de eindverantwoordelijkheid over het operationele optreden. Voorziet de burgemeester of de voorzitter veiligheidsregio namens alle operationele hulpdiensten van bestuurlijk advies. Zorgt na alarmering, of direct na het eerste ROT-overleg voor een multidisciplinair beeld op hoofdlijnen aan de burgemeester of de voorzitter veiligheidsregio. Stemt af met de betrokken AC's en partners. Stemt af met de betrokken Operationeel Leiders in een bovenregionale of nationale crisisstructuur. 	<ul style="list-style-type: none"> Informeren, adviseren en sparringpartner van de OL. 	<ul style="list-style-type: none"> Verantwoordelijk voor de (multidisciplinaire) coördinatie van het informatieproces in het ROT. Voert regie op het (multidisciplinair) totaalbeeld vanaf GRIP 2. 	<ul style="list-style-type: none"> Zorgdragen dat uit alle beschikbare Geo-Informatie de relevante Geo-Informatie toegankelijk en helder wordt ontsloten. Regie voeren over de Geo-Informatievoorziening. 	<ul style="list-style-type: none"> Informeert het ROT over het (sociale) media-beeld en adviseert de operationeel leider over de communicatiestrategie. 	<ul style="list-style-type: none"> Eindverantwoordelijk voor het operationeel functioneren van de (eigen) discipline. Adviseert de operationeel leider over operationele coördinatie, scenario's, inzet schaarse middelen en bestuurlijke dilemma's.

2.4 Gemeentelijk Beleidsteam

Gemeentelijk Beleidsteam (GBT)

Het GBT is gericht op het adviseren en ondersteunen van de burgemeester op strategisch niveau. Waaronder het inzetten van wettelijke (nood)bevoegdheden van de burgemeester, het afwegen van impact en het inperken van effecten in de nafase.

Taken	Op- en afschalen	Kernbezetting	Operationeel	Uitbreiding	Locatie
<ul style="list-style-type: none"> • Adviseren van het bevoegd gezag ten aanzien van: <ul style="list-style-type: none"> - Besluiten op strategisch niveau - De communicatiestrategie • Anticiperen op lange termijn effecten. • Benoemen en afwegen van bestuurlijke en maatschappelijke impact van het incident. • Ondersteunen en adviseren van de burgemeester ten aanzien van het nemen van besluiten en monitoren van besluiten. • Bestuurlijk afstemmen met de bij het incident betrokken partners • Ondersteunen burgemeester bij het uitvoeren van noodbevelen of noodverordeningen. • Inperken effecten in de nafase. 	Burgemeester <ul style="list-style-type: none"> • Opschalen tot en met GRIP 4 (in afstemming met voorzitter) • Afschalen van GRIP 3 naar GRIP 2 	<ul style="list-style-type: none"> • Burgemeester • Gemeentesecretaris • Leidinggevende Brandweezorg • Leidinggevende Geneeskundige zorg • Leidinggevende Politiezorg • Informatiecoördinator • Communicatieadviseur 	60 minuten	Naar behoefte/ op verzoek burgemeester: <ul style="list-style-type: none"> • Officier van justitie • Regionaal Militair Commandant • Bestuurder betrokken Waterschap(pen) • Adviseur Crisisbeheersing gemeente • Directeur veiligheidsregio² • Adviseurs (functionele/ algemene keten) • Notulist • Partners, experts 	Gemeentehuis
Kernverantwoordelijkheid functionarissen					
Burgemeester	Gemeentesecretaris	Leidinggevende Brandweezorg, Geneeskundige zorg en Politiezorg	Informatiecoördinator	Communicatieadviseur	
<ul style="list-style-type: none"> • Neemt besluiten gericht op zijn/haar rol als boegbeeld en burgervader/-moeder, zet noodbevoegdheden in en kan vanuit zijn systeemverantwoordelijkheid ingrijpen in de crisisorganisatie. • Bepaalt het moment waarop bestuurlijk wordt op- of afgeschaald. 	<ul style="list-style-type: none"> • Adviseert de burgemeester over bestuurlijke aspecten. • Neemt na einde GRIP de overdracht van de crisisorganisatie naar de gemeente aan en stemt met de hoogst leidinggevende binnen de kolom Bevolkingszorg af hoe de nafase uitgevoerd wordt en of de crisisorganisatie ook na afschalen betrokken moet blijven. 	<ul style="list-style-type: none"> • Schetst namens de dienst een beeld van de operationele inzet. • Voorziet de burgemeester van bestuurlijk advies en faciliteert de burgemeester maximaal in al zijn of haar rollen. • Adviseert de burgemeester over de samenstelling van het GBT en organiseert het contact met partners en/of experts. • Borgt continu de verbinding tussen operatie en bestuur. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vertegenwoordigt het Informatiemanagement (IM) -proces binnen het GBT. • Zorgt voor het delen en ontsluiten van essentiële informatie in het GBT en draagt op deze wijze bij aan effectieve besluit- 	<ul style="list-style-type: none"> • Informeert het GBT over het (sociale) mediabeeld en adviseert de burgemeester over de communicatiestrategie. 	

²Als bestuurlijk adviseur.

2.5 Regionaal Beleidsteam

Regionaal Beleidsteam (RBT)

Op het moment dat de voorzitter van Veiligheidsregio Fryslân een RBT bijeenroept (opschaling naar GRIP 4), is daarmee op grond van artikel 39 Wvr formeel sprake van een ramp of crisis van meer dan plaatselijke betekenis, of van ernstige vrees voor het ontstaan daarvan. De wettelijke bevoegdheden voor het bestrijden ervan en in het kader van de openbare orde gaan dan over van de burgemeester naar de voorzitter van de Veiligheidsregio. De voorzitter neemt geen besluiten met toepassing van deze bevoegdheden dan nadat hij het RBT daarover heeft geraadpleegd, tenzij de vereiste spoed zich daartegen verzet.

Taken	Op- en afschalen	Kernbezetting	Operationeel
<ul style="list-style-type: none"> • Adviseren van de voorzitter veiligheidsregio ten aanzien van: <ul style="list-style-type: none"> - Besluiten op strategisch niveau. - De communicatiestrategie. • Anticiperen op lange termijn effecten. • Benoemen en afwegen van bestuurlijke en maatschappelijke impact van het incident. • Voorzitter veiligheidsregio ondersteunen en adviseren ten aanzien van het nemen van besluiten en monitoren van besluiten. • Bestuurlijk afstemmen met de bij het incident betrokken partijen. • Informeren van bestuurlijke autoriteiten. • Ondersteunen voorzitter veiligheidsregio bij het uitvaardigen van noodbevelen of noodverordeningen. • Ondersteunen voorzitter veiligheidsregio bij het nemen van een besluit over het aanvragen van bijstand. • Inperken effecten in de nafase. 	<p>Voorzitter veiligheidsregio:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opschalen tot en met GRIP 5³ • Afschalen tot GRIP 2 • Overnemen van (crisis) bevoegdheden van de afzonderlijke burgemeesters in de regio volgens uit artikel 39 Wvr. 	<ul style="list-style-type: none"> • Voorzitter veiligheidsregio • Betrokken burgemeester(s) • Coördinerend functionaris gemeenten • OL • Hoofdofficier van justitie • Regionaal Militair Commandant • Voorzitter betrokken waterschap(pen) • Informatiecoördinator • Communicatieadviseur 	<p>90 minuten</p> <p>Uitbreiding</p> <p>Naar behoefte/op verzoek voorzitter veiligheidsregio:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Directeur veiligheidsregio⁴ • Adviseurs (functionele/algemene keten) • Partners, experts • Notulist <p>Locatie</p> <p>In overleg met RBT-leden (kan ook via videoconferencing)</p>

Kernverantwoordelijkheid functionarissen

Voorzitter veiligheidsregio	Betrokken burgemeesters	Coördinerend functionaris gemeenten	OL	Hoofd Officier van Justitie
<ul style="list-style-type: none"> • Op grond van artikel 39 Wvr is de voorzitter van de veiligheidsregio bij uitsluiting bevoegd toepassing te geven aan: <ul style="list-style-type: none"> - de artikelen 4 tot en met 7 van de Wet veiligheidsregio's; - de artikelen 172 tot en met 177 van de Gemeentewet, met uitzondering van artikel 176, derde tot en met zesde lid; - de artikelen 11, 14, eerste lid, 56, eerste en vierde lid, en 62 van de Politiewet 2012; - de artikelen 5 tot en met 9 van de Wet openbare manifestaties. • Het uitbrengen van een schriftelijk verslag na afloop aan de raden van de getroffen gemeenten over het verloop van de gebeurtenissen en de besluiten die hij heeft genomen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Adviseert aan de voorzitter veiligheidsregio over besluiten op de coördinatie van een ramp/crisis. • Neemt besluiten gericht op zijn/haar overgebleven rollen en bevoegdheden in eigen gemeente, namelijk als boegbeeld en burger-vader/-moeder en het inzetten van noodbevoegdheden. 	<ul style="list-style-type: none"> • Adviseert de voorzitter over bestuurlijke aspecten. • Verantwoordelijk voor regionale afstemming binnen de kolom Bevolkingszorg over de maatregelen en voorzieningen van betrokken gemeenten. 	<ul style="list-style-type: none"> • Schetst namens alle diensten een beeld van de operationele inzet. • Voorziet de voorzitter veiligheidsregio namens alle operationele hulpdiensten van bestuurlijk advies. 	<p>Is binnen de crisisbeheersing verantwoordelijk voor de strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde (Politiewet, art. 13).</p> <p>Informatiecoördinator</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vertegenwoordigt het IM-proces binnen het GBT. • Zorgt voor het delen en ontsluiten van essentiële informatie in het GBT en draagt op deze wijze bij aan effectieve besluitvorming. <p>Communicatieadviseur</p> <p>Informeert het RBT over het (sociale) mediabeeld en adviseert de burgemeester over de communicatiestrategie.</p>

³ Opschalen naar GRIP 5 gebeurt in afstemming met de voorzitter(s) veiligheidsregio van de betrokken regio('s).

⁴ Als bestuurlijk adviseur

2.6 Coördinatieteam Waddeneilanden

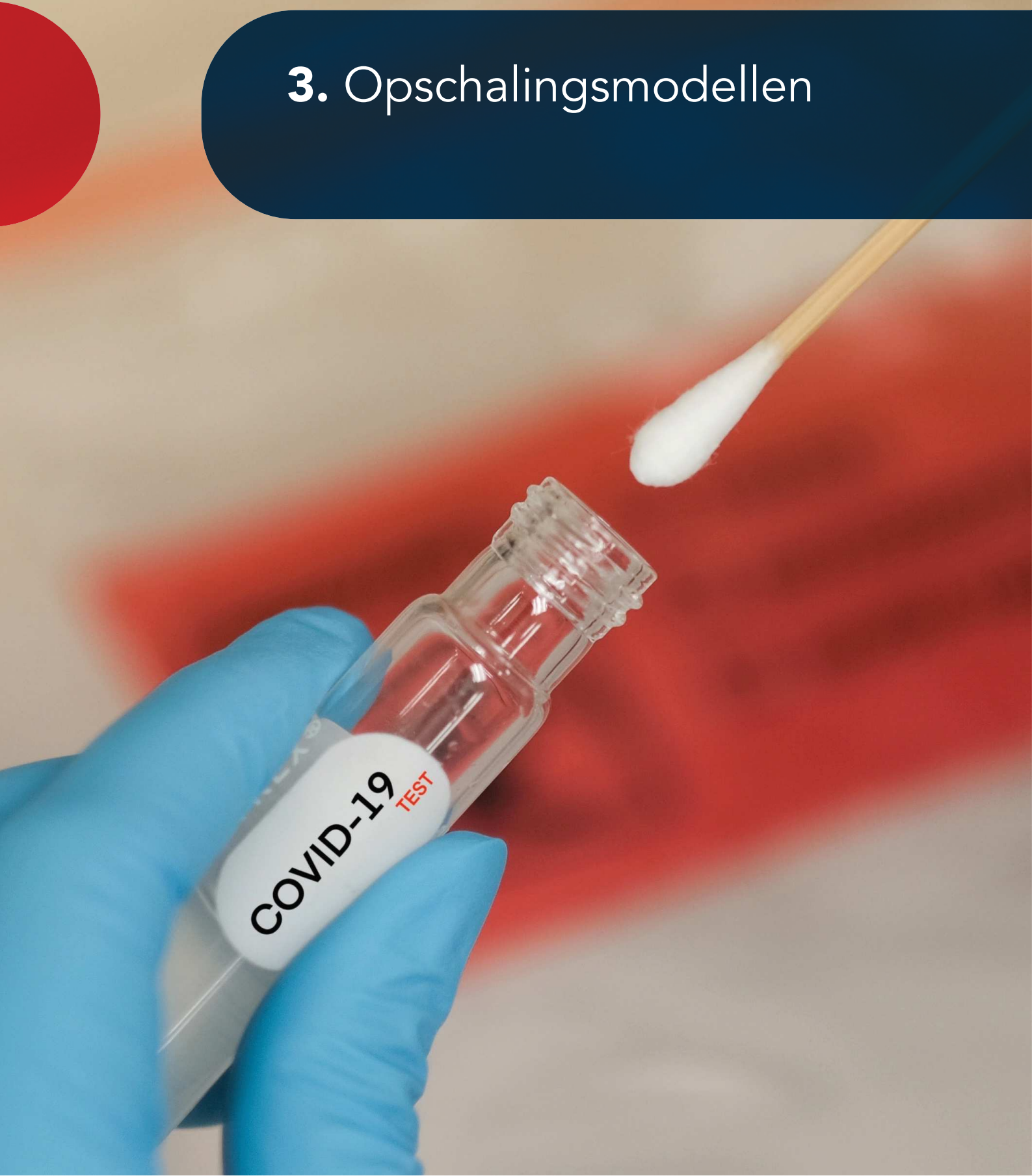
Coördinatieteam Waddeneilanden (CoWa)

Het CoWa is een multidisciplinair afstemmingsoverleg waarin vertegenwoordigers zitten van verschillende hulpdiensten van een Fries Waddeneiland. Het CoWa kan actief worden bij een (grootschalig) incident op een Waddeneiland en in ieder geval vanaf GRIP 1. En is belast met de operationele afstemming op het plaats incident en heeft speciale aandacht voor het logistieke proces eiland – vaste wal. De leider CoWa zit dit overleg voor.

Vanaf GRIP 1 valt het CoWa onder de verantwoordelijkheid van het CoPI.

Taken	Op- en afschalen	Kernbezetting	Operationeel
<ul style="list-style-type: none"> Bron- en effectbestrijding ter plaatse: inzetten, coördineren en aansturen van eenheden op de plaats van en nabij het incident. Scenariodenken op de korte termijn (<4 uur) en signaleren van knelpunten. Verzamelen en verwerken van operationele informatie. Beoordelen van de schaarste (mensen en middelen ten behoeve van de incidentbestrijding) op het eiland. Bepalen en monitoren van uitvoerende en ondersteunende taken op de plaats van het incident: <ul style="list-style-type: none"> Het treffen van maatregelen gericht op het voorkomen en beperken van slachtoffers op de plaats incident. Het coördineren en aansturen van de hulpverlening aan slachtoffers. Het regelen van vervoersmiddelen over water en land voor slachtoffers, bijstand of ondersteuning. Het adviseren en het informeren van de Leider CoPI vanaf GRIP 1. De advisering aan het CoPI over het afbakenen van het inzetgebied (brongebied). Het verstrekken van informatie, gevraagd of ongevraagd, over de incidentbestrijding aan de op het incidentterrein opererende eenheden en het CoPI Het informeren van de betrokken burgemeester. 	<p>Leider CoWa (eiland)</p> <ul style="list-style-type: none"> De leider CoWa kan de CaCo of leider CoPI adviseren over het opschalen en afschalen. <p>Officieren van dienst (wal)</p> <ul style="list-style-type: none"> Opschalen naar GRIP 1. <p>Leider CoPI (wal)</p> <ul style="list-style-type: none"> Opschalen tot en met GRIP 2; Afschalen van GRIP 1 naar einde GRIP. 	<ul style="list-style-type: none"> Leider CoWa Bevelvoerder Brandweer Politieagent Ambulancemedewerker OvD Bevolkingszorg Vertegenwoordiger Koninklijke Nederlandse Reddingsmaatschappij (KNRM) (evt. Search and rescue (SAR) liaison) Communicatieadviseur betrokken Waddengemeente 	<p>Streeftijd 30 minuten</p> <p>Uitbreiding</p> <p>Op uitnodiging leider CoWa:</p> <ul style="list-style-type: none"> Adviseurs (functionele/ algemene keten) Partners, experts <p>Locatie</p> <p>Plaats incident</p>
Kernverantwoordelijkheid functionarissen			
Leider CoWa	CoWa leden	Communicatieadviseur Waddengemeente	
<ul style="list-style-type: none"> De leider CoWa werkt onder de verantwoordelijkheid van een leider CoPI bij GRIP 1. De leider CoWa geeft leiding aan de multidisciplinaire samenwerking in het CoWa (Bij GRIP 0 en 1). Informeert en adviseert de leider CoPI over de situatie op het Waddeneiland. 	<ul style="list-style-type: none"> Nemen deel aan het CoWa voor multidisciplinaire coördinatie en afstemming. Zoeken te allen tijde afstemming met de 'eigen' officieren van dienst. 	<ul style="list-style-type: none"> Adviseert en informeert het CoWa over het (sociale) mediabeeld en adviseert over het af te geven handelingsperspectief. Verzorgt de woordvoering naar publiek en pers. 	

3. Opschalingsmodellen

3. Opschalingsmodellen

Voor crisisbeheersing geldt dat we steeds vaker zien dat de inzet van de crisisorganisatie zich niet beperkt tot (het beperken van) de escalatie van een fysieke crisis. De trend van de ongekende crisis en het managen van effecten op de samenleving zet zich voort. Dit vraagt om een flexibele crisisstructuur. In veiligheidsregio Fryslân is daarvoor één crisisorganisatie actief die inzetbaar is voor alle typen crises. Van klassieke flitsramp tot (voorzienbaar) incident of sluimerende crisis.

3.1 Acute crisis

Bij een acute situatie moet er onder tijdsdruk direct door de crisisorganisatie gehandeld worden. Hierbij valt te denken aan een grote brand met bijkomende effecten, grootschalige uitval van stroom of water zonder bronlocatie of incidenten met een grote maatschappelijke impact.

- Voor acute situaties is GRIP het uitgangspunt. GRIP wordt landelijk in de veiligheidsregio's toegepast en regelt de multidisciplinaire opschaling en coördinatie van de crisisbeheersingsprocessen.
- In de praktijk is echter niet altijd behoefte aan alle drie lagen van de GRIP-structuur. De teams uit de crisisorganisatie kunnen flexibel worden ingezet afhankelijk van het crisistype. De samenstelling van de crisisteams hangt af van de aard, de schaal, de ondersteuningsbehoefte van het bevoegd gezag en de fase waarin de crisis zich bevindt. Ook kan het incident zich zó snel ontwikkelen dat er één of meerdere fasen overgeslagen worden.
- Ondanks de flexibiliteit blijven de reguliere taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden het uitgangspunt.
- Indien wordt afgeweken van de wettelijke hoofdstructuur, dan vereist dit, ook met het oog op de verantwoording achteraf, een expliciet besluit. Dit besluit wordt door de OL genomen in het eerste overleg en vastgelegd.

	Situatie	Crisisteam	Operationele leiding	Bevoegd Gezag	Alarmering
GRIP 1 operationeel	Operationeel optreden bij brongebied Behoeftte aan multidisciplinaire coördinatie op de incidentlocatie.	Meldkamer CoPI ⁵	Leider CoPI	Burgemeester	CoPI: Pager
GRIP 2 tactisch	Ondersteuning en advies Behoeftte aan multidisciplinaire coördinatie ruimer dan alleen op de plaats van het incident.	Meldkamer CoPI ROT	OL	Burgemeester	ROT: Pager en Openbare orde & Veiligheid (OOV) Alert
GRIP 3 strategisch besluitvormend	Bestuurlijk optreden Behoeftte aan multidisciplinaire coördinatie in de omstandigheid dat Bestuurlijke opgaven voor de burgemeester vragen om ondersteuning door een (kern-)GBT.	Meldkamer CoPI ROT GBT	OL	Burgemeester	GBT: Pager en OOV Alert
GRIP 4 strategisch besluitvormend	Meer gemeenten betrokken Behoeftte aan multidisciplinaire en bestuurlijke coördinatie en leiding bij een ramp of crisis van meer dan plaatselijke betekenis of ernstige vrees voor het ontstaan ervan.	Meldkamer CoPI ROT RBT	OL	Voorzitter veiligheidsregio	RBT: Telefoon
GRIP 5⁶ tactisch / strategisch besluitvormend	Meer regio's betrokken Behoeftte aan multidisciplinaire en bestuurlijke coördinatie bij een ramp of crisis van meer dan plaatselijke betekenis in meer regio's of ernstige vrees voor het ontstaan daarvan ⁷ .	Meldkamers CoPI('s) ROT('s) RBT('s) In elke betrokken regio	OL(s)	Voorzitter(s) veiligheidsregio	Telefoon

⁵ Het is mogelijk dat in bepaalde situaties er geen of meerdere CoPI(s) actief zijn.

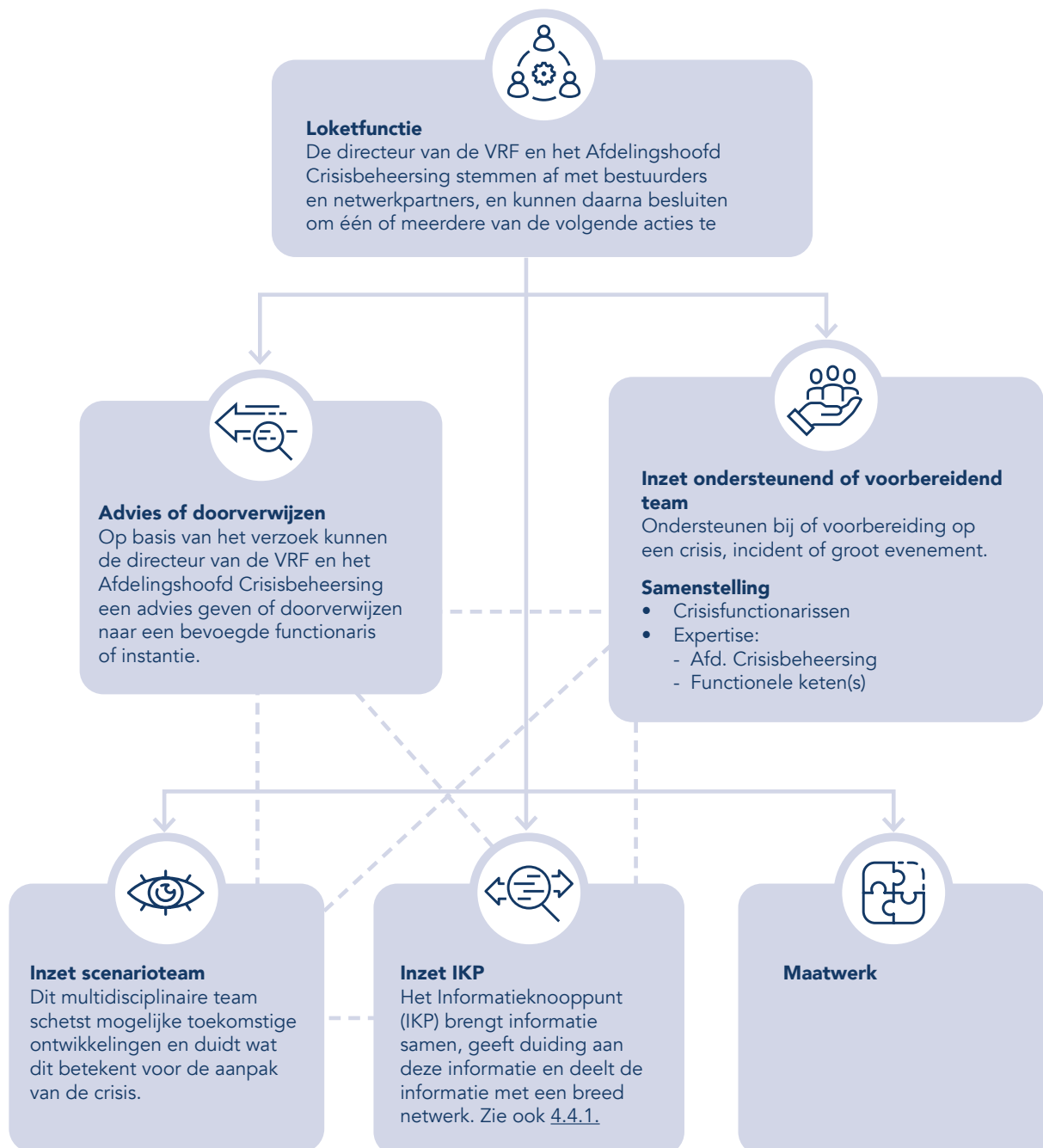
⁶ De voorzitters veiligheidsregio wijzen samen een coördinerend voorzitter en coördinerend ROT aan.
In principe die van de bronregio.

⁷ Waartoe de betrokken voorzitters veiligheidsregio's in gezamenlijkheid besluiten omdat het bestuurlijk noodzakelijk wordt gevonden.

3.2 Niet-acute situaties of sluimerende crisis

Bij een niet-acute situatie, een sluimerende of langdurende crisis is er meer tijd beschikbaar voor afstemming in de crisisorganisatie en met partners omdat de noodzaak om direct te handelen (nog) niet acuut is. Niet-acute situaties zijn bijvoorbeeld langdurige droogte, voorbereiding op ijspret in Fryslân, bedreiging van de volksgezondheid, dreigende maatschappelijke onrust. Of de voorbereiding op een groot evenement met regionale impact/uitstraling, en waarbij multidisciplinaire inzet noodzakelijk kan zijn.

Deze typen crises vragen om een andere aanpak en ondersteuningsbehoefte van het bevoegd gezag. Vaak is er in deze situaties meer behoefte aan specifieke ondersteuning. Al dan niet in de vorm van een team op maat. Dus leggen we minder focus op vaste teams en functionarissen, maar pakken we ruimte voor aanpassing passend bij de aard, context en behoefte.

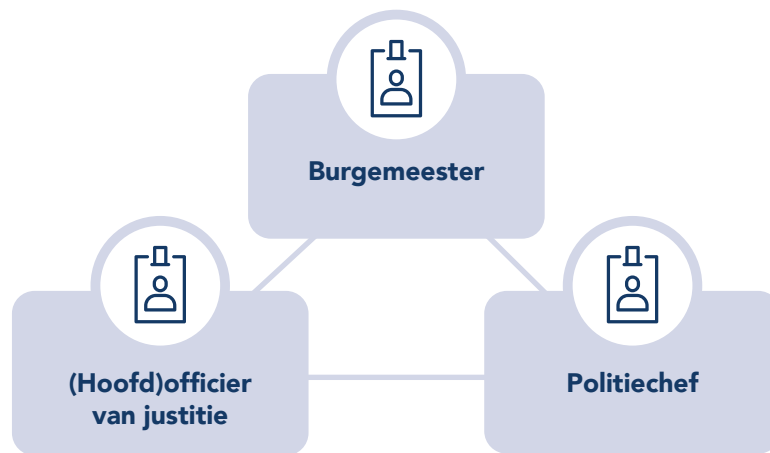
- De directeur van de VRF en het Afdelingshoofd Crisisbeheersing vervullen een loketfunctie voor de bestuurders en netwerkpartners.
- Op basis van het verzoek kunnen de directeur van de VRF en het Afdelingshoofd Crisisbeheersing adviseren of doorverwijzen naar netwerkpartners. Deze netwerkverbinding kan zijn naar een bevoegde functionaris (voorbeeld: Directeur publieke gezondheid (DPG) of instanties (functionele ketens). Of afhankelijk van het type incident of crisis en de behoefte van een bestuurder specifieke ondersteuning aanbieden.
- Ondersteuning bij of voorbereiding op een crisis of het incident, of de voorbereiding op een groot evenement met regionale impact / uitstraling gebeurt met een voorbereidend team. Dit team wordt samengesteld uit crisisfunctionarissen en eventueel aangevuld met expertise vanuit de afdeling Crisisbeheersing en/of de functionele ketens. Dit is geen eigenstandig besluit van de VRF, maar gaat in afstemming op directieniveau (of diens plaatsvervangers) van de kolommen en partners.
- De focus van het voorbereidend team ligt vaak op scenario-denken op operationeel, tactisch en strategisch niveau. En de multidisciplinaire afstemming van de te nemen voorzorgmaatregelen met betrekking tot de specifieke crisisdreiging. Voorbeelden van een niet acute situatie in onze regio waarbij wel een voorbereidend team actief is geweest: boerenprotesten, langdurige extreme droogte en vogelgriep.
- De inzet van een team bij een niet-acute situatie of sluimerende crisis hoeft niet gekoppeld te zijn aan een GRIP-opschaling. Is coördinatie en afstemming afdoende dan hoeft de operationele leiding niet belegd te worden.
- De afdeling Crisisbeheersing ondersteunt daar waar gevraagd wordt.

Scenarioteam

Er kan door de OL voor worden gekozen om een multidisciplinair scenarioteam in te richten. Het team bestaat uit groep scenariodenkers en kent afhankelijk van het type crisis vertegenwoordigers van de hulpdiensten en partners. Het team overlegt over de zogenaemde 'early warnings' en wat er op basis van de beschikbare gegevens (o.a van het Informatieknooppunt (IKP)) te zeggen valt over de toekomst. Op die manier probeert het scenarioteam zich een voorstelling te maken van hoe de toekomst eruit kan zien en wat dit betekent voor de aanpak van de crisis. Daarbij kan ook onderscheid worden gemaakt tussen best case, real case en worst case. De beelden en adviezen worden gepresenteerd aan het crisisteam ten behoeve van de oordeels- en besluitvorming.

- De werkzaamheden van het scenarioteam worden uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van de OL. De adviseur OL is voorzitter van dit team.

3.3 Driehoeksoverleg

Het driehoeksoverleg is een overleg tussen twee gezagsdragers (de burgemeester en de (hoofd)officier van justitie) en een politiechef. De crisisorganisatie wordt namelijk niet bij alle crises automatisch geactiveerd. Er zijn crisistypen met een grote strafrechtelijk component. Dan kan afstemming wenselijk zijn tussen de burgemeester en de (hoofd)officier van justitie over de inzet van de politie ten behoeve van de handhaving van de openbare orde en de hulpverlening en de taken ten behoeve van de strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde. Doel van het overleg is om de strafrechtelijke en bestuurlijke instrumenten zo goed mogelijk afgestemd toe te passen. De burgemeester en de (hoofd)officier van justitie staan niet in een hiërarchische verhouding tot elkaar.

Het driehoeksoverleg en een gemeentelijk of regionaal beleidsteam kunnen ten tijde van een incident, ramp of crisis beide noodzakelijk zijn. Bijvoorbeeld als het vraagstuk verder gaat dan alleen de handhaving van de openbare orde en de rechtsorde en wanneer multidisciplinaire afstemming noodzakelijk is. Een OL kan aansluiten bij het driehoeksoverleg om de informatielijn en afgesproken acties tussen het driehoeksoverleg en de multidisciplinaire inzet op elkaar afgestemd te houden. Er kan echter ook besloten worden om het driehoeksoverleg zonder OL plaats te laten vinden vanwege bijvoorbeeld privacygevoelige informatie.

4. Processen en procesverantwoordelijkheid

4. Processen en procesverantwoordelijkheid

Er staan zes voorwaardenscheppende processen voor de crisisorganisatie centraal bij de aanpak van (dreigende) rampen, crises en incidenten:

1. **Melding en alarmering**
2. **Op- en afschaling**
3. **Leiding en coördinatie**
4. **Informatiemanagement**
5. **Crisiscommunicatie**
6. **Personeelszorg en logistiek**

4.1 Melding en alarmering

Melding en alarmering omvat alle activiteiten die zijn gericht op het effectief en tijdig aannemen, verwerken en registreren van de gegevens over een incident of crisis en het alarmeren en/of informeren van de juiste eenheden, functionarissen, instanties en andere hulpbronnen. Dit proces is belegd bij de MkNN.

Randvoorwaarden melding en alarmering

- Het verkrijgen, verifiëren en combineren van de essentiële gegevens van een ramp, crisis of incident en deze gegevens vastleggen in het meldkamersysteem.
- De noodzakelijke gegevens over een incident of crisis tijdig beschikbaar stellen in het informatiesysteem van de VRF.
- De melding bevat gegevens op basis waarvan de MkNN de juiste hulp- en inzetbehoefte bepaalt.
- De initieel benodigde hulp is zo snel mogelijk gealarmeerd door de MkNN en zo effectief mogelijk beschikbaar. In de acute fase verloopt de alarmering van operationele teams (CoPI, ROT) via de pager en OOV Alert. Alarmering van de burgemeester, voorzitter veiligheidsregio, via OOV Alert of telefonisch.

4.2 Op- en afschalen

Opschalen is een combinatie van een intake (melding) en een inzet (alarmering en eventuele vervolgalarmeringen en aflossingen). Afschalen is een combinatie van afschalen (verlagen coördinatie-niveau en overdragen incident aan mono-partner) en afronden (crisisfunctionarissen zijn weer inzetbaar en de nazorgfase is gestart). Op- en afschalen betekent het veranderen van het functioneren van de hulpdiensten en gemeentelijke organisatie vanuit de dagelijkse situatie (basiszorg) naar één (regionale) crisisorganisatie, en vice versa.

Randvoorwaarden op- en afschalen

- Binnen de meldkamer wordt geregeld dat de reguliere werkzaamheden - naast de opgeschaalde situatie - voortgang hebben.
- Het niveau van opschaling is continu op de specifieke kenmerken van de situatie afgestemd, zodat verandering van structuur, werkprocessen en procedures maximaal blijft aansluiten bij aard, omvang en niveau van de situatie.
- Op- en afschalen vindt plaats op basis van de GRIP-regeling.
- Elke discipline kan, naar eigen behoefte, monodisciplinair op- en afschalen (door bijvoorbeeld één of meer actiecentra operationeel te maken)
- Wanneer regionale opschaling tekort schiet, wordt zo snel mogelijk bijstand aangevraagd.

4.3 Leiding en coördinatie

Leiding en coördinatie is het aansturen en samenbrengen van alle hulpdiensten om te komen tot een effectieve besluitvorming rondom alle processen, teams en functionarissen.

Randvoorwaarden leiding en coördinatie

- Alle disciplines werken vanuit één gezamenlijk, actueel beeld.
- Op het niveau van de benodigde leiding en coördinatie, vindt continue monitoring van de bestrijdingsresultaten en -inzet plaats, wat mede de basis vormt voor het (her)beoordelen en zo nodig bijstellen van besluiten.

4.4 Informatiemanagement

Informatiemanagement is het totaal aan activiteiten om de juiste (operationele) informatie tijdig en in de juiste vorm, aan de juiste personen beschikbaar te stellen. Kortom, het verzamelen, analyseren, filteren en doorgeleiden van de informatie die relevant is voor de operationele crisisbeheersing.

Randvoorwaarden informatiemanagement

- Alle functionarissen in de crisisorganisatie zijn verantwoordelijk voor het snel en actief delen (brengen en halen) van informatie als basis voor een actuele beeldvorming.
- Elke (mono)discipline en partner is verantwoordelijk voor haar eigen monodisciplinaire informatieproces.
- Valideren van informatie (betrouwbaar en identiteit van de bron bepalen).
- Informatiemanagement is ingericht volgens de principes van het netcentrisch werken.
- Informatie-uitwisseling wordt geborgd in LCMS.
- Informatiemanagement kent de volgende producten:
 - Monodisciplinaire beelden: Brandweer, Politie, Bevolkingszorg, Geneeskundige Zorg en andere partners.
 - Multidisciplinaire beelden: meldkamer, CoPI, ROT, GBT/RBT.
 - Totaalbeeld: situatiebeeld + monodisciplinaire/multidisciplinaire beelden

4.4.1 Informatieknooppunt

Vrijwel alle veiligheidsregio's zijn bezig met het inrichten van veiligheidsinformatiecentra of -knooppunten om de ontwikkeling van informatiegestuurde veiligheid een impuls én duurzaam karakter te geven. Daarnaast wordt steeds meer invulling gegeven aan informatiemanagement tussen rijk en regio's en betrokken crisispartners. Knooppunt coördinatie Regio's - Rijk (KCR2) is een stap in de doorontwikkeling van crisismanagement in ons land. KCR2 ondersteunt en versterkt de samenwerking tussen veiligheidsregio's en Rijkspartners, met name op het vlak van informatiemanagement en coördinatie in bovenregionale crisisbeheersing. Daarmee is KCR2 het verbindende samenwerkingsplatform. KCR2 ontwikkelt het landelijke beeld, heeft het overzicht in en de kwaliteit om ketens in iedere fase van de crises met elkaar te verbinden. De VRF vormt samen met veiligheidsregio's Drenthe en Groningen en Meldkamer Noord-Nederland een knooppunt (VINN). En het IKP van de VRF sluit als regionaal knooppunt aan bij deze initiatieven. Er wordt gewerkt volgens de filosofie van het netcentrisch werken. Het brengt informatie samen, geeft duiding aan deze informatie en deelt de informatie met een breed netwerk⁸. Dit kan middels een actueel veiligheidsbeeld, dashboards en de rol van informatiemakelaar tussen ketenpartners.

- Het is een continu proces dat in de reguliere fase wordt uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van het afdelingshoofd Crisisbeheersing van de VRF.
- Ook in een opgeschaalde situatie - niet acuut - kan inzet van onderdelen van het IKP gewenst zijn. Dan worden de werkzaamheden uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van de operationeel leider en vallen onder het proces informatiemanagement en dus de informatiemanager.

⁸ De inrichting van informatieknooppunten is momenteel volop in ontwikkeling. Dit vindt op een innovatieve manier plaats o.a. met proeftuinen. Waarbij toegevoegde waarde leveren het uitgangspunt is. Maar dat betekent ook dat de governance nog niet volledig is uitgewerkt. Ook binnen de VRF moet dat in 2022 geconcretiseerd worden.

4.5 Crisiscommunicatie

Crisiscommunicatie wordt beschreven als het verzamelen, verwerken en verspreiden van informatie die van belang is om een crisissituatie aan te pakken.

Het doel van crisiscommunicatie is het voorzien in de maatschappelijke informatiebehoefte op basis van drie operationele doelen:

1. **Informatievoorziening (feiten): Wat is er gebeurd? Wat doet de overheid?**
2. **Schadebeperking (handelingsperspectief): Wat kunnen mensen zelf doen?**
3. **Betekenisgeving (duiding): Wat betekent dit voor de samenleving?**

Randvoorwaarden crisiscommunicatie

- Tijdens een crisis is er direct behoefte aan informatie. De taakorganisatie communicatie heeft het mandaat om zonder bestuurlijk overleg feitelijke informatie te delen met de buitenwereld en hiervoor de meest doeltreffende communicatiemiddelen in te zetten.
- Betrokken crisispartners delen in afstemming en conform hun eigen verantwoordelijkheden en lijnen benodigde informatie.
- Het proces crisiscommunicatie maakt deel uit van de discipline bevolkingszorg, maar de directe aansturing vindt niet plaats via de reguliere monodisciplinaire lijn⁹.
- Afhankelijk van het niveau van opschaling, is er aansturing van het communicatieproces door de leider CoPI, operationeel leider of burgemeester/ voorzitter veiligheidsregio.

De praktische uitvoering van het proces crisiscommunicatie is beschreven in het Friese Handboek Crisiscommunicatie¹⁰.

4.6 Personeelszorg en logistiek

Personeelszorg is het tijdig zorgen voor herbezetting, restdekking en aflossing en nazorg van personeel. Logistiek is het zorgdragen van mensen en middelen, zoals systemen, eten en drinken, sanitaire voorzieningen, voertuigen en brandstof. Als de crisisorganisatie eenmaal is opgeschaald, moet zij zichzelf in stand kunnen houden zolang dit nodig is om de inzet tot een einde te brengen.

Randvoorwaarden personeelszorg en logistiek

- Personeelszorg en logistiek zijn in de basis een monodisciplinaire verantwoordelijkheid, maar kunnen wanneer nodig/in overleg met de operationeel leider ook multidisciplinair worden georganiseerd. In de praktijk worden logistieke taken op en nabij plaats incident vaak uitgevoerd door de brandweer of Defensie, zoals eten en drinken en sanitaire voorzieningen. Hierbij hebben we ook aandacht voor onze inwoners, bedrijven en instellingen die deelnemen aan initiatieven.
- De verantwoordelijkheid voor de voorzieningen en logistieke taken op locaties van de veiligheidsregio liggen bij de veiligheidsregio. In crisisruimtes van de gemeentehuizen ligt deze verantwoordelijkheid bij de gemeentesecretaris van de gemeente.
- Het uitgangspunt is dat de nazorg bij grootschalige multidisciplinaire incidenten dusdanig georganiseerd moet zijn dat iedere crisisfunctionaris van de VRF, die betrokken is bij een ingrijpend incident, toegang heeft tot goede nazorg.

⁹ In het najaar van 2021 wordt de inrichting en aansturing van het proces crisiscommunicatie besproken met gemeenten en crisisfunctionarissen. Dit kan leiden tot wijzigingen.

¹⁰ Dit handboek is te vinden in de Crisisbeheersing App.

5. Algemene en functionele keten

5. Algemene en functionele keten

De bestuurlijke aansturing van de crisisbeheersing is in ketens georganiseerd. Er is één algemene keten en er zijn meer functionele ketens. Zie de bestuurlijke netwerkkaarten crisisbeheersing [op de site van het IFV](#).

Elk crisistype valt onder een bepaald beleidsterrein en het overheidsgezag dat daarop bevoegd is. De algemene rampenbestrijding (ofwel openbare veiligheid) en het handhaven van de openbare orde vormen de algemene keten. De minister van Justitie en Veiligheid (JenV) en de burgemeester of voorzitter veiligheidsregio zijn vertegenwoordigd in de algemene keten. In de functionele keten gaat het om één specifiek beleidsterrein zoals elektriciteit, infectie-ziekten, voedselveiligheid of terrorisme. Zowel de algemene keten als de functionele keten kunnen bij een crisis betrokken zijn.

Samenwerking en afstemming tussen de ketens vindt op twee niveaus plaats: regionaal (vertegenwoordigers van ministeries kunnen deelnemen aan overleggen van de crisisorganisatie) en nationaal (tussen ministeries). Bij een crisis in een functionele keten vindt de besluitvorming binnen de functionele keten plaats. De gemeenten en de veiligheidsregio bewaken de gevolgen voor de openbare orde en veiligheid en treffen in dat kader hun eigen maatregelen.

6. Bovenregionale samenwerking en de nationale crisisstructuur

6. Bovenregionale samenwerking en de nationale crisisstructuur

Incidenten en crises kenmerken zich naar verwachting steeds meer door het overschrijden van fysieke en beleidsmatige grenzen. In de afgelopen jaren is een toenemende samenwerking zichtbaar tussen de veiligheidsregio's onderling en tussen de Rijksstructuur en de veiligheidsregio's. Enkele voorbeelden zijn de KPN-storing met als gevolg de uitval van 112 (2019), de boerenprotesten (2019) en de covid-19-pandemie (2020-2021).

6.1 Bovenregionale samenwerking

Bij (dreigende) regiogrensoverschrijdende incidenten, rampen, crises en grootschalige evenementen, wordt samengewerkt met de betrokken veiligheidsregio's. Dit kan gaan om operationele en/of bestuurlijke afstemming of coördinatie. De samenwerking beoogd een efficiënte en samenhangende inzet van mensen, middelen en expertise.

Bestuurlijke afstemming en coördinatie

Als er meer regio's betrokken zijn of een gezamenlijk probleem hebben en er is behoefte aan multidisciplinaire en bestuurlijke coördinatie, dan kan na bestuurlijk overleg tussen de betrokken regio's worden besloten tot samenwerking zonder GRIP-opschaling of opschaling naar GRIP 5.

- Opschaling naar GRIP 5 gebeurt uitsluitend als de noodzaak ontstaat tot eenduidig bestuurlijk optreden. De toepassing van GRIP 5 en met name het van toepassing verklaren van artikel 39 WvR moet een bewuste keuze zijn (gelet op de bestuurlijke consequenties die dit heeft) die een expliciet gezamenlijk besluit van de betrokken voorzitter(s) vereist.

Als er sprake is van een duidelijk plaats incident, dan voert de bronregio de coördinatie over de bestuurlijke en operationele afhandeling van het incident. Als er geen duidelijk aanwijsbaar plaats incident is, coördineert de veiligheidsregio die daarvoor in onderling overleg wordt aangewezen. Alle betrokken voorzitters bekrachtigen dit gezamenlijk besluit.

Operationele afstemming en coördinatie

De OL-en van de betrokken regio's zijn verantwoordelijk voor de operationele afstemming en bereiden indien noodzakelijk gezamenlijk bestuurlijke besluitvorming voor. Als er een coördinerende veiligheidsregio is, treedt de OL van deze regio op als coördinerend OL.

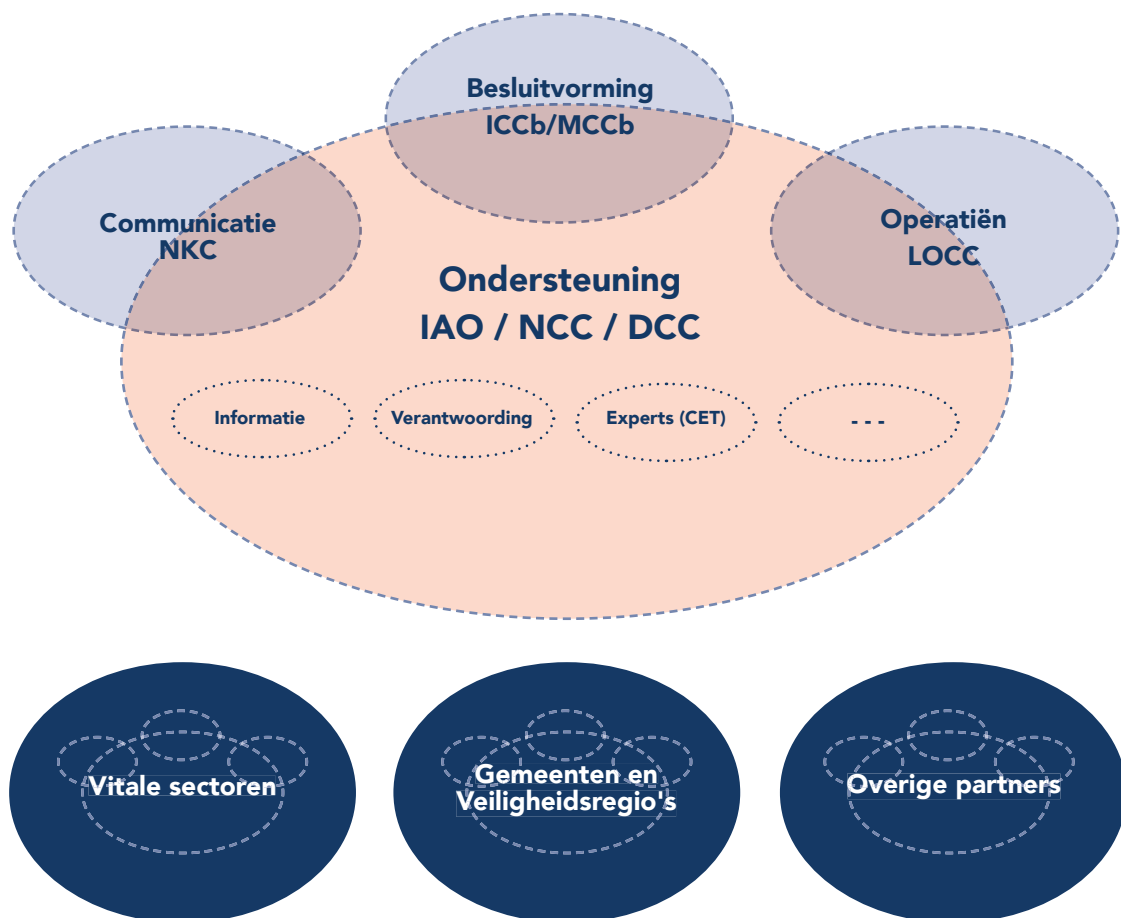
Informatiemanagement

De Informatiemanagers van de betrokken regio's zijn verantwoordelijk voor informatie-uitwisseling. Elke regio werkt in LCMS in een eigen regionaal incident en importeert eventueel TAB-bladen vanuit de buurregio.

De basis voor de informatie-uitwisseling tussen de regio's is de CaCo. Daar vindt de eerste afweging plaats of een incident in een andere regio extra aandacht vraagt in de eigen regio. De volgende stap is het informeren van de OL. De OL beslist over de verdere activering van de crisisorganisatie, verdere opschaling of bredere informatievoorziening.

6.2 De nationale crisisstructuur

De Rijksoverheid kan ook een crisisorganisatie activeren, dit is de Nationale crisisstructuur. De minister van Justitie en Veiligheid (J&V) is de coördinerend minister op het gebied van crisisbeheersing. Uitgangspunt van de Rijksstructuur is dat ieder ministerie, en dus iedere minister binnen de Ministeriële Commissie Crisisbeheersing (MCCb), verantwoordelijk blijft voor de crisisbeheersingsmaatregelen op het eigen beleidsterrein. Er is geen sprake van een overdracht van bevoegdheden, ook niet naar de MCCb.

Besluitvorming

- MCCb: Ministeriële Commissie Crisisbeheersing**
 Het MCCb, voorgezeten door de minister van Justitie en Veiligheid of de minister-president, besluit over het geheel van maatregelen en voorzieningen in een situatie waarbij de nationale veiligheid in het geding is of kan zijn, of in een andere situatie die een grote uitwerking op de maatschappij heeft of kan hebben. Op uitnodiging kunnen deskundigen het MCCb bijwonen.
- ICCb: Interdepartementale Commissie Crisisbeheersing**
 Deze Commissie op hoog ambtelijk niveau (DG) wordt voorgezeten door de NCTV, adviseert de MCCb en neemt zo nodig en mogelijk ook zelf besluiten. Op uitnodiging kunnen deskundigen het ICCb bijwonen.

Operatiën

- **LOCC: Landelijk Operationeel Coördinatiecentrum**
Het LOCC zorgt voor operationele informatievoorziening via het Multidisciplinair operationeel beeld (MLOB), planvorming & advisering en de coördinatie van bijstand.

Communicatie

- **NKC: Nationaal Kernteam Crisiscommunicatie**
Het NKC zorgt tijdens een nationale crisis of incident voor de pers- en publiekscommunicatie vanuit de Rijksoverheid. Het NKC stemt met relevante partijen, waaronder de regionale crisisorganisatie, de timing en inhoud van de communicatie af.

Ondersteuning

- **NCC: Nationaal Crisiscentrum**
Het NCC is binnen de nationale crisisstructuur het centrale aanspreekpunt binnen de Rijksoverheid voor informatievoorziening op nationaal niveau voor alle publieke en private partners. Het NCC is permanent bezet en bestaat uit twee eenheden: de eenheid crisiscoördinatie en de eenheid communicatie.
- **IAO: Interdepartementaal Afstemmingsoverleg**
Het IAO ondersteunt en adviseert het ICCb en MCCb, bijvoorbeeld over de informatievoorziening, beeld- en oordeelsvorming, advies over specifieke aspecten, crisiscommunicatie of parlementaire verantwoording. Het IAO besluit over het afvaardigen van liaisons vanuit de nationale crisisorganisatie naar andere overheden, overheidsdiensten of (vitale) sectoren.
- **DCC: Departementaal Coördinatiecentrum**
Elk ministerie neemt maatregelen op het eigen beleidsterrein om crises aan te pakken. Daarvoor heeft ieder ministerie een Departementaal Coördinatiecentrum.

De werkwijze van de nationale crisisorganisatie is vastgelegd in het [Nationaal Handboek Crisisbesluitvorming](#).

Informatiemanagement tussen veiligheidsregio's en het nationaal niveau

Informatiemanagement en coördinatie tussen veiligheidsregio's onderling en het nationaal niveau is in ontwikkeling. Het eerder beschreven [KCR2](#) is het beoogde centrale koppelvlak voor landelijke en nationale informatiestromen van onder andere vitale ketens naar regio's en andersom. Tot de definitieve inrichting van het KCR2 hebben het LOCC en NCC een rol in het maken van een gezamenlijk landelijk situatiebeeld als daar noodzaak voor is. Bijvoorbeeld als meerdere regio's bij een grootschalig incident betrokken zijn (interregionale behoefte) of een regionaal incident landelijke uitstraling heeft (bovenregionale behoefte). LOCC en NCC lezen de activiteiten mee die door de regio ingevoerd worden en kunnen deze informatie gebruiken voor het landelijke situatiebeeld.

7. Netwerkvorming

7. Netwerkvorming

Netwerkvorming is essentieel voor crisisbeheersing. Samen zijn de veiligheidsregio, de inwoners, bedrijven en instellingen verantwoordelijk voor de veiligheid in de regio. Dat vergt vele en ook wisselende samenwerkingsrelaties. En afhankelijk van de aard en omvang van crises moeten crisispartners flexibel reageren en acteren. Om netwerkvorming te bevorderen worden samenwerkingsafspraken gemaakt, in een aantal gevallen in de vorm van convenanten. Daarnaast worden themabijeenkomsten en oefeningen met inwoners en bedrijven georganiseerd. Omdat we te maken kunnen krijgen met nieuwe risico's in onze regio door bijvoorbeeld klimaatverandering, digitalisering en cyber is het versterken en vernieuwen van ons netwerk een continu proces.

7.1 Netwerkpartners

Naast de kernpartners zijn er verschillende andere partijen die een rol kunnen hebben tijdens een ramp of crisis. In de praktijk worden vaak de termen crisispartner en ketenpartner gebruikt. Netwerkpartners kunnen gevraagd en ongevraagd adviseren over het wel of niet op- en afschalen en afwijkingen. Sommige crisispartners hebben een eigenstandige wettelijke bevoegdheid ten aanzien van hun taakuitoefening in crisissituaties. In GRIP-situaties kunnen er meerdere partijen bevoegd gezag zijn. In hoofdstuk 5 staat uitgewerkt hoe bestuurlijke netwerkkaarten hierbij een hulpmiddel kunnen zijn.

Crisispartners van publieke organisaties buiten de veiligheidsregio-organisatie die een wettelijke taken of bevoegdheden hebben bij het waarborgen van vitale belangen zijn in de voorgaande delen genoemd:

- De (hoofd)officier van justitie, kan deelnemen aan het GBT of RBT.
- De voorzitter van het betrokken waterschap (Wetterskip Fryslân) kan deelnemen aan het RBT.
- Rijksheren, die als vertegenwoordigers van functionele ketens kunnen deelnemen aan een GBT of RBT.
- Defensie, voor het leveren van bijstand.

Andere crisispartners zijn o.a.: Rijkswaterstaat, Nederlandse Kustwacht, Nederlandse Voedsel en Waren Autoriteit, Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu. Er zijn ook private partijen die door hun functie in de samenleving, expertise en capaciteiten een rol kunnen spelen bij de crisisbeheersing. Ketenpartners zijn o.a: regionale ambulancevoorzieningen, Dokterswacht Friesland, Ziekenhuizen (Antonius, MCL, Nij Smellinghe, Sionsberg en Tsjongerschans), Rode Kruis, Drinkwaterbedrijven (Vitens), Electriciteitsbeheerders (Liander), ProRail, KNRM, Data Fryslân en Omrop Fryslân (calamiteitenzender).

7.2 Burgerinitiatieven

De rol van de burger in crisisbeheersing verandert. Samen met de inwoners streeft de VRF naar een veilig en gezonde samenleving en zet zich in voor een goede samenwerking. Burgers mobiliseren zich steeds beter en ontplooiën steeds vaker initiatieven die bijdragen aan crisisbeheersing en het inperken van maatschappelijke effecten. De overheid verwacht ook steeds meer van burgers: dat zij investeren in zelfredzaam zijn en medeverantwoordelijkheid nemen voor hun eigen veiligheid. Steeds meer aandacht gaat uit naar 'samenredzaamheid': de gedeelde verantwoordelijkheid en samenwerking in crisisbeheersing tussen professionals, georganiseerde vrijwilligers en burgers. Wanneer een burgerinitiatief zich aandient is het van belang om erachter te komen wat het doel is van het initiatief, hoe en of het passend en/of helpend is en welke rol vanuit de crisisorganisatie daarbij passend is. Dit staat in de [Operationele werkwijze spontane burgerinitiatieven](#) beschreven.

De omgang met de netwerksamenleving, en daarmee spontane burgerinitiatieven, is een vraagstuk waar een oplossing voor geboden zal moeten worden om in te spelen op een veranderende wereld. De VRF heeft hierover in haar meerjarenbeleidsplan 2019- 2022 de ambitie uitgesproken om zich hiervoor sterk te maken: 'Wij participeren in de netwerksamenleving en faciliteren haar bij het werken aan veiligheid'. De VRF neemt drie belangrijke uitgangspunten mee om invulling te geven, deze zijn:

- **Een constructieve houding**
- **Heldere en duidelijke keuzes**
- **Optreden als één overheid**

7.3 Bijstand en steun

Voor de vele vormen van bijstand (nationaal en internationaal) en steunverlening in het openbaar belang treedt het LOCC namens het ministerie JenV op als centraal loket. Op basis van art 51 Wvr richt de voorzitter van de veiligheidsregio een verzoek aan de minister van JenV.

Voor aanvraag van bijstand op basis van de Wet veiligheidsregio's, niet zijnde onderlinge steunverlening, wordt verwezen naar het [Handboek Bijstand van Ministerie Justitie en Veiligheid \(JenV\)](#).

Defensie

Defensie is een vaste partner bij het bestrijden van rampen, crises, rechtshandhaving en humanitaire hulp in Nederland. Defensie zet mensen, middelen en meedenkexpertise in voor de (derde) hoofdtaak van Defensie: Nationale Operaties.

De Militair Adviseur in de regio kan inzicht geven welke capaciteiten op de gewenste locatie binnen een gewenst tijdsbestek inzetbaar zijn. Hij is (mede-)verantwoordelijk voor het begeleiden van de aanvraag voor militaire bijstand of steunverlening. De [Catalogus Nationale Operaties van Defensie](#) beschrijft hoe Defensie de taken tijdens nationale operaties uitvoert en wat ze daarvoor beschikbaar heeft (militairen, middelen, materieel).

8. Nafase en herstel

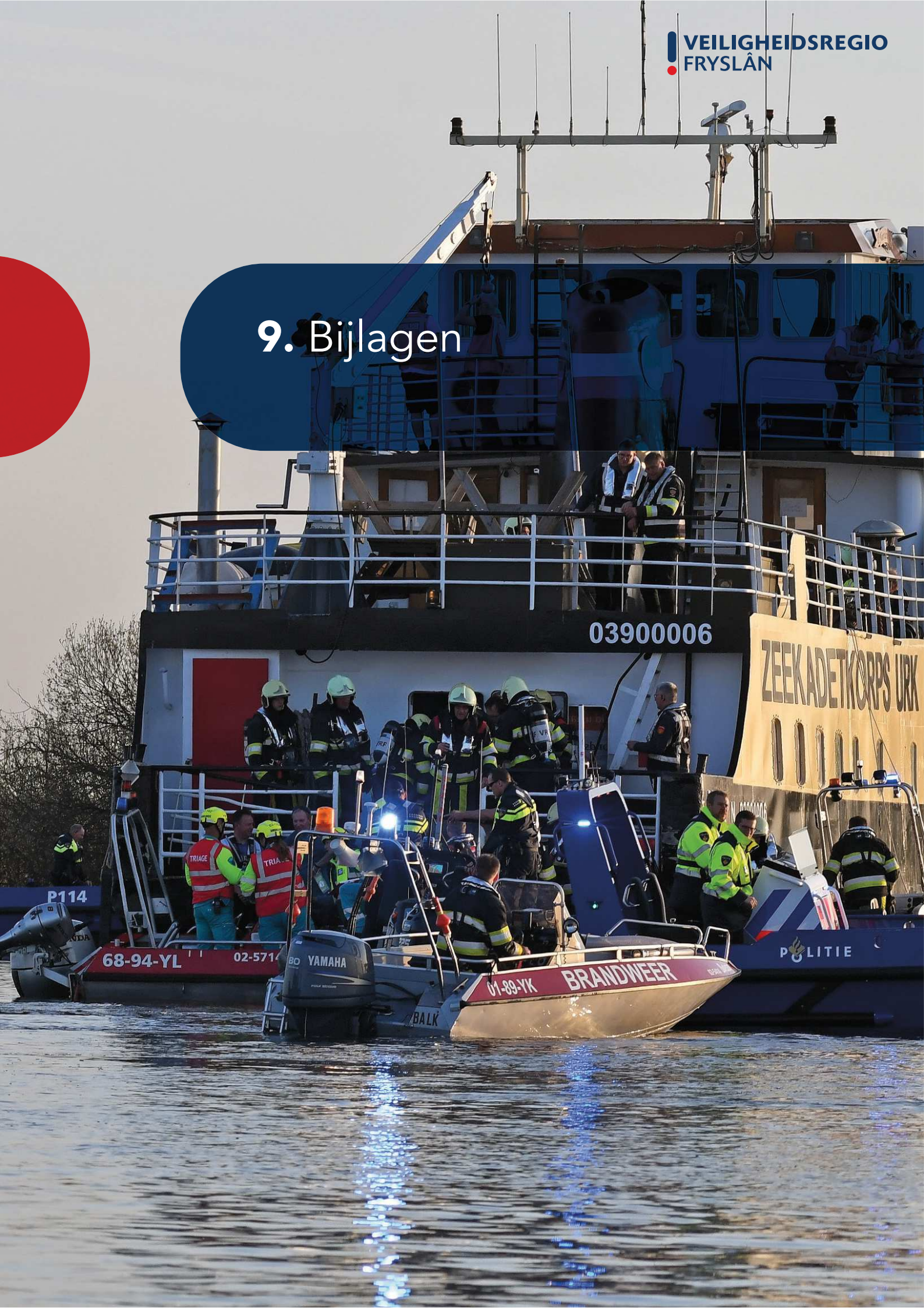
8. Nafase en herstel

Na elk incident, ramp of crisis volgt een nafase. De nafase is gericht op de afhandeling van activiteiten die in de acute fase zijn opgestart en om de gevolgen op de middellange en lange termijn te verminderen. Denk aan het voorkomen van nieuwe, vergelijkbare situaties; het leed voor slachtoffers en hun familie beperken; bedrijfscontinuïteit herstellen; het beperken van financiële schade; het terugverdienen van vertrouwen, herstel van installaties en gebouwen en meer. In deze fase is alles erop gericht om terug te keren naar het normale, In veel gevallen is dat overigens niet de situatie van voor de crisis. Er ontstaat een nieuwe werkelijkheid.

De verantwoordelijkheid voor de nafase ligt na een overdracht door de crisisorganisatie bij de gemeente. De gemeente stemt met de hoogst leidinggevende binnen de kolom Bevolkingszorg af hoe de nafase wordt aangepakt en uitgevoerd. Met de OL wordt afgestemd of de crisisorganisatie ook na afschalen betrokken moet blijven. Hoewel het uitgangspunt moet zijn het herstel zo veel mogelijk in de reguliere structuren en met reguliere bevoegdheden op te pakken, kan het nodig zijn om gedurende een langere tijd een beroep te doen op de continuïteit van een crisisteam om dat te begeleiden.

Daarnaast is de herstelfase ook de fase waarin het leren en evalueren plaatsvindt.

9. Bijlagen

9. Bijlagen

9.1 Processen per discipline

In dit hoofdstuk zijn de processen opgenomen voor disciplines:

- **Brandweezorg**
- **Geneeskundige zorg**
- **Politiezorg**
- **Bevolkingszorg**
- **Waterbeheer en Scheepvaartzorg**

Hoe de crisispartners hun taken uitvoeren wordt beschreven in monodisciplinaire draaiboeken, plannen, handboeken en procedures.

9.1.1 Brandweezorg

Hoofdproces	Deelproces	Doel
Bron- en emissiebestrijding	Brandbestrijding	Het redden van mens en dier bij brand, ondersteuning bij ontruiming en evacuatie, en het beperken en bestrijden van branden. Voor gedetailleerde informatie over beschikbare capaciteit en prestaties van de brandweerorganisatie wordt verwezen naar het Dekkingsplan 2.0 .
	Ongevalbestrijding gevaarlijke stoffen	Het redden en bevrijden van mensen bij incidenten met gevaarlijke stoffen en het stabiliseren en beperken van effecten voor de omgeving.
	Decontaminatie	Het ontsmetten van kleine aantallen slachtoffers, maximaal 10. Indien de taakstelling de capaciteit van het eigen peloton overstijgt kan het peloton CBR Ne (Chemisch, Biologisch, Radiologisch, Nucleair en explosie) uit Groningen worden gealarmeerd. Het CBRNe levert in aanvulling op de eigen eenheden een grootschalige ontsmetting tot maximaal 200 burgers en eventuele ondersteuning bij redding en bronbestrijding bij het vrijkomen van gevaarlijke stoffen.
Redding	Specialistische redding	Het bevrijden van mens of dier uit benarde of levensbedreigende omstandigheden.
	(urban) Search & Rescue	Het binnen 3 uur na alarmering binnen Nederland bieden van hulp in geval van aardbevingen, tunnelongevallen, instortingen en dergelijke.
	Technische hulpverlening	Het nemen van maatregelen in de repressieve fase om mens of dier te bevrijden uit benarde of levensbedreigende omstandigheden en het beperken van omgevingsgevaar.

Hoofdproces	Deelproces	Doel
Ontsmetting	Mens en dier	Zie hierboven bij Decontaminatie.
	Voertuigen	Ontsmetting van eigen voertuigen en andere voor zover dit een acuut gevaar oplevert. Voor grootschalige en langdurige ontsmetting moet er een beroep gedaan worden op derden.
	Infrastructuur	Het wegnemen van acuut gevaar. De ontsmetting gebeurt door derden.
Verkennen	Verkenning gevaarlijke stoffen	Het in kaart brengen van het verspreidingsgebied van gevaarlijke stoffen en in afstemming met GHOR/ Geneeskundig adviseur gevaarlijke stoffen (GAGS) een inschatting maken van de te verwachten gezondheidseffecten.
	Verkenning overige incidenten	Het in kaart brengen van slachtoffers en schade aan de omgeving en infrastructuur bij grootschalige incidenten als aardbevingen en natuurbranden.
Informatie	Informatievoorziening	Het verzamelen en delen van de binnen de brandweer beschikbare informatie ten behoeve van de overige hulpverleningsdiensten en het bestuur.

9.1.2 Geneeskundige zorg

Hoofdproces	Deelproces	Doel
Acute (opgeschaalde) zorg	Triage	<p>Op de incidentlocatie heeft de geneeskundige hulpverlening te maken met verschillende soorten slachtoffers van lichamelijk zwaargewonde slachtoffers tot lichtgewond. Er zijn richtlijnen voor het triëren, behandelen en vervoeren van slachtoffers.</p> <p>Triage: is een continu proces, de slachtoffers worden continu gemonitord.</p> <p>Behandelen: Slachtoffers worden op de incidentlocatie gestabiliseerd en zo snel mogelijk vervoerd met de ambulance richting ziekenhuis. Zelfredzame slachtoffers gaan vaak op eigen gelegenheid naar de huisarts of ziekenhuis.</p> <p>Vervoeren: op basis van het patiëntenspreidingsplan worden de slachtoffers vervoerd richting ziekenhuis</p>
	Behandelen	
	Vervoeren	
Publieke gezondheidszorg	Psychosociale hulpverlening (PSH)	Incident met (kans op) maatschappelijk onrust of een ramp met slachtoffers en naasten. Voorkomen/ beperken maatschappelijke onrust en psychosociale gezondheidsproblemen. Door bij te dragen aan herstel psychisch evenwicht en efficiënte hulpverlening.
	Infectieziektebestrijding	Uitvoering, coördinatie en afstemming van reguliere infectieziektebestrijding.
	Medisch milieukunde (MMK)	Uitvoering, bestrijdingsbeleid en inhoudelijke uitvoering van de reguliere MMK.
	Gezondheidsonderzoek na rampen	Via onderzoek verkrijgen van inzicht in de gezondheidstoestand van degenen die door een crisis/ramp zijn getroffen.
Continuïteit van zorg in de regio		Coördineren van de continuïteit van zorg in de regio. Primaire focus ligt op de zorgaanbieders van de acute zorg en aanbieders van de niet acute zorg die een grote invloed uitoefenen op de instroom, doorstroom en uitstroom in de zorgketen.

9.1.3 Politiezorg

Hoofdproces	Deelproces	Doel
Mobiliteit	Statische verkeergeleiding	In het kader van het ongestoord en veilig laten verlopen van een evenement en/of crisis is de Chef Mobiliteit verantwoordelijk voor een ongestoorde, veilige circulatie van het verkeer alsmede begeidsen en begeleiden. Onder verkeer wordt in dit verband verstaan: goederen- en mensenstromen.
	Dynamische verkeergeleiding	
	Technisch ongeval onderzoek	
Opsporing	Crowdmanagement	Het veilig, ongestoord en ordelijk laten verlopen van een evenement/crisis, het voorkomen van ordeverstoringen en het daadwerkelijk handhaven van de openbare en de rechtsorde.
	Crowd control	
	Riot control	
Opsporing	Tactische opsporing	Het verzorgen van een (grootschalig) opsporingsonderzoek naar aanleiding van een incident en/of strafbare feiten. Het onderzoeksdoel is: het opsporen van strafbare feiten alsmede het verrichten van opsporingshandelingen gericht op een voorspoedige afhandeling van een bepaald volume aanhoudingen binnen een Staf Grootschalig en Bijzonder politieoptreden (SGBO).
	Technische opsporing	
	Intelligence	
	Recherche maatregelen	
Opsporings-expertise	Politioneel onderhandelen	Het verzorgen van opsporingsexpertise ten behoeve van het opsporingsonderzoek naar aanleiding van een incident en/of strafbare feiten.
	Specialistische observatie	
	Specialistische recherche-toepassingen	
	Specialistische operaties	
	Explosieverkenning	
	Aanhouding en ondersteuning DSI	
Interventie	Politioneel onderhandelen	Het voorkomen of beëindigen van levensbedreigende situaties door specialistische interventie-eenheden of technische middelen alsmede de (specialistische) beveiliging van personen, objecten en/of geografische gebieden.
	Specialistische observatie	
	Specialistische recherche-toepassingen	
	Specialistische operaties	
	Explosieverkenning	
	Aanhouding en ondersteuning DSI	

Hoofdproces	Deelproces	Doel
Handhaven netwerken	Handhaven maatschappelijke netwerken	Het onderhouden van netwerken is een voortdurend proces. Het leggen van relaties en onderhouden van netwerken gebeurt uiteraard buiten een crisissituatie. De revenuen hiervan, worden benut tijdens periode van crisis en rampbestrijding.
	Handhaven overige netwerken	
Bewaken en beveiligen	Bew. & Bev. Personen	Doel van het proces bewaken en beveiligen is binnen de reikwijdte van het SGBO, van de politie (mono of multi als 'sectie Politie" toegevoegd aan AC Politie binnen het ROT) het bewaken en beveiligen van de daarvoor in aanmerking komende personen, objecten, infrastructuur en diensten, indien de aantasting van de veiligheid zulke vormen dreigt aan te nemen dat daar zelfstandig geen weerstand aan geboden kan worden.
	Bew. & Bev. Objecten	

9.1.4 Bevolkingszorg en Crisiscommunicatie

Hoofdproces	Deelproces	Doel
Publieke zorg	Opvang & primaire levensbehoefte	<p>Het opvangen en verzorgen van betrokkenen voor de periode dat zij (in geval van een crisis) nog niet naar hun (vaste) verblijfplaats kunnen terugkeren.</p> <p>Het treffen van maatregelen voor het verstrekken van voedsel, drinkwater, kleding, geld, medicijnen en tijdelijke huisvesting.</p> <p>Het opvangen en verzorgen van dieren met tussenkomst van verschillende organisaties.</p>
Omgevingszorg	Milieubeheer	Tijdens een bijzondere situatie zorgen voor het beheer van de weg, het water en de openbare ruimte van de gemeente.
	Ruimtebeheer	Het waarborgen van een veilige, gezonde (bebouwde) omgeving.
	Bouwbeheer	Zorg voor de handhaving van de kwaliteit dan wel het herstel van het milieu of de leefomgeving en het inzamelen van besmette of verdachte waren om (verdere) besmetting te voorkomen.
Informatie	Informatie-management	Genereren, verwerken, verstrekken, duiden en veredelen van informatie voor de aansturing en uitvoering van de processen bevolkingszorg.
	Verwantencontact	Verwanten die niet door de betrokkene zelf of door andere betrokkenen, behulpzame omstanders of hulpverleners ter plaatse (kunnen) worden geïnformeerd, worden door de overheid geïnformeerd.
Ondersteuning	Juridisch adviseur	Het verzorgen van ondersteuning en advisering van de crisisbeheersingsorganisatie.
	Financieel adviseur	Het verzorgen van ondersteuning en advisering van de crisisbeheersingsorganisatie.
	Adviseur verzekeringen	Het verkrijgen van inzicht in de totale omvang van de schade en de registratie en coördinatie van schademeldingen.
	Specialist nafase	Tijdens de acute fase wordt de nafase voorbereid op basis van het incident. Ook richt de nafase zich op de adequate overdracht van de crisisorganisatie naar de projectorganisatie nafase. Voordat de crisis is afgerond (normaliter binnen 24 uur) is een plan van aanpak voor de nafase opgesteld.
	Specialist GBA	Adviseren en ondersteunen. Ontsluiten van informatie uit de GBA.
	Facilitaire en ICT ondersteuning	Dit betreft beschikbaar en gereed maken van ruimten, verbindingen (ICT), bode en catering op de locatie(s) waar vanuit het team bevolkingszorg, de taakorganisaties en het GBT werken. En indien nodig organiseren van personele ondersteuning.

Hoofdproces	Deelproces	Doel
Crisis-communicatie	Algemene doelen	<p>Operationeel Informatievoorziening: feitelijk over situatie, het verloop van het incident, de genomen en de te treffen maatregelen, openbaarmaking, verklaring en toelichting van het beleid van de burgemeester over de bestrijding van de crisis.</p> <p>Schadebeperking: waarschuwen voor dreigende situaties en het voorkomen van materiële, milieu- en of gezondheidsschade of de gevolgen hiervan beperken door het geven van gedrags- en handelingsadviezen / - instructies aan burgers en het verstrekken van communicatie adviezen aan het beleidsteam.</p> <p>Strategisch Betekenisgeving: duiding, dat wil zeggen duidelijk maken wat de crisis betekent voor de samenleving. Dit is expliciet een taak voor de verantwoordelijk burgemeester: de burgemeester als boegbeeld en burgervader.</p>
	Publieksvoorlichting	<ul style="list-style-type: none"> - Het informeren van betrokkenen over feiten en omstandigheden, te voorziene ontwikkelingen en handelingsperspectieven. - Duiding geven aan de crisis.
	Persvoorlichting	Het informeren van de pers over feiten en omstandigheden, te voorziene ontwikkelingen en handelingsperspectieven.
	Omgevingsanalyses	<ul style="list-style-type: none"> - Het verzamelen van gegevens over wat er speelt en leeft bij publiek en pers over incident/crisis. - Het analyseren en verwerken van gegevens ten aanzien van beleving, informatiebehoefte en gedrag van publiek en pers tot een omgevingsanalyse. - Het meten van het effect van de communicatie-aanpak. - Het geven van voortgangs- of afwijkingsinformatie.
	Webredactie	<ul style="list-style-type: none"> - Het verwerken van de communicatieaanpak uit het adviesrapport omgevingsanalyse tot communicatie-uitingen voor web / social media. - Het plaatsen en actualiseren van de communicatieuitingen op relevante media. - Het geven van voortgangs- of afwijkingsinformatie.
Informatie	Informatievoorziening	Relevante partijen binnen de crisisorganisatie voorzien van de benodigde (communicatie) informatie.

9.1.5 Waterbeheer en Scheepvaartzorg

Hoofdproces	Deelproces	Doel
Search and Rescue		Opsporing en redding van in nood verkerende mensen en dieren op/onder water in de periode dat er nog overlevingskansen zijn.
Nautisch verkeersmanagement		Het proces vindt zowel plaats tijdens 'normale' omstandigheden als bij incidenten en kent twee doelen: 1) Verkeersopstoppingen of verkeersstremmingen te voorkomen en op te lossen, zowel binnen als buiten het rampterrein, om de hulpverlening en bestrijdingsactiviteiten zo min mogelijk te belemmeren en een vlotte verkeersafwikkeling te bevorderen; 2) Economische schade zoveel mogelijk beperken door het scheepvaartverkeer zo spoedig mogelijk weer doorgang te laten vinden, eventueel via een alternatieve route.
Beheer waterkwaliteit		De zorg voor de kwaliteit van het water en het behoud van het afgesproken kwaliteitsniveau of herstel naar dat niveau, inclusief het opruimen van (opdrijvende) stoffen of objecten op water of oevers die het waterbeheer en/of het nautisch beheer hinderen.
Beheer waterkwantiteit		De zorg voor het beheer en de instandhouding van waterkeringen en het reguleren van waterhoeveelheden in het landelijk hoofdsysteem en de regionale watersystemen.
Informatie-management		Relevante partijen binnen de regionale crisisorganisatie voorzien van de benodigde informatie.

Overzicht bevoegd gezag per type water

Hoofdproces	Fries binnenwater	IJsselmeer	Waddenzee	Noordzee
Search and Rescue (SAR)	Brandweer (link met brandweerproces redden mens en dier)	Kustwacht	Kustwacht	Kustwacht
Nautisch ent	Gemeente, Provincie of Rijkswaterstaat (hoofdvaarweg LD)	Gemeente (havens), Rijkswaterstaat	Gemeente (havens), Rijkswaterstaat	Kustwacht
Beheer waterkwaliteit	Wetterskip	Rijkswaterstaat	Rijkswaterstaat	Rijkswaterstaat
Beheer waterkwantiteit	Wetterskip	Rijkswaterstaat	Rijkswaterstaat	Rijkswaterstaat
Informatie-management	Wetterskip, Rijkswaterstaat en Kustwacht hebben een opschaalbare mono-crisisorganisatie, waarbij informatiemanagement naar de multi crisisorganisatie en vice versa geborgd is.			

9.2 Afkortingen

AC	Algemeen Commandant
AOL	Adviseur Operationeel Leider
BRZO	Besluit Risico's Zware Ongevallen
BT	Beleidsteam
CaCo	Calamiteiten Coördinator
CBRNe	Chemisch, Biologisch, Radiologisch, Nucleair en explosie
CoPI	Commando plaats incident
CoWa	Coördinatieteam Waddeneilanden
C2000	Landelijke communicatiesysteem voor hulpverleningsdiensten in Nederland
DCC	Departementaal Coördinatiecentrum
DPG	Directeur publieke gezondheid
DSI	Dienst Speciale Interventies
GAGS	Gezondheidskundig adviseur Gevaarlijke stoffen
GBA	Gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens
GBT	Gemeentelijk Beleidsteam
GHOR	Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio
GIM'er	Geo-Informatiemanager
GRIP	Gecoördineerde Regionale Incidentbestrijdingsprocedure
IAO	Interdepartementaal Afstemmingsoverleg
ICCb	Interdepartementale Commissie Crisisbeheersing
ICT	Informatie en Communicatie Technologie
IFV	Instituut Fysieke Veiligheid (Per 2022: NIPV - Nederlands Instituut Publieke Veiligheid)
IKP	Informatieknooppunt
IM'er	Informatiemanager
IM-proces	Informatiemanagementproces
KCR2	Knooppunt coördinatie Regio's – Rijk
KNRM	Koninklijke Nederlandse Reddingsmaatschappij
LCMS	Landelijk Crisis Management Systeem
LTFO	Landelijk Team Forensische Opsporing
LOCC	Landelijk Operationeel Coördinatiecentrum
MCCb	Ministeriële Commissie Crisisbeheersing
Min. JenV	Ministerie van Justitie en Veiligheid
MkNN	Meldkamer Noord Nederland
MLOB	Multidisciplinair operationeel beeld
MMK	Medische Milieukunde
NCC	Nationaal Crisiscentrum
NCTV	Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid
NKC	Nationaal Kernteam Crisiscommunicatie
OL	Operationeel Leider
OOV	Openbare Orde en Veiligheid
OVD	Officier van dienst
PSH	Psychosociale hulpverlening
RBP	Rampbestrijdingsplannen
RBT	Regionaal Beleidsteam
RCC	Regionaal Coördinatiecentrum
ROT	Regionaal Operationeel Team
SAR	Search and rescue
SGBO	Staf Grootchalig en Bijzonder Optreden
TBz	Team Bevolkingszorg
Vr	Veiligheidsregio
VRF	Veiligheidsregio Fryslân
Wvr	Wet veiligheidsregio's

Regionaal Crisisplan

2022-2025

Veiligheidsregio Fryslân

Colofon

Versie: 0.2
Status: Concept
Datum: 1 oktober 2021
Auteur(s): Projectgroep Crisisplan
Uitgevende instantie: Veiligheidsregio Fryslân
Plaats van uitgave: Leeuwarden

Copyright© Veiligheidsregio Fryslân

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd, door middel van druk, fotokopieën, geautomatiseerde gegevensbestanden of op welke andere wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Oplegnotitie Besluitvormend

Onderwerp	Regionaal Risicoprofiel Veiligheidsregio Fryslân
Ter behandeling in de vergadering van	de Bestuurscommissie Veiligheid
Status	Openbaar
Portefeuillehouder	Dhr. J. Rijpstra
Auteur	Dhr. W.K. Kleinhuis
Bijlagen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ontwerp regionaal risicoprofiel 2022-2025 2. Bijlage A: Risico-inventarisatie 3. Bijlage B: Risicoanalyse 4. Bijlage C: Gemeentebeelden 5. Bijlage D: Capaciteiten analyse 6. Factsheet regionaal risicoprofiel 2022-2025 7. Infographic enquête inwoners 8. Publiekswaarschuwing
Vergaderdatum	25-11-2021
Agendapunt	9
Betrokken afdeling/ medewerkers (functioneel)	Crisisbeheersing (incl. GHOR), Brandweer en diverse samenwerkingspartners
OR/GO	Kies een item.

Conceptbesluit	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kennis te nemen van de inhoud van de ontwerprapportages Regionaal Risicoprofiel Veiligheidsregio Fryslân; 2. Het aanbieden van het ontwerp Regionaal Risicoprofiel voor het overleg met de gemeenteraad (voorafgaand aan de vaststelling) gelijktijdig te laten plaatsvinden met het aanbieden van het ontwerp Beleidsplan Veiligheid. Dit is beoogd voor de maanden september t/m november 2022; 3. De ontwerprapportage Regionaal Risicoprofiel gebruiken voor het in het beleidsplan Veiligheid 2023- 2026 op te nemen beleid; 4. Definitieve besluitvorming te laten plaatsvinden in het Algemeen Bestuur van 15 december 2022.
Inleiding	<p>Wat is een risicoprofiel?</p> <p>Het Regionaal Risicoprofiel bestaat uit een inventarisatie en analyse van de in een veiligheidsregio aanwezige risico's, inclusief relevante risico's uit aangrenzende gebieden. Bij de totstandkoming van het Risicoprofiel voor veiligheidsregio Fryslân (VRF) is de methodiek van de landelijke handreiking Regionaal Risicoprofiel gebuikt.</p> <p>Op basis van de risico's in het Risicoprofiel kan het bestuur van de Veiligheidsregio strategische beleidskeuzes maken over de</p>

ambities voor de risico- en crisisbeheersing en de inspanningen van gemeenten, samenwerkingspartners en veiligheidsregio op elkaar afstemmen.

Wijzigingen t.o.v. vorige Regionaal Risicoprofiel VRF

Uit de expertsessies met partners en de consultaties bij o.a. de Friese gemeenten is gebleken dat drie ontwikkelingen nu en in de toekomst van invloed zijn op het risicobeeld:

Cyber

De verwevenheid tussen de fysieke leefomgeving en de digitale wereld neemt elk jaar verder toe. Van telecommunicatie, betalen, verkeer en vervoer, vitale infrastructuur tot elementen in de eigen woning als een slimme cv, tv of koelkast; alles staat met alles in verbinding.

De laatste jaren hebben aangetoond dat het per organisatie verschilt hoe goed deze zijn voorbereid op dergelijke scenario's, en dat meerdere (grote) partijen voor langere tijd niet hebben kunnen werken volgens hun reguliere processen. Dit alles maakt het belang van de digitale veiligheid van overheid, instelling en burger de komende jaren alleen maar groter.

Polarisatie van de samenleving

Het hebben van een eigen mening is een groot goed. Dit is ook met reden geborgd in onze Grondwet als het gaat om de vrijheid van meningsuiting (art. 7) en het recht op betogen en demonstreren (art. 9). De afgelopen jaren valt te zien dat mensen, mede door de komst van sociale media, steeds sneller een eigen mening vormen en het niet altijd eens zijn met beslissingen vanuit de overheid of andere instanties.

Klimaatverandering

Het klimaat ontwikkelt en verandert continu. In onze regio komt extreem weer steeds vaker voor, met bijvoorbeeld grote hoeveelheden neerslag en wateroverlast als gevolg. De laatste jaren hebben laten zien dat de verandering van het klimaat een steeds nadrukkelijker druk legt op de hulpdiensten door grote stormen in de zomer en wateroverlast door hevige regenbuien. Daarnaast speelt ook het fenomeen droogte steeds meer, wat invloed heeft op hittegolven en natuurbranden binnen de regio.

Deze ontwikkelingen zijn meegenomen in deze actualisatie van het Regionaal Risicoprofiel VRF.

De volledige inventarisatie en analyse hebben geleid tot dertig scenario's. Ten opzichte van het vorige risicoprofiel hebben er een aantal veranderingen plaatsgevonden. De nieuw toegevoegde scenario's zijn:

- Incident wegverkeer
- Vervuiling Waddenzee (voorheen: olievervuiling Waddenzee)
- Incident vliegtuig (voorheen: incident vliegshow)
- Rellen (voorheen: voetbalrellen)

Enkele scenario's zijn wat betreft de waarschijnlijkheid hoger ingeschaald, dit betreffen de scenario's: uitval spraak- en datacommunicatie(cyber), brand in kwetsbare objecten en aanslag. Voor alle drie scenario's geldt dat deze van 'mogelijk' naar

	<p>'waarschijnlijk zijn gegaan in het risicodiagram.</p> <p>Publiekswebsite risicoprofiel Het Regionaal Risicoprofiel krijgt in een toegankelijke vorm een plek op de website van Veiligheidsregio Fryslân. Op een kaart van Fryslân worden alle risico's die voor Fryslân relevant zijn weergegeven. Vervolgens is over elk risico aanvullende informatie te lezen, waarbij ook wordt verwezen naar informatie over wat mensen zelf moeten doen als dit betreffende risico zich daadwerkelijk voordoet. Op de website wordt ook per gemeente aangegeven welke risico's relevant zijn.</p> <p>Enquête onder inwoners De VRF werkt samen met inwoners aan een gezond en veilig Fryslân. Uniek voor dit risicoprofiel is de samenwerking met het VRF-inwonerspanel. Het VRF-inwonerspanel is namelijk gevraagd hoe zij denken over de risico's in hun omgeving. 180 Friezen deden mee aan het onderzoek en hebben een enquête ingevuld. De uitkomsten worden gebruikt bij het verbeteren van de communicatie over de risico's en/of voorkomen daarvan en bij het verbeteren van de daaraan gekoppelde handelingsperspectieven.</p>
<p>Beoogd effect</p>	<p>Het Regionaal Risicoprofiel geeft inzicht in de aanwezige risico's. Zowel in Fryslân als in de omliggende gebieden. Met het Regionaal Risicoprofiel kunnen de veiligheidsbesturen strategische besluiten nemen over het gezamenlijke beleid van de Veiligheidsregio en haar partners om risico's te verminderen en beter voorbereid te zijn op rampen en crises.</p>
<p>Argumenten</p>	<p><i>1.1 Conform de Wet veiligheidsregio's (art. 15) dient het bestuur ten minste eenmaal in de vier jaar een regionaal risicoprofiel vast te stellen.</i> En daarom ligt de ontwerprapportage Regionaal Risicoprofiel Veiligheidsregio Fryslân voor. Voorafgaand aan de Bestuurscommissie Veiligheid hebben de leden van het Overleg Crisisbeheersing en de Directie Crisisbeheersing zich gecommitteerd aan de inhoud.</p> <p><i>1.2 Het regionaal risicoprofiel geeft inzicht in de aanwezige risico's zowel in de eigen regio als in de omliggende gebieden.</i> Hiermee kan de VRF strategische besluiten nemen over het gezamenlijke beleid van de veiligheidsregio en haar partners om risico's te verminderen en beter voorbereid te zijn op rampen en crises.</p> <p><i>1.3 Het regionaal risicoprofiel is tot stand gekomen via een breed traject.</i> Bij de herziening zijn meerdere partners betrokken, zowel overheden als niet-overheden. Er zijn vijf expertbijeenkomsten georganiseerd:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Natuurlijke/gebouwde/technologische omgeving - Sociaal maatschappelijk - Gezondheid - Verkeer, vervoer en luchtvaart - Water en nutsvoorzieningen (i.s.m. Wave project hoogwater en evacuatie.) <p>Met een schriftelijke consultatieronde is input opgehaald. Het</p>

	<p>samenwerken aan de totstandkoming van het regionaal risicoprofiel maakt dat het een breed gedragen product is en dat iedereen hiermee uit de voeten kan.</p> <p><i>2.1 Het bestuur van de Veiligheidsregio kan het risicoprofiel pas vaststellen na overleg met de raden van de deelnemende gemeenten en na zienswijze van directe samenwerkingspartners. Het aanbieden van het risicoprofiel aan de gemeenteraden en partners is gepland in de periode september t/m november 2022.</i></p> <p><i>2.2 Door het ontwerp Regionaal Risicoprofiel gelijktijdig aan te bieden met het ontwerp Beleidsplan Veiligheid voor het overleg met de gemeenteraad kunnen de gemeenten in één keer reageren.</i></p> <p><i>3.1 In de Wet veiligheidsregio's is aangegeven dat het beleidsplan mede is gebaseerd op een door het bestuur van de Veiligheidsregio vastgesteld regionaal risicoprofiel. Gemeenteraden kunnen hun wensen kenbaar maken omtrent het in het beleidsplan op te nemen beleid. En ook partners kunnen hun zienswijze kenbaar maken. In het proces om te komen tot een nieuw beleidsplan zal het regionaal risicoprofiel een rol krijgen.</i></p> <p><i>4.1 De VRF beschikt over een actueel regionaal risicoprofiel. Na bestuurlijke vaststelling beschikt de VRF over een actueel regionaal risicoprofiel.</i></p>
Kanttelingen/risico's	N.v.t.
Financiële consequenties	<p>Geen financiële consequenties.</p> <p>Het risicoprofiel is een feitelijke weergave van de risico's die in de Veiligheidsregio Fryslân aan de orde zijn. Het brengt alleen de risico's in beeld en trekt hier conclusies uit voor wat betreft mogelijke gevolgen. De keuzes voor te voeren beleid, worden uiteindelijk in het beleidsplan vastgelegd.</p>
Vervolgaanpak/uitvoering	<p>Eind januari begin februari worden raadsbijeenkomsten georganiseerd om input op te halen voor het beleidsplan.</p> <p>Door de consultatieronde medio september t/m november 2022 te koppelen die van het beleidsplan kunnen de gemeenteraden en overige partners in één keer reageren.</p> <p>Door de combinatie wordt het voor de gemeenteraden en onze partners beter inzichtelijk hoe er wordt omgegaan met de doorwerking van de risico's.</p>
Communicatie	<p>1. Uitkomsten van de enquête onder inwoners wordt dmv een nieuwsbericht op de website van de VRF geplaatst.</p> <p>2. Het Risicoprofiel krijgt in een toegankelijke vorm een plek op de website van VRF.</p>
Besluit	
Paraaf secretaris	
Kopie naar auteur	

Regionaal Risicoprofiel 2022-2025

Veiligheidsregio Fryslân

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
1. Inleiding	6
Doel	6
Wat is het risicoprofiel?	6
Werkwijze	7
Proces herziening en vaststelling	7
Inventarisatie	7
Risicobeeld	8
Risicoanalyse	8
Capaciteitenanalyse	9
2. Typering Veiligheidsregio Fryslân	10
Veiligheidsregio Fryslân	10
Klimaatverandering	10
Cyber en connectiviteit	11
Polarisatie van de samenleving	13
3. Risicobeeld van Fryslân	14
Natuurlijke omgeving	14
Gebouwde omgeving	14
Technologische omgeving	14
Vitale infrastructuur	14
Verkeer en vervoer	14
Gezondheid	15
Sociaal-maatschappelijk	15
Risicodiagram	18
4. Afsluiting	19
Bijlagen	20

Samenvatting

Het regionaal risicoprofiel van Veiligheidsregio Fryslân biedt inzicht in de aanwezige risico's binnen het werkgebied van de veiligheidsregio. Op basis van dit risicoprofiel kan het bestuur strategische beleidskeuzes maken over het te voeren beleid om deze risico's (verder) te voorkomen of het beperken van de effecten van mogelijke incidenten. Daarnaast biedt het risicoprofiel ook een solide basis voor de risicocommunicatie door de veiligheidsregio of gemeente naar haar burgers. Het regionaal risicoprofiel wordt elke vier jaar herzien.

Voor de komende periode van 2022 - 2025 is de vormgeving van het product aangepast ten opzichte van de voorgaande risicoprofielen. In dit rapport is een compacte maar zo compleet mogelijk beeld gegeven van de aanwezige risico's binnen Veiligheidsregio Fryslân, om de leesbaarheid van het product te bevorderen. De volledige risico-inventarisatie, risicoanalyse, capaciteitanalyse en gemeente gebiedsbeelden zijn opgenomen in de bijlagen behorende bij dit rapport.

Inventarisatie

Bij het inventariseren van de risico's wordt de landelijke Handreiking Regionaal Risicoprofiel gehanteerd. Bij deze inventarisatie wordt er gekeken naar de vragen:

- Wat kan ons overkomen? Welke soorten branden, rampen en crises kunnen zich in de regio en omliggende gebieden voordoen?
- Welke risicovolle situaties zijn er in de regio en omliggende gebieden aanwezig?
- Welke toekomstige ontwikkelingen kunnen zich daarin voordoen?

Het gaat hierbij alleen om een overzicht van risicovolle situaties met de daarbij behorende kwetsbaarheden die kunnen leiden tot een ramp, crisis of groot incident. In de risicoanalyse wordt aan de hand van de inventarisatie een analyse gemaakt van de omvang van de risico's. Dit gebeurt door, per scenario, inzichtelijk te maken wat de impact en de waarschijnlijkheid van een scenario is op basis van zes vitale belangen, behorende bij de landelijke methodiek. Daarnaast wordt er een capaciteiteninventarisatie gemaakt op de manier van voorkomen en bestrijden per scenario. Bij deze risicoanalyse wordt veelvuldig gebruik gemaakt van de kennis en kunde van onze partners. Hieruit volgt een risicodiagram waarin alle relevante scenario's zijn weggezet op impact versus waarschijnlijkheid.

Toekomstige ontwikkelingen

Naast inventariseren en analyseren van de aanwezige risico's binnen de regio, wordt er ook gekeken naar toekomstige ontwikkelingen. Deze kunnen nu of in de toekomst van invloed zijn op de mate van impact en waarschijnlijkheid van één van de risico's. Uit de expertsessies met partners en de consultaties bij o.a. de Friese gemeenten zijn er drie onderliggende ontwikkelingen die mogelijk nu en in de toekomst van invloed kunnen zijn op het risicobeeld:

- Cyber en connectiviteit
- Klimaatverandering
- Polarisatie van de samenleving

Deze zijn meegenomen in deze actualisatie van het regionaal risicoprofiel.

Scenario's

De volledige inventarisatie en analyse hebben geleid tot dertig scenario's die zijn weergegeven in het risicodiagram in hoofdstuk 3 van dit document. Ten opzichte van het vorige risicoprofiel hebben er een aantal veranderingen plaatsgevonden. De nieuw toegevoegde scenario's zijn:

- Vervuiling Waddenzee
- Incident vliegtuig
- Incident wegverkeer
- Rellen

Enkele scenario's zijn wat betreft de waarschijnlijkheid hoger ingeschaald, dit zijn de volgende scenario's:

- Aanslag
- Uitval spraak- en datacommunicatie
- Brand in kwetsbare objecten

Voor alle drie scenario's geldt dat deze van 'mogelijk' naar 'waarschijnlijk zijn gegaan in het risicodiagram. Voor het **Risicodiagram** kijk op de volgende pagina of op pagina 18.

REGIONAAL RISICOPROFIEL 2022-2025

Regionale risicokenmerken

Waterrijk gebied

Toeristenseizoen

Veel evenementen

Uitgestrekt gebied

Waddeneilanden

**Input vanuit
5 expertsessies**
(35 organisaties
en meer dan
80 experts)

Ontwikkelingen die van invloed kunnen zijn

Cyber en
connectiviteit

Klimaat-
verandering

Polarisatie van
de samenleving

3 risico's met een hogere waarschijnlijkheid

Uitval spraak- en
datacommunicatie
(Cyber en connectiviteit)

Brand in kwetsbare
objecten

Aanslag

4 nieuwe risico's

Incident wegverkeer

Vervuiling Waddenzee
(voorheen: olieramp Waddenzee)

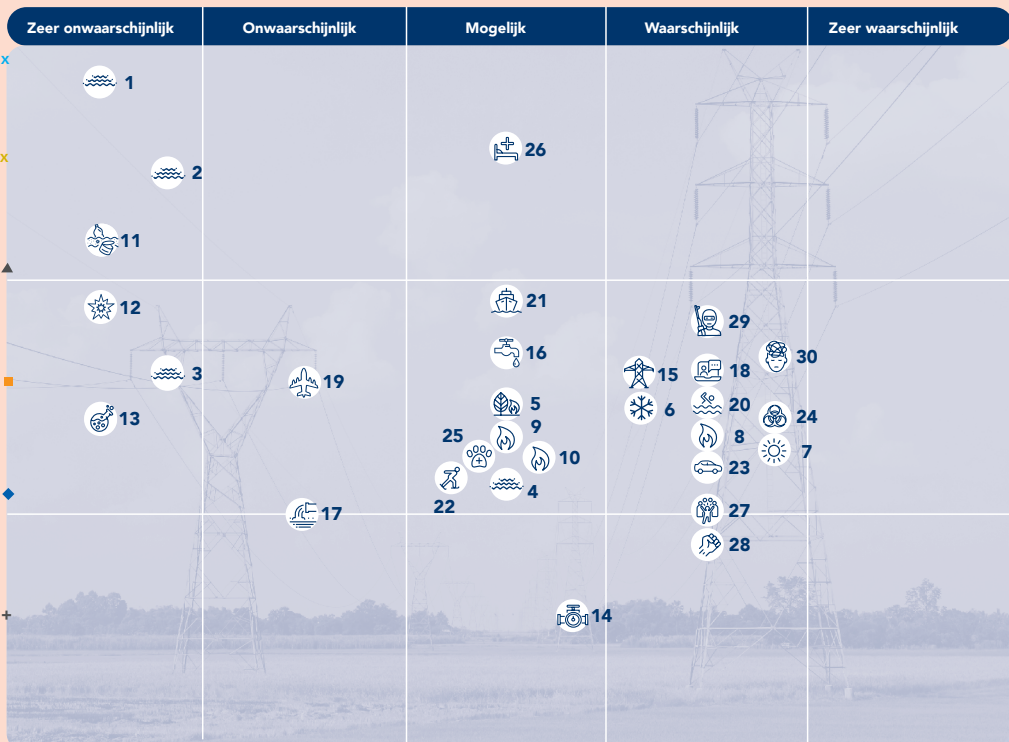
Incident vliegtuig
(voorheen: incident vliegshow)

Rellen
(voorheen: geweldadigheden
voetbal)

Risicodiagram

IMPACT

Vervolg

Het definitieve risicoprofiel vormt input voor het beleidsplan veiligheid 2023 - 2026.
Definitieve vaststelling: Bestuurscommissie veiligheid december 2022.

1. Inleiding

Doel

Het doel van een regionaal risicoprofiel is om inzicht te bieden in de aanwezige risico's binnen het grondgebied van een veiligheidsregio. Het inzicht kan het bestuur strategische beleidskeuzes maken over het te voeren beleid op deze risico's (verder) te voorkomen of het beperken van de uitwerkingen van mogelijke incidenten. Daarnaast biedt het risicoprofiel ook een solide basis voor de risicocommunicatie door een veiligheidsregio of gemeente naar haar burgers.

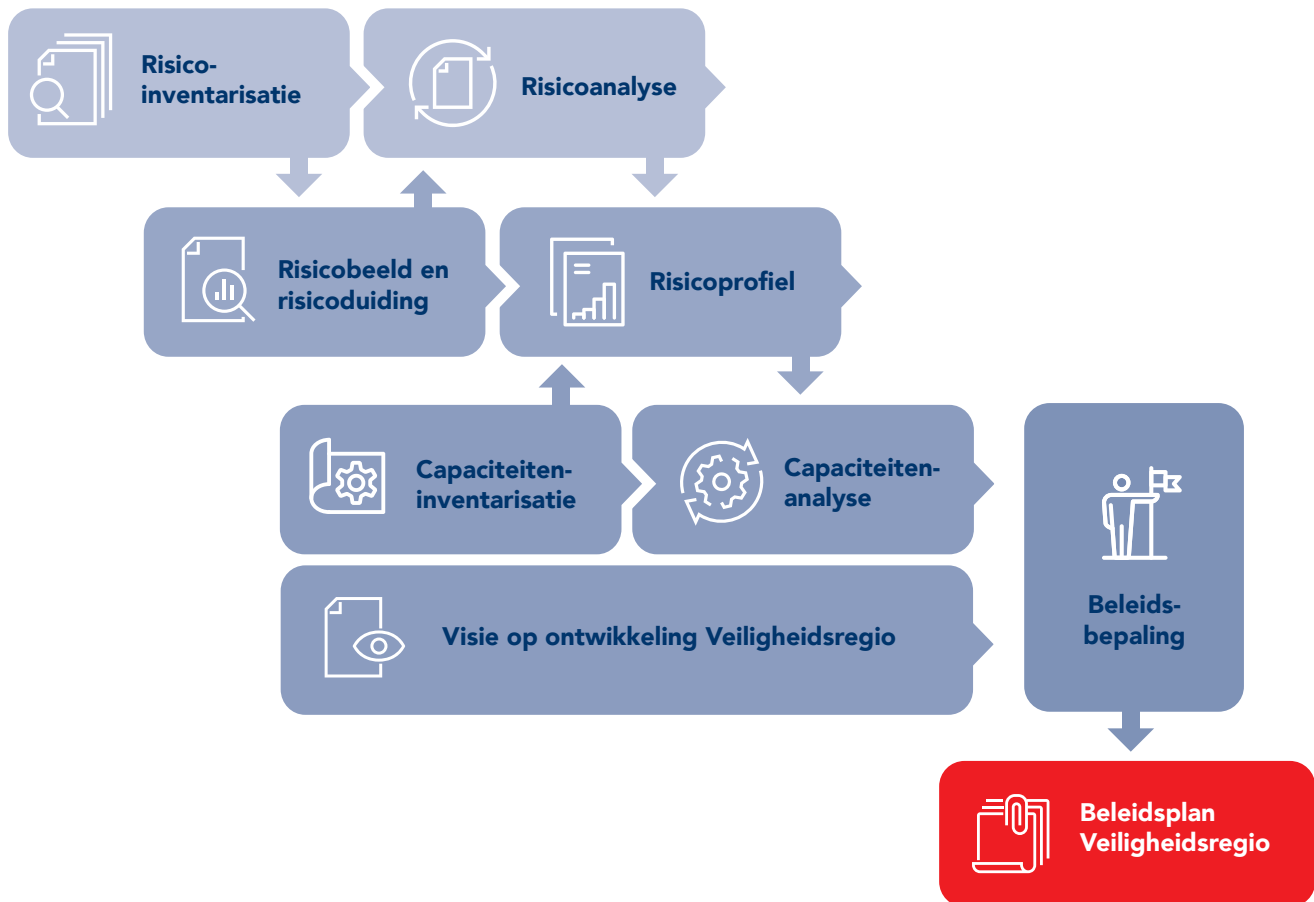
Wat is het risicoprofiel?

Het risicoprofiel is de inventarisatie en analyse van (alle) aanwezige risico's binnen een veiligheidsregio. Hierbij zijn ook de risico's van de naastgelegen veiligheidsregio's meegenomen. Voor Fryslân is dit bijvoorbeeld een overstroming vanuit zee, die zich niet alleen in Fryslân zelf kan voordoen maar zich ook in de provincie Groningen kan voordoen.

De inventarisatie van de risico's omvat een overzicht van de aanwezige risicovolle situaties en de daarbij horende soorten incidenten die zich voor kunnen doen op het grondgebied van de veiligheidsregio. Bijvoorbeeld het gebruik van gevaarlijke stoffen binnen Fryslân kan leiden tot een grote explosie of lekkage van gevaarlijke stoffen met daarbij horende risico's voor de omgeving.

De analyse vergelijkt, beoordeelt en interpreteert de verschillende soorten risico's en zet deze af op een zogenaamd risicodiagram. Hierdoor worden alle verschillende risico's - uiteenlopend van een overstroming tot een natuurbrand of aanslag - vergelijkbaar in één beeld weergegeven. Met dit beeld kunnen strategische beleidskeuzes gemaakt worden over de ambities en te ondernemen acties door de veiligheidsregio en haar partners.

Het risicoprofiel biedt input voor diverse beleidsstukken waaronder het Beleidsplan Veiligheid. Daarnaast worden de diverse incidentbestrijdingsplannen gebaseerd op de aanwezige risico's binnen Veiligheidsregio Fryslân, waarvoor het regionaal risicoprofiel als basis wordt gebruikt.

Werkwijze

Bovenstaand stroomschema is een visuele weergave van de werkwijze die wordt doorlopen. De zes stappen tot en met de capaciteitenanalyse zijn meegenomen in het regionaal risicoprofiel. De overige stappen vallen buiten het opstellen van het regionaal risicoprofiel.

Proces herziening en vaststelling

Een veiligheidsregio is verplicht om elke vier jaar het regionaal risicoprofiel te herzien en opnieuw vast te stellen. Dit gebeurt door middel van het aangaan van een breed traject. Bij de herziening worden meerdere partners betrokken, zowel overheden als niet-overheden. Ondanks de geldende maatregelen omtrent het coronavirus is het gelukt om alle partners te betrekken in het proces. Dit is gedaan met 'hybride' expertsessies, waarbij er deels mensen fysiek aansloten, maar ook een groot gedeelte online. Daarnaast is er middels een schriftelijke consultatieronde input opgehaald. Het samenwerken aan het regionaal risicoprofiel maakt dat het een breed gedragen product is en dat iedereen hiermee uit de voeten kan.

Inventarisatie

Per veiligheidsthema wordt op basis van een uitgebreide inventarisatie het risicobeeld weergegeven. De inventarisatie heeft plaatsgevonden aan de hand van de landelijke Handreiking Regionaal Risicoprofiel. Het gaat in dit hoofdstuk om de vraag:

- Wat kan ons overkomen? Welke soorten branden, rampen en crises kunnen zich in de regio en omliggende gebieden voordoen?
- Welke risicovolle situaties zijn er in de regio en omliggende gebieden aanwezig?
- Welke toekomstige ontwikkelingen kunnen zich daarin voordoen?

Het gaat hierbij alleen om een overzicht van risicovolle situaties met de daarbij behorende kwetsbaarheden die kunnen leiden tot een ramp, crisis of groot incident. Overige brandrisico's, zoals ook is geadviseerd vanuit het landelijke project, vallen buiten het regionaal risicoprofiel. Deze risico's zijn in een ander traject in beeld gebracht (Incidentrisicoprofiel Fryslân) en worden ook binnen dat kader verder doorontwikkeld.

Risicobeeld

Het risicobeeld is een overzicht van de risico's op rampen en crisis waar de Friese gemeenten mee te maken kunnen krijgen. Dit overzicht is voor elke gemeente opgebouwd uit een beschrijving per thema en een visuele weergave per thema.

Voor de inventarisatie die ten grondslag ligt aan dit overzichtsdokument is o.a. gebruik gemaakt van de professionele risicokaart, databases van het CBS, Politiregistraties, prognoses KNMI en van bestaande (ramp)bestrijdingsplannen en incidentbestrijdingsplannen. Daarnaast is er actief input opgehaald bij partners in de vorm van expertsessies en consultatierondes.

Risicoanalyse

In de risicoanalyse wordt aan de hand van de inventarisatie een analyse gemaakt van de omvang van de risico's. Dit gebeurt door, per scenario, inzichtelijk te maken wat de impact en de waarschijnlijkheid van een scenario is. Om dit te kunnen bepalen wordt aan de hand van de landelijke handreiking een analyse gemaakt over een zestal vitale belangen en bijbehorende impactcriteria.

Impact

Vitale belangen	Impactcriteria
Territoriale veiligheid	Aantasting van de integriteit van het grondgebied
Fysieke veiligheid	<ul style="list-style-type: none"> • Doden • Ernstig gewonden en chronisch zieken • Lichamelijk lijden (gebrek aan primaire levensbehoeften)
Economische veiligheid	Kosten
Ecologische veiligheid	Langdurige aantasting van natuur en milieu (flora en fauna)
Sociale politieke stabiliteit	<ul style="list-style-type: none"> • Verstoring van het dagelijks leven • Aantasting van positie van het lokale en regionale openbaar bestuur • Sociaal psychologische impact
Veiligheid cultureel erfgoed	Aantasting cultureel erfgoed

Om de bovenstaande criteria meetbaar te maken, wordt elk criterium (per scenario) ingeschaald in vijf klassen: A-B-C-D-E. Hierbij geldt de volgende doorvertaling van deze klassen:

- A: Beperkt gevolg
- B: Aanzienlijk gevolg
- C: Ernstig gevolg
- D: Zeer ernstig gevolg
- E: Catastrofaal gevolg

Waarschijnlijkheid

Om een zo gedegen mogelijke afweging te maken worden de volgende bronnen gebruikt per scenario om de waarschijnlijkheid te kunnen bepalen:

- Casuïstiek
- Statistiek
- Faalgegevens
- Strategieën en actoranalyses
- Expertjudgement

Voorals statistiek, casuïstiek en expertjudgement zijn voor de totstandkoming van de scenario's gebruikt. Hieronder zijn de waarschijnlijkheidsklassen in een kort overzicht weergegeven:

Klasse	% waarschijnlijkheid	Kwalitatieve omschrijving
A	< 0.05	Zeer onwaarschijnlijk
B	0.05 - 0.5	Onwaarschijnlijk
C	0.5 - 5	Mogelijk
D	5 - 50	Waarschijnlijk
E	50 - 100	Zeer waarschijnlijk

Een uitgebreide uitwerking van de systematiek en de scenario's is terug te vinden in de risicoanalyse.

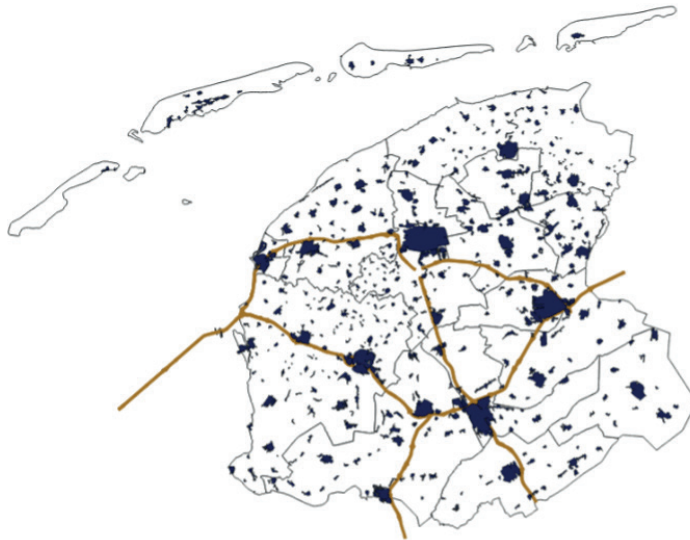
Capaciteitenanalyse

In de capaciteitenanalyse wordt per scenario een beeld geschetst waaruit blijkt of de capaciteit voldoende is of niet en wat daar eventueel aan moet worden gedaan om deze op het minimale niveau te krijgen. Bij het bepalen van de capaciteiten wordt ingezoomd op welke repressieve capaciteit voorhanden is en wat er aan 'de voorkant' aan kan worden gedaan. Bij dit laatste moet gedacht worden aan voorbereiding op en voorkoming van incidenten. In de conclusie wordt tot slot een overzicht gegeven van alle capaciteiten.

2. Typering Veiligheidsregio Fryslân

Veiligheidsregio Fryslân

De bestuurlijke grenzen van Veiligheidsregio Fryslân vallen samen met die van de Provincie Fryslân. De regio bestaat uit 18 gemeenten en kenmerkt zich vooral als rurale regio met een aantal sterke stedelijke kernen, waaronder Leeuwarden, Heerenveen, Drachten en Sneek. Het inwoneraantal bedraagt ongeveer 651.000 personen (CBS, 2021). Daarnaast bestaat een groot deel van de regio uit water in de vorm van een aantal grote meren. Deze meren, in combinatie met de Waddenzee, maken dat de provincie gedurende het hele jaar in trek is bij toeristen die vooral in het zomerseizoen in grote getale in de provincie recreëren. Daarnaast maken vier Waddeneilanden onderdeel uit van de veiligheidsregio.

Cyber en connectiviteit

De verwevenheid tussen de fysieke leefomgeving en de digitale wereld neemt elk jaar verder toe. Van telecommunicatie, betalen, verkeer en vervoer en vitale infrastructuur tot elementen in de eigen woning als een slimme cv, tv of koelkast; alles staat met elkaar in verbinding. In 2021 heeft het CSBN (cybersecuritybeeld Nederland) andermaal aangetoond dat gerichte aanvallen op onderdelen van deze digitale wereld het dagelijkse leven ernstig kunnen aantasten. Ransomware bij grote bedrijven, instellingen (of particulieren) en hacks bij voedingsmiddelentoeleveranciers laten zien hoe makkelijk het is om elementaire processen te onderbreken. Daarnaast vindt steeds vaker diefstal van persoonsgegevens plaats, waardoor inloggegevens of bijvoorbeeld creditcardgegevens in verkeerde handen vallen.

De laatste jaren hebben aangetoond dat het per organisatie verschilt hoe goed deze zijn voorbereid op dergelijke scenario's, en dat meerdere (grote) partijen voor langere tijd niet hebben kunnen werken volgens hun reguliere processen. Dit alles maakt het belang van de digitale veiligheid van overheid, instelling en burger de komende jaren alleen maar groter.

De veiligheidsregio bereidt zich achter de schermen steeds meer en beter voor op deze vaak onzichtbare dreiging en maakt daarbij gebruik van het brede netwerk aan partners, waaronder providers en diverse handreikingen zoals de Handreiking Cybersecuritymaatregelen van de NCSC.

Klimaatverandering

Het klimaat ontwikkelt en verandert continu. In de regio komt extreem weer steeds vaker voor, met bijvoorbeeld grote hoeveelheden neerslag en wateroverlast als gevolg. Een groot deel van de regio ligt onder zeeniveau, waardoor het afvoeren van water en vasthouden van water in drogere perioden belangrijk zijn voor een regio als Fryslân.

De laatste jaren hebben laten zien dat de verandering van het klimaat een steeds grotere druk legt op de hulpdiensten, door grote stormen in de zomer en wateroverlast door hevige regenbuien. Daarnaast speelt ook het fenomeen droogte steeds meer, wat invloed heeft op hittegolven en natuurbranden binnen de regio. Een andere bijkomstigheid van de veranderingen in het klimaat is dat duurzaamheid een steeds grotere rol krijgt binnen onze samenleving. Het toepassen van nieuwe energiebronnen en het vervangen van fossiele brandstoffen gaat met een sneltreinvaart. Dit brengt risico's met zich mee die van invloed kunnen zijn op de fysieke leefomgeving.

Dit alles leidt ertoe dat het thema klimaatverandering op meerdere plekken terug komt in de inventarisatie van risico's, maar ook in de analyse van die risico's. Daarom maakt het deel uit van meerdere scenario's.

Nationaal Coördinator
Terrorisbestrijding en Veiligheid
Ministerie van Justitie en Veiligheid

Cyberaanvallen tasten zenuwstelsel maatschappij aan

De digitale dreiging blijft zich ontwikkelen.

Aanvallen van statelijke actoren en cybercriminelen kunnen organisaties en ketens langdurig schaden.

Ze nemen de tijd om netwerken van slachtoffers binnen te komen en brengen daar vaak langere tijd ongezien in door. Ook cybercriminelen kunnen zorgen voor ontwrichting van de maatschappij. Ze zijn vaak net zo vaardig als statelijke actoren, richten zich ook op vitale processen en werken nauw samen met staten.

Digitale en fysieke wereld zijn onscheidbaar.

Digitale processen vormen het zenuwstelsel van de maatschappij.

Ze zijn onmisbaar voor het ongestoord functioneren van de samenleving. Het niet naar behoren werken van digitale processen heeft een grote impact. Organisaties kunnen hun werk niet doen, persoonsgegevens komen op straat te liggen en voorzieningen kunnen uitvallen.

Cybersecuritybeeld Nederland 2021

Het CSBN biedt inzicht in digitale dreigingen, belangen en weerbaarheid. Het accent ligt daarbij op de nationale veiligheid.

De weerbaarheid is nog onvoldoende.

Ondanks positieve ontwikkelingen blijkt uit de cyberincidenten die Nederland hebben geraakt dat de weerbaarheid nog niet voldoende is.

Basismaatregelen worden niet voldoende genomen, zoals het gebruik van sterke wachtwoorden en het tijdig patchen van kwetsbaarheden. Daarnaast bestaan er grote verschillen in mate van weerbaarheid tussen bedrijven en organisaties.

Wat betekent dit voor u en uw organisatie?

Gebruik de drie dreigingsscenario's en beantwoord de kernvragen. Ga na of het scenario zich bij uw organisatie kan voordoen, welke voorbereidingen u heeft getroffen en wat u doet als het onverhoopt misgaat.

Het CSBN is een jaarlijkse publicatie van de NCTV en is opgesteld door de NCTV en het NCSC.

Lees het hele CSBN op nctu.nl

Polarisatie van de samenleving

Het hebben van een eigen mening is een groot goed. Dit is ook met reden geborgd in onze Grondwet als het gaat om de vrijheid van meningsuiting (art. 7) en het recht op betogen en demonstreren (art. 9). De afgelopen jaren valt te zien dat mensen, mede door de komst van sociale media, steeds sneller een eigen mening vormen en het niet altijd eens zijn met beslissingen vanuit de overheid of andere instanties. Verschillen tussen opvattingen worden vaker versterkt en uitvergroot in het politiek debat maar zeker ook in de vorm van (anti) corona demonstraties en discussies over het mogelijk onderscheid tussen wel- en niet gevaccineerde personen. Kortom: de maatschappij verandert continu.

Een bijkomend effect hiervan is tijdens de Coronacrisis goed te zien geweest in de vorm dat groepen mensen maatregelen niet accepteren en niet meewerken. Andere minder recente voorbeelden hierin zijn het niet meewerken aan de evacuatie van een gebied dat dreigt te overstromen, verzet tegen bepaalde risicobronnen in de fysieke leefomgeving en mogelijk meer ongeregelheden tijdens demonstraties.

3. Risicobeeld van Fryslân

Natuurlijke omgeving

Binnen het thema natuurlijke omgeving zijn 5 crisistypen gedefinieerd: overstromingen, natuurbranden, extreem weer, plagen en dierziekten. Op basis van de inventarisatie blijkt dat plagen en dierziekten een relatief beperkte impact zouden hebben op de regio, waar bijvoorbeeld overstromingen - met relatief veel vierkante kilometers binnen het overstromingsgebied - een relatief hoge impact zal hebben op de regio.

Dit maakt dat er voor de crisistypen plagen en dierziekten geen specifieke scenario's worden meegenomen in de risicoanalyse. Voor extreem weer, natuurbranden en overstromingen worden per type wel één of meer scenario's uitgewerkt. Extreem weer en de vele vormen daarvan zullen de komende jaren nadrukkelijk de aandacht houden, omdat recente voorbeelden laten zien dat de frequentie van extreem weer toe lijkt te nemen en ook de impact langzaam groter lijkt te worden. Dit is echter vaak nog heel lokaal, waardoor een plek in het regionaal risicoprofiel nog niet op alle vlakken op zijn plaats is.

	Crisistype	Incidenttype	Scenario
	Overstromingen	Overstroming vanuit zee	1. Overstroming uit zee - Dijkdoorbraak vaste land 2. Overstroming uit zee - Dijkdoorbraak waddeneiland 3. Overstroming uit zee - Defecte sluis Harlingen
		Onderlopen polder	4. Overstroming polder - Bezwijken polderdijk
	Natuurbranden	Bosbrand	5. Natuurbrand
	Extreem weer	Koudegolf, sneeuw en ijzel	6. Koudegolf
		Hittegolf	7. Hittegolf

Gebouwde omgeving

Binnen het thema gebouwde omgeving worden 2 crisistypen gedefinieerd: branden in kwetsbare objecten en instorting van gebouwen en kunstwerken. Voor de regio Fryslân zijn drie scenario's uitgewerkt binnen het crisistype branden in kwetsbare objecten. Het scenario brand in kwetsbare objecten is qua waarschijnlijkheid één stap verhoogd.

	Crisistype	Incidenttype	Scenario
	Branden in kwetsbare objecten	Brand in gebouw met niet of verminderd zelfredzame personen	8. Brand in kwetsbaar object
		Brand in gebouw met een grootschalige publieksfunctie	9. Brand bij evenement in gebouw
		Brand in dichte binnensteden	10. Brand in dichte binnenstad

Technologische omgeving

Binnen het thema technologische omgeving zijn er 3 crisistypen gedefinieerd: incidenten met brandbare/explosieve stoffen in de open lucht, incidenten met giftige stoffen in de open lucht en kernincidenten. Op basis van de risico-inventarisatie blijkt dat kernincidenten een beperkte mate van relevantie hebben in de regio. Dit maakt dat er in totaal drie scenario's zijn uitgewerkt binnen dit thema, waaronder een scenario voor een explosie bij een stationaire inrichting. Dergelijke scenario's krijgen ook buiten het regionaal risicoprofiel aandacht in de vorm van bijvoorbeeld rampbestrijdingsplannen en vakbekwaamheidsprogramma's binnen de veiligheidsregio.

	Crisistype	Incidenttype	Scenario
	Incidenten met brandbare/explosieve stoffen in de open lucht	Incident transport over water	11. Vervuiling Waddenzee (<i>Nieuw scenario</i>)
		Incident stationaire inrichtingen	12. Explosie stationaire inrichting
	Incidenten met giftige stoffen in de open lucht	Incident stationaire inrichtingen	13. Toxisch incident inrichting

Vitale infrastructuur

Binnen het thema vitale infrastructuur zijn 6 crisistypen gedefinieerd: verstoring energievoorziening, verstoring drinkwatervoorziening, verstoring rioolwaterafvoer en afvalwaterzuivering, verstoring telecommunicatie en ICT, verstoring afvalverwerking en verstoring voedselvoorziening. Meerdere crisistypen zijn relevant binnen dit thema, waardoor er meerdere scenario's zijn opgenomen in de risicoanalyse. Extra aandacht zal de komende jaren uitgaan naar verstoring en uitval van ICT. De laatste jaren laten zien dat incidenten op dit thema steeds verstrekkender gevolgen hebben voor de maatschappij en het functioneren van bedrijven en instellingen. Het scenario uitval spraak- en datacommunicatie is één stap verhoogd in de waarschijnlijkheid.

	Crisistype	Incidenttype	Scenario
	Verstoring energievoorziening	Uitval gasvoorzieningen	14. Uitval gasvoorziening
		Uitval elektriciteitsvoorzieningen	15. Uitval elektriciteitsvoorziening
	Verstoring drinkwatervoorziening	Verontreiniging in het drinkwaternet	16. Verontreiniging drinkwater
	Verstoring rioolwaterafvoer en afvalwaterzuivering	Uitval afvalwaterzuivering	17. Uitval waterzuivering
	Verstoring telecommunicatie en ICT	Uitval voorzieningen voor spraak- en datacommunicatie	18. Uitval spraak- en datacommunicatie

Verkeer en vervoer

Binnen het thema verkeer en vervoer zijn 4 crisistypen gedefinieerd: luchtvaartincidenten, incidenten op of onder water, verkeersincidenten op land en incidenten in tunnels. Aangezien er in Fryslân geen tunnels aanwezig zijn is dit laatste type niet relevant. Bij de andere typen geldt dat er steeds een of meerdere incidenttypen relevant zijn en dat daar ook scenario's voor zijn opgesteld. Hierbij is het scenario van een verkeersongeval op de weg nieuw opgenomen in het risicoprofiel. Het scenario voor een luchtvaartincident is aangepast en vernieuwd na overleg met partners.

	Crisistype	Incidenttype	Scenario
	Luchtvaart-incidenten	Incident bij start of landing op of om een luchtvaartterrein	19. Incident bij start of landing op of om luchtvaartterrein (Nieuw scenario)
	Incidenten op of onder water	Incident waterrecreatie en pleziervaart	20. Incident waterrecreatie - op groot water
		Incident beroepsvaart (anders dan met gevaarlijke stoffen)	21. Incident beroepsvaart
		Incident waterrecreatie en pleziervaart	22. Incident natuurijs
	Verkeers-incidenten op land	Incident op de weg	23. Incident wegverkeer (Nieuw scenario)

Gezondheid

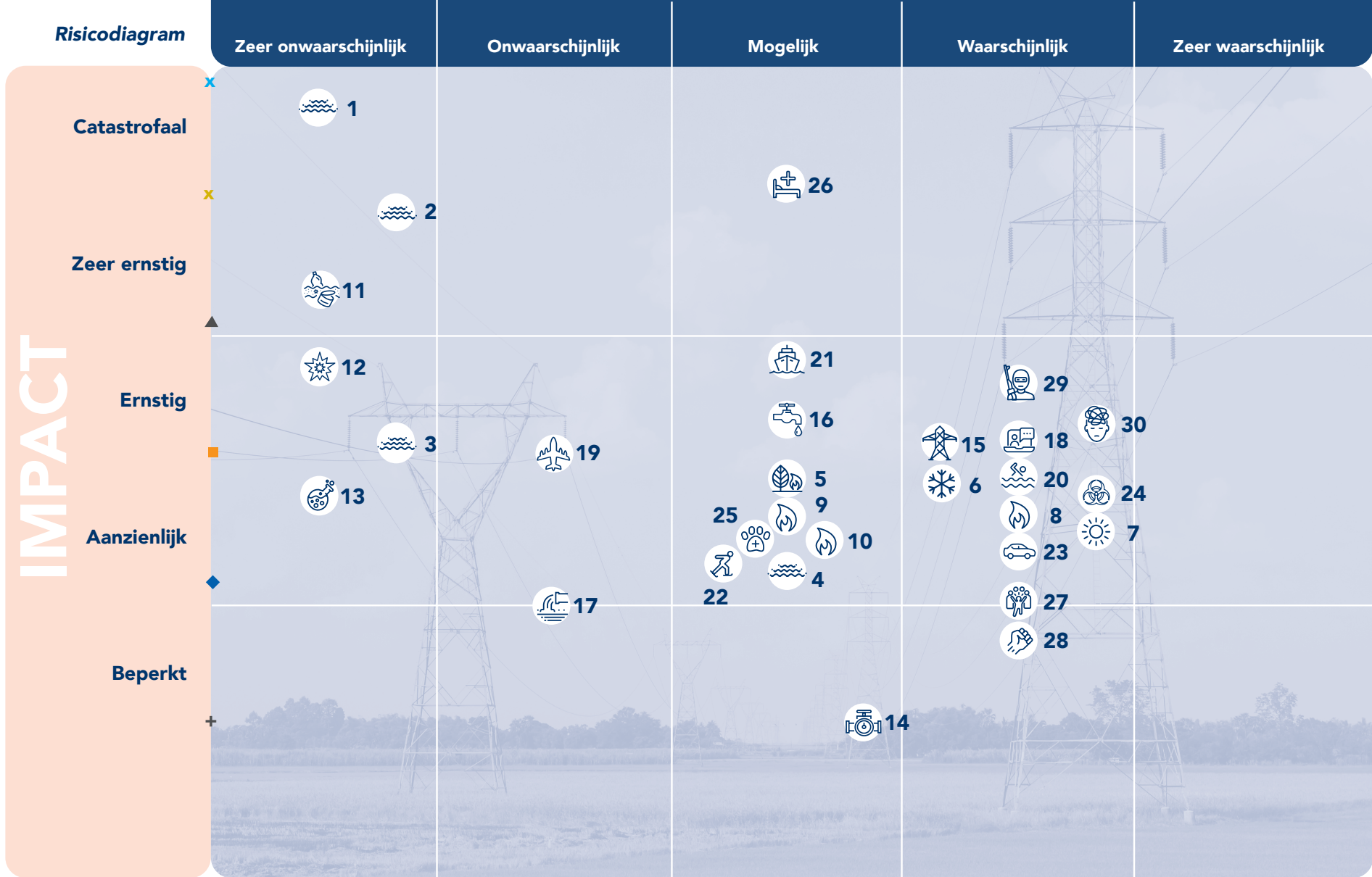
Binnen het thema gezondheid zijn 2 crisistypen gedefinieerd: bedreiging volksgezondheid en ziektegolf. Beide crisistypen zijn relevant binnen dit thema voor de regio, waardoor er meerdere scenario's hiervoor zijn uitgewerkt, waaronder een ziektegolf.

	Crisistype	Incidenttype	Scenario
	Bedreiging volksgezondheid	Besmettingsgevaar via contactmedia	24. Besmettingsgevaar
		Dierziekten overdraagbaar op mens	25. Dierziekten
	Ziektegolf	Ziektegolf besmettelijke ziekte	26. Ziektegolf

Sociaal-maatschappelijk

Binnen het thema sociaal-maatschappelijk zijn 4 crisistypen gedefinieerd: paniek in menigten, verstoring openbare orde, terrorisme/ ernstige criminaliteit en persoon verward gedrag. Aangezien alle crisistypen als relevant worden gezien zijn er meerdere scenario's binnen dit thema uitgewerkt. Nieuw hierin is het scenario rellen rondom demonstraties. Dit scenario is in de plaats gekomen van ongeregelde heden rondom voetbalwedstrijden. Het scenario aanslag is één stap verhoogd in de waarschijnlijkheid.

	Crisistype	Incidenttype	Scenario
	Paniek in menigten	Paniek tijdens grote festiviteiten, concerten en demonstraties	27. Paniek groot evenement
	Verstoring openbare orde	Rel rondom demonstraties en andere manifestaties	28. Rellen rondom demonstraties of manifestaties (<i>Nieuw scenario</i>)
	Terrorisme/ ernstige criminaliteit	Aanslag op plaatsen waar veel mensen bijeenkomen	29. Terreur aanslag
	Persoon verward gedrag	Maatschappelijke onrust	30. Persoon met verward gedrag

Legenda

1 Overstroming uit zee - Dijkdoorbraak vaste land	6 Koudegolf	11 Vervuiling (nieuw scenario)	16 Verontreiniging drinkwater	21 Incident beroepsvaart	26 Ziektegolf
2 Overstroming uit zee - Dijkdoorbraak waddeneiland	7 Hittegolf	12 Explosie stationaire inrichting	17 Uitval waterzuivering	22 Incident natuurijs	27 Paniek groot evenement
3 Overstroming uit zee - Defecte sluis harlingen	8 Brand bij evenement in kwetsbaar object	13 Toxisch incident inrichting	18 Uitval spraak- en datacommunicatie	23 Incident wegverkeer (nieuw scenario)	28 Rellen rondom demonstraties of manifestaties (nieuw scenario)
4 Overstroming polder - Bezwijken polderdijk	9 Brand bij evenement in gebouw	14 Uitval gasvoorziening	19 Incident bij start of landing op of om luchtvaartterrein (nieuw scenario)	24 Besmettingsgevaar	29 Terreur aanslag
5 Natuurbrand	10 Brand in dichte binnenstad	15 Uitval electriciteitsvoorziening	20 Incident waterrecreatie - op groot water	25 Dierziekten	30 Persoon met verward gedrag

4. Afsluiting

Met de herziening van het regionaal risicoprofiel voor Veiligheidsregio Fryslân is er een nieuw risicoprofiel opgeleverd voor de periode 2022 - 2025. Het vaststellen van dit document voor deze periode wil niet zeggen dat de risico's niet zullen veranderen in de tussentijd. Over de genoemde periode zal er jaarlijks een check op de actuele situatie plaatsvinden. Het opstellen van het beleidsplan veiligheid van Veiligheidsregio Fryslân zal een moment zijn waar het regionaal risicoprofiel nogmaals tegen het licht wordt gehouden en waar nodig wordt aangepast, in overleg met de relevante partners. Hierbij wordt ook gemeenten gevraagd mee te denken over de risicoprioritering als input voor het beleidsplan veiligheid.

Bijlagen

- a. Risico-inventarisatie
- b. Risicoanalyse
- c. Gemeentebeelden
- d. Capaciteitenanalyse

REGIONAAL RISICOPROFIEL 2022-2025

Regionale risicokenmerken

Waterrijk gebied

Toeristenseizoen

Veel evenementen

Uitgestrekt gebied

Waddeneilanden

**Input vanuit
5 expertsessies**
(35 organisaties
en meer dan
80 experts)

Ontwikkelingen die van invloed kunnen zijn

Cyber en
connectiviteit

Klimaat-
verandering

Veranderende
maatschappij

3 risico's met een hogere waarschijnlijkheid

Uitval spraak- en
datacommunicatie
(Cyber en connectiviteit)

Brand in kwetsbare
objecten

Aanslag

4 nieuwe risico's

Incident wegverkeer

Vervuiling Waddenzee
(voorheen: olieramp Waddenzee)

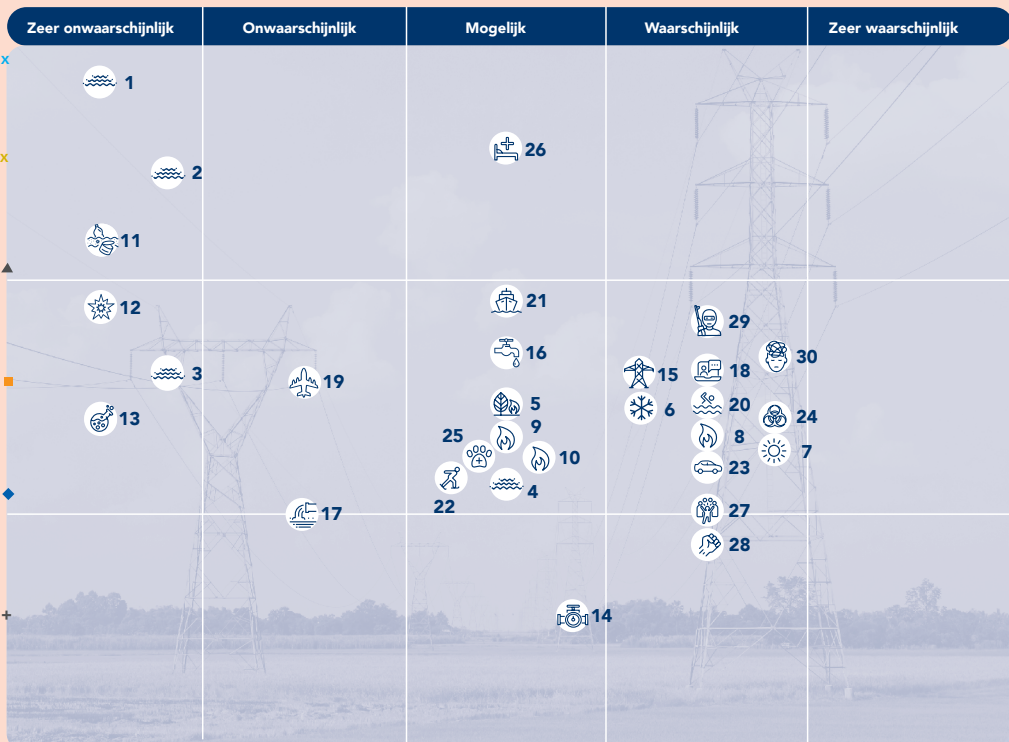
Incident vliegtuig
(voorheen: incident vliegshow)

Rellen
(voorheen: gewelddadigheden
voetbal)

Risicodiagram

IMPACT

Vervolg

Het definitieve risicoprofiel vormt input voor het beleidsplan veiligheid 2023 - 2026.
Definitieve vaststelling: Bestuurscommissie veiligheid december 2022.

Regionaal Risicoprofiel 2022-2025

Veiligheidsregio Fryslân

Bijlage

a. Risico-inventarisatie

Risico-inventarisatie

Regionaal Risicoprofiel

Veiligheidsregio Fryslân

2021

Inhoud

1. Inleiding	7
1.1. Doel.....	7
1.2. Methode	7
2. Natuurlijke omgeving.....	8
2.1 Overstromingen	8
2.1.1. Mogelijke incidenttypen	8
2.1.2. Mate van relevantie in Fryslân	8
2.1.3. Toekomstverwachting.....	9
2.1.4. Conclusie.....	9
2.2 Natuurbranden	10
2.2.1. Mogelijke incidenttypen	10
2.2.2. Mate van relevantie in Fryslân	10
2.2.3. Toekomstverwachting.....	10
2.2.4. Conclusie.....	10
2.3 Extreem weer.....	11
2.3.1. Mogelijke incidenttypen	11
2.3.2. Mate van relevantie in Fryslân	11
2.3.3. Toekomstverwachting.....	14
2.3.4. Conclusie.....	14
2.4 Aardbevingen.....	14
2.4.1. Mate van relevantie in Fryslân	14
2.4.2. Toekomstverwachting.....	15
2.4.3. Conclusie.....	16
2.5 Plaag en ongedierte	16
2.5.1. Mate van relevantie in Fryslân	16
2.5.2. Toekomstverwachting.....	17
2.5.3. Conclusie.....	17
2.6 Ziektegolf in geval van dierziekte	17
2.6.1. Mate van relevantie in Fryslân	18
2.6.2. Toekomstverwachting.....	19
2.6.3. Conclusie.....	19
2.7 Conclusie.....	19
3. Gebouwde omgeving	21
3.1 Brand in kwetsbare objecten.....	21

3.1.1.	Mogelijke incidenttypen	21
3.1.2.	Mate van relevantie in Fryslân	21
3.1.3.	Toekomstverwachting.....	22
3.1.4.	Conclusie.....	22
3.2	Instorting in grote gebouwen en kunstwerken.....	22
3.2.1.	Mogelijke incidenttypen	22
3.2.2.	Mate van relevantie in Fryslân	22
3.2.3.	Toekomstverwachting.....	23
3.2.4.	Conclusie.....	23
3.3	Conclusie.....	23
4.	Technologische omgeving.....	24
4.1	Incidenten met brandbare-/ explosieve stof in open lucht.....	25
4.1.1.	Mogelijke incidenttypen	25
4.1.2.	Mate van relevantie in Fryslân	25
4.1.3.	Toekomstverwachting.....	25
4.1.4.	Conclusie.....	26
4.2	Incidenten met giftige stof in open lucht	26
4.2.1.	Mogelijke incidenttypen	26
4.2.2.	Mate van relevantie in Fryslân	26
4.2.3.	Toekomstverwachting.....	26
4.2.4.	Conclusie.....	26
4.3	Kernincidenten.....	27
4.3.1.	Mogelijke incidenttypen	27
4.3.2.	Mate van relevantie in Fryslân	27
4.3.3.	Toekomstverwachting.....	28
4.3.4.	Conclusie.....	28
4.4	Conclusie.....	28
5.	Vitale infrastructuur	31
5.1.	Verstoring energievoorziening	31
5.1.1.	Mogelijke incidenttypen	31
5.1.2.	Mate van relevantie in Fryslân	31
5.1.3.	Toekomstverwachting.....	31
5.1.4.	Conclusie.....	32
5.2.	Verstoring drinkwatervoorziening.....	32
5.2.1.	Mogelijke incidenttypen	32

5.2.2.	Mate van relevantie in Fryslân	32
5.2.3.	Toekomstverwachting.....	32
5.2.4.	Conclusie.....	32
5.3.	Verstoring rioolwaterafvoer en afvalwaterzuivering	33
5.3.1.	Mogelijke incidenttypen	33
5.3.2.	Mate van relevantie in Fryslân	33
5.3.3.	Toekomstverwachting.....	33
5.3.4.	Conclusie.....	33
5.4.	Verstoring telecommunicatie en ICT: uitval spraak- en datacommunicatie	33
5.4.1.	Mate van relevantie in Fryslân	34
5.4.2.	Toekomstverwachting.....	34
5.4.3.	Conclusie.....	34
5.5.	Verstoring/ uitval afvalverwerking	34
5.5.1.	Mate van relevantie in Fryslân	34
5.5.2.	Toekomstverwachting.....	35
5.5.3.	Conclusie.....	35
5.6.	Verstoring voedselvoorziening: uitval distributie	35
5.6.1.	Mate van relevantie in Fryslân	35
5.6.2.	Toekomstverwachting.....	35
5.6.3.	Conclusie.....	35
5.7.	Conclusie.....	36
6.	Verkeer en vervoer.....	37
6.1.	Luchtvaartincidenten	37
6.1.1.	Mogelijke incidenttypen	37
6.1.2.	Mate van relevantie in Fryslân	37
6.1.3.	Toekomstverwachting.....	37
6.1.4.	Conclusie.....	38
6.2.	Incidenten op of onder water	38
6.2.1.	Mogelijke incidenttypen	38
6.2.2.	Mate van relevantie in Fryslân	38
6.2.3.	Toekomstverwachting.....	39
6.2.4.	Conclusie.....	39
6.3.	Verkeersincidenten op land	39
6.3.1.	Mogelijke incidenttypen	39
6.3.2.	Mate van relevantie in Fryslân	39

6.3.3.	Toekomstverwachting.....	39
6.3.4.	Conclusie.....	39
6.4.	Incidenten in tunnels	39
6.4.1.	Mogelijke incidenttypen	40
6.4.2.	Mate van relevantie in Fryslân	40
6.4.3.	Toekomstverwachting.....	40
6.4.4.	Conclusie.....	40
6.5.	Conclusie.....	40
7.	Gezondheid	42
7.1.	Bedreiging volksgezondheid	42
7.1.1.	Mogelijke incidenttypen	42
7.1.2.	Mate van relevantie in Fryslân	42
7.1.3.	Toekomstverwachting.....	43
7.1.4.	Conclusie.....	43
7.2.	Ziektegolf.....	43
7.2.1.	Mogelijke incidenttypen	43
7.2.2.	Mate van relevantie in Fryslân	43
7.2.3.	Toekomstverwachting.....	43
7.2.4.	Conclusie.....	44
7.3.	Conclusie.....	44
8.	Sociaal maatschappelijke omgeving	45
8.1.	Paniek in menigten, tijdens grote festiviteiten, concerten en demonstraties	45
8.1.1.	Mate van relevantie in Fryslân	45
8.1.2.	Toekomstverwachting.....	46
8.1.3.	Conclusie.....	46
8.2.	Verstoring openbare orde	46
8.2.1.	Mogelijke incidenttypen	46
8.2.2.	Mate van relevantie in Fryslân	46
8.2.3.	Toekomstverwachting.....	47
8.2.4.	Conclusie.....	47
8.3.	Terrorisme/ ernstige criminaliteit.....	47
8.3.1.	Mogelijke incidenttypen	47
8.3.2.	Mate van relevantie in Fryslân	47
8.3.3.	Toekomstverwachting.....	48
8.3.4.	Conclusie.....	48

8.4.	Persoon verward gedrag	48
8.4.1.	Mate van relevantie in Fryslân	48
8.4.2.	Toekomstverwachting.....	48
8.4.3.	Conclusie.....	48
8.5.	Conclusie.....	48

1. Inleiding

In dit document worden aan de hand van de maatschappelijke thema's de risico's binnen de regio Fryslân geïnterpreteerd. Deze maatschappelijke thema's zijn:

1. Natuurlijke omgeving
2. Gebouwde omgeving
3. Technologische omgeving
4. Vitale infrastructuur en voorzieningen
5. Verkeer en vervoer
6. Gezondheid
7. Sociaal-maatschappelijke omgeving

Per veiligheidsthema wordt op basis van een uitgebreide inventarisatie het risicobeeld weergegeven. De inventarisatie heeft plaatsgevonden aan de hand van de landelijke Handreiking Regionaal Risicoprofiel. Het gaat in dit hoofdstuk om de vraag: Wat kan ons overkomen? Welke soorten branden, rampen en crises kunnen zich in de regio en omliggende gebieden voordoen? Welke risicovolle situaties zijn er in de regio en omliggende gebieden aanwezig? Welke toekomstige ontwikkelingen kunnen zich daarin voordoen? Het gaat hierbij alleen om een overzicht van risicovolle situaties met de daarbij behorende kwetsbaarheden die kunnen leiden tot een ramp, crisis of grote brand. Overige brandrisico's, zoals ook is geadviseerd vanuit het landelijke project, vallen buiten het regionaal risicoprofiel. Deze risico's zijn in een ander traject in beeld gebracht (Incidentrisicoprofiel Fryslân) en worden ook binnen dat kader verder doorontwikkeld.

1.1. Doel

Bepalen welke crisis- en incidenttypen voor Friesland relevant zijn.

1.2. Methode

1: Met behulp van indicatoren bepalen of het crisis-/ incidenttype voor Fryslân relevant is.

2: Door inzichtelijk te maken of er demografische en ruimtelijke ontwikkelingen de aankomende 4 jaar te zijn verwachten.

2. Natuurlijke omgeving

De provincie Fryslân kenmerkt zich door haar uitgestrekte weidegronden, bossen, landbouwgronden, duingebieden en natuurlijk de Waddenzee, het IJsselmeer en de kenmerkende Friese Meren. De natuurlijke omgeving is dus een belangrijk aspect in deze open en groene provincie, zowel in het dagelijks leven als voor bijvoorbeeld toerisme.

Binnen dit thema worden een zestal crisistypen onderscheiden. Hieronder zullen deze typen één voor één kort omschreven worden.

2.1 Overstromingen

Een overstroming ontstaat als een onbeheersbare hoeveelheid water het land instroomt. Dit water kan overal vandaan komen, uit zee of uit binnenwateren zoals meren, vaarten of rivieren. Een zeedijk of een boezemkade kan bezwijken, een duin kan wegslaan of het (zee)water kan bij een hevige storm over de dijken heenslaan. Bijkomende gevaren en problemen van een overstroming zijn de kans op uitval van bijvoorbeeld elektriciteit of gas en de mogelijkheid dat ziektes zich via het water gaan verspreiden.

De impact van een (grote) overstroming is enorm. Het grondgebied is voor langere tijd niet bruikbaar, zeker als het een overstroming uit zee betreft. Van de Friese bevolking zal een groot gedeelte getroffen worden, waarbij onderscheid gemaakt kan worden tussen mensen die direct betrokken zijn en in ondergelopen gebied wonen tot mensen die op droge gronden wonen en familie/ kennissen hebben in het ondergelopen gebied. Bijkomend aspect voor hen die op droge gronden wonen is dat waarschijnlijk een beroep gedaan zal worden op allerlei vormen van onderdak. Ook de milieuschade zal aanzienlijk zijn. Bij een overstroming vanuit zee dient ook rekening gehouden te worden met de gevolgen in de regio Groningen.

2.1.1. Mogelijke incidenttypen

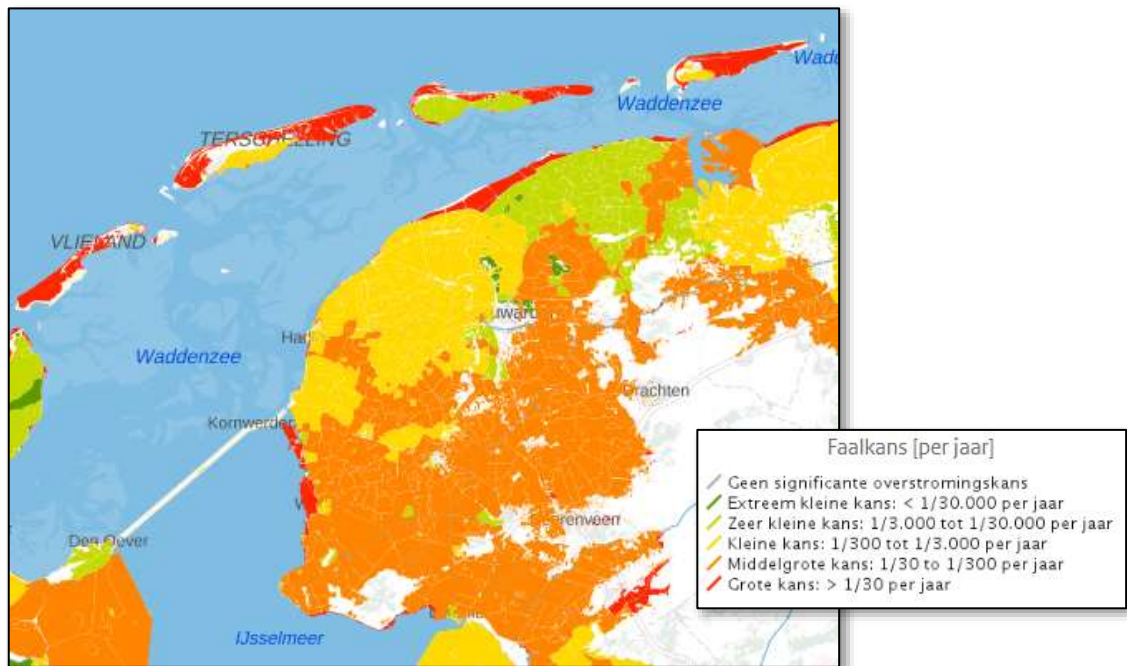
Mogelijke incidenten gerelateerd aan overstromingen zijn:

- Overstromingen uit zee;
- Vollopen van de polder/ dijkdoorbraak;
- Overstromingen door hoge rivierwaterstanden.

2.1.2. Mate van relevantie in Fryslân

Om te bepalen of het crisistype voor Fryslân relevant is, is de faalkans per jaar op een overstroming in beeld gebracht.

Uit de LIWO-kaart met de overstromingskansen blijkt dat een groot deel van Friesland kans loopt om te overstromen. Een groot gedeelte van de regio ligt op namelijk gelijke hoogte met, of net onder de zeespiegel. Fryslân heeft daarnaast ook een aantal buitendijkse gebieden. Rivieren van relevante grootte zijn niet aanwezig in de regio.

2.1.3. Toekomstverwachting

Volgens het IPCC stijgt de zeespiegel tussen 2001 en 2100 met 26 tot 82 centimeter. Hierdoor wordt meer overloopgebied verwacht. De stijging is het gevolg van de oplopende temperatuur, waardoor zeewater uitzet en ijs smelt.

Regionale veranderingen in de zeespiegel kunnen sterk afwijken van het wereldgemiddelde. Ook de toekomstige veranderingen als gevolg van de opwarming van het klimaat zullen niet overal even groot zijn. Satellietmetingen laten zien dat het zeeniveau niet overal even hard stijgt. Langs de Nederlandse kust heeft het zeeniveau de afgelopen eeuw gelijke tred gehouden met het wereldgemiddelde.

2.1.4. Conclusie

Op basis van de indicatoren en de verwachtingen in de toekomst zijn de incidenttypen 'overstroming uit zee' en 'vollopen van de polder/ dijkdoorbraak' voor het risicoprofiel van Fryslân relevant.

2.2 Natuurbranden

In Friesland zijn meerdere gebieden die aangemerkt kunnen worden als 'natuurbrand gevoelig'. Het gaat dan met name om de gebieden in het zuidoosten van de provincie als ook om de Waddeneilanden.

2.2.1. Mogelijke incidenttypen

Mogelijke incidenten gerelateerd aan natuurbranden zijn:

- Bosbranden;
- Heide, veen en duinbranden.

2.2.2. Mate van relevantie in Fryslân

Om te bepalen of het crisistype voor Fryslân relevant is, is gekeken naar de onderstaande indicatoren.

- Gebieden met gemengde bos en naaldbos;
- Gebieden met Hoogveen en duingebied;
- Natuurgebieden (bos/ heide/ duin) met een minimale (aaneengesloten) grootte van 100 hectare;
- Slechte bereikbaarheid vanaf de vaste wal in relatie tot een hoge score in de Risico Inventarisatie Natuurbranden (RIN).

Samen met de Friese natuurbeheerders zijn er 13 natuurgebieden in Friesland aangewezen die een verhoogd risico op een natuurbrand hebben en waarvan de exacte hoogte van het risico met de Risico Inventarisatie Natuurbranden (RIN) bepaald wordt. Deze gebieden worden in beperkte mate bepaald door heide, veen en duinen.

2.2.3. Toekomstverwachting

Naar verwachting zullen er de komende vier jaar geen grote veranderingen plaatsvinden in de (omvang van) de grote natuurgebieden in de regio. Wel wordt bij deze 13 gebieden een gebiedsgerichte aanpak natuurbrandbeheersing uitgevoerd vanuit Brandweer Fryslân. Deze heeft als doel om het aanwezige risico op natuurbrand te verkleinen.

Tot slot is droogte relevant, omdat het de kans op een natuurbrand vergroot. Het KNMI stelt dat er een kans aanwezig is dat het in de toekomst droger wordt. In twee van de vier klimaatscenario's uit 2014 wordt Nederland droger. De andere twee scenario's geven niet of nauwelijks toename van droogte. Er wordt momenteel veel onderzoek gedaan om meer inzicht te krijgen in de kans op drogere zomers in de toekomst. Wat zeker is, is dat Zuid-Europa droger wordt en Noord-Europa natter. Nederland zit daar precies tussenin en het kan nog beide kanten op gaan.

2.2.4. Conclusie

Op basis van de indicatoren en de verwachtingen in de toekomst is het incidenttype 'bosbranden' voor het risicoprofiel van Fryslân relevant.

2.3 Extreem weer

De impact van extreem weer varieert van een toenemend aantal sterfgevallen bij extreme hitte of kou terwijl door langdurige mist of ijzel delen van het dagelijks leven stil kunnen komen te liggen. Storm kan de gehele regio treffen, terwijl een windhoos vrij plaatselijk kan zijn. Bij zowel extreme kou als bij storm zijn effecten op de infrastructuur te verwachten die een verstoring van het dagelijks leven tot gevolg kunnen hebben. Een hittegolf kan ook effect hebben op de watervoorziening en mogelijk ook voor de landbouw (beperking sproeiwater).

2.3.1. Mogelijke incidenttypen

Mogelijke incidenten gerelateerd aan extreem weer zijn:

- Een koudegolf, sneeuw en ijzel;
- Een hittegolf;
- Storm en windhozen;
- Aanhoudende laaghangende mist.

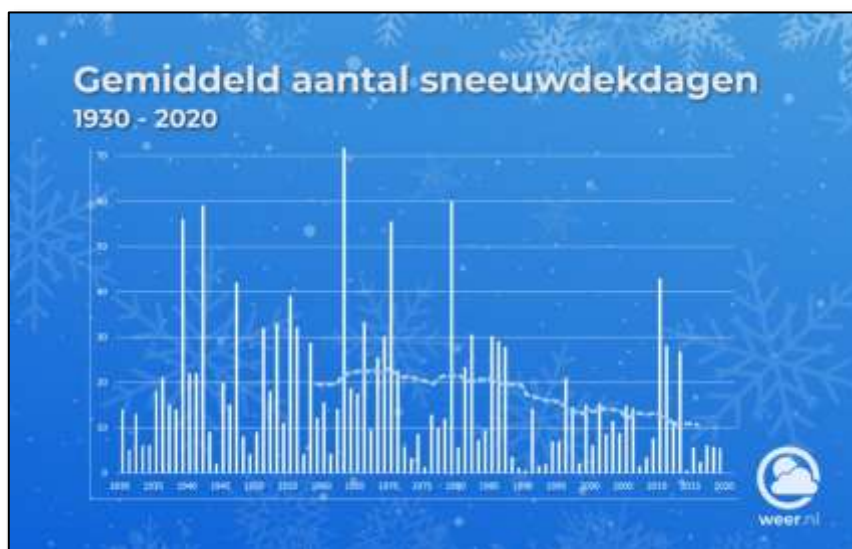
2.3.2. Mate van relevantie in Fryslân

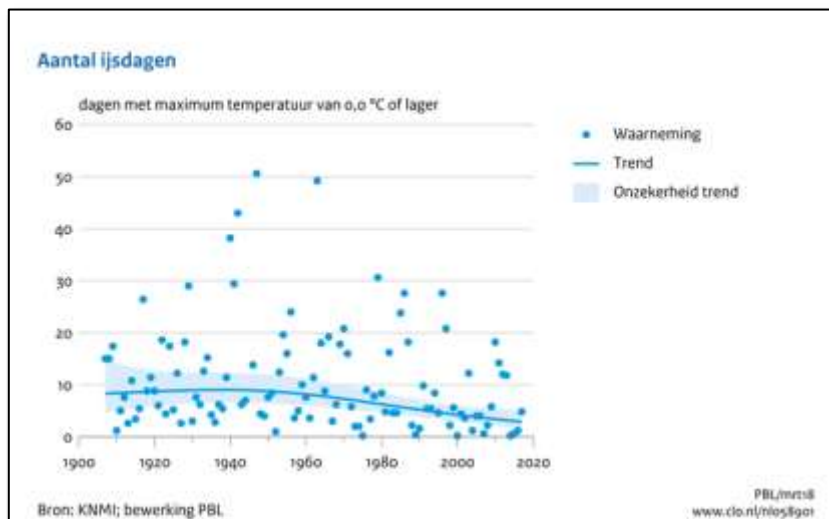
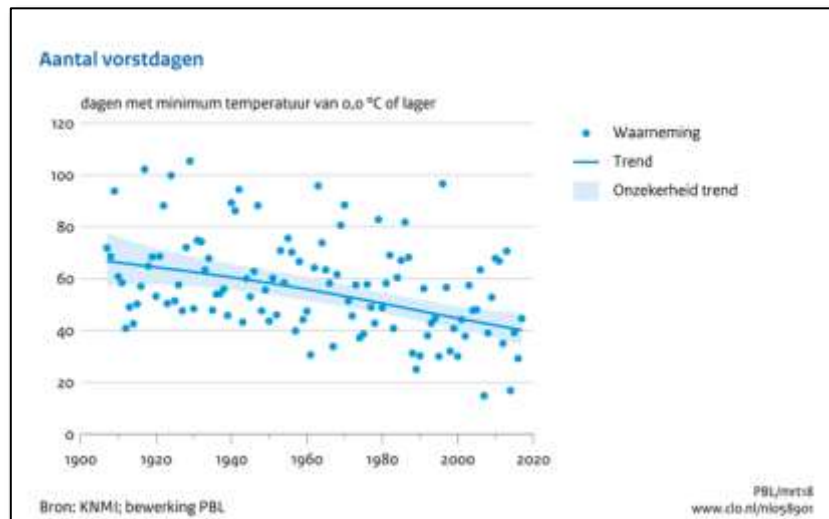
Om te bepalen of het crisistype voor Fryslân relevant is, zijn de onderstaande indicatoren in beeld gebracht:

- Aantal sneeuwdekdagen per jaar;
- Aantal vorstdagen per jaar;
- Aantal ijsdagen per jaar;
- Aantal tropische dagen per jaar;
- Aantal hittegolven per jaar.

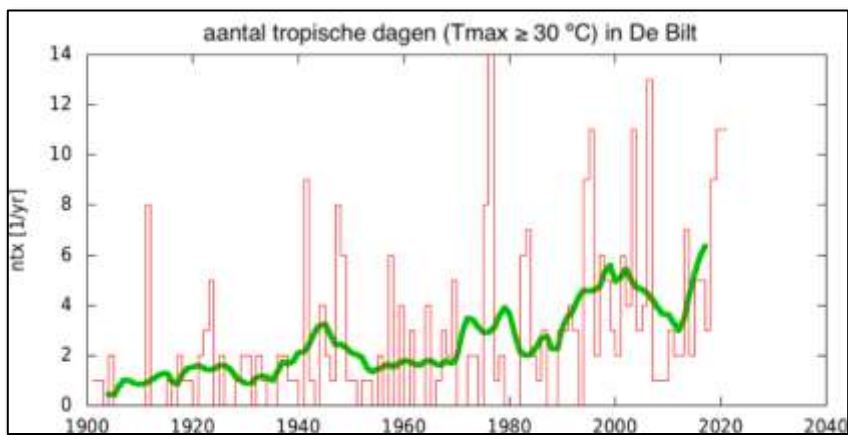
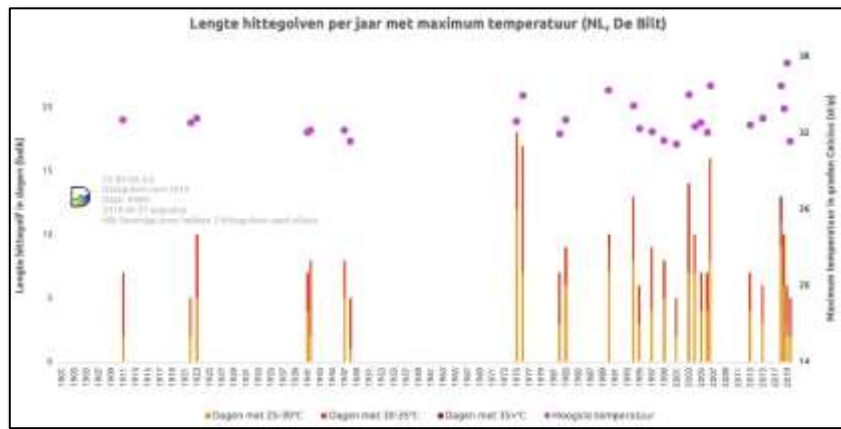
Voor aanhoudende laaghangende mist is nog geen goede indicator beschikbaar.

Uit de indicatoren gerelateerd aan een koudegolf, sneeuw en ijzel blijkt dat het aantal witte dagen flink afneemt. De laatste jaren ligt het aantal dagen onder de 10. Ook is de trend dat het aantal vorstdagen en ijsdagen per jaar afneemt.

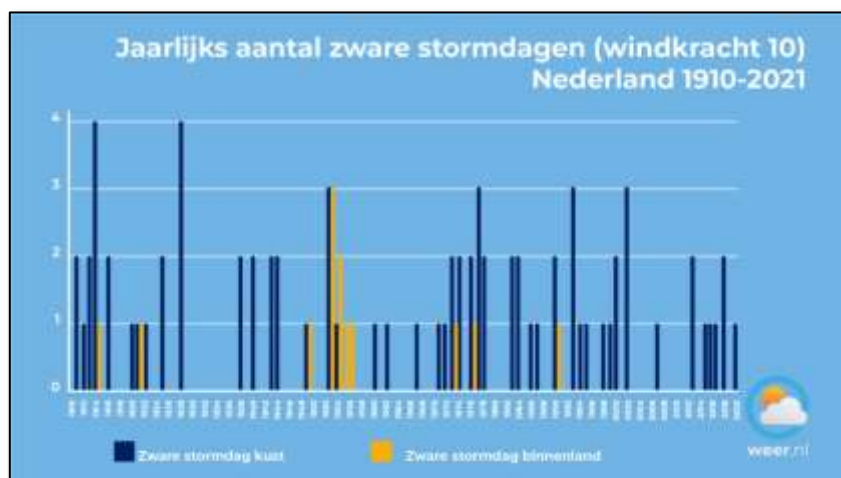

Uit zowel een grafiek met daarin het aantal hittegolven per jaar (≥ 5 dagen met ≥ 25 graden) als de grafiek met daarin het aantal tropische dagen valt af te lezen dat het aantal hittegolven toeneemt.

Kijkende naar het incidenttype storm en windhozen valt op dat in het verleden soms jaren voorkwamen met op 4 dagen een officiële zware storm. Dit aantal dagen zien we tegenwoordig niet meer, maar het aantal zware stormen neemt niet af.

2.3.3. Toekomstverwachting

Klimaatverandering is een continu (langzaam) proces. De komende vier jaar worden er echter geen grote veranderingen verwacht en is het aannemelijk dat de geschetste trend aanhoudt.

2.3.4. Conclusie

Op basis van de indicatoren en de verwachtingen in de toekomst zijn de incidenttypen 'koudegolf, sneeuw en ijzel', 'hittegolf' en 'storm en windhozen' voor het risicoprofiel van Fryslân relevant.

2.4 Aardbevingen

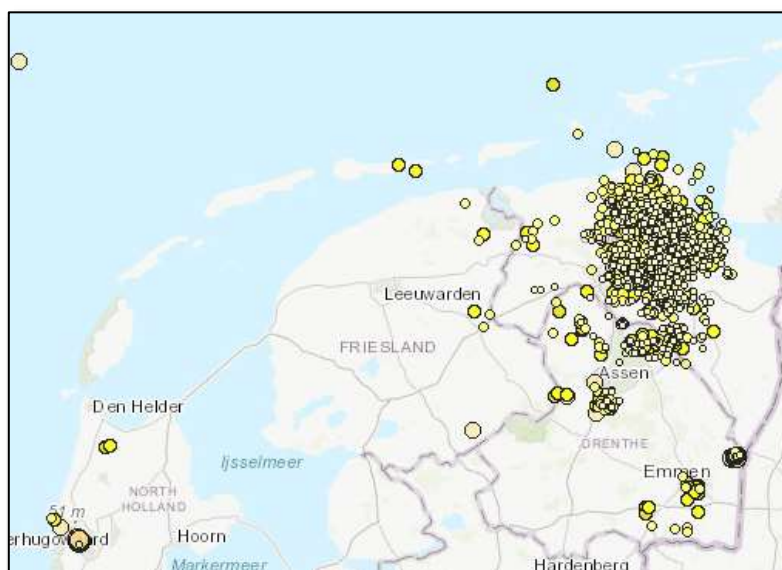
Tot een magnitude van 5 zal een aardbeving weinig schade tot gevolg hebben. Het kan zijn dat je het gevoel hebt dat er een vrachtwagen langs rijdt en in sommige gevallen zullen lichte voorwerpen bewegen. Als de aardbeving krachtiger wordt dan magnitude 5, dan zullen de gevolgen groter zijn in de vorm van schade en slachtoffers.

Door een aardbeving kunnen gebouwen behoorlijk beschadigd raken. Bij kleine aardbevingen kunnen er scheurtjes in muren ontstaan, of kleine delen van het gebouw afbreken. Als de aardbeving groter wordt, dan kunnen grote scheuren in muren ontstaan, de schoorsteen kan afbreken en dakpannen kunnen wegglijden. Als de aardbeving erg sterk is, dan kunnen constructieve onderdelen van daken en vloeren het begeven of het gebouw kan helemaal instorten.

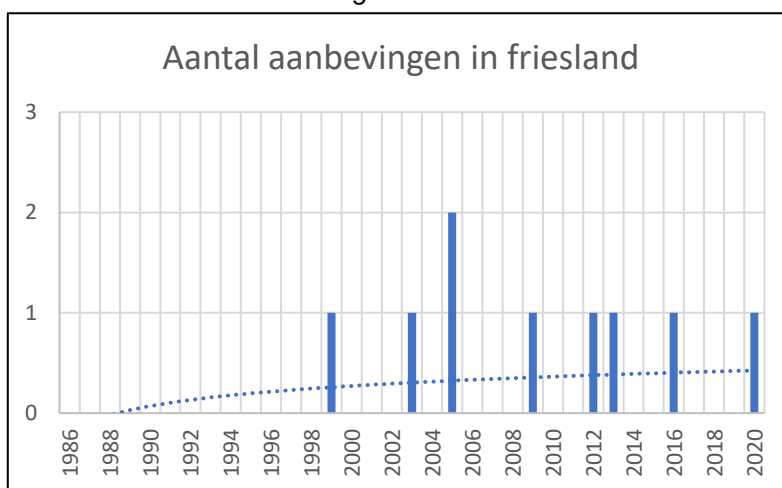
Buiten de directe schade aan gebouwen kan het ook zijn dat er brand ontstaat (bijvoorbeeld door een gebroken gasleiding), of dat het gebouw onder water komt te staan als een waterleiding breekt.

2.4.1. Mate van relevantie in Fryslân

Om te bepalen of het crisistype voor Fryslân relevant is, is het aantal aardbevingen uit het verleden binnen Fryslân in beeld gebracht (bron: NAM).

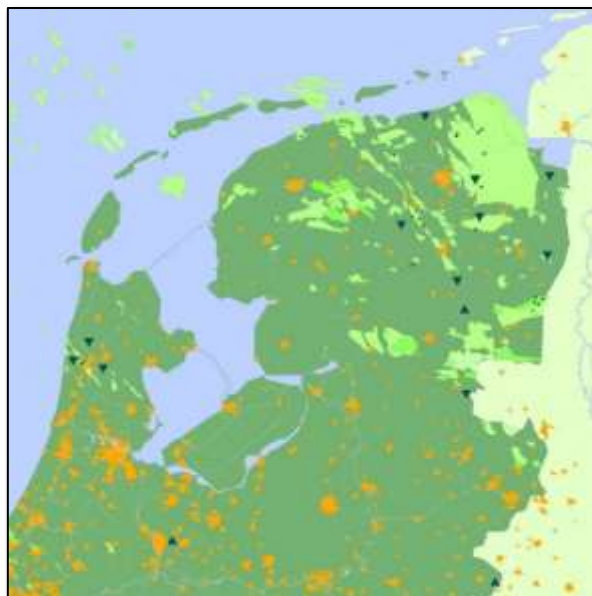
Aantal aardbevingen tussen 1986 en 2021

Af te lezen valt dat het aantal bevingen is toegenomen, maar dat deze niet systematisch voorkomen. Bijna alle bevingen hadden een kracht tussen de magnitude 1,0 en 2,0. Eén aardbeving had een kracht van magnitude 2,8. Vanaf magnitude 1,5 is de aardbeving voelbaar. Vanaf magnitude 2,0 zullen hoogstens enkele (zeer) lichte objecten kunnen bewegen, maar vrijwel nooit is er enige vorm van schade. Om deze redenen is dit crisistype voor Fryslân niet relevant.

2.4.2. Toekomstverwachting

Het crisistype aardbeving zou in de toekomst mogelijk relevant kunnen worden voor de regio. Er worden al aardbevingen gemeten in Fryslân. Dit zou in de toekomst door kunnen zetten. Aardbevingen kunnen namelijk veroorzaakt worden door gaswinningen. Dit is ook de oorzaak van de vele aardbevingen in Groningen. Ook in Fryslân zijn er gasvelden en gaswinlocaties aanwezig. Bij de gemeente Smallingerland ligt zelfs een groot veld. In de onderstaande afbeeldingen zijn in lichtgroen de aardgasvelden aangegeven.

2.4.3. Conclusie

Op basis van de indicatoren en de verwachtingen in de toekomst is dit crisistype voor het risicoprofiel van Fryslân niet relevant.

2.5 Plaag en ongedierte

Gezien het landelijke en open karakter van de provincie waarbij een groot deel van het grondgebied wordt gebruikt in de landbouw en veeteelt kan ongedierte voor behoorlijke overlast zorgen. Binnen dit incidenttype worden overlast van onder andere ratten, boktorren en eikenprocessierupsen gewogen. Van dier op mens overdraagbare (dier)ziekten worden binnen het thema 'gezondheid' nader uitgewerkt.

De impact van ongedierte kan verschillen. Van (lokale) overlast van bijvoorbeeld de eikenprocessierups tot wijdverspreide schade door toedoen van muizen of ratten aan akkers en landerijen. Met name de processierups is de laatste jaren aan een gestage opmars door Nederland bezig en leidt steeds vaker tot ongemak. Contact met de brandharen van de rups kan leiden tot irritatie van de huid, ogen, keel en luchtwegen. Ook kunnen er ontstekingen van het slijmvlies van de neus, keel en luchtwegen ontstaan.

2.5.1. Mate van relevantie in Fryslân

Om te bepalen of het crisistype voor Fryslân relevant is, is gekeken naar het aantal meldingen eikenprocessierups. Hierdoor krijg je een goed beeld van waar de problemen met de processierups het grootst zijn (bron: zorgwijzer.nl).

Tot op heden zijn het aantal voorvallen in Friesland nog beperkt. Ook omdat de impact van de processierups zich beperkt tot ongemak, is deze vorm van 'plaag en ongedierte' niet relevant.

2.5.2. Toekomstverwachting

Er is in 2019 sprake van een enorme toename van het aantal eikenprocessierupsen in vergelijking tot voorgaande jaren. En in de opvolgende zal het aantal rupsen (en de overlast) waarschijnlijk nog hoger zijn, verwachten biologen. Rupsen verpoppen zich namelijk tot vlinder. Iedere vlinder die paart, zet in een nazomer 20 tot 50 stukken eipakketten af op de boom. Deze overwinteren op de takken van de eiken. In het voorjaar komen de eitjes met nieuwe rupsen uit. De populatie rupsen groeit op deze manier nog sneller. Daarnaast zijn er nog veel oude nesten van processierupsen. De brandharen die in de nesten liggen kunnen nog jarenlang voor overlast blijven zorgen.

Op lange termijn gaat de processierups niet meer weg. Er is veel tijd en geld nodig om de rups te bestrijden. Er moet het hele jaar gewerkt worden aan preventieve bestrijding. Ook de processievlinders moeten aangepakt worden, zodat deze geen nieuwe eitjes kunnen leggen.

2.5.3. Conclusie

Op basis van de indicatoren en de verwachtingen in de toekomst is dit crisistype voor het risicoprofiel van Fryslân niet relevant.

2.6 Ziektegolf in geval van dierziekte

Ook wanneer een dierziekte niet direct overdraagbaar is op de mens, kan de impact van een wijdverspreide dierziekte in de regio impact hebben op de inwoners. Hierbij valt te denken aan economische schade voor veebedrijven en leveranciers, maar ook aan het

afsluiten van wegen en gebieden voor (gemotoriseerd) verkeer. De impact is relatief beperkt.

2.6.1. Mate van relevantie in Fryslân

Om te bepalen of het crisistype voor Fryslân relevant is, zijn ten eerste de CBS-gegevens over het aantal veebedrijven en stuks (pluim)vee in de provincie inzichtelijk gemaakt. De trend van de afgelopen jaren is dat de aantallen afnemen.

		Fryslân (PV)				
Onderwerp		2000	2005	2010	2015	2019
Aantal landbouwbedrijven, totaal	aantal	7 109	6 291	5 749	5 231	4 254
Graasdieren						
Aantal dieren						
Rundvee						
Rundvee, totaal	aantal	520 251	513 500	536 700	570 982	517 587

Bron: CBS

		Fryslân (PV)				
Onderwerp		2000	2005	2010	2015	2019
Aantal landbouwbedrijven, totaal	aantal	7 109	6 291	5 749	5 231	4 254
Hokdieren						
Kippen, totaal						
Kippen, totaal	aantal	6 674 687	6 741 706	7 825 595	8 945 589	8 064 802
Aantal bedrijven						
Kippen						
Kippen, totaal	aantal	160	128	121	118	104

Kijkende naar de dierziekten die die in Nederland/ Fryslân een rol hebben gespeeld zijn de varkenspest, de vogelgriep, Q-koorts, BSE en MKZ relevant. De vogelgriep is een dierziekte dat op dit moment (2021) nog binnen Fryslân voorkomt. Dit blijkt uit de onderstaande kaart met daarop de bedrijven waarbij in 2020 vogelgriep is geconstateerd. Sinds 22 oktober 2020 zijn er op verschillende plaatsen met vogelgriep besmette vogels gevonden. Sinds 23 oktober 2020 moeten bedrijven pluimvee binnenhouden (ophokplicht).

Ook de Q-koorts, een infectieziekte voor mensen met als bron melkgeiten en melkschappen, komt nog regelmatig in Nederland voor.

2.6.2. Toekomstverwachting

Momenteel dreigt de Afrikaanse varkenspest (AVP). Zowel gehouden varkens als wilde zwijnen worden ziek en sterven. In verschillende Europese landen, waaronder Polen en Roemenië is de ziekte aangetroffen en zijn duizenden varkens het slachtoffer. Ook Nederland bereidt zich voor op de komst van AVP, die een grote impact zou kunnen betekenen voor de Nederlandse varkens. Mensen zijn niet vatbaar voor de ziekte, maar kunnen het virus wel verspreiden. Er is nog geen vaccin voor deze variant van het virus (bron: Compassion in world farming).

2.6.3. Conclusie

Op basis van de indicatoren en de verwachtingen in de toekomst is dit crisistype voor het risicoprofiel van Fryslân niet relevant.

2.7 Conclusie

Op basis van de indicatoren en de verwachtingen in de toekomst zijn de onderstaande crisis- en incidenttypen voor het risicoprofiel van Fryslân relevant. Een aantal incidenttypen zal niet nader uitgewerkt worden door een beperkte aanwezigheid van indicatoren of beperkte impact op de regio in verhouding ten opzichte van de andere incidenttypen.

Crisistype	Incidenttype	Scenario
Overstromingen	Overstroming door hoge rivierwaterstanden	Nee, geen rivieren van voldoende omvang in de regio
	Overstroming vanuit zee	Ja, zeer relevant
	Overstroming polder	Ja, zeer relevant

Natuurbranden	Bosbrand	Ja, natuurgebieden aanwezig
	Heide, veen- en duinbrand	Nee, relatief beperkte aanwezigheid/ impact
Extreem weer	Koudegolf, sneeuw en ijzel	Ja, relevant
	Hittegolf	Ja, relevant
	Storm, windhozen	Nee, relatief beperkte impact
	Aanhoudend laaghangende mist	Nee, relatief beperkte impact
Plagen	Ongedierte	Nee, relatief beperkte impact
Dierziekten	Ziektegolf	Nee, relatief beperkte impact

3. Gebouwde omgeving

Bij de crisistypen die vallen onder de gebouwde omgeving, gaat het om grote incidenten in gebouwen met daaraan gekoppeld het aantal aanwezigen (of de mate van zelfredzaamheid van de aanwezigen).

Bij deze incidenttypen is het ook van belang om te kijken naar het grote oppervlakte/uitgestrektheid van Fryslân en de aanwezigheid van de Waddeneilanden, omdat de aard en omvang van de effecten van een incident ook een relatie kan hebben met de uitgestrektheid en de bereikbaarheid (geïsoleerde ligging en moeilijke bereikbaarheid).

3.1 Brand in kwetsbare objecten

Dit crisistype gaat over branden en incidenten met veel rookontwikkeling of giftige dampen in gebouwen waarbinnen zich veel mensen kunnen bevinden. De impact van een (grote) brand in een kwetsbaar object strekt zich verder uit dan alleen de (in)direct getroffen die bij dit object betrokken zijn, zoals bijvoorbeeld bewoners van zorginstellingen en hun families. Een grote brand in bijvoorbeeld een zorginstelling kan regionale of zelfs landelijke gevolgen hebben al naar gelang de oorzaak/ effecten van de brand.

Landelijk is er een tendens te zien in het ontstaan van steeds meer branden in gebouwen met verminderd- of niet-zelfredzame personen, welke volgens de definities uit het Bouwbesluit 2012 niet vallen onder de 'woonfunctie voor zorg'. Volgens deze definitie vallen hieronder alleen de woonfuncties waarbij aan de bewoners professionele zorg wordt verleend met een vanuit het zorgaanbod georganiseerde koppeling tussen wonen en zorg en een daarvoor bestemde en uitgeruste woning.

3.1.1. Mogelijke incidenttypen

Mogelijke incidenten gerelateerd aan branden in kwetsbare objecten zijn:

- Brand in gebouwen met niet of verminderd zelfredzame personen;
- Brand in gebouwen met een grootschalige publieksfunctie;
- Brand in dichte binnensteden;
- Brand in bijzonder hoge gebouwen (>25 meter) of ondergrondse bebouwing.

3.1.2. Mate van relevantie in Fryslân

Om te bepalen of het crisistype voor Fryslân relevant is, zijn de onderstaande indicatoren in beeld gebracht:

- # gebouwen met niet of verminderd zelfredzame personen;
- # gebouwen met een grootschalige publieksfunctie;
- # binnensteden, bepaald volgens de methodiek dekkingsplan 2.0;
- # bouwwerken > 25 meter.

Op het moment zijn er circa 1.000 gebouwen in Fryslân met niet of verminderd zelfredzame personen. Het aantal gebouwen met een grootschalige publieksfunctie zit op 600, met circa 20 gebouwen waar meer dan 1.000 mensen in kunnen. Binnen Fryslân zijn

13 (oude) binnensteden. Er is maar slechts 1 bijzonder hoog gebouw in Fryslân aanwezig. Het incidentrisicoprofiel van Brandweer Fryslân heeft een specifieke uitwerking van het gebouwbrandrisico.

3.1.3. Toekomstverwachting

Op korte termijn (4 jaar) worden geen grote veranderingen verwacht op dit thema. Voor de lange termijn is de toenemende vergrijzing een aandachtspunt.

3.1.4. Conclusie

Op basis van de indicatoren en de verwachtingen in de toekomst zijn de incidenttypen 'brand in gebouwen met niet of verminderd zelfredzame personen', 'brand in gebouwen met een grootschalige publieksfunctie' en 'brand in dichte binnensteden' voor het risicoprofiel van Fryslân relevant.

3.2 Instorting in grote gebouwen en kunstwerken

Bij dit incidenttype ligt de nadruk op het aanwezig zijn van mensen tijdens het instorten van gebouwen. De oorzaak kan divers zijn (van aardbevingen en gaslekkages tot terroristische aanslagen). Daarnaast valt op dat er de laatste jaren een stijgende lijn waarneembaar lijkt in moedwillige gaslekkages in woningen. Bij dergelijke incidenten dreigen bewoners bijvoorbeeld met zelfmoord/ een explosie.

De impact van de instorting van een gebouw zijn groot. Afhankelijk van de omvang van het gebouw en de functie ervan kan de impact een regionale of zelfs landelijke schaal krijgen.

3.2.1. Mogelijke incidenttypen

Mogelijke incidenten gerelateerd aan instortingen zijn:

- Instorting door explosies;
- Instorting door gebreken in de constructie of fundering.

3.2.2. Mate van relevantie in Fryslân

Om te bepalen of het crisistype voor Fryslân relevant is, zijn de onderstaande indicatoren in beeld gebracht:

- Brand in gebouwen met niet of verminderd zelfredzame personen;
- Brand in gebouwen met een grootschalige publieksfunctie;
- Brand in bijzonder hoge gebouwen (>25 meter) of ondergrondse bebouwing.

Op het moment zijn er circa 1.000 gebouwen in Fryslân met niet of verminderd zelfredzame personen. Het aantal gebouwen met een grootschalige publieksfunctie zit op 600, met circa 20 gebouwen waar meer dan 1.000 mensen in kunnen. Er is maar slechts 1 bijzonder hoog gebouw in Fryslân aanwezig. Deze gebouwen hebben een extra relevantie ten aanzien van dit crisistype (BAG gegevens 2020).

Omdat de voorbeelden zoals beschreven in de inleiding van dit crisistype ook in en rond Fryslân plaatsgevonden hebben de laatste jaren, is ervoor gekozen instorting door explosies specifiek te benoemen in het risicoprofiel.

3.2.3. Toekomstverwachting

Er zijn geen aanwijzingen die duiden op grote veranderingen de komende jaren.

3.2.4. Conclusie

Op basis van de indicatoren en de verwachtingen in de toekomst is het incidenttype 'instorting door explosie' voor het risicoprofiel van Fryslân relevant.

3.3 Conclusie

Op basis van de indicatoren en de verwachtingen in de toekomst zijn de onderstaande crisis- en incidenttypen voor het risicoprofiel van Fryslân relevant. Een aantal incidenttypen zal niet nader uitgewerkt worden door een beperkte aanwezigheid van indicatoren of beperkte impact op de regio.

Crisistype	Incidenttype	Scenario
Branden in kwetsbare objecten	Brand in gebouw met niet of verminderd zelfredzame personen	Ja, meer dan 1.000 relevante objecten
	Brand in gebouw met een grootschalige publieksfunctie	Ja, veel publieksgebouwen/ evenementen
	Brand in bijzonder hoge gebouwen of ondergrondse bebouwing	Nee, met 1 gebouw slechts zeer beperkt relevant
	Brand in dichte binnensteden	Ja, aantal dichte binnensteden
Instorting in grote gebouwen en kunstwerken	Instorting door explosie	Nee, minder relevant
	Instorting door gebreken constructie of fundering	Nee, minder relevant

4. Technologische omgeving

Onder de technologische omgeving vallen risico's die horen bij inrichtingen met gevaarlijke stoffen en transport van gevaarlijke stoffen (bijvoorbeeld explosiegevaar of ontsnappen toxische stoffen) van. Voor het risicobeeld zijn alle inrichtingen en transportroutes geïnventariseerd die op de (professionele) risicokaart zijn opgenomen. Niet Bevi-inrichtingen zijn dus ook meegenomen bij deze risico-inventarisatie. De ondergrens van de inventarisatie is dan ook het Registratiebesluit.

Het Friese risicoprofiel met betrekking tot de technologische omgeving is weergegeven in de onderstaande tabel. Op de (professionele) risicokaart is de ligging van deze risicobronnen weergegeven. In de Bijlage 'Uitwerking risicobeelden per gemeente en gebieden' is een nadere specificatie opgenomen per gemeente.

Stationaire inrichtingen:	Er zijn stationaire inrichtingen met een plaatsgebonden risicocontour 10^{-6} in Fryslân aanwezig.
# BRZO-inrichtingen:	<i>Aanwezig</i>
# LPG-tankstations:	<i>Aanwezig</i>
# opslagen van verpakte gevaarlijke stoffen:	<i>Aanwezig</i>
# overige risicovolle objecten (brandbaar/explosief):	<i>Aanwezig</i>
# defensie-inrichtingen (munitie etc.):	<i>Aanwezig</i>
# vuurwerkinrichtingen:	<i>Aanwezig</i>
Transport van gevaarlijke stoffen over de weg:	Er is een basisnet weg in Fryslân aanwezig. Er is geen plaatsgebonden risicocontour 10^{-6} aanwezig rondom de weg. De kans is daarmee laag.
Transport van gevaarlijke stoffen over het water:	Er is een basisnet water in Fryslân aanwezig op het Prinses Margrietkanaal en langs de Noordzeekust (de TEN-T route).
Transport van gevaarlijke stoffen over het spoor:	Er is geen basisnet spoor in Fryslân aanwezig. Vervoer kan echter incidenteel voorkomen op het traject Meppel-Leeuwarden-Groningen als het traject Meppel-Groningen niet gebruikt kan worden. Er is geen plaatsgebonden risicocontour 10^{-6} aanwezig

	rondom het spoor. De kans is daarmee laag.
Transport van gevaarlijke stoffen in buisleidingen:	Er zijn hogedruk transportleidingen voor aardgas in Fryslân aanwezig. Er zijn plaatsgebonden risicocontouren 10^{-6} aanwezig.

4.1 Incidenten met brandbare-/ explosieve stof in open lucht

Dit crisistype omvat incidenten met explosieve en brandbare stoffen voor zover daarbij buiten de directe plaats incident slachtoffers kunnen vallen. Het gaat hierbij om incidenten in de open lucht. Een dergelijk incident met brandbare en/of explosieve stoffen kan leiden tot een aanzienlijk aantal slachtoffers. Dit is afhankelijk van de locatie en het tijdstip van het incident. Ook wordt schade aan milieu en gebouwen in deze niet uitgesloten.

4.1.1. Mogelijke incidenttypen

Mogelijke incidenten gerelateerd aan brandbare-/ explosieve stof zijn:

- Incident vervoer weg;
- Incident vervoer water;
- Incident spoorvervoer;
- Incident transport buisleidingen;
- Incident stationaire inrichting.

4.1.2. Mate van relevantie in Fryslân

Om te bepalen of het crisistype voor Fryslân relevant is, is gekeken naar het risicoprofiel dat is opgenomen in de inleiding van dit hoofdstuk. Hieruit blijkt dat er in Fryslân stationaire inrichtingen aanwezig zijn en er transport in buisleidingen plaatsvindt met brandbare/ explosieve stoffen. Beiden hebben een plaatsgebonden risico, hetgeen betekent dat er een kans aanwezig is.

4.1.3. Toekomstverwachting

In de nabije toekomst worden kleine verschuivingen in het aantal risicobronnen verwacht. Mogelijk zal het gebruik van alternatieve brandstoffen een verandering met zich mee kunnen brengen. Door de energietransitie komen er steeds meer bedrijven die alternatieve brandstoffen maken en opslaan. Hierbij valt te denken bijvoorbeeld waterstof en LNG. Daarnaast wordt waterstof meer en meer als energiebron gebruikt. Zowel voor particulieren (voertuigen) als private partijen (industrie) wordt een toename in het gebruik verwacht. De productie, transport en opslag brengt risico's met zich mee. Daarnaast is er sprake van een trend dat energie gebufferd moet worden. Opgewekte energie door wind en zon die niet direct gebruikt wordt, kan worden opgeslagen in (buurt)batterijen of in andere energiedragers. Voorbeeld hierbij is dat door elektrolyse waterstof wordt geproduceerd met zon of windenergie en opgeslagen voor gebruik op een ander (piek)moment.

4.1.4. Conclusie

Op basis van de indicatoren en de verwachtingen in de toekomst zijn de incidenttypen 'incident transport over het water' en 'incident stationaire inrichting' voor het risicoprofiel van Fryslân relevant.

4.2 Incidenten met giftige stof in open lucht

Bij dit crisistype gaat het om incidenten met giftige stoffen die zich (snel) via de lucht kunnen verspreiden. Het gaat hierbij expliciet niet om incidenten in besloten ruimten, omdat de effecten daarvan anders zijn. Een dergelijk incident met toxische stoffen in de open lucht kan leiden tot een aanzienlijk aantal slachtoffers. Dit is afhankelijk van de locatie en het tijdstip van het incident. Ook wordt schade aan milieu in deze niet uitgesloten.

4.2.1. Mogelijke incidenttypen

Mogelijke incidenten gerelateerd aan een giftige stof zijn:

- Incident vervoer weg;
- Incident vervoer water;
- Incident spoorvervoer;
- Incident transport buisleidingen;
- Incident stationaire inrichting.

4.2.2. Mate van relevantie in Fryslân

Om te bepalen of het crisistype voor Fryslân relevant is, is gekeken naar het risicoprofiel dat is opgenomen in de inleiding van dit hoofdstuk. Hieruit blijkt dat er in Fryslân stationaire inrichtingen met giftige stoffen aanwezig zijn en die een plaatsgebonden risicocontour hebben.

4.2.3. Toekomstverwachting

In de nabije toekomst worden kleine verschuivingen in het aantal risicobronnen verwacht. Grote veranderingen zijn echter niet waarschijnlijk.

Mogelijk zal het gebruik van alternatieve brandstoffen een verandering met zich mee kunnen brengen. Ook het gebruik van (Lithium-ion) accu's zal groter worden in de toekomst doormiddel van buurtbatterijen, bij het instabiel raken hiervan zullen er veel giftige stoffen vrijkomen.

4.2.4. Conclusie

Op basis van de indicatoren en de verwachtingen in de toekomst is het incidenttype 'incident stationaire inrichting' voor het risicoprofiel van Fryslân relevant.

4.3 Kernincidenten

Een kernincident is een ongeval waarbij radioactieve stoffen en/of ioniserende straling vrijkomen. Bij een bijzonder ernstig ongeval, waarbij de gezondheid van grote aantallen mensen in een aanzienlijk gebied rond de installatie in gevaar komt, spreekt men van een kernramp.

Een kernongeval kan verschillende vormen aannemen, onder meer:

- een kernsmelting;
- onbedoeld vrijkomen van radioactieve stoffen bij transport daarvan;
- onbedoeld kritisch worden van een (reactor)opstelling of materiaal in een opwerkingsfabriek;
- onbedoelde blootstelling aan een radioactieve bron.

Bij blootstelling aan ioniserende straling bestaan er gezondheidsrisico's. Dit komt doordat de ioniserende werking van straling in lichaamscellen DNA-schade kan veroorzaken.

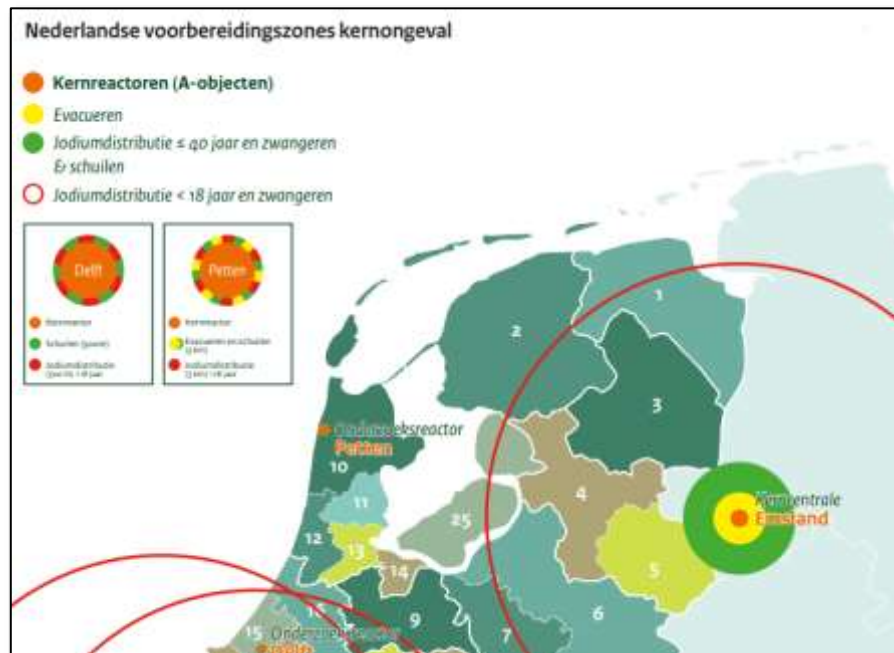
4.3.1. Mogelijke incidenttypen

Mogelijke kernincidenten zijn:

- Incident A-objecten: met of nabij centrales | ongeval scheepvaart met kernenergie en nucleair defensiemateriaal;
- Incident B-objecten: vervoer grote eenheden radioactief materiaal | overige nucleaire faciliteiten brandklasse i | nucleaire faciliteiten brandklasse ii | overig vervoer en gebruik nucleaire materialen;
- Incident militair terrein en transporten nucleaire materiaal.

4.3.2. Mate van relevantie in Fryslân

Om te bepalen of het crisistype voor Fryslân relevant is, is allereerst gekeken naar het aantal A-objecten (= kernreactoren) en de daarbij horende evacuatie- en schuilzone. Deze zijn in Fryslân niet aanwezig. Wel ligt het in een voorbereidingszone van de kerncentrale in Emsland. Binnen dergelijke zones voorziet de overheid in bijvoorbeeld in een jodiumdistributieplan, waardoor er altijd voldoende jodumpillen van tevoren uitgedeeld kunnen worden als er iets met deze kernenergiecentrale aan de hand is.

Ook is gekeken naar het aantal B-objecten in de regio. B-objecten zijn bedrijven en inrichtingen die gebruik maken van radioactieve bronnen voor industriële processen of toepassingen, die radioactieve bronnen opslaan of die radioactieve bronnen gebruiken voor onderzoekdoeleinden. Ook ziekenhuizen behoren tot de categorie B-objecten, vanwege het radioactief materiaal dat daar gebruikt wordt voor de behandeling van patiënten en het stellen van diagnoses.

In Fryslân zijn er ziekenhuizen aanwezig waar met dergelijke materiaal wordt gewerkt. De scenario's bij de ziekenhuizen zijn echter dermate klein dat deze niet relevant zijn voor het regionaal risicoprofiel. Er is een kleine hoeveelheid vergunde B-objecten in de regio aanwezig. Er zijn geen (grote) inrichtingen aanwezig waar gewerkt wordt met radioactief materiaal.

4.3.3. Toekomstverwachting

Naar verwachting vinden er de komende jaren geen grote veranderingen plaats in het kader van gebruik van radioactief materiaal in de regio.

4.3.4. Conclusie

Op basis van de indicatoren en de verwachtingen in de toekomst zijn de incidenttypen voor het risicoprofiel van Fryslân niet relevant.

4.4 Conclusie

Op basis van de indicatoren en de verwachtingen in de toekomst zijn de onderstaande crisis- en incidenttypen voor het risicoprofiel van Fryslân relevant. Een aantal incidenttypen zal niet nader uitgewerkt worden door een beperkte aanwezigheid van

indicatoren of beperkte impact/ relevantie op de regio in verhouding tot andere incidenttypen.

Crisistype	Incidenttype	Scenario
Incidenten met brandbare/explosieve stoffen in de open lucht	Incident transport over de weg	Nee, kleine kans
	Incident transport over het water	Ja, relevant.
	Incident transport over het spoor	Nee, kleine kans (alleen incidenteel vervoer mogelijk)
	Incident transport buisleidingen	Nee, kleine kans
	Incident stationaire inrichtingen	Ja, relevant.
Incidenten met giftige stoffen in de open lucht	Incident transport over de weg	Nee, kleine kans
	Incident transport over het water	Nee, kleine kans
	Incident transport over het spoor	Nee, kleine kans (alleen incidenteel vervoer mogelijk)
	Incident transport buisleidingen	Nee, kleine kans
	Incident stationaire inrichtingen	Ja, relevant.
Kernincidenten	Incident A-objecten: centrales	Nee
	Incident A-objecten: nabije centrales grensoverschrijdend	Nee (wel preparatiezone)
	Incident A-objecten: scheepvaart met kernenergie en nucleair defensiemateriaal	Nee
	Incident B-objecten: vervoer grote eenheden radioactief materiaal	Nee
	Incident B-objecten: overige nucleaire faciliteiten brandklasse i	Nee
	Incident B-objecten: nucleaire faciliteiten brandklasse ii	Nee (hoewel wel kleine hoeveelheden vergund bij o.a. ziekenhuizen)
	Incident B-objecten: overig vervoer en gebruik nucleaire materialen	Nee (slechts kleine hoeveelheden vergund)

	Incident militair terrein en transporten nucleaire materiaal	Nee onbekend
--	--	--------------

5. Vitale infrastructuur

Bij vitale infrastructuur gaat het om producten, diensten en de onderliggende processen die, als zij uitvallen, maatschappelijke ontwrichting kunnen veroorzaken. Dat kan zijn, omdat er sprake is van veel slachtoffers en grote economische schade, dan wel wanneer het herstel zeer lang gaat duren en er geen reële alternatieven voorhanden zijn, terwijl deze producten en diensten onmisbaar zijn.

In dit hoofdstuk komen de zes crisistypen aan bod die te maken hebben met de vitale infrastructuur binnen Fryslân.

5.1. Verstoring energievoorziening

Uitval van elektriciteitsvoorzieningen kan gevolgen hebben, variërend van maatschappelijke ontwrichting tot fysieke gevolgen voor kwetsbare groepen binnen de samenleving. Vaak blijft de uitval van elektriciteit beperkt tot wijken, dorpen en soms enkele gemeenten. Zelden worden er grote landsdelen getroffen, daarnaast is de uitval van elektriciteit vaak van korte duur. De uitval van olie- en gasvoorzieningen komt maar zelden voor.

De impact van uitval van energievoorzieningen hebben te maken met de duur van de uitval. Korte uitval van energievoorzieningen (minder dan 4 uren) komen relatief veel voor en hebben een relatief kleine impact. Wanneer er sprake is van een langere uitval, is de impact groter. Hierin speelt ook de tijd van het jaar een grote rol.

5.1.1. Mogelijke incidenttypen

Mogelijke incidenten gerelateerd aan verstoring in de energievoorziening zijn:

- Uitval olievoorziening;
- Uitval gasvoorziening;
- Uitval elektriciteitsvoorziening.

5.1.2. Mate van relevantie in Fryslân

Voor dit crisistype zijn geen goede indicatoren beschikbaar om te bepalen of het crisistype voor Fryslân relevant is. Fryslân wordt daartegen wel van de genoemde energievormen voorzien en de incidenttypen zijn daarom wel een mogelijkheid.

De uitval van de olievoorziening is een incidenttype dat een nationaal probleem zal zijn en waarvan geen ernstige incidenten vanuit het verleden bekend over zijn.

5.1.3. Toekomstverwachting

Er zijn de komende beleidsperiode geen grote veranderingen te verwachten op dit thema.

5.1.4. Conclusie

Op basis van de indicatoren en de verwachtingen in de toekomst zijn de incidenttypen 'uitval gasvoorziening' en 'uitval elektriciteitsvoorziening' voor het risicoprofiel van Fryslân relevant.

5.2. Verstoring drinkwatervoorziening

Binnen dit crisistype gaat het om een verstoring van de levering of kwaliteit van het drinkwater binnen Fryslân. Het bedrijf Vitens is verantwoordelijk voor de drinkwatervoorziening en zorgt voor de zuivering. Drinkwater is een primaire levensbehoefte voor de mens. Daarnaast wordt drinkwater gebruikt voor andere huishoudelijke doeleinden, bluswater, proceswater en consumptiewater voor dieren.

Uitval van de drinkwatervoorziening kan een behoorlijke impact hebben op de samenleving wanneer het van langere duur betreft. In het meest extreme geval kunnen mensen erdoor komen te overlijden als gevolg van uitdroging. Uitval van de drinkwatervoorziening wanneer het van korte duur betreft, kan problemen opleveren in de continuïteit van bedrijven als ziekenhuizen en scholen.

5.2.1. Mogelijke incidenttypen

Mogelijke incidenten gerelateerd aan verstoring van de drinkwatervoorziening zijn:

- Uitval drinkwatervoorziening;
- Problemen waterinname;
- Verontreiniging in drinkwaternet.

5.2.2. Mate van relevantie in Fryslân

Om te bepalen of het crisistype voor Fryslân relevant is, zijn de onderstaande indicatoren in beeld gebracht:

- # productielocaties met bijbehorende waterwingebieden.

Bij dit crisistype wordt geen gebruik gemaakt van de waterwingebieden binnen Fryslân, omdat deze niet te verenigen zijn met de grenzen van Fryslân. In Fryslân wordt grondwater verwerkt tot drinkwater. Er is dus geen directe relatie tussen de kwaliteit en kwantiteit van het oppervlaktewater en die van het drinkwater

In Fryslân zijn 9 productielocaties met bijbehorende waterwingebieden (Vitens, 2020).

5.2.3. Toekomstverwachting

Er zijn geen verwachtingen dat er grote veranderingen gaan plaats vinden in de toekomst op dit gebied.

5.2.4. Conclusie

Op basis van de indicatoren en de verwachtingen in de toekomst is het incidenttype 'verontreiniging in het drinkwaternet' voor het risicoprofiel van Fryslân relevant.

5.3. Verstoring rioolwaterafvoer en afvalwaterzuivering

De uitval van rioolwater- en afvalwaterzuivering bestaat uit een stelsel van zuiveringsinstallaties, gemalen en leidingen. Verstoring van rioolwaterafvoeren en afvalwaterzuivering heeft vooral impact op het verslechteren van het oppervlaktewater. Ook zaken als verslechtering van het (water)milieu en gezondheidsrisico's voor mens en dier zijn risico's van een verstoring in de rioolwaterafvoer en afvalwaterzuivering.

5.3.1. Mogelijke incidenttypen

Mogelijke incidenten gerelateerd aan verstoring van rioolwaterafvoer en afvalwaterzuivering zijn:

- Uitval rioleringsstelsel;
- Uitval afvalwaterzuivering.

5.3.2. Mate van relevantie in Fryslân

Om te bepalen of het crisistype voor Fryslân relevant is, zijn de onderstaande indicatoren in beeld gebracht:

- # persgemalen;
- # kilometers persleidingen;
- # rioolzuiveringsinstallaties;
- # slibontwateringsinstallaties.

Fryslân heeft 275 persgemalen en 826 kilometer aan persleidingen. In Fryslân zijn 27 rioolwaterzuiveringsinstallaties en er is een centrale slibontwateringsinstallatie in Heerenveen (Wetterskip Fryslân, 2020). De uitval van het gehele systeem van zuivering wordt daarmee zeer onwaarschijnlijk.

5.3.3. Toekomstverwachting

Op het moment van schrijven worden geen grote veranderingen verwacht op dit thema.

5.3.4. Conclusie

Op basis van de indicatoren en de verwachtingen in de toekomst is het incidenttypen 'uitval afvalwaterzuivering' voor het risicoprofiel van Fryslân relevant.

5.4. Verstoring telecommunicatie en ICT: uitval spraak- en datacommunicatie

Totale uitval van telecommunicatie heeft een groot effect op het openbare leven en het bedrijfsleven. Vele processen zullen bij een uitval tot stilstand komen. Storingen en uitval van het telefoonnetwerk kan (gedeeltelijk) worden verholpen door het plaatsen van hulpzenders. Dergelijke zenders worden ook bij grote evenementen gebruikt waar de waarschijnlijkheid van overbelasting groot is. ICT is een andere kwetsbare dienst die uit kan vallen. Dataverkeer en veel bedrijfsprocessen zijn gekoppeld aan ICT, waardoor het voor velen een groot probleem zal opleveren. Uitval van ICT kan worden opgevangen door gebruik te maken van fall-back procedures, back-up programma's en door bijvoorbeeld gebruik te maken van meerdere gelijkwaardige servers. Daarnaast behoren ook piketregelingen, gegarandeerde opkomsttijden, juiste contracten in DVO/SLA (dienstverleningsovereenkomst/ service-level-agreement) tot mogelijke oplossingen.

Cybercrime kan een aanleiding zijn tot uitval ICT. Iedereen kan ook te maken krijgen met cybercrime, omdat het digitale domein sterk is verweven binnen de samenleving. Cyberaanvallen kunnen hierdoor ook snel worden verspreid en de aard en omvang hiervan is moeilijk in te schatten. Zogenaamde DDoS aanvallen komen steeds vaker en in grotere mate voor.

Totale uitval van telecommunicatie heeft een groot effect op het openbare leven en het bedrijfsleven. Vele processen zullen bij een uitval tot stilstand komen. Middels cybercrime kan er vertrouwelijke informatie worden gelekt en fysieke systemen worden platgelegd, dit kan een behoorlijke impact op de samenleving hebben al naar gelang het soort systeem dat wordt geraakt.

5.4.1. Mate van relevantie in Fryslân

Om te bepalen of het crisistype voor Fryslân relevant is, zijn de onderstaande indicatoren in beeld gebracht:

- # aanwezigheid ervan;
- # verstoringen in het verleden.

Telecommunicatie en ICT zijn in het dagelijkse leven niet meer weg te denken. Vanwege de aanwezigheid ervan zijn verstoringen daarom mogelijk. Dit is eerder ook al gebleken; op 24 juni 2019 was er van 15.34 tot 18.52 uur een storing op het telefonienetwerk van KPN, waardoor het alarmnummer 1-1-2 niet meer bereikbaar was. Ook hebben zich meerdere hackeraanvallen voorgedaan, o.a. gericht op Nederlandse gemeenten en het Medisch Centrum Leeuwarden.

5.4.2. Toekomstverwachting

De ontwikkelingen op dit terrein gaan snel. De continuïteit van de samenleving is een aspect dat daarbij een belangrijke rol speelt.

5.4.3. Conclusie

Op basis van de indicatoren en de verwachtingen in de toekomst is dit crisistype voor het risicoprofiel van Fryslân relevant.

5.5. Verstoring/ uitval afvalverwerking

Bij uitval van afvalverwerking kan leiden tot een gevaar voor de volksgezondheid, omdat er een opeenhoping en verspreiding van afval zal ontstaan. Dit zal met name in stedelijk gebied zijn.

De effecten van dit crisistype zal in de eerste periode vooral overlast inhouden. Langdurige uitval kan leiden tot een grotere kans op infectieziekten, al wordt een dergelijke uitval niet snel verwacht.

5.5.1. Mate van relevantie in Fryslân

Om te bepalen of het crisistype voor Fryslân relevant is, is de onderstaande indicator in beeld gebracht:

- # afvalverwerkers;
- # afvalverbrandingsinstallaties;
- Het niveau waarop de crisis zich voordoet.

In Fryslân zijn diverse afvalverwerkers gevestigd. Ook is er een afvalverbrandingsinstallatie aanwezig. Indien een bedrijf uitvalt, zijn er diverse opvangmogelijkheden in het land aanwezig en is de kans nihil dat een verstoring in Fryslân zal resulteren tot een crisis.

5.5.2. Toekomstverwachting

Het ligt niet in de lijn der verwachting dat in de komende vier jaar grote veranderingen zullen plaatsvinden.

5.5.3. Conclusie

Op basis van de indicatoren en de verwachtingen in de toekomst is dit crisistype niet relevant voor het risicoprofiel van Fryslân.

5.6. Verstoring voedselvoorziening: uitval distributie

Het verstoren van de vitale infrastructuur door het uitvallen van de voedselproductie/uitgifte in grote delen van het land, zou kunnen gebeuren door natuurrampen (extreem nat of extreem droog, extreem koud, extreem warm, overstroming, verzilting van het grondwater), door beregening van veldgewassen met besmet water, muizenplaag in graan of bijvoorbeeld door besmetting met vraatdieren zoals sprinkhanen en coloradokevers.

5.6.1. Mate van relevantie in Fryslân

Om te bepalen of het crisistype voor Fryslân relevant is, is de onderstaande indicator in beeld gebracht:

- Het niveau waarop de crisis zich voordoet.

Indien deze crisis zich voordoet, zal dit zich niet alleen afspelen binnen onze Veiligheidsregio Fryslân. Dergelijke crises zullen daarom al snel op nationaal of Europees niveau opgepakt worden. Hierdoor wordt de relevantie voor alleen de Veiligheidsregio Fryslân zeer klein.

5.6.2. Toekomstverwachting

Het ligt niet in de lijn der verwachting dat in de komende vier jaar grote veranderingen zullen plaatsvinden.

5.6.3. Conclusie

Op basis van de indicatoren en de verwachtingen in de toekomst is dit crisistype niet voor het risicoprofiel van Fryslân relevant.

5.7. Conclusie

Op basis van de indicatoren en de verwachtingen in de toekomst zijn de onderstaande crisis- en incidenttypen voor het risicoprofiel van Fryslân relevant. Een aantal incidenttypen zal niet nader uitgewerkt worden door een beperkte aanwezigheid van indicatoren of beperkte impact op de regio in verhouding tot andere incidenttypen.

Crisistype	Incidenttype	Scenario
Verstoring energievoorziening	Uitval olievoorzieningen	Nee
	Uitval gasvoorzieningen	Ja, relevant
	Uitval elektriciteitsvoorzieningen	Ja, relevant
Verstoring drinkwatervoorziening	Uitval drinkwatervoorzieningen	Nee
	Problemen waterinname	Nee
	Verontreiniging in het drinkwaternet	Ja, relevant
Verstoring rioolwaterafvoer en afvalwaterzuivering	Uitval rioleringsysteem	Nee
	Uitval afvalwaterzuivering	Ja, relevant
Verstoring telecommunicatie en ICT	Uitval voorzieningen voor spraak- en datacommunicatie	Ja, relevant
Verstoring afvalverwerking	Uitval afvalverwerking	Nee
Verstoring voedselvoorziening	Uitval distributie	Nee

6. Verkeer en vervoer

Verkeer over land, water en door de lucht zijn in de hedendaagse maatschappij een veel voorkomend en vanzelfsprekend fenomeen geworden. Een groot deel van de bevolking beschikt over eigen vervoer of maakt (in-)direct gebruik van tal van transportmogelijkheden als vrachtauto, schip of vliegtuig.

In dit hoofdstuk wordt alleen ingezoomd op incidenten zonder aanwezigheid van gevaarlijke stoffen. Deze incidenttypen zijn reeds uitgewerkt. Daarmee blijven er vier crisistypen over die in dit hoofdstuk aan de orde komen.

6.1. Luchtvaartincidenten

Dit crisistype omvat grote luchtvaartongevallen, zowel door civiele als militaire toestellen, zowel passagiers- als cargotoestellen. De impact van een (groot) luchtvaartincident of crash is altijd groot. Een incident zal dan ook vrijwel altijd een effect hebben op de inzet en betrokkenheid van hulpdiensten uit Friesland. De effecten lopen uiteen van persoonlijk letsel of overlijden tot schade aan gebouwen en omgeving.

6.1.1. Mogelijke incidenttypen

Mogelijke luchtvaartincidenten zijn:

- Incident bij start of landing op of om een luchtvaartterrein;
- Incident vliegtoestel bij vliegshow.

6.1.2. Mate van relevantie in Fryslân

Om te bepalen of het crisistype voor Fryslân relevant is, zijn de onderstaande indicatoren in beeld gebracht:

- # vliegvelden;
- # vliegbewegingen;
- # vliegshows.

In de regio liggen geen burgerluchthavens. Friesland grenst echter wel aan Drenthe waar de luchthaven Groningen Airport Eelde gelegen is met ongeveer 40.000 vliegbewegingen per jaar. Daarnaast zijn er een aantal kleine vliegvelden in de regio aanwezig zoals Ameland en Drachten. Daarnaast wordt periodiek een luchtshow gehouden op de vliegbasis Leeuwarden, tijdens de Opendagen Luchtmacht.

6.1.3. Toekomstverwachting

Voor de toekomst ten aanzien van luchtvaartincidenten wordt verwacht dat er mogelijk veranderingen in het soort luchtvaartuigen kan plaatsvinden. Er worden steeds meer gebruik gemaakt van onbemande vliegtuigen als drones door zowel defensie, bedrijven en particulieren.

6.1.4. Conclusie

Op basis van de indicatoren en de verwachtingen in de toekomst is het incidenttype 'Incident bij start of landing op of om een luchtvaartterrein' voor het risicoprofiel van Fryslân relevant.

6.2. Incidenten op of onder water

De impact van een incident op het water wordt mede bepaald door de bereikbaarheid en tijd die hulpdiensten nodig hebben om de plaats van het incident te bereiken. De samenwerking met andere organisaties als Rijkswaterstaat, KNRM en Kustwacht maakt dat incidenten vaak ook complex zijn wat betreft de inzet van de hulpdiensten. De Veiligheidsregio Fryslân en andere publieke hulpverleners werken sinds 2017 ook samen met Professionele Watersport Organisaties bij incidenten op de Friese meren en vaarwegen.

6.2.1. Mogelijke incidenttypen

Mogelijke incidenten gerelateerd aan het water zijn:

- Incident waterrecreatie en pleziervaart;
- Incident beroepsvaart, anders dan met gevaarlijke stoffen;
- Incidenten op ruim water;
- Grootschalig duikincident;
- Incident op natuurijs.

6.2.2. Mate van relevantie in Fryslân

Om te bepalen of het crisistype voor Fryslân relevant is, zijn de onderstaande indicatoren in beeld gebracht:

- # scheepsvaartverkeer;
- # jacht- en passantenhavens in de regio;
- # scheepsvaartincidenten.

Relevant binnen dit crisistype voor Fryslân is de waterrecreatie en pleziervaart: Fryslân heeft een groot aantal ligplaatsen voor de pleziervaart. In Fryslân zijn meer dan 60 jachthavens waar, voornamelijk in de zomerperiode, meer dan 250 personen aanwezig kunnen zijn per jachthaven (Provincie Fryslân, 2020). Op de Friese wateren wordt veel gevaren, waardoor er ook geregeld incidenten plaatsvinden op het water. Daarnaast wordt (en kan) er in het winterseizoen op veel plekken geschaatst op natuurijs. In dat kader is meegenomen dat de provincie een aantal lange schaatstochten rijk is waarbij de Elfstedentocht de meest in het oog springt.

Er is veel scheepvaartverkeer op de Waddenzee en op het IJsselmeer. De incidenten op de Waddenzee zijn opgenomen in de Risico-inventarisatie Waddenzee en de incidenten op het IJsselmeer zijn opgenomen in de Nautische Risico-inventarisatie IJsselmeergebied. Beide risicoprofielen zijn gebruikt voor de mate van relevantie.

6.2.3. Toekomstverwachting

Er worden geen grote veranderingen verwacht op het vlak van incidenten op of onder water de komende jaren. Wel ontstaan er veranderingen in het gebruik van brandstof bij schepen n.a.v. de energietransitie.

6.2.4. Conclusie

Op basis van de indicatoren en de verwachtingen in de toekomst zijn de incidenttypen 'incident waterrecreatie en pleziervaart', 'incident beroepsvaart, anders dan met gevaarlijke stoffen' en 'incident op ruim water' voor het risicoprofiel van Fryslân relevant.

6.3. Verkeersincidenten op land

Jaarlijks zijn er geregeld verkeersincidenten op de weg en/of bij treinverkeer. Verkeersincidenten kunnen fysiek slachtoffers opleveren, maar ook kent een verkeersongeval neveneffecten als mobiliteitsproblemen.

6.3.1. Mogelijke incidenttypen

- Mogelijke verkeersincidenten op het land zijn:
- Incident wegverkeer;
- Incident treinverkeer.

6.3.2. Mate van relevantie in Fryslân

Om te bepalen of het crisistype voor Fryslân relevant is, zijn de onderstaande indicatoren in beeld gebracht:

- Aanwezigheid van verkeerswegen;
- Aanwezigheid van spoorwegen;
- # (GRIP-) ongevallen.

Friesland telt zo'n 966 kilometer wegen. Daarnaast is de provincie zo'n 993 Rijks- en Provinciale wegen rijk. Deze wegen zijn onderverdeeld in een viertal Rijkswegen en zo'n 28 Provinciale wegen. Daarnaast ligt er in de provincie 150 kilometer spoor (Pdok, 2020).

6.3.3. Toekomstverwachting

In de komende jaren worden er geen grote veranderingen verwacht omtrent verkeersincidenten op het land.

6.3.4. Conclusie

Op basis van de indicatoren en de verwachtingen in de toekomst is dit crisistype voor het risicoprofiel van Fryslân relevant.

6.4. Incidenten in tunnels

Tunnels zijn gesloten constructies waar een spoor of weg doorheen voert. Dat is meteen het grootste probleem van tunnels. Mocht er in de tunnel een ongeval gebeuren, waarbij brand kan ontstaan of gevaarlijke stoffen kunnen vrijkomen, dan zijn de consequenties

potentieel groter dan wanneer een ongeval buiten de tunnel zou plaatsvinden. Ook de bereikbaarheid en ontvluchting in tunnels kan ook problematischer zijn dan buiten de tunnel.

6.4.1. Mogelijke incidenttypen

Mogelijke incidenten gerelateerd aan tunnels zijn:

- Incident in treintunnels en ondergrondse stations;
- Incident in wegtunnels;
- Incident in tram- en metrotunnels en ondergrondse station.

6.4.2. Mate van relevantie in Fryslân

Om te bepalen of het crisistype voor Fryslân relevant is, zijn de onderstaande indicatoren in beeld gebracht:

- # > 250 meter overdekte wegvakken.

In Fryslân zijn geen overdekte wegvakken aanwezig die vallen onder de definitie van tunnel (Nationaal wegenbestand, 2020).

6.4.3. Toekomstverwachting

Er zijn voor de komende jaren geen (nieuwe) tunnels gepland in de regio.

6.4.4. Conclusie

Op basis van de indicatoren en de verwachtingen in de toekomst is dit crisistype niet voor het risicoprofiel van Fryslân relevant.

6.5. Conclusie

Op basis van de indicatoren en de verwachtingen in de toekomst zijn de onderstaande crisis- en incidenttypen voor het risicoprofiel van Fryslân relevant. Een aantal incidenttypen zal niet nader uitgewerkt worden door een beperkte aanwezigheid van indicatoren of beperkte impact op de regio in verhouding tot andere incidenttypen.

Crisistype	Incidenttype	Scenario
Luchtvaartincidenten	Incident bij start of landing op of om een luchtvaartterrein	Ja, relevant.
	Incident vliegtuig bij vliegshows	Nee
Incidenten op of onder water	Incident waterrecreatie en pleziervaart	Ja, zeer relevant in zomermaanden.
	Incident beroepsvaart (anders dan met gevaarlijke stoffen)	Ja, relevant veel afvaarten naar Waddeneilanden.
	Incident op ruim water	Ja, relevant.
	Grootschalig duikincident	Nee
Verkeersincidenten op land	Incident wegverkeer	Ja, relevant.

	Incident treinverkeer	Nee
Incidenten in tunnels	Incident treintunnels en ondergrondse stations	Nee
	Incident in wegtunnels	Nee
	Incident in tram- en metrotunnels en ondergrondse stations	Nee

7. Gezondheid

De gezondheid van de samenleving is een belangrijk goed. Echter kan dit op verschillende manieren gevaar lopen. Factoren als bevolkingsdichtheid en de grootte van de veestapel zijn van toepassing op dit thema.

7.1. Bedreiging volksgezondheid

Binnen dit crisistype gaat het om plotselinge gebeurtenissen, inzichten in of vermoedens over een directe bedreiging van de gezondheid van een grote groep personen, echter (nog) zonder (veel) ziektegevallen. Problemen van deze aard kunnen ontstaan door een concreet ongeval of gebeurtenis, waardoor een blootstelling plaatsvindt, die schadelijk is voor de gezondheid (op lange termijn).

Omvang van deze incidenttypen hebben gemiddeld genomen een relatie tot de regionale bevolking. Ook belangrijk bij deze incidenttypen is de maatschappelijke onrust die kan ontstaan bij berichtgeving over dergelijke incidenten (voorbeeld hiervan is de EHEC-bacterie). Dierziekten kunnen in Fryslân gevolgen hebben voor het dagelijks leven, ook wanneer er geen sprake is van dier op mens of mens op mens besmetting. Verspreiding of verplaatsing van de dierziekten kunnen leiden tot een verstoring van het dagelijks leven. Dit kan zich uiten in het afsluiten van wegen of gebieden voor (gemotoriseerd) vervoer, vervoersverboden of bijvoorbeeld lege schappen in de supermarkten. Naast dierziekten kunnen ziektegolven (zoals bij griep/corona) in het algemeen verstrekende gevolgen hebben voor de continuïteit van diensten en overheden.

7.1.1. Mogelijke incidenttypen

Mogelijke volksgezondheid bedreigende incidenten zijn:

- Besmetting via contactmedia;
- Feitelijke grootschalige besmetting (nog) zonder ziekteverschijnselen;
- Besmettelijkheidsgevaar vanuit buitenland;
- Besmettelijkheidsgevaar in eigen regio;
- Dierziekte overdraagbaar op mens.

7.1.2. Mate van relevantie in Fryslân

Om te bepalen of het crisistype voor Fryslân relevant is, zijn de onderstaande indicatoren in beeld gebracht:

- Aanwezigheid van inwoners;
- Aanwezigheid van vee (# vee, ingedeeld naar diersoort);
- Besmettelijke ziektevarianten (vanuit het buitenland en/ of heersend binnen de eigen regio).

In Fryslân is er aanwezigheid van inwoners en vee. Daarnaast heeft de regio te maken met de directe gevolgen van de corona pandemie, waardoor er besmettelijkheidsgevaar binnen de eigen regio heerst. Doordat er (snelle) verspreiding is, ontstaan er (in het buitenland) ook nieuwe varianten van het Corona-virus. Deze kunnen nadeliger zijn dan de heersende vorm.

7.1.3. Toekomstverwachting

Het ligt niet in de lijn van verwachting dat er grote veranderingen plaatsvinden op het gebied van bedreiging van de volksgezondheid. Wel valt er te zien dat sommige dierziekten inmiddels onder de dieren zelf heerst en niet meer afhankelijk is van trekvogels die uit andere landen terugkomen.

7.1.4. Conclusie

Op basis van de indicatoren en de verwachtingen in de toekomst zijn de incidenttypes 'besmettingsgevaar via contactmedia' en 'feitelijke grootschalige besmetting (nog) zonder ziekteverschijnselen' voor het risicoprofiel van Fryslân relevant.

7.2. Ziektegolf

Dit crisistype betreft een feitelijke golf van gezondheidsklachten met initieel soms een onbekende oorzaak, bijvoorbeeld een ziekteverwekker die een grootschalige epidemie teweeg brengt, zoals bij een griepandemie.

Een (griep)pandemie kan de samenleving behoorlijk schaden en ontwrichten. In combinatie met een schaarste aan vaccins en antivirale middelen kan dit leiden tot grote sociale onrust. De sociale onrust en maatschappelijke ontwrichting zijn afhankelijk van de virulentie van het virus, het percentage zieken, de mortaliteit, vaccinatie en behandelmogelijkheden. In het landelijk draaiboek zijn scenarioberekeningen gemaakt over het verloop van een epidemie gedurende een pandemische periode.

7.2.1. Mogelijke incidenttypen

Mogelijke ziektegolven zijn:

- Ziektegolf van een besmettelijke ziekte;
- Ziektegolf van een niet besmettelijke ziekte.

7.2.2. Mate van relevantie in Fryslân

Om te bepalen of het crisistype voor Fryslân relevant is, is de onderstaande indicator in beeld gebracht:

- # inwoners (ingedeeld naar leeftijdsklassen);

Bij deze incidenttypen kan het gaan om tal van verschillende oorzaken van een uiteenlopend karakter binnen Fryslân en is daarom moeilijk nader te specificeren. Het gaat hierbij om laat ontdekte oorzaken van het crisistype 'Bedreiging Volksgezondheid'.

Voor Fryslân zijn enkele getalsmatige bewerkingen uitgevoerd van deze berekeningen om een indruk te geven van de regionale belasting van de gezondheidszorg. In het worst-case scenario gaat het om circa 320.000 geïnfecteerden in Fryslân en bij het realistische scenario gaat het om circa 160.000 geïnfecteerden in Fryslân (GGD Fryslân).

7.2.3. Toekomstverwachting

De Corona pandemie heeft laten zien dat een mogelijke ziektegolf van regionale/nationale of zelfs internationale omvang denkbaar is. Vooralsnog wordt niet ingezet/voorbereid op nieuwe pandemieën of ziektegolven, de komende beleidsperiode zal vooral

in het teken staan van het bestrijden van de (naweeën van de) corona pandemie en lering trekken uit evaluaties.

7.2.4. Conclusie

Op basis van de indicatoren en de verwachtingen in de toekomst is het incidenttype 'ziektégolf van een besmettelijke ziekte' voor het risicoprofiel van Fryslân relevant.

7.3. Conclusie

Op basis van de indicatoren en de verwachtingen in de toekomst zijn de onderstaande crisis- en incidenttypen voor het risicoprofiel van Fryslân relevant. Een aantal incidenttypen zal niet nader uitgewerkt worden door een beperkte aanwezigheid van indicatoren of beperkte impact op de regio in verhouding tot de andere incidenttypen.

Crisistype	Incidenttype	Scenario
Bedreiging volksgezondheid	Besmettingsgevaar via contactmedia	Ja, relevant.
	Feitelijke grootschalige besmetting (nog) zonder ziekteverschijnselen	Nee
	Besmettelijkheidsgevaar vanuit het buitenland	Nee
	Besmettelijkheidsgevaar in de eigen regio	Nee
	Dierziekten overdraagbaar op mens	Ja, relevant.
Ziektégolf	Ziektégolf besmettelijke ziekte	Ja, relevant.
	Ziektégolf niet besmettelijke ziekte	Nee

8. Sociaal maatschappelijke omgeving

Nederland heeft een hoge bevolkingsdichtheid. Veel mensen op een klein oppervlakte of een relatief kleine ruimte kan leiden tot ernstige incidenten. Fryslân zelf is niet heel dicht bevolkt, maar kent zeker evenementen en festiviteiten en dergelijke waar veel mensen samenkomen. In dit hoofdstuk komen de drie crisistypen aan bod die van toepassing zijn in Fryslân.

8.1. Paniek in menigten, tijdens grote festiviteiten, concerten en demonstraties

Dit crisistype heeft te maken met de verdrukkingen in menigten als gevolg van blind enthousiasme, massale paniek en vluchtgedrag ten tijde van festiviteiten, concerten en demonstraties.

Impact bij dit incidenttype zal voornamelijk bestaan uit mensen die letsel oplopen door verdrukkingen.

8.1.1. Mate van relevantie in Fryslân

Voor dit crisistype zijn geen goede indicatoren beschikbaar om te bepalen of het crisistype voor Fryslân relevant is. Daarom hebben wij gekeken in hoeverre zich grote festiviteiten voordoen binnen Fryslân.

Door de politie wordt in de crowd-management gebruik gemaakt van 2 personen per vierkante meter. Ook kan er worden gekeken naar het aantal evenementen die in Fryslân jaarlijks zijn. Ongeveer zijn er 1.700 evenementen in Fryslân per jaar, waarvan het grootste deel valt in de A-en B-klasse evenementen. C-klasse evenementen zijn bijvoorbeeld Koningsdag en de Sneekweek.

8.1.2. Toekomstverwachting

Concrete aanwijzingen voor veranderingen op dit gebied zijn er niet.

8.1.3. Conclusie

Op basis van de indicatoren en de verwachtingen in de toekomst is dit crisistype voor het risicoprofiel van Fryslân relevant.

8.2. Verstoring openbare orde

De openbare orde kan worden verstoord tijdens uitgaan, voetbal, evenementen, kermis, markt of braderieën.

8.2.1. Mogelijke incidenttypen

Mogelijke incidenten die gerelateerd aan verstoring van de openbare orde zijn:

- Rel rondom demonstraties en andere manifestaties;
- Gewelddadigheden rondom voetbalwedstrijden;
- Maatschappelijke onrust en buurtrellen.

8.2.2. Mate van relevantie in Fryslân

Het hebben van een eigen mening is een groot goed. Dit is ook met reden geborgd in onze Grondwet als het gaat om de vrijheid van meningsuiting (art. 7) en het recht op betogen en demonstreren (art. 9). De afgelopen jaren valt te zien dat mensen, mede door de komst van sociale media, steeds sneller een eigen mening vormen en het niet altijd eens zijn met beslissingen vanuit de overheid of andere instanties. Verschillen tussen opvattingen worden vaker versterkt en uitvergroot in het politiek debat maar zeker ook in de vorm van (anti) corona demonstraties en discussies over het mogelijk onderscheid

tussen wel- en niet gevaccineerde personen. Kortom: de maatschappij verandert continue.

Het uiten van een mening zien we ook steeds vaker in Fryslân voorkomen. Voorbeelden hiervan zijn anti-corona demonstraties, boerenprotesten en anti zwarte piet demonstraties. Er kan dus geconcludeerd worden dat 'rel rondom demonstraties en anderemanifestaties' relevant is voor de veiligheidsregio Fryslân.

8.2.3. Toekomstverwachting

Er zijn geen aanwijzingen dat er grote veranderingen worden verwacht ten opzichte van verstoringen van de openbare orde. Wel is de verwachtingen dat demonstraties om meningen te uiten steeds vaker zullen voorkomen.

8.2.4. Conclusie

Op basis van de indicatoren en de verwachtingen in de toekomst is het incidenttype 'rel rondom demonstraties en andere manifestaties' voor het risicoprofiel van Fryslân relevant.

8.3. Terrorisme/ ernstige criminaliteit

Ter aanvulling van het landelijke model is gekozen om in Fryslân het crisistype terrorisme extra mee te nemen in het risicoprofiel. Dit wordt ten eerste gedaan om dit crisistype onder de aandacht te brengen/ te houden in Fryslân. Ten tweede speelt mee dat, door dit soort incidenten te (be)noemen, een gedegen afweging gemaakt kan worden of het wel/ niet/ minder relevant is voor de veiligheidsregio.

Door toedoen van een aanslag vallen in Fryslân doden of gewonden, ontstaat schade aan gebouwen of andere vitale objecten en ontstaat een ontwrichting van de dagelijkse gang van zaken. Incidenten als gijzeling/kaping zullen een dergelijke impact hebben. Er wordt altijd een doel (target) gekozen waarmee zoveel mogelijk aandacht wordt gegenereerd voor de zaak, welke de plegers nastreven (tegen regering; specifieke maatschappelijke toestanden; gevestigde maatschappelijke orde ontwrichten; internationale motieven; dierenwelzijn; religie etc.).

8.3.1. Mogelijke incidenttypen

Mogelijke incidenten die gerelateerd aan verstoring van de openbare orde zijn:

- Aanslag op vitale infrastructuur;
- Aanslag op plaatsen waar veel mensen bijeenkomen;
- Gijzeling/ kaping.

8.3.2. Mate van relevantie in Fryslân

Er zijn momenteel geen goede indicatoren en toekomstverwachtingen te geven op regionale schaal. Landelijk wordt door de NCTb (Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding) een Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland (DTN) opgesteld. Dit beeld is onderverdeeld in een aantal niveaus:

- Terroristische dreiging is minimaal
- Terroristische dreiging is beperkt

- Terroristische dreiging is aanzienlijk
- Terroristische dreiging is substantieel
- Terroristische dreiging is kritiek

8.3.3. Toekomstverwachting

Concrete aanwijzingen voor veranderingen op dit gebied zijn er niet.

8.3.4. Conclusie

Op basis van de indicatoren en de verwachtingen in de toekomst is het incidenttype 'aanslag op plaatsen waar veel mensen bijeenkomen' voor het risicoprofiel van Fryslân relevant.

8.4. Persoon verward gedrag

Eveneens in aanvulling op het landelijk model is gekozen om in Fryslân het crisistype persoon verward gedrag op te nemen in het risicoprofiel. Dit wordt gedaan omdat dit thema de laatste jaren steeds meer aandacht krijgt binnen onze regio.

De ervaring leert dat dergelijke incidenten grote impact hebben op zowel de directe als de indirecte omgeving. Incidenten die in het (recente) verleden gezorgd hebben voor de meeste impact zijn incidenten waarbij mensen moedwillig de gaskraan open zetten in huis en daarmee (bijna) een explosie veroorzaken. Daarnaast raakt het thema verschillende andere incidenttypen en scenario's zoals brand of explosie in een kwetsbaar object. Tevens leidt een dergelijk incident mogelijk tot maatschappelijke onrust in (delen van) de regio.

8.4.1. Mate van relevantie in Fryslân

In de laatste jaren hebben zich binnen Fryslân maar ook landelijk een aantal (grote) incidenten voorgedaan waar personen zichzelf wat aan wilden doen en daarmee een direct gevaar vormden voor hun omgeving.

8.4.2. Toekomstverwachting

De impact van de Corona-pandemie kan nadelige impact hebben op de psychische toestand van mensen. Bijvoorbeeld als gevolg van inkomstenverlies, baanverlies e.d.

8.4.3. Conclusie

Op basis van de indicatoren en de verwachtingen in de toekomst is dit crisistype voor het risicoprofiel van Fryslân relevant.

8.5. Conclusie

Op basis van de indicatoren en de verwachtingen in de toekomst zijn de onderstaande crisis- en incidenttypen voor het risicoprofiel van Fryslân relevant. Een aantal incidenttypen zal niet nader uitgewerkt worden door een beperkte aanwezigheid van indicatoren of beperkte impact op de regio in verhouding tot de andere incidenttypen.

Crisistype	Incidenttype	Scenario
Paniek in menigten	Paniek tijdens grote festiviteiten, concerten en demonstraties	Ja, relevant, veel evenementen door het jaar heen in de provincie.
Verstoring openbare orde	Rel rondom demonstraties en andere manifestaties	Ja, relevant
	Gewelddadigheden rondom voetbalwedstrijden	Nee
	Maatschappelijke onrust en buurtrellen	Nee
Terrorisme/ ernstige criminaliteit	Aanslag op vitale infrastructuur	Nee
	Aanslag op plaatsen waar veel mensen bijeenkomen	Ja, relevant.
	Gijzeling/ kaping	Nee
Persoon verward gedrag	Maatschappelijke onrust	Ja, relevant

Regionaal Risicoprofiel 2022-2025

Veiligheidsregio Fryslân

Bijlage b. Risicoanalyse

Risicoanalyse

Regionaal Risicoprofiel

Veiligheidsregio Fryslân

2021

Inhoud

1	Inleiding	4
1.1	Aanleiding	4
1.2	Werkwijze.....	4
1.3	Scenario opbouw	4
1.4	Methodische verantwoording	4
1.5	Impact meting	4
1.6	Waarschijnlijkheid meting.....	6
1.7	Resultaat.....	6
1.8	Leeswijzer	6
2	Scenariobeschrijvingen	7
2.1	Inleiding.....	7
2.2	Natuurlijke omgeving.....	8
2.2.1	Overstroming uit zee -Dijkdoorbraak op het vaste land	9
2.2.2	Overstroming uit zee -Dijkdoorbraak vaste land	9
2.2.3	Overstroming uit zee – Dijkdoorbraak Waddeneiland.....	12
	Overstroming uit zee –	15
	Defecte sluis Harlingen.....	15
	Overstroming polder – Bezwijken polderdijk.....	18
	Natuurbrand.....	20
	Koudegolf	24
	Hittegolf	27
2.3	Gebouwde omgeving	29
	Brand in kwetsbaar object	30
	Brand bij evenement in gebouw	32
	Brand in dichte binnenstad	34
2.4	Technologische omgeving	36
	Vervuiling Waddenzee.....	37
	Explosie stationaire inrichting	39
	Toxisch incident inrichting	41
2.5	Vitale infrastructuur en voorzieningen	44
	Uitval Gasvoorziening.....	45
	Uitval Elektriciteitsvoorziening	47
	Verontreiniging Drinkwater	50
	Uitval Waterzuivering.....	52
	Uitval spraak-en datacommunicatie.....	54
2.6	Verkeer en vervoer	57
	Incident bij start of landing op of om een luchtvaartterrein	58
	Incident waterrecreatie - op groot water	60
	Incident beroepsvaart.....	62
	Incident op natuurijs	64

Incident wegverkeer	66
2.7 Gezondheid.....	68
Besmettingsgevaar	69
Dierziekten.....	71
Ziektegolf.....	74
2.8 Sociaal maatschappelijke omgeving	77
Paniek groot evenement.....	78
Rellen rondom demonstraties of manifestaties.....	80
Terreur aanslag	82
Personen met verward gedrag	84
3 Analyse en risicodiagram	86
3.1 Analyse.....	86
3.2 Diagram.....	87
Bijlagen.....	88

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Met de inwerkingtreding van de Wet veiligheidsregio's hebben de 25 veiligheidsregio's in Nederland de verplichting gekregen om inzicht te hebben in de verschillende risico's die relevant zijn binnen hun regio grenzen. Het belangrijkste onderdeel hierin is het regionaal risicoprofiel.

Veiligheidsregio Fryslân heeft in 2010 haar eerste regionaal risicoprofiel opgesteld. Er is naar gestreefd dit profiel ieder jaar te updaten zodat het een levendig document blijft. Voorliggende bijlage behoort toe aan de rapportage van het regionaal risicoprofiel 2021. In deze bijlage worden de verschillende scenario's (incidenttypen) uitgewerkt en wordt een analyse gemaakt van impact en waarschijnlijkheid van deze uiteenlopende scenario's.

1.2 Werkwijze

In samenspraak met de relevante partners binnen en buiten Fryslân zijn de staande scenario's uit het voorgaande risicoprofiel tegen het licht gehouden en aangepast waar dit noodzakelijk was. Er zijn vier nieuwe scenario's toegevoegd, waarvan drie uit het vorige regionaal risicoprofiel zijn vervangen. Het gaat om de scenario's:

- Incident wegverkeer;
- Vervuiling Waddenzee (voorheen: olieramp Waddenzee);
- Incident vliegtuig (voorheen: incident vliegshow);
- Rellen (voorheen: gewelddadigheden voetbal);

1.3 Scenario opbouw

Inhoudelijk hebben alle scenario's een korte inleiding en uitleg van de loop van het scenario en worden enkele specifieke kenmerken uitgelicht die van toepassing zijn op de weging van de impact en waarschijnlijkheid. Tevens staat de score van de impact en waarschijnlijkheid bij het scenario.

1.4 Methodische verantwoording

Om de uiteenlopende thema's en scenario's onderling vergelijkbaar te maken is in samenwerking met de veiligheidsregio's een methode voor de risicobeoordeling ontwikkeld. Met deze methode is het mogelijk verschillende incidenten en scenario's te wegen en vervolgens te rangschikken. Veiligheidsregio Fryslân is één van de veiligheidsregio's die actief heeft bijgedragen aan de ontwikkeling van deze methodiek.

1.5 Impact meting

Om de impact van scenario's op uniforme wijze te kunnen meten, wordt gebruik gemaakt van zes vitale belangen. Deze belangen zijn geoperationaliseerd door middel van concrete indicatoren. Hieronder worden in het kort de vitale belangen beschreven.

Vitale belangen

Territoriale Veiligheid

Het ongestoord functioneren van Nederland als onafhankelijke staat. De territoriale veiligheid is in het geding bij een bezetting van Nederlands grondgebied door een andere staat of mogendheid of bij een terroristische aanslag.

Fysieke Veiligheid

Het ongestoord functioneren van de men in zijn (directe) omgeving. Hierbij gaat het specifiek om de gezondheid en veiligheid van personen. De fysieke veiligheid komt in het geding bij een uitbraak van een epidemie, dijkdoorbraak of groot incident bij een chemische fabriek.

Economische Veiligheid

Het ongestoord functioneren van de Nederlandse economie. De economische veiligheid komt in het geding wanneer vrij handelsverkeer tussen Nederland en belangrijke handelspartners onmogelijk is.

Ecologische Veiligheid

Het ongestoord voort kunnen bestaan van de natuurlijke omgeving in Nederland. De ecologische veiligheid komt in het geding wanneer er sprake is van verstoring of vervuiling van oppervlaktewater of wanneer er grote klimaatveranderingen plaatsvinden.

Sociale politieke stabiliteit

Het ongestoord voort kunnen bestaan van de democratische rechtstaat en een maatschappelijk klimaat waarbij inwoners met elkaar samenleven en samenwerken. De sociale politieke stabiliteit komt in het geding wanneer er sprake is van grote negatieve veranderingen in demografische opbouw van de bevolking waardoor solidariteit tussen bevolkingsgroepen of generaties onder druk komt te staan.

Veiligheid cultureel erfgoed

Het ongestoord voortbestaan van collectieve materiële sporen en getuigenissen uit het verleden. De veiligheid van cultureel erfgoed komt in het geding bij incidenten als instorting en brand. De waarde van dit erfgoed is daarnaast soms moeilijk te bepalen omdat de waarde breder is dan alleen de monetaire handelswaarde van een gebouw of object.

Impactcriteria

Om scenario's en incidenten weeg- en vergelijkbaar te maken zijn aan de bovenstaande belangen impactcriteria gekoppeld. Deze worden in onderstaande tabel kort samengevat.

Vitale belangen	Impactcriteria
Territoriale veiligheid	Aantasting van de integriteit van het grondgebied
Fysieke veiligheid	<ul style="list-style-type: none">▪ Doden▪ Ernstig gewonden en chronisch zieken▪ Lichamelijk lijden (gebrek aan primaire levensbehoeften)
Economische veiligheid	Kosten
Ecologische veiligheid	Langdurige aantasting van natuur en milieu (flora en fauna)
Sociale politieke stabiliteit	<ul style="list-style-type: none">▪ Verstoring van het dagelijks leven▪ Aantasting van positie van het lokale en regionale openbaar bestuur▪ Sociaal psychologische impact
Veiligheid cultureel erfgoed	Aantasting cultureel erfgoed

Om de bovenstaande criteria meetbaar te maken, wordt elk criterium (per scenario) ingeschaald in vijf klassen: A-B-C-D-E. Hierbij geldt de volgende doorvertaling van deze klassen:

- A: Beperkt gevolg
- B: Aanzienlijk gevolg
- C: Ernstig gevolg
- D: Zeer ernstig gevolg
- E: Catastrofaal gevolg

De verdere doorvertaling van weging en indeling van bandbreedten voor de klassen wordt nader uitgewerkt in bijlage 1.

1.6 Waarschijnlijkheid meting

Bij het wegen en rangschikken van de scenario's is niet alleen impact een factor. Ook de waarschijnlijkheid van een scenario wordt als factor meegewogen bij de analyse. De term waarschijnlijkheid wordt in de Landelijke Handreiking Regionaal Risicoprofiel geïdentificeerd als de kans dat een scenario binnen nu en vier jaar (beleidscyclus) plaatsvindt.

De waarschijnlijkheid wordt gewogen door gebruik te maken van vijf klassen (A t/m E). Klasse A is hierbij een scenario wat zeer onwaarschijnlijk is, terwijl E een scenario vertegenwoordigt wat als zeer waarschijnlijk wordt gezien.

Voor de scenario's in dit document geldt in vrijwel alle gevallen dat de waarschijnlijkheid in meer of mindere mate wordt bepaald op basis van onvolledige informatie. Om toch een zo gedegen mogelijke afweging te maken worden de volgende bronnen gebruikt per scenario om de waarschijnlijkheid te kunnen bepalen:

- Casuïstiek,
- Statistiek,
- Faalgegevens,
- Strategieën en actoranalyses,
- Expertjudgement.

Vooraf statistiek, casuïstiek en expertjudgement zijn voor de totstandkoming van de scenario's gebruikt.

Hieronder zijn de waarschijnlijkheidsklassen in een kort overzicht weergegeven:

Klasse	% waarschijnlijkheid	Kwalitatieve omschrijving
A	< 0.05	Zeer onwaarschijnlijk
B	0.05 – 0.5	Onwaarschijnlijk
C	0.5 – 5	Mogelijk
D	5 – 50	Waarschijnlijk
E	50 – 100	Zeer waarschijnlijk

1.7 Resultaat

Het resultaat van de analyses die in dit document plaatsvinden is dat per scenario een waarde wordt gegeven op impact en een waarde op waarschijnlijkheid. Deze beide waarden worden samengebracht en weergegeven in een risicodiagram, waarbij alle scenario's uit dit document zijn weergegeven. Dit risicodiagram komt in dit document terug in hoofdstuk 3.

1.8 Leeswijzer

Het nu volgende hoofdstuk zal per maatschappelijk thema enkele scenario's uitwerken. Hierbij wordt elk scenario voorzien van een korte inleiding, enkele kenmerken en een weging op impact en een weging op waarschijnlijkheid. Hoofdstuk drie vat de verschillende wegingen samen tot één totaaloverzicht: het risicodiagram.

2 Scenariobeschrijvingen

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden de verschillende scenario's nader uitgewerkt en weergegeven. De scenario's zijn gerangschikt naar de zeven maatschappelijke thema's:

- Natuurlijke omgeving;
- Gebouwde omgeving;
- Technologische omgeving;
- Vitale infrastructuur en voorzieningen;
- Verkeer en vervoer;
- Gezondheid;
- Sociaal-maatschappelijke omgeving.

2.2 Natuurlijke omgeving

De provincie Fryslân is een uitgestrekte en vooral rurale regio. De provincie is gelegen aan zee en kent tal van meren en plassen binnen het grondgebied. Hier komt bij dat een groot gedeelte van de provincie onder NAP gelegen is en dus direct gevaar loopt bij een (dreigende) overstroming.

Daarnaast is op meerdere plekken in de regio bos- en duingebied aanwezig. Deze gebieden zijn relevant in het kader van mogelijke natuurbranden die in de regio plaats kunnen vinden.

Het overgrote deel van de provincie wordt gekenmerkt door een open karakter, opgebouwd uit akkers en weilanden.

Deze uitgestrektheid en aanwezigheid van akkers en weilanden lenen zich goed voor veeteelt. Deze veeteelt is relevant in het kader van het crisistype dierziekten. Dit laatste incidenttype wordt nader uitgewerkt in het maatschappelijk thema gezondheid.

In dit hoofdstuk worden de volgende scenario's (incidenttypen) uitgewerkt:

- Overstroming uit zee – dijkdoorbraak Waddeneiland;
- Overstroming vanuit zee – dijkdoorbraak vaste land;
- Overstroming vanuit zee – defecte sluis Harlingen;
- Overstroming polder – bezwijken polderdijk;
- Natuurbrand;
- Koudegolf;
- Hittegolf.

Scenario

Overstroming uit zee -

Dijkdoorbraak vaste land

Een groot deel van de provincie Fryslân ligt onder NAP en is daarmee afhankelijk van een goede bescherming tegen de invloeden van de zee. Dit vindt plaats door middel van de primaire waterkeringen. Voor Fryslân geldt dat de provincie in de zesde dijkkring is gelegen en deze deelt met de provincie Groningen.

Kenmerken

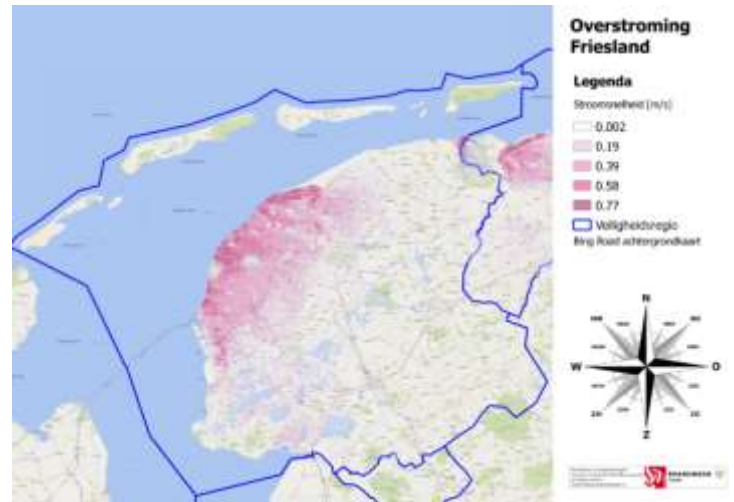
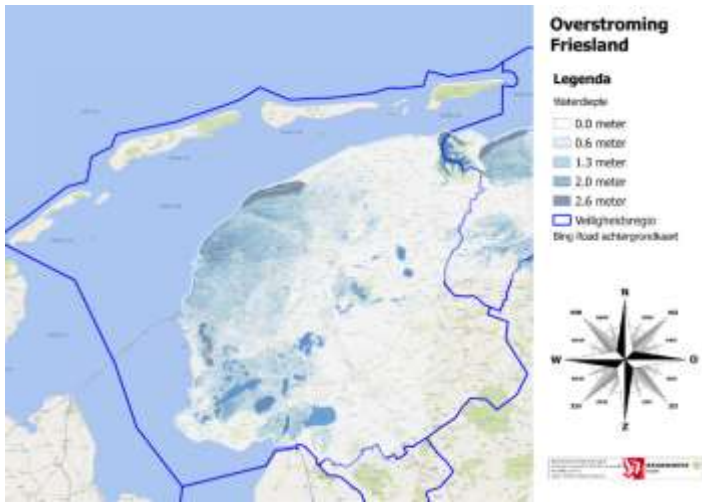
Voor dit scenario zijn een aantal belangrijke kenmerken geselecteerd:

- Voor dit scenario is gebruik gemaakt van de Ergst Denkbare Overstroming (EDO), scenario noordelijke kust;
- Het scenario vindt plaats tijdens een stormvloed en een aanhoudende storm met orkaankracht, ten minste met een duur van anderhalve dag;
- De storm duurt ongeveer 45 uur, de waterstand in de Waddenzee is gedurende twee uur 5 meter boven NAP;
- Er is sprake van meerdere doorbraken tijdens het scenario;
- In principe zijn alle getroffen mensen ten tijde van een dergelijk scenario als kwetsbaar te bestempelen. Ouderen, kinderen en verminderd zelfredzamen zijn extra kwetsbaar onder dergelijke omstandigheden;
- Door de hoge waterstand is het de verwachting dat het scenario ook een direct gevolg heeft voor de kwetsbare infrastructuur. Hierbij valt te denken aan de uitval van de stroomvoorziening.

Beschrijving

Tijdens een aanhoudende storm breekt op meerdere plekken de zesde dijkkring rond Groningen en Fryslân. Een groot gedeelte van de Friese regio komt daardoor snel onder water te staan. In totaal overstroomt een gebied van ongeveer 4.560 vierkante kilometer.

De storm (en mogelijke gevolgen) werden twee dagen voor plaatsvinden als betrouwbaar genoeg voorspeld, waardoor mensen de tijd hebben gekregen de regio te verlaten. Desondanks is een deel van de bevolking in het gebied achtergebleven en ziet zich geconfronteerd met het wassende water. Dit komt o.a. doordat niet iedereen erin slaagt het gebied tijdig te verlaten, omdat de ontwikkeling van de wind tot orkaankracht zo kort van tevoren te voorspellen is en het water zich snel verspreidt.

Slachtofferbeeld en impact

Gevolgen van een overstroming vanuit zee kunnen zijn dat mensen meegesleurd kunnen worden, met letsels of de dood tot gevolg. Achterblijvers krijgen te maken met uitval van stroom, drinkwater en telefoonverbindingen. Afhankelijk van de duur is gebrek aan primaire levensbehoeften een mogelijkheid. Door de overstroming ontstaat ook schade aan bijvoorbeeld bouwwerken, ondergrondse structuren, de natuur en het cultureel erfgoed. Ook het milieu raakt aangetast als gevolg van slib en uitval van waterzuivering. Daarmee behoort deze crisis tot de duurste rampen.

Naar schatting komen door deze overstroming ongeveer 1.800 mensen om het leven. Ruim 460.000 personen zijn (in)direct betrokken bij de overstroming.

De beoordeling van de impact geschiedt met behulp van onderstaande tabellen:

Status	Aantal
Doden	> 400
Gewonden (T1/T2)	> 400
Getroffenen	> 40.000
Betrokkenen	> 40.000

Impactcriterium	Score (A-E of Nvt)
1.1 aantasting van de integriteit van het grondgebied	E
2.1 doden	E
2.2 ernstig gewonden en chronisch zieken	E
2.3 lichamelijk lijden (gebrek aan primaire levensbehoeften)	D
3.1 kosten	E
4.1 langdurige aantasting van milieu en natuur (flora en fauna)	E
5.1 verstoring van het dagelijks leven	D
5.2 aantasting van positie van het lokale en regionale openbaar bestuur	D
5.3 sociaal psychologische impact	E
6.1 aantasting van cultureel erfgoed	B

Impact					
A	B	C	C-hoog	D	D-hoog

Waarschijnlijkheid

De waarschijnlijkheid van dit scenario wordt als "zeer onwaarschijnlijk" ingeschat. De kans op een grote dijkdoorbraak wordt geschat op 1 op 4.000 (= 0,00025%).

Klasse	% waarschijnlijkheid	Kwalitatieve omschrijving
A	< 0.05	Zeer onwaarschijnlijk
B	0.05 – 0.5	Onwaarschijnlijk
C	0.5 – 5	Mogelijk
D	5 – 50	Waarschijnlijk
E	50 – 100	Zeer waarschijnlijk

'Grotere' incidenten die zich tussen 2009 en juli 2021 in Fryslân hebben afgespeeld en die gerelateerd aan dit scenario zijn, staan hieronder opgesomd:

Datum	Incident	GRIP-niveau
5 – 7 januari 2012	Hoog water	GRIP 4

Bronvermelding

1. Rijkswaterstaat Waterdienst (2017). Overstromingsscenario's voor rampenplannen;
2. Expert judgement.

Scenario

Overstroming uit zee –

Dijkdoorbraak Waddeneiland

Een groot deel van de provincie Fryslân ligt onder NAP en is daarmee afhankelijk van een goede bescherming tegen de invloeden van de zee. Dit vindt plaats door middel van de primaire waterkeringen. Voor Ameland geldt dat deze in de tweede dijkkring is gelegen.

Kenmerken

Voor dit scenario zijn een aantal belangrijke kenmerken geselecteerd:

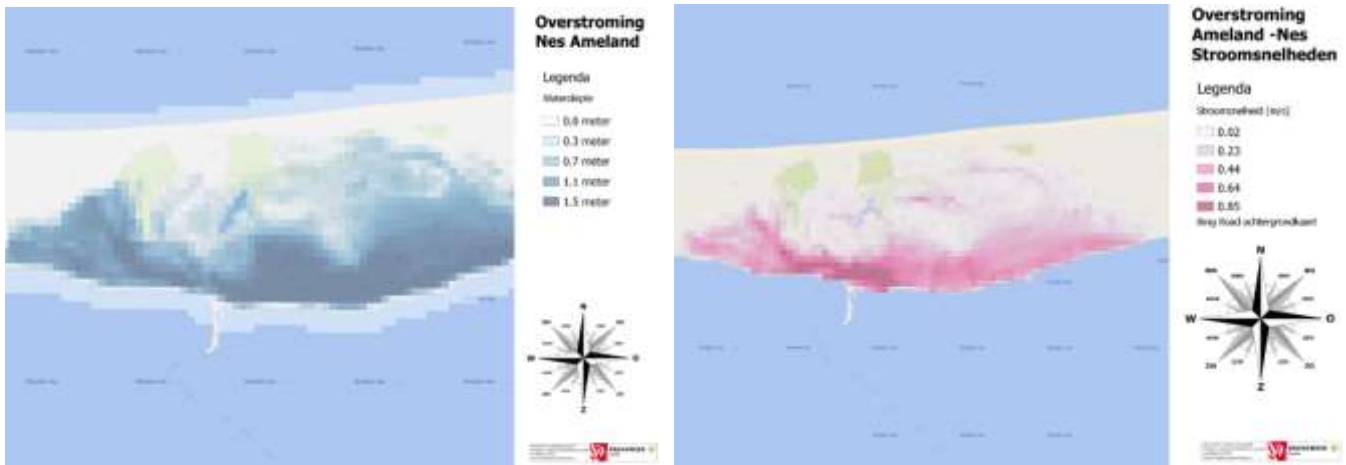
- Voor dit scenario is gebruik gemaakt van de Ergst Denkbare Overstroming (EDO), scenario noordelijke kust;
- Het scenario vindt plaats tijdens een stormvloed en een aanhoudende storm met orkaankracht, ten minste met een duur van anderhalve dag;
- De storm duurt ongeveer 45 uur, de waterstand in de Waddenzee is gedurende twee uur 5 meter boven NAP;
- Er is sprake van meerdere doorbraken tijdens het scenario;
- In principe zijn alle getroffen mensen ten tijde van een dergelijk scenario als kwetsbaar te bestempelen. Ouderen, kinderen en verminderd zelfredzamen zijn extra kwetsbaar onder dergelijke omstandigheden;
- Door de hoge waterstand is het de verwachting dat het scenario ook een direct gevolg heeft voor de kwetsbare infrastructuur. Hierbij valt te denken aan de uitval van de stroomvoorziening;
- Omdat de oorzaak van het scenario gerelateerd is aan een storm en stormvloed, is er een relatie met het scenario 'dijkdoorbraak vaste land'. De mogelijkheid bestaat dat ook dit scenario gelijktijdig van kracht is. Ieder geval in de voorfase, nog voordat een dijk doorbreekt, zal er overlap kunnen zijn.

Beschrijving

Een zware storm trekt in Noordoostelijke richting over Nederland. Het hoogtepunt van de storm passeert 's nachts, tijdens springtij, het Waddeneiland Ameland, waarbij windstoten van 12 bft voorkomen. De storm (en mogelijke gevolgen) werden twee dagen voor plaatsvinden als betrouwbaar genoeg voorspeld, waardoor mensen de tijd hebben gekregen het eiland te verlaten. Desondanks is een deel van de bevolking in het gebied achtergebleven en ziet zich geconfronteerd met het wassende water. Dit komt o.a. doordat niet iedereen erin slaagt het gebied tijdig te verlaten.

Op het hoogtepunt van de storm faalt de primaire kering ter hoogte van Nes. Na 30 minuten wordt de doorbraak geconstateerd door medewerkers van het waterschap en Rijkswaterstaat. Binnen drie uur zijn grote delen van het bedrijventerrein en het achterliggende dorp ondergelopen. Daarop valt ook de stroom uit in het gebied. Nabijgelegen camping(s) moeten worden ontruimd en mensen worden ondergebracht in

de sporthal. Doordat de stroomsnelheid niet hoog ligt is het nog mogelijk zoveel mogelijk mensen voor aankomst van het water te evacueren.

Evacuatie van de overgebleven personen naar de vaste wal is echter pas mogelijk nadat de storm is gaan liggen. Alle op het eiland aanwezige personen zullen zich daarom allereerst op het eiland in veiligheid gebracht moeten worden.

Slachtofferbeeld en impact

Doordat het water niet snel het land instroomt, is het nog mogelijk mensen te evacueren naar hoger gelegen gronden. Er komen dan ook geen personen om. Wel zullen enkele tientallen mensen onderzoekt raken voor en tijdens de evacuatie.

Ook krijgt men te maken met uitval van stroom, drinkwater en telefoonverbindingen. Door de overstroming ontstaat ook schade aan bijvoorbeeld bouwwerken, de natuur en het cultureel erfgoed. Tot slot raakt het milieu aangetast als gevolg van slib en uitval van waterzuivering.

De beoordeling van de impact geschiedt met behulp van onderstaande tabellen:

Status	Aantal
Doden	< 1
Gewonden (T1/T2)	> 4 – 16
Getroffenen	< 4.000
Betrokkenen	< 40.000

Impactcriterium	Score (A-E of Nvt)
1.1 aantasting van de integriteit van het grondgebied	B
2.1 doden	A
2.2 ernstig gewonden en chronisch zieken	C
2.3 lichamelijk lijden (gebrek aan primaire levensbehoeften)	A
3.1 kosten	B
4.1 langdurige aantasting van milieu en natuur (flora en fauna)	A
5.1 verstoring van het dagelijks leven	B
5.2 aantasting van positie van het lokale en regionale openbaar bestuur	A
5.3 sociaal psychologische impact	C
6.1 aantasting van cultureel erfgoed	A

Impact						
A	B	C	C-hoog	D	D-hoog	E

Waarschijnlijkheid

De waarschijnlijkheid van dit scenario wordt als “zeer onwaarschijnlijk” ingeschat. De kans op een grote dijkdoorbraak wordt geschat als 1 op 2.000 (= 0,00050%).

Klasse	% waarschijnlijkheid	Kwalitatieve omschrijving
A	< 0.05	Zeer onwaarschijnlijk
B	0.05 – 0.5	Onwaarschijnlijk
C	0.5 – 5	Mogelijk
D	5 – 50	Waarschijnlijk
E	50 – 100	Zeer waarschijnlijk

Bronvermelding

- Rijkswaterstaat Waterdienst (2017). Overstromingsscenario's voor rampenplannen;
- Expert judgement.

Scenario

Overstroming uit zee –

Defecte sluis Harlingen

Een groot deel van de provincie Fryslân ligt onder NAP en is daarmee afhankelijk van een goede bescherming tegen de invloeden van de zee. Dit vindt plaats door middel van de primaire waterkeringen. Hierin bevinden zich ook sluisen. Dit zijn waterbouwkundige bouwwerken tussen waterwegen met een verschillend waterpeil. Sluisen hebben als doel om het water te keren en om water en schepen te laten passeren.

Kenmerken

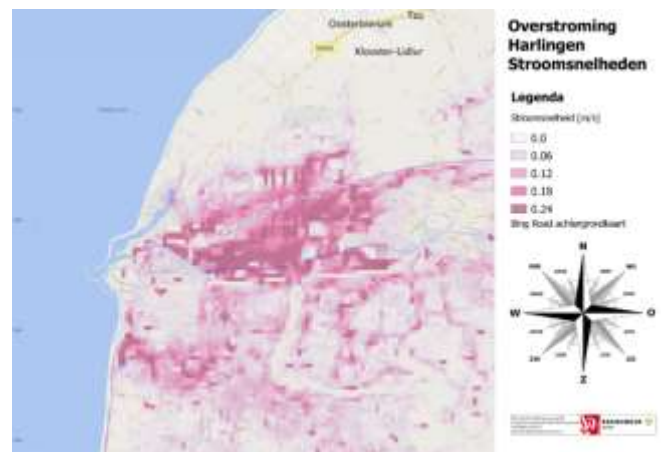
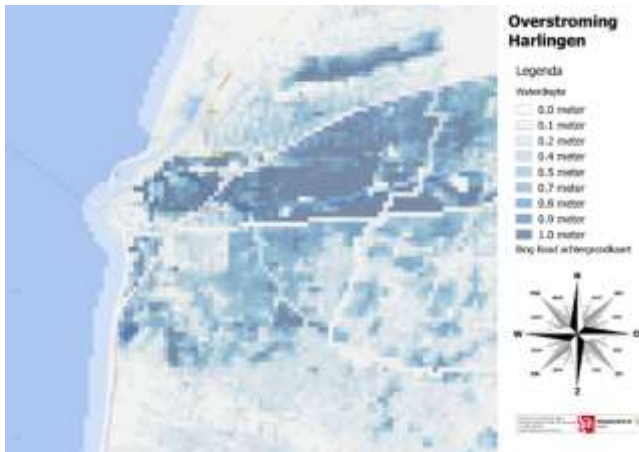
Voor dit scenario zijn een aantal belangrijke kenmerken geselecteerd:

- In principe zijn alle getroffen mensen ten tijde van een dergelijk scenario als kwetsbaar te bestempelen. Ouderen, kinderen en verminderd zelfredzamen zijn extra kwetsbaar onder dergelijke omstandigheden;
- Door de hoge waterstand is het de verwachting dat het scenario ook een direct gevolg heeft voor de kwetsbare infrastructuur. Hierbij valt te denken aan de uitval van de stroomvoorziening.

Beschrijving

Tijdens een zeer heftige storm die over Nederland raast, raakt voor de kust van Harlingen een vrachtschip in de problemen. Ondanks pogingen van de bemanning en de kapitein blijft het schip stuurloos richting de wal afdrijven. Uiteindelijk komt het schip in de Tjerk Hiddessluis tot stilstand en brengt hierbij ernstige schade toe aan de sluisdeuren. Zowel de binnen- als de buitendeuren begeven het uiteindelijk waardoor water vrij landinwaarts kan stromen.

Binnen een uur krijgen grote delen van Harlingen te maken met een substantiële hoeveelheid water. Door de snelle stijgsnelheid is het handelingsperspectief van veel personen beperkt.

Slachtofferbeeld en impact

Door de snelle ontwikkeling van het scenario zullen veel mensen overrompeld worden door het scenario. Als gevolg hiervan vallen enkele tientallen doden en veel gewonden. Als gevolg van de overstroming valt in het grootste deel van de stad binnen een uur de elektriciteit uit. Door het water ontstaat schade aan bouwwerken, de natuur en het cultureel erfgoed.

De beoordeling van de impact geschiedt met behulp van onderstaande tabellen:

Status	Aantal
Doden	> 4 - 16
Gewonden (T1/T2)	> 40 - 160
Getroffenen	< 40.000
Betrokkenen	> 40.000

Impactcriterium	Score (A-E of Nvt)
1.1 aantasting van de integriteit van het grondgebied	C
2.1 doden	C
2.2 ernstig gewonden en chronisch zieken	C
2.3 lichamelijk lijden (gebrek aan primaire levensbehoeften)	A
3.1 kosten	E
4.1 langdurige aantasting van milieu en natuur (flora en fauna)	C
5.1 verstoring van het dagelijks leven	E
5.2 aantasting van positie van het lokale en regionale openbaar bestuur	A
5.3 sociaal psychologische impact	D
6.1 aantasting van cultureel erfgoed	B

Impact						
A	B	C	C-hoog	D	D-hoog	E

Waarschijnlijkheid

De waarschijnlijkheid van dit scenario wordt als “zeer onwaarschijnlijk” ingeschat. De kans op een grote dijkdoorbraak wordt geschat als 1 op 4.000 (= 0,00025%). De waarschijnlijkheid op het bezwijken van de sluisdeuren als gevolg van een stuurloos schip wordt als gelijkwaardig ingeschat.

Klasse	% waarschijnlijkheid	Kwalitatieve omschrijving
A	< 0.05	Zeer onwaarschijnlijk
B	0.05 – 0.5	Onwaarschijnlijk
C	0.5 – 5	Mogelijk
D	5 – 50	Waarschijnlijk
E	50 – 100	Zeer waarschijnlijk

Bronvermelding

- 1 Bestrijdingsplan primaire waterkering (Wetterskip 2016)
- 2 LIWO, Rijkswaterstaat 2016 (Landelijke informatiesysteem water en overstroming)
- 3 Expert judgement. Expert judgement.

Scenario

Overstroming polder –

Bezwijken polderdijk

Een groot deel van de provincie Fryslân ligt onder NAP en is daarmee afhankelijk van een goede bescherming tegen de invloeden van de zee. Dit vindt plaats door middel van de primaire waterkeringen. Voor Fryslân geldt dat de provincie in de zesde dijkkring is gelegen en deze deelt met de provincie Groningen.

Voor de boezemwateren zijn er in Fryslân zo'n 1.000 poldergemalen actief om ervoor te zorgen dat het waterpeil geborgd blijft. Een polder is een door een of meer waterkeringen omgeven gebied waarvan de waterstand kunstmatig geregeld kan worden. De waterstand binnen een polder is hierdoor meestal lager dan in het omliggende gebied/ de boezemwateren.

Kenmerken

Voor dit scenario zijn een aantal belangrijke kenmerken geselecteerd:

- Het scenario speelt zich af tijdens een situatie van extreme weersomstandigheden;
- Door de hevige wind kunnen niet alle gemalen op volle capaciteit spuien waardoor het waterpeil in de polders blijft stijgen;
- Als kwetsbare groepen worden niet alleen ouderen, kinderen en minder validen aangemerkt, maar ook vee is in dit scenario een kwetsbare groep aangemerkt omdat deze vaak (in grote getalen) in de Friese polders aanwezig is.

Beschrijving

Het Noorden van Nederland wordt getroffen door aanhoudende regenval en slecht weer. Het waterpeil in de Friese boezemwateren stijgt hierdoor gestaag, mede doordat het aantal spuimomenten beperkt is door de aanhoudende hevige wind.

Na enkele dagen begeeft een van de polderdijken het uiteindelijk waardoor een van de aangrenzende polders onder water komt te staan.

Slachtofferbeeld en impact

Het water stijgt tot ongeveer 70 cm hoogte waardoor huizen onderwater komen te staan, stroom uitvalt en het niet meer mogelijk is om met auto's/ vrachtwagens door de polder te rijden. Doordat het water niet snel het land instroomt, is het nog mogelijk mensen te evacueren naar hoger gelegen gronden. Er komen dan ook geen personen om. Wel zullen enkele tientallen mensen onderkoeld raken voor en tijdens de evacuatie.

Vee dat om de polder aanwezig is zal nauwelijks tot niet te evacueren zijn en komt daardoor in het water te staan. Er komt daardoor wel vee te overlijden.

De beoordeling van de impact geschiedt met behulp van onderstaande tabellen:

Status	Aantal
Doden	Nvt
Gewonden (T1/T2)	Nvt
Getroffenen	< 400
Betrokkenen	< 4.000

Impactcriterium	Score (A-E)
1.1 aantasting van de integriteit van het grondgebied	A
2.1 doden	Nvt
2.2 ernstig gewonden en chronisch zieken	Nvt
2.3 lichamelijk lijden (gebrek aan primaire levensbehoeften)	A
3.1 kosten	B
4.1 langdurige aantasting van milieu en natuur (flora en fauna)	A
5.1 verstoring van het dagelijks leven	B
5.2 aantasting van positie van het lokale en regionale openbaar bestuur	Nvt
5.3 sociaal psychologische impact	B
6.1 aantasting van cultureel erfgoed	A

Impact						
A	B	C	C-hoog	D	D-hoog	E

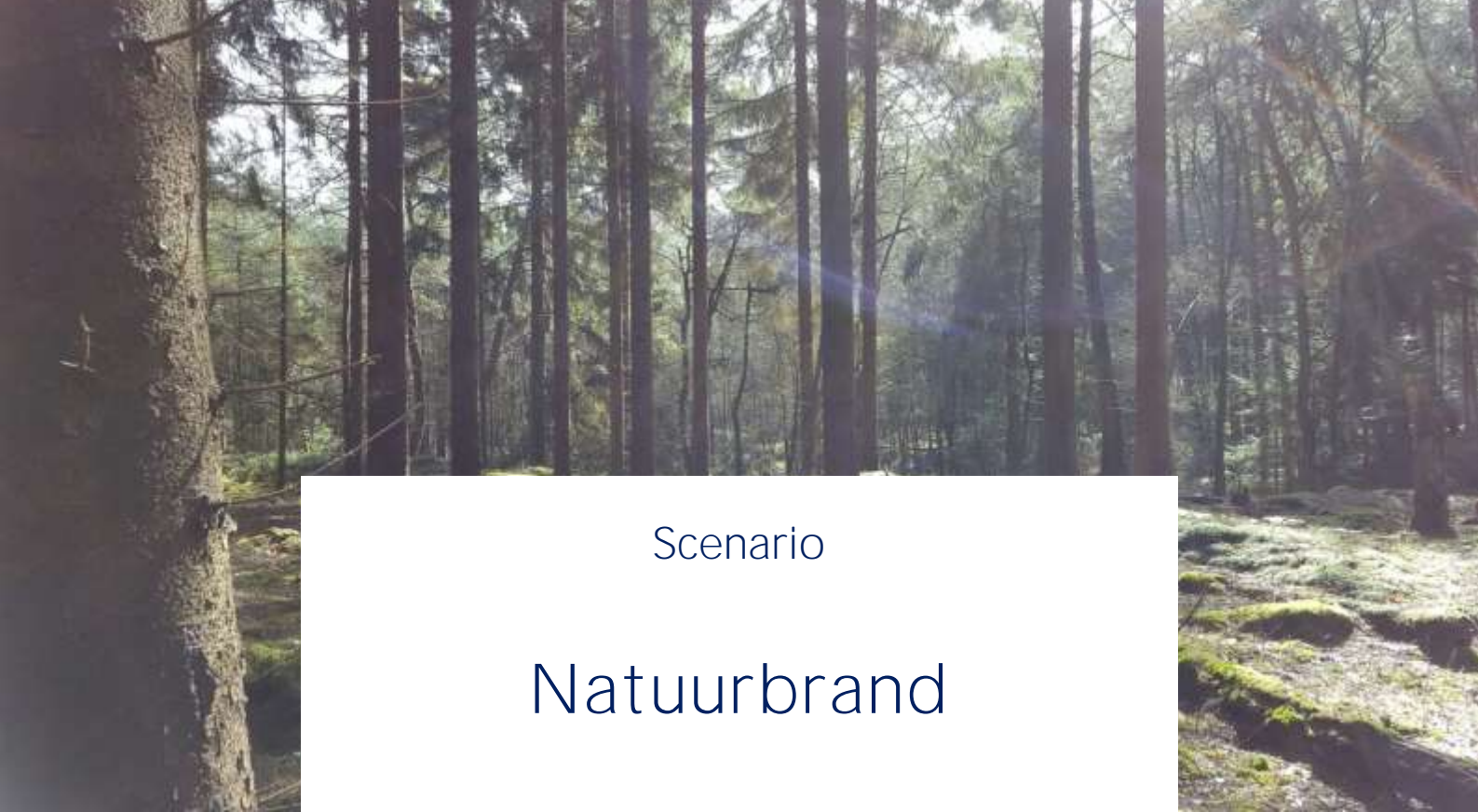
Waarschijnlijkheid

De waarschijnlijkheid van dit scenario wordt als "mogelijk" ingeschat. Dit heeft vooral te maken met de toename van extreme weersomstandigheden en de daarbij horende toename in neerslag tijdens zware stormen.

Klasse	% waarschijnlijkheid	Kwalitatieve omschrijving
A	< 0.05	Zeer onwaarschijnlijk
B	0.05 – 0.5	Onwaarschijnlijk
C	0.5 – 5	Mogelijk
D	5 – 50	Waarschijnlijk
E	50 – 100	Zeer waarschijnlijk

Bronvermelding

- 1 Bestrijdingsplan primaire waterkering (Wetterskip 2016);
- 2 LIWO, Rijkswaterstaat 2016 (Landelijke informatiesysteem water en overstroming);
- 3 Hoogwaterevaluaties Waterschap Noorderzijlvest en VR Groningen (2012);
- 4 Expert judgement.

Scenario

Natuurbrand

Fryslân kent een aantal uitgestrekte natuurgebieden. Hierbij valt te denken aan het Drents-Friese Wold op de grens tussen Friesland en Drenthe maar bijvoorbeeld ook de duingebieden van de eilanden. Deze duingebieden hebben naast een natuurlijke en recreatieve waarde ook nog een taak in het buitenhouden van de zee en hoog water en zijn daarmee van cruciaal belang voor de Friese Waddeneilanden.

Kenmerken

Voor dit scenario zijn een aantal belangrijke kenmerken geselecteerd:

- De brand ontstaat door menselijk handelen;
- De brand ontstaat in een periode van droogte;
- De windsnelheid is gemiddeld;
- Relevante natuurgebieden zijn minimaal 100 ha, daarnaast zijn de duingebieden op de eilanden relevant;
- Het scenario vindt plaats in de zomerperiode, waardoor er veel mensen in de bossen en natuurgebieden aanwezig zijn;
- Recreanten worden als kwetsbare groep onderscheiden in het scenario;
- Vitale infrastructuur is niet specifiek meegenomen in de beschrijving, maar de kans op beschadiging van hoogspanningslijnen of waterwingebieden is reëel;
- Er worden twee scenario's opgenomen, voor Terschelling en het Drents Friese Wold;
- Voor de scenario's is gebruik gemaakt van het natuurbrandverspreidingsmodel.

Bron: RIN, Brandweer Fryslân 2021

Beschrijving

Drents Friese Wold

De brand ontstaat in de buurt van een autoweg die door het gebied loopt. De brand ontwikkelt zich vervolgens bewoond gebied, een tweetal verzorgingstehuizen en een groot recreatiepark.

Als gevolg van de brand wordt de autoweg afgesloten voor het doorgaand verkeer. Door de tijd van het jaar bevinden zich in en rond de bossen een groot aantal mensen (vooral recreanten). Daarnaast is het terrein moeilijk begaanbaar voor de brandweer door het grote aantal onverharde (zand)paden.

Bron: Natuurbrandverspreidingsmodel

Op basis van het verspreidingsmodel bereikt de brand binnen twee uur de kwetsbare bebouwing. Er is sprake van laag overtrekkende rook, waardoor de rook op grotere afstand zal neerslaan. De woonbebouwing en de kwetsbare objecten ondervinden direct last van de rook. De grootste zorg gaat dan ook uit naar de aanwezige kwetsbare groepen op deze complexen. Aanwezige personen in de tehuizen zullen zo snel mogelijk geëvacueerd moeten worden. Door de snelle ontwikkeling van de brand, is het de vraag of dit op die termijn (binnen twee uur) mogelijk is. Dit geldt ook voor het recreatieterrein, hoewel de daar aanwezige personen zelfredzamer zijn.

Terschelling

Door onbewust menselijk handelen ontstaat in de duinen van Terschelling een natuurbrand. De brand ontwikkelt zich in de richting van het bewoond gebied (noordoostelijke richting). Op het eiland is een beperkte hoeveelheid brandweermaterieel/ -personeel aanwezig. Het is hierdoor niet mogelijk om snel een peloton op te roepen voor de bestrijding van de brand. De opkomsttijd van eenheden van de vaste wal bedraagt daardoor meer dan twee uur.

Bron: Natuurbrandverspreidingsmodel

Slachtoffers en impact

De beoordeling van de impact geschiedt met behulp van onderstaande tabellen:

Status	Aantal
Doden	2 tot 4
Gewonden (T1/T2)	4 tot 16
Getroffenen	< 4.000
Betrokkenen	< 4.000

Impactcriterium	Score (A-E of Nvt)
1.1 aantasting van de integriteit van het grondgebied	A
2.1 doden	B
2.2 ernstig gewonden en chronisch zieken	C
2.3 lichamelijk lijden (gebrek aan primaire levensbehoeften)	A
3.1 kosten	B
4.1 langdurige aantasting van milieu en natuur (flora en fauna)	B
5.1 verstoring van het dagelijks leven	A
5.2 aantasting van positie van het lokale en regionale openbaar bestuur	Nvt
5.3 sociaal psychologische impact	B
6.1 aantasting van cultureel erfgoed	Nvt

Impact						
A	B	C	C-hoog	D	D-hoog	E

Waarschijnlijkheid

De waarschijnlijkheid van dit scenario wordt als "mogelijk" ingeschat.

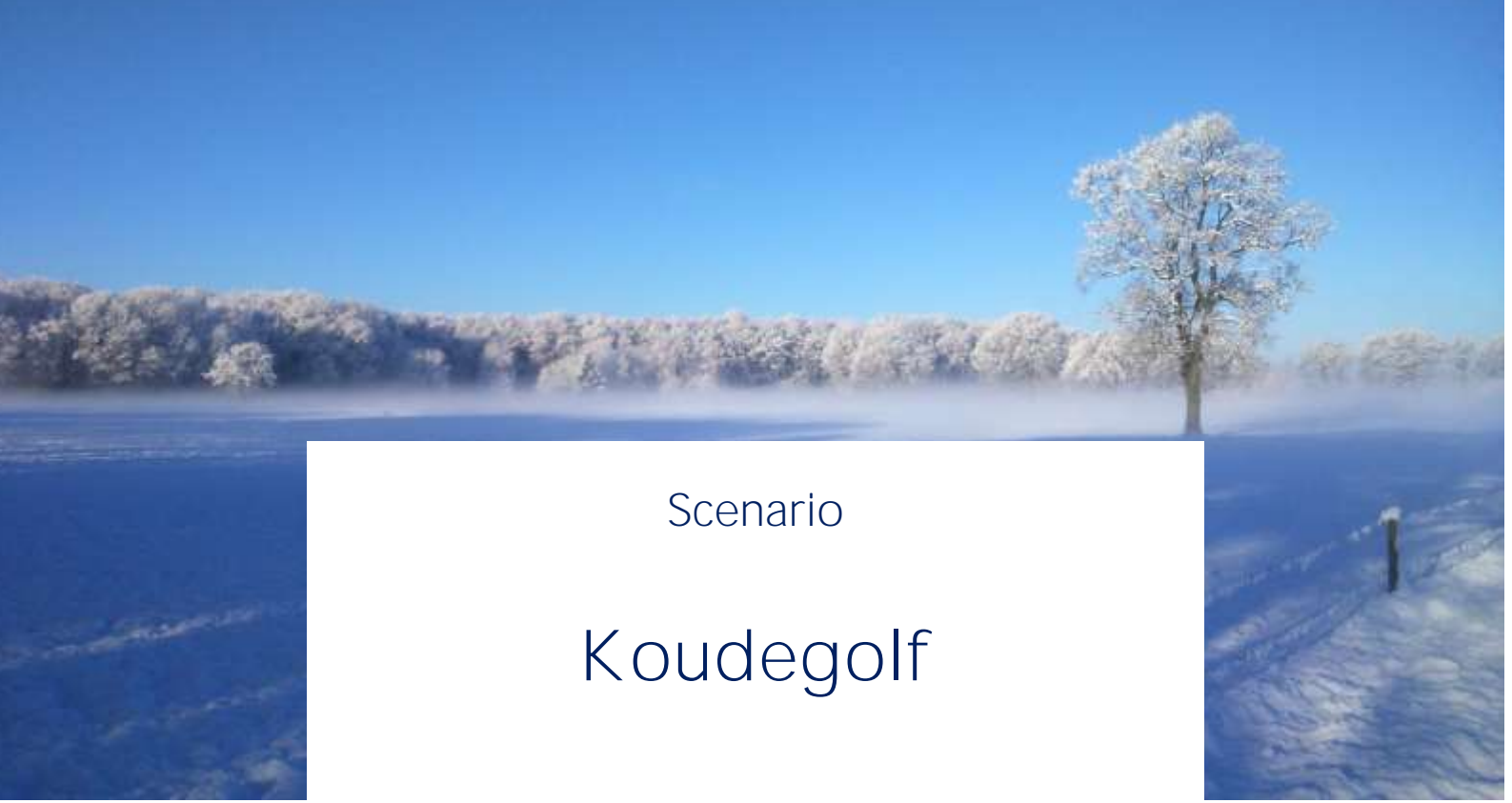
Klasse	% waarschijnlijkheid	Kwalitatieve omschrijving
A	< 0.05	Zeer onwaarschijnlijk
B	0.05 – 0.5	Onwaarschijnlijk
C	0.5 – 5	Mogelijk
D	5 – 50	Waarschijnlijk
E	50 – 100	Zeer waarschijnlijk

'Grotere' incidenten die zich tussen 2009 en juli 2021 in Fryslân hebben afgespeeld en die gerelateerd aan dit scenario zijn, staan hieronder opgesomd:

Datum	Incident	GRIP-niveau
25 april 2011	Natuurbrand Fochteloërveen	GRIP 2
26 juli 2018	Duinbrand Schiermonnikoog	GRIP 1
	Meerdere grote natuurbranden op waddeneilanden en zuidoosthoek van Fryslân	GRIP 0

Bronvermelding

- Professionele Risicokaart;
- Scenario natuurbrand Nationale risicobeoordeling;
- RIN Fryslân (Risico Index Natuurbranden);
- Natuurbrandverspreidingsmodel
- Expertjudgement.

Scenario

Koudegolf

Volgens de definitie van een vorstdag, daalt de temperatuur op anderhalve meter boven de grond (normale waarnemingshoogte) tot onder het vriespunt.

De periode waarin we in Nederland normaliter te maken kunnen krijgen met vorst en bijvoorbeeld ijzel strekt zich uit van oktober tot april. Soms komt het voor dat de temperatuur in september of mei nog onder nul komt.

Door klimaatverandering zullen de winters in de toekomst warmer worden. Dit brengt tegelijk met zich mee dat strenge winters minder vaak voor zullen komen, maar mogelijk korter en heviger. Het is echter heel lastig aan te geven hoe vaak we in de toekomst nog te maken zullen krijgen met strenge winters.

Diverse winters in het verleden laten zien dat hoewel de kans kleiner wordt, er nog steeds een gereede kans is op (extreem) winterweer. Vooral de winterse neerslag zoals ijzel en sneeuwjacht is problematisch.

Kenmerken

Voor dit scenario zijn een aantal belangrijke kenmerken geselecteerd:

- Fryslân wordt getroffen door een lange periode van winterse temperaturen winterse neerslag als sneeuw of ijzel;
- Voor de benadering van het aantal slachtoffers zijn gegevens van het KNMI en VeiligheidNL gebruikt. ;
- Kwetsbare groepen in dit scenario zijn ouderen, zieken, jonge kinderen en dak- en thuislozen;
- Daarnaast kan ook vitale infrastructuur als gasvoorziening of hoogspanningsmasten en –leidingen getroffen worden in dit scenario.

Beschrijving

Fryslân heeft enkele weken last van aanhoudend winterweer. Wegbeheerders ervaren grote moeite om de wegen gedurende deze periode schoon en begaanbaar te houden. Zoutreserves beginnen op te raken en tijdens de winterperiode ontstaan veel (kleine) verkeersongelukken. Na verloop van tijd ervaren ook aanbieders van openbaar vervoer hinder van het weer doordat de wegen minder begaanbaar worden en bovenleidingen niet meer ijsvrij te maken zijn.

Op snelwegen ontstaan files die moeizaam oplossen en waar hulpdiensten minder snel bij kunnen komen door de gladheid. In de files lopen mensen kans om onderkoeld te raken. Thuiszorgorganisatie en winkeliers hebben moeite hun voorraden aan te vullen en cliënten te bereiken. Hierdoor zijn veel (oudere) mensen vaker op zichzelf aangewezen.

Wanneer na de winterse periode een periode van relatief zacht weer aanbreekt, dienen zich vrijwel direct andere problemen aan. Door smeltwater en opwarming van het wegdek kan lokaal wateroverlast voorkomen of zijn spoedreparaties aan (doorgaande) wegen noodzakelijk om de verkeersveiligheid te kunnen waarborgen.

Slachtofferbeeld en impact

Dagelijks komen gemiddeld twee keer zoveel mensen bij de eerste hulp terecht als onder normale weersomstandigheden. Ziekenhuisopname is in minder dan 20% noodzakelijk. Dit komt neer op 7 ziekenhuisopnames per dag.

De beoordeling van de impact geschiedt met behulp van onderstaande tabellen:

Status	Aantal
Doden	3
Gewonden (T1/T2)	10
Getroffenen	50
Betrokkenen	± 650.000

Impactcriterium	Score (A-E of Nvt)
1.1 aantasting van de integriteit van het grondgebied	Nvt
2.1 doden	B
2.2 ernstig gewonden en chronisch zieken	C
2.3 lichamelijk lijden (gebrek aan primaire levensbehoeften)	Nvt
3.1 kosten	A
4.1 langdurige aantasting van milieu en natuur (flora en fauna)	Nvt
5.1 verstoring van het dagelijks leven	C
5.2 aantasting van positie van het lokale en regionale openbaar bestuur	Nvt
5.3 sociaal psychologische impact	A
6.1 aantasting van cultureel erfgoed	Nvt

Impact						
A	B	C	C-hoog	D	D-hoog	E

Waarschijnlijkheid

De waarschijnlijkheid van dit scenario wordt als "waarschijnlijk" ingeschat.

Klasse	% waarschijnlijkheid	Kwalitatieve omschrijving
A	< 0.05	Zeer onwaarschijnlijk
B	0.05 – 0.5	Onwaarschijnlijk
C	0.5 – 5	Mogelijk
D	5 – 50	Waarschijnlijk
E	50 – 100	Zeer waarschijnlijk

Bronvermelding

- 1 KNMI
- 2 VeiligheidNL

Scenario

Hittegolf

Door de opwarming van de aarde zal het aantal hittegolven in de regio toenemen. De Europese hittegolf van 2003, de warmste zomer in 500 jaar, kostte in heel Europa in totaal 30.000 mensenlevens extra. De hittegolf in 2006 in Nederland kostte 1.000 mensenlevens extra. Daarnaast zal extreme hitte ook andere effecten met zich meebrengen zoals smog en het aantasten van de waterkwaliteit en kwantiteit.

Kenmerken

Voor dit scenario zijn een aantal belangrijke kenmerken geselecteerd:

- Uitgangspunt is een periode van vijf opeenvolgende dagen waarin tropische temperaturen worden behaald, met het vooruitzicht op nog eens drie aaneengesloten dagen¹;
- Er is uitgegaan van een gemiddelde leeftijdsopbouw;
- Het totaal aantal betrokkenen is gelijkgesteld aan het aantal inwoners van de provincie (649.957), CBS 2020;
- Ouderen, chronisch zieken, kinderen en stadsbewoners worden als extra kwetsbaar beschouwd in dit scenario.

Beschrijving

Na vijf dagen van tropische temperaturen van meer dan 30 graden worden de eerste gevolgen van het warme weer zichtbaar. Gebouwen zijn nog maar moeilijk koel te krijgen en steeds meer mensen komen alleen nog voor het hoognodige in winkels en in de steden of dorpen. Daarnaast ontstaat steeds meer drukte op de wegen richting de meren.

Naast deze gevolgen hebben aanhoudende hitte en droogte ook gevolgen voor de natuur, hier neemt de kans op (natuur)brand met de dag toe. Daarnaast neemt door de warmte de luchtkwaliteit af, in stedelijke gebieden ontstaat een lichte vorm van smog. Dit bijkomende effect heeft niet direct gevolgen voor de regio, maar zorgt wel voor lichte onrust onder de bevolking. De kwaliteit van het water zal sterk achteruit gaan. Ook zal een mogelijk tekort aan water een rol gaan spelen in de publieke opinie.

Slachtofferbeeld en impact

De combinatie van verslechterende luchtkwaliteit en hoge temperaturen leidt tot 10-25% extra sterfgevallen. Dit betreft vooral 65 plussers, waarbij het risico het grootst is bij mensen die ouder zijn dan 80 jaar.

De beoordeling van de impact geschiedt met behulp van onderstaande tabellen:

¹ Definitie landelijke hittegolf volgens KNMI: Een hittegolf is een opeenvolging van in De Bilt minimaal 5 zomerse dagen (maximumtemperatuur 25,0 °C of hoger), waarvan er minimaal drie tropisch (maximumtemperatuur 30,0 °C of hoger) zijn.

Status	Aantal
Doden	4
Gewonden	4-16
Getroffenen	>40.000
Betrokkenen	>40.000

Impactcriterium	Score (A-E of Nvt)
1.1 aantasting van de integriteit van het grondgebied	Nvt
2.1 doden	B
2.2 ernstig gewonden en chronisch zieken	C
2.3 lichamelijk lijden (gebrek aan primaire levensbehoeften)	Nvt
3.1 kosten	A
4.1 langdurige aantasting van milieu en natuur (flora en fauna)	Nvt
5.1 verstoring van het dagelijks leven	B
5.2 aantasting van positie van het lokale en regionale openbaar bestuur	Nvt
5.3 sociaal psychologische impact	A
6.1 aantasting van cultureel erfgoed	Nvt

Impact						
A	B	C	C-hoog	D	D-hoog	E

Waarschijnlijkheid

De waarschijnlijkheid van dit scenario verschilt per locatie binnen de regio. Zo is de kans op een hittegolf langs de kust of in het merengebied kleiner dan in het zuidoosten van de regio. Daarom wordt de waarschijnlijkheid als "mogelijk" ingeschat ten aanzien van de gebieden nabij water en "waarschijnlijk" voor de meer landinwaarts gelegen gebieden.

Klasse	% waarschijnlijkheid	Kwalitatieve omschrijving
A	< 0.05	Zeer onwaarschijnlijk
B	0.05 – 0.5	Onwaarschijnlijk
C	0.5 – 5	Mogelijk
D	5 – 50	Waarschijnlijk
E	50 – 100	Zeer waarschijnlijk

Bronvermelding

- KNMI
- Nationaal hitteplan, RIVM

2.3 Gebouwde omgeving

Het meest relevante crisistype binnen dit maatschappelijke thema is een (grote) brand in een kwetsbaar object. Kwetsbare objecten zijn onder meer inrichtingen als ziekenhuizen, verzorgingshuizen, en kinderdagverblijven. De gemene deler die dit soort functies (gebouwen) met elkaar delen is dat een groot deel van de aanwezige personen actief geholpen zal moeten worden bij de ontruiming. Denk hierbij aan bedlegerige personen of jonge kinderen. Daarnaast valt ook een crisistype als een grote brand in een (oude) dichte binnenstad onder dit maatschappelijk thema. De oude binnensteden kenmerken zich door smalle straten die moeilijk bereikbaar zijn voor hulpdiensten en het relatief grote aantal mensen wat op een beperkte oppervlakte samenwoont.

In het nu volgende hoofdstukken worden de volgende scenario's uitgewerkt:

- Brand in kwetsbaar object;
- Brand bij evenement in gebouw;
- Brand in dichte binnenstad.

Scenario

Brand in kwetsbaar object

Binnen Fryslân zijn ongeveer 1.000 objecten die bestemd zijn voor verminderd of niet zelfredzame personen. Zo'n 100 van deze objecten zijn verpleeg- en verzorgingshuizen. Bij deze objecten hebben bereikbaarheid en bluswatervoorziening traditioneel veel aandacht doordat in een aantal gevallen de opkomsttijden hoger liggen dan gemiddeld. Daarnaast zijn er gebouwen waarbij zorg ingekocht kan worden, hierbij is er niet altijd inzichtelijk waar mensen die zorg behoeven daadwerkelijk wonen.

Kenmerken

Voor dit scenario zijn een aantal belangrijke kenmerken geselecteerd:

- De brand ontstaat in een verzorgingshuis;
- Er vinden (ver)bouwwerkzaamheden plaats bij en in het verzorgingshuis;
- Het incident vindt 's nachts plaats;
- De meest kwetsbare groep in het scenario zijn de bewoners van het verzorgingshuis;
- Er wonen ongeveer 100 mensen in het verzorgingshuis;
- Evacuatie is moeizaam en traag doordat veel mensen nadrukkelijk geholpen moeten worden.

Beschrijving

De brand ontstaat 's nachts in een bouwcontainer tegen de gevel van het verzorgingshuis. De brand slaat vervolgens over naar de gevel van het verzorgingshuis en breidt zich uiteindelijk via het dak verder over het pand.

De brandweer zet zich na aankomst in eerste instantie alleen in op de redding en evacuatie van aanwezige personen. Dit heeft vooral te maken met het relatief grote aantal personen wat nadrukkelijk geholpen moet worden bij het verlaten van het gebouw. Door hier direct op in te zetten wordt getracht te voorkomen dat mensen bloot gesteld worden aan rook en hitte of, als dit niet voorkomen kan worden, de blootstelling zo kort mogelijk te laten duren. Ouderen zijn extra kwetsbaar voor dergelijke omstandigheden die een behoorlijke impact hebben op het menselijk lichaam.

Door de snelle inzet van de hulpdiensten worden de aanwezige bewoners in veiligheid gebracht. Desondanks komt voor twee mensen alle hulp te laat. Een aantal bewoners heeft daarnaast (ernstige) ademhalings-/ hartklachten als gevolg van de effecten van het incident. Deze mensen zullen zo veel mogelijk op locatie worden verzorgd of worden vervoerd naar ziekenhuizen in de nabijheid.

Het zal na de ontruiming nog geruime tijd duren voor de brand in het complex onder controle is. Door de rook- en waterschade als ook door de directe schade van de (hitte van de) brand is een gedeelte van het wooncomplex voor enige tijd niet bewoonbaar. Voor de getroffen en betrokken bewoners zal daarom moeten worden voorzien in een tijdelijk onderkomen.

Slachtofferbeeld en impact

De beoordeling van de impact geschiedt met behulp van onderstaande tabellen:

Status	Aantal
Doden	2-4
Gewonden (T1/T2)	4-16
Getroffenen	<400
Betrokkenen	<400

Impactcriterium	Score (A-E of Nvt)
1.1 aantasting van de integriteit van het grondgebied	Nvt
2.1 doden	B
2.2 ernstig gewonden en chronisch zieken	C
2.3 lichamelijk lijden (gebrek aan primaire levensbehoeften)	Nvt
3.1 kosten	B
4.1 langdurige aantasting van milieu en natuur (flora en fauna)	Nvt
5.1 verstoring van het dagelijks leven	A
5.2 aantasting van positie van het lokale en regionale openbaar bestuur	Nvt
5.3 sociaal psychologische impact	B
6.1 aantasting van cultureel erfgoed	Nvt

Impact						
A	B	C	C-hoog	D	D-hoog	E

Waarschijnlijkheid

De waarschijnlijkheid van dit scenario wordt als "waarschijnlijk" ingeschat. Tussen 2001 en 2012 zijn in Nederland 48 mensen om het leven gekomen bij branden in verzorgingstehuizen (Bron: ibMZ, 2014). In 2015 vielen in zorginstellingen vier dodelijke slachtoffers als gevolg van brand. Accurate cijfers over de tussenliggende jaren zijn momenteel niet beschikbaar.

Klasse	% waarschijnlijkheid	Kwalitatieve omschrijving
A	< 0.05	Zeer onwaarschijnlijk
B	0.05 – 0.5	Onwaarschijnlijk
C	0.5 – 5	Mogelijk
D	5 – 50	Waarschijnlijk
E	50 – 100	Zeer waarschijnlijk

'Grotere' incidenten die zich tussen 2009 en juli 2021 in Fryslân hebben afgespeeld en die gerelateerd aan dit scenario zijn, staan hieronder opgesomd:

Datum	Incident	GRIP-niveau
23 februari 2009	Brand in dependance van opvangcentrum De Terp, Leeuwarden	GRIP 1
3 maart 2019	Brand in zorginstelling De Zeuvenakkers in Appelscha	GRIP 1
5 juni 2019	Brand in zorginstelling Sint Nicolaasga	GRIP 1
8 september 2020	Brand in verzorgingshuis st. Annaparochie	GRIP 1
24 september 2020	Brand in zorgwooncentrum Leeuwarden	GRIP 1
2 januari 2021	Brand in zorgboerderij Dronrijp	GRIP 1

Bronvermelding

- 1 Brandveilig.com// Incidentbeheersing Management Zorginstellingen, 2014
- 2 Jaaroverzicht fatale woningbranden 2020, Brandweer Nederland, 2020

The background image shows the silhouettes of two firefighters in a dark, smoky environment. One firefighter is holding a long-handled tool, possibly a pike pole, which is illuminated by a bright light source, likely a fire. The scene is backlit by a large, bright orange and yellow glow, suggesting a fire. The overall atmosphere is dramatic and urgent.

Scenario

Brand bij evenement in gebouw

In de regio Fryslân vinden op jaarbasis meer dan 1.000 evenementen plaats. Daarnaast zijn er twee (voetbal)stadions aanwezig. Bekende grote evenementen in de regio zijn bijvoorbeeld de Opendagen Luchtmacht en de Elfstedentocht. Voor dergelijke evenementen hebben de verschillende hulpverlenings- en crisisorganisaties veelvuldig overleg en afstemming over de bestrijding van incidenten tijdens en rondom de ze evenementen.

Kenmerken

Voor dit scenario zijn een aantal belangrijke kenmerken geselecteerd:

- Het scenario vindt plaats in een stadion waar op dat moment een evenement/ concert plaatsvindt;
- Tijdens het evenement zijn ongeveer 26.000 personen in het stadion aanwezig;
- Alle in het stadion aanwezige personen worden als kwetsbaar gezien, extra kwetsbaar zijn minder validen en aanwezige kinderen;
- Tijdens de ontruiming van het stadion ontstaat paniek onder de aanwezigen;
- Invloeden op vitale infrastructuur zijn niet beoordeeld in dit scenario;
- Het scenario combineert twee incident typen in één incident; paniek in menigte en brand tijdens een evenement (in een gebouw).

Beschrijving

Tijdens een concert in een van de stadions in Fryslân ontstaat brand. Het vuur leidt tot paniek onder het publiek waardoor gedrang ontstaat bij het ontruimen van veld en tribunes wanneer alle 28.000 aanwezige personen tegelijk het stadion proberen te verlaten. Van deze mensen staat ongeveer 11.000 personen op 'het veld' en is de rest verdeeld over drie tribunes. Één van de korte zijden van het stadion is niet als publieksruimte ingedeeld omdat hier podium en technische faciliteiten voor het optreden zijn gesitueerd. Rondom de tribunes en de gracht om het veld zijn verschillende (tijdelijke) horecapunten ingericht. Aanwezige BHV'ers proberen de ontruiming rustig en ordentelijk te laten verlopen. Dit slaagt echter niet meer waardoor in het gedrang een aantal mensen ten val komt en onder de voet wordt gelopen.

Ondanks het gedrang en de paniek is het stadion binnen twintig minuten vrijwel geheel leeg en hebben de hulpdiensten de ruimte en mogelijkheid de brand te bestrijden en de gewonden te verzorgen in een van de ingerichte EHBO posten in het stadion.

Tijdens de hulpverlening blijkt dat voor een aantal personen alle hulp te laat komt en zijn 4 tot 16 mensen dusdanig gewond dat zij directe medische hulp nodig hebben en naar een ziekenhuis in de buurt moeten worden vervoerd.

Slachtofferbeeld en impact

De beoordeling van de impact geschiedt met behulp van onderstaande tabellen:

Status	Aantal
Doden	2-4
Gewonden (T1/T2)	4-16
Getroffenen	< 40.000
Betrokkenen	< 40.000

Impactcriterium	Score (A-E of Nvt)
1.1 aantasting van de integriteit van het grondgebied	Nvt
2.1 doden	B
2.2 ernstig gewonden en chronisch zieken	C
2.3 lichamelijk lijden (gebrek aan primaire levensbehoeften)	Nvt
3.1 kosten	B
4.1 langdurige aantasting van milieu en natuur (flora en fauna)	Nvt
5.1 verstoring van het dagelijks leven	Nvt
5.2 aantasting van positie van het lokale en regionale openbaar bestuur	Nvt
5.3 sociaal psychologische impact	B
6.1 aantasting van cultureel erfgoed	Nvt

Impact						
A	B	C	C-hoog	D	D-hoog	E

Waarschijnlijkheid

De waarschijnlijkheid van dit scenario wordt als "onwaarschijnlijk" ingeschat.

Klasse	% waarschijnlijkheid	Kwalitatieve omschrijving
A	< 0.05	Zeer onwaarschijnlijk
B	0.05 – 0.5	Onwaarschijnlijk
C	0.5 – 5	Mogelijk
D	5 – 50	Waarschijnlijk
E	50 – 100	Zeer waarschijnlijk

Bronvermelding

- 1 Audit Brand Euroborg stadion Groningen (Auditteam Voetbalvandalisme, 2008).
- 2 Incidentbestrijdingsplan Abe Lenstrastadion (2012)

Scenario

Brand in dichte binnenstad

De regio Fryslân kent een aantal oude binnensteden. Deze binnensteden kenmerken zich door het grote aantal oude panden en smalle straten. De bereikbaarheid in deze oude stadskernen is dan ook niet optimaal te noemen en door de clustering van diensten en functies bevinden zich veel mensen op een relatief klein oppervlak.

Kenmerken

Voor dit scenario zijn een aantal belangrijke kenmerken geselecteerd:

- De brand ontstaat op de begane grond van een oud grachtenpand;
- Op de bovenverdiepingen zijn verschillende woonadressen gelegen en wonen verschillende mensen;
- Er is sprake van een snel brandverloop door de vele oude houten constructies in de vaak monumentale panden;
- Ouderen en kinderen worden als extra kwetsbaar aangemerkt omdat zij wellicht niet in staat zijn snel te vluchten uit een bovenwoning.

Beschrijving

Op de begane grond van een historisch grachtenpand breekt brand uit. Hoewel de brand snel ontdekt en gemeld wordt, spreidt het vuur zich snel uit over het pand en slaat over naar naast gelegen panden. Niet alleen naastgelegen panden raken zwaar beschadigd bij de brand, ook de verschillende bovenwoningen lopen ernstige schade op.

Een snelle inzet van de brandweer ten spijt, eist de brand eist één dodelijk slachtoffer, een oudere bewoner van een van de bovenwoningen heeft het pand niet tijdig kunnen verlaten en wordt na de brandbestrijding gevonden door de hulpdiensten.

De algehele brandbestrijding als ook nazorg als wegafzettingen en mogelijke stut- of sloopwerkzaamheden worden bemoeilijkt door de vele smalle straten waar zwaar en breed materieel niet makkelijk doorheen te manoeuvreren is. Dit maakt dat ook na het incident de gevolgen in het oude centrum nog geruime tijd voelbaar zijn door afzettingen en (tijdelijke) blokkades van straten en stegen direct rondom de plek van de brand. De smalle straten zijn gedurende lange periode niet of moeilijk toegankelijk door steigers, hekken en grote hoeveelheden bouw materiaal en materieel wat bij de herstelfase gebruikt wordt.

Slachtofferbeeld en impact

De beoordeling van de impact geschiedt met behulp van onderstaande tabellen:

Status	Aantal
Doden	1
Gewonden (T1/T2)	2-4
Getroffenen	<400
Betrokkenen	<4.000

Impactcriterium	Score (A-E of Nvt)
1.1 aantasting van de integriteit van het grondgebied	Nvt
2.1 doden	A
2.2 ernstig gewonden en chronisch zieken	B
2.3 lichamelijk lijden (gebrek aan primaire levensbehoeften)	Nvt
3.1 kosten	B
4.1 langdurige aantasting van milieu en natuur (flora en fauna)	Nvt
5.1 verstoring van het dagelijks leven	A
5.2 aantasting van positie van het lokale en regionale openbaar bestuur	Nvt
5.3 sociaal psychologische impact	B
6.1 aantasting van cultureel erfgoed	B

Impact						
A	B	C	C-hoog	D	D-hoog	E

Waarschijnlijkheid

De waarschijnlijkheid van dit scenario wordt als "mogelijk" ingeschat.

Klasse	% waarschijnlijkheid	Kwalitatieve omschrijving
A	< 0.05	Zeer onwaarschijnlijk
B	0.05 – 0.5	Onwaarschijnlijk
C	0.5 – 5	Mogelijk
D	5 – 50	Waarschijnlijk
E	50 – 100	Zeer waarschijnlijk

'Grotere' incidenten die zich tussen 2009 en juli 2021 in Fryslân hebben afgespeeld en die gerelateerd aan dit scenario zijn, staan hieronder opgesomd:

Datum	Incident	GRIP-niveau
16 juli 2009	Oude Koemarkt in Heerenveen	GRIP 1
26 juni 2012	Schrans in Leeuwarden	GRIP 1
19 oktober 2013	De Kelders in Leeuwarden	GRIP 2
18 juni 2014	Ruiterskwartier in Leeuwarden	GRIP 1
24 april 2020	Voorstreek in Leeuwarden	GRIP 1

Bronvermelding

- Rapport brand aan de Kelders te Leeuwarden 19 oktober 2013 (Inspectie Veiligheid en Justitie, juni 2014)

2.4 Technologische omgeving

Binnen het maatschappelijk thema technologische omgeving staan incidenten centraal waarbij sprake is van een gevaarlijke stof. Hierbij valt te denken aan bedrijven die gevaarlijke stoffen produceren, gebruiken bij hun productieproces of ze opslaan en gereed maken voor het vervoer naar andere bedrijven en instellingen. Maar ook LPG tankstations en de mogelijke scenario's vallen onder de technologische omgeving.

Binnen het crisistype toxisch incident kunnen zich meerdere soorten scenario's afspelen. Zo kan er sprake zijn van een (groot) lek met een gevaarlijke (vluchtige/ giftige) stof. Of de stof kan betrokken zijn bij een brand waardoor er toxische verbrandingsresten in de atmosfeer terecht komen.

In dit risicoprofiel zijn de volgende drie scenario's uitgewerkt binnen dit thema:

- Explosie stationaire inrichting;
- Toxisch incident inrichting;
- Vervuiling Waddenzee.

Scenario

Vervuiling Waddenzee

De Waddenzee is een unieke binnenzee die zich in Nederland uitstrekt tussen de vijf Nederlandse Waddeneilanden en het vaste land. Door de ligging, gevarieerde flora en fauna en de invloeden van eb en vloed is het gebied sinds 2009 ook internationaal erkend als uniek en kwetsbaar dankzij de vermelding op de Werelderfgoedlijst van Unesco.

Kenmerken

Voor dit scenario zijn een aantal belangrijke kenmerken geselecteerd:

- In en rond de Waddenzee vinden meerdere (economische) activiteiten plaats als olie-/gaswinning en scheepvaart. Voor dit scenario is een scheepvaartincident gekozen;
- In het scenario ondervindt één schip grote problemen met de aanwezige lading; het kan hierbij gaan om een grote hoeveelheid containers of een groot lek in een van de brandstofopslagen aan boord;
- De aanwezige flora en fauna worden als meest kwetsbaar gezien in dit scenario;
- Vooral eilandbewoners en toeristen zullen hinder kunnen ondervinden.

Beschrijving

Een schip komt in ruw weer, boven de Waddeneilanden, in botsing met een ander schip. Het schip raakt hierbij zwaar beschadigd en verliest een groot deel van de lading. Hierbij zijn twee mogelijkheden denkbaar:

1. Een olievlek groeit snel en wordt door stroming en wind richting de Waddeneilanden en Waddenzee gedreven. Het lukt de bemanning en eerste hulpverleners niet het lek te dichten waardoor in totaal zo'n 2.500 m³ olie in het water terecht komt.
2. Tientallen containers slaan over boord en dobberen rond in de Waddenzee. Een deel van de containers scheurt open en zinkt naar de bodem van de Waddenzee. Hierbij komt een aantal containers in de buurt van de vaargeil terecht.

Het waddengebied, de kwelders en andere kuststroken raken door de verloren lading vervuild met olie of losse artikelen uit de containers. Hoewel een deel van de olie afbreekt in het zoute water zijn grote stukken kust en Waddenzee besmeurd en ontstaat schade voor planten en dieren die in het gebied leven. Ook een verloren lading leidt tot grote vervuiling in de vorm van plastic en ander afval wat zich ophoopt op de kuststroken.

Tijdens de opruimwerkzaamheden worden vaargeulen, kuststroken en stranden op de eilanden tijdelijk afgezet. Door het wisselende getijde en geringe diepgang is het op de Waddenzee ook bij hoogwater niet mogelijk om met de allergrootste schepen deel te nemen aan de opruimwerkzaamheden. In dit gebied worden kleinere schepen ingezet om op te ruimen. Het opruimen van de stranden en kustlijnen van het vaste land zal worden gedaan door een samenspel van

overheden (waterschap, gemeenten, provincie, Rijkswaterstaat) en door de komst van talloze vrijwilligers.

Slachtofferbeeld en impact

De beoordeling van de impact geschiedt met behulp van onderstaande tabellen:

Status	Aantal
Doden	0
Gewonden (T1/T2)	0
Getroffenen	<400
Betrokkenen	<40.000 (ook toeristen)

Impactcriterium	Score (A-E of Nvt)
1.1 aantasting van de integriteit van het grondgebied	C
2.1 doden	A
2.2 ernstig gewonden en chronisch zieken	A
2.3 lichamelijk lijden (gebrek aan primaire levensbehoeften)	Nvt
3.1 kosten	C
4.1 langdurige aantasting van milieu en natuur (flora en fauna)	E
5.1 verstoring van het dagelijks leven	C
5.2 aantasting van positie van het lokale en regionale openbaar bestuur	Nvt
5.3 sociaal psychologische impact	C
6.1 aantasting van cultureel erfgoed	A

Impact						
A	B	C	C-hoog	D	D-hoog	E

Waarschijnlijkheid

De waarschijnlijkheid van dit scenario wordt als "zeer onwaarschijnlijk" ingeschat. Op basis van de Capaciteitennota van Rijkswaterstaat is de kans op ontstaan 1 keer in de 650 jaar.

Klasse	% waarschijnlijkheid	Kwalitatieve omschrijving
A	< 0.05	Zeer onwaarschijnlijk
B	0.05 – 0.5	Onwaarschijnlijk
C	0.5 – 5	Mogelijk
D	5 – 50	Waarschijnlijk
E	50 – 100	Zeer waarschijnlijk

Bronvermelding

- Ecologisch spoorboekje voor oliebestrijding op de Waddenzee (RWS)
- Containercalamiteit: crisisbeheersing in het Waddengebied (IFV)

Scenario

Explosie stationaire inrichting

In Fryslân zijn ongeveer 130 bedrijven aanwezig waar wordt gewerkt met brandbare of explosieve stoffen. Hieronder vallen onder meer LPG-tankstations, bedrijven met een (eigen) gasverdeelstation en vuurwerkbedrijven. Deze bedrijven zijn gebonden aan strikte regels en vergunningen. Op deze manier wordt bij dergelijke bedrijven de veiligheid voor werknemers en de omgeving gegarandeerd.

Kenmerken

Voor dit scenario zijn een aantal belangrijke kenmerken geselecteerd:

- Het scenario vindt plaats op een bedrijventerrein. In de buurt is ook een woonwijk gelegen;
- Het gaat om een worst-case-scenario waarbij een met gas gevulde tankwagen ontploft;
- Alle aanwezige personen in een straal van 500 meter worden als kwetsbare groep beschouwd;
- Er is in dit scenario geen expliciete aandacht geschonken aan vitale infrastructuur. Vitale infrastructuur kan getroffen worden als de explosie plaatsvindt in de buurt van bijvoorbeeld hoogspanningslijnen.

Beschrijving

Door een aanrijding met een ander voertuig ontstaat brand bij een lossende LPG-tankwagen. Als gevolg van de aanrijding raakt de beschermende mantel van de tankwagen beschadigd. De toegesnelde brandweer probeert de brand snel onder controle te krijgen om opwarming van de tankwagen te voorkomen. De brandweer slaagt niet in deze opzet en krijgt het vuur niet snel genoeg onder controle. Daarom wordt ingezet op het ontruimen van het gebied rondom de tankwagen. Het gaat hierbij echter om een gebied van bijna een vierkante kilometer. De aanwezige hulpdiensten zijn daarom niet in staat om in het korte tijdsbestek wat hen gegeven is alle aanwezige mensen te evacueren. Als gevolg van de explosie vallen tussen de 40 en 160 dodelijke slachtoffers. Hierbij wordt het gebied direct rondom de tank het zwaarst getroffen, binnen deze straal van ongeveer 100 meter is het schadebeeld dat aanwezige gebouwen onherstelbaar zijn beschadigd en dat op meerdere plekken brand ontstaat. In een ring om dit zwaarst gebied getroffen worden allerlei (secundaire) branden en is overal puin te zien op straat. Tot op meer dan 140 meter in de omgeving zijn ruiten gesneuveld en zijn autoalarmen te horen als gevolg van de schokgolf die vrijkwam bij de explosie van de tankwagen.

Slachtofferbeeld en impact

De beoordeling van de impact geschiedt met behulp van onderstaande tabellen:

Status	Aantal
Doden	40-160
Gewonden (T1/T2)	160-400
Getroffenen	<4.000
Betrokkenen	<4.000

Impactcriterium	Score (A-E of Nvt)
1.1 aantasting van de integriteit van het grondgebied	A
2.1 doden	D
2.2 ernstig gewonden en chronisch zieken	D
2.3 lichamelijk lijden (gebrek aan primaire levensbehoeften)	A
3.1 kosten	B
4.1 langdurige aantasting van milieu en natuur (flora en fauna)	A
5.1 verstoring van het dagelijks leven	A
5.2 aantasting van positie van het lokale en regionale openbaar bestuur	Nvt
5.3 sociaal psychologische impact	A
6.1 aantasting van cultureel erfgoed	A

Impact						
A	B	C	C-hoog	D	D-hoog	E

Waarschijnlijkheid

De waarschijnlijkheid van dit scenario wordt als "zeer onwaarschijnlijk" ingeschat.

Klasse	% waarschijnlijkheid	Kwalitatieve omschrijving
A	< 0.05	Zeer onwaarschijnlijk
B	0.05 – 0.5	Onwaarschijnlijk
C	0.5 – 5	Mogelijk
D	5 – 50	Waarschijnlijk
E	50 – 100	Zeer waarschijnlijk

Bronvermelding

- 1 Scenarioboek externe veiligheid (IFV/ Brandweer Amsterdam-Amstelland e.a.)

Scenario

Toxisch incident inrichting

In Fryslân zijn ongeveer 100 bedrijven aanwezig waar wordt gewerkt met giftige stoffen. Hieronder vallen onder meer bedrijven met een ammoniak installatie, verfbedrijven en opslagen van (giftige) stoffen. Deze bedrijven zijn gebonden aan strikte regels en vergunningen. Op deze manier wordt bij dergelijke bedrijven de veiligheid voor werknemers en de omgeving gegarandeerd.

Kenmerken

Voor dit scenario zijn een aantal belangrijke kenmerken geselecteerd:

- Het scenario vindt plaats bij een bedrijf met een (grote) ammoniak koel installatie;
- Er is vanuit gegaan dat de gehele inhoud van het systeem (1.500 kg) vrijkomt;
- Er is sprake van een ongunstige windrichting, waardoor kwetsbare gebieden hinder ondervinden van de gevolgen van het scenario;
- Daarnaast vindt het incident overdag plaats, waardoor er veel mensen buiten of aan het werk zijn in het getroffen gebied;
- Kwetsbare personen worden in dit scenario gezien als alle personen die zich bevinden binnen het bereik van de overdrijvende gifwolk. Hierbij gaat extra aandacht uit aan kinderen, ouderen en andere verminderd zelfredzame personen;
- Personen die zich binnenshuis bevinden en tijdig ramen en deuren sluiten en automatische ventilatie uitschakelen zijn nog enige tijd veilig binnenshuis. Personen buitenshuis ervaren vrijwel direct de gevolgen van de ammoniak wolk;
- Een overtrekkende ammoniak wolk heeft geen directe gevolgen voor vitale infrastructuur. Hierbij zijn personen in of in de buurt van ziekenhuizen een uitzondering mochten die zich binnen het bereik van de wolk bevinden.

Beschrijving

Tijdens een incident binnen een bedrijf met ammoniak komt als gevolg van een defect aan het systeem de gehele inhoud (1.500 kg) ammoniak vrij. Doordat de ammoniak vrijkomt begint zich rond de installatie een plas te vormen die 'uit begint te dampen'. Hierbij ontstaat als gevolg van verdamping van de ammoniak een wolk van gasvormige ammoniak.

Zodra werknemers van het bedrijf het defect ontdekken, is het scenario al te lang ontwikkeld om nog veilig in te kunnen grijpen. Hierop wordt gestart met de ontruiming van het bedrijf. Het gebouw is echter niet luchtdicht en bij de ontruiming blijven op meerdere plekken deuren openstaan. Hierdoor trekt de ammoniak wolk langzaam door het gebouw naar buiten.

De wolk wordt, eenmaal buiten, meegenomen door de wind en drijft langzaam over het bedrijventerrein richting enkele in de buurt gelegen woonwijken.

De hulpdiensten zetten groots in en alarmeren de bevolking door o.a. het verzenden van een NL alert.

Hierin wordt opgeroepen het gebied te verlaten of ramen en deuren te sluiten en de automatische ventilatie uit te schakelen. Ondertussen proberen teams van de brandweer het pand te betreden en verder uitstroom van ammoniak te voorkomen en de nog in het pand aanwezige ammoniakdamp neer te slaan met water(schermen).

Personen die zich op dat moment nog buiten bevinden en in de wolk terecht komen krijgen (ernstige) klachten aan ogen en luchtwegen en lopen het risico te komen te overlijden als gevolg van de blootstelling aan de ammoniak.

Doordat de omgeving tijdig is gewaarschuwd, en de concentratie van de wolk langzaam afneemt naarmate deze verder van het bedrijf af komt, komen er in de woonwijken rond het bedrijventerrein geen personen om het leven. Wel worden er meerdere personen opgevangen door ambulances en huisartsenposten met verschillende (huid- en luchtweg) klachten. Op het bedrijventerrein/ binnen het bedrijf komen twee personen om het leven nadat ze in aanraking zijn gekomen met de hoge concentraties ammoniak.

Slachtofferbeeld en impact

De beoordeling van de impact geschiedt met behulp van onderstaande tabellen:

Status	Aantal
Doden	2 – 4
Gewonden (T1/T2)	16 – 40
Getroffenen	< 400
Betrokkenen	< 4.000

Impactcriterium	Score (A-E of Nvt)
1.1 aantasting van de integriteit van het grondgebied	Nvt
2.1 doden	B
2.2 ernstig gewonden en chronisch zieken	C
2.3 lichamelijk lijden (gebrek aan primaire levensbehoeften)	Nvt
3.1 kosten	B
4.1 langdurige aantasting van milieu en natuur (flora en fauna)	A
5.1 verstoring van het dagelijks leven	A
5.2 aantasting van positie van het lokale en regionale openbaar bestuur	Nvt
5.3 sociaal psychologische impact	B
6.1 aantasting van cultureel erfgoed	Nvt

Impact						
A	B	C	C-hoog	D	D-hoog	E

Waarschijnlijkheid

De waarschijnlijkheid van dit scenario wordt als “zeer onwaarschijnlijk” ingeschat. Dit is gebaseerd op kwantitatieve risicoberekeningen en landelijke casuïstiek.

Klasse	% waarschijnlijkheid	Kwalitatieve omschrijving
A	< 0.05	Zeer onwaarschijnlijk
B	0.05 – 0.5	Onwaarschijnlijk
C	0.5 – 5	Mogelijk
D	5 – 50	Waarschijnlijk
E	50 – 100	Zeer waarschijnlijk

‘Grotere’ incidenten die zich tussen 2009 en juli 2021 in Fryslân hebben afgespeeld en die gerelateerd aan dit scenario zijn, staan hieronder opgesomd:

Datum	Incident	GRIP-niveau
6 november 2009	Lekkage salpeterzuur, Dronrijp	GRIP 3
19 juni 2013	Ongeval mestsilos, Makkinga	GRIP 1
18 maart 2014	incident zwembad (13 personen onwel door chloorlucht), Heerenveen	GRIP 1
16 oktober 2017	Vreemde lucht in bedrijf, onwelwordingen (Hutamaki), Franeker	GRIP 3
24 november 2017	Vrijkomen CO2 bij Motip Dupli, Wolvega	GRIP 1

2.5 Vitale infrastructuur en voorzieningen

Binnen het maatschappelijk thema Vitale infrastructuur en voorzieningen staan incidenten centraal waarbij sprake is van de uitval van vitale voorzieningen binnen onze samenleving. De Nederlandse burger vertrouwt juist op een constante aanwezigheid en beschikbaarheid van deze infrastructuur en voorzieningen. Wanneer vitale voorzieningen (tijdelijk) komen uit te vallen dreigt (een deel van) het dagelijks leven gedeeltelijk of volledig uit te vallen. Er moet hierbij gedacht worden aan voorzieningen als:

- Schoon drinkwater;
- Elektriciteit;
- Gasvoorziening;
- Telefoonverkeer;
- Internetverkeer;
- Afval verwerking;
- Afvalwater zuivering.

Het stil vallen van een deel van het dagelijks leven brengt ook voor de Veiligheidsregio Fryslân grote implicaties met zich mee, daarom zijn deze incidenttypen dan ook als relevant beschouwd en nader uitgewerkt in dit hoofdstuk.

Scenario

Uitval Gasvoorziening

Iedere inwoner van Nederland vertrouwt op de constante aanwezigheid van schoon drinkwater, elektriciteit, telefoon, internet en afvalverwerking.

Wanneer deze diensten uit komen te vallen kunnen delen van het dagelijks leven, al dan niet volledig, stil komen te liggen. Dergelijke crisistypen zijn vanzelfsprekend ook voor Fryslân zeer relevant.

Kenmerken

Voor dit scenario zijn een aantal belangrijke kenmerken geselecteerd:

- De uitval van de gasvoorziening duurt ongeveer 12 uur;
- Het scenario gaat uit van een getroffen (stads)wijk van tussen de 1.000 en 1.500 inwoners;
- De uitval vindt plaats in de winter, met temperaturen die beneden het vriespunt gelegen zijn.

Beschrijving

In de winterperiode wordt tegen het einde van dag bij werkzaamheden aan de waterleiding een waterleiding beschadigd. Door de uitstroom van water en de druk waarmee dat gepaard gaat breekt de gasleiding, die door het drukverschil volloopt met water. Hierdoor komt een wijk van ongeveer 750 tot 1.000 woningen zonder gas te zitten. Op dat moment is gevoelstemperatuur -2°C .

Gevolg is dat centrale verwarming en warm watervoorzieningen uitvallen en mensen niet meer op gas kunnen koken. Dit brengt ongemak met zich mee en kan in extreme weersomstandigheden leiden tot kritische situaties voor niet-zelfredzame personen.

Door de vervuiling in het gasnet (water en zand) kost het veel tijd om deze verstoring op te lossen: eerst moet het gebied van de vervuiling worden bepaald en afgesloten van het omliggende net. Hierbij worden tevens de hoofdkranen van de huisaansluitingen huis voor huis gesloten, omdat anders gevaarlijke situaties kunnen ontstaan bij het weer op druk brengen van het gasnet. Dit is een veiligheidsprocedure van de netbeheerder en kost veel tijd. Vervolgens worden in secties de leidingen gecontroleerd, leeggezogen en schoongemaakt.

Daarna kan begonnen worden met het gefaseerd en huis aan huis opnieuw aansluiten van getroffen huishoudens. De totale hersteltijd van de storing ligt rond de 8-10 dagen.

Slachtofferbeeld en impact

Het is onwaarschijnlijk dat er directe slachtoffers vallen door de uitval van de gasvoorziening. Er bestaat echter wel een kans op indirecte slachtoffers doordat voorraden van reserve systemen opraken bij instellingen als gevolg van de duur van de uitval.

De inschatting is echter dan mensen zich in de meeste gevallen warm zullen houden met extra kleding, tijdelijke elektrische kachels of door de tijd elders door te brengen waar nog wel gas en verwarming aanwezig is.

De beoordeling van de impact geschiedt met behulp van onderstaande tabellen:

Status	Aantal
Doden	nvt
Gewonden (T1/T2)	nvt
Getroffenen	< 40.000
Betrokkenen	< 40.000

Impactcriterium	Score (A-E of Nvt)
1.1 aantasting van de integriteit van het grondgebied	Nvt
2.1 doden	Nvt
2.2 ernstig gewonden en chronisch zieken	Nvt
2.3 lichamelijk lijden (gebrek aan primaire levensbehoeften)	A
3.1 kosten	A
4.1 langdurige aantasting van milieu en natuur (flora en fauna)	Nvt
5.1 verstoring van het dagelijks leven	A
5.2 aantasting van positie van het lokale en regionale openbaar bestuur	Nvt
5.3 sociaal psychologische impact	Nvt
6.1 aantasting van cultureel erfgoed	Nvt

Impact						
A	B	C	C-hoog	D	D-hoog	E

Waarschijnlijkheid

De waarschijnlijkheid van dit scenario wordt tussen mogelijk en waarschijnlijk ingeschat.

Klasse	% waarschijnlijkheid	Kwalitatieve omschrijving
A	< 0.05	Zeer onwaarschijnlijk
B	0.05 – 0.5	Onwaarschijnlijk
C	0.5 – 5	Mogelijk
D	5 – 50	Waarschijnlijk
E	50 – 100	Zeer waarschijnlijk

'Grotere' incidenten die zich tussen 2009 en juli 2021 in Fryslân hebben afgespeeld en die gerelateerd aan dit scenario zijn, staan hieronder opgesomd:

Datum	Incident	GRIP-niveau
13 oktober 2018	Gasstoring Schiermonnikoog	GRIP 0

Scenario

Uitval

Elektriciteitsvoorziening

In Nederland wordt het energienet beheerd door enkele regionale netbeheerders. Voor het landelijke netwerk is Tennet de enige netbeheerder. Het net van Tennet verbindt de regionale netten met de Europese netten om ons heen.

In de regio Fryslân is er één netbeheerder voor elektriciteit, namelijk Liander. Daarnaast is er in de regio één elektriciteitscentrale van Electrabel in Burgum aanwezig.

Kenmerken

Voor dit scenario zijn een aantal belangrijke kenmerken geselecteerd:

- Het scenario vindt plaats in de winterperiode;
- Het begin van het scenario vindt 's nachts plaats;
- De uitval van stroom geldt voor een (groot) gedeelte van de regio;
- De aanvankelijke uitval duurt ongeveer 24 uur, daarna wordt de storing per gebied verholpen en worden gebieden weer aangesloten;
- Het eerste herstel van de infrastructuur neemt ongeveer vier dagen in beslag. Een definitieve en betrouwbare reparatie vergt mogelijk enkele weken/ maanden;
- Vitale groepen zijn ouderen, zorginstellingen en mensen die thuiszorg ontvangen en thuis afhankelijk zijn van (bijvoorbeeld zuurstof) apparatuur.

Beschrijving

Bij een nachtelijke stroomstoring komen ongeveer 20.000 huishoudens zonder stroom te zitten. Openbaar vervoer, verkeerslichten en allerlei andere technische diensten (pinnen, tankstations, winkels etc.) zijn ook getroffen door de storing. Verwarming en telefonie worden voornamelijk bij de burgers thuis direct gemist. Regionale netwerkdiensten werken dag en nacht om de stroomvoorziening weer op gang te krijgen. Een tijdsindicatie van de duur van herstelwerkzaamheden is echter niet te geven waardoor enige onrust ontstaat onder de bevolking. Doordat bijna 100% van de hedendaagse maatschappij afhankelijk is van stroom is de impact van de langdurige uitval aanzienlijk voor een regio als Fryslân.

Door de uitval komen ook andere processen in het gedrang, want naast dat bewoners en bedrijven geen stroom meer hebben zullen een aantal secundaire gevolgen optreden, hierbij valt te denken aan de uitval van waterzuivering of drinkwater. Dit zijn processen die in principe onder een separaat crisistype genoemd worden maar ook in dit geval direct betrokken kunnen raken.

De nazorg en herstelfase kan enkele dagen tot enkele gevallen meer dan een week vergen. Doordat leidingen vervangen en nagelopen moeten worden duurt het relatief lang voor huishoudens en

bedrijven weer aangesloten zullen zijn op zowel het elektriciteitsnetwerk als het drinkwaternetwerk (dit zal eerst hersteld of gereinigd moeten worden).

Slachtofferbeeld en impact

Zoals hierboven is aangegeven is het niet direct de verwachting dat er dodelijke slachtoffers vallen onder de bewoners in de provincie. Tegelijk kan het echter ook niet direct uitgesloten worden doordat verminderd zelfredzame personen extra hard getroffen kunnen worden door bijvoorbeeld de uitval van (trap)liften, zuurstofsystemen of andere medische systemen waar zij (deels) afhankelijk van zijn.

De beoordeling van de impact geschiedt met behulp van onderstaande tabellen:

Status	Aantal
Doden	<1
Gewonden (T1/T2)	2-4
Getroffenen	>40.000
Betrokkenen	>40.000

Impactcriterium	Score (A-E of Nvt)
1.1 aantasting van de integriteit van het grondgebied	Nvt
2.1 doden	A
2.2 ernstig gewonden en chronisch zieken	C
2.3 lichamelijk lijden (gebrek aan primaire levensbehoeften)	C
3.1 kosten	C
4.1 langdurige aantasting van milieu en natuur (flora en fauna)	Nvt
5.1 verstoring van het dagelijks leven	B/C
5.2 aantasting van positie van het lokale en regionale openbaar bestuur	A
5.3 sociaal psychologische impact	A
6.1 aantasting van cultureel erfgoed	Nvt

Impact						
A	B	C	C-hoog	D	D-hoog	E

Waarschijnlijkheid

De kans van optreden van dit scenario wordt als "waarschijnlijk" ingeschat, gebaseerd op de Nationale risicobeoordeling 2014.

Klasse	% waarschijnlijkheid	Kwalitatieve omschrijving
A	< 0.05	Zeer onwaarschijnlijk
B	0.05 – 0.5	Onwaarschijnlijk
C	0.5 – 5	Mogelijk
D	5 – 50	Waarschijnlijk
E	50 – 100	Zeer waarschijnlijk

'Grotere' incidenten die zich tussen 2009 en juli 2021 in Fryslân hebben afgespeeld en die gerelateerd aan dit scenario zijn, staan hieronder opgesomd:

Datum	Incident	GRIP-niveau
2010	Stroomuitval Servotel, Drachten	GRIP 1
16 april 2021	Langdurige stroomuitval, Ameland	GRIP 0

Bronvermelding

1. Scenario's Nationale Risicobeoordeling (2014)
2. Incidentbestrijdingsplan Grootschalige Uitval Stroomvoorziening (2015)

Scenario

Verontreiniging Drinkwater

Schoon drinkwater is een van de primaire levensbehoeften van inwoners van Nederland. Een mens kan relatief lang zonder (of met zeer weinig) voedsel overleven, maar na slechts enkele dagen zonder (schoon) water kunnen al acute problemen ontstaan. Hierbij valt te denken aan het optreden van ziektes als gevolg van besmetting met ziekteverwekkers als bacteriën en uitdroging van mens en dier door een direct tekort aan water in het lichaam.

Kenmerken

Voor dit scenario gelden de volgende uitgangspunten:

- Uit bemonstering blijkt een van de drinkwater productielocaties te zijn besmet met de E.coli bacterie;
- Het besmette drinkwater is op dat moment al naar ongeveer 150.000 huishoudens verspreid.
- De periode waarin het scenario zich afspeelt is ongeveer 24 uur;
- Veel van de aangesloten huishoudens ontvangen en gebruiken ook daadwerkelijk (mogelijk) besmet drinkwater;
- Het drinkwaterbedrijf neemt de besmetting zeer serieus en handelt vrijwel direct na ontdekking;
- Er is geen sprake van een langdurige herstelfase. Enkele reparaties en aanpassingen bij de productielocatie zijn voldoende;
- De meest kwetsbare groepen zijn in dit scenario zuigelingen, jonge kinderen, zorgbehoevenden, zieken en ouderen.

Beschrijving

Bij een van de drinkwaterlocaties wordt tijdens een routine controle bij een watermonster een mogelijke besmetting aangetroffen. Nader onderzoek wijst uit dat het water daadwerkelijk is besmet met de E.coli bacterie. E.coli is een veel voorkomende darmbacterie die in normale omstandigheden niet direct tot ziekte of andere problemen leidt.

Daarentegen is de bacterie de meest voorkomende verwekker van urineweginfecties. Andere varianten kunnen ook maagdarmklachten opleveren of zelfs ernstigere ziekteverschijnselen.

Na de constatering dat een deel van het drinkwater is besmet met deze bacterie wordt vastgesteld dat vanuit de besmette productie locatie zo'n 150.000 huishoudens zijn voorzien van water. Het waterbedrijf onderneemt hierop direct actie door actief te gaan communiceren over de problemen. De betreffende huishoudens krijgen het dringende advies om water uit de kraan niet direct te gebruiken maar eerst te koken. Verder wordt het waterleiding bedrijf de leidingen spoelen en opnieuw bemonsteren. Mocht dit niet afdoende zijn dan wordt er gechlloreerd.

Ondanks het actieve handelen van het waterleidingbedrijf, ondervindt één oudere persoon zoveel lichamelijke klachten dat ziekenhuisopname plaatsvindt. Door de zwakke lichamelijke gesteldheid van deze persoon komt hulp echter te laat.

Slachtofferbeeld en impact

Verspreid over het getroffen gebied komen na verloop van tijd ziektegevallen aan het licht. Veel van de getroffen inwoners herstelt op eigen kracht of na bezoek aan een huisarts. Maar zoals hierboven aangegeven is voor één persoon alle hulp onvoldoende.

De beoordeling van de impact geschiedt met behulp van onderstaande tabellen:

Status	Aantal
Doden	1
Gewonden (T1/T2)	2 – 4
Getroffenen	> 40.000
Betrokkenen	> 40.000

Impactcriterium	Score (A-E of Nvt)
1.1 aantasting van de integriteit van het grondgebied	Nvt
2.1 doden	A
2.2 ernstig gewonden en chronisch zieken	C
2.3 lichamelijk lijden (gebrek aan primaire levensbehoeften)	D
3.1 kosten	A
4.1 langdurige aantasting van milieu en natuur (flora en fauna)	Nvt
5.1 verstoring van het dagelijks leven	Nvt
5.2 aantasting van positie van het lokale en regionale openbaar bestuur	Nvt
5.3 sociaal psychologische impact	A
6.1 aantasting van cultureel erfgoed	Nvt

Impact						
A	B	C	C-hoog	D	D-hoog	E

Waarschijnlijkheid

De waarschijnlijkheid van dit scenario wordt als “mogelijk” ingeschat.

Klasse	% waarschijnlijkheid	Kwalitatieve omschrijving
A	< 0.05	Zeer onwaarschijnlijk
B	0.05 – 0.5	Onwaarschijnlijk
C	0.5 – 5	Mogelijk
D	5 – 50	Waarschijnlijk
E	50 – 100	Zeer waarschijnlijk

Bronvermelding

- Vitens

Scenario

Uitval Waterzuivering

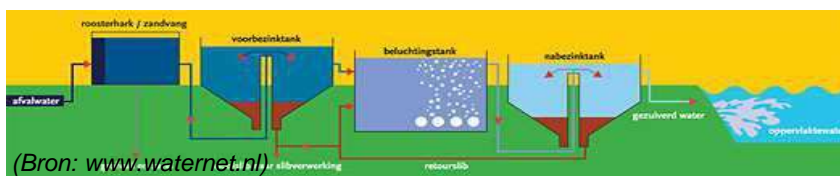
Wetterskip Fryslân zuivert op 27 locaties in Fryslân huishoudelijk- en bedrijfsafvalwater, waaronder op vier Waddeneilanden. Daarnaast beschikt het Wetterskip over 275 rioolgemalen en in totaal over 830 kilometer persleiding.

Op deze zogenaamde RWZI's (rioolwaterzuiveringsinstallaties) wordt al het rioolwater uit heel Fryslân gezuiverd en weer op het oppervlaktewater gebracht. Elke zuivering heeft een eigen stelsel van aanvoerende persleidingen. Dit is een belangrijke schakel in de afvalverwerking van de regio, met deze installaties wordt voorkomen dat ongezuiverd afvalwater in de Friese wateren en meren terecht komt.

Kenmerken

Voor dit scenario zijn een aantal belangrijke kenmerken geselecteerd:

- Enkele oppervlaktewateren (de Friese boezem) raken vervuild als gevolg van dit scenario;
- Er vallen geen slachtoffers tijdens of na het scenario, op de middel- en langere termijn zijn er wel volksgezondheidsrisico's;
- Het scenario vindt plaats in een (natte) zomer;
- Er worden geen kwetsbare groepen onderscheiden, wel lopen zwemmers in open water risico ziek te worden door contact met het rioolwater;
- De Gemeentelijke riolering kan overbelast raken, met lozingen van ongezuiverd afvalwater via rioolwater overstorten tot gevolg.

Beschrijving

Door blikseminslag in een van de grotere RWZI's in de regio valt de gehele installatie uit. Als gevolg hiervan kan voor dit deel van de regio geen rioolwater meer gezuiverd worden. Ondanks dat er buffering plaatsvindt van vuil water in het (gemeentelijk) rioolsysteem is dit niet voldoende en ontstaat de situatie dat er vuil rioolwater in het oppervlakte water terecht komt (via riooloverstorten). Het waterschap beschikt niet over de juiste onderdelen om de installatie direct te vervangen. Ook als alle onderdelen wel op voorraad zouden zijn, hebben installateurs tijd nodig om de staande installatie te ontmantelen en een nieuwe op dezelfde plek weer op te bouwen.

Gedurende deze herstelperiode zal voor gebruikers van het oppervlaktewater een probleem ontstaan. Recreatie in dergelijk verontreinigd water is bijvoorbeeld niet mogelijk doordat de kans op ziektes aanwezig is. Daarnaast zullen boeren moeten zorgen dat ze hun vee niet uit het water laten drinken en het land niet moeten besproeien met oppervlaktewater.

Slachtofferbeeld en impact

Het is niet de verwachting dat er als gevolg van dit scenario dodelijke slachtoffers voordoen. Wel zijn er veel mensen getroffen en betrokken doordat het oppervlaktewater in de provincie meerdere functies heeft in het kader van vervoer van goederen, recreatie en agrarische doeleinden. Hierdoor ontstaat de kans dat onrust ontstaat onder gebruikers van het water die vragen stellen over hun veiligheid en van hun omgeving, hierbij valt te denken aan boeren, zwemmers en andere mensen die op of rond het water te vinden waren ten tijden van het incident.

De beoordeling van de impact geschiedt met behulp van onderstaande tabellen:

Status	Aantal
Doden	< 1
Gewonden (T1/T2)	< 1
Getroffenen	>40.000
Betrokkenen	>40.000

Impactcriterium	Score (A-E of Nvt)
1.1 aantasting van de integriteit van het grondgebied	Nvt
2.1 doden	Nvt
2.2 ernstig gewonden en chronisch zieken	Nvt
2.3 lichamelijk lijden (gebrek aan primaire levensbehoeften)	A
3.1 kosten	A
4.1 langdurige aantasting van milieu en natuur (flora en fauna)	B
5.1 verstoring van het dagelijks leven	B
5.2 aantasting van positie van het lokale en regionale openbaar bestuur	Nvt
5.3 sociaal psychologische impact	Nvt
6.1 aantasting van cultureel erfgoed	Nvt

Impact						
A	B	C	C-hoog	D	D-hoog	E

Waarschijnlijkheid

De waarschijnlijkheid van dit scenario wordt als “onwaarschijnlijk” ingeschat.

Klasse	% waarschijnlijkheid	Kwalitatieve omschrijving
A	< 0.05	Zeer onwaarschijnlijk
B	0.05 – 0.5	Onwaarschijnlijk
C	0.5 – 5	Mogelijk
D	5 – 50	Waarschijnlijk
E	50 – 100	Zeer waarschijnlijk

Bronvermelding

1. Bestrijdingsplan waterkwaliteit Wetterskip Fryslân, 2016

Scenario

Uitval spraak-en datacommunicatie

Telecommunicatie en ICT zijn een belangrijke factor in onze samenleving. Uitval van dergelijke voorzieningen kunnen een brede impact hebben op ons dagelijks leven, omdat het sterk verweven zit binnen onze samenleving. Voorzieningen waar aan gedacht kan worden bij zo'n uitval zijn pinsystemen, vitale infrastructuur, verkeersmanagement et cetera. Hulpdiensten maken ook veelvuldig gebruik van systemen die worden aangestuurd door telecommunicatie. Er wordt gebruik gemaakt van communicatiesysteem C2000, alarmeringssysteem P2000 en het alarmnummer 112. Een trigger voor het uitvallen van spraak- en datacommunicatie kan cybercrime zijn. Cybercrime is op het moment een belangrijk onderwerp en staat hoog op de bestuurlijke agenda. Omdat het een onderwerp is die vrij nieuw en onbekend is, kan dit veel onrust veroorzaken in de maatschappij. Belangrijk bij dit onderwerp is dat de uitval van spraak- en datacommunicatie niet provinciegrens gebonden is.

Kenmerken

Voor dit scenario zijn een aantal belangrijke kenmerken geselecteerd:

- Uitval telecommunicatie en ICT;
- Effecten duren een aantal dagen;
- De effecten treffen mogelijk een groot gebied;
- Er is ook uitval van systemen als verkeerslichten;
- Zorgcontinuïteit;
- Functioneren van de crisisorganisatie wordt aangetast;
- Oorzaak is cybercrime.

Beschrijving

Hackers die het voorzien hebben op een dataserver zorgen voor uitval van de telecommunicatievoorzieningen. Als gevolg hiervan vallen alle spraak- en datacommunicatievoorzieningen uit binnen Fryslân, maar ook in delen over de provinciegrens.

Door de uitval is het niet meer mogelijk om internet en de telefoon te gebruiken. Verschillende gevolgen treden direct op, zoals het uitvallen van pinbetalingen en het verstoren van verkeersmanagementsystemen. Nutsbedrijven ondervinden ook problemen om hun dienstverlening in

stand te houden. Doordat de telefoon niet meer gebruikt kan worden, is het bereiken van hulpdiensten zeer lastig. Hierdoor is het alarmeren van de hulpdiensten en communiceren tussen hulpdiensten lastig, omdat systemen als C2000 en P2000 plat liggen. Doordat de storing pas na 2 dagen opgelost kan worden ontstaat er grote schade en paniek. Mensen worden ongerust, omdat veel voorzieningen niet meer werken.

Slachtofferbeeld en impact

Het slachtofferbeeld en de impact wordt tijdens de werksessie met de aanwezige partners beoordeeld.

De beoordeling van de impact geschiedt met behulp van onderstaande tabellen:

Status	Aantal
Doden	2
Gewonden (T1/T2)	4-16
Getroffenen	>40.000
Betrokkenen	>40.000

Impactcriterium	Score (A-E of Nvt)
1.1 aantasting van de integriteit van het grondgebied	N.v.t.
2.1 doden	B
2.2 ernstig gewonden en chronisch zieken	C
2.3 lichamelijk lijden (gebrek aan primaire levensbehoeften)	N.v.t.
3.1 kosten	B
4.1 langdurige aantasting van milieu en natuur (flora en fauna)	N.v.t.
5.1 verstoring van het dagelijks leven	C
5.2 aantasting van positie van het lokale en regionale openbaar bestuur	N.v.t.
5.3 sociaal psychologische impact	B
6.1 aantasting van cultureel erfgoed	N.v.t.

Impact						
A	B	C	C-hoog	D	D-hoog	E

Waarschijnlijkheid

De waarschijnlijkheid van dit scenario wordt als "Waarschijnlijk" ingeschat.

Klasse	% waarschijnlijkheid	Kwalitatieve omschrijving
A	< 0.05	Zeer onwaarschijnlijk
B	0.05 – 0.5	Onwaarschijnlijk
C	0.5 – 5	Mogelijk
D	5 – 50	Waarschijnlijk
E	50 – 100	Zeer waarschijnlijk

'Grotere' incidenten die zich tussen 2009 en juli 2021 in Fryslân hebben afgespeeld en die gerelateerd aan dit scenario zijn, staan hieronder opgesomd:

Datum	Incident	GRIP-niveau
Maart 2017	Storing KPN noorden door kabelbreuk (Sportstad Heerenveen, Zorggroep Alliade)	GRIP 0
24 juni 2019	Landelijke telefoniestoring KPN, met als effect uitval 112	GRIP 2

Bronvermelding

- Expert judgement: werksessie met partners.

2.6 Verkeer en vervoer

Het maatschappelijk thema verkeer en vervoer is voor een waterrijke provincie als Friesland zeer relevant als wordt gekeken naar bijvoorbeeld vervoersbewegingen over het binnenwater. De provincie is een aantal kanalen als een grote hoeveelheid meren rijk. Op deze kanalen en meren vindt zowel recreatie- als beroepsvaart plaats en op veel plekken kruisen deze beide soorten elkaar.

Het is dan ook niet ondenkbaar dat door de (zomer)drukke op het water een groot ongeval plaatsvindt op het water of dat er watersporters in de problemen raken bij een plotselinge weersomslag.

Door de aanwezigheid van de Waddeneilanden heeft de provincie het hele jaar door ook te maken met vervoersbewegingen van veerboten die de eilanden met het vaste land verbinden.

Daarnaast bevindt zich in de provincie een van de laatst overgebleven bases van de Koninklijke Luchtmacht. Rondom de vliegbasis wordt regelmatig geoefend door de vliegtuigen uit zowel Nederland als het buitenland. Een incident nabij de vliegbasis wordt rekening mee gehouden.

Voorbeelden van mogelijke incidenten die in dit hoofdstuk aan de orde komen zijn:

- Incident bij start of landing op of om een luchtvaartterrein;
- Incident waterrecreatie - op groot water;
- Incident beroepsvaart;
- Incident op natuurijs;
- Incident wegverkeer.

Scenario

Incident bij start of landing op of om een luchtvaartterrein

Bij de vliegbasis in Leeuwarden vinden er geregeld vliegbewegingen plaats van militaire vliegtuigen. Eens in de zoveel tijd worden er grotere oefeningen georganiseerd waarbij meerdere internationale militaire vliegtuigen bij zijn betrokken zoals Frisian Flag. Dergelijke oefeningen trekt veel bekijks van onder andere vliegtuigspotters.

Kenmerken

Voor dit scenario zijn een aantal belangrijke kenmerken geselecteerd:

- Voor dit scenario is gebruik gemaakt van het geldende Rampbestrijdingsplan van de Vliegbasis;
- Er is gekozen om een crash van een vliegtuig tijdens de oefening Frisian Flag uit te werken;
- Tijdens deze oefening waren er veel spotters aanwezig aan het uiteinde van de start- en landingsbaan.

Beschrijving

Tijdens de oefening Frisian Flag raakt één van de vliegtuigen in problemen tijdens het opstijgen. Wanneer de piloot de noodrem probeert in te schakelen slaagt dit niet en rijdt hij vol in op de spottersplek, waar op dat moment meerdere vliegtuigspotters aanwezig zijn. Door de klap komen er zo'n 20 mensen direct te overlijden. Daarnaast raken er door het in brand vliegen van het vliegtuig en rondvliegende brokstukken meerdere mensen (ernstig) gewond.

Slachtofferbeeld en impact

Door de impact en vrijkomen van brokstukken en brandstof zijn er in de directe nabijheid van de crashlocatie veel dodelijke slachtoffers te betreuren. Daarnaast zijn door de hitte en brokstukken veel mensen gewond geraakt. Een groot deel hiervan heeft direct medische hulp nodig en zal vervoerd moeten worden naar ziekenhuizen in de omgeving.

Om de opname en verspreiding van deze slachtoffers te coördineren wordt het SIS (slachtoffer informatie systeem) ingeschakeld. Dit is een landelijke dienst met eigen telefooncentrale en website waar verwanten en betrokkenen kunnen nagaan of hun familielid of bekende is opgenomen in een van de betrokken ziekenhuizen. Dit systeem werkt naast het systeem van een gemeentelijke/ regionale crisiswebsite/ rampenzender en informatienummer.

Ook op sociaalpsychologisch vlak heeft de crisis impact. Het kan namelijk leiden tot angst en onrust.

De beoordeling van de impact geschiedt met behulp van onderstaande tabellen:

Status	Aantal
Doden	16 – 40
Gewonden (T1/T2)	12
Getroffenen	60
Betrokkenen	150

Impactcriterium	Score (A-E)
1.1 aantasting van de integriteit van het grondgebied	Nvt
2.1 doden	C-hoog
2.2 ernstig gewonden en chronisch zieken	C
2.3 lichamelijk lijden (gebrek aan primaire levensbehoeften)	Nvt
3.1 kosten	C
4.1 langdurige aantasting van milieu en natuur (flora en fauna)	Nvt
5.1 verstoring van het dagelijks leven	Nvt
5.2 aantasting van positie van het lokale en regionale openbaar bestuur	Nvt
5.3 sociaal psychologische impact	B
6.1 aantasting van cultureel erfgoed	Nvt

Impact						
A	B	C	C-hoog	D	D-hoog	E

Waarschijnlijkheid

De waarschijnlijkheid van dit scenario wordt als “onwaarschijnlijk” ingeschat.

Klasse	% waarschijnlijkheid	Kwalitatieve omschrijving
A	< 0.05	Zeer onwaarschijnlijk
B	0.05 – 0.5	Onwaarschijnlijk
C	0.5 – 5	Mogelijk
D	5 – 50	Waarschijnlijk
E	50 – 100	Zeer waarschijnlijk

‘Grotere’ incidenten die zich tussen 2009 en juli 2021 in Fryslân hebben afgespeeld en die gerelateerd aan dit scenario zijn, staan hieronder opgesomd:

Datum	Incident	GRIP-niveau
Juni 2016	Ongeval Straaljager Bitgum	GRIP 2
Juli 2021	Ongeval F16 Vliegbasis Leeuwarden	GRIP 1

Bronvermelding

- Rampbestrijdingsplan Vliegbasis Leeuwarden;
- Expert judgement.

Scenario

Incident waterrecreatie - op groot water

Friesland is bij uitstek een provincie die zich leent voor watersport. De provincie is meer dan 500 km aan kanalen rijk en telt een aantal grote binnenmeren. Daarnaast staat de provincie in direct contact met het IJsselmeer en de Waddenzee. Fryslân heeft daarnaast een groot aantal ligplaatsen voor de pleziervaart. In Fryslân zijn meer dan 60 jachthavens waar, voornamelijk in de zomerperiode, meer dan 250 personen aanwezig kunnen zijn per jachthaven. Op de Friese wateren wordt dus veel gevaren. Zeker in de zomermaanden wordt de provincie door veel toeristen/ waterrecreanten bezocht.

Kenmerken

Voor dit scenario zijn een aantal belangrijke kenmerken geselecteerd:

- Het scenario vindt plaats op een van de (grote) binnenmeren van de provincie;
- Op het moment van plaatsvinden zijn veel toeristen op het water aanwezig;
- Veel reguliere watersporters hebben zich goed voorbereid en ondervinden minder hinder van de plotselinge weersomslag. Zij zijn daarom veelal tijdig teruggekeerd naar een haven;
- Dit scenario is gecombineerd met het scenario 'incident op ruim water'.

Beschrijving

Tijdens een warme zomerdag slaat plotseling het weer om in de zuidwesthoek van de provincie. Op de binnenmeren zijn op dat moment veel zeilboten en andere watersporters aanwezig. Een groot deel van hen wordt door de plotselinge omslag verrast en komt daarmee in de problemen. Recreanten krijgen te maken met windstoten en grote hoeveelheden water. Als gevolg van de weersomslag slaan veel boten om of komen (voornamelijk bij de sluisen en ingangen van kanalen) met elkaar in aanvaring. Daarmee is er sprake van meerdere personen ter water/ mogelijke drenkelingen.

Na ongeveer anderhalf uur is de storm gaan liggen en kan de balans op het water opgemaakt gaan worden. De chaos is op dat moment nog onverminderd groot, vele hulpverleners en recreanten/ beroepsvaarders geven hulp aan getroffen watersporters.

In deze fase wordt ook duidelijk dat veel mensen elkaar in de hectiek zijn kwijt geraakt. Het kost de nodige inspanning van verschillende instanties om de juiste mensen met elkaar in contact te brengen wen weer te herenigen.

Ondanks snel ingrijpen van hulpdiensten en mede watergebruikers wordt in de loop van het incident duidelijk dat er mensen vermist zijn. Tegen het invallen van het duister worden twee vermiste personen levenloos in het water aangetroffen. Het aantal dodelijke slachtoffers loopt in de volgende dag/ dagen mogelijk op doordat pas blijkt of mensen terecht zijn of daadwerkelijk zijn vermist.

Slachtofferbeeld en impact

De beoordeling van de impact geschiedt met behulp van onderstaande tabellen:

Status	Aantal
Doden	2 – 4
Gewonden (T1/T2)	4 – 16
Getroffenen	< 4.000
Betrokkenen	< 4.000

Impactcriterium	Score (A-E)
1.1 aantasting van de integriteit van het grondgebied	Nvt
2.1 doden	B
2.2 ernstig gewonden en chronisch zieken	C
2.3 lichamelijk lijden (gebrek aan primaire levensbehoeften)	Nvt
3.1 kosten	A
4.1 langdurige aantasting van milieu en natuur (flora en fauna)	Nvt
5.1 verstoring van het dagelijks leven	Nvt
5.2 aantasting van positie van het lokale en regionale openbaar bestuur	Nvt
5.3 sociaal psychologische impact	C
6.1 aantasting van cultureel erfgoed	Nvt

Impact						
A	B	C	C-hoog	D	D-hoog	E

Waarschijnlijkheid

De waarschijnlijkheid van dit scenario wordt als “mogelijk tot waarschijnlijk” ingeschat.

Klasse	% waarschijnlijkheid	Kwalitatieve omschrijving
A	< 0.05	Zeer onwaarschijnlijk
B	0.05 – 0.5	Onwaarschijnlijk
C	0.5 – 5	Mogelijk
D	5 – 50	Waarschijnlijk
E	50 – 100	Zeer waarschijnlijk

'Grotere' incidenten die zich tussen 2009 en juli 2021 in Fryslân hebben afgespeeld en die gerelateerd aan dit scenario zijn, staan hieronder opgesomd:

Datum	Incident	GRIP-niveau
9 mei 2013	Vrachtschip overvaart sloep op het Prinses Margrietkanaal bij Tjerkgaast	GRIP 1
25 juni 2013	Vrachtschip overvaart plezierjacht op het Prinses Magrietkanaal bij Grou	GRIP 1

Bronvermelding

1. Nautische Risico-Inventarisatie IJselmeergebied - Samenwerkingsregeling Incidentbestrijding IJselmeergebied (Samij);
2. IBP hoofdvaarwegen;
3. IBP Waddenzee.

Scenario

Incident beroepsvaart

De Provincie Friesland kenmerkt zich door de aanwezigheid van een viertal Waddeneilanden. Deze eilanden worden middels veerdiensten met het vaste land verbonden. Op de vier eilanden wordt door twee aanbieders van veerdiensten gevaren. De eilanden worden gemiddeld 40 tot 50 keer per week aangedaan door de veerdiensten. Binnen Friesland zijn meerdere beroepsvaarders actief bij het vervoer van en naar de vier Waddeneilanden. De veerboten die hiervoor gebruikt worden bieden plaats aan 48 tot 1.200 personen.

Kenmerken

Voor dit scenario zijn een aantal belangrijke kenmerken geselecteerd:

- Er wordt uitgegaan dat er gemiddeld 1.000 personen op de veerboot aanwezig zijn;
- De maximale capaciteit van de veerboten is ongeveer 1.200 personen;
- Het incident vindt plaats in het voorjaar als de buitentemperatuur langzaam begint op te lopen, maar de watertemperatuur nog erg laag kan zijn;
- De veerboot zal niet zinken maar op een zandbank tot stilstand komen;
- Ouderen en kinderen worden als kwetsbare groepen aangemerkt omdat zij wellicht expliciete hulp nodig hebben bij het verlaten van het schip.

Beschrijving

Tijdens één van de overtochten van een veerboot naar een van de eilanden ontstaat brand aan boord. De kapitein kiest ervoor het schip preventief vast te leggen op een zandbank. Op deze manier wordt voorkomen dat het schip als gevolg van de schade die wordt veroorzaakt door de brand zinkt. Door de hevige rookontwikkeling aan boord wordt het schip direct ontruimd en worden mensen van boord gehaald. Aan boord ontstaat als gevolg van de rook en het vastlopen paniek onder de passagiers. Enkel van hen springen over boord en belanden zo in het koude water. Tijdens de paniek en brand komen enkele mensen om het leven en raken tientallen mensen gewond of onderkoeld.

Slachtofferbeeld en impact

Door de paniek, verdrukking en onderkoeling zijn er tussen de 160 en 400 personen gewond geraakt. Door de brand en onderkoeling zijn echter ook zo'n 4 tot 16 personen om het leven gekomen. Pas op de vaste wal en na complete (SIS) registratie kan na verloop van tijd duidelijkheid gegeven worden over de daadwerkelijke omvang van het incident.

Aangezien de rederijen op de Waddenzee beschikken over meerdere veerboten is een herstelfase, waarbij een eiland bijvoorbeeld voor langere tijd niet bereikbaar is, niet aan de orde.

De beoordeling van de impact geschiedt met behulp van onderstaande tabellen:

Status	Aantal
Doden	4 – 16
Gewonden (T1/T2)	160 – 400
Getroffenen	< 4.000
Betrokkenen	< 4.000

Impactcriterium	Score (A-E)
1.1 aantasting van de integriteit van het grondgebied	Nvt
2.1 doden	C
2.2 ernstig gewonden en chronisch zieken	D hoog
2.3 lichamelijk lijden (gebrek aan primaire levensbehoeften)	Nvt
3.1 kosten	B
4.1 langdurige aantasting van milieu en natuur (flora en fauna)	Nvt
5.1 verstoring van het dagelijks leven	Nvt
5.2 aantasting van positie van het lokale en regionale openbaar bestuur	Nvt
5.3 sociaal psychologische impact	D
6.1 aantasting van cultureel erfgoed	Nvt

Impact						
A	B	C	C-hoog	D	D-hoog	E

Waarschijnlijkheid

De waarschijnlijkheid van dit scenario wordt als “mogelijk” ingeschat.

Klasse	% waarschijnlijkheid	Kwalitatieve omschrijving
A	< 0.05	Zeer onwaarschijnlijk
B	0.05 – 0.5	Onwaarschijnlijk
C	0.5 – 5	Mogelijk
D	5 – 50	Waarschijnlijk
E	50 – 100	Zeer waarschijnlijk

'Grotere' incidenten die zich tussen 2009 en juli 2021 in Fryslân hebben afgespeeld en die gerelateerd aan dit scenario zijn, staan hieronder opgesomd:

Datum	Incident	GRIP-niveau
2 januari – 6 februari 2019	Containercalamiteit Waddenzee	GRIP 4
7-8 april 2021	Vijf containers van schip overboord geslagen in de Noordzee	GRIP 0
21 april 2021	Brand machinekamer Koegelwiek	GRIP 0

Bronvermelding

- 1 Incidentbestrijdingsplan Waddenzee, februari 2016
- 2 Risicoanalyse Waddenzee, Analyse verkeers- en vervoerstromen 2015, november 2016

Scenario

Incident op natuurijs

Schaatsen is een ware volkssport in de provincie Fryslân. Naast de alom bekende Elfstedentocht worden er in winters met voldoende natuurijs nog veel meer schaatstoertochten georganiseerd. Hieraan toen duizenden mensen mee, verdeeld over de hele provincie. Nu strenge vorst steeds minder voorkomt en schaatsen op natuurijs steeds unieker, ontstaat er steeds meer ijsgekte bij mensen. Dit resulteert in ongevallen op het ijs, mede doordat mensen niet geïnfocerd zijn met schaatsen.

Kenmerken

Voor dit scenario zijn een aantal belangrijke kenmerken geselecteerd:

- Uitgangspunt is dat er ten tijde van het incident grote groepen mensen op het ijs zijn;
- Het scenario vindt plaats tijdens een van de grote toertochten in de regio;
- Er wordt vanuit gegaan dat iedereen die tijdens het incident kwetsbaar is. Extra aandacht gaat uit naar kinderen en ouderen;
- Het scenario gaat niet in op vitale infrastructuur. Het scenario heeft hier geen invloed op.

Beschrijving

Tijdens een van de schaatstochten in de regio zakt een grote groep schaatseren midden op een bevroren meer door het ijs. Met hulp van andere schaatseren weten de meesten weer op het ijs te komen. Voor deze groep dreigt onderkoeling. Het lukt een aantal niet om uit het water te komen en deze personen dreigen onder water te verdwijnen. Ook zijn er inmiddels al een aantal schaatseren vermist. Hierdoor is sprake van een duikinzet en oppervlakteredding. Over het exacte aantal slachtoffers is op dat moment niks te zeggen doordat niet iedereen elkaar kent en er wellicht schaatseren andere richtingen hebben gekozen nadat ze uit het water gekomen zijn.

De hulpdiensten starten bij melding direct een zoekactie op de opgegeven locatie. Dit wordt bemoeilijk doordat alle vaar- en waterwegen met ijs bedekt zijn en de incidentlocatie moeilijk bereikbaar is.

Slachtofferbeeld en impact

De hele groep schaatseren vertoont symptomen van onderkoeling. Daarnaast zijn een aantal schaatseren om het leven gekomen. Van een specifieke herstelfase waarbij diensten of gebieden langere tijd niet beschikbaar zijn is geen sprake naar aanleiding van dit scenario.

De beoordeling van de impact geschiedt met behulp van onderstaande tabellen:

Status	Aantal
Doden	2 - 4
Gewonden (T1/T2)	16 - 40
Getroffenen	< 400
Betrokkenen	< 400

Impactcriterium	Score (A-E)
1.1 aantasting van de integriteit van het grondgebied	Nvt
2.1 doden	B
2.2 ernstig gewonden en chronisch zieken	C hoog
2.3 lichamelijk lijden (gebrek aan primaire levensbehoeften)	Nvt
3.1 kosten	A
4.1 langdurige aantasting van milieu en natuur (flora en fauna)	Nvt
5.1 verstoring van het dagelijks leven	Nvt
5.2 aantasting van positie van het lokale en regionale openbaar bestuur	Nvt
5.3 sociaal psychologische impact	Nvt
6.1 aantasting van cultureel erfgoed	Nvt

Impact						
A	B	C	C-hoog	D	D-hoog	E

Waarschijnlijkheid

De waarschijnlijkheid van dit scenario wordt als "mogelijk" ingeschat.

Klasse	% waarschijnlijkheid	Kwalitatieve omschrijving
A	< 0.05	Zeer onwaarschijnlijk
B	0.05 – 0.5	Onwaarschijnlijk
C	0.5 – 5	Mogelijk
D	5 – 50	Waarschijnlijk
E	50 – 100	Zeer waarschijnlijk

Bronvermelding

Het scenario is tot stand gekomen door middel van expert judgement. Dit geldt ook voor het kaartmateriaal.

Scenario

Incident wegverkeer

In Friesland zijn diverse snel- en provinciale wegen aanwezig waar veel auto- en vrachtwagenverkeer overheen gaat. In combinatie met slechte weersomstandigheden als gladheid en mist, kunnen zich hier grote incidenten voordoen. In het verleden zijn er meerdere malen grote kettingbotsingen geweest.

Kenmerken

Voor dit scenario zijn een aantal belangrijke kenmerken geselecteerd:

- Het incident doet zich voor in de avond op een vierbaans snelweg;
- Ten tijde van het incident was het donker en zeer mistig op de snelweg.

Beschrijving

Op een zeer mistige avond op de A7 tussen Heerenveen en Drachten rijdt er een auto in op een langzaam rijdende auto die er voor rijdt. Hierdoor schiet de voorste auto naar de linker rijstrook van de snelweg, waardoor zo'n 35 voertuigen op beide zijden van de snelweg achter op elkaar botsen. Onder deze voertuigen zitten zowel personenauto's als vrachtwagens. Door de fysieke impact van deze botsingen raken meerdere personen in diverse voertuigen bekneld. Eén van de vrachtwagens raakt tijdens de botsing in brand, waardoor de chauffeur om het leven komt. Door de mist wordt de hulpverlening ernstig gehinderd. Dit heeft als gevolg dat de diverse hulpdiensten lang onderweg zijn naar het incident toe, maar ambulances zijn ook lang onderweg naar het ziekenhuis. Door de grote ravage, langdurige reddingsacties en het onderzoek van de politie blijft de A7 lange tijd gesloten voor verkeer.

Slachtofferbeeld en impact

In meerdere voertuigen raken mensen gewond. Dit verschilt van lichte verwondingen zoals kneuzingen tot (zeer) zwaar letsel waarbij botbreuken en dergelijke voorkomen. Van alle betrokkenen raakt ongeveer 30% (circa 10 personen) gewond door dit incident.

De beoordeling van de impact geschiedt met behulp van onderstaande tabellen:

Status	Aantal
Doden	1
Gewonden (T1/T2)	10
Getroffenen	35
Betrokkenen	120

Impactcriterium	Score (A-E)
1.1 aantasting van de integriteit van het grondgebied	N.v.t.
2.1 doden	A
2.2 ernstig gewonden en chronisch zieken	C
2.3 lichamelijk lijden (gebrek aan primaire levensbehoeften)	N.v.t.
3.1 kosten	A
4.1 langdurige aantasting van milieu en natuur (flora en fauna)	N.v.t.
5.1 verstoring van het dagelijks leven	A
5.2 aantasting van positie van het lokale en regionale openbaar bestuur	A
5.3 sociaal psychologische impact	A
6.1 aantasting van cultureel erfgoed	N.v.t.

Impact						
A	B	C	C-hoog	D	D-hoog	E

Waarschijnlijkheid

De waarschijnlijkheid van dit scenario wordt als “waarschijnlijk” ingeschat.

Klasse	% waarschijnlijkheid	Kwalitatieve omschrijving
A	< 0.05	Zeer onwaarschijnlijk
B	0.05 – 0.5	Onwaarschijnlijk
C	0.5 – 5	Mogelijk
D	5 – 50	Waarschijnlijk
E	50 – 100	Zeer waarschijnlijk

‘Grotere’ incidenten die zich tussen 2009 en juli 2021 in Fryslân hebben afgespeeld en die gerelateerd aan dit scenario zijn, staan hieronder opgesomd:

Datum	Incident	GRIP-niveau
11 juli 2014	Verkeersongeval bus met 60 Duitse schoolkinderen en een auto waarbij 1 dodelijk slachtoffer is, Stiens	GRIP 1
22 juni 2016	File A7, Afsluitdijk	GRIP 1
30 september 2016	Verkeersongeval knooppunt Joure	GRIP 1
28 februari 2019	Meerdere verkeersongevallen op de A32 i.v.m. dichte mist	GRIP 1
1 januari 2020	Kettingbotsingen in dichte mist op A32 en A7	GRIP 1
21 augustus 2020	Kettingbotsing met brand A6	GRIP 1

Bronvermelding

Het scenario is tot stand gekomen door middel van expert judgement.

2.7 Gezondheid

Binnen het maatschappelijk thema gezondheid staan incidenten centraal die een directe bedreiging voor de volksgezondheid vormen. Een grote griepuitbraak (pandemie) zou bijvoorbeeld effect kunnen hebben op het dagelijks leven en de continuïteit van bedrijven en instellingen binnen de provincie.

Daarnaast zijn in Friesland veel veeteelt bedrijven aanwezig. Daarom wordt in dit hoofdstuk ook stilgestaan bij het thema dierziekten waarbij Mond en Klauwzeer (MKZ) een van de meest sprekende voorbeelden is. Een grote uitbraak van een dergelijke ziekte kan grote gevolgen hebben voor de inwoners van de provincie doordat vervoersverboden en blokkades opgeworpen worden om verdere verspreiding te voorkomen.

Scenario

Besmettingsgevaar

Ondanks het groene en rurale karakter van de provincie zijn er in Friesland enkele tientallen bedrijven aanwezig waar met verschillende soorten (en grote hoeveelheden) gevaarlijke stoffen wordt gewerkt. Hierbij valt te denken aan chemiebedrijven voor bijvoorbeeld verven en lakken en afvalverwerkers die zich hebben gespecialiseerd in gevaarlijk (bedrijfs)afval.

Kenmerken

Voor dit scenario zijn een aantal belangrijke kenmerken geselecteerd:

- Het scenario vindt plaats bij een bedrijf met verschillende soorten gevaarlijke stoffen;
- Het bedrijf ligt in de nabijheid van een woongebied/ -kern;
- Het incident vindt aan het einde van de dag plaats;
- Ouderen, kinderen, zieken en minder validen zijn in dit scenario als kwetsbare groepen aangemerkt.

Beschrijving

Bij een groot risicobedrijf in de provincie breekt aan het eind van de dag brand uit. De eigen Bedrijfshulpverlening (BHV) tracht het vuur onder controle te krijgen, maar slaagt hier niet in. Bij aankomst van de brandweer is het vuur reeds uitgeslaand en wordt opgeschaald naar grote brand. Ondanks de snelle opschaling en inzet van hulpdiensten kan niet worden voorkomen dat het bedrijf volledig uitbrandt en dat grote hoeveelheden gevaarlijke stoffen in vlammen op gaan. Naarmate het incident vordert melden zich steeds meer inwoners van de nabijgelegen woonkern met (soms ernstige) klachten aan ogen en luchtwegen. Daarnaast blijkt dat in de wijde omgeving van de brand schadelijke roetdeeltjes zijn neergekomen.

Slachtofferbeeld en impact

De beoordeling van de impact geschiedt met behulp van onderstaande tabellen:

Status	Aantal
Doden	0
Gewonden (T1/T2)	4 – 6
Getroffenen	< 4.000
Betrokkenen	< 4.000

Impactcriterium

Score (A-E of Nvt)

1.1 aantasting van de integriteit van het grondgebied	A
2.1 doden	Nvt
2.2 ernstig gewonden en chronisch zieken	C
2.3 lichamelijk lijden (gebrek aan primaire levensbehoeften)	Nvt
3.1 kosten	B
4.1 langdurige aantasting van milieu en natuur (flora en fauna)	A
5.1 verstoring van het dagelijks leven	Nvt
5.2 aantasting van positie van het lokale en regionale openbaar bestuur	Nvt
5.3 sociaal psychologische impact	B
6.1 aantasting van cultureel erfgoed	Nvt

Impact						
A	B	C	C-hoog	D	D-hoog	E

Waarschijnlijkheid

De waarschijnlijkheid van dit scenario wordt als "waarschijnlijk" ingeschat.

Klasse	% waarschijnlijkheid	Kwalitatieve omschrijving
A	< 0.05	Zeer onwaarschijnlijk
B	0.05 – 0.5	Onwaarschijnlijk
C	0.5 – 5	Mogelijk
D	5 – 50	Waarschijnlijk
E	50 – 100	Zeer waarschijnlijk

'Grotere' incidenten die zich tussen 2009 en juli 2021 in Fryslân hebben afgespeeld en die gerelateerd aan dit scenario zijn, staan hieronder opgesomd:

Datum	Incident	GRIP-niveau
11 oktober 2012	Asbestbrand, Boazum	GRIP 2
September 2013 – februari 2014	Dioxine-eieren, Harlingen	GRIP 0
18 november 2017	Asbestbrand, Franeker	GRIP 1

Bronvermelding

- 1 Rook bij Branden (GGD Groningen, 2013)
- 2 Meetresultaten en risicobeoordeling Brand Shell Moerdijk (RIVM, 2014)

Scenario

Dierziekten

De provincie Friesland is voornamelijk agrarisch van aard. Dit vertaalt zich onder meer in het feit dat de provincie meer dan 6.000 veebedrijven rijk is. Verspreid over de provincie leven meer dan 550.000 runderen, 95.000 varkens en bijna 9 miljoen kippen. Een uitbraak van een besmettelijke dierziekte waarbij veel bedrijven, zo niet de gehele sector in de provincie, worden getroffen is dus een groot risico voor de agrarische sector. Voorbeelden hiervan zijn bijvoorbeeld MKZ of vogelgriep.

Kenmerken

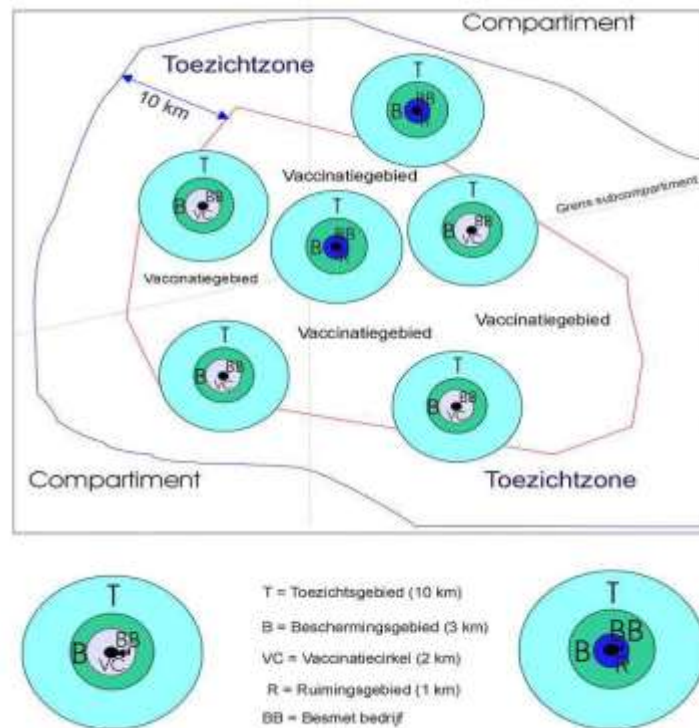
Voor dit scenario zijn een aantal belangrijke kenmerken geselecteerd:

- De eerste uitbraak wordt aanvankelijk op een klein aantal bedrijven geconstateerd die tevens bij elkaar in de buurt liggen;
- Er is geen sprake van een overdracht van mens op dier of mens op mens.;
- Landelijke organisaties nemen direct de leiding bij de eerste meldingen van uitbraak;
- De eerste kwetsbare groep betreft de eigenaren/ medewerkers van de getroffen bedrijven, zij hebben de meeste tijd doorgebracht met (mogelijk) besmette dieren.

Beschrijving

Op een van de veebedrijven wordt bij een aantal dieren meerdere symptomen van een besmettelijke dierziekte geconstateerd. Een veearts neemt monsters en stuurt deze ter analyse naar het lab. Terwijl de analyse wordt uitgevoerd, komen meer meldingen van andere bedrijven binnen. Hierop wordt contact opgenomen met onder andere de NVWA en worden vervoersverboden rond de getroffen bedrijven ingesteld. Deze verboden lopen, afhankelijk van de verdere verspreiding en afhandeling, voor meerdere weken tot maanden.

Figuur 1: Bijvoorbeeld bij MKZ: Vaccinatiegebied en toezicht zone, beschermings- en toezicht gebied

Bron: MKZ beleidsdraaiboek, Ministerie van Economische Zaken (2013)

Slachtofferbeeld en impact

Het is niet de verwachting dat er dodelijke slachtoffers vallen als gevolg van dit scenario. De in dit gekozen scenario dierziekte is niet gemakkelijk direct overdraagbaar op de mens, wel voor mensen die (langdurig) in direct contact staan met de dieren bestaat de kans dat ze symptomen van de ziekte kunnen krijgen zoals blaasjes in de mond. De meeste symptomen verdwijnen echter vanzelf na een aantal dagen.

De beoordeling van de impact geschiedt met behulp van onderstaande tabellen:

Status	Aantal
Doden	0
Gewonden (T1/T2)	0
Getroffenen	15 bedrijven
Betrokkenen	> 6.500 bedrijven

Impactcriterium	Score (A-E of Nvt)
1.1 aantasting van de integriteit van het grondgebied	A
2.1 doden	Nvt
2.2 ernstig gewonden en chronisch zieken	Nvt
2.3 lichamelijk lijden (gebrek aan primaire levensbehoeften)	Nvt
3.1 kosten	B – C
4.1 langdurige aantasting van milieu en natuur (flora en fauna)	Nvt
5.1 verstoring van het dagelijks leven	A
5.2 aantasting van positie van het lokale en regionale openbaar bestuur	Nvt
5.3 sociaal psychologische impact	B
6.1 aantasting van cultureel erfgoed	Nvt

Impact						
A	B	C	C-hoog	D	D-hoog	E

Waarschijnlijkheid

De waarschijnlijkheid van dit scenario wordt als "mogelijk" ingeschat.

Klasse	% waarschijnlijkheid	Kwalitatieve omschrijving
A	< 0.05	Zeer onwaarschijnlijk
B	0.05 – 0.5	Onwaarschijnlijk
C	0.5 – 5	Mogelijk
D	5 – 50	Waarschijnlijk
E	50 – 100	Zeer waarschijnlijk

'Grotere' incidenten die zich tussen 2009 en juli 2021 in Fryslân hebben afgespeeld en die gerelateerd aan dit scenario zijn, staan hieronder opgesomd:

Datum	Incident	GRIP-niveau
2014 - 2020	Vogelgriep	GRIP 0
April 2015	Hazenpest	GRIP 0

Scenario

Ziektegolf

Een ziektegolf doet zich voor wanneer in een kort tijdsbestek een grote (groeïende) groep mensen tekenen vertoont van een besmettelijke ziekte. Wanneer de groep te groot wordt kan ontwrichting van de maatschappij ontstaan. Voorbeelden hiervan zijn, uitbraak van legionella besmetting, een grootschalige griep epidemie of de opkomst van nieuwe infectieziekten, zoals COVID-19 (corona). Tijdens een uitbraak van een griep epidemie komen tientallen tot honderden mensen (extra) te overlijden. Veelal betreft het mensen op leeftijd die al een verminderde weerstand hadden.

Kenmerken

Voor dit scenario zijn een aantal belangrijke kenmerken geselecteerd:

- Ongeveer 20 tot 30% van de Friese bevolking heeft gedurende de epidemie te maken met duidelijke ziekteverschijnselen;
- Er is uitgegaan van een periode van enkele weken waarbinnen de epidemie zich afspeelt;
- Ouderen en jonge kinderen zijn extra kwetsbaar tijdens een griepuitbraak omdat zij (mogelijk) een verlaagde weerstand hebben.

Beschrijving

Tijdens een griep epidemie stijgt na enkele weken het aantal geïnfecteerde personen explosief tot enkele tientallen procenten van de Friese bevolking. Door de grote uitbraak komt het openbare leven deels stil te liggen doordat bedrijven en instellingen moeite hebben om de personeelstekorten op te vangen. Daarnaast zal een aantal scholen de deuren sluiten om verdere verspreiding zoveel mogelijk tegen te gaan. Op de piek van de epidemie zijn er naar schatting 35.000 mensen ziek en worden ongeveer 100 mensen in ziekenhuizen opgenomen met ernstige ziekteverschijnselen. De druk op de zorg is enorm toegenomen, waardoor reguliere zorg wordt afgeschaald.

Casuïstiek

Van een (griep) pandemie is sprake wanneer een wereldwijde uitbraak van griep of een nieuwe infectieziekte, veroorzaakt door een nieuw (griep)virus, plaatsvindt. Een dergelijke pandemie is daarmee anders dan het jaarlijks terugkerende griepseizoen. Immers deze seizoenen worden veroorzaakt door virussen die al eerder onder mensen circuleerden, in het geval van een pandemie is er sprake van een nieuw soort virus dat nog nooit eerder, of pas kort, onder mensen circuleert.

Een dergelijke pandemie kan de samenleving behoorlijk schaden en ontwrichten. De afgelopen eeuw heeft een dergelijke ontwrichting zich een aantal keer voorgedaan. De meest in het oog springende griep pandemie was de uitbraak van de Spaanse griep in 1918. Destijds werd tussen de 25% en 30%

van de bevolking ziek. Ongeveer 1% van de geïnfecteerde kwam in Nederland om het leven.

Twee andere pandemieën (Aziatische griep en Hong Kong griep) werden veroorzaakt door een combinatie van deze virussen met een variant van een vogelgriep virus. De vorige twee virusstammen die voor problemen zorgden waarden naar schatting zes maanden rond. Door een toename van internationaal reizigersverkeer zou deze periode bij een volgende pandemie korter zijn. Naar schatting tussen de 120 en 160 dagen. In 2009 heeft er ook een pandemie plaatsgevonden. Dit was de Nieuwe Influenza A (H1N1) (voorheen Mexicaanse griep).

Regionale scenariostudies

In het landelijk draaiboek zijn een aantal scenarioberekeningen gedaan over het verloop van een epidemie gedurende een pandemische periode. Voor de regio zijn getalsmatige bewerkingen van deze studie uitgevoerd en geven een indruk van de regionale belasting van de gezondheidszorg. Om tot een interpretatie te komen van de mogelijke scenario's is in het landelijke draaiboek een beschrijving gemaakt. In het worst case scenario gaat het in Fryslân om circa 320.000 geïnfecteerde mensen. Bij het realistische scenario gaat het in Fryslân om circa 160.000 geïnfecteerde mensen.

Slachtofferbeeld en impact

De beoordeling van de impact geschiedt met behulp van onderstaande tabellen:

Status	Aantal
Doden	160 – 400
Gewonden (T1/T2)	> 400
Getroffenen	> 40.000
Betrokkenen	± 640.000

Impactcriterium	Score (A-E of Nvt)
1.1 aantasting van de integriteit van het grondgebied	Nvt
2.1 doden	D hoog
2.2 ernstig gewonden en chronisch zieken	E
2.3 lichamelijk lijden (gebrek aan primaire levensbehoeften)	Nvt
3.1 kosten	D
4.1 langdurige aantasting van milieu en natuur (flora en fauna)	Nvt
5.1 verstoring van het dagelijks leven	E
5.2 aantasting van positie van het lokale en regionale openbaar bestuur	Nvt
5.3 sociaal psychologische impact	E
6.1 aantasting van cultureel erfgoed	Nvt

Impact						
A	B	C	C-hoog	D	D-hoog	E

Waarschijnlijkheid

De waarschijnlijkheid van dit scenario wordt als "mogelijk" ingeschat.

Klasse	% waarschijnlijkheid	Kwalitatieve omschrijving
A	< 0.05	Zeer onwaarschijnlijk
B	0.05 – 0.5	Onwaarschijnlijk
C	0.5 – 5	Mogelijk
D	5 – 50	Waarschijnlijk
E	50 – 100	Zeer waarschijnlijk

'Grotere' incidenten die zich tussen 2009 en juli 2021 in Fryslân hebben afgespeeld en die gerelateerd aan dit scenario zijn, staan hieronder opgesomd:

Datum	Incident	GRIP-niveau
2014	Norovirus, Zorgcentrum Heremastate Heerenveen	GRIP 0
2014	TBC-uitbraak, Leeuwarden	GRIP 0
2014	Ebola in West-Afrika. Ziekenhuizen bereiden zich voor	GRIP 0
Maart 2018	Griepgolf. Ziekenhuizen kampen met grote capaciteitsproblemen	GRIP 0
11 maart 2020	Coronacrisis	GRIP 4

2.8 Sociaal maatschappelijke omgeving

Binnen het thema sociaal maatschappelijke omgeving staan evenementen en bijkomende gevaren centraal als ook andere incidenten als amok of onrust bij demonstraties. Gezien het grote aantal evenementen wat jaarlijks binnen de provincie plaatsvindt is dit een relevant thema om nader uit te werken in dit hoofdstuk.

Daarnaast wordt tevens aandacht geschonken aan de problematiek van geweld rondom voetbalwedstrijden waarbij aanhangers van verschillende voetbalclubs de confrontatie met elkaar en/- of de politie opzoeken.

De geschiedenis en het aantal evenementen/ wedstrijden maakt dat dit relevante thema's zijn binnen Friesland.

Scenario

Paniek groot evenement

In Fryslân vinden jaarlijks veel evenementen plaats. Van de evenementen zijn er meer dan 1.500 aangemerkt als zijnde B (groot) of C (zeer groot). Sprekende voorbeelden hiervan zijn grote marathons, Luchtmachtdagen en de Elfstedentocht.

Gezien het groene/ toeristische karakter van de provincie vinden traditioneel veruit de meeste (grote) evenementen plaats in de lente en zomermaanden.

Kenmerken

Voor dit scenario zijn een aantal belangrijke kenmerken geselecteerd:

- Het incident speelt zich af bij een van de grote evenementen in de provincie;
- Minder validen, kinderen en ouderen worden als kwetsbare groepen aangemerkt;
- De impact op vitale infrastructuur zoals elektriciteits- of gasvoorziening is niet meegewogen in dit scenario.

Beschrijving

Tijdens een groot evenement ontstaat onder het aanwezige publiek paniek als gevolg van een brand bij het podium. Doordat er veel mensen op een relatief kleine ruimte aanwezig zijn ontstaat chaos waardoor mensen in de verdrukking komen of zelfs onder de voet worden gelopen.

Doordat het evenement buiten plaatsvindt zijn de aanwezige personen relatief snel uit de buurt van de brand die aanleiding gaf voor de paniek. De gewonden (en één dodelijk slachtoffer) vallen daarom als gevolg van de paniek en niet door de brand.

Door de paniek en ontstane chaos hebben hulpdiensten de eerste periode grote moeite met het vormen van een beeld en is het lastig vast te stellen hoeveel gewonden er daadwerkelijk zijn gevallen. Een aantal van hen zal de plaats van het incident op eigen kracht hebben verlaten en zullen zich op een later tijdstip bij een huisarts, huisartsenpost of eerste hulp melden.

Slachtofferbeeld en impact

De beoordeling van de impact geschiedt met behulp van onderstaande tabellen:

Status	Aantal
Doden	1
Gewonden (T1/T2)	2 - 4
Getroffenen	< 4.000
Betrokkenen	< 40.000

Impactcriterium	Score (A-E of Nvt)
1.1 aantasting van de integriteit van het grondgebied	Nvt
2.1 doden	A
2.2 ernstig gewonden en chronisch zieken	B
2.3 lichamelijk lijden (gebrek aan primaire levensbehoeften)	Nvt
3.1 kosten	A
4.1 langdurige aantasting van milieu en natuur (flora en fauna)	Nvt
5.1 verstoring van het dagelijks leven	Nvt
5.2 aantasting van positie van het lokale en regionale openbaar bestuur	Nvt
5.3 sociaal psychologische impact	B
6.1 aantasting van cultureel erfgoed	Nvt

Impact						
A	B	C	C-hoog	D	D-hoog	E

Waarschijnlijkheid

De waarschijnlijkheid van dit scenario wordt als mogelijk tot waarschijnlijk ingeschat.

Klasse	% waarschijnlijkheid	Kwalitatieve omschrijving
A	< 0.05	Zeer onwaarschijnlijk
B	0.05 – 0.5	Onwaarschijnlijk
C	0.5 – 5	Mogelijk
D	5 – 50	Waarschijnlijk
E	50 – 100	Zeer waarschijnlijk

'Grotere' incidenten die zich tussen 2009 en juli 2021 in Fryslân hebben afgespeeld en die gerelateerd aan dit scenario zijn, staan hieronder opgesomd:

Datum	Incident	GRIP-niveau
10 mei 2013	Oldtimer rijdt feesttent in, Wijckel	GRIP 1
19 juni 2013	Bijtende stof in feesttent, Damwoude	GRIP 1
21 mei 2014	Instorten dug-out tijdens schoolkorfbaltoernooi, Twijzel	GRIP 3

Scenario

Rellen rondom demonstraties of manifestaties

Tegenwoordig wordt opgemerkt dat er steeds meer polarisatie plaatsvindt in de samenleving. Beslissingen gemaakt door de overheid worden niet door iedereen geaccepteerd en de bedoeling van bepaalde beslissingen zelfs in twijfel getrokken. Via demonstraties en andere manifestaties worden meningen van groepen mensen verkondigd.

Kenmerken

Voor dit scenario zijn een aantal belangrijke kenmerken geselecteerd:

- De demonstratie is gericht tegen een beslissing van de overheid;
- De demonstratie vindt plaats tijdens een drukke zaterdagmiddag;
- Minder validen en kinderen worden als meest kwetsbare groepen onderscheiden.

Beschrijving

Na aanleiding van een genomen beslissing door de rijksoverheid is er onvrede ontstaan binnen een grote groep mensen die het hier niet mee eens is. Om uiting te geven aan deze mening is men op een zaterdagmiddag massaal bijeengekomen in de binnenstad van Leeuwarden om in een optocht te vertrekken naar het Provinciehuis. Bij het provinciehuis is men van plan om te demonstreren. Tijdens deze demonstratie is een tegendemonstratie zich ook richting het provinciehuis gaan bevinden om een tegengeluid te laten horen. Na het ontstaan van kleine opstootjes en vechtpartijen heeft de Mobiele Eenheid ingegrepen om de groepen uit elkaar te halen. De demonstratie heeft geleid tot gewonden onder de demonstranten en vernielingen aan onder andere straatmeubilair en eigendommen van winkels in de binnenstad.

Slachtofferbeeld en impact

De beoordeling van de impact geschiedt met behulp van onderstaande tabellen:

Status	Aantal
Doden	0
Gewonden (T1/T2)	2 – 4
Getroffenen	< 400
Betrokkenen	< 1.000

Impactcriterium	Score (A-E of Nvt)
1.1 aantasting van de integriteit van het grondgebied	Nvt
2.1 doden	Nvt
2.2 ernstig gewonden en chronisch zieken	A
2.3 lichamelijk lijden (gebrek aan primaire levensbehoeften)	Nvt
3.1 kosten	A
4.1 langdurige aantasting van milieu en natuur (flora en fauna)	Nvt
5.1 verstoring van het dagelijks leven	A
5.2 aantasting van positie van het lokale en regionale openbaar bestuur	Nvt
5.3 sociaal psychologische impact	B
6.1 aantasting van cultureel erfgoed	Nvt

Impact						
A	B	C	C-hoog	D	D-hoog	E

Waarschijnlijkheid

De waarschijnlijkheid van dit scenario wordt als "waarschijnlijk" ingeschat.

Klasse	% waarschijnlijkheid	Kwalitatieve omschrijving
A	< 0.05	Zeer onwaarschijnlijk
B	0.05 – 0.5	Onwaarschijnlijk
C	0.5 – 5	Mogelijk
D	5 – 50	Waarschijnlijk
E	50 – 100	Zeer waarschijnlijk

Scenario

Terreur aanslag

Wereldwijd bestaat er een lange historie als het aankomt op terreur aanslagen/ extreem geweld. Dit zijn situaties waarbij een (of meerdere) dader(s) veel slachtoffers maken door een aanval op een groep mensen of gebouw. De laatste jaren kenmerken deze incidenten door het gebruik van (soms zware) vuurwapens. Sprekende voorbeelden in de VS zijn de jaarlijks terugkerende “schoolshootings”. In Nederland is het meest sprekende voorbeeld het schietincident in Alphen aan den Rijn.

Kenmerken

Voor dit scenario zijn een aantal belangrijke kenmerken geselecteerd:

- Er is uitgegaan van één dader;
- Gevolgen op vitale infrastructuur zijn niet meegewogen in dit scenario;
- Door de chaos en systematische werkwijze van de dader zijn er geen specifieke kwetsbare groepen benoemd.

Beschrijving

Een verwarde man besluit, gewapend met meerdere vuurwapens, tot het plegen van een aanslag op een gebouw in zijn directe omgeving. Hij gaat systematisch te werk en gaat in het gebouw van ruimte naar ruimte en probeert hierbij zoveel mogelijk slachtoffers te maken.

Als de eerste politie-eenheden ter plaatse komen, treffen zij een chaotische situatie aan, veel mensen rennen in paniek en in shock naar buiten. Wanneer de politie het pand betreedt en ruimte voor ruimte veilig gaat stellen, treffen zij de dader dood aan. Vlak voor aankomst van de politie heeft hij zichzelf van het leven beroofd.

Slachtofferbeeld en impact

De beoordeling van de impact geschiedt met behulp van onderstaande tabellen:

Status	Aantal
Doden	16 - 40
Gewonden (T1/T2)	4 – 16
Getroffenen	< 400
Betrokkenen	< 1.000

Impactcriterium	Score (A-E of Nvt)
1.1 aantasting van de integriteit van het grondgebied	Nvt
2.1 doden	C-hoog
2.2 ernstig gewonden en chronisch zieken	C
2.3 lichamelijk lijden (gebrek aan primaire levensbehoeften)	Nvt
3.1 kosten	A
4.1 langdurige aantasting van milieu en natuur (flora en fauna)	Nvt
5.1 verstoring van het dagelijks leven	A
5.2 aantasting van positie van het lokale en regionale openbaar bestuur	Nvt
5.3 sociaal psychologische impact	D
6.1 aantasting van cultureel erfgoed	Nvt

Impact						
A	B	C	C-hoog	D	D-hoog	E

Waarschijnlijkheid

De waarschijnlijkheid van dit scenario wordt als "Waarschijnlijk" ingeschat.

Klasse	% waarschijnlijkheid	Kwalitatieve omschrijving
A	< 0.05	Zeer onwaarschijnlijk
B	0.05 – 0.5	Onwaarschijnlijk
C	0.5 – 5	Mogelijk
D	5 – 50	Waarschijnlijk
E	50 – 100	Zeer waarschijnlijk

'Grotere' incidenten die zich tussen 2009 en juli 2021 in Fryslân hebben afgespeeld en die gerelateerd aan dit scenario zijn, staan hieronder opgesomd:

Datum	Incident	GRIP-niveau
26 juni 2009	Melding 'verdacht pakketje', Leeuwarden	GRIP 3
26 april 2012	Zeemijn (in Westersingel), Leeuwarden	GRIP 3
26 oktober 2017	Aantreffen explosief (plofkraak Rabobank), Haulerwijk	GRIP 1
17 oktober 2017	Plofkraak (Rabobank), Bakkeveen	GRIP 1
1 juni 2018	Plofkraak, Leeuwarden	GRIP 1
9 januari 2020	Verdacht pakket station, Leeuwarden	GRIP 1

Bronvermelding

- Politie Noord-Nederland

Scenario

Personen met verward gedrag

Er is een tendens waarneembaar dat mensen langer zelfstandig blijven wonen en minder snel worden opgenomen in het kader van zorg/ geestelijke gezondheidszorg. Verwarde personen hebben in Fryslân en omliggende regio's al voor diverse incidenten gezorgd. Zo was er in december 2015 een explosie in een flatgebouw in Drachten veroorzaakt door een verward persoon. Eenzelfde incident gebeurde in mei 2020 in de stad Groningen. Beide explosies zijn ontstaan door het openzetten van de gaskraan, waardoor de hele woning volliep met gas. In de afgelopen periode zijn er ook meerdere meldingen geweest van personen die dreigen met een dergelijke explosie. Deze dreigingen komen steeds vaker naar voren in het nieuws en kunnen zeer divers zijn. Ook schiet/ steekincidenten en overlast zijn voorbeelden die kunnen plaatsvinden. Deze scenario's geven vaak maatschappelijke onrust, waarbij ook de schuldvraag een belangrijk item is.

Kenmerken

Voor dit scenario zijn een aantal belangrijke kenmerken geselecteerd:

- Een verward persoon veroorzaakt een gasexplosie;
- De explosie ontstaat in een appartementencomplex met 18 woningen;
- Het appartementencomplex wordt bewoond door zowel gezinnen als minder zelfredzamen.

Beschrijving

In een appartementencomplex met 18 woningen laat een verwarde bewoner opzettelijk de gaskraan openstaan, waardoor de complete woning volloopt met aardgas. Het appartement is een tussenwoning op de eerste verdieping. Door het aanzetten van een elektrisch apparaat, weet het gasmengsel zich te ontsteken en een explosie ontstaat onmiddellijk. Door de explosie stort een gedeelte van het appartementencomplex met haar 18 woningen in, waardoor er een grote ravage en paniek ontstaat. Door de explosie en de instorting zijn er meerdere doden (waaronder de dader) en zwaargewonden. Ook in de omgeving van het gebouw vallen licht gewonden door de explosie en het rond vliegend puin (o.a. glasscherven).

Omdat er zowel gezinnen als verminderd zelfredzamen niet terug in de woning kunnen is er een zeer uitgebreide nazorgfase. De maatschappelijke onrust is ook erg groot en het incident heeft weerslag op de gehele gemeenschap. Ook de schuldvraag is hierbij een belangrijk item.

Slachtofferbeeld en impact

De beoordeling van de impact geschiedt met behulp van onderstaande tabellen:

Status	Aantal
Doden	2-4
Gewonden (T1/T2)	4-16
Getroffenen	n.t.b.
Betrokkenen	n.t.b.

Impactcriterium	Score (A-E of Nvt)
1.1 aantasting van de integriteit van het grondgebied	Nvt
2.1 doden	B
2.2 ernstig gewonden en chronisch zieken	B
2.3 lichamelijk lijden (gebrek aan primaire levensbehoeften)	Nvt
3.1 kosten	B
4.1 langdurige aantasting van milieu en natuur (flora en fauna)	Nvt
5.1 verstoring van het dagelijks leven	A
5.2 aantasting van positie van het lokale en regionale openbaar bestuur	A
5.3 sociaal psychologische impact	D
6.1 aantasting van cultureel erfgoed	Nvt

Impact						
A	B	C	C-hoog	D	D-hoog	E

Waarschijnlijkheid

De waarschijnlijkheid van dit scenario wordt als "Waarschijnlijk" ingeschat. Dit mede gezien de toename van het aantal incidenten en de tendens van het langer zelfstandig blijven wonen.

Klasse	% waarschijnlijkheid	Kwalitatieve omschrijving
A	< 0.05	Zeer onwaarschijnlijk
B	0.05 – 0.5	Onwaarschijnlijk
C	0.5 – 5	Mogelijk
D	5 – 50	Waarschijnlijk
E	50 – 100	Zeer waarschijnlijk

'Grotere' incidenten die zich tussen 2009 en juli 2021 in Fryslân hebben afgespeeld en die gerelateerd aan dit scenario zijn, staan hieronder opgesomd:

Datum	Incident	GRIP-niveau
6 januari 2021	Verward persoon met vuurwapen, Oosterwolde	GRIP 1

Bronvermelding

- Dossier Explosie Drachten. *Leeuwarder Courant*. Geraadpleegd van <http://www.lc.nl/dossier/explosie-drachten>;
- Dagblad van het Noorden. Geraadpleegd: <https://www.dvhn.nl/groningen/Explosie-in-woning-aan-Nijensteinheerd-in-Groningen-25657874.html>;
- Expert Judgement: GGZ, Sociaal Domein Fryslân, Politie Noord-Nederland en Gemeente Súdwest-Fryslân.

3 Analyse en risicodiagram

In het vorige hoofdstuk is per scenario weging gegeven aan de impact van een scenario als ook de waarschijnlijkheid van plaatsvinden. Door deze twee componenten te wegen middels een Multi criteria-analyse zijn de scenario's vergelijkbaar en weergegeven in een zogenaamd risicodiagram.

In het risicodiagram zijn in één beeld de waarschijnlijkheid en impact is van de verschillende scenario's gevangen en weergegeven.

3.1 Analyse

Zoals in hoofdstuk 1 van dit rapport al is uitgelegd wordt in de volgende paragraaf het risicodiagram weergegeven. Dit diagram is tot stand gekomen door de parameters uit de hiervoor beschreven scenario's te wegen en tegen elkaar af te zetten.

Daarnaast is niet alleen heeft de weging van impactscores een invloed op de uitkomst van de aggregatie, maar ook de toegepaste aggregatiemethode (MCA-techniek) heeft dit. In dit onderzoek is gebruik gemaakt van *de gewogen som methode*.

Wanneer de gewogen som methode wordt toegepast worden de A-E scores van een scenario op de tien criteria omgezet naar kwantitatieve scores. Deze worden daarna vermenigvuldigd met de overeenkomstige relatieve gewichten en vervolgens gesommeerd. Hoe groter de impacts van een incidentscenario, des te hoger zal de gewogen som van het scenario zijn.

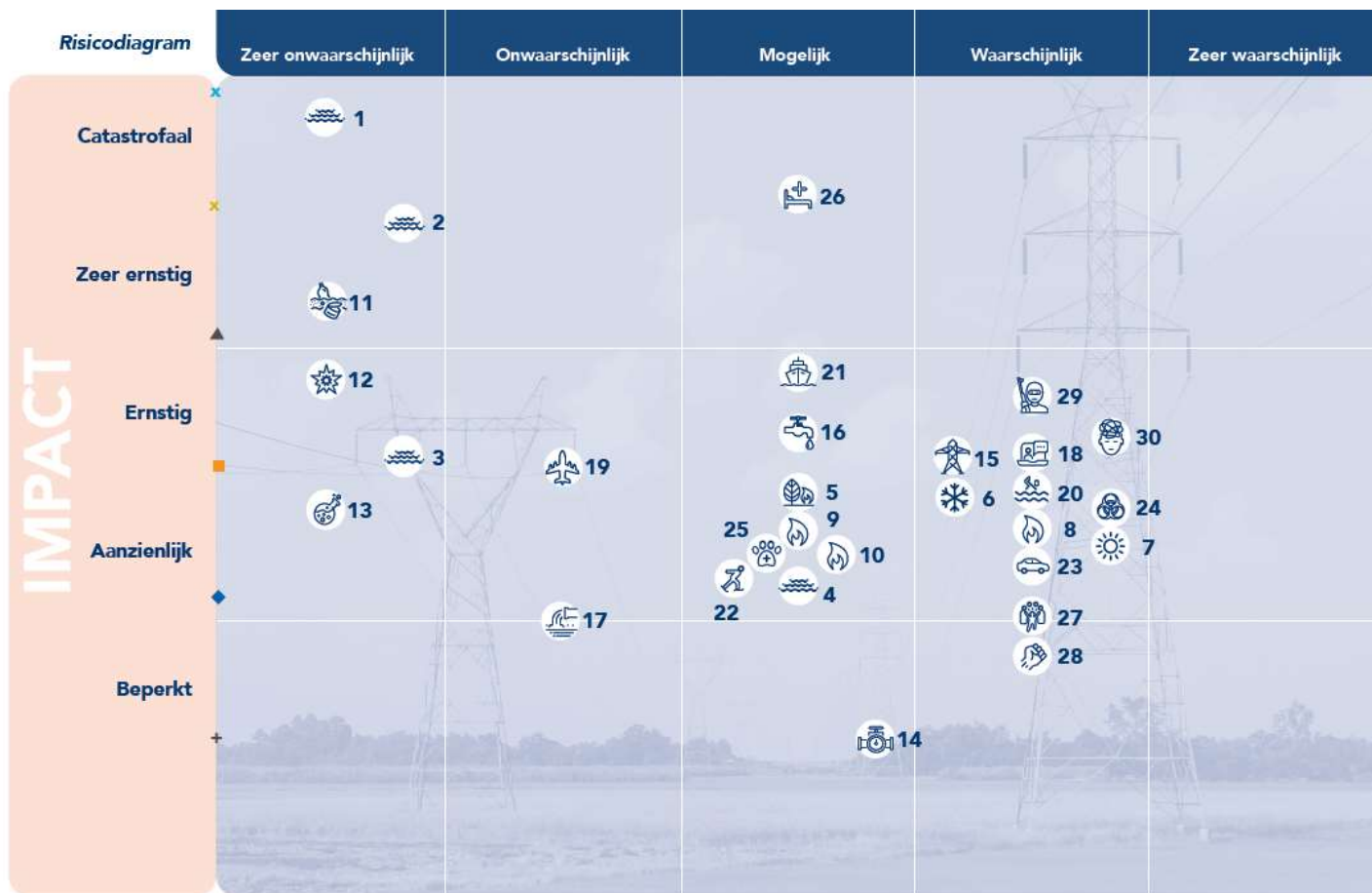
Voor een gedetailleerde beschrijving van de voor- en nadelen van de methodiek verwijzen wij naar het Methodiekboek van de Handreiking Regionaal Risicoprofiel.

Om de gewogen som methode te kunnen toepassen zijn benodigd: (i) de scores van de incidentscenario's op de tien afzonderlijke criteria, en (ii) het relatieve gewicht van elk van deze criteria. De impactscores van de incidentscenario's zijn hierboven beschreven.

De impactcategorieën A tot en met E voor de tien impactcriteria zijn niet lineair ingedeeld. Bij de rekenkundige aggregatie van de tien impactscores met behulp van de gewogen som methode kan daarom geen gebruik worden gemaakt van een lineaire transformatie om de impactklasse om te zetten naar een kwantitatieve score. Hiertoe dient een exponentiële transformatie te worden gebruikt. In de onderstaande tabel zijn de getalswaarden opgenomen behorende bij de verschillende impactklassen. Deze getalswaarden voor elk impactcriterium worden vervolgens geaggregeerd met behulp van de gewogen som methode.

3.2 Diagram

Na analyse van alle criteria zijn in onderstaand diagram op de horizontale as de waarschijnlijkheid van de scenario's weergegeven en deze zijn afgezet tegen de impact van de scenario's die op de verticale as zijn weergegeven. Het diagram maakt inzichtelijk welke scenario's een hoge impact op de vitale belangen en een hoge waarschijnlijkheid op optreden hebben.

Legenda

1 Overstroming uit zee	6 Koudegolf	11 Vervuiling (nieuw scenario)	16 Verontreiniging drinkwater	21 Incident beroepsvaart	26 Ziektegolf
2 Overstroming vaste wal	7 Hittegolf	12 Explosie	17 Uitval waterzuivering	22 Incident natuurrijks	27 Paniek in menigte
3 Overstroming Eiland	8 Brand bij evenement in kwetsbaar object	13 Toxisch incident	18 Uitval spraak- en datacommunicatie	23 Incident wegverkeer (nieuw scenario)	28 Rellen (nieuw scenario)
4 Overstroming polder	9 Brand bij evenement in gebouw	14 Uitval gasvoorziening	19 Incident vliegtuig (nieuw scenario)	24 Besmettingsgevaar	29 Aanslag
5 Natuurbrand	10 Brand in binnenstad	15 Uitval electriciteitsvoorziening	20 Incident waterrecreatie	25 Dierziekten	30 Persoon verward gedrag

Bijlagen

Bijlage 1: Toelichting op impactcriteria en waarschijnlijkheidsbeoordeling

Hieronder wordt de toelichting gegeven op de impactcriteria en de waarschijnlijkheidsbeoordeling. Deze toelichting is afkomstig uit de Handreiking Regionaal Risicoprofiel, versie 1.10.

Territoriale veiligheid

“Het ongestoord functioneren van Nederland als onafhankelijke staat in brede zin, dan wel in de territoriale integriteit in enge zin.”

Criterion 1.1 Aantasting van de integriteit van het grondgebied

“Het feitelijke of functionele verlies van, dan wel het buiten gebruik zijn van, dan wel het verlies van zeggenschap over delen van de regio.”

Onder functioneel verlies wordt vooral verstaan het verlies van het gebruik van gebouwen, woningen, infrastructuur, wegen en grond.

Bepalend voor de impact zijn:

- oppervlakte van het bedreigde of aangetaste gebied (geografische afbakening);
- tijdsduur gedurende welke het gebied wordt bedreigd of aangetast.

Oppervlakte	Wijk, dorp Max. 4 km ²	Lokaal 4-40 km ²	Gemeentelijk 40-400 km ²	Regionaal > 400 km ²
Tijdsduur				
2 tot 6 dagen	A	A	B	C
1 tot 4 weken	A	B	C	D
1-6 maanden	B	C	D	E
1/2 jaar of langer	C	D	E	E

Het resultaat van de impactscore wordt eventueel gecorrigeerd op basis van de bevolkingsdichtheid van het bedreigde of getroffen gebied:

- indien de bevolkingsdichtheid > 750 personen/km² dan + 1 (bijv. klasse B wordt C).
- indien de bevolkingsdichtheid < 250 personen/km² dan - 1 (bijv. klasse C wordt B).

Fysieke veiligheid

“Het ongestoord functioneren van de mens in Nederland en zijn omgeving.”

Criterion 2.1 Doden

“Dodelijk letsel, direct overlijden of vervroegd overlijden binnen een periode van 20 jaar.”

Als indicatoren voor het meten van de impact worden gehanteerd:

- het aantal doden als gevolg van het beschreven incident;
- het tijdstip van overlijden.

Aantal	< 1	2-4	4-16	16-40	40-160	160-400	>400
Tijdstip							
Direct (binnen 1 jaar)	A	B	C	C hoog	D	D hoog	E
Vervroegd overlijden (binnen 1-20 jaar)	A	A	B	C	C hoog	D	D hoog

In het geval beide indicatoren van toepassing zijn, geldt de score van de hoogste impactklasse.

Criterion 2.2 Ernstig gewonden en chronisch zieken

“Letsel gevallen behorend tot categorie T1 en T2, en personen met langdurige of blijvende gezondheidsproblemen zoals ademhalingsklachten, ernstige verbrandingen of huidaandoeningen, gehoorbeschadiging, lijden aan oorlogssyndroom.

Slachtoffers behorend tot categorie T1 of T2 hebben onmiddellijk medische hulp nodig en behandeling dient binnen 2 uur te starten (T1) dan wel moeten continu gemonitord worden en behandeling binnen 6 uur (T2).

Chronisch zieken zijn personen die gedurende een lange periode (> 1 jaar) beperkingen ondervinden: medische zorg nodig hebben, niet of gedeeltelijk kunnen deelnemen aan het arbeidsproces, belemmering ervaren in het sociale functioneren.”

Als indicator voor het meten van de impact wordt gehanteerd:

- het aantal ernstig gewonden en chronisch zieken.

Aantal	1	2-4	4-16	16-40	40-160	160-400	>400
	A	B	C	C hoog	D	D hoog	E

Criterion 2.3 Lichamelijk lijden (gebrek aan primaire levensbehoeften)

“Blootstelling aan extreme weer- en klimaat omstandigheden, alsmede het gebrek aan voedsel, drinkwater, energie, onderdak of anderszins primaire levensbehoeften.”

Als indicatoren voor het meten van de impact worden gehanteerd:

- het aantal getroffen en;
- tijdsduur.

Aantal	< 400 Getroffenen	< 4.000 Getroffenen	< 40.000 Getroffenen	> 40.000 Getroffenen
Tijdsduur				
2 tot 6 dagen	A	B	C	D
1 tot 4 weken	B	C	D	E
1 maand of langer	C	D	E	E

Economische veiligheid

Criterion 3.1 Kosten

“Euro’s in termen van herstelkosten voor geleden schade, extra kosten en gederfde inkomsten.”

Als indicatoren voor het meten van de impact worden gehanteerd:

- Materiële schade en kosten;
- Gezondheid schade en kosten;
- Financiële schade en kosten;
- Kosten van bestrijding, hulpverlening en herstel.

De impact is gebaseerd op de schade die in **totaal geleden wordt**. Dus de afzonderlijke categorieën worden opgeteld.

Kosten in €	< 2 miljoen	< 20 miljoen	< 200 miljoen	< 2 Miljard	> 2 Miljard
1. Materiële schade					
2. Gezondheid schade					
3. Financiële schade					
4. Bestrijdingskosten en herstel					
Economische schade totaal	A	B	C	D	E

Zie voor een toelichting op de individuele posten voor schade en kosten het Methodiekboek van de Handreiking Regionaal Risicoprofiel.

Ecologische veiligheid

“Het beschikken over voldoende zelfherstellend vermogen van de leefomgeving bij aantasting.”

Criterion 4.1 Langdurige aantasting van het milieu en natuur (flora en fauna)

“Langdurige of blijvende aantasting van de kwaliteit van het milieu, waaronder verontreiniging van lucht, water of bodem, en langdurige of blijvende verstoring van de oorspronkelijke functie, zoals het verlies van soortendiversiteit flora en fauna, verlies van bijzondere ecosystemen, overrompeling door uitheemse soorten.”

Aantasting van de ecologische veiligheid wordt gemeten aan de hand van twee aspecten:

- A. Aantasting van natuur- en landschappelijke gebieden die als beschermwaardig zijn aangewezen, en
- B. Aantasting van het milieu in algemene zin, ook buiten de genoemde natuur- en landschappelijke gebieden.

Criterion 4.1A

“Impact of natuur- en landschappelijke gebieden die als beschermwaardig zijn aangewezen (natuurgebieden), waarbij ecosystemen geheel of gedeeltelijk verloren gaan of voor langere tijd worden aangetast, of waarbij soorten (flora en fauna) verloren gaan.”

Bepalend voor de impact zijn:

- Type natuurgebieden die in het getroffen gebied liggen: er wordt nagegaan of er zich gebieden bevinden die behoren tot de broedgebieden van weidevogels, tot de EHS of Natura 2000. Aantasting van deze gebieden wordt in die volgorde als ernstiger ingeschat.
- Relatief oppervlak van het getroffen natuur- of landschappelijk gebied.
- Duur van de aantasting.

Relatieve oppervlakte Type gebied	< 3%	3-10%	>10%
	Broedgebieden weidevogels	A	B
EHS-gebieden	B	C	D
Natura2000	C	D	E

- Als de duur van de aantasting wordt ingeschat als langer dan 10 jaar, dan wordt de ernst van de impact een stap hoger gescoord.

Criterion 4.1B

“Aantasting van het milieu in algemene zin, ook buiten de genoemde natuurlijke en landschappelijke gebieden, zal over het algemeen leiden tot impacts die gescoord moeten worden.”

Onder criterium 4.1B wordt aandacht geschonken aan die impacts die een ernstige aantasting van het milieu op zich veroorzaken. Er is sprake van ernstige aantasting van het milieu indien:

- milieuprocessen die voorwaardenscheppend zijn voor het onderhouden van levensprocessen (denk bijvoorbeeld aan mineralisatie kringlopen, reiniging van water en lucht), worden aangetast, waarbij (indien van toepassing) bestaande normen worden overschreden,
- en:

- die aantasting plaatsvindt gedurende een periode van tenminste 3 jaar.

Bepalend voor de impact zijn:

- absolute oppervlakte van het getroffen gebied.

Oppervlakte	Wijk, dorp Max. 4 km ²	Lokaal 4-40 km ²	Gemeentelijk 40-400 km ²	Regionaal > 400 km ²
	A	B	C	D

- Als de duur van de aantasting wordt ingeschat als langer dan 10 jaar, dan wordt de ernst van de impact een stap hoger gescoord.

De hoogste gescoorde impact op 4.1a en 4.1b geldt als impact voor het criterium 4.1.

Sociale en politieke stabiliteit

“Het ongestoorde voortbestaan van een maatschappelijk klimaat waarin groepen mensen goed met elkaar kunnen samenleven binnen de kaders van de democratische rechtstaat en gedeelde waarden.”

Criterion 5.1 Verstoring van het dagelijks leven

“De aantasting van de vrijheid zich te verplaatsen en samen te komen op publieke plaatsen en in openbare ruimten, waardoor de deelname aan het normale maatschappelijk verkeer wordt belemmerd.”

Als indicatoren voor het meten van de impact worden gehanteerd:

- geen onderwijs kunnen volgen;
- niet naar het werk kunnen gaan;
- geen gebruik kunnen maken van maatschappelijke voorzieningen als die voor sport, cultuur, of gezondheidszorg;
- verminderde bereikbaarheid door blokkade van wegen en uitval van openbaar vervoer;
- niet kunnen doen van noodzakelijke aankopen wegens winkelsluiting.

De genoemde indicatoren worden gewaardeerd op basis van:

- aantal getroffen en;
- tijdsduur;
- aantal indicatoren van toepassing.

Aantal			< 40.000	> 40.000

Tijdsduur	< 400 inwoners	< 4.000 inwoners	inwoners	inwoners
1 tot 2 dagen	A	A	B	C
3 tot 1 week	A	B	C	D
1 week tot 1 maand	B	C	D	E
1 maand of langer	C	D	E	E

- in het geval maximaal 1 indicator van toepassing is dan score - 1 (bijv. klasse C wordt B).
- in het geval 3 indicatoren van toepassing zijn dan score + 1 (bijv. klasse B wordt C).

Criterion 5.2 Aantasting positie lokale en regionale openbaar bestuur

“De aantasting van het functioneren van de Nederlandse overheid, in het bijzonder de lokale en regionale overheid, en haar instituties en/of de aantasting van rechten en vrijheden en andere kernwaarden verbonden aan de Nederlandse democratie en vastgelegd in de grondwet.”

Als indicatoren voor het meten van de impact worden gehanteerd:

- aantasting van het functioneren van de politieke vertegenwoordiging;
- aantasting van het functioneren van het openbaar bestuur;
- aantasting van het functioneren van het financiële stelsel;
- aantasting van de openbare orde en veiligheid;
- aantasting van vrijheden en/of rechten;
- aantasting van geaccepteerde Nederlandse waarden en normen.

De genoemde indicatoren worden gewaardeerd op basis van:

- Aantal indicatoren van toepassing;
- Tijdsduur;
- Omvang waarmee een indicator is aangetast.

Aantal indicatoren	Max. 1 uit 6 Indicatoren	Max. 2 uit 6 Indicatoren	3 uit 6 Indicatoren
Tijdsduur			
Dagen	A	B	C
Weken	B	C	D
Maanden	C	D	E
1 of meer jaren	D	E	E

Het resultaat van de impactscore wordt gecorrigeerd op basis van de mate van aantasting van een indicator: indien een indicator voor meer dan 50% wordt aangetast, dan wordt de score verhoogd met 1 (bijv. klasse C wordt D).

Criterion 5.3 Sociaal psychologisch impact

“Gedragsmatige reactie van de bevolking die zich uit in angst en woede, verdriet of afschuw en waaraan de media aandacht besteden. Angst en woede kunnen leiden tot passiviteit c.q. mijdingsgedrag of tot agressief gedrag, vechten of vluchten. Angst en woede worden voornamelijk gevoeld door wantrouwen, door een gevoel van machteloosheid, vrees voor herhaling en gebrek aan kennis. Afschuw kan leiden tot paniek en massahysterie.”

Het aspect sociaal psychologische impact is uitgewerkt in een aantal indicatoren. Deze zijn in de onderstaande tabel opgenomen.

Perceptie van het incident
Onbekendheid met de aard of de oorzaak van het risico
Onzekerheid over de mate van dreiging of gevaar en over de mogelijkheid dat je er persoonlijk door geraakt kan worden
Mate van onnatuurlijkheid van (de oorzaken van) het incident
Mate waarin kwetsbare groepen onevenredig zwaar worden getroffen
Verwachtingspatroon rond het incident en de gevolgen
Mate van gevoelde verwijtbaarheid van relevante partijen bij het ontstaan van het incident dan wel het optreden van ongewenste gevolgen ervan.
Mate van verlies van vertrouwen in het optreden van de overheid en betrokken bedrijven inzake enerzijds de beheersing van het incident en anderzijds de informatieverschaffing.
Mate van verlies van vertrouwen in het optreden van de hulpdiensten bij de beheersing van het incident.
Handelingsperspectief voor getroffen en bij het incident
Mate van onbekendheid en/of onervarenheid met mogelijke vormen van zelfredzaamheid in de specifieke situatie
Mate van persoonlijke onmogelijkheid tot beheersing van de eigen situatie

Per indicator dient te worden aangegeven of deze wel of niet van toepassing is. Indien de indicator wel van toepassing is dan zijn de volgende vier intensiteiten mogelijk:

- ‘geen’, d.w.z. de indicator is in dit scenario niet aanwezig en dus niet van invloed op het ontstaan van angst en/of woede;
- ‘beperkt’, d.w.z. dat de indicator in zwakke mate aanwezig is en in isolement beschouwd niet voldoende is voor het optreden van de uiting(en) van angst en/of woede;
- ‘normaal’, d.w.z. dat de indicator duidelijk herkenbaar aanwezig is en in isolement beschouwd in beperkte mate bijdraagt aan het optreden van de uiting(en) van angst en/of woede;
- ‘aanzienlijk’, d.w.z. dat de indicator in sterke mate aanwezig is en in isolement beschouwd dominant bijdraagt aan het optreden van de uiting(en) van angst en/of woede.

De intensiteit waarin een indicator van toepassing is, kan bepalend zijn voor het optreden van angst of woede, maar moet niet worden verward met de omvang van de uitingen van angst en woede. Dit laatste wordt pas in tweede instantie als correctiemechanisme gebruikt.

De klassenindeling is gebaseerd op het aantal indicatorcategorieën (perceptie, verwachtingspatroon of handelingsperspectief) dat ‘significant’ is, en een eindoordeel over ‘gradatie’ die op de intensiteit van de afzonderlijke indicatoren is gebaseerd (zie ook het Methodiekboek Handreiking Regionaal Risicoprofiel).

Een indicatorcategorie (perceptie, verwachtingspatroon of handelingsperspectief) is significant indien:

- Er minstens één indicator een intensiteit van aanzienlijk heeft in de categorie,

OF

- Indien aan de volgende twee voorwaarden gelijktijdig wordt voldaan:
 - Minimaal de helft van de indicatoren (per categorie) scoren een intensiteit beperkt, normaal of aanzienlijk, **en**
 - Er minstens één indicator met intensiteit normaal in de categorie aanwezig.

Een categorie die bijvoorbeeld uitsluitend uit beperkt van toepassing zijnde indicatoren bestaat, is niet significant.

Indien alle indicatoren niet van toepassing zijn of niet optreden dan scoort dit criterium NVT.

Het eindoordeel over de gradatie berust op het voorkomen van bepaalde intensiteiten van de afzonderlijke indicatoren in de categorieën:

- Laag inzien er geen relevante indicatoren met intensiteit normaal of aanzienlijk zijn;
- Hoog inzien één van de volgende situaties zich voordoet:
 - Er zijn minstens twee of drie significante categorieën aanwezig en deze bevatten elk minstens één indicator met de intensiteit aanzienlijk,
 - Er is slechts één significante categorie en van deze hebben alle indicatoren een intensiteit van aanzienlijk;
- Gemiddeld in alle overige gevallen.

Aantal significante categorieën	0 significante categorieën	1 significante categorie	2 significante categorieën	3 significante categorieën
Eindgradatie				
Laag	A	-	-	-
Gemiddeld	A	B	C	D
Hoog	-	C	D	E

Het resultaat van de impactscore wordt gecorrigeerd:

- Indien de omvang en tijdsduur van de waarneembare uitingen van angst en/of woede gering zijn, d.w.z. < 10.000 personen gedurende max. 2 dagen, dan -1 (bijv. C wordt B);
- Indien de omvang en tijdsduur van de waarneembare uitingen van angst en/of woede grootschaligheid van de gevolgen aanduiden, d.w.z. > 1.000.000 personen (waaronder in 2 of meer grote steden) gedurende tenminste 1 week, dan + 1 (C wordt D).

Cultureel erfgoed

Criterium 6.1 Aantasting cultureel erfgoed

“De beschadiging, vernietiging of verdwijning van materiële sporen of getuigenissen uit het verleden in het heden die de samenleving om redenen van o.a. collectieve herinnering en identiteitsbehoud dan wel identiteitsvorming van belang acht om te bewaren, te onderzoeken, te presenteren en over te informeren.”

Als indicatoren voor het meten van de impact worden gehanteerd:

- Er is sprake van uniciteit, d.w.z. het object is de enige of een van de weinige overgebleven representant(en) van een soort of type;
- Er is sprake van aantasting van de identiteit, d.w.z. de betekenis en gevoel van eigenwaarde die de samenleving of een gemeenschap ontleent aan het object;
- Er is sprake van aantasting van de harmonie en/of waarde en/of samenhang van een groter geheel door de aantasting van het object als deel van dat geheel;
- Er zijn beperkte mogelijkheden tot restauratie;
- Het betreft bronmateriaal, d.w.z. het verklarende en/of inspirerende begin of uitgangspunt voor een stroming, school, cultureel begrensde groep, e.d.

De impact is gebaseerd het aantal indicatoren dat geldt voor het scenario.

Aantal indicatoren	Max. 1 indicator	Max. 2 indicatoren	Max. 3 indicatoren	4 of meer indicatoren
	A	B	C	D

Het resultaat van de impactscore wordt gecorrigeerd op basis van de mate van aantasting van een indicator. Indien minsten een indicator voor meer dan 50% wordt aangetast, dan wordt de score verhoogd met 1 (bijv. C wordt D).

Waarschijnlijkheidsbeoordeling

Voor het inschatten van de waarschijnlijkheid geldt de volgende verdeling in hoofdklassen.

Klasse	% waarschijnlijkheid	Kwalitatieve omschrijving
A	< 0,05	Zeer onwaarschijnlijk
B	0,05 – 0,5	Onwaarschijnlijk
C	0,5 - 5	Mogelijk
D	5 - 50	Waarschijnlijk
E	50 -100	Zeer Waarschijnlijk

Klasse	Kwalitatieve omschrijving dreiging
A	Geen concrete aanwijzingen en gebeurtenis wordt niet voorspelbaar geacht
B	Geen concrete aanwijzingen maar gebeurtenis wordt enigszins voorspelbaar geacht
C	Geen concrete aanwijzingen en gebeurtenis wordt voorspelbaar geacht
D	De gebeurtenis wordt zeer voorspelbaar geacht

E	Concrete aanwijzingen dat de gebeurtenis geëffectueerd zal worden
---	---

Regionaal Risicoprofiel 2022-2025

Veiligheidsregio Fryslân

Bijlage c. Gemeentebeelden

Risicobeelden Gemeenten

Regionaal Risicoprofiel
Veiligheidsregio Fryslân

2021

Inhoud

Inleiding	4
.....	5
Veiligheidsregio Fryslân.....	5
.....	7
Achtkarspelen.....	7
.....	12
Ameland	12
.....	17
Dantumadiel	17
.....	22
De Fryske Marren	22
.....	27
Harlingen	27
.....	32
Heerenveen	32
.....	37
Leeuwarden.....	37
.....	42
Noardeast-Fryslân	42
.....	47
Ooststellingwerf	47
.....	52
Opsterland.....	52
.....	57
Schiermonnikoog.....	57
.....	62
Smallingerland.....	62
.....	67
Súdwest-Fryslân	67
.....	72
Terschelling.....	72
.....	77
Tytsjerksteradiel	77
.....	82
Vlieland.....	82

.....	87
Waadhoeke	87
.....	92
Weststellingwerf	92

Inleiding

Voor u ligt de uitwerking van de risicobeelden per gemeente en de veiligheidsregio Fryslân. In dit document treft u een overzicht aan van de risico's op rampen en crisis waar de Friese gemeenten mee te maken kunnen krijgen. Dit overzicht is opgebouwd voor elke gemeente uit een beschrijving per thema en een visuele weergave per thema. Als bijlage is een Excel-document toegevoegd om per incidenttype weer te geven of en in welke gemeente dit incidenttype zich voor kan doen.

Voor de inventarisatie die ten grondslag ligt aan dit overzichtsdocument is o.a. gebruik gemaakt van de professionele risicokaart, databases van het CBS, Politieregistraties, prognoses KNMI en van bestaande (ramp)bestrijdingsplannen en incidentbestrijdingsplannen.

Veiligheidsregio Fryslân

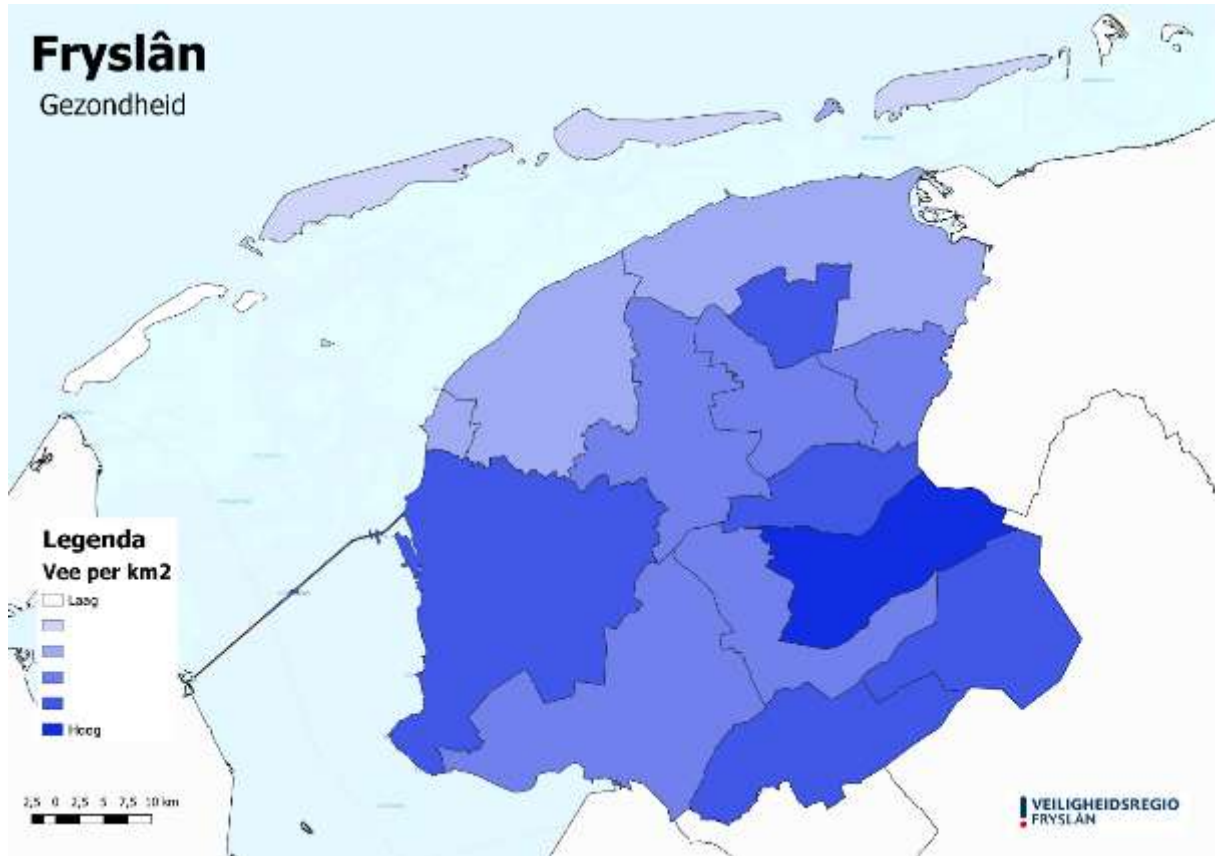
In onderstaand overzicht is op basis van de professionele risicokaart, het CBS en overige relevante bronnen een inventarisatie van de relevante risico's samengesteld voor het grondgebied van de veiligheidsregio Fryslân. Hierin komen de specifieke kenmerken van de veiligheidsregio zelf en de specifieke kenmerken van de relevante risicobronnen per thema naar voren. Om weer te geven welke incidenttypen mogelijk zijn per gemeente hebben wij een Exceldocument als bijlage toegevoegd. Deze inventarisatie van de risico's wordt gebruikt om al dan niet uit te werken in scenario's voor het risicobeeld voor Fryslân.

Kerngegevens	
Oppervlakte grondgebied	5.748,77 km ²
Oppervlakte water ¹	2.413,15 km ²
Inwoners	649.957
Toelichting per thema	
Natuurlijke omgeving	Gelegen binnen overstromingsgebied. Polders gelegen onder NAP. Natuurgebieden aanwezig binnen veiligheidsregio.
Gebouwde omgeving	Enkele dichte binnensteden aanwezig. Hoogbouw aanwezig Meerdere kwetsbare objecten aanwezig binnen veiligheidsregio, een gedeelte hiervan is bedoeld voor: <ul style="list-style-type: none"> - verminderd zelfredzame personen - grootschalige publieksfunctie - meer dan 500 personen
Technologische omgeving	Inrichtingen, vervoer en buisleidingen aanwezig met brandbare, explosieve of toxische veiligheidsrisico's.
Vitale infrastructuur en voorzieningen	Uitval van alle typen vitale infrastructuur is mogelijk binnen de veiligheidsregio.
Verkeer en vervoer	Hoofdvaarwegen met beroeps- en recreatievaart. Vliegbasis aanwezig met 1 keer per 2 jaar vliegshow. Rijks- en provinciale wegen aanwezig. Meerdere spoorlijnen aanwezig
Gezondheid	Alle incident typen mogelijk op basis van historische gegevens en prognoses.
Sociaal maatschappelijk	Evenementen aanwezig binnen de veiligheidsregio. Aanslagen en gijzeling mogelijk op basis van landelijk ingegeven dreigingsniveau.

¹ Maakt deel uit van totale oppervlakte veiligheidsregio
Bron afbeelding: LinkedIn Provincie Fryslân

Hierna wordt per gemeente specifiek toegelicht in hoeverre de thema's van toepassing zijn en wordt er visueel inzichtelijk gemaakt waar de risicobronnen zich bevinden. Om het overzicht te houden is dit niet voor de gehele veiligheidsregio gedaan, wel specifiek voor het Vee in de gehele veiligheidsregio per vierkante kilometer.

Gezondheid

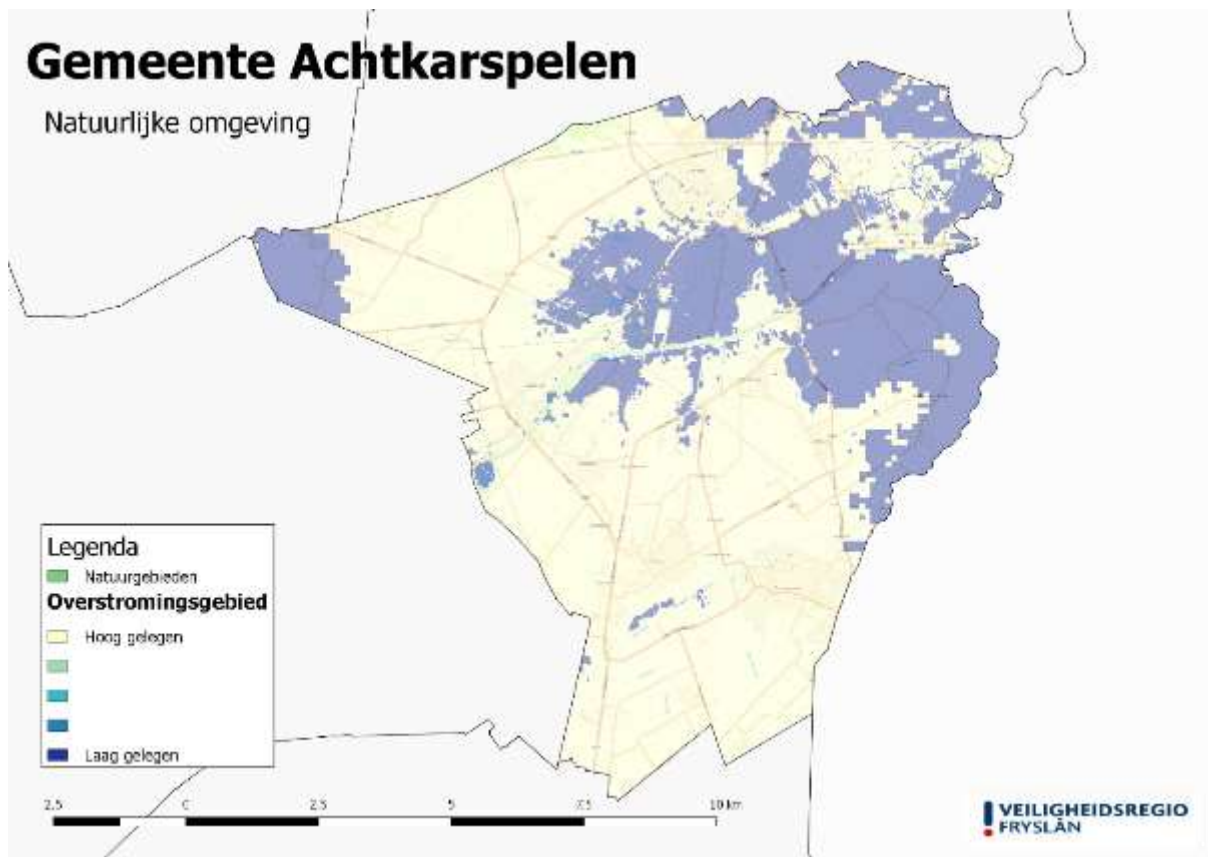
Achtkarspelen

In onderstaand overzicht is op basis van de professionele risicokaart, het CBS en overige relevante bronnen een inventarisatie van de relevante risico's samengesteld voor het grondgebied van de gemeente. Hierin komen de specifieke kenmerken van de gemeente zelf en de specifieke kenmerken van de relevante risicobronnen per thema naar voren. Om weer te geven welke incidenttypen mogelijk zijn voor de gemeente hebben wij een Exceldocument als bijlage toegevoegd. Deze inventarisatie van de risico's wordt gebruikt om al dan niet uit te werken in scenario's voor het risicobeeld voor Fryslân.

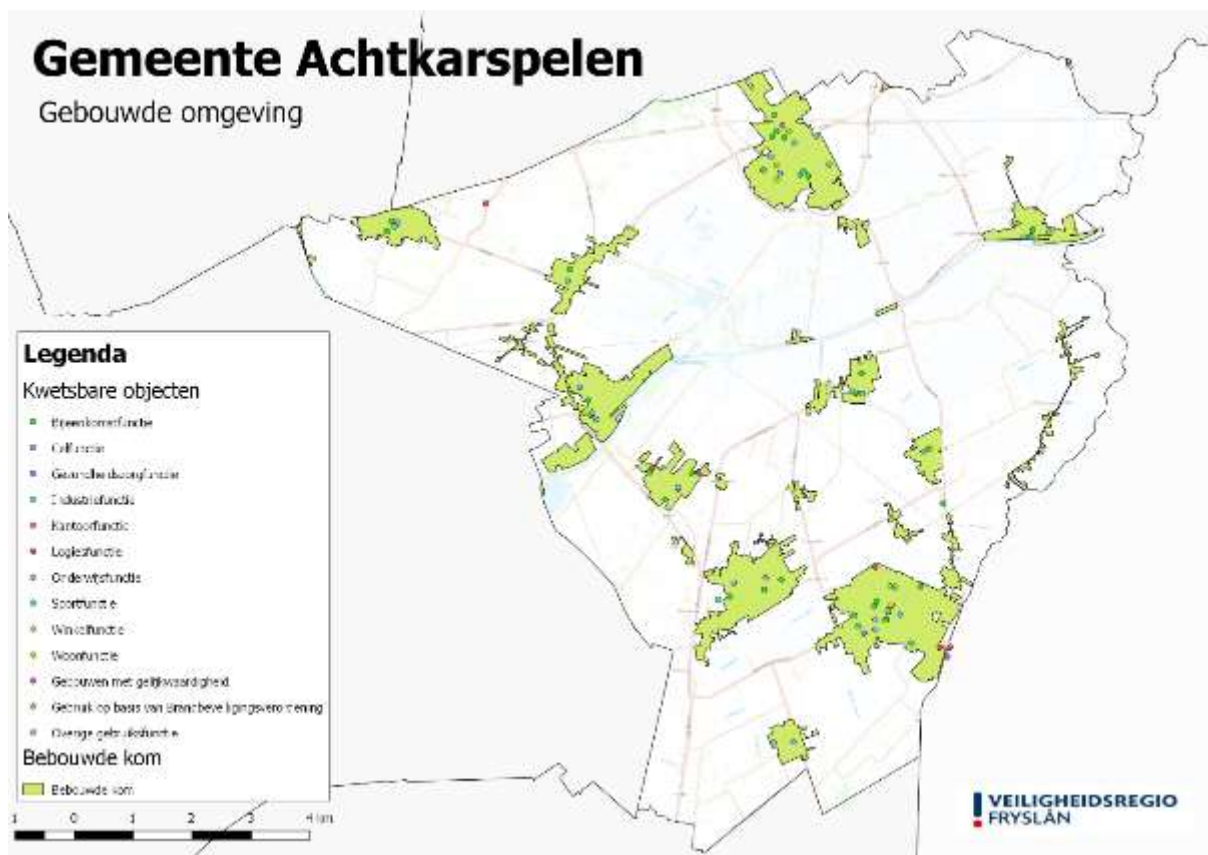
Kerngegevens	
Oppervlakte grondgebied	103,98 km ²
Oppervlakte water ²	1,75 km ²
Inwoners	27.843
Toelichting per thema	
Natuurlijke omgeving	Enkele polders gelegen onder NAP.
Gebouwde omgeving	Meerdere kwetsbare objecten aanwezig binnen gemeente, een gedeelte hiervan is bedoeld voor: <ul style="list-style-type: none"> - verminderd zelfredzame personen - grootschalige publieksfunctie - meer dan 500 personen
Technologische omgeving	Inrichtingen, vervoer en buisleidingen aanwezig met brandbare, explosieve of toxische veiligheidsrisico's.
Vitale infrastructuur en voorzieningen	Uitval van alle typen vitale infrastructuur is mogelijk binnen de gemeente.
Verkeer en vervoer	Hoofdvaarwegen met beroeps- en recreatievaart. Provinciale wegen aanwezig. Spoorlijn Groningen – Leeuwarden aanwezig.
Gezondheid	Alle incident typen mogelijk op basis van historische gegevens en prognoses.
Sociaal maatschappelijk	Evenementen aanwezig binnen de gemeente. Aanslagen en gijzeling mogelijk op basis van landelijk ingegeven dreigingsniveau.

² Maakt deel uit van totale oppervlakte gemeente
Bron afbeelding: LinkedIn Gemeente Achtkarspelen

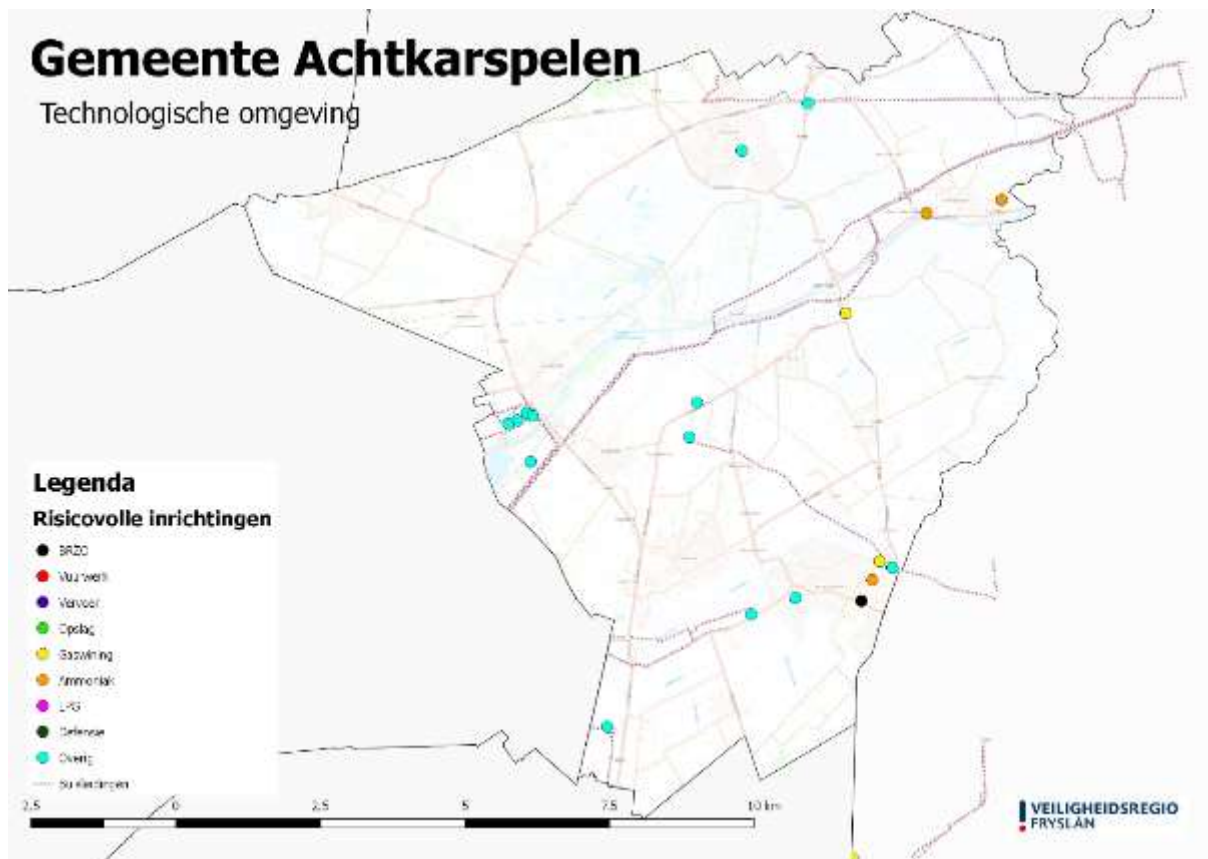
Natuurlijke omgeving

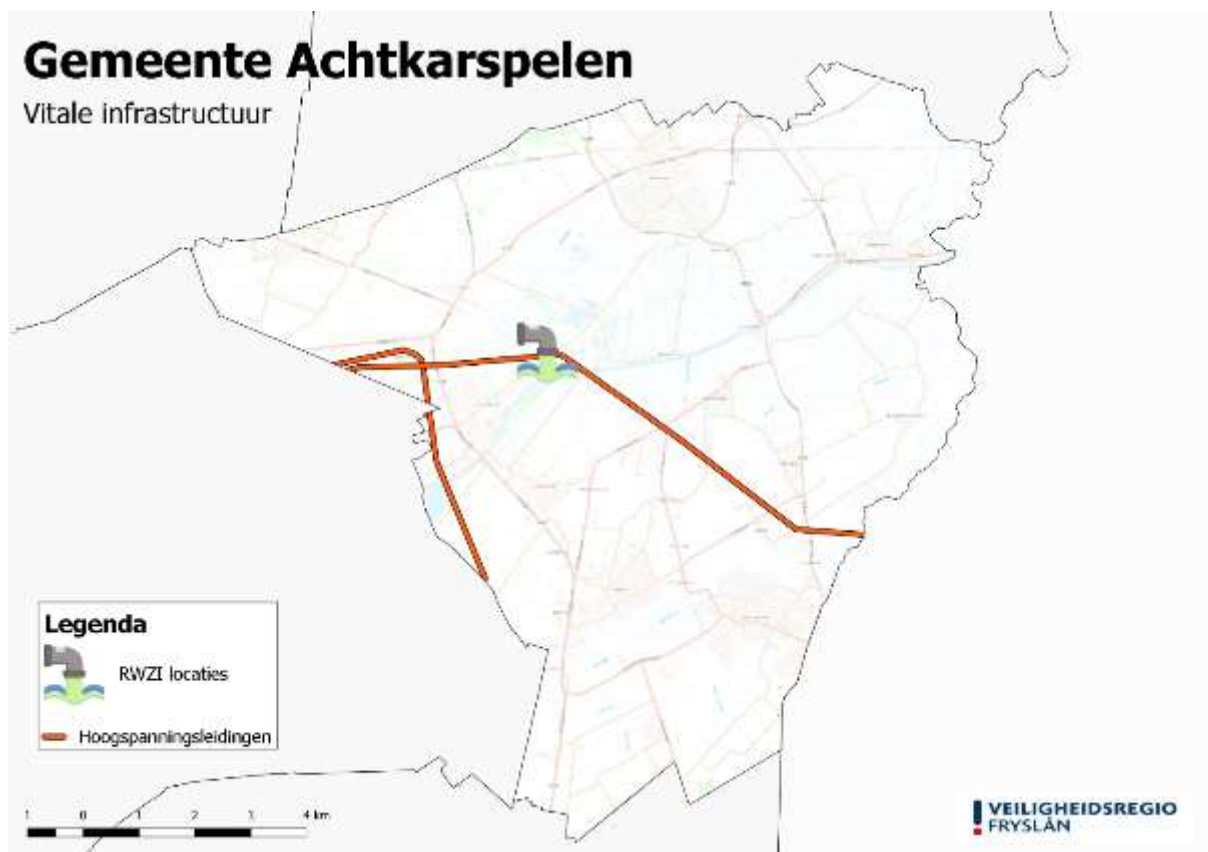
Gebouwde omgeving

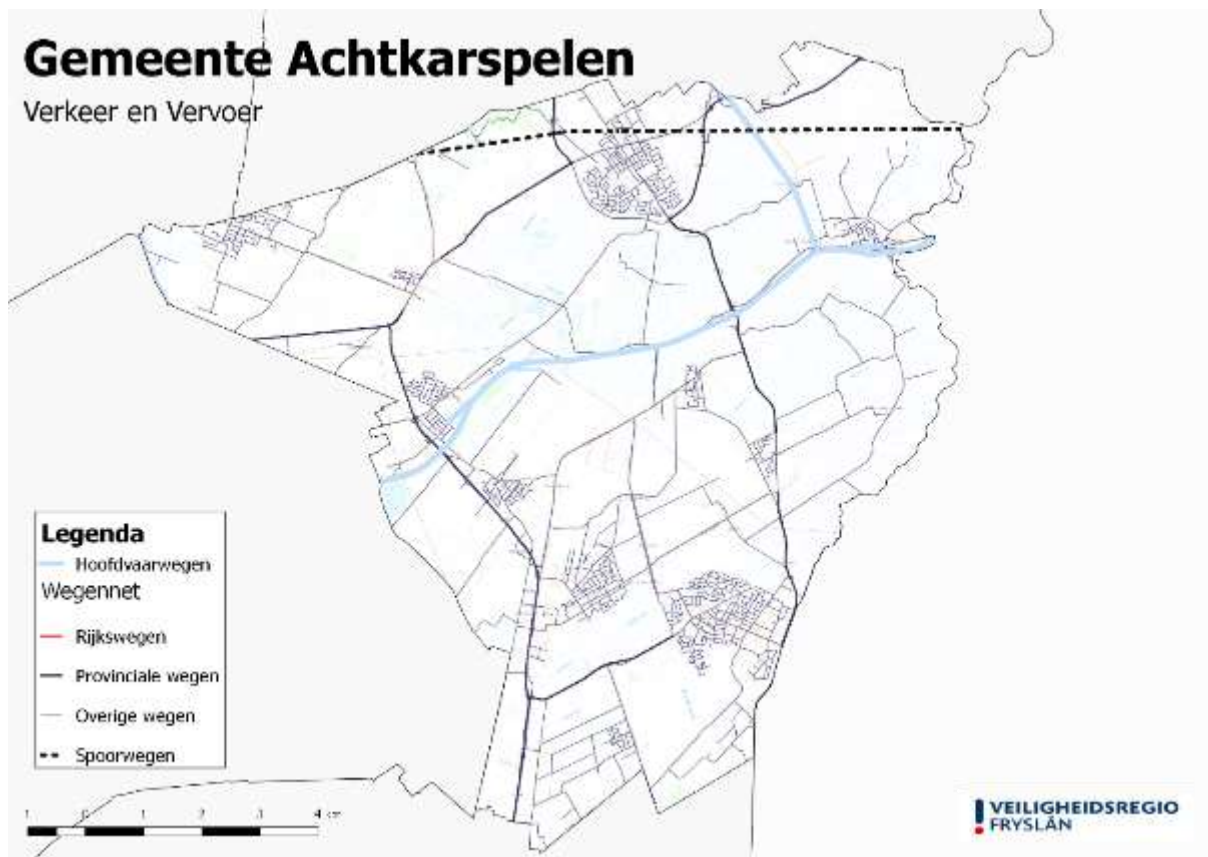
Technologische omgeving

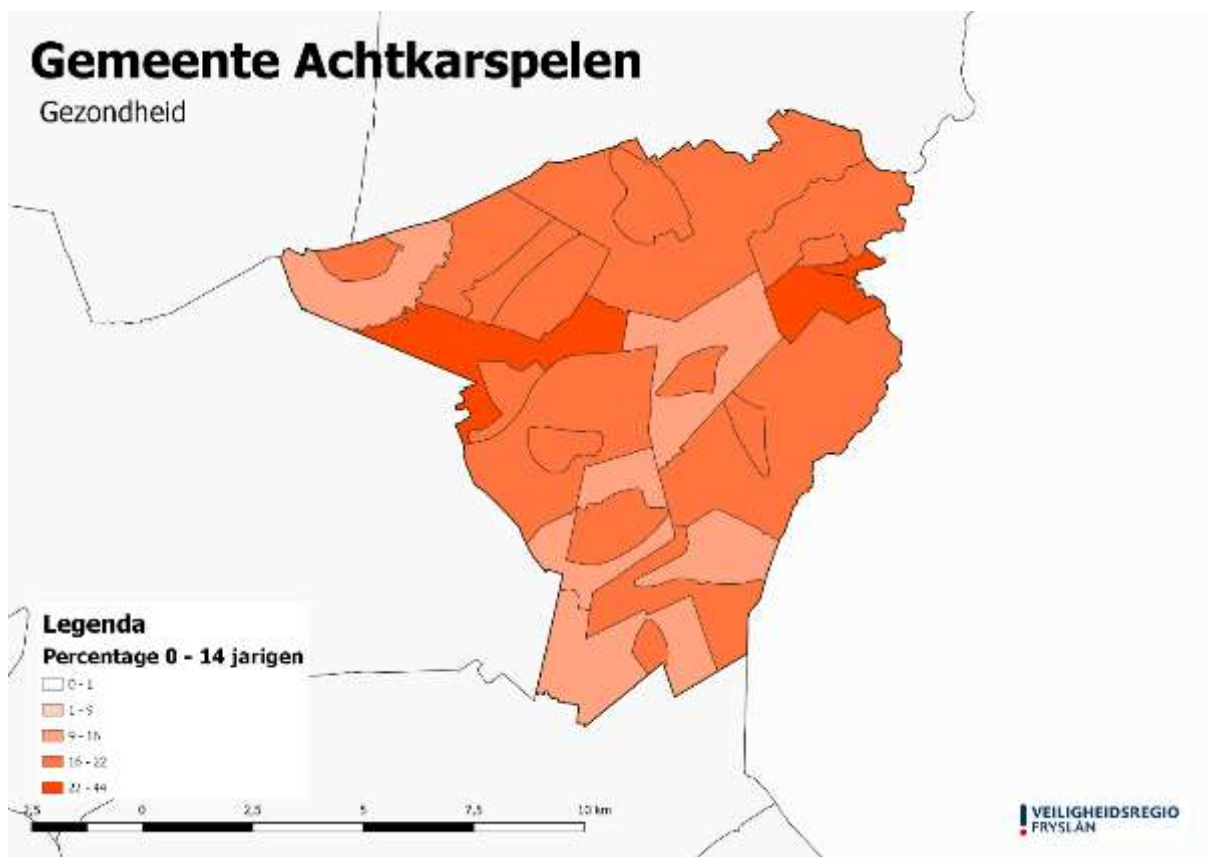
Vitale infrastructuur en voorzieningen

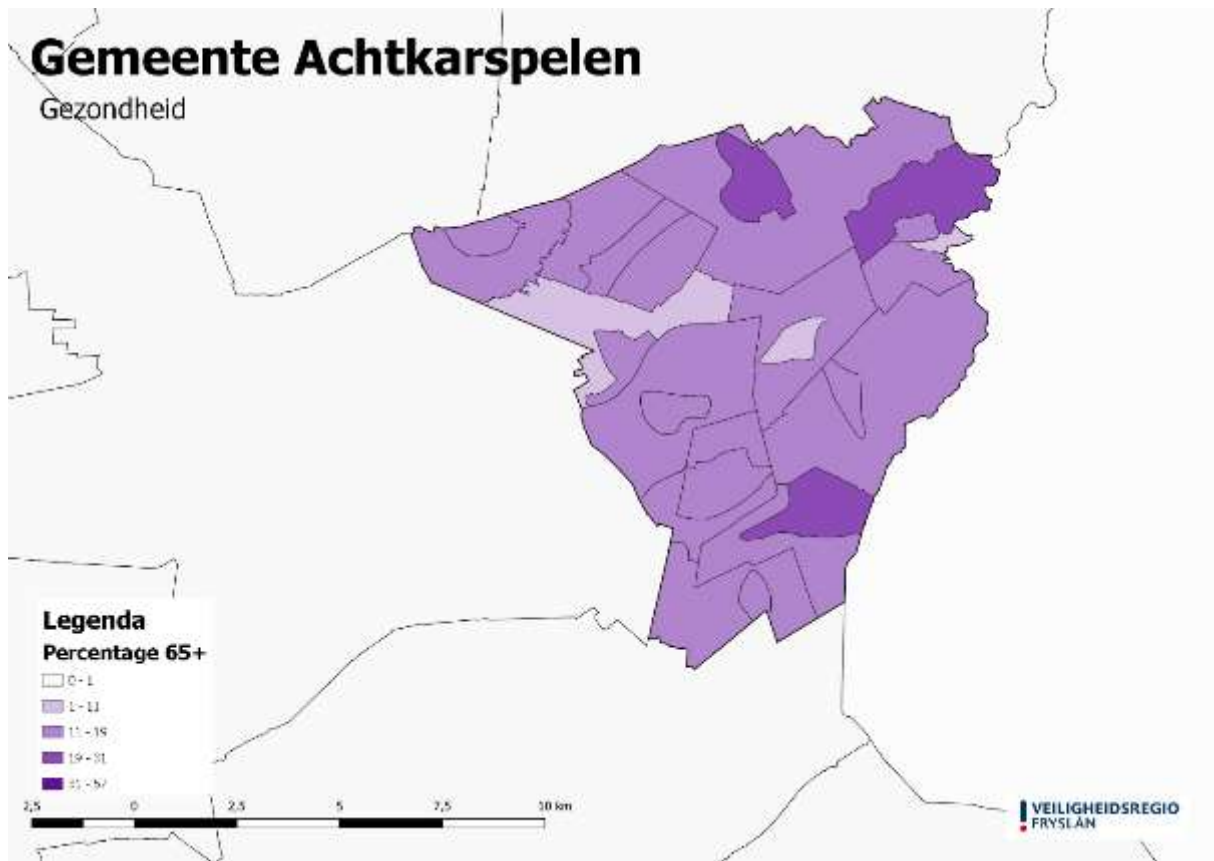

Verkeer en vervoer

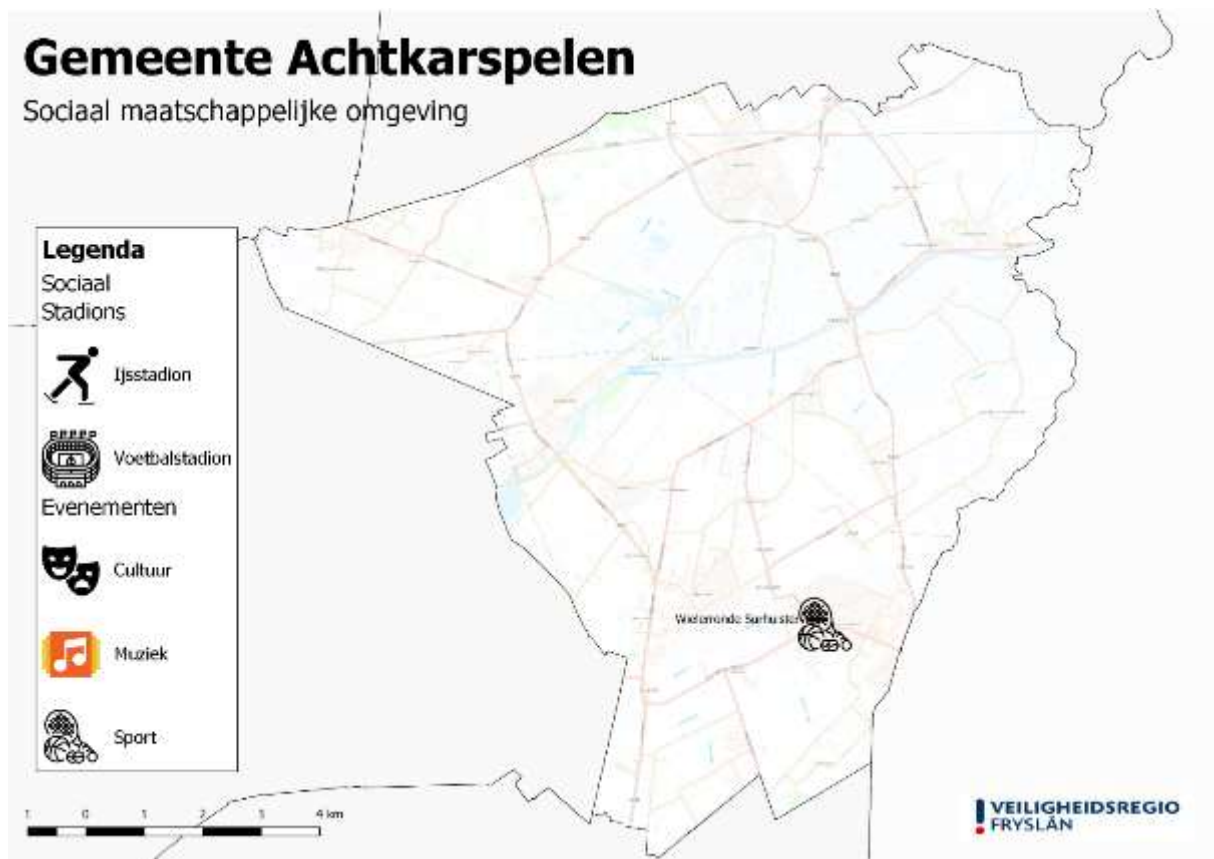

Gezondheid

Sociaal maatschappelijk

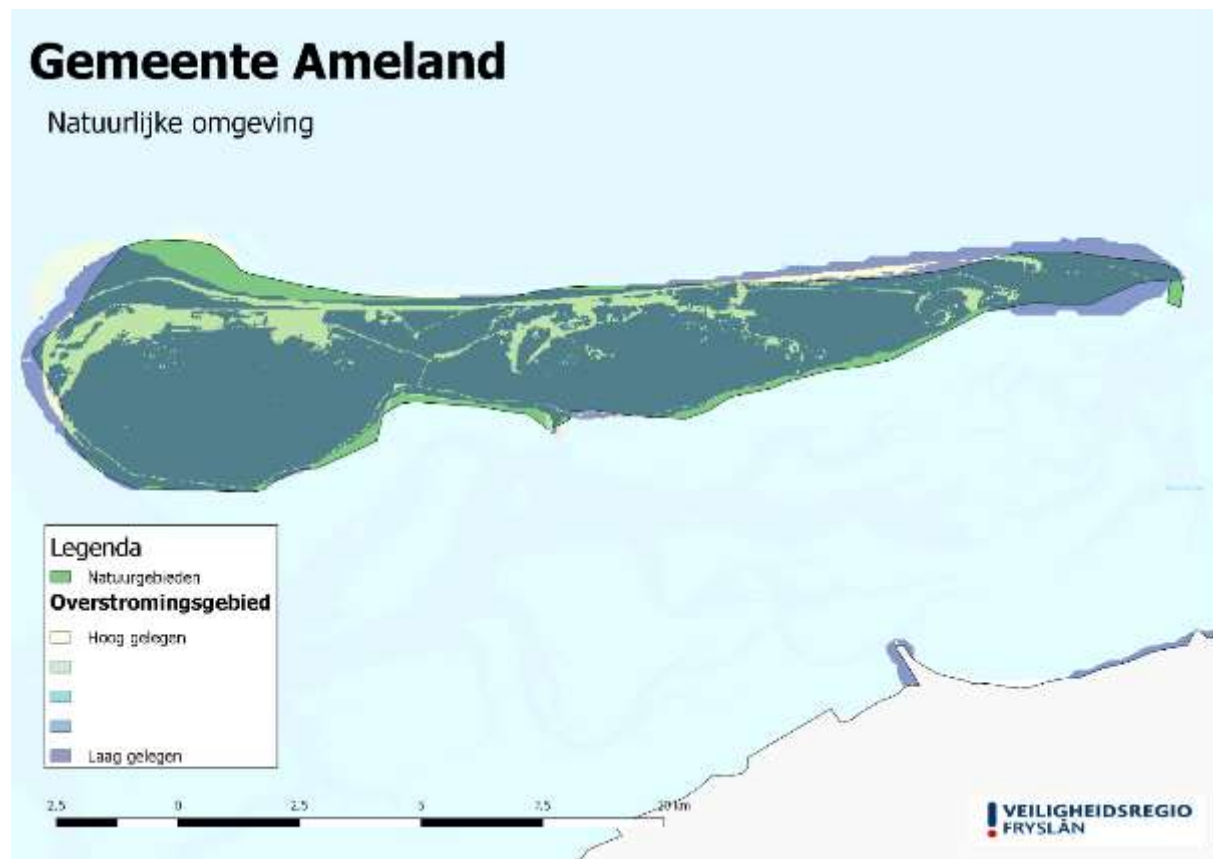
Ameland

In onderstaand overzicht is op basis van de professionele risicokaart, het CBS en overige relevante bronnen een inventarisatie van de relevante risico's samengesteld voor het grondgebied van de gemeente. Hierin komen de specifieke kenmerken van de gemeente zelf en de specifieke kenmerken van de relevante risicobronnen per thema naar voren. Om weer te geven welke incidenttypen mogelijk zijn voor de gemeente hebben wij een Exceldocument als bijlage toegevoegd. Deze inventarisatie van de risico's wordt gebruikt om al dan niet uit te werken in scenario's voor het risicobeeld voor Fryslân.

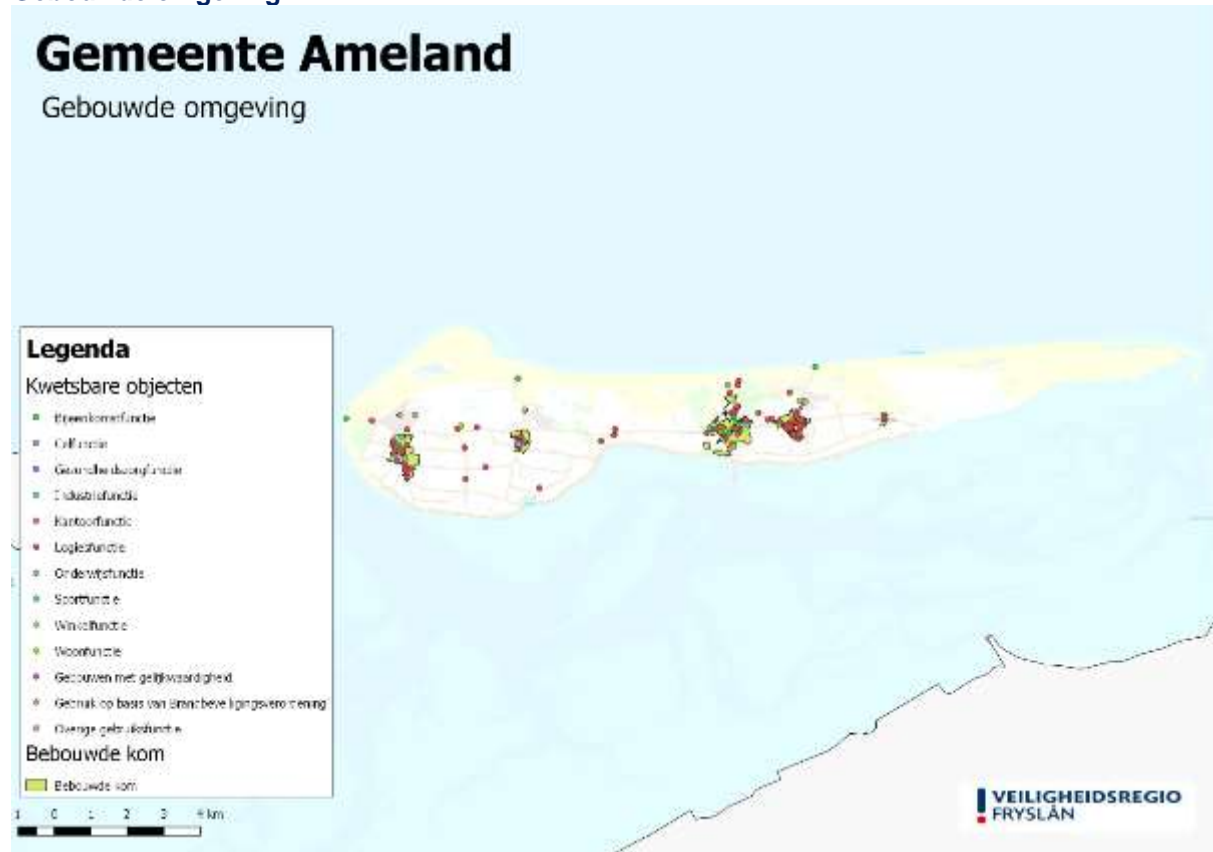
Kerngegevens	
Oppervlakte grondgebied	268,50 km ²
Oppervlakte water ³	209,39 km ²
Inwoners	3.716
Toelichting per thema	
Natuurlijke omgeving	Gelegen binnen overstromingsgebied. Natuurgebieden aanwezig binnen gemeente.
Gebouwde omgeving	Meerdere kwetsbare objecten aanwezig binnen gemeente, een gedeelte hiervan is bedoeld voor: <ul style="list-style-type: none"> - verminderd zelfredzame personen - grootschalige publieksfunctie - meer dan 500 personen
Technologische omgeving	Inrichtingen, vervoer en buisleidingen aanwezig met brandbare, explosieve of toxische veiligheidsrisico's.
Vitale infrastructuur en voorzieningen	Uitval van alle typen vitale infrastructuur is mogelijk binnen de gemeente.
Verkeer en vervoer	Waddenzee met beroeps- en recreatievaart. Vliegveld aanwezig binnen gemeente.
Gezondheid	Alle incident typen mogelijk op basis van historische gegevens en prognoses.
Sociaal maatschappelijk	Evenementen aanwezig binnen de gemeente. Aanslagen en gijzeling mogelijk op basis van landelijk ingegeven dreigingsniveau.

³ Maakt deel uit van totale oppervlakte gemeente
Bron afbeelding: LinkedIn Ameland

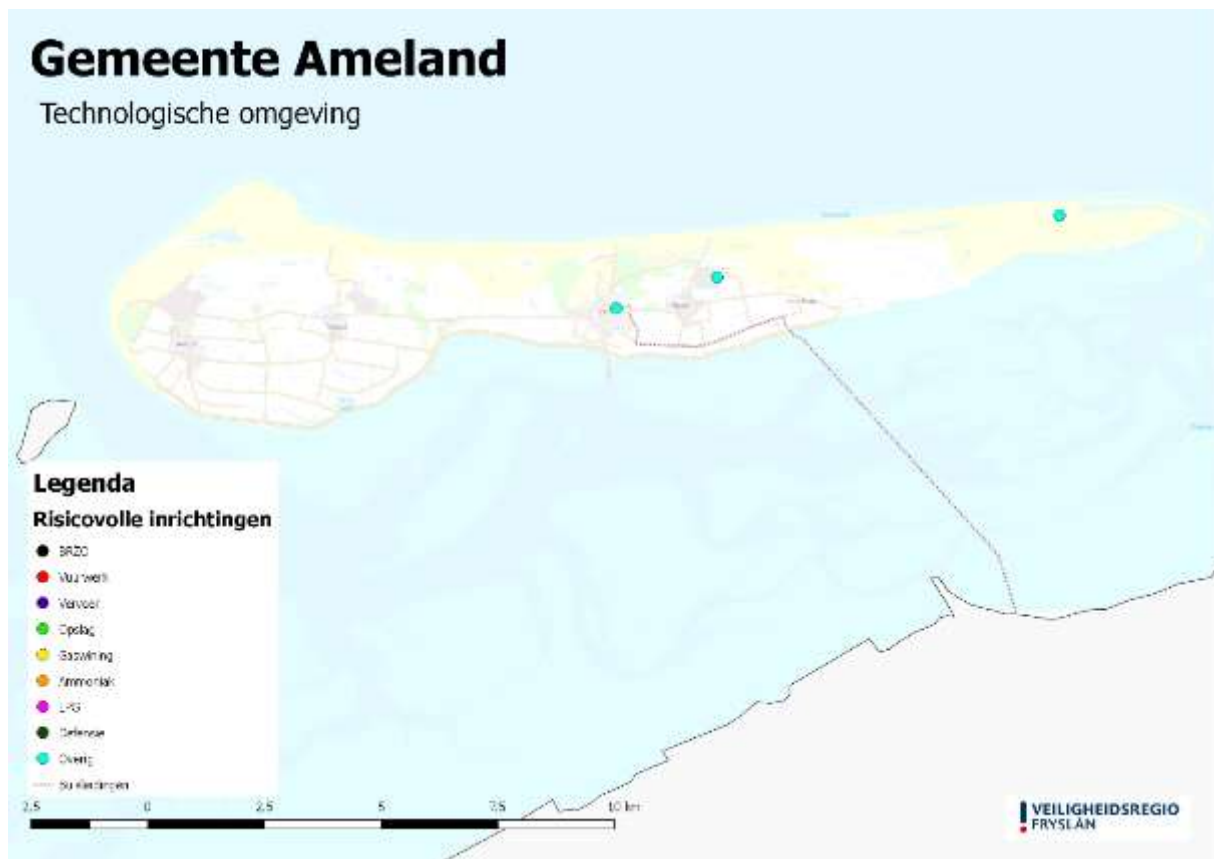
Natuurlijke omgeving

Gebouwde omgeving

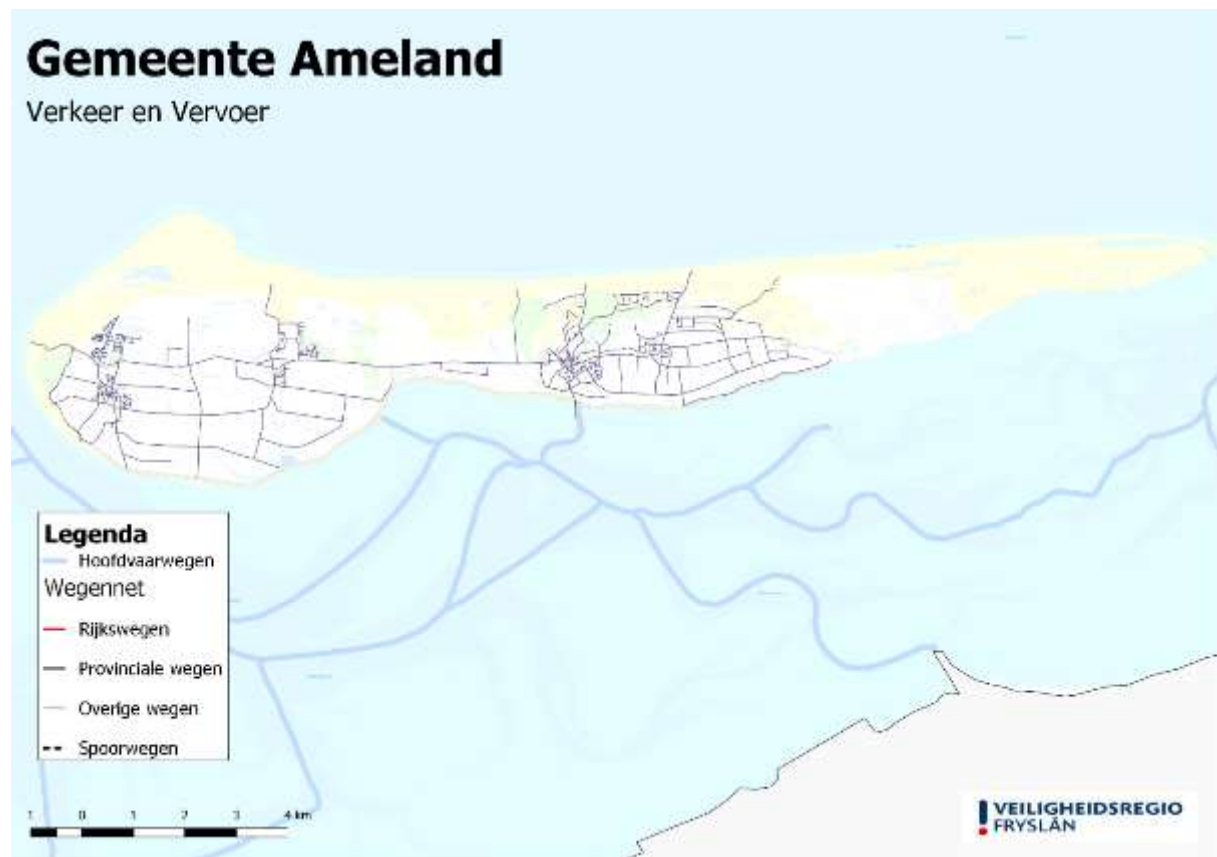
Technologische omgeving

Vitale infrastructuur en voorzieningen

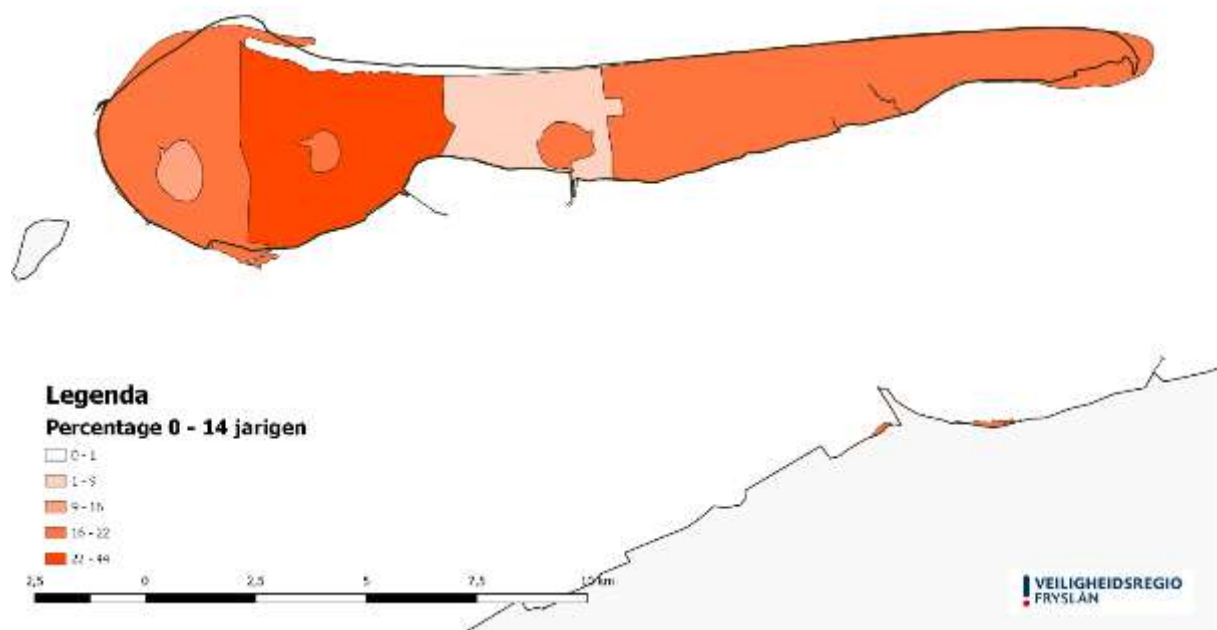
Verkeer en vervoer

Gezondheid

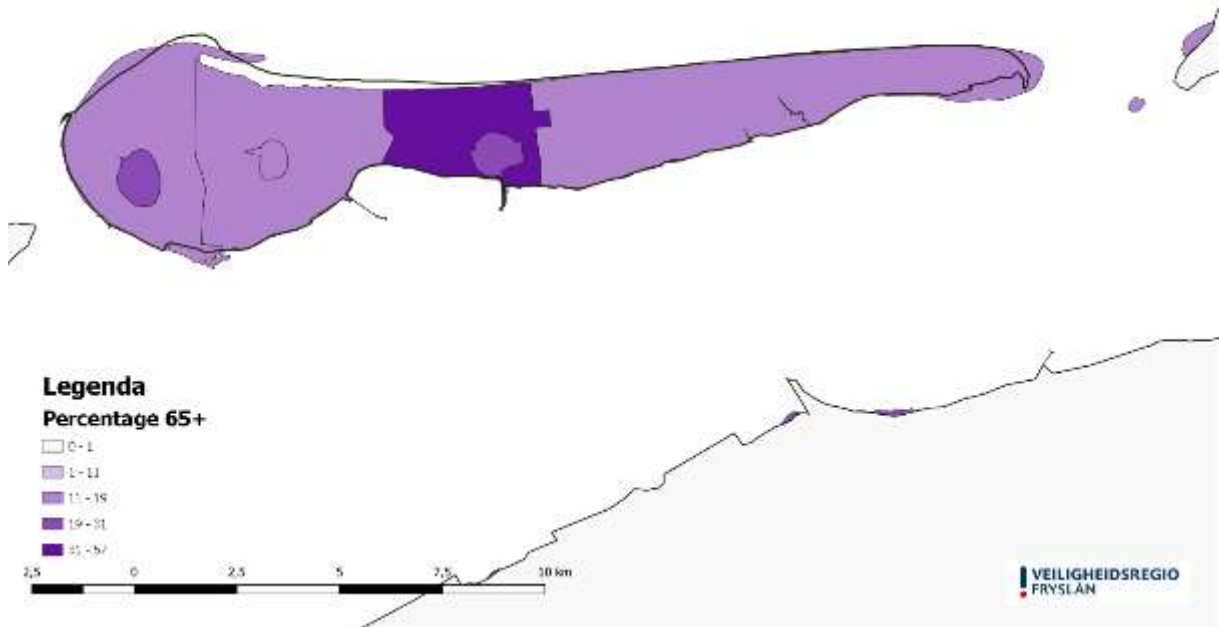
Gemeente Ameland

Gezondheid

Gemeente Ameland

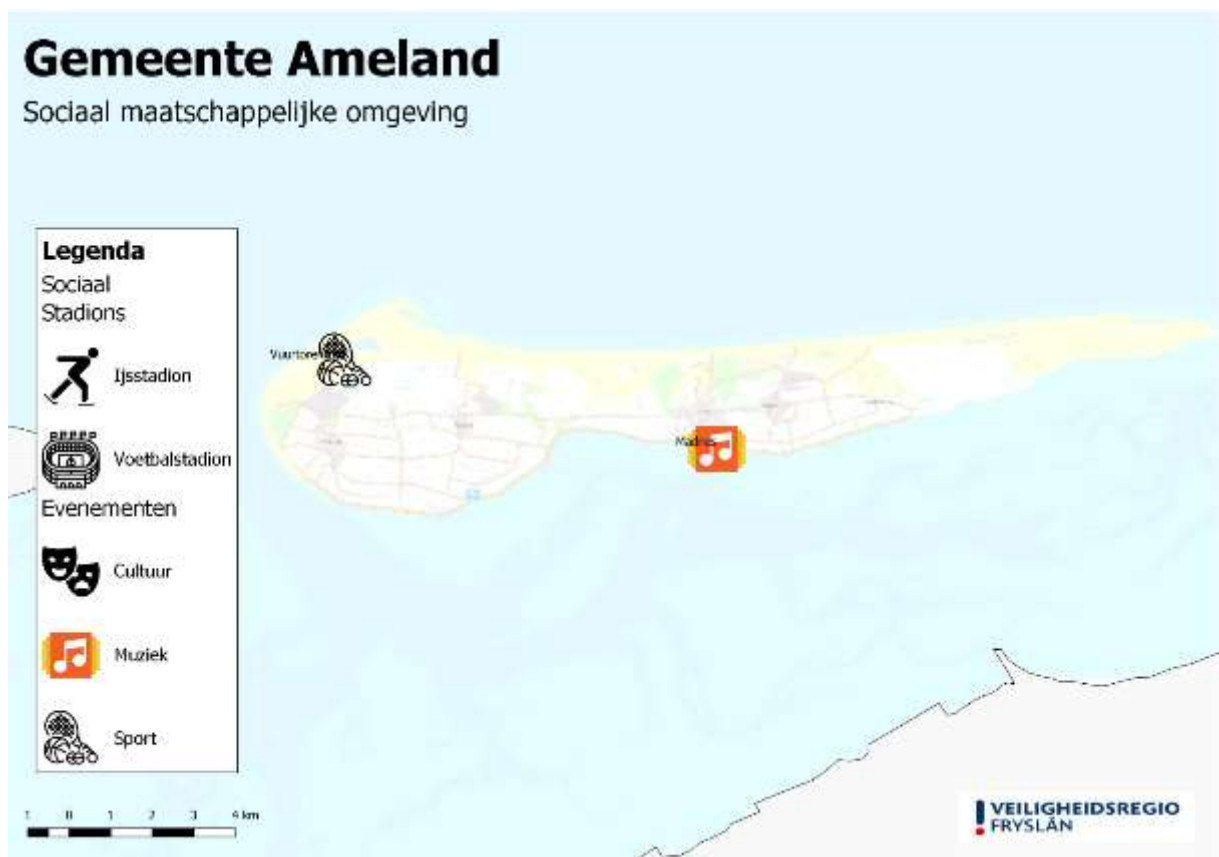
Gezondheid

Sociaal maatschappelijk

Gemeente Ameland

Sociaal maatschappelijke omgeving

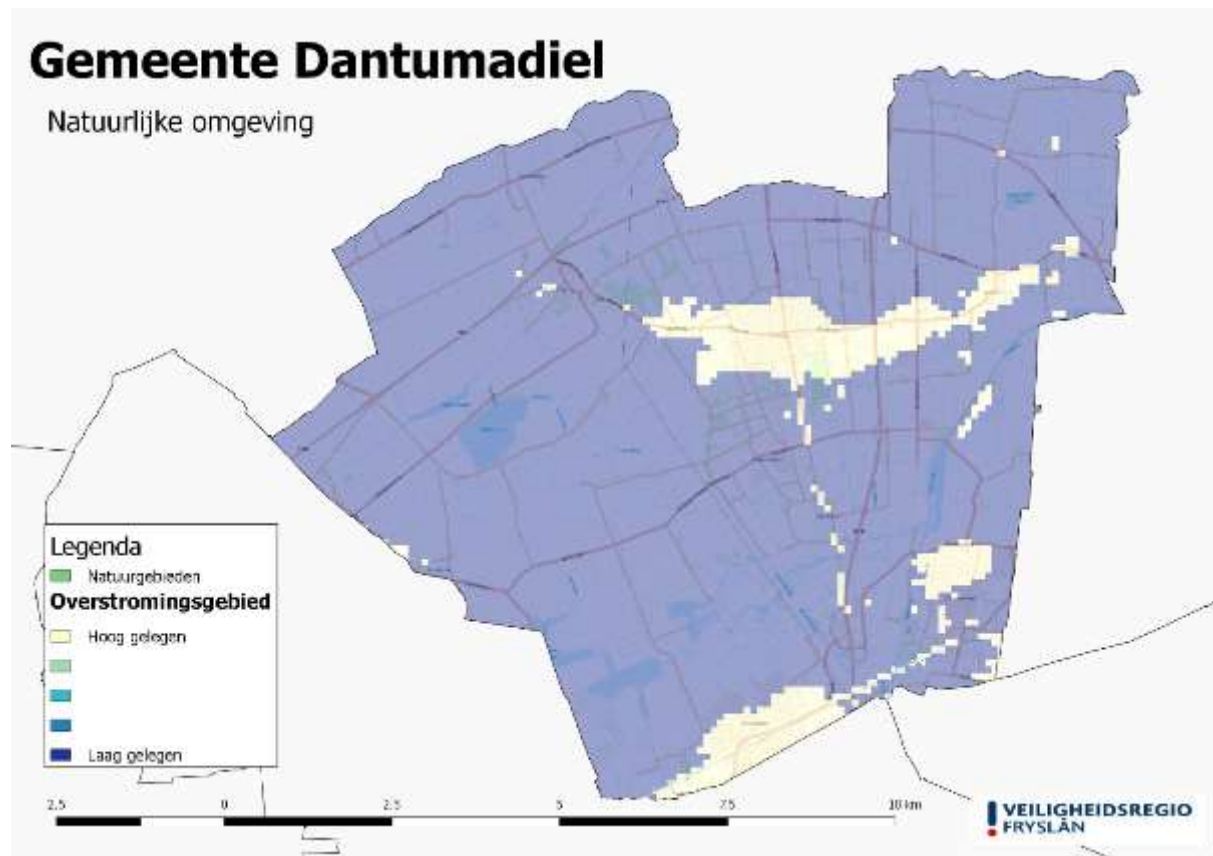
Dantumadiel

In onderstaand overzicht is op basis van de professionele risicokaart, het CBS en overige relevante bronnen een inventarisatie van de relevante risico's samengesteld voor het grondgebied van de gemeente. Hierin komen de specifieke kenmerken van de gemeente zelf en de specifieke kenmerken van de relevante risicobronnen per thema naar voren. Om weer te geven welke incidenttypen mogelijk zijn voor de gemeente hebben wij een Exceldocument als bijlage toegevoegd. Deze inventarisatie van de risico's wordt gebruikt om al dan niet uit te werken in scenario's voor het risicobeeld voor Fryslân.

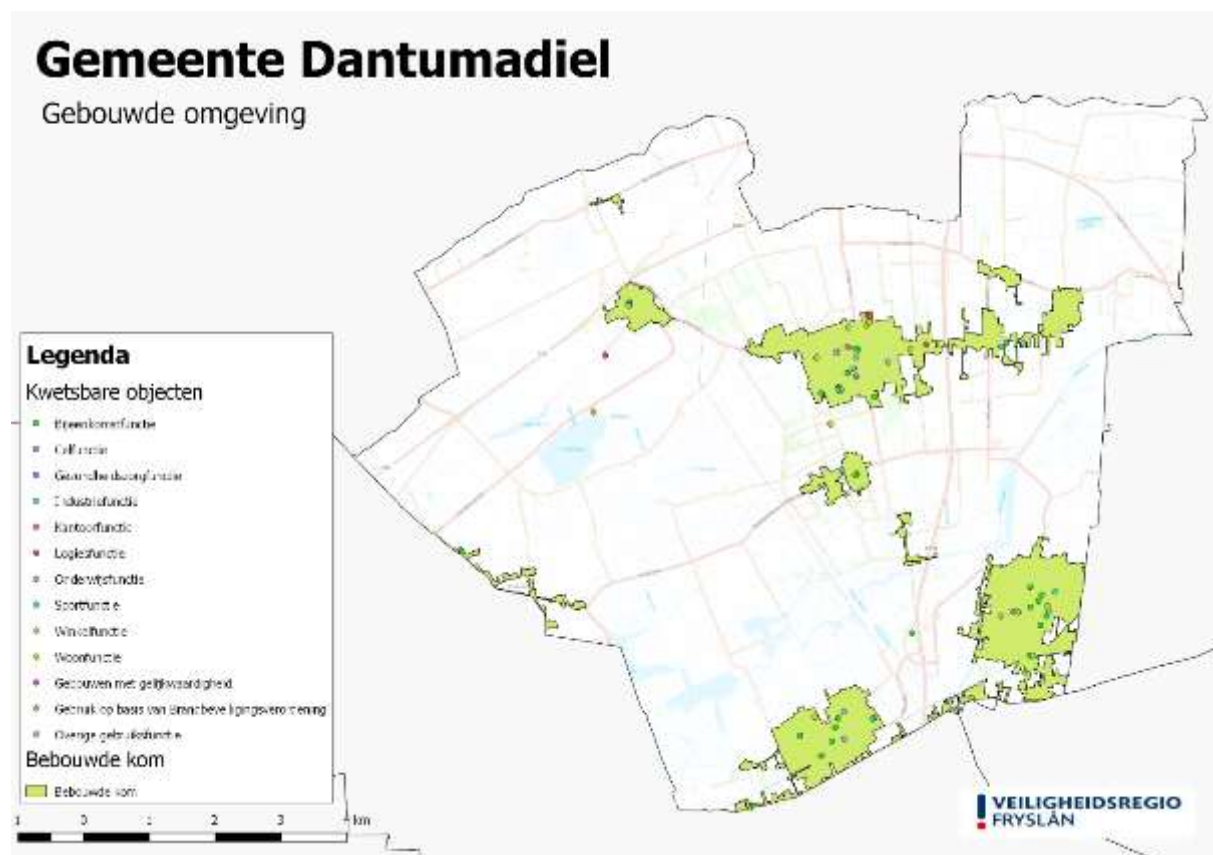
Kerngegevens	
Oppervlakte grondgebied	87,53 km ²
Oppervlakte water ⁴	2,87 km ²
Inwoners	18.922
Toelichting per thema	
Natuurlijke omgeving	Gelegen binnen overstromingsgebied. Polders gelegen onder NAP
Gebouwde omgeving	Meerdere kwetsbare objecten aanwezig binnen gemeente, een gedeelte hiervan is bedoeld voor: <ul style="list-style-type: none"> - verminderd zelfredzame personen - grootschalige publieksfunctie - meer dan 500 personen
Technologische omgeving	Inrichtingen, vervoer en buisleidingen aanwezig met brandbare, explosieve of toxische veiligheidsrisico's.
Vitale infrastructuur en voorzieningen	Uitval van alle typen vitale infrastructuur is mogelijk binnen de gemeente.
Verkeer en vervoer	Provinciale wegen aanwezig Spoorlijn Groningen – Leeuwarden aanwezig
Gezondheid	Alle incident typen mogelijk op basis van historische gegevens en prognoses.
Sociaal maatschappelijk	Evenementen aanwezig binnen de gemeente. Aanslagen en gijzeling mogelijk op basis van landelijk ingegeven dreigingsniveau.

⁴ Maakt deel uit van totale oppervlakte gemeente
Bron afbeelding: LinkedIn Dantumadiel

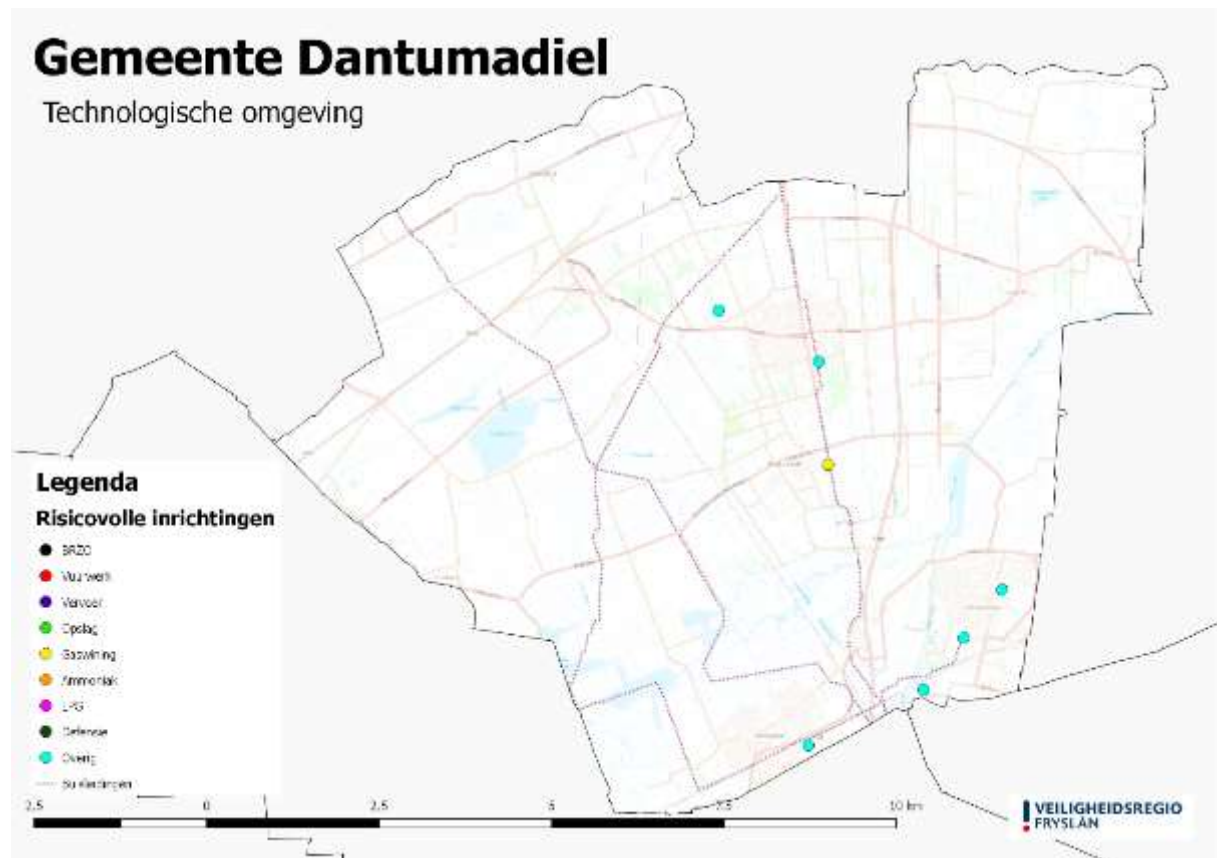
Natuurlijke omgeving

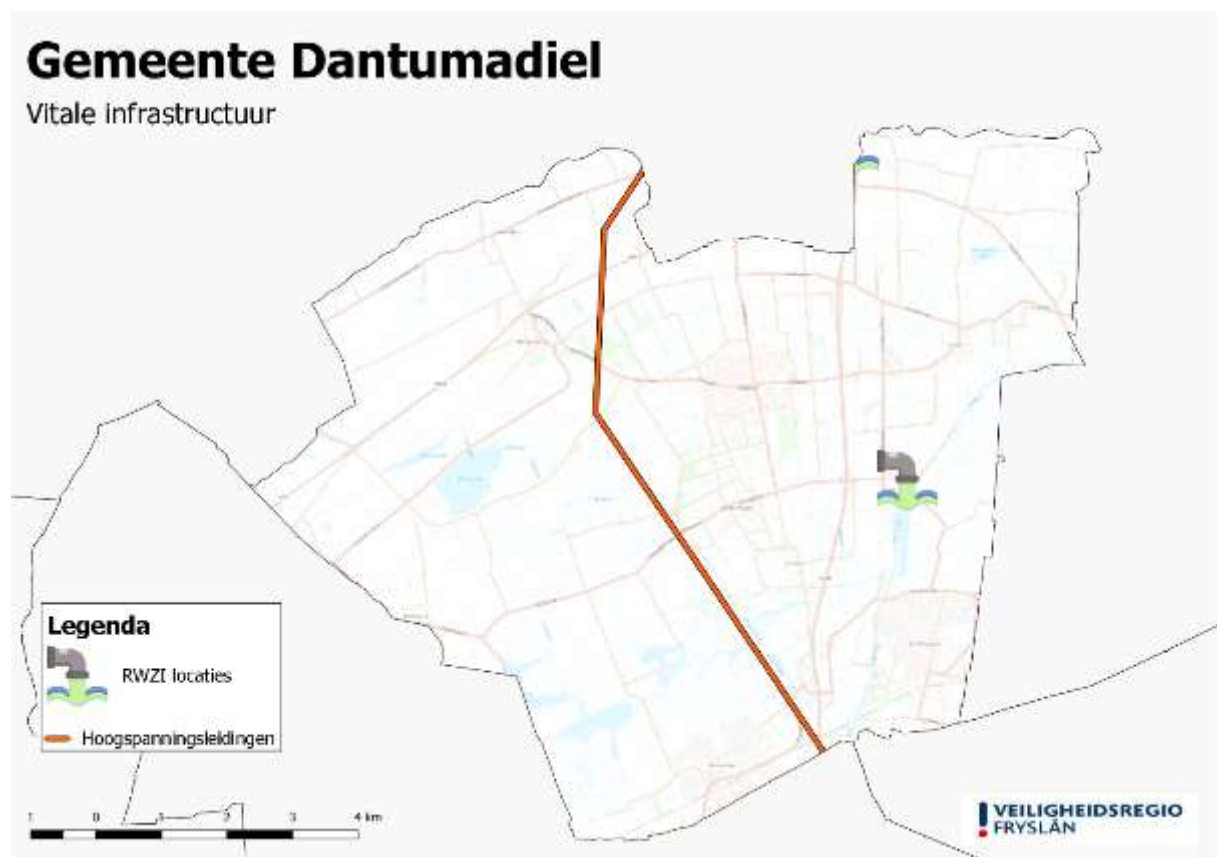
Gebouwde omgeving

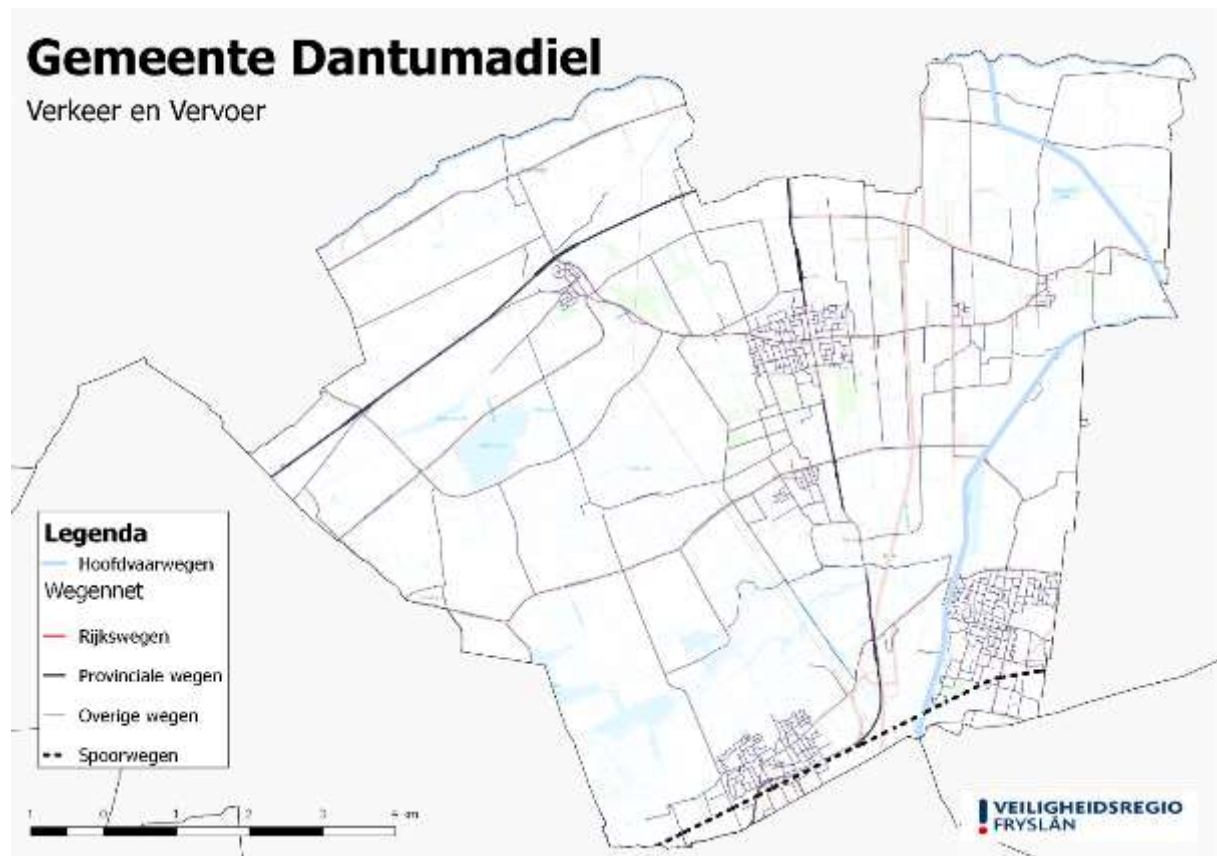
Technologische omgeving

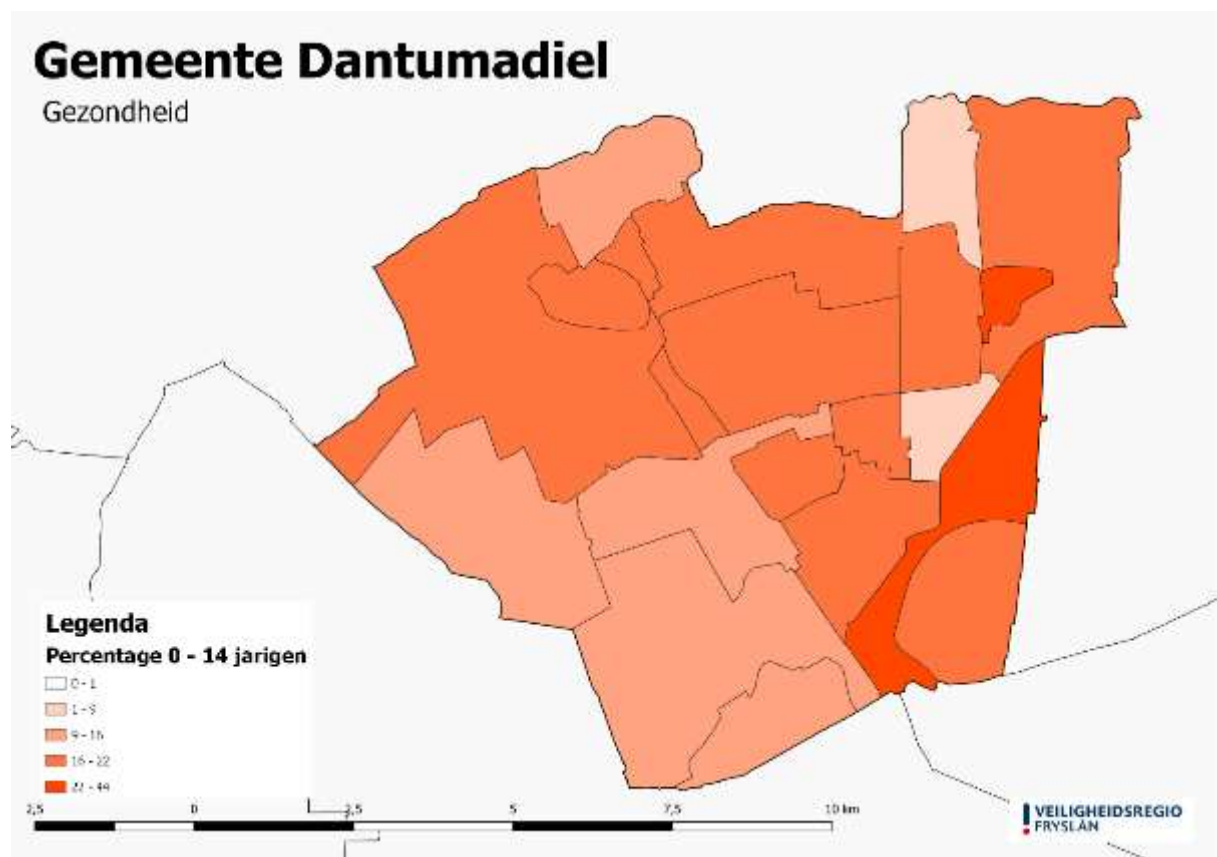
Vitale infrastructuur en voorzieningen

Verkeer en vervoer

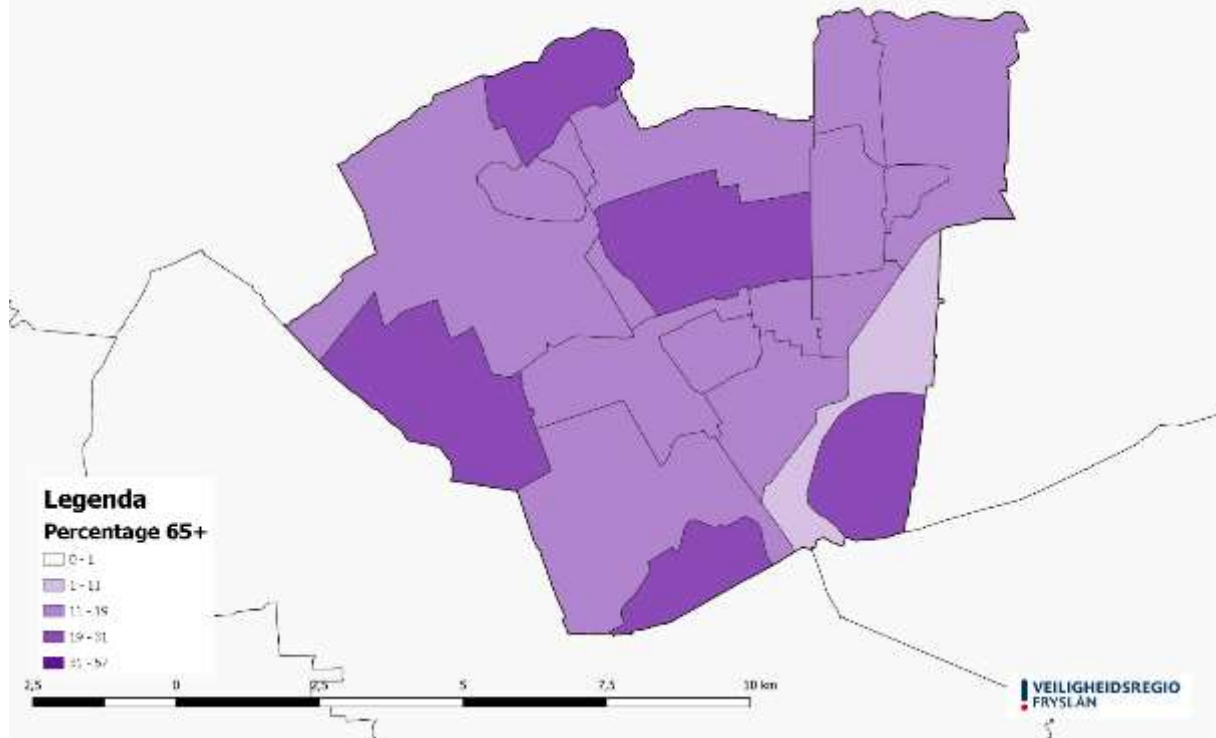

Gezondheid

Gemeente Dantumadiel

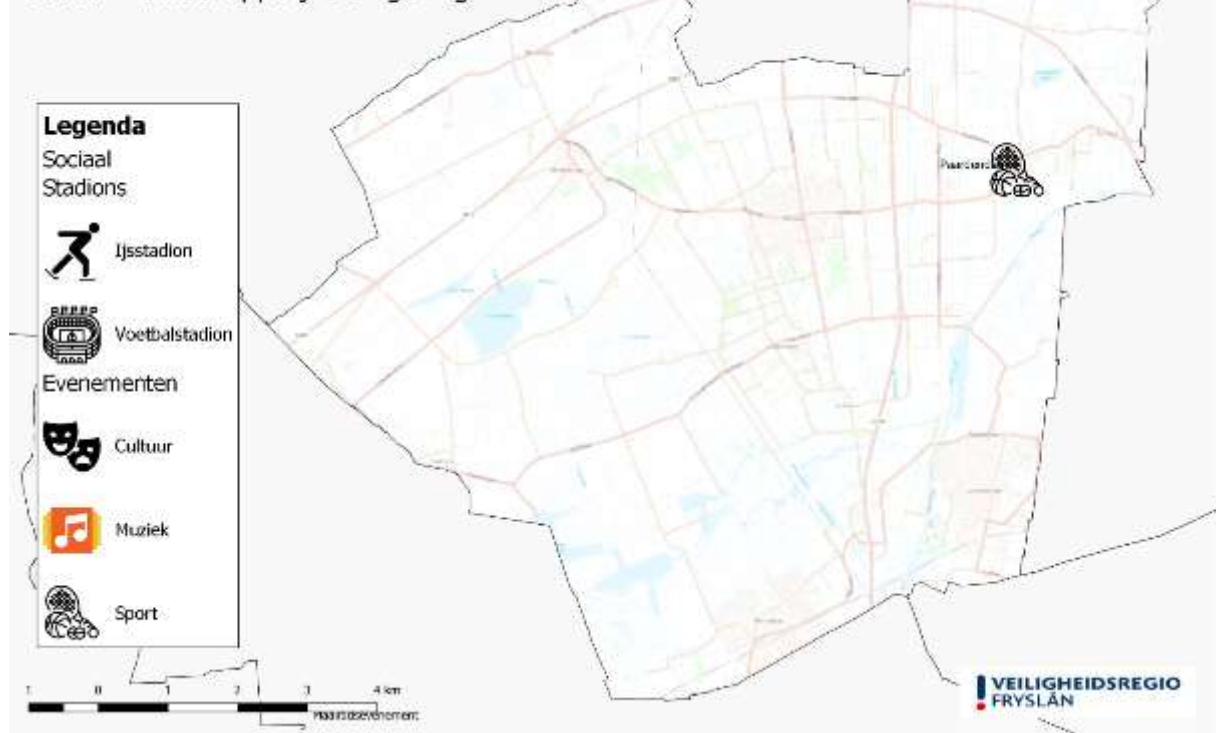
Gezondheid

Sociaal maatschappelijk

Gemeente Dantumadiel

Sociaal maatschappelijke omgeving

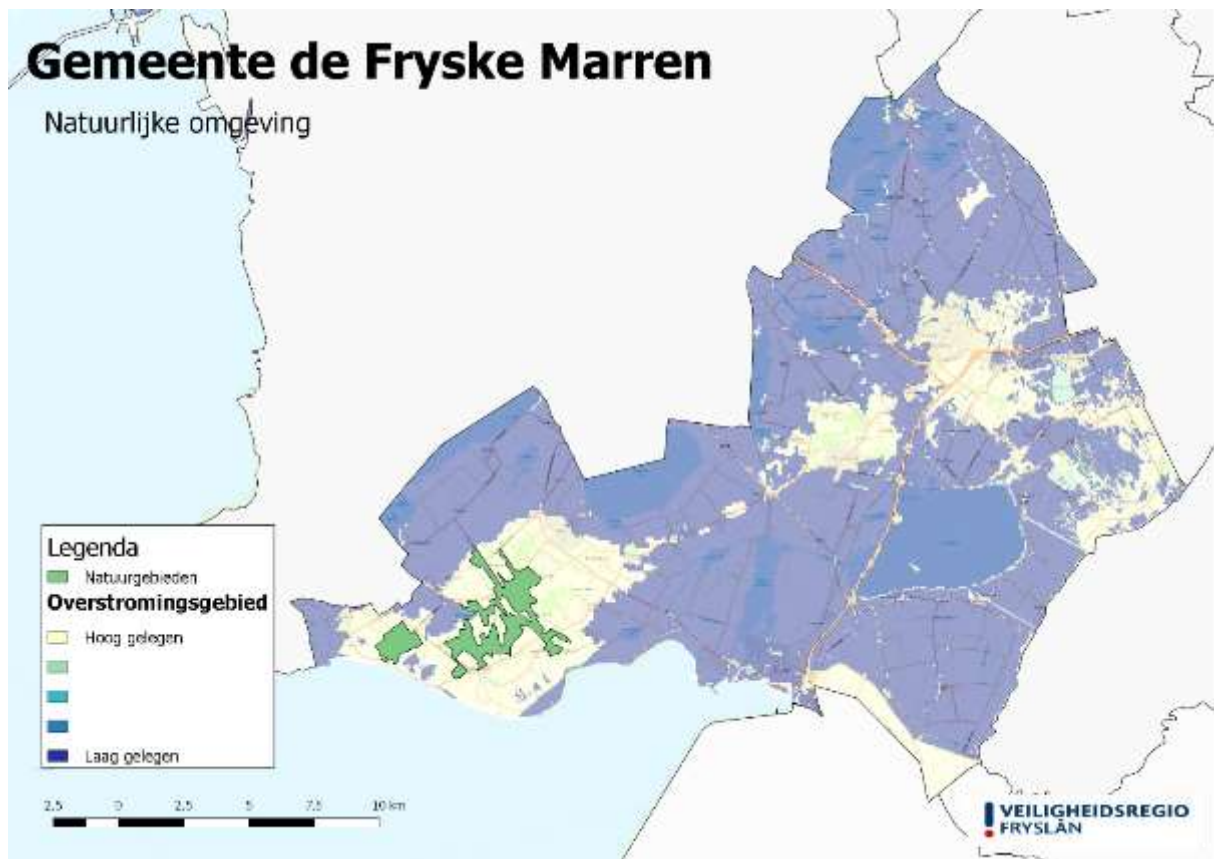
De Fryske Marren

In onderstaand overzicht is op basis van de professionele risicokaart, het CBS en overige relevante bronnen een inventarisatie van de relevante risico's samengesteld voor het grondgebied van de gemeente. Hierin komen de specifieke kenmerken van de gemeente zelf en de specifieke kenmerken van de relevante risicobronnen per thema naar voren. Om weer te geven welke incidenttypen mogelijk zijn voor de gemeente hebben wij een Exceldocument als bijlage toegevoegd. Deze inventarisatie van de risico's wordt gebruikt om al dan niet uit te werken in scenario's voor het risicobeeld voor Fryslân.

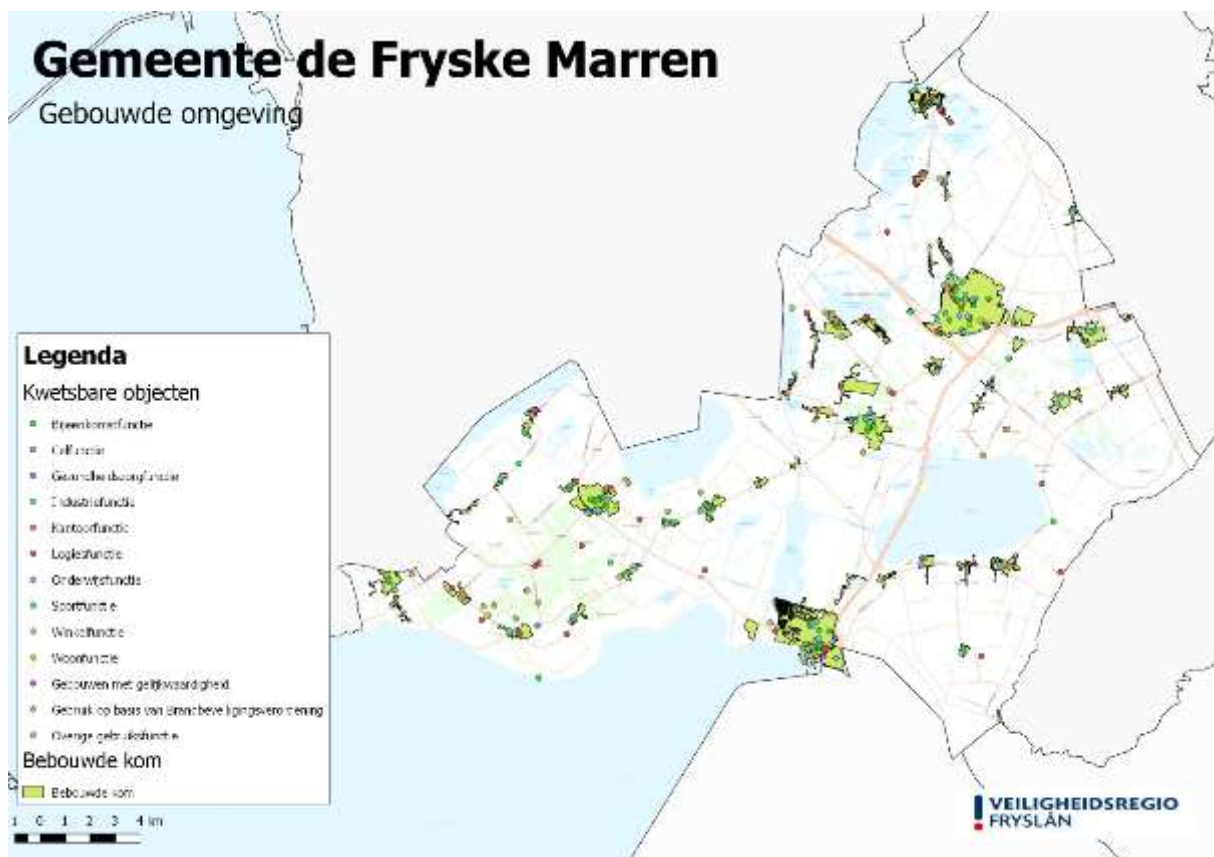
Kerngegevens	
Oppervlakte grondgebied	549,10 km ²
Oppervlakte water ⁵	197,81 km ²
Inwoners	51.564
Toelichting per thema	
Natuurlijke omgeving	Gelegen binnen overstromingsgebied. Polders gelegen onder NAP. Natuurgebieden aanwezig binnen gemeente.
Gebouwde omgeving	Enkele dichte binnensteden aanwezig. Meerdere kwetsbare objecten aanwezig binnen gemeente, een gedeelte hiervan is bedoeld voor: <ul style="list-style-type: none"> - verminderd zelfredzame personen - grootschalige publieksfunctie - meer dan 500 personen
Technologische omgeving	Inrichtingen, vervoer en buisleidingen aanwezig met brandbare, explosieve of toxische veiligheidsrisico's.
Vitale infrastructuur en voorzieningen	Uitval van alle typen vitale infrastructuur is mogelijk binnen de gemeente.
Verkeer en vervoer	Veel beroepsvaart en waterrecreatie aanwezig op het kanaal en de meren waaronder het IJsselmeer. Rijks- en provinciale wegen aanwezig. Spoorlijn aanwezig.
Gezondheid	Alle incident typen mogelijk op basis van historische gegevens en prognoses.
Sociaal maatschappelijk	Evenementen aanwezig binnen de gemeente. Aanslagen en gijzeling mogelijk op basis van landelijk ingegeven dreigingsniveau.

⁵ Maakt deel uit van totale oppervlakte gemeente
Bron afbeelding: Website De Fryske Marren

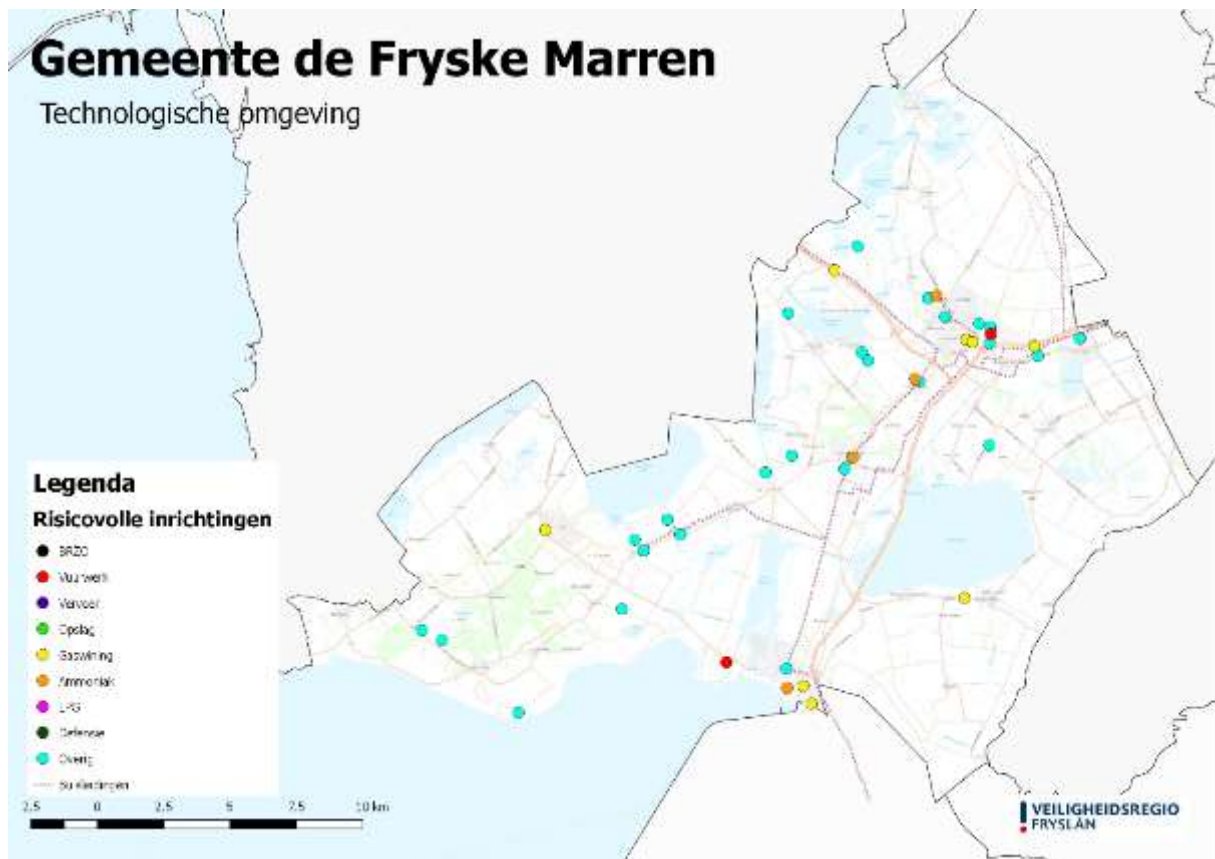
Natuurlijke omgeving

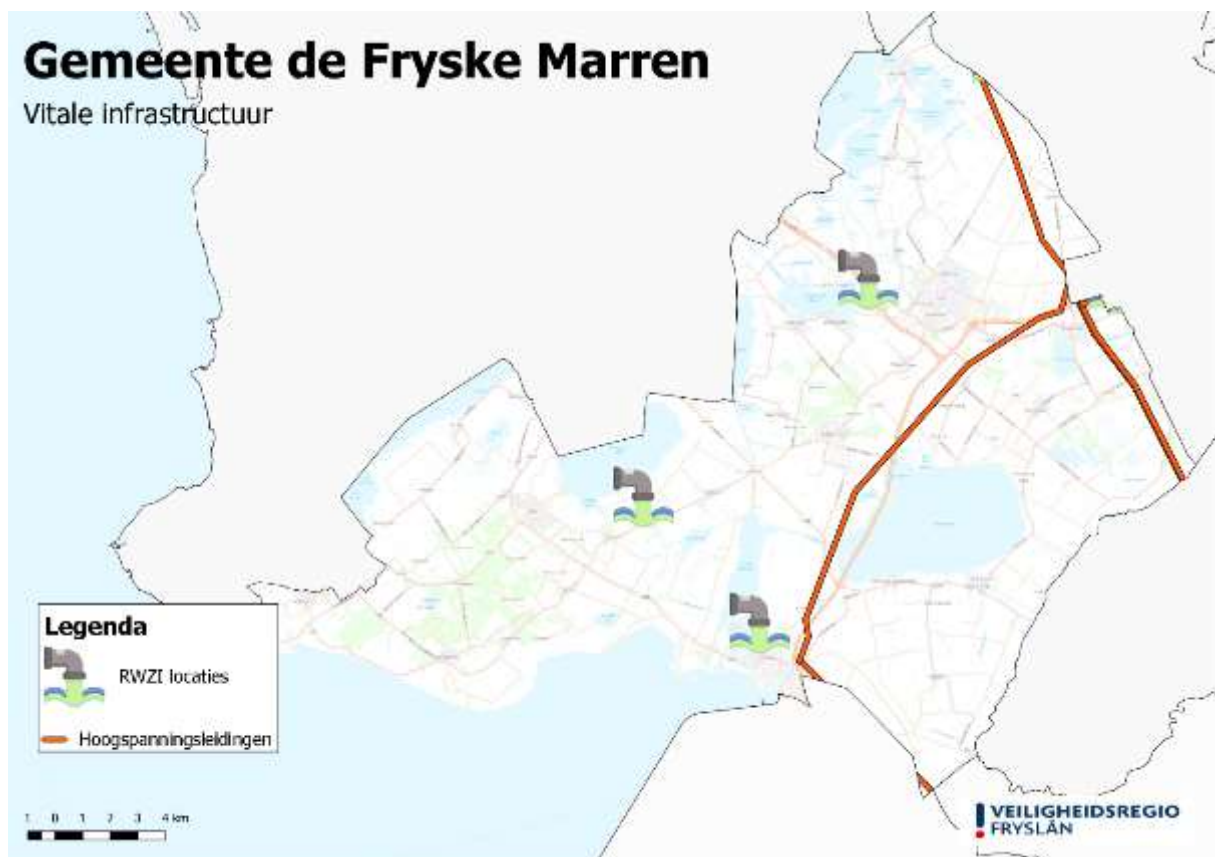
Gebouwde omgeving

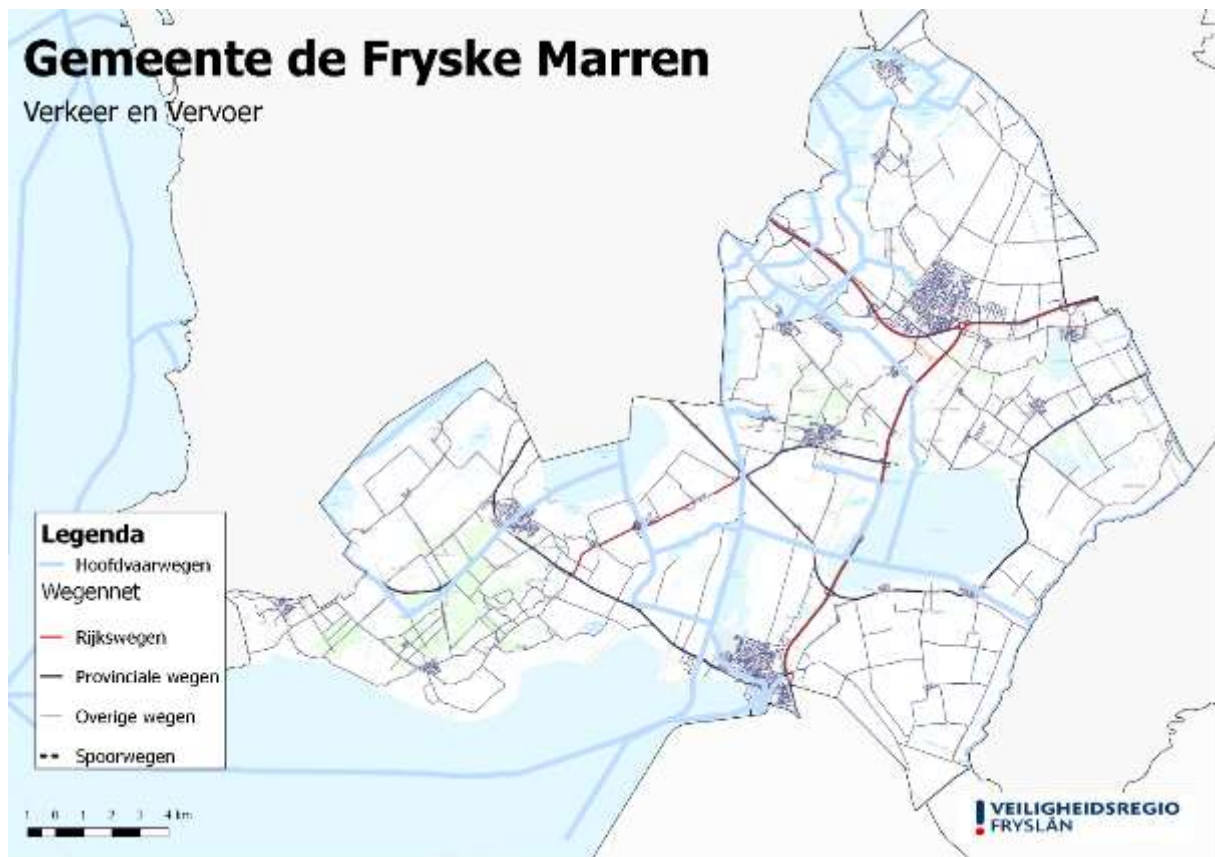
Technologische omgeving

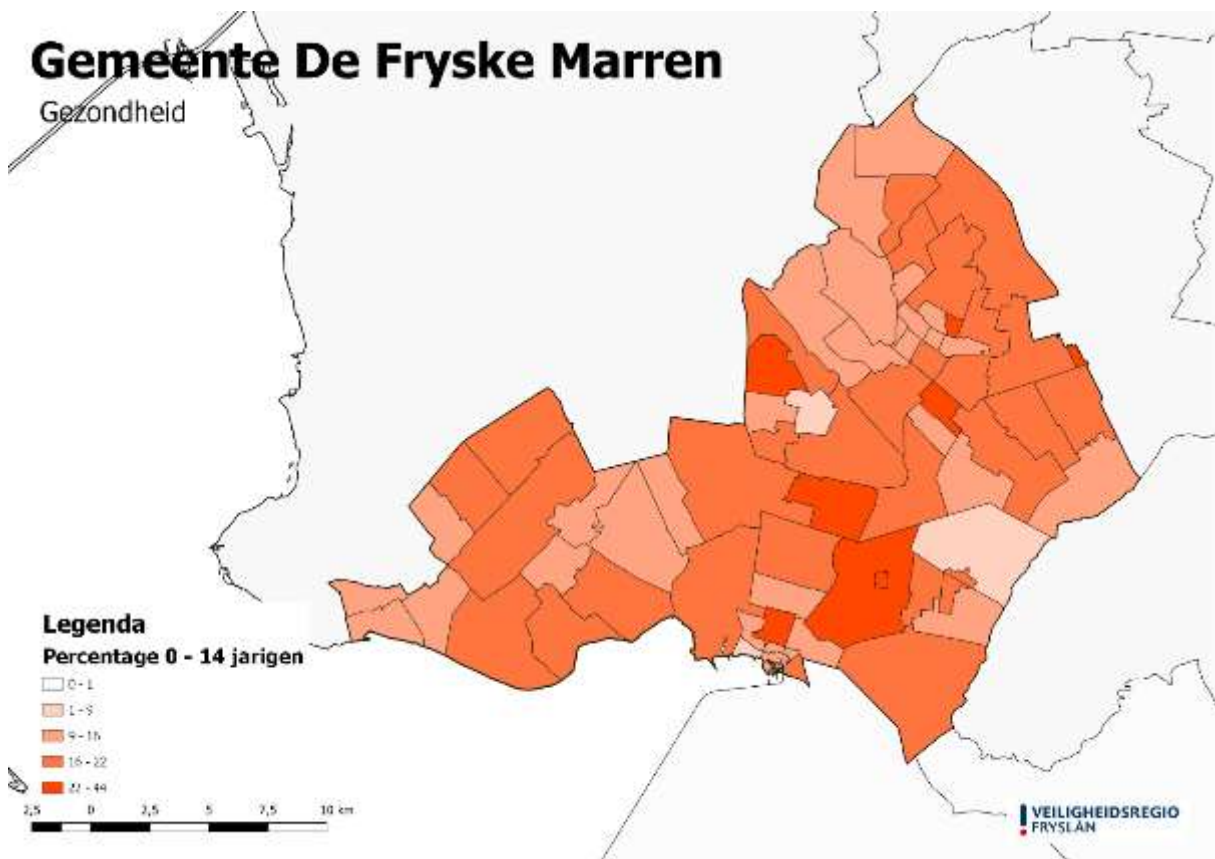
Vitale infrastructuur en voorzieningen

Verkeer en vervoer

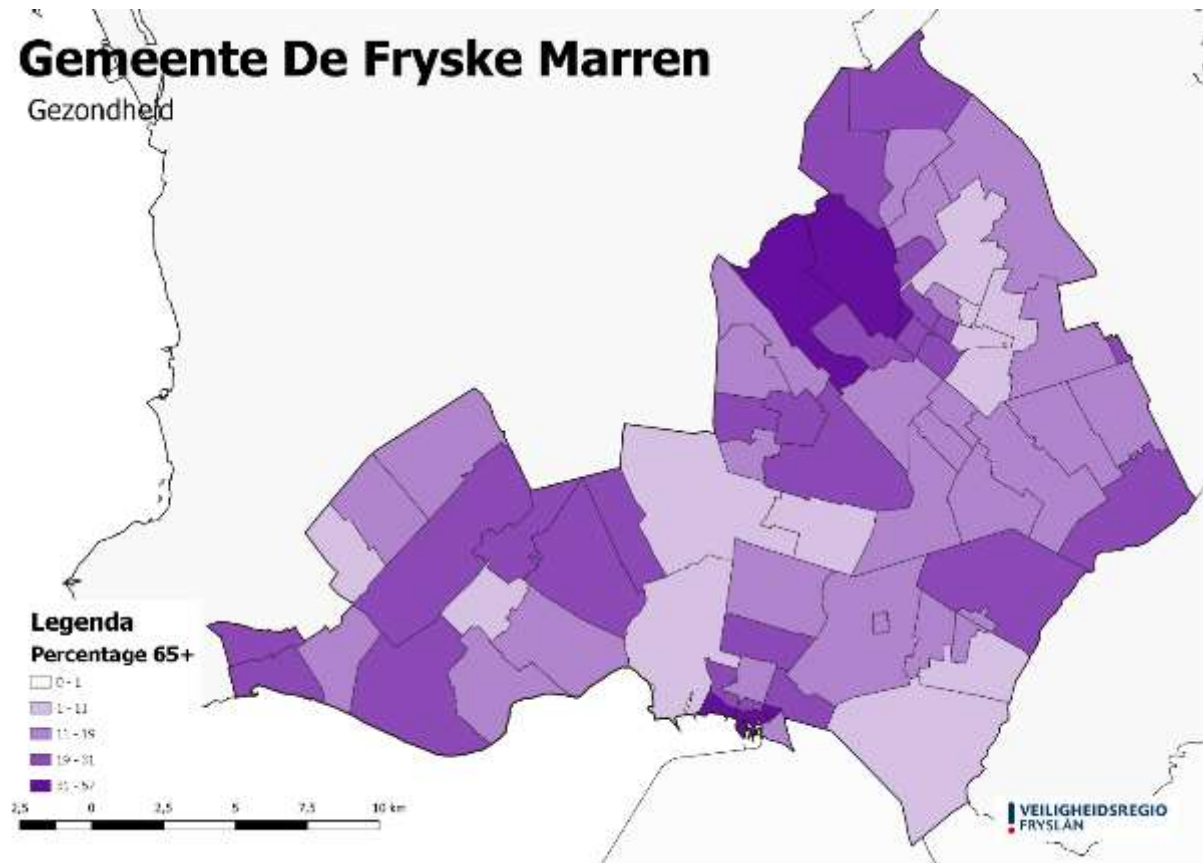

Gezondheid

Gemeente De Fryske Marren

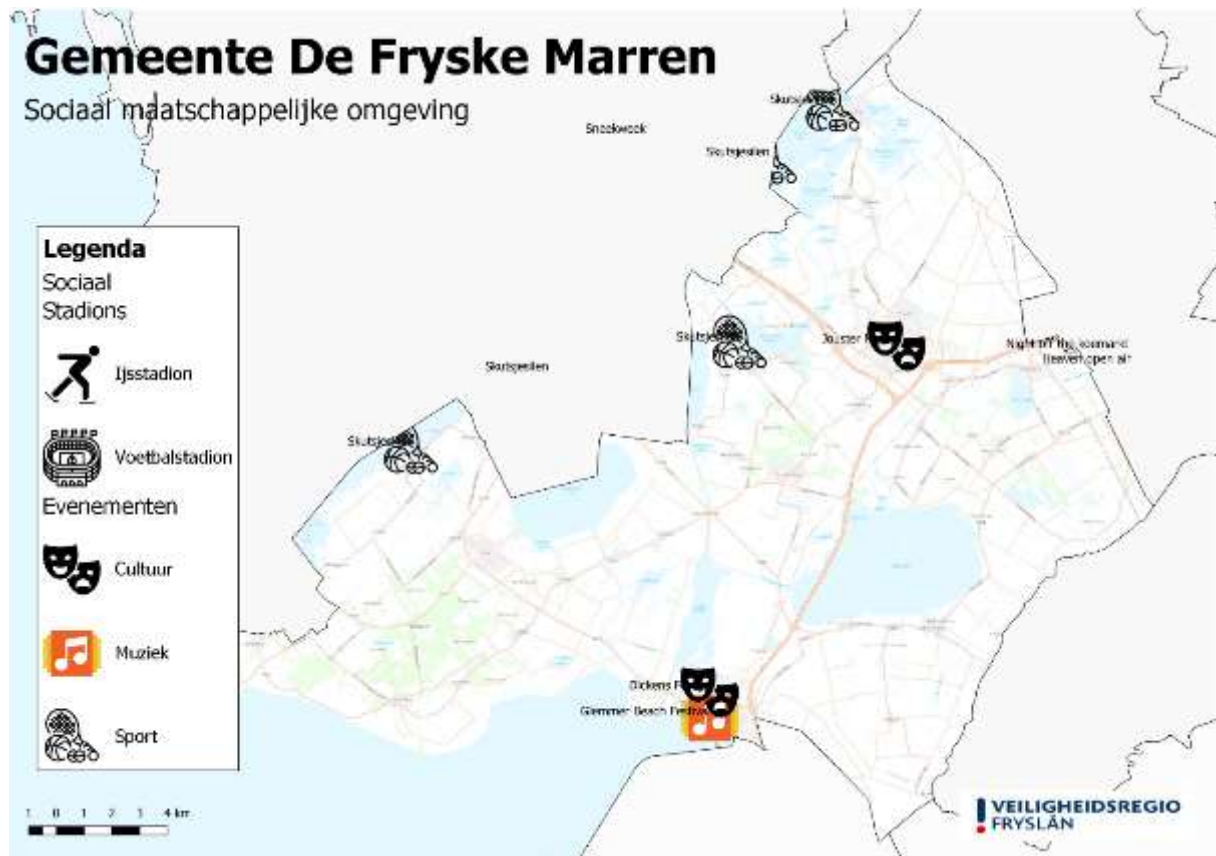
Gezondheid

Sociaal maatschappelijk

Gemeente De Fryske Marren

Sociaal maatschappelijke omgeving

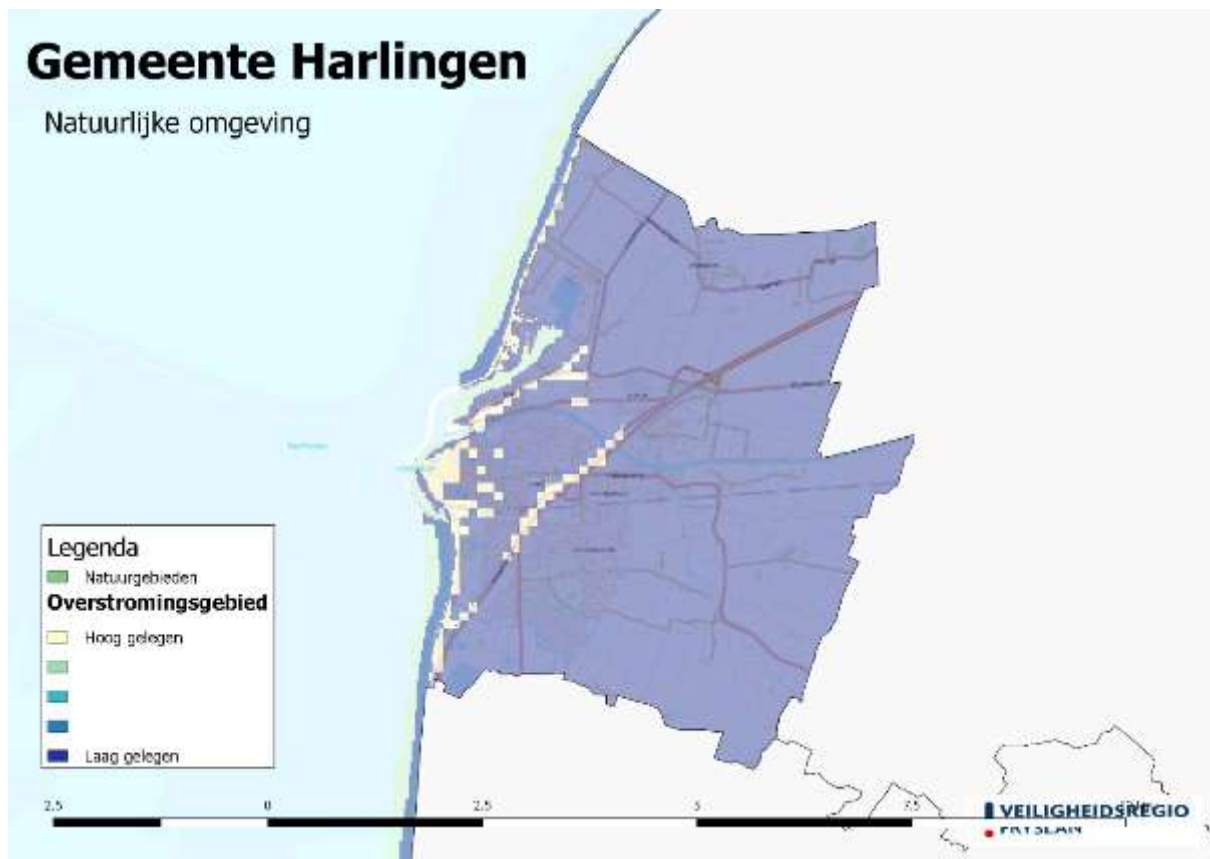
Harlingen

In onderstaand overzicht is op basis van de professionele risicokaart, het CBS en overige relevante bronnen een inventarisatie van de relevante risico's samengesteld voor het grondgebied van de gemeente. Hierin komen de specifieke kenmerken van de gemeente zelf en de specifieke kenmerken van de relevante risicobronnen per thema naar voren. Om weer te geven welke incidenttypen mogelijk zijn voor de gemeente hebben wij een Exceldocument als bijlage toegevoegd. Deze inventarisatie van de risico's wordt gebruikt om al dan niet uit te werken in scenario's voor het risicobeeld voor Fryslân.

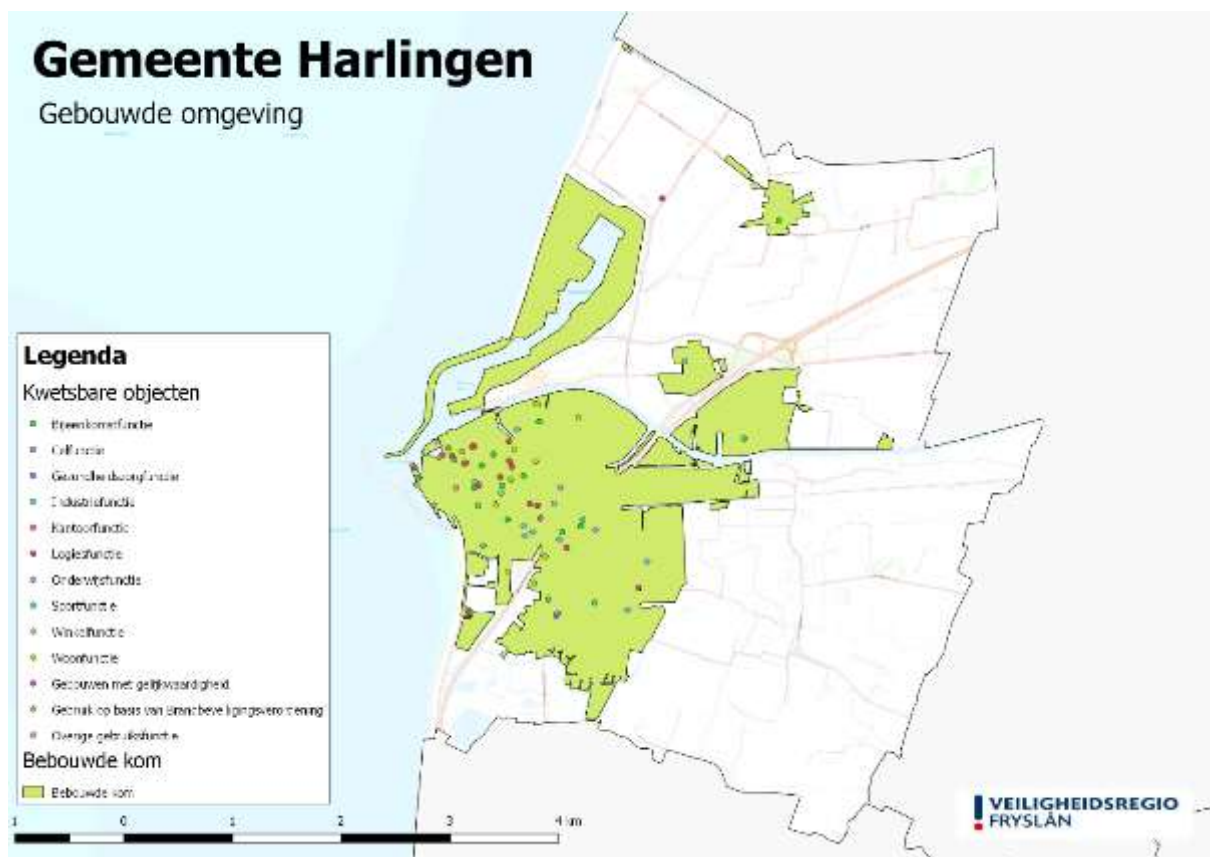
Kerngegevens	
Oppervlakte grondgebied	387,67 km ²
Oppervlakte water ⁶	362,71 km ²
Inwoners	15.722
Toelichting per thema	
Natuurlijke omgeving	Gelegen binnen overstromingsgebied. Polders gelegen onder NAP.
Gebouwde omgeving	Oude binnenstad aanwezig. Meerdere kwetsbare objecten aanwezig binnen gemeente, een gedeelte hiervan is bedoeld voor: <ul style="list-style-type: none"> - verminderd zelfredzame personen - grootschalige publieksfunctie - meer dan 500 personen
Technologische omgeving	Inrichtingen, vervoer en buisleidingen aanwezig met brandbare, explosieve of toxische veiligheidsrisico's.
Vitale infrastructuur en voorzieningen	Uitval van alle typen vitale infrastructuur is mogelijk binnen de gemeente.
Verkeer en vervoer	Veel beroepsvaart en waterrecreatie aanwezig op het kanaal en de Waddenzee. Rijks- en provinciale wegen aanwezig. Spoorlijn Harlingen – Leeuwarden aanwezig.
Gezondheid	Alle incident typen mogelijk op basis van historische gegevens en prognoses.
Sociaal maatschappelijk	Evenementen aanwezig binnen de gemeente. Aanslagen en gijzeling mogelijk op basis van landelijk ingegeven dreigingsniveau.

⁶ Maakt deel uit van totale oppervlakte gemeente
Bron afbeelding: LinkedIn Harlingen

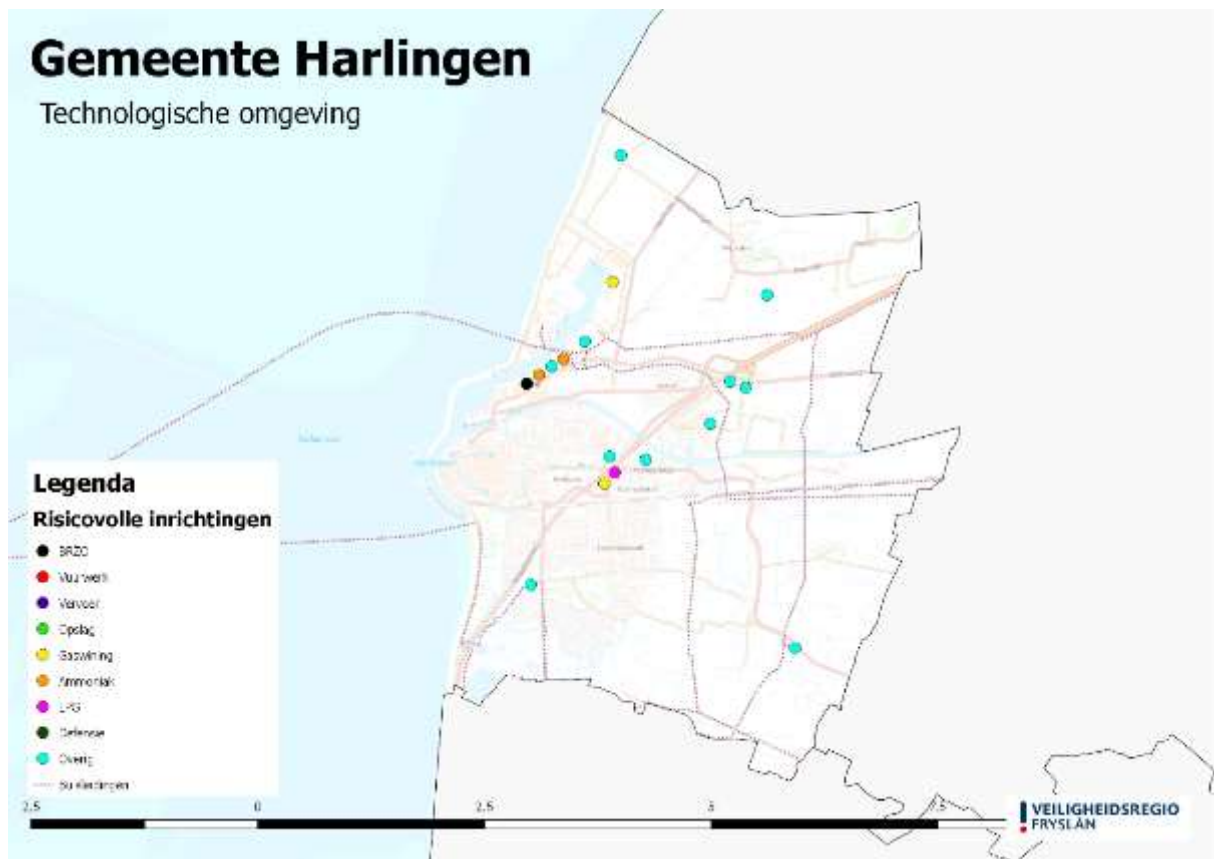
Natuurlijke omgeving

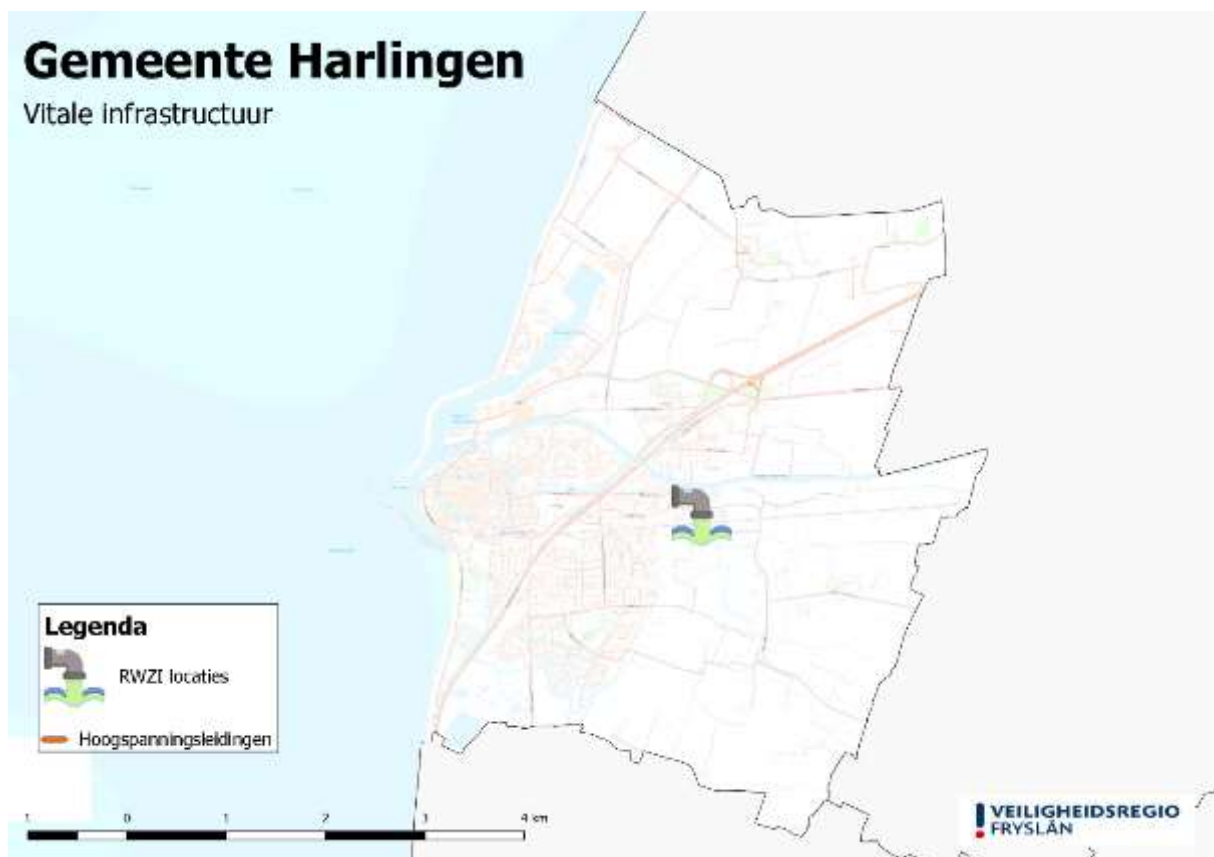
Gebouwde omgeving

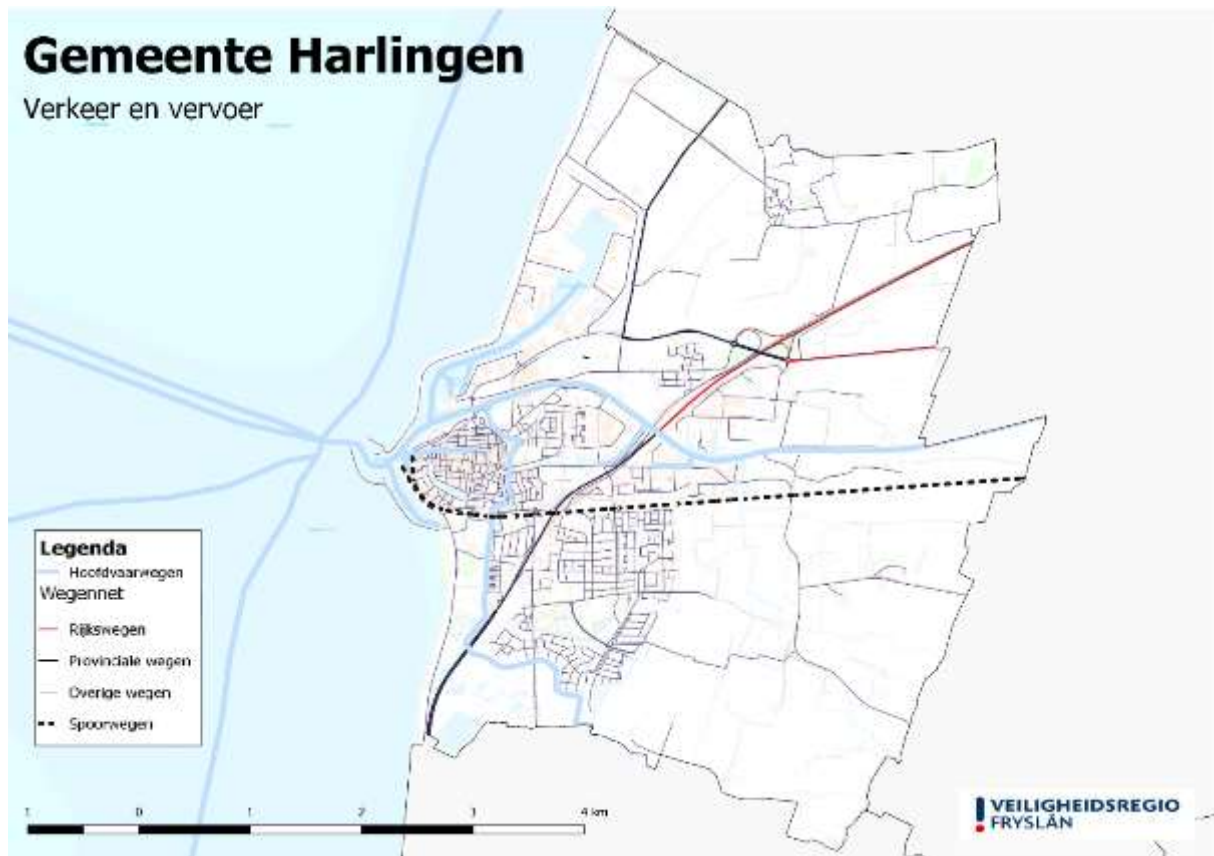
Technologische omgeving

Vitale infrastructuur en voorzieningen

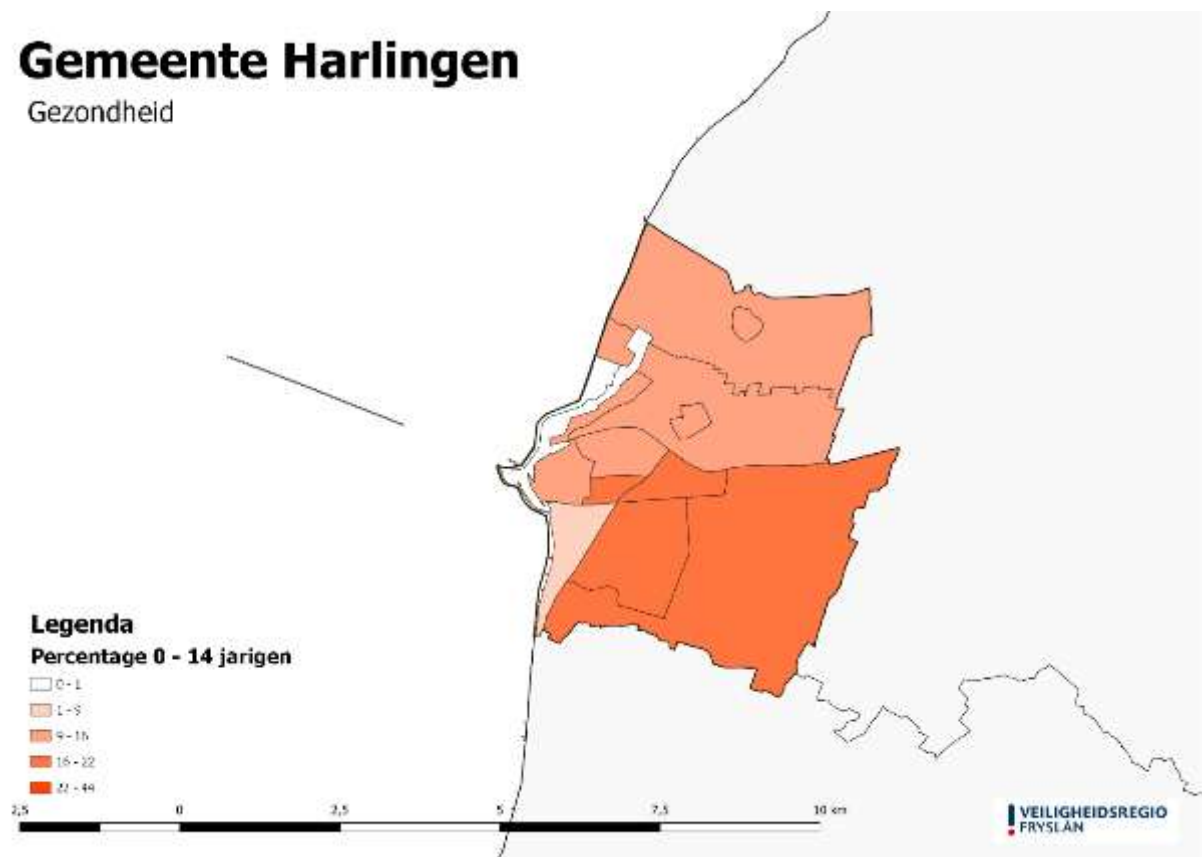
Verkeer en vervoer

Gezondheid

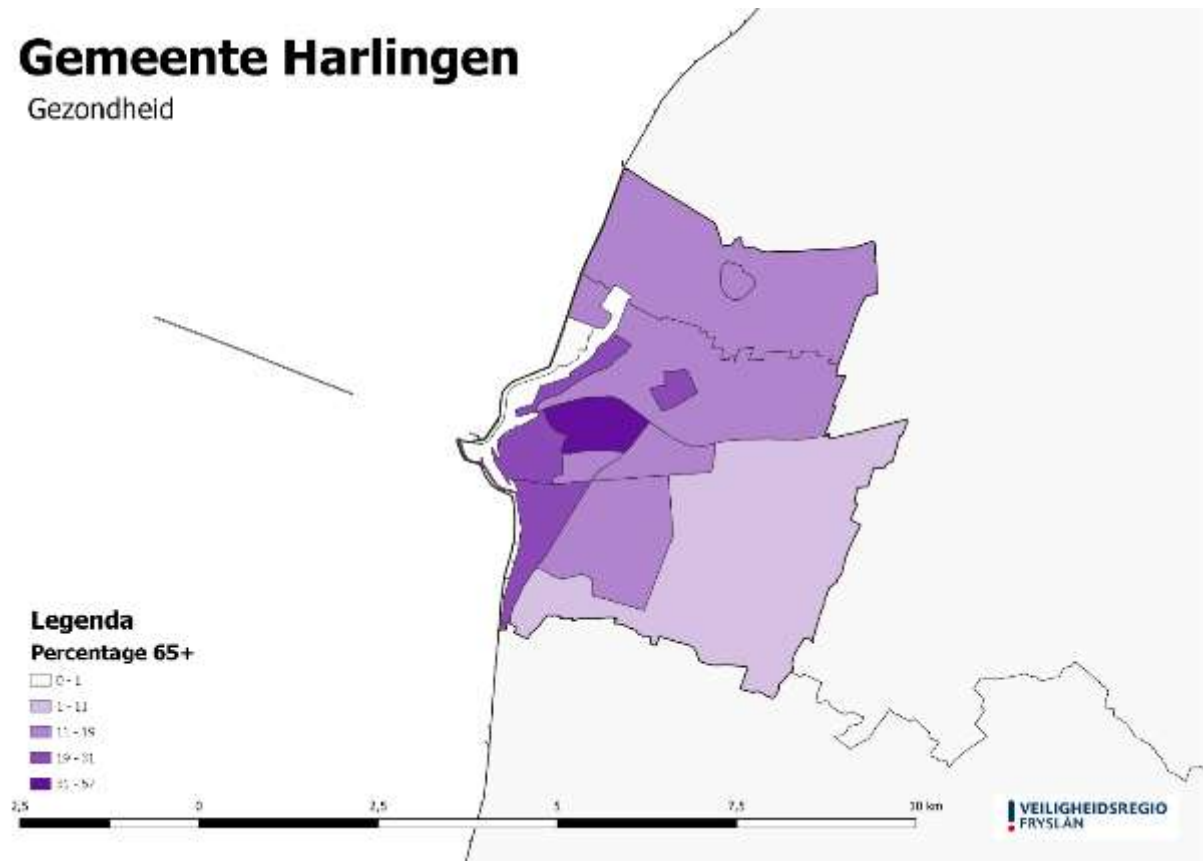
Gemeente Harlingen

Gezondheid

Gemeente Harlingen

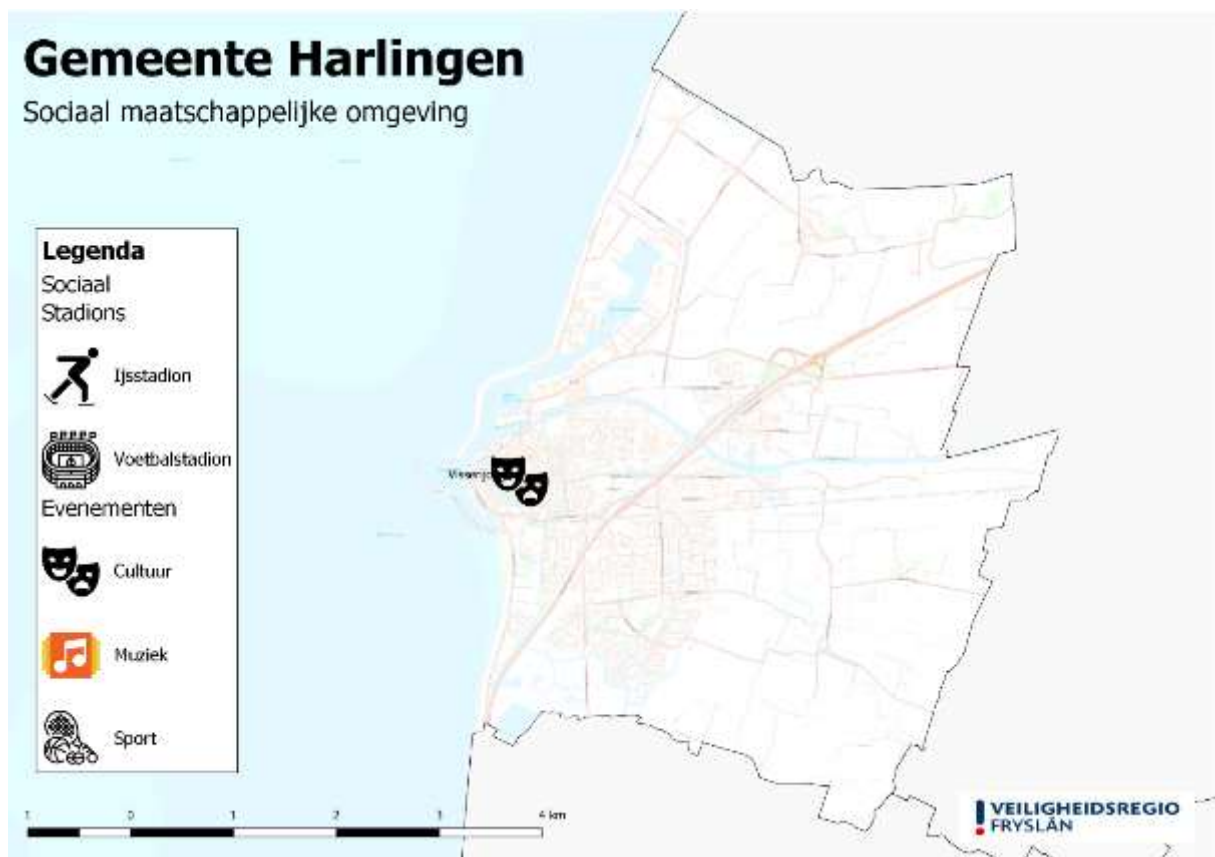
Gezondheid

Sociaal maatschappelijk

Gemeente Harlingen

Sociaal maatschappelijke omgeving

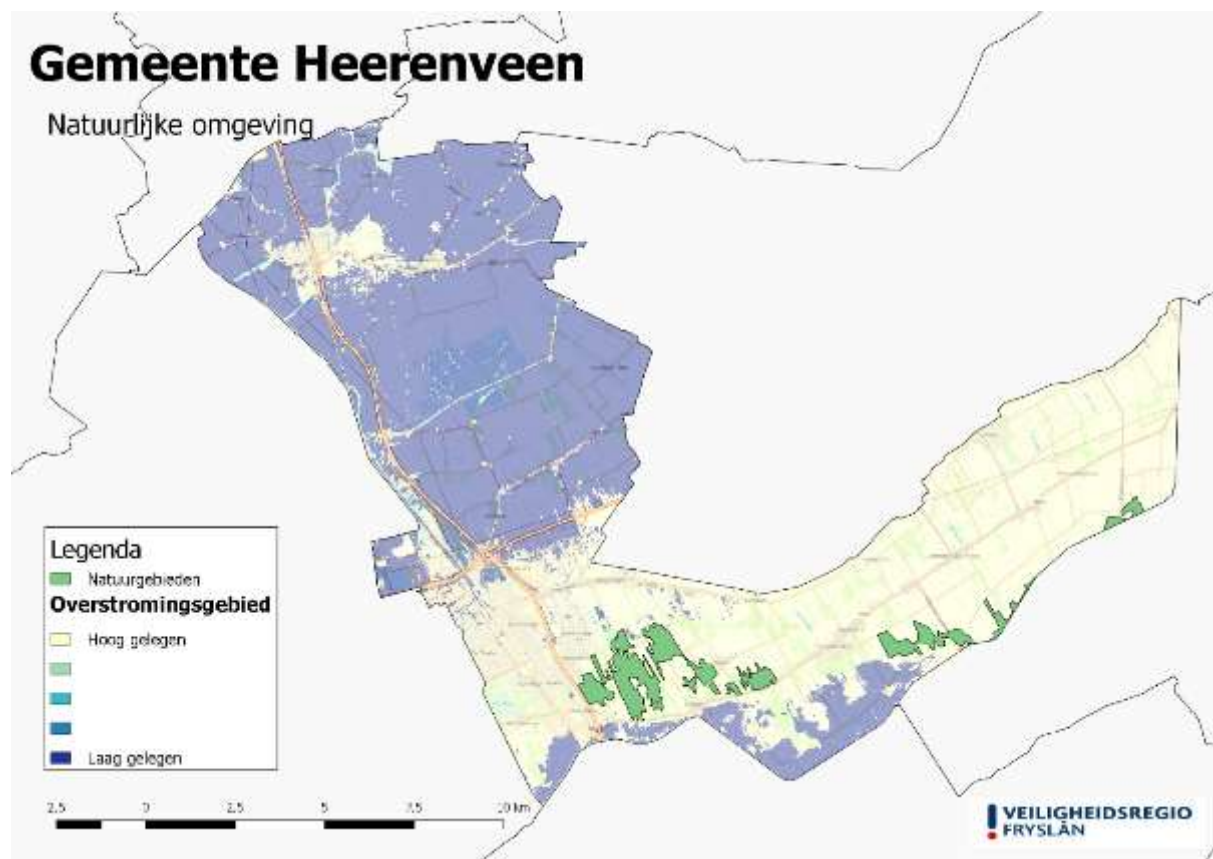
Heerenveen

In onderstaand overzicht is op basis van de professionele risicokaart, het CBS en overige relevante bronnen een inventarisatie van de relevante risico's samengesteld voor het grondgebied van de gemeente. Hierin komen de specifieke kenmerken van de gemeente zelf en de specifieke kenmerken van de relevante risicobronnen per thema naar voren. Om weer te geven welke incidenttypen mogelijk zijn voor de gemeente hebben wij een Exceldocument als bijlage toegevoegd. Deze inventarisatie van de risico's wordt gebruikt om al dan niet uit te werken in scenario's voor het risicobeeld voor Fryslân.

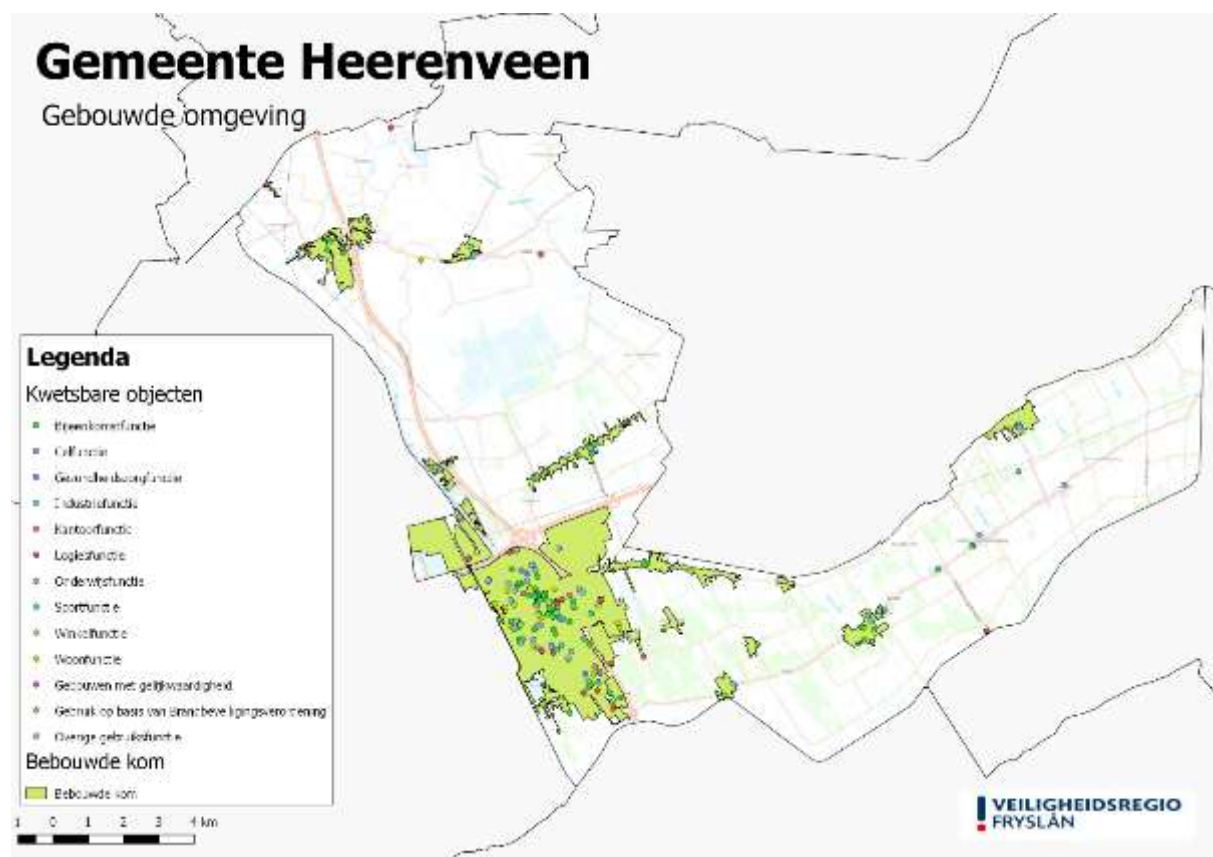
Kerngegevens	
Oppervlakte grondgebied	198,17 km ²
Oppervlakte water ⁷	8.08 km ²
Inwoners	50.493
Toelichting per thema	
Natuurlijke omgeving	Deels gelegen binnen overstromingsgebied. Natuurgebieden aanwezig binnen gemeente.
Gebouwde omgeving	Meerdere kwetsbare objecten aanwezig binnen gemeente, een gedeelte hiervan is bedoeld voor: <ul style="list-style-type: none"> - verminderd zelfredzame personen - grootschalige publieksfunctie - meer dan 500 personen
Technologische omgeving	Inrichtingen, vervoer en buisleidingen aanwezig met brandbare, explosieve of toxische veiligheidsrisico's.
Vitale infrastructuur en voorzieningen	Uitval van alle typen vitale infrastructuur is mogelijk binnen de gemeente.
Verkeer en vervoer	Rijks- en provinciale wegen aanwezig. Spoorlijn aanwezig.
Gezondheid	Alle incident typen mogelijk op basis van historische gegevens en prognoses.
Sociaal maatschappelijk	Evenementen aanwezig binnen de gemeente. 1 BVO aanwezig Aanslagen en gijzeling mogelijk op basis van landelijk ingegeven dreigingsniveau.

⁷ Maakt deel uit van totale oppervlakte gemeente
Bron afbeelding: LinkedIn Heerenveen

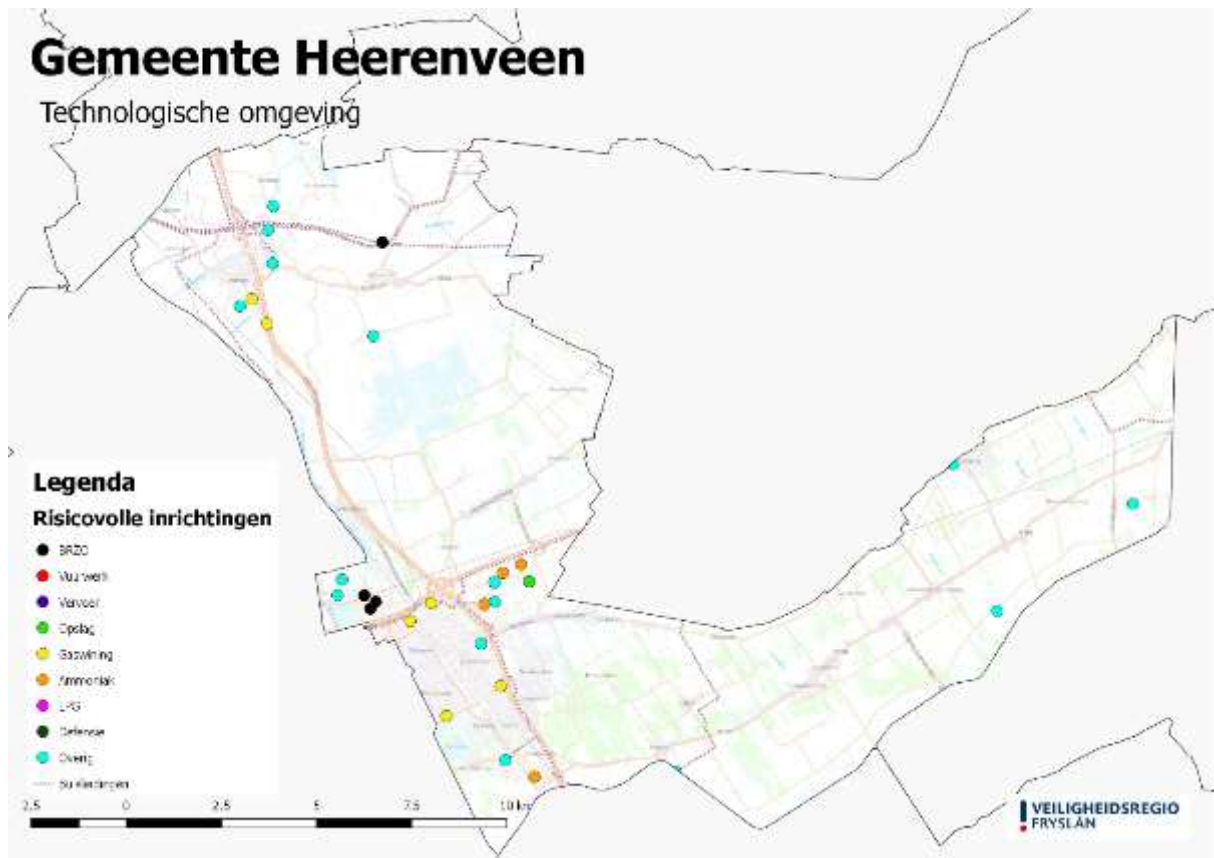
Natuurlijke omgeving

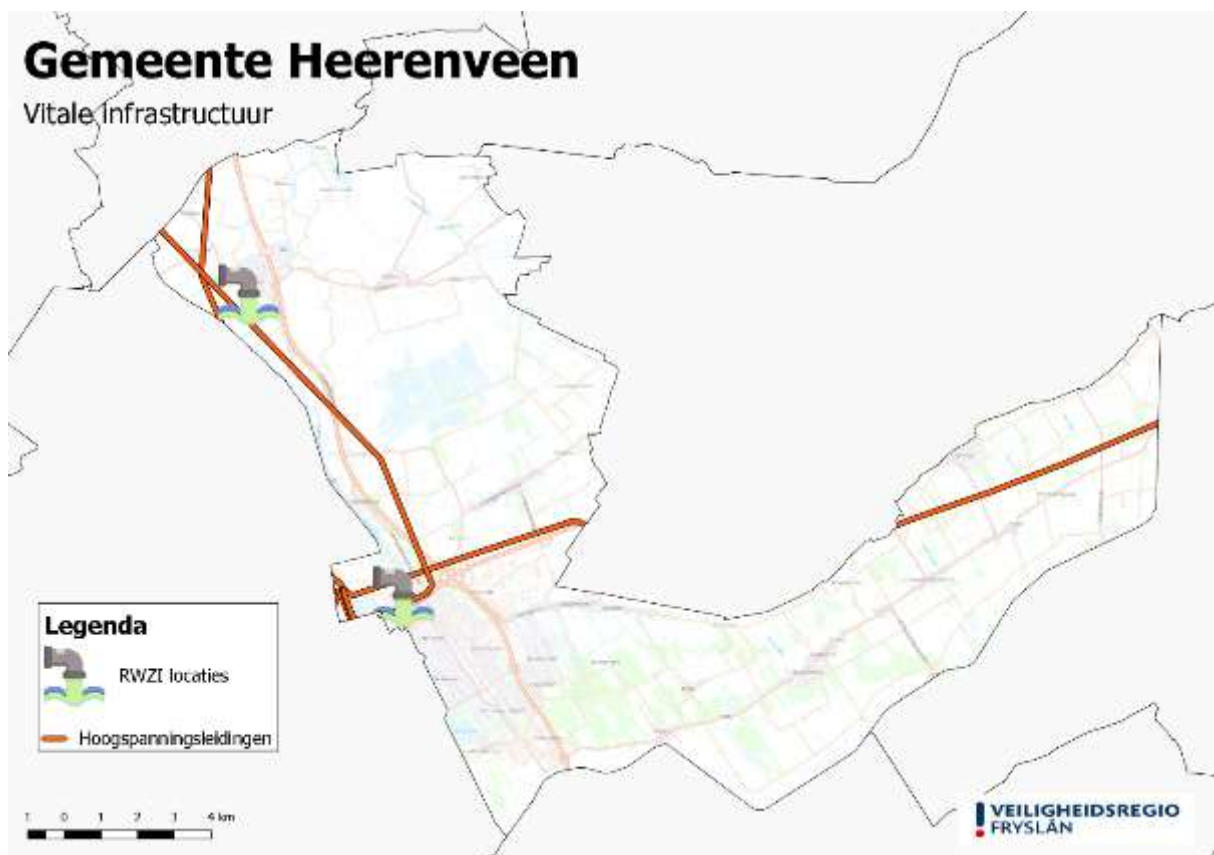
Gebouwde omgeving

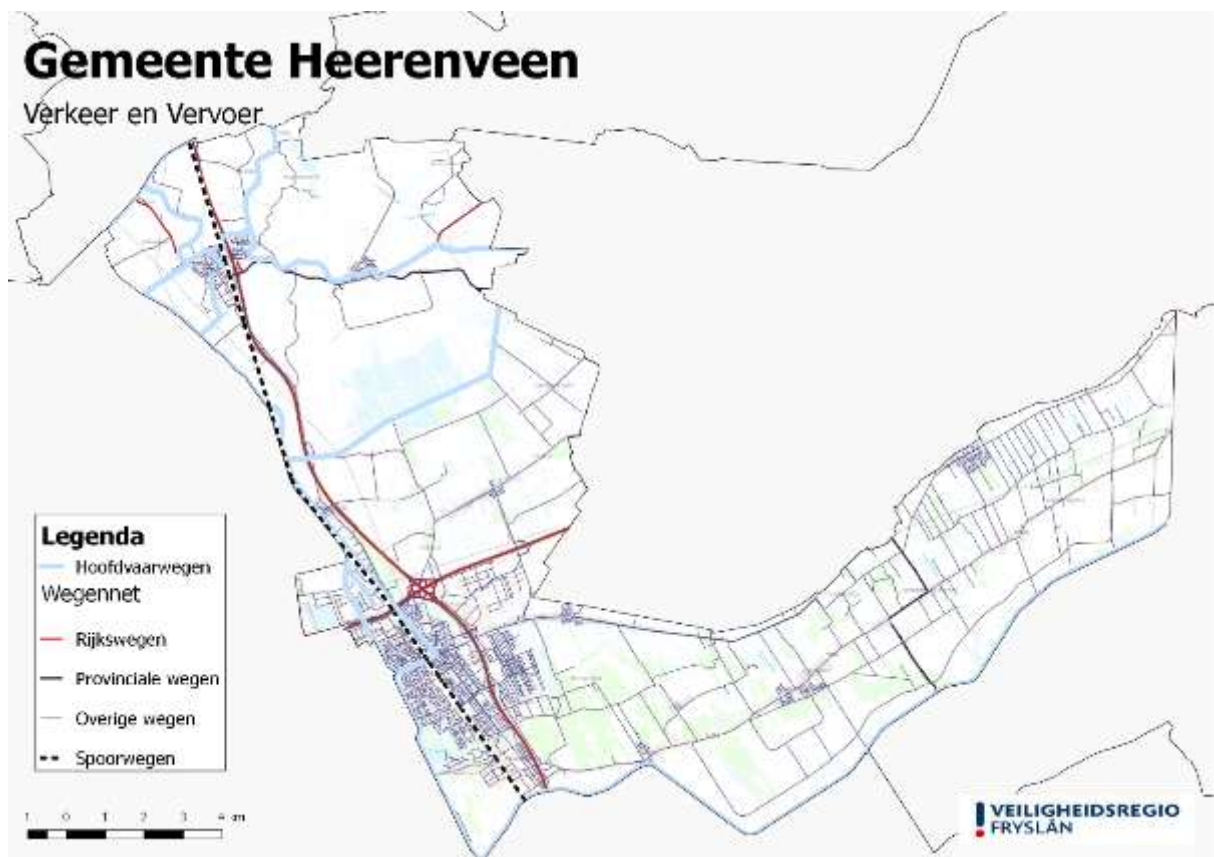
Technologische omgeving

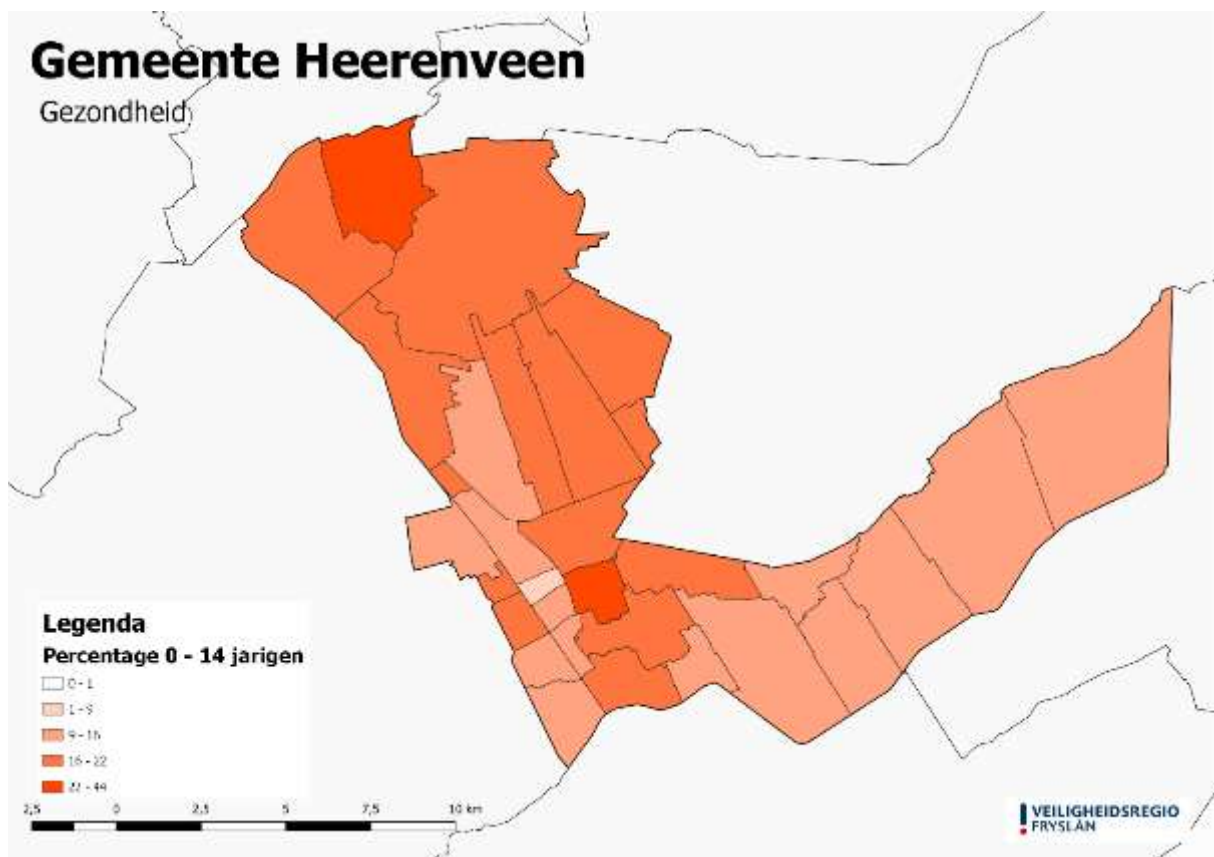
Vitale infrastructuur en voorzieningen

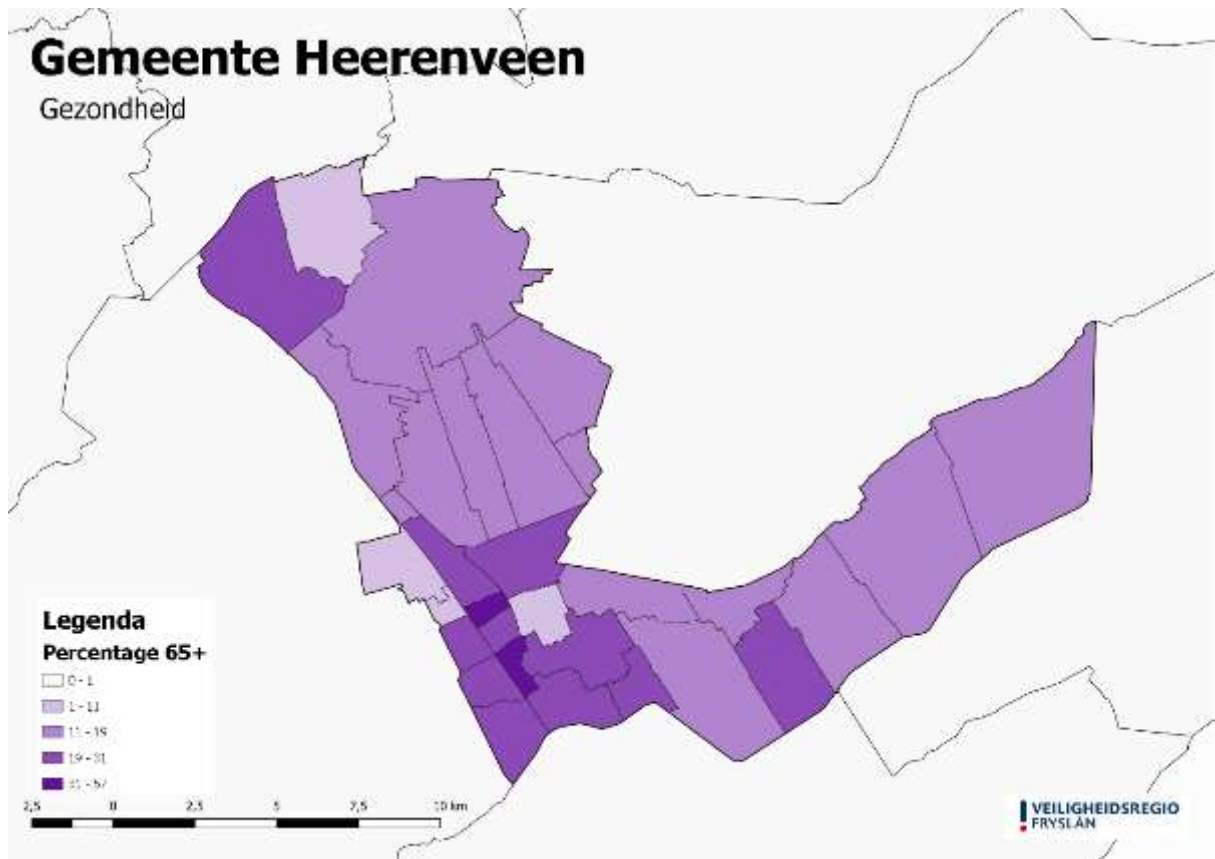

Verkeer en vervoer

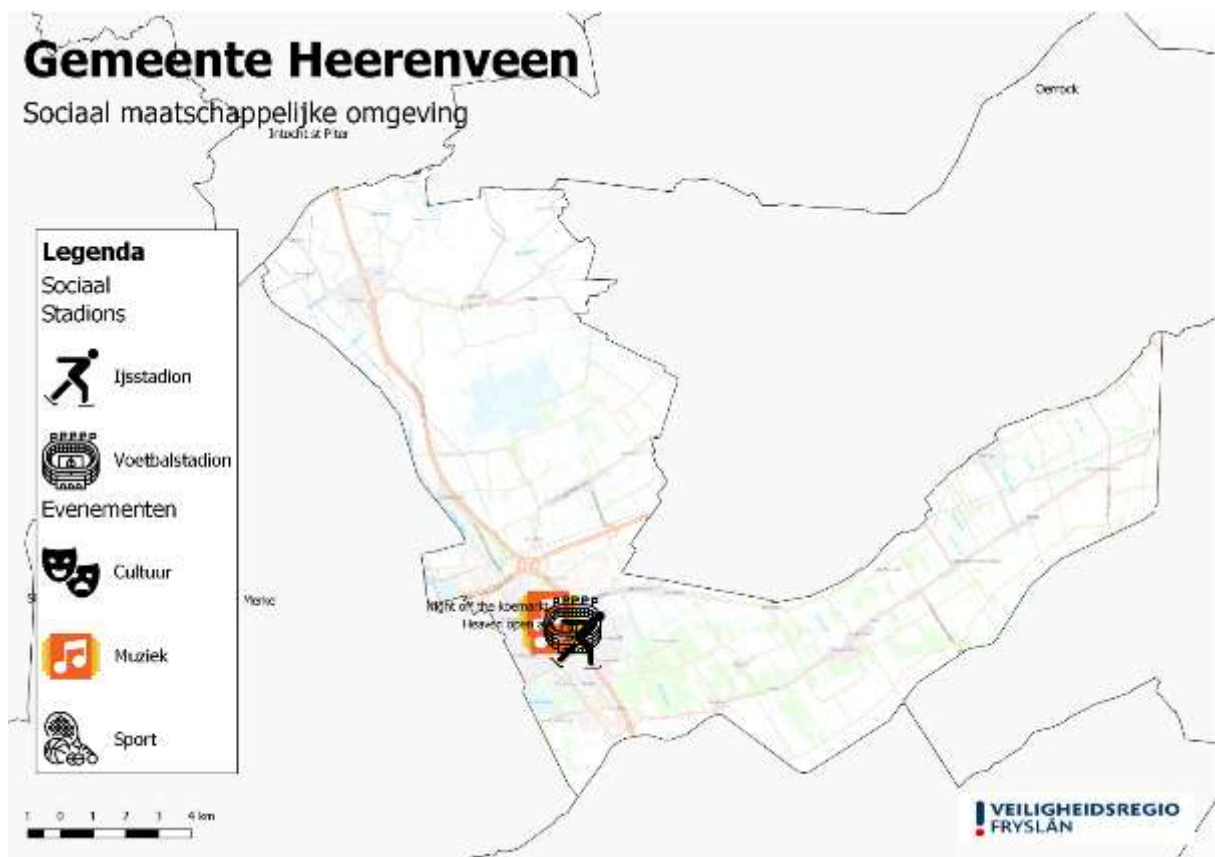

Gezondheid

Sociaal maatschappelijk

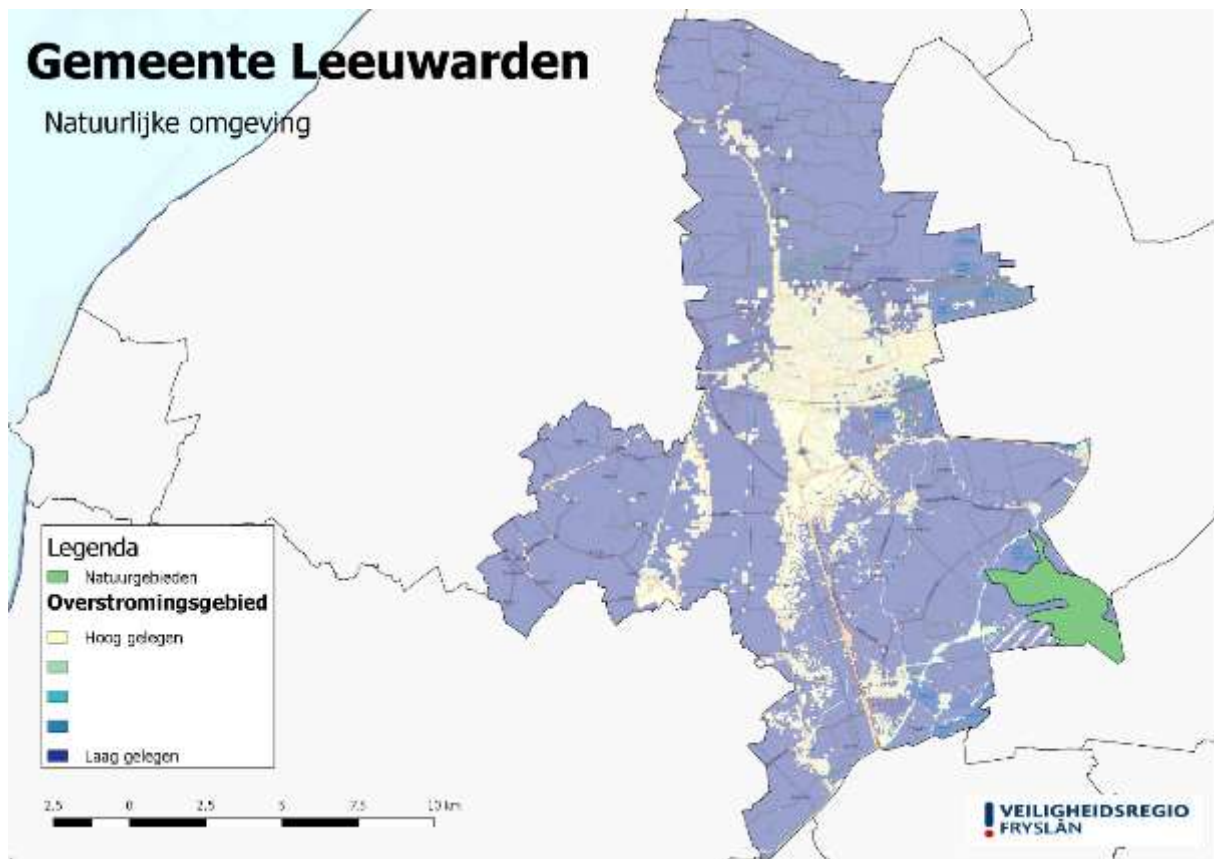
Leeuwarden

In onderstaand overzicht is op basis van de professionele risicokaart, het CBS en overige relevante bronnen een inventarisatie van de relevante risico's samengesteld voor het grondgebied van de gemeente. Hierin komen de specifieke kenmerken van de gemeente zelf en de specifieke kenmerken van de relevante risicobronnen per thema naar voren. Om weer te geven welke incidenttypen mogelijk zijn voor de gemeente hebben wij een Exceldocument als bijlage toegevoegd. Deze inventarisatie van de risico's wordt gebruikt om al dan niet uit te werken in scenario's voor het risicobeeld voor Fryslân.

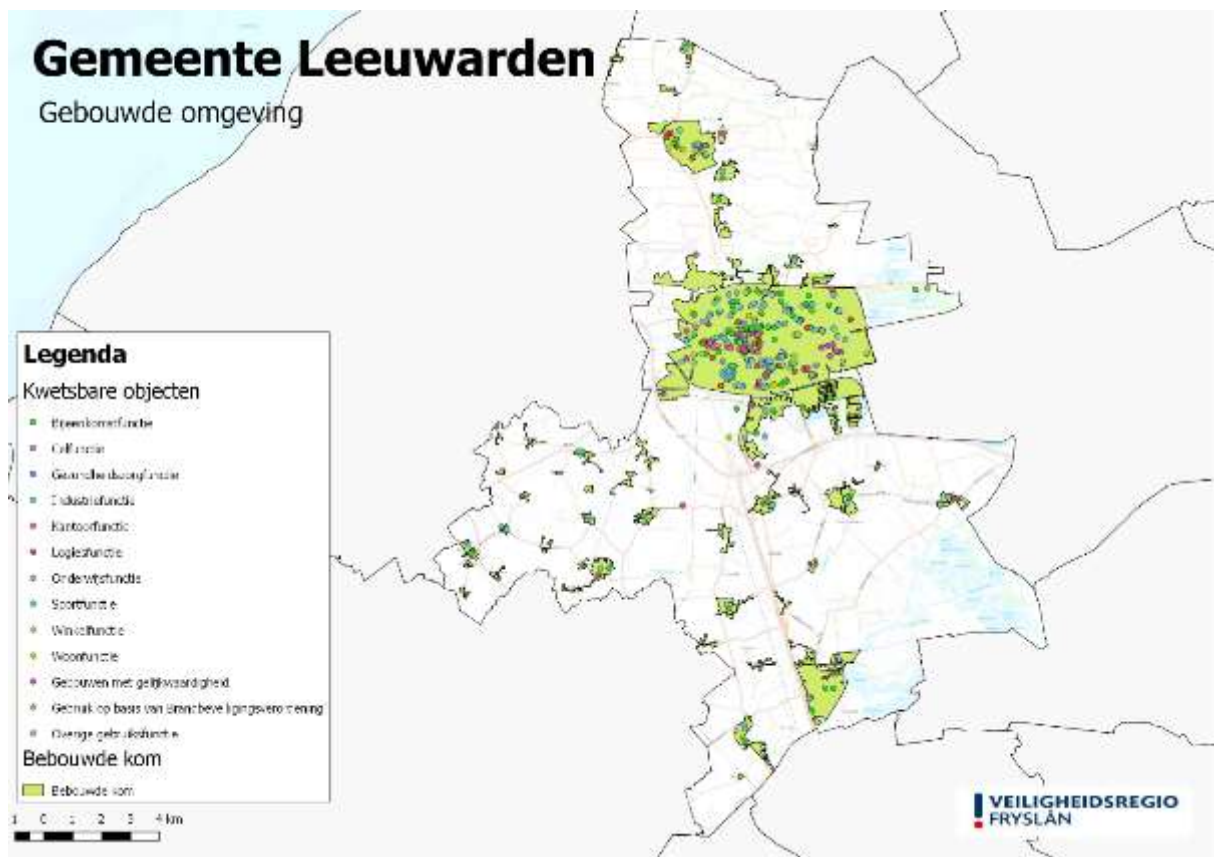
Kerngegevens	
Oppervlakte grondgebied	255,62 km ²
Oppervlakte water ⁸	17,24 km ²
Inwoners	124.084
Toelichting per thema	
Natuurlijke omgeving	Gelegen binnen overstromingsgebied. Polders gelegen onder NAP. Natuurgebied aanwezig binnen gemeente.
Gebouwde omgeving	Oude binnenstad aanwezig. 1 hoog gebouw aanwezig. Meerdere kwetsbare objecten aanwezig binnen gemeente, een gedeelte hiervan is bedoeld voor: <ul style="list-style-type: none"> - verminderd zelfredzame personen - grootschalige publieksfunctie - meer dan 500 personen
Technologische omgeving	Inrichtingen, vervoer en buisleidingen aanwezig met brandbare, explosieve of toxische veiligheidsrisico's.
Vitale infrastructuur en voorzieningen	Uitval van alle typen vitale infrastructuur is mogelijk binnen de gemeente.
Verkeer en vervoer	Defensie vliegbasis aanwezig, 1 keer per 2 jaar vliegshow. Zowel beroepsvaart als waterrecreatie op de kanalen en meren aanwezig. Rijks- en provinciale wegen aanwezig. Meerdere spoorlijnen aanwezig.
Gezondheid	Alle incident typen mogelijk op basis van historische gegevens en prognoses.
Sociaal maatschappelijk	Evenementen aanwezig binnen de gemeente. Geringe kans op rellen tijdens demonstraties en maifestaties. 1 BVO aanwezig Aanslagen en gijzeling mogelijk op basis van landelijk ingegeven dreigingsniveau.

⁸ Maakt deel uit van totale oppervlakte gemeente
Bron afbeelding: LinkedIn Leeuwarden

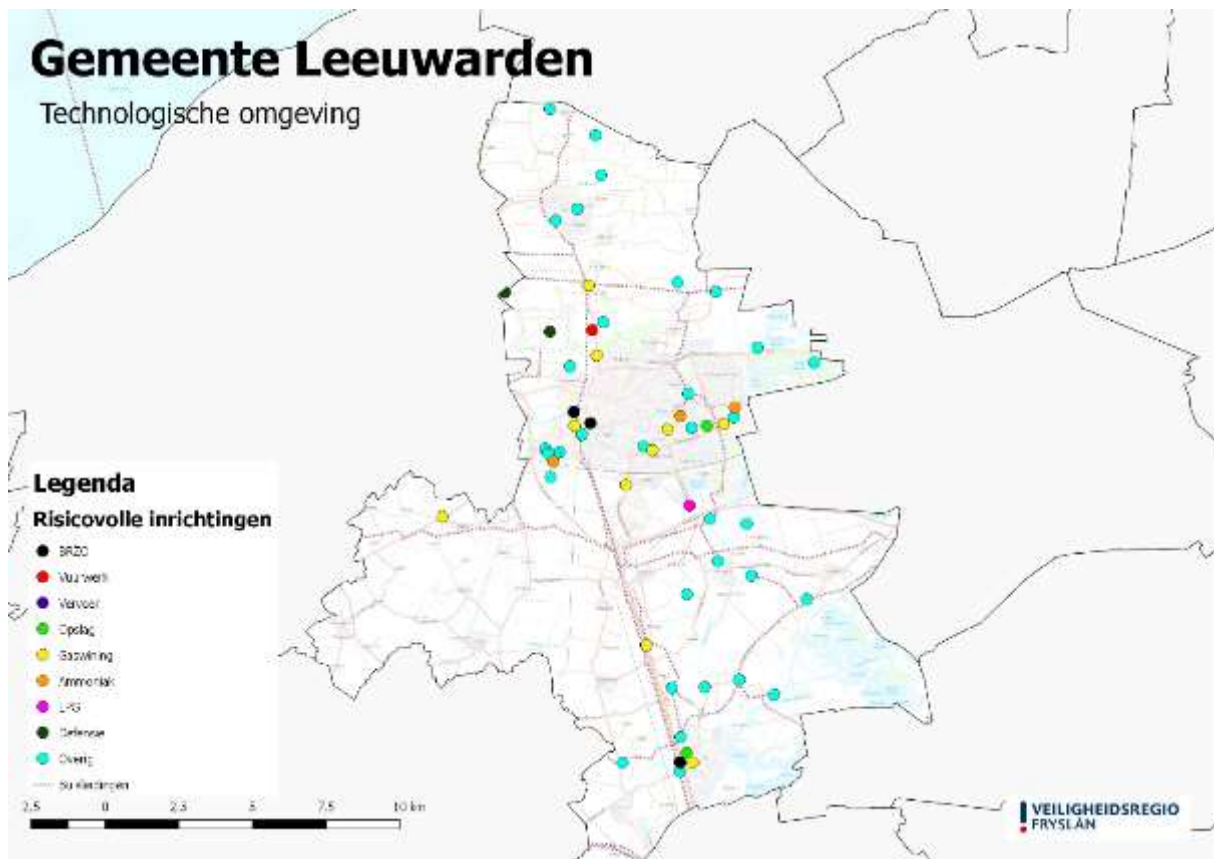
Natuurlijke omgeving

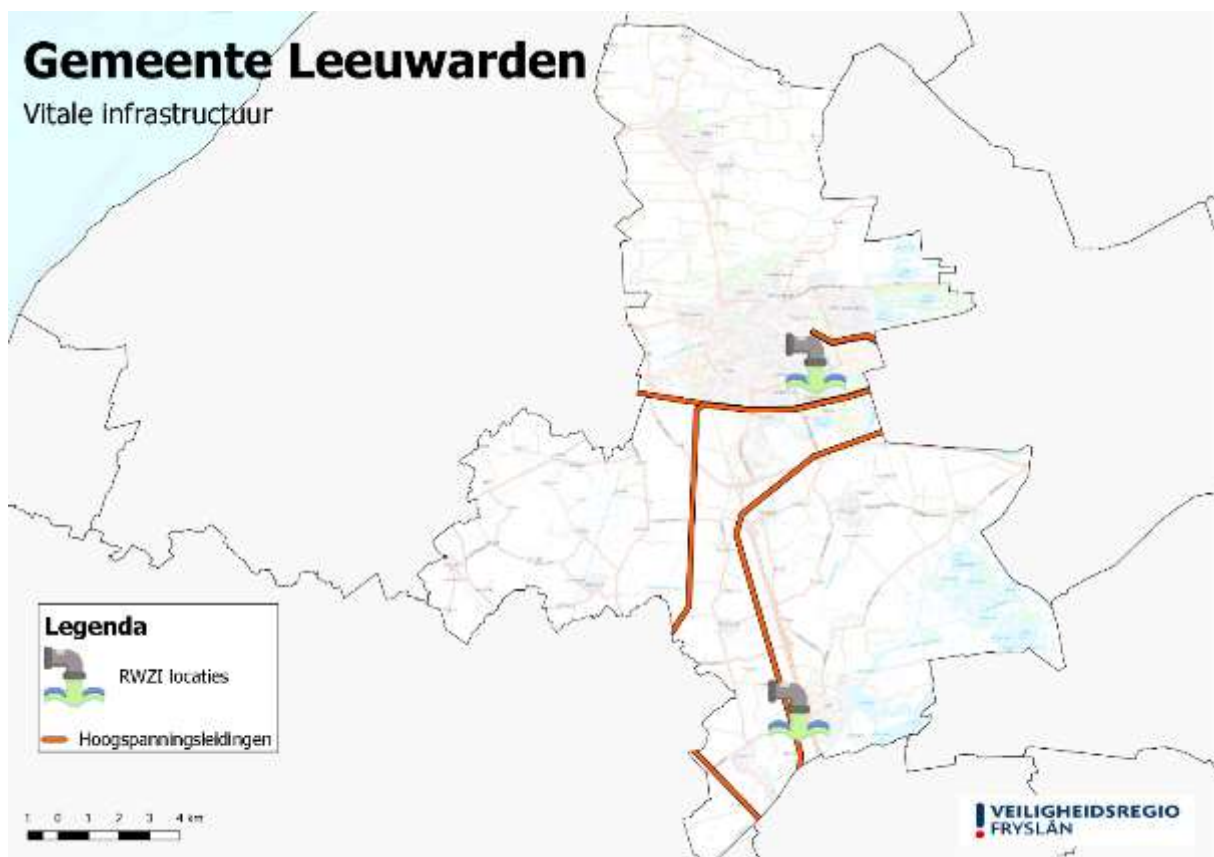
Gebouwde omgeving

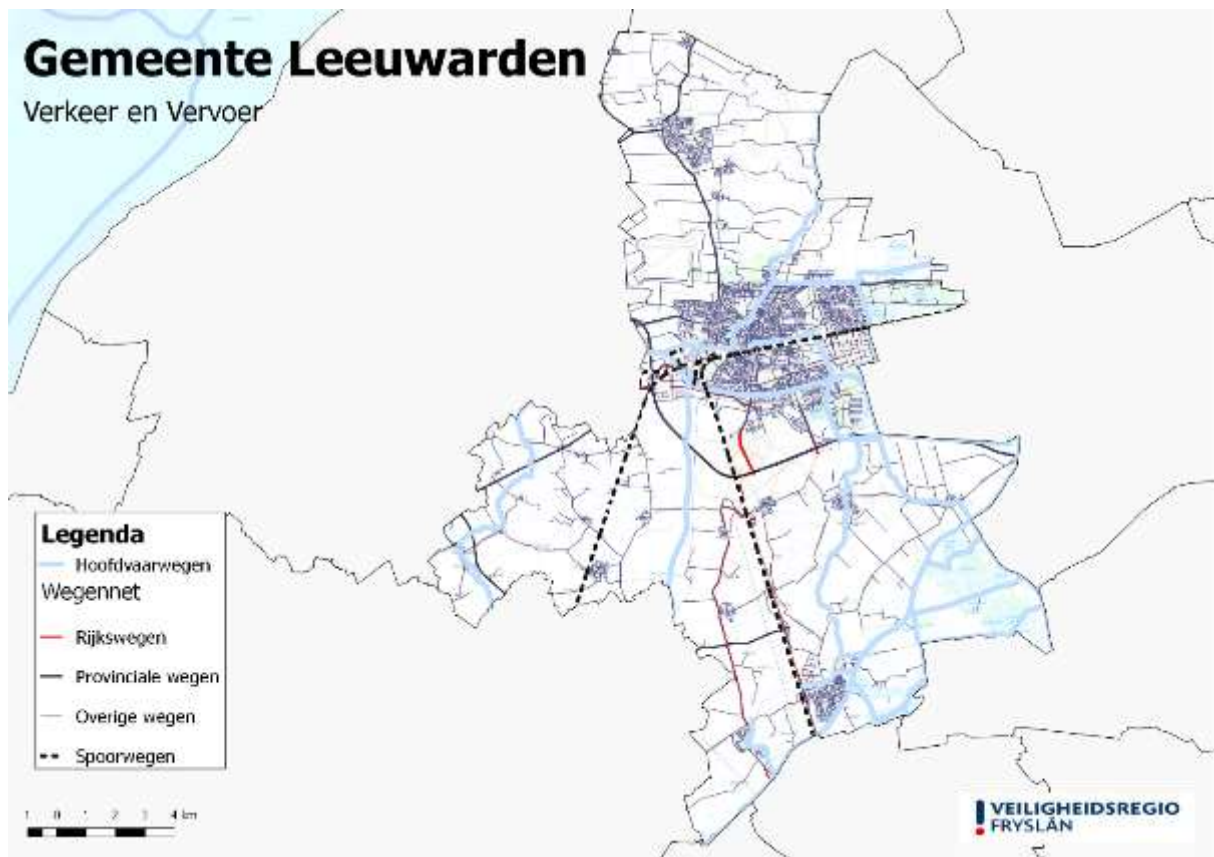
Technologische omgeving

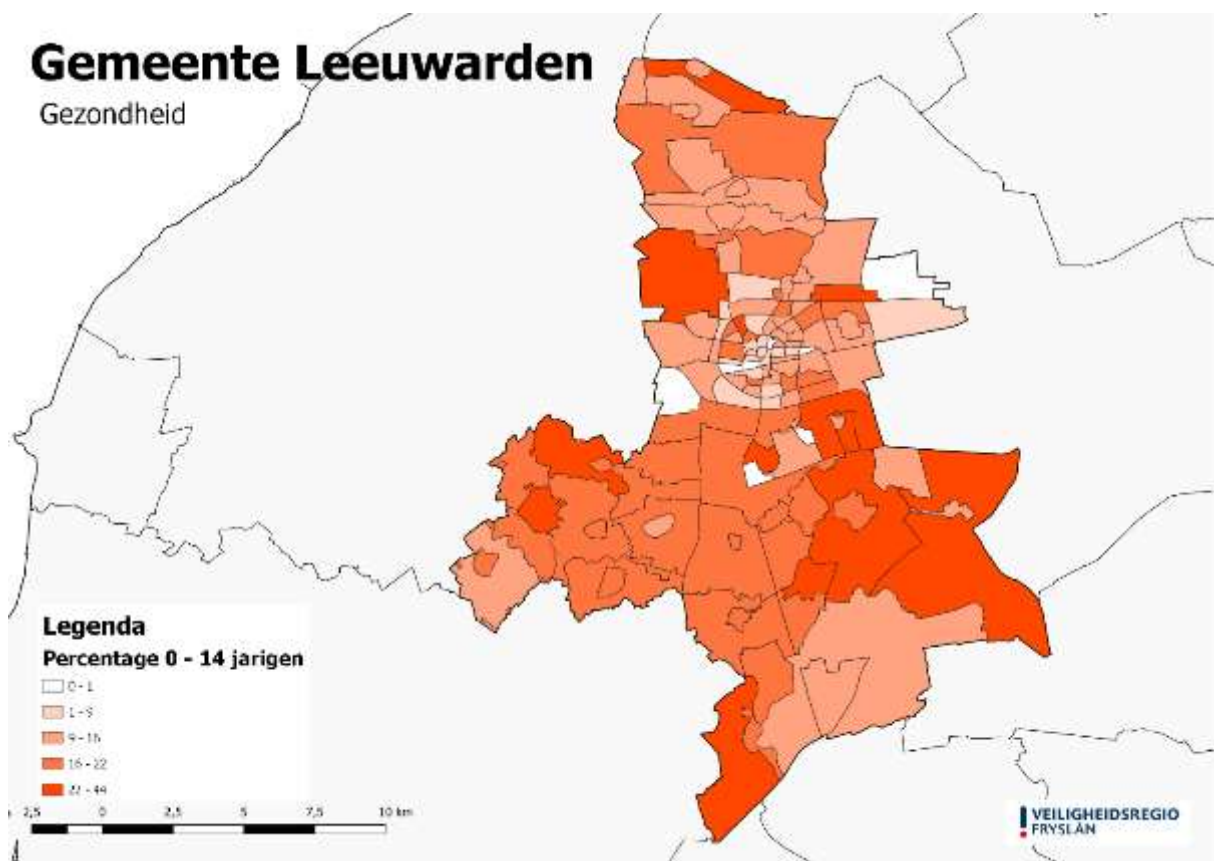
Vitale infrastructuur en voorzieningen

Verkeer en vervoer

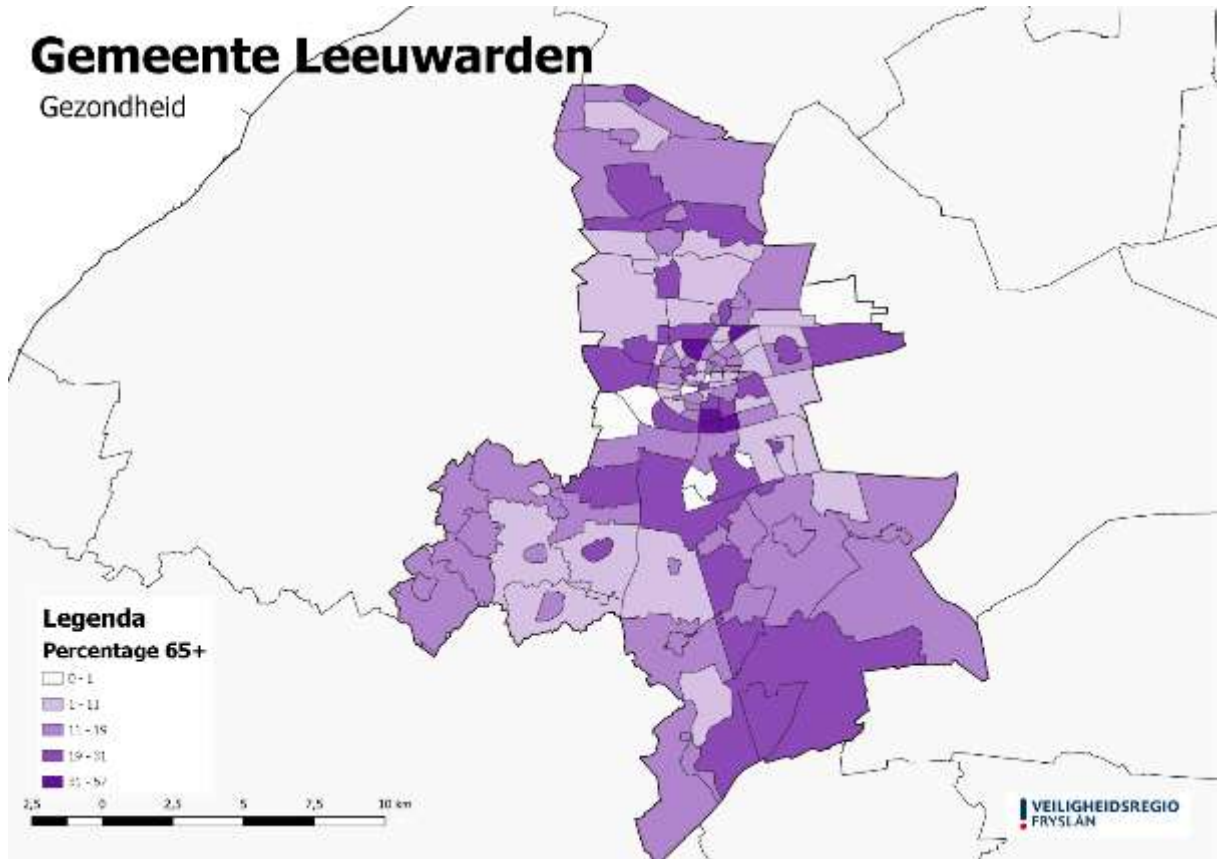

Gezondheid

Gemeente Leeuwarden

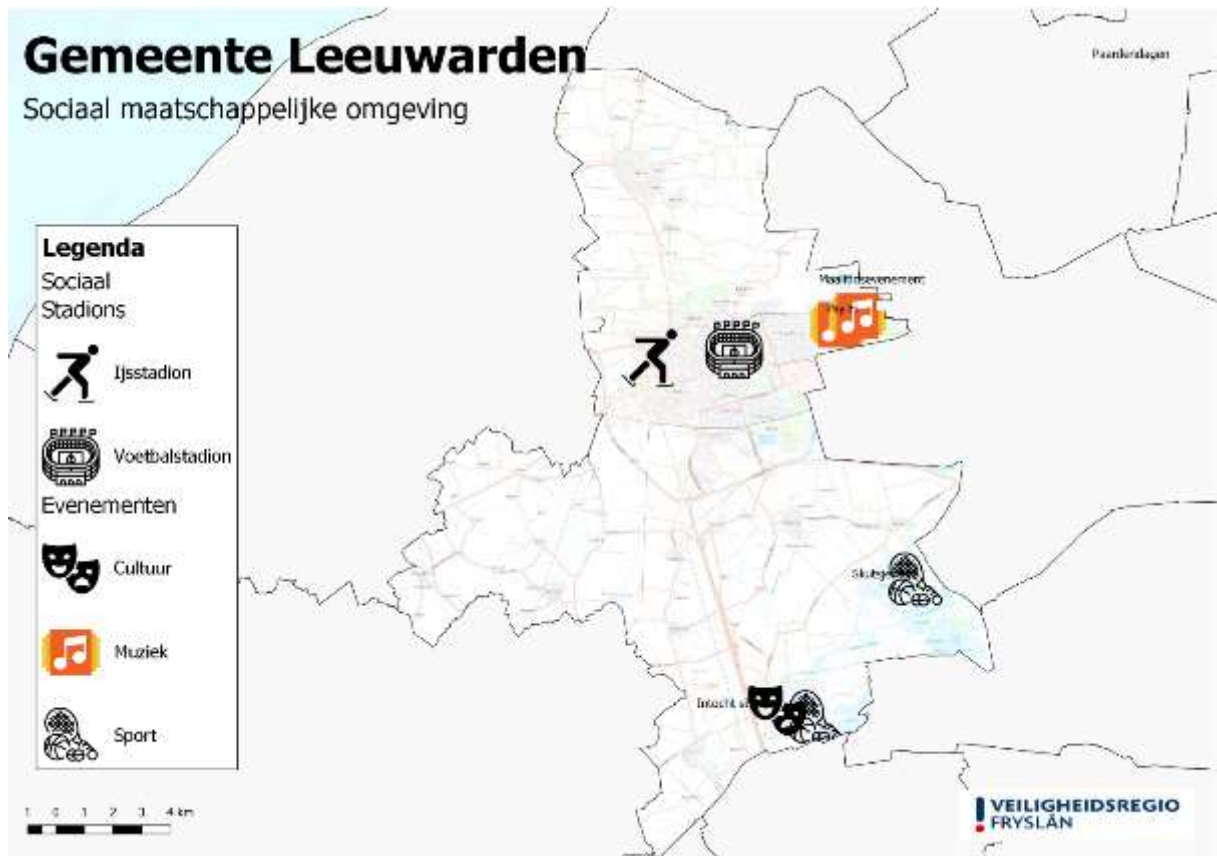
Gezondheid

Sociaal maatschappelijk

Gemeente Leeuwarden

Sociaal maatschappelijke omgeving

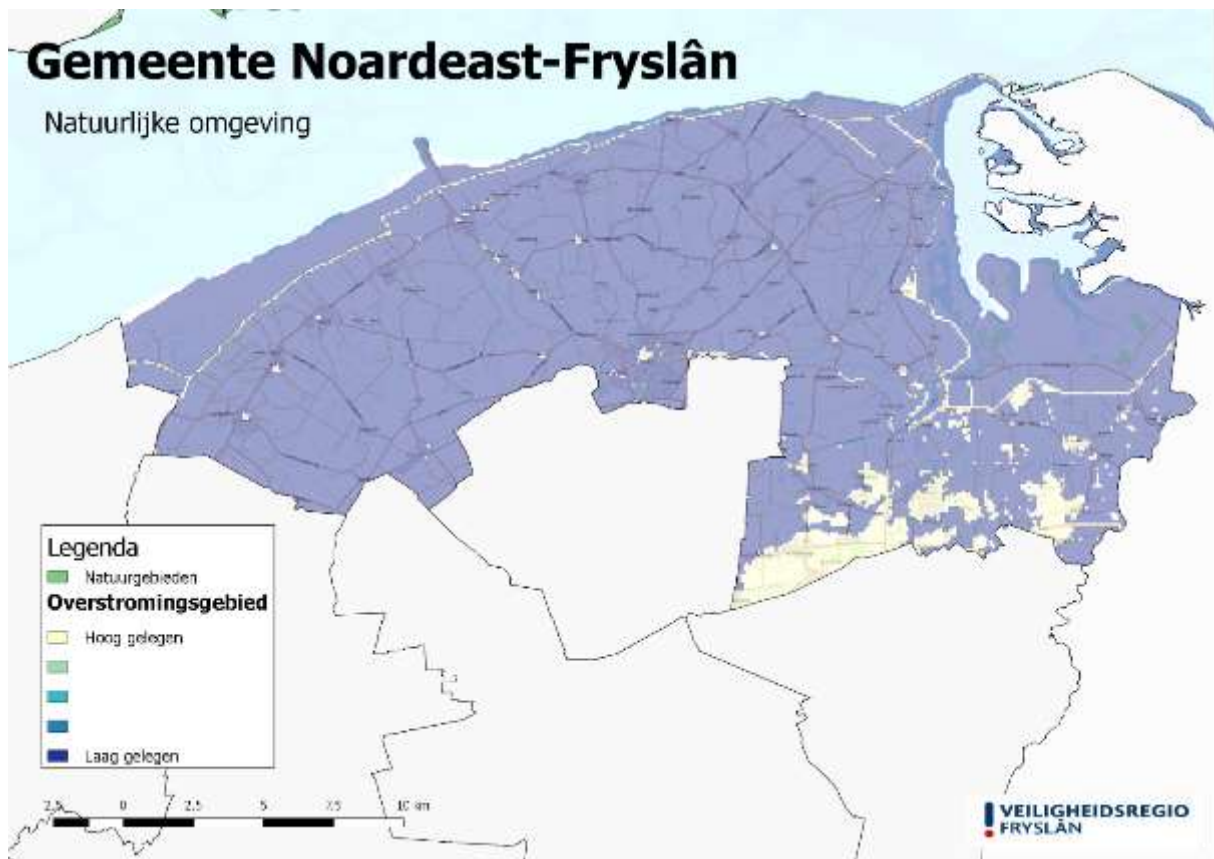
Noardeast-Fryslân

In onderstaand overzicht is op basis van de professionele risicokaart, het CBS en overige relevante bronnen een inventarisatie van de relevante risico's samengesteld voor het grondgebied van de gemeente. Hierin komen de specifieke kenmerken van de gemeente zelf en de specifieke kenmerken van de relevante risicobronnen per thema naar voren. Om weer te geven welke incidenttypen mogelijk zijn voor de gemeente hebben wij een Exceldocument als bijlage toegevoegd. Deze inventarisatie van de risico's wordt gebruikt om al dan niet uit te werken in scenario's voor het risicobeeld voor Fryslân.

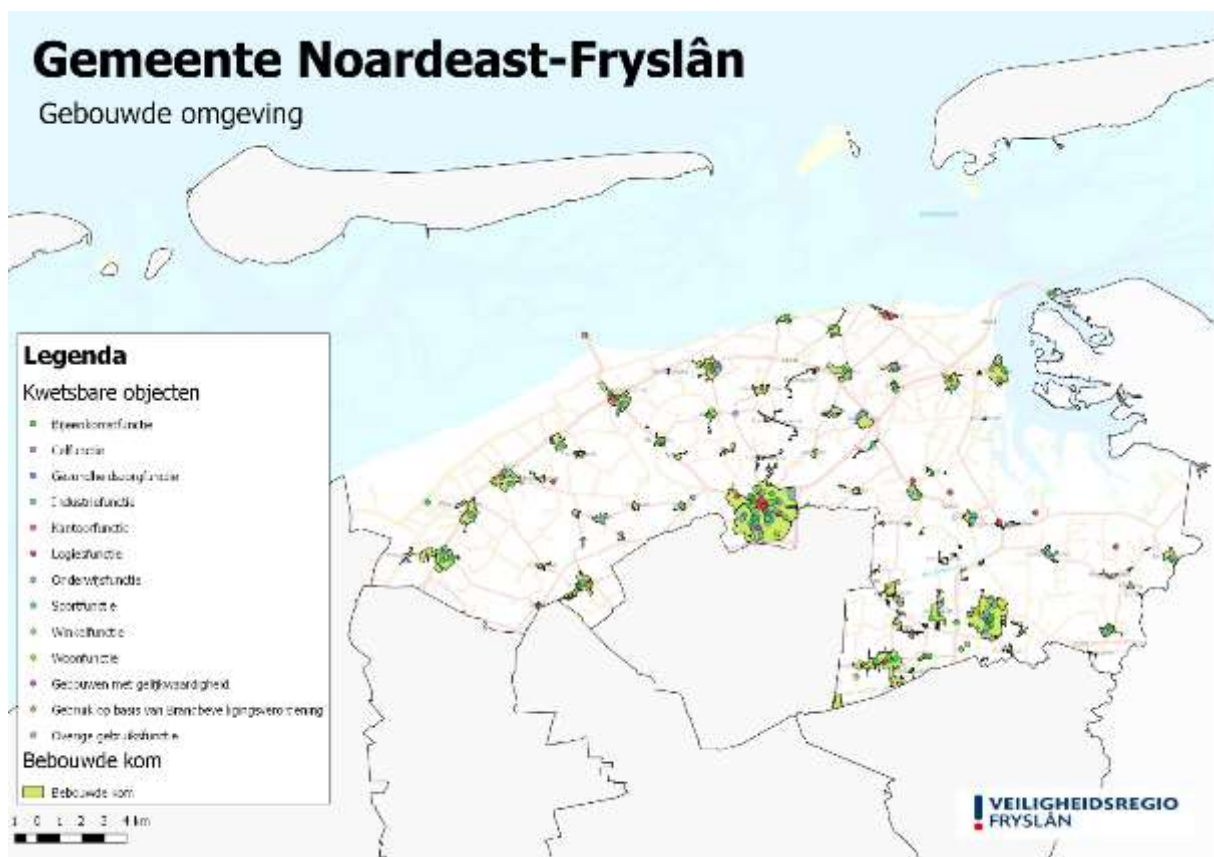
Kerngegevens	
Oppervlakte grondgebied	516,45 km ²
Oppervlakte water ⁹	138,62 km ²
Inwoners	45.228
Toelichting per thema	
Natuurlijke omgeving	Gelegen binnen overstromingsgebied. Polders gelegen onder NAP.
Gebouwde omgeving	Oude binnenstad aanwezig. Meerdere kwetsbare objecten aanwezig binnen gemeente, een gedeelte hiervan is bedoeld voor: <ul style="list-style-type: none"> - verminderd zelfredzame personen - grootschalige publieksfunctie - meer dan 500 personen
Technologische omgeving	Inrichtingen, vervoer en buisleidingen aanwezig met brandbare, explosieve of toxische veiligheidsrisico's.
Vitale infrastructuur en voorzieningen	Uitval van alle typen vitale infrastructuur is mogelijk binnen de gemeente.
Verkeer en vervoer	Defensie vliegbasis nabij gelegen, 1 keer per 2 jaar vliegshow. Zowel beroepsvaart als waterrecreatie op het kanaal en vaarten aanwezig. Rijks- en provinciale wegen aanwezig. Meerdere spoorlijnen aanwezig.
Gezondheid	Alle incident typen mogelijk op basis van historische gegevens en prognoses.
Sociaal maatschappelijk	Evenementen aanwezig binnen de gemeente. Aanslagen en gijzeling mogelijk op basis van landelijk ingegeven dreigingsniveau.

⁹ Maakt deel uit van totale oppervlakte gemeente
Bron afbeelding: Facebook Noardeast-Fryslân

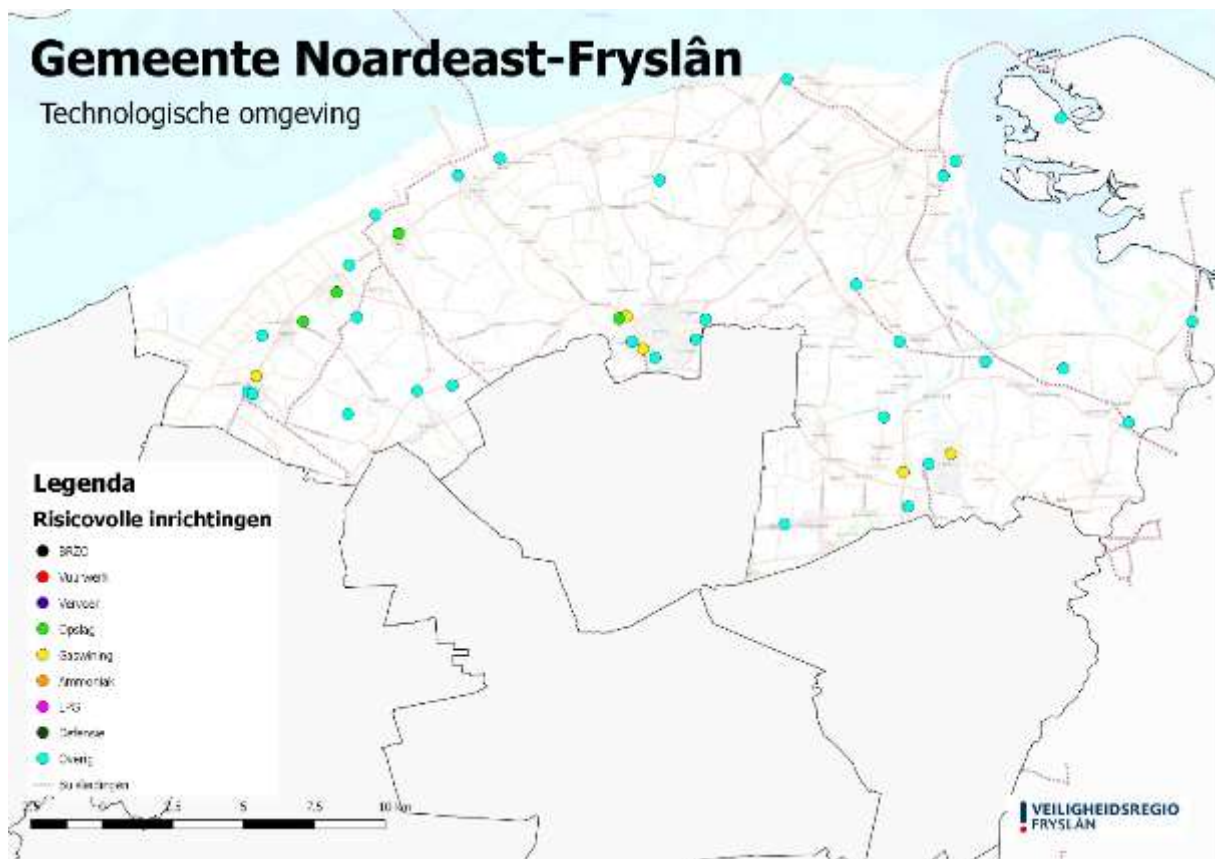
Natuurlijke omgeving

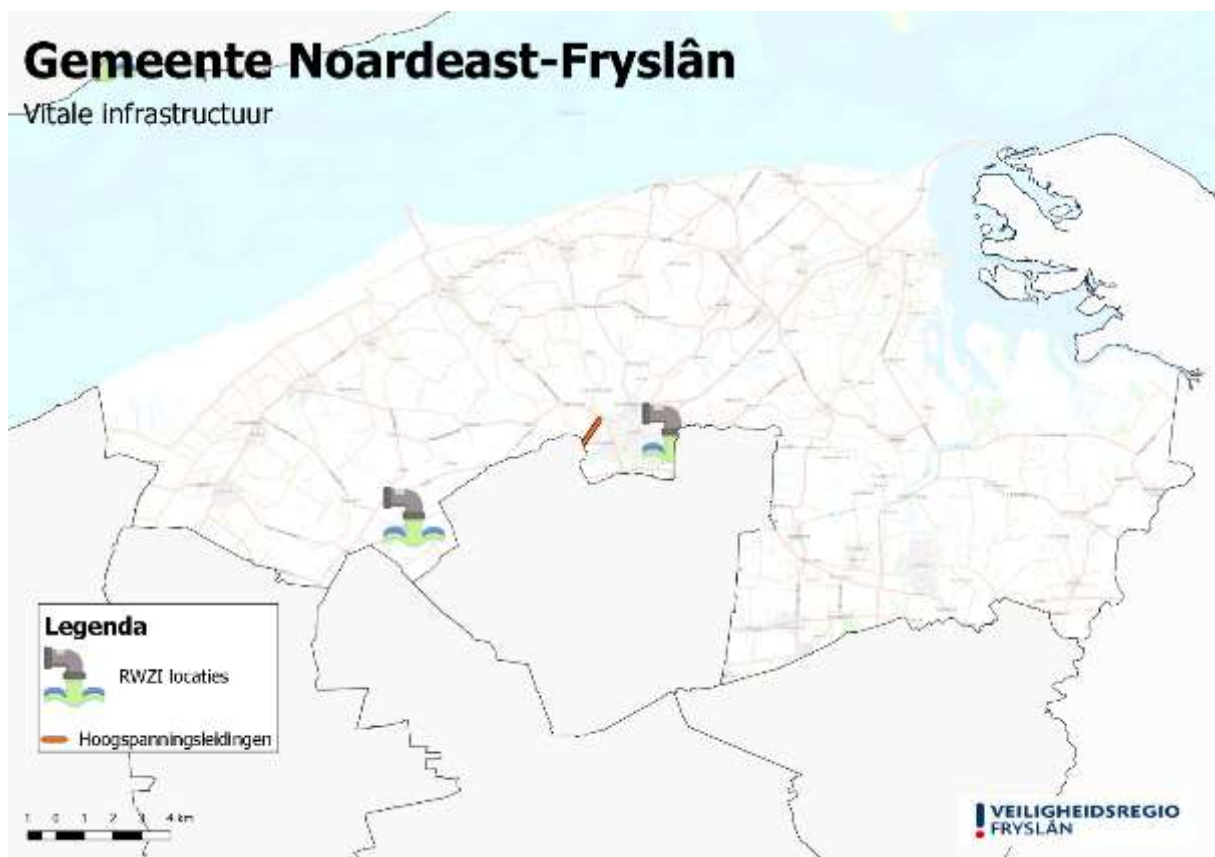
Gebouwde omgeving

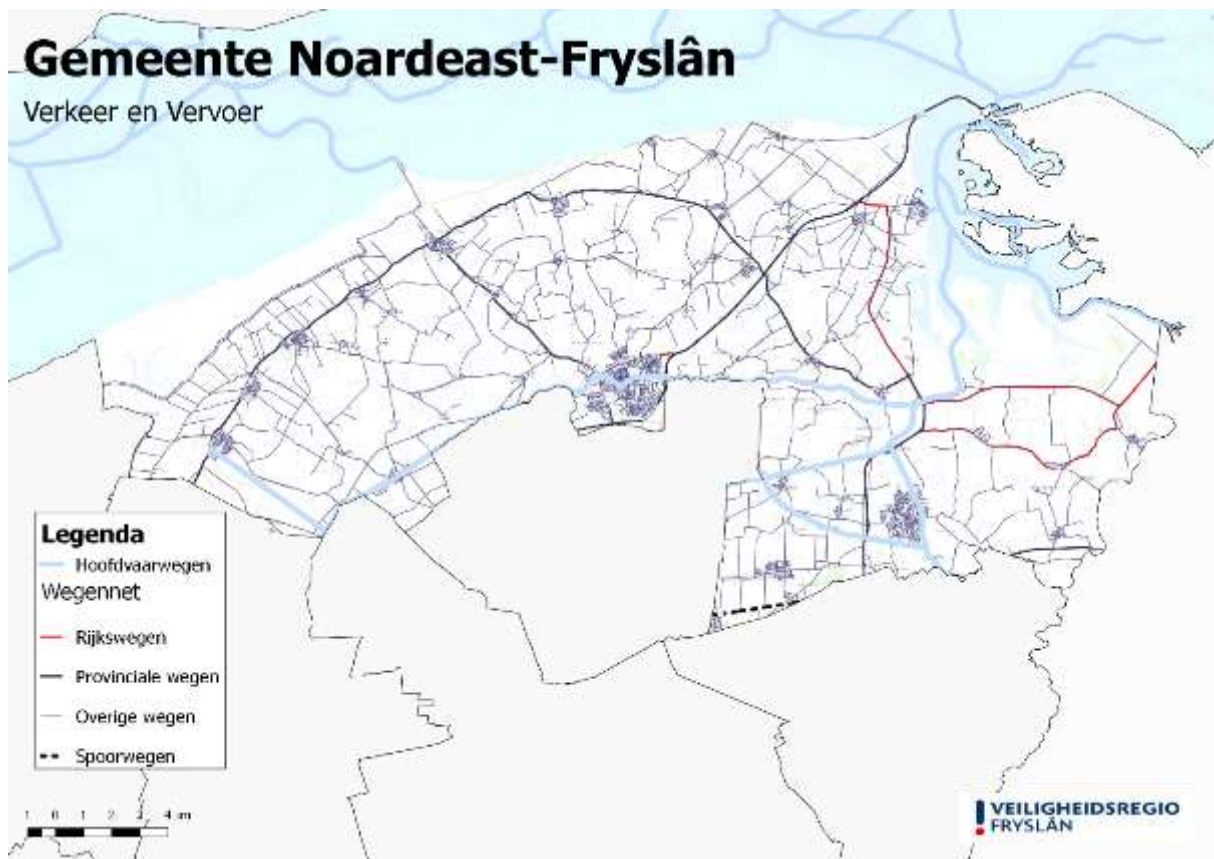
Technologische omgeving

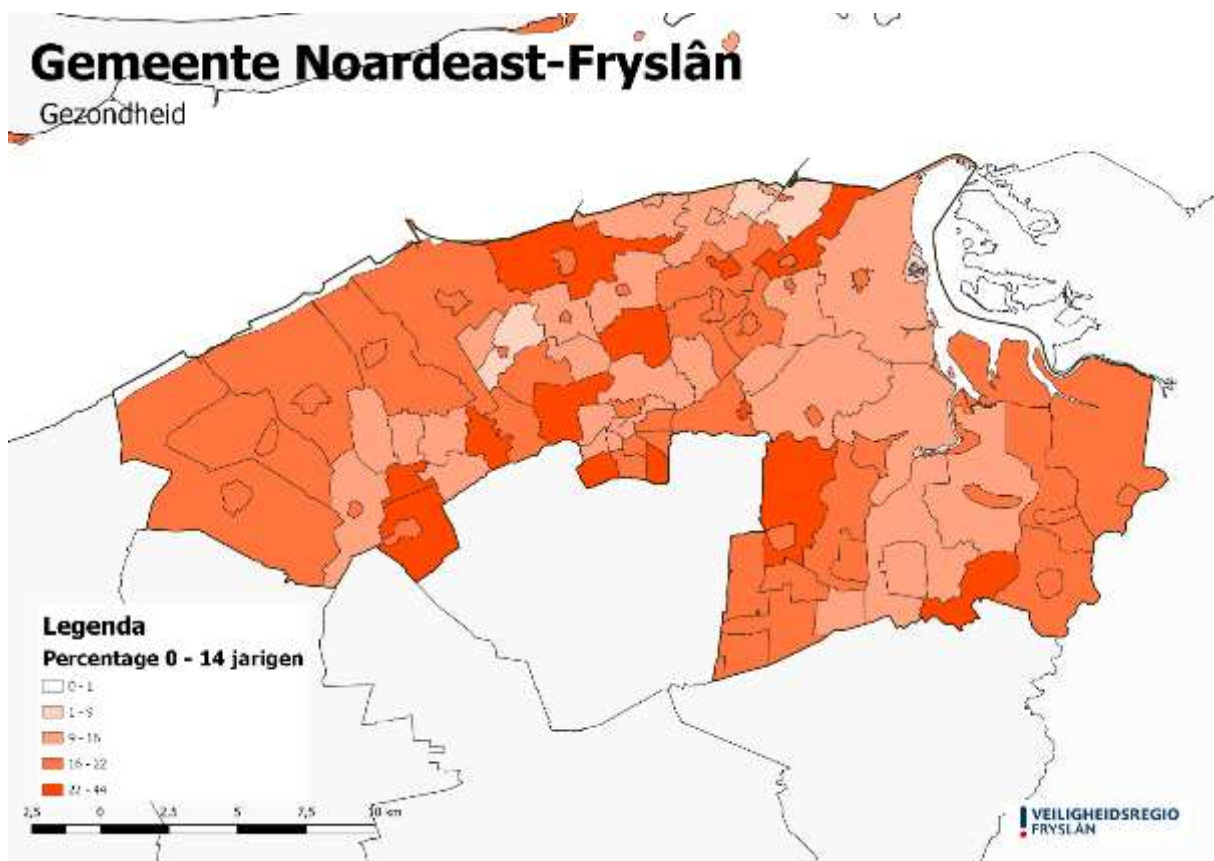
Vitale infrastructuur en voorzieningen

Verkeer en vervoer

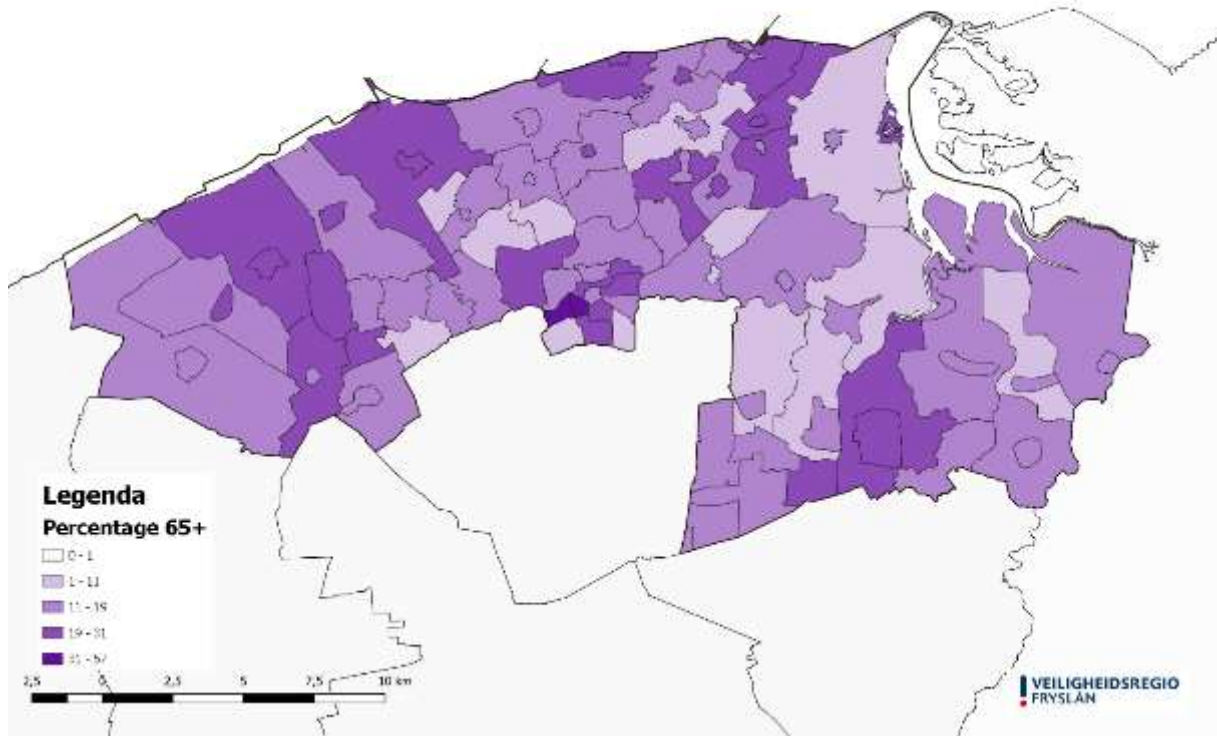

Gezondheid

Gemeente Noardeast-Fryslân

Gezondheid

Sociaal maatschappelijk

Gemeente Noardeast-Fryslân

Sociaal maatschappelijke omgeving

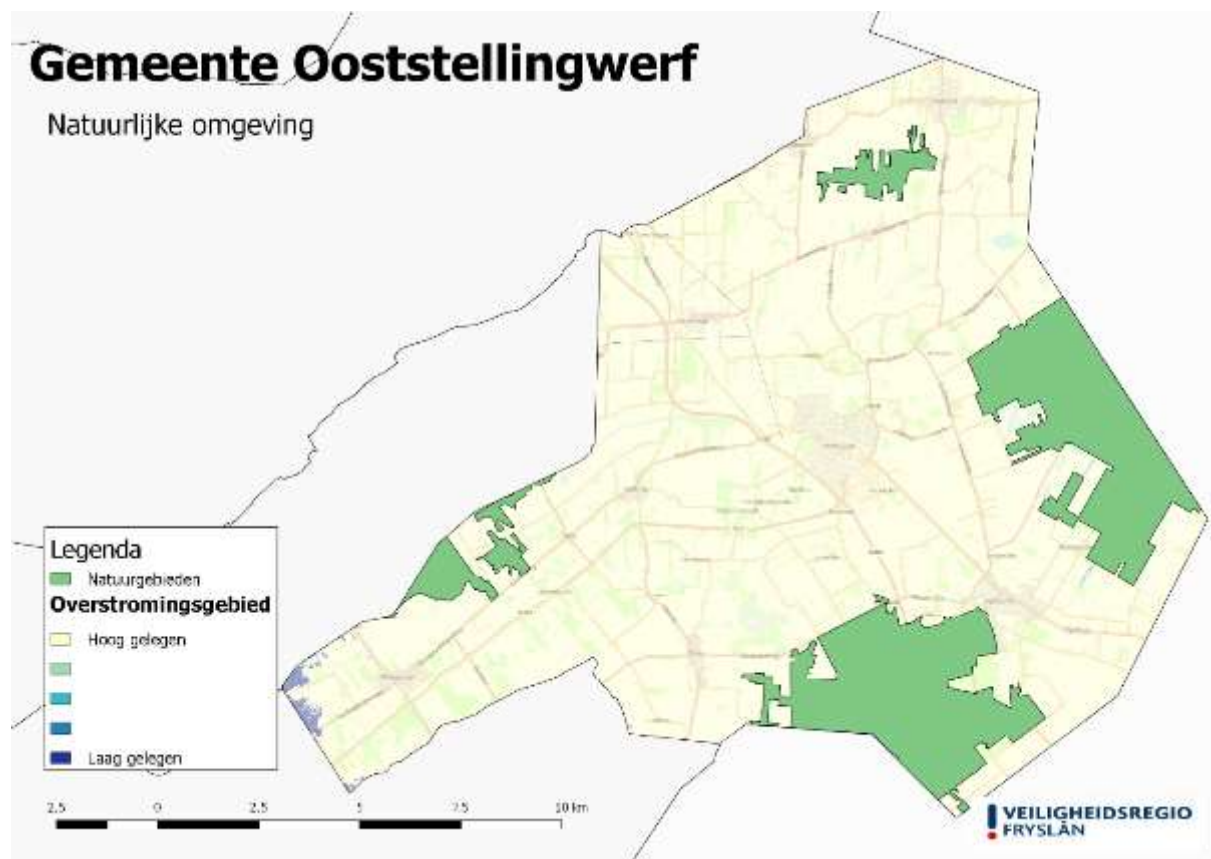
Ooststellingwerf

In onderstaand overzicht is op basis van de professionele risicokaart, het CBS en overige relevante bronnen een inventarisatie van de relevante risico's samengesteld voor het grondgebied van de gemeente. Hierin komen de specifieke kenmerken van de gemeente zelf en de specifieke kenmerken van de relevante risicobronnen per thema naar voren. Om weer te geven welke incidenttypen mogelijk zijn voor de gemeente hebben wij een Exceldocument als bijlage toegevoegd. Deze inventarisatie van de risico's wordt gebruikt om al dan niet uit te werken in scenario's voor het risicobeeld voor Fryslân.

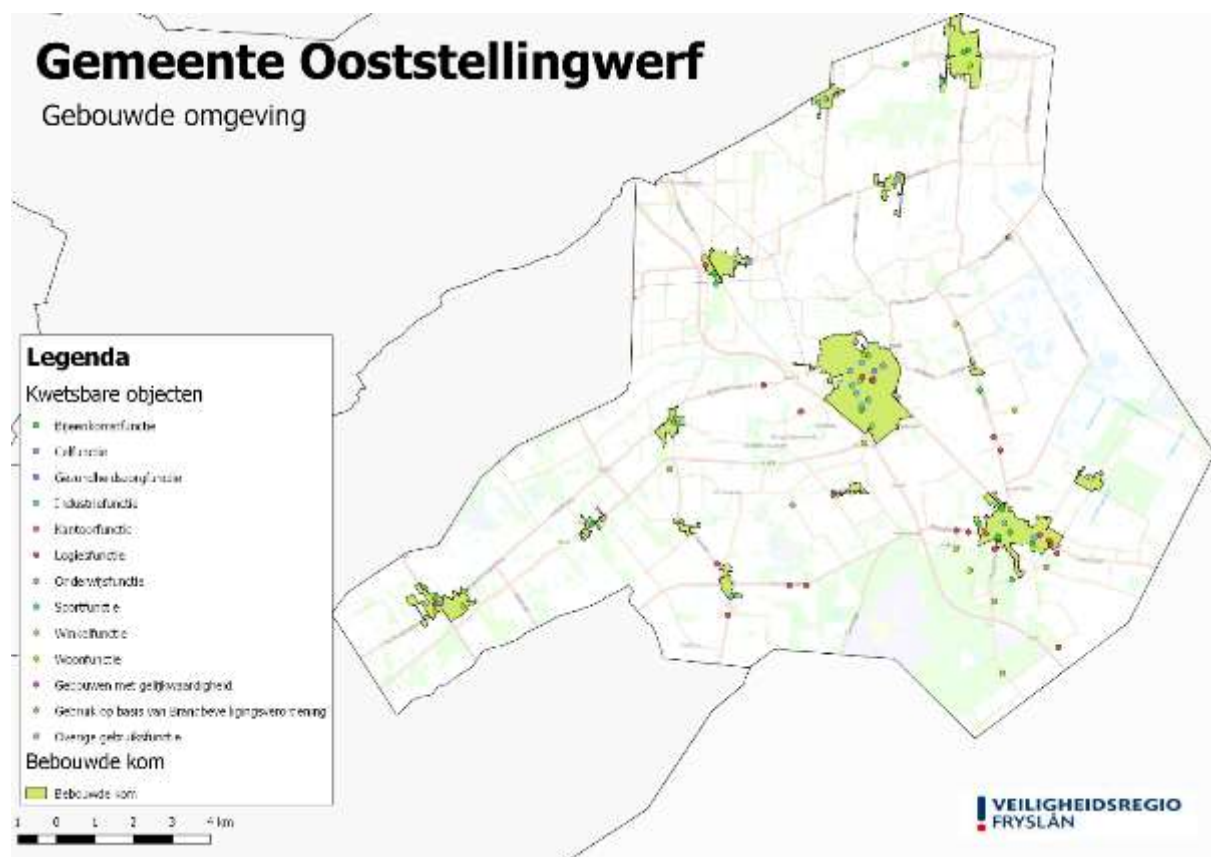
Kerngegevens	
Oppervlakte grondgebied	226,11 km ²
Oppervlakte water ¹⁰	2.69 km ²
Inwoners	25.469
Toelichting per thema	
Natuurlijke omgeving	Natuurgebieden aanwezig binnen de gemeente.
Gebouwde omgeving	Meerdere kwetsbare objecten aanwezig binnen gemeente, een gedeelte hiervan is bedoeld voor: <ul style="list-style-type: none"> - verminderd zelfredzame personen - grootschalige publieksfunctie - meer dan 500 personen
Technologische omgeving	Inrichtingen, vervoer en buisleidingen aanwezig met brandbare, explosieve of toxische veiligheidsrisico's.
Vitale infrastructuur en voorzieningen	Uitval van alle typen vitale infrastructuur is mogelijk binnen de gemeente.
Verkeer en vervoer	Aantal provinciale wegen aanwezig binnen gemeente.
Gezondheid	Alle incident typen mogelijk op basis van historische gegevens en prognoses.
Sociaal maatschappelijk	Evenementen aanwezig binnen de gemeente. Aanslagen en gijzeling mogelijk op basis van landelijk ingegeven dreigingsniveau.

¹⁰ Maakt deel uit van totale oppervlakte gemeente
Bron afbeelding: Gemeente Ooststellingwerf

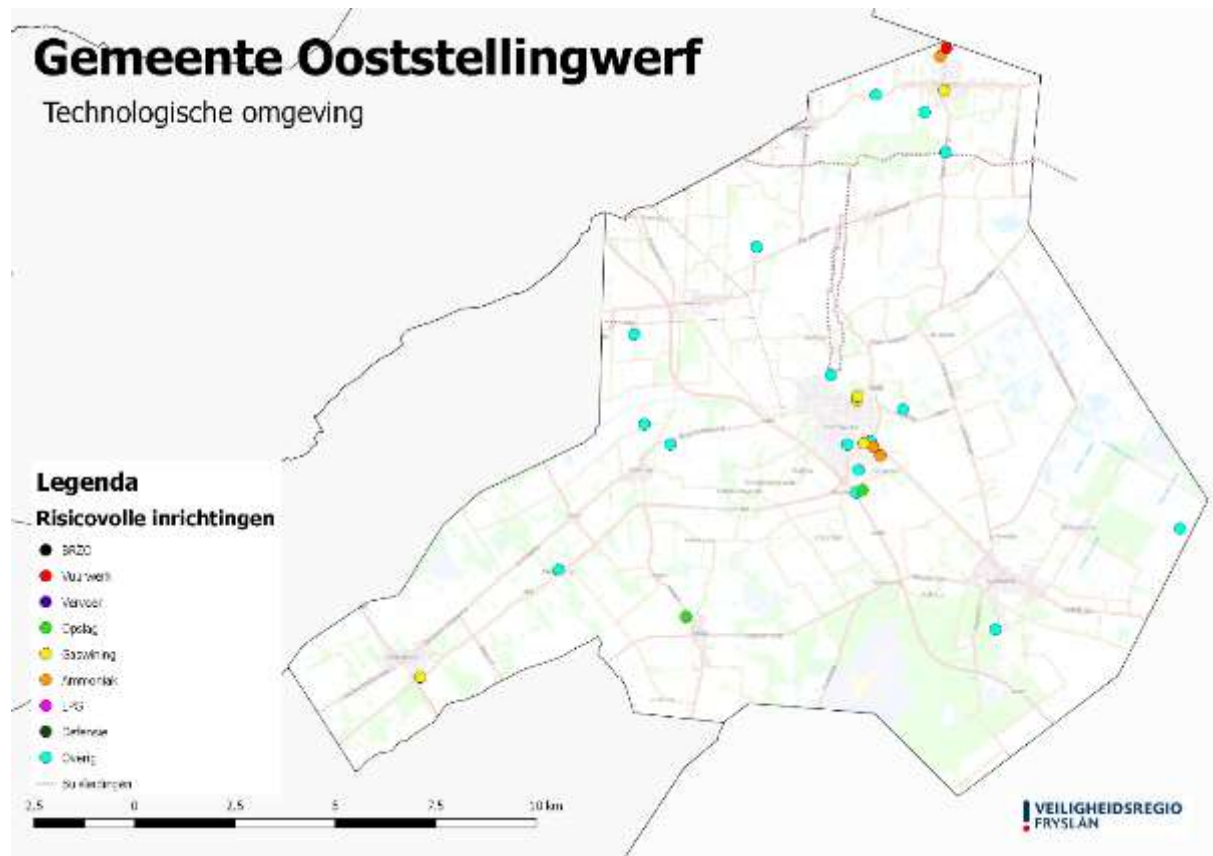
Natuurlijke omgeving

Gebouwde omgeving

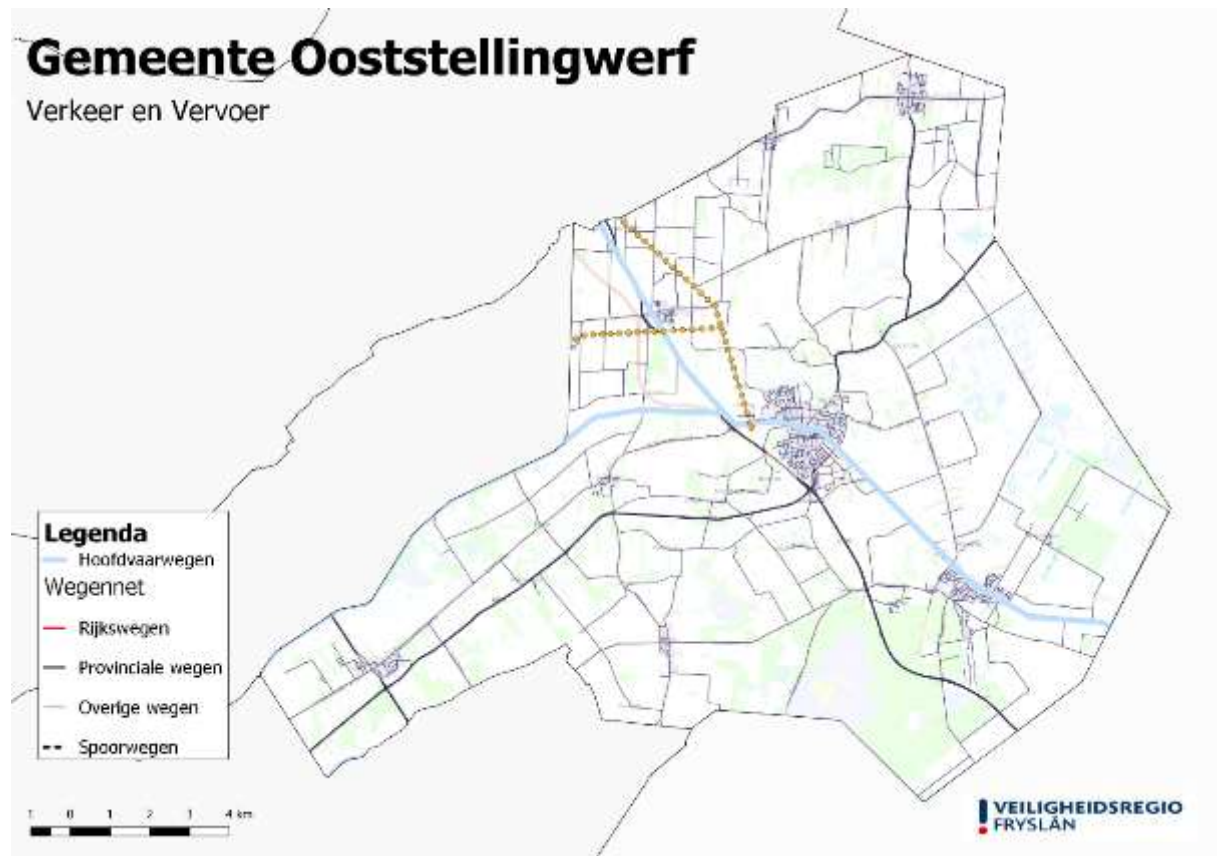
Technologische omgeving

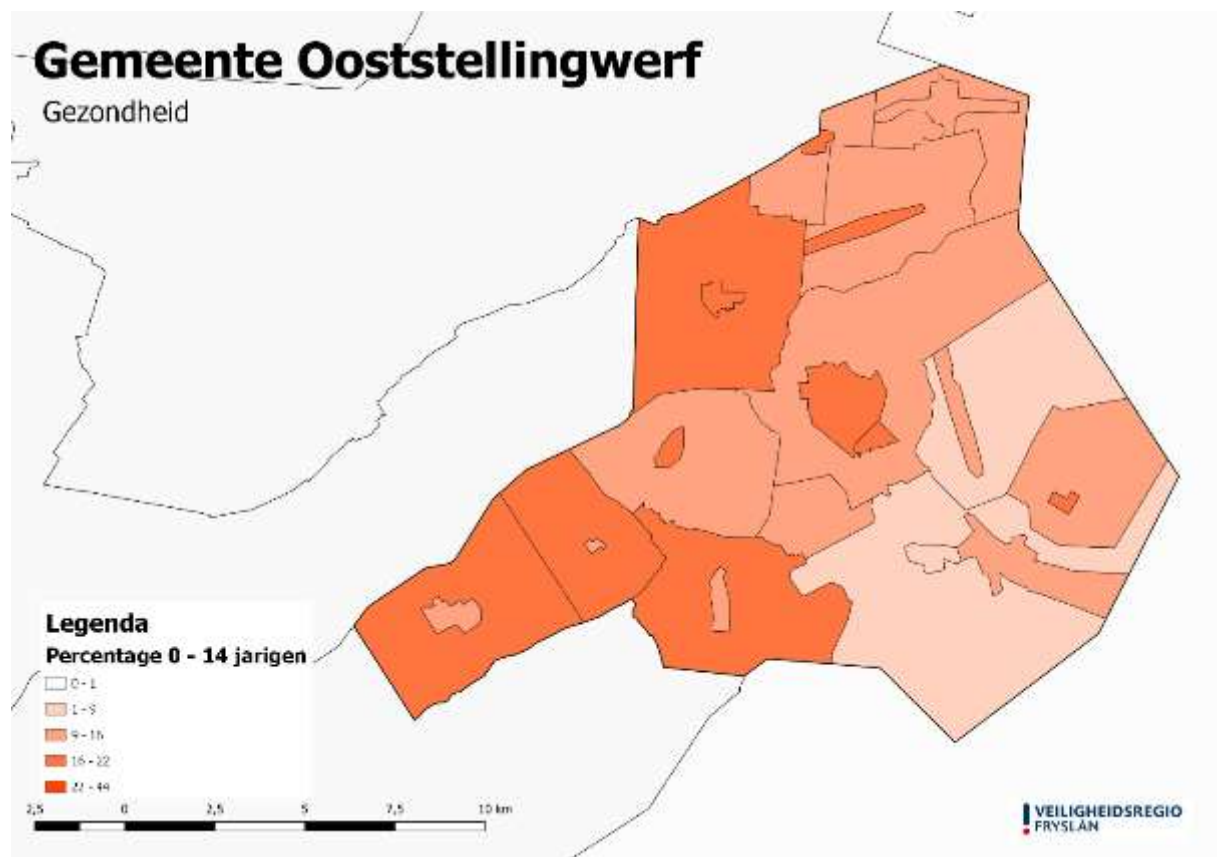
Vitale infrastructuur en voorzieningen

Verkeer en vervoer

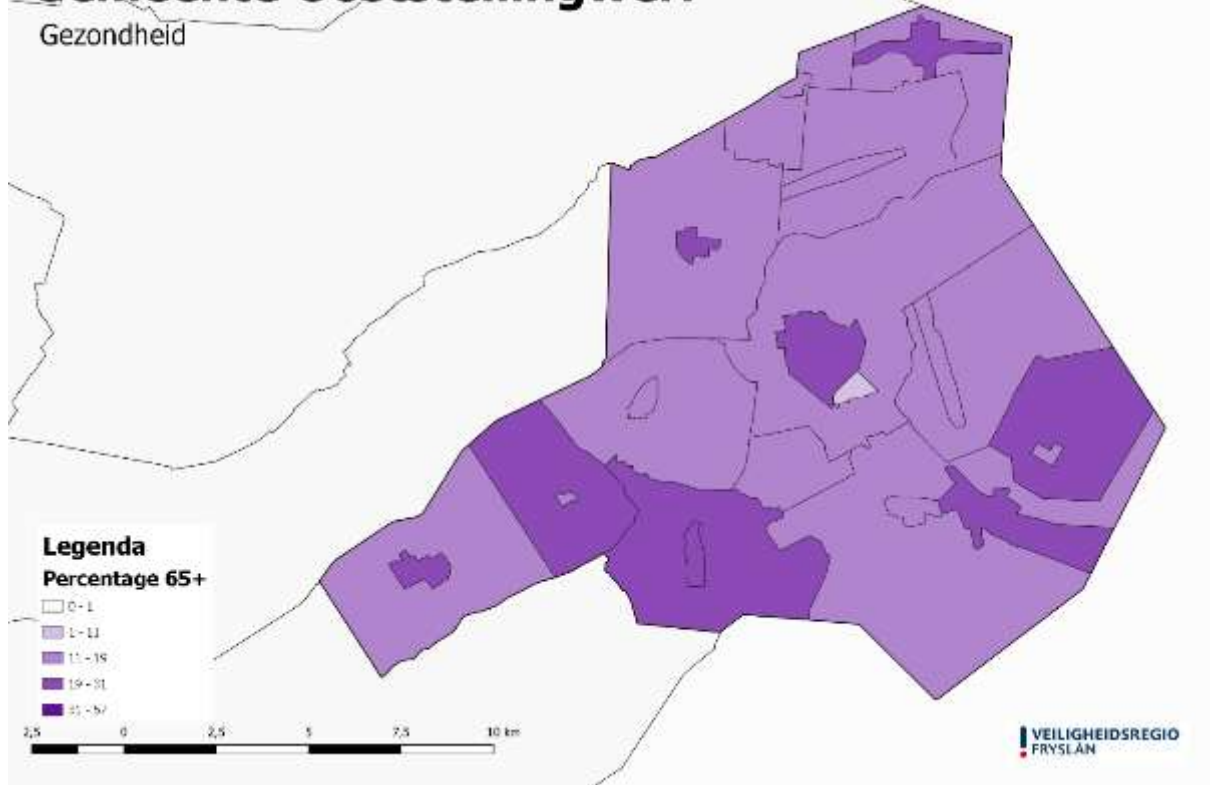

Gezondheid

Gemeente Ooststellingwerf

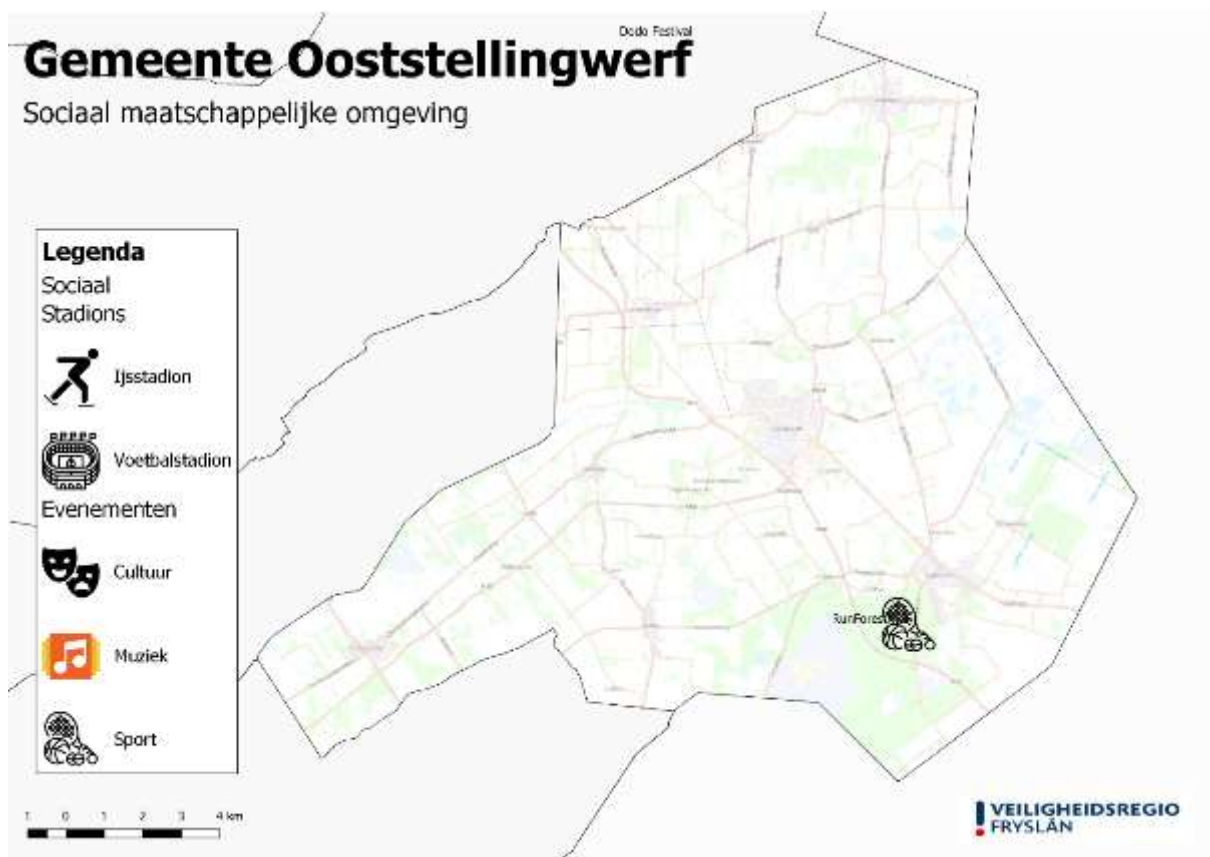
Gezondheid

Sociaal maatschappelijk

Gemeente Ooststellingwerf

Sociaal maatschappelijke omgeving

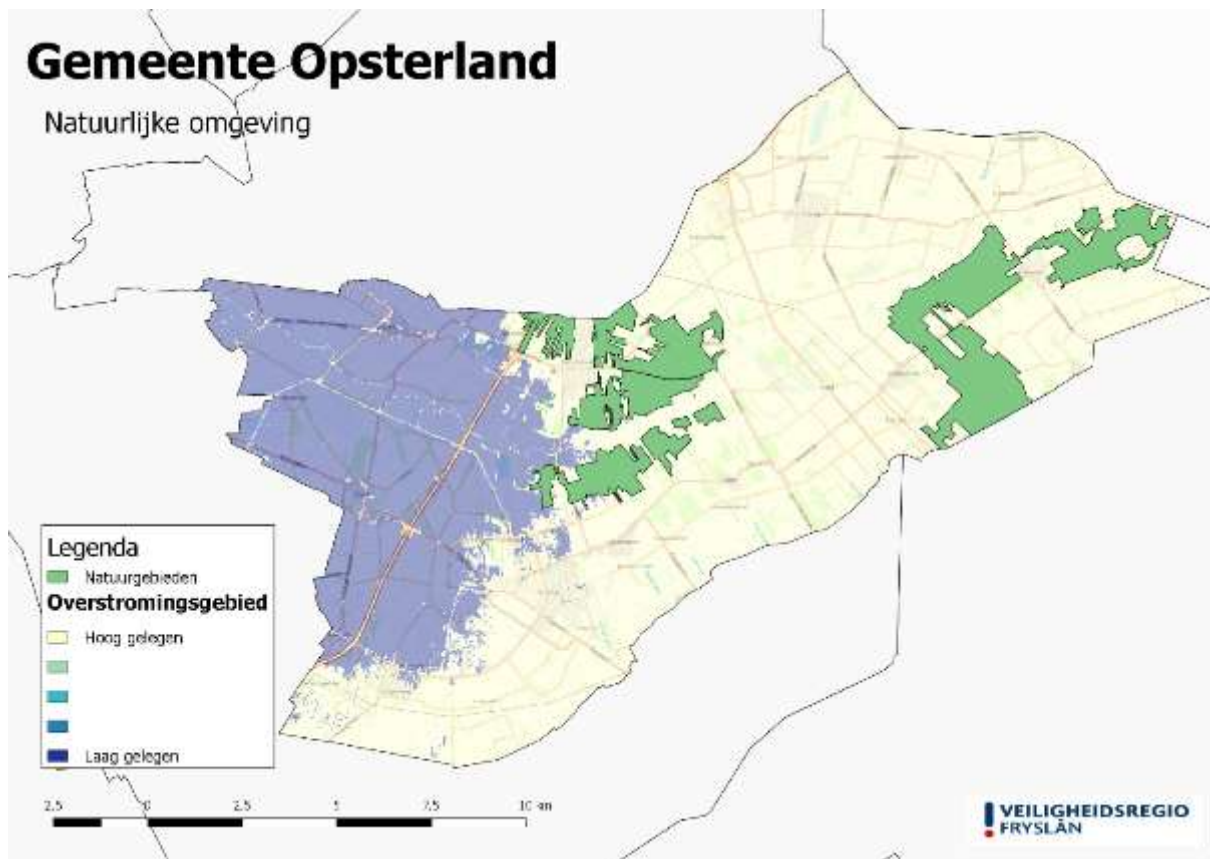
Opsterland

In onderstaand overzicht is op basis van de professionele risicokaart, het CBS en overige relevante bronnen een inventarisatie van de relevante risico's samengesteld voor het grondgebied van de gemeente. Hierin komen de specifieke kenmerken van de gemeente zelf en de specifieke kenmerken van de relevante risicobronnen per thema naar voren. Om weer te geven welke incidenttypen mogelijk zijn voor de gemeente hebben wij een Exceldocument als bijlage toegevoegd. Deze inventarisatie van de risico's wordt gebruikt om al dan niet uit te werken in scenario's voor het risicobeeld voor Fryslân.

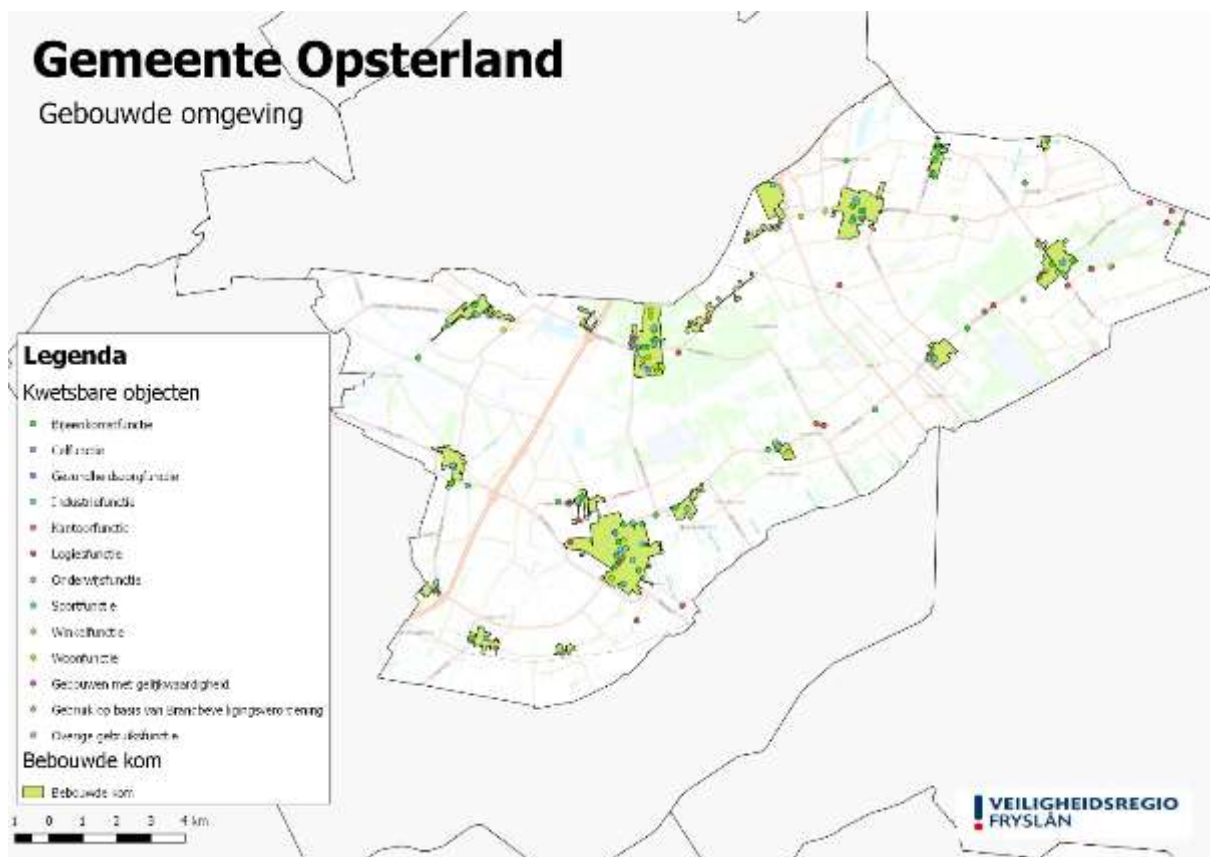
Kerngegevens	
Oppervlakte grondgebied	227,64 km ²
Oppervlakte water ¹¹	3,24 km ²
Inwoners	29.733
Toelichting per thema	
Natuurlijke omgeving	Natuurgebieden aanwezig binnen de gemeente. Polders gelegen onder NAP.
Gebouwde omgeving	Meerdere kwetsbare objecten aanwezig binnen gemeente, een gedeelte hiervan is bedoeld voor: <ul style="list-style-type: none"> - verminderd zelfredzame personen - grootschalige publieksfunctie - meer dan 500 personen
Technologische omgeving	Inrichtingen, vervoer en buisleidingen aanwezig met brandbare, explosieve of toxische veiligheidsrisico's.
Vitale infrastructuur en voorzieningen	Uitval van alle typen vitale infrastructuur is mogelijk binnen de gemeente.
Verkeer en vervoer	Rijks- en provinciale wegen aanwezig binnen gemeente.
Gezondheid	Alle incident typen mogelijk op basis van historische gegevens en prognoses.
Sociaal maatschappelijk	Evenementen aanwezig binnen de gemeente. Aanslagen en gijzeling mogelijk op basis van landelijk ingegeven dreigingsniveau.

¹¹ Maakt deel uit van totale oppervlakte gemeente
Bron afbeelding: LinkedIn Opsterland

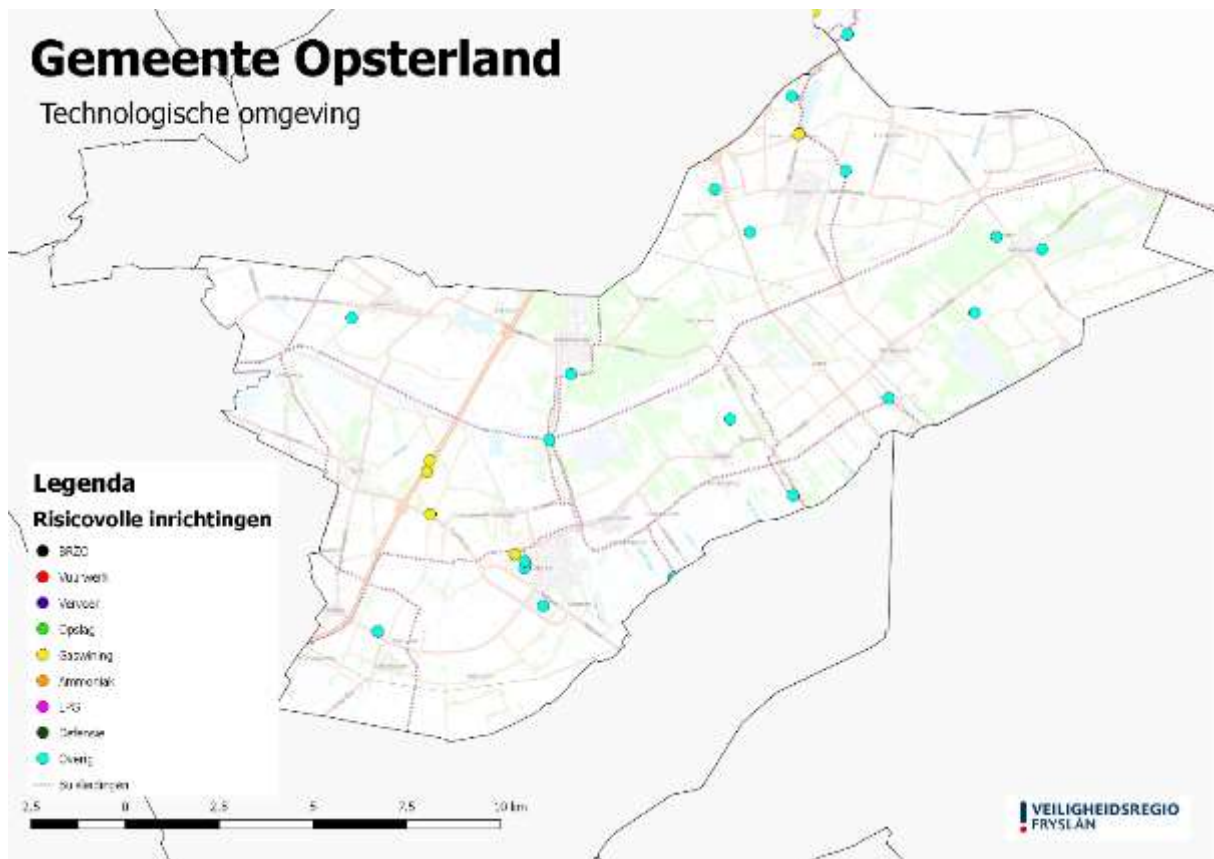
Natuurlijke omgeving

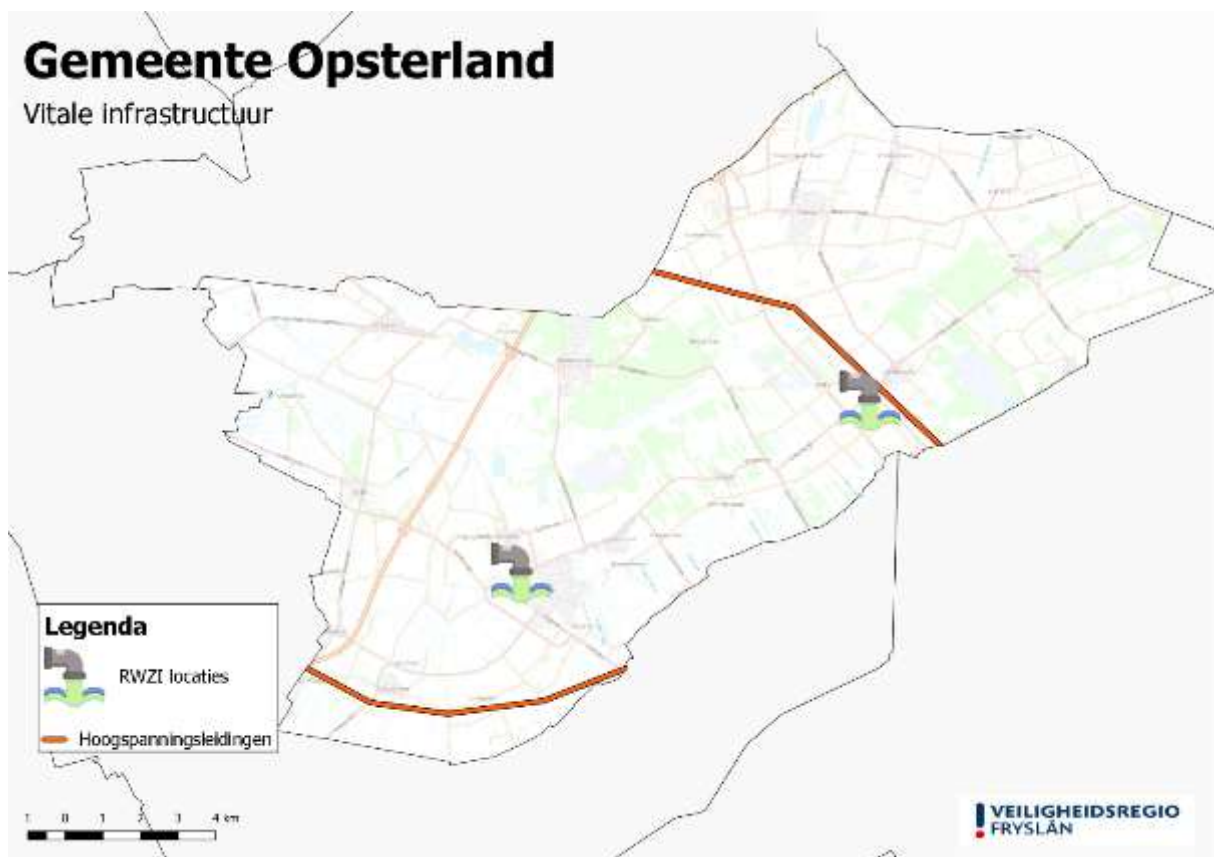
Gebouwde omgeving

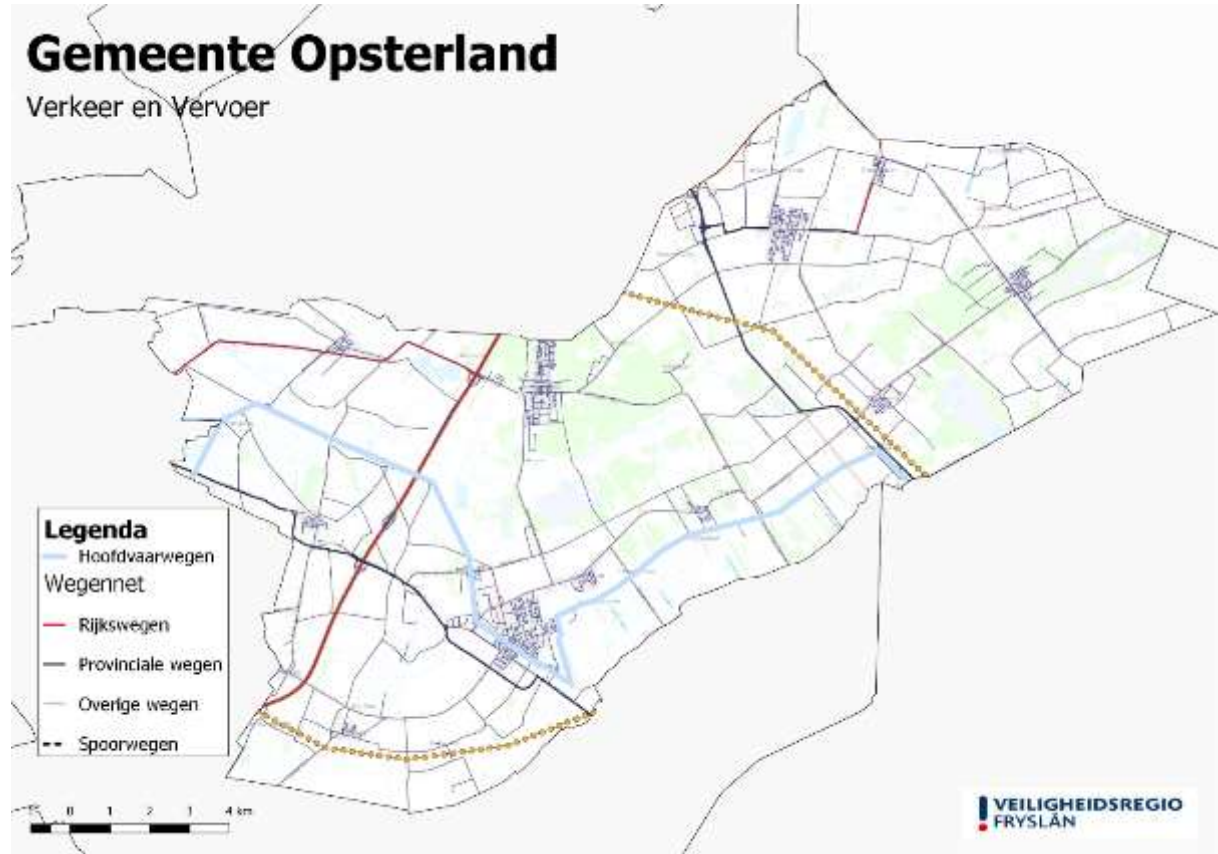
Technologische omgeving

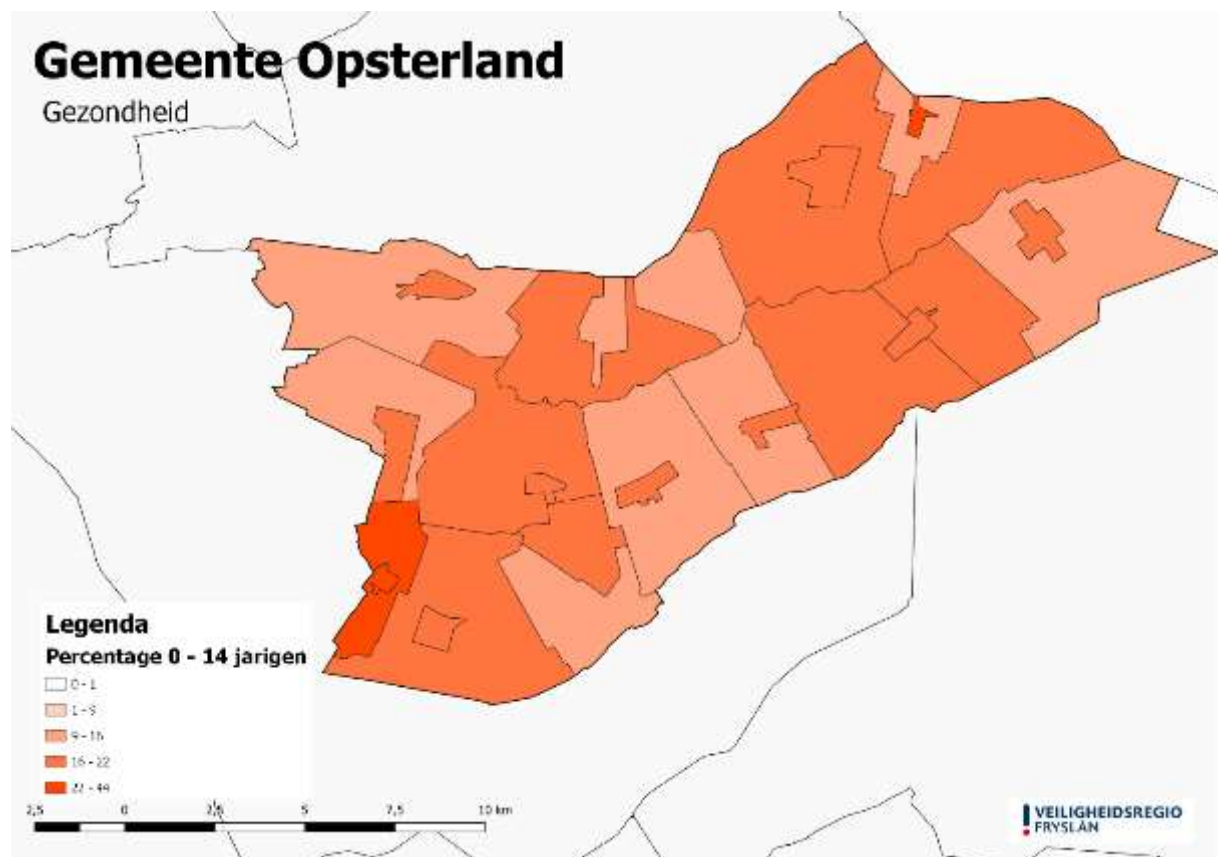
Vitale infrastructuur en voorzieningen

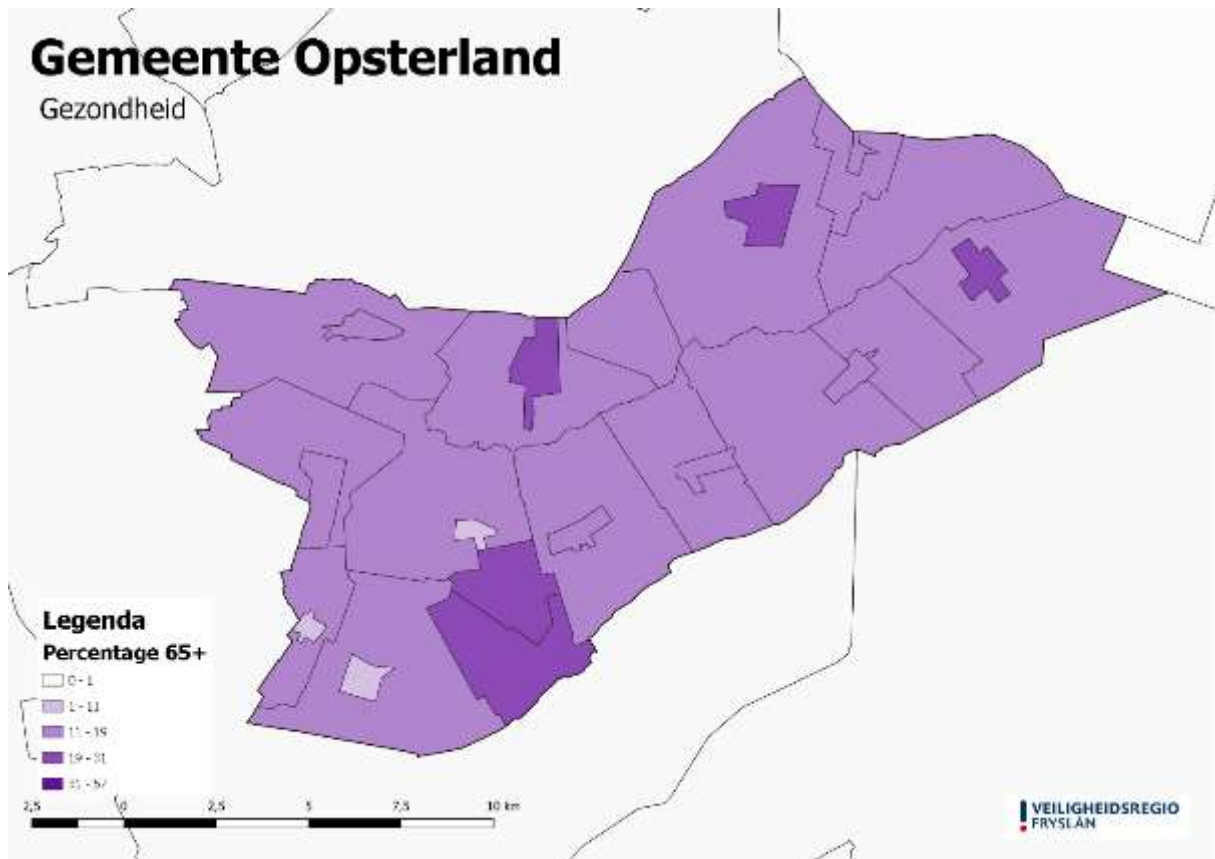

Verkeer en vervoer

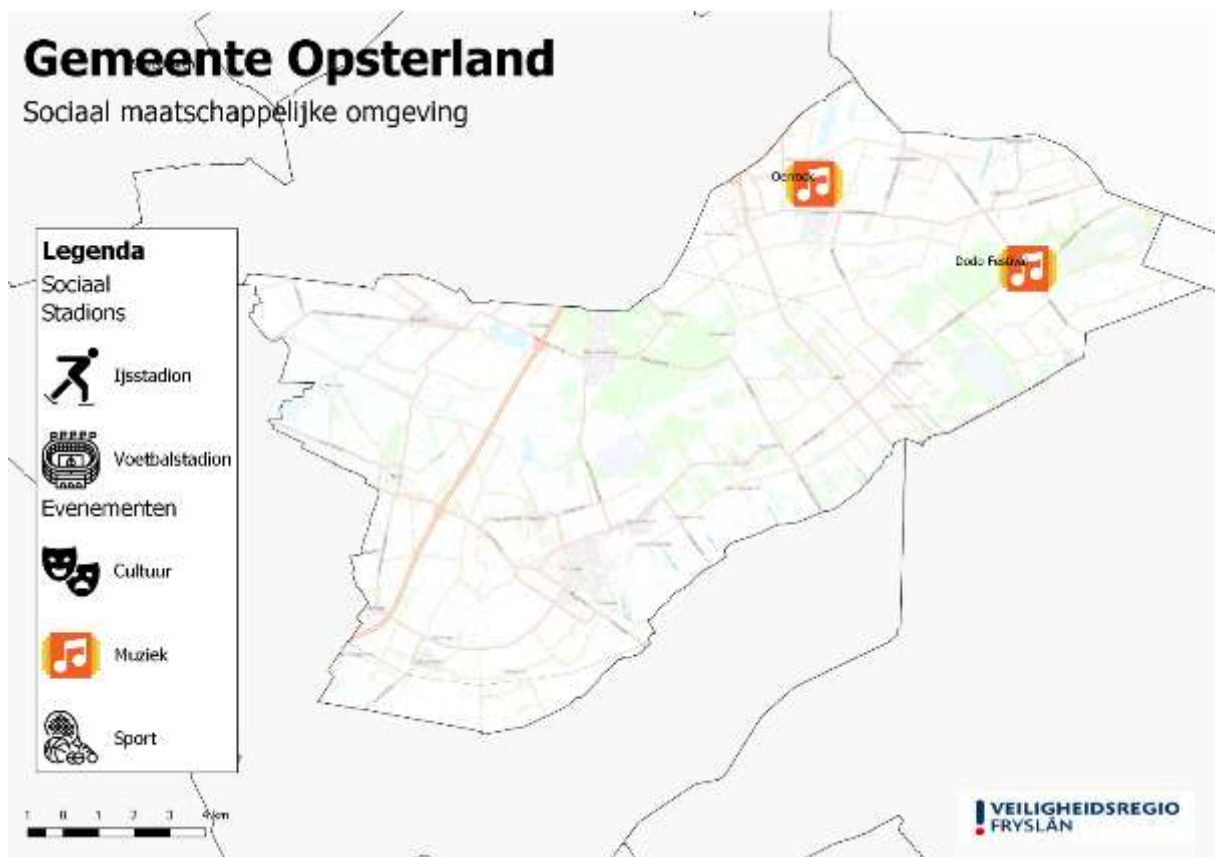

Gezondheid

Sociaal maatschappelijk

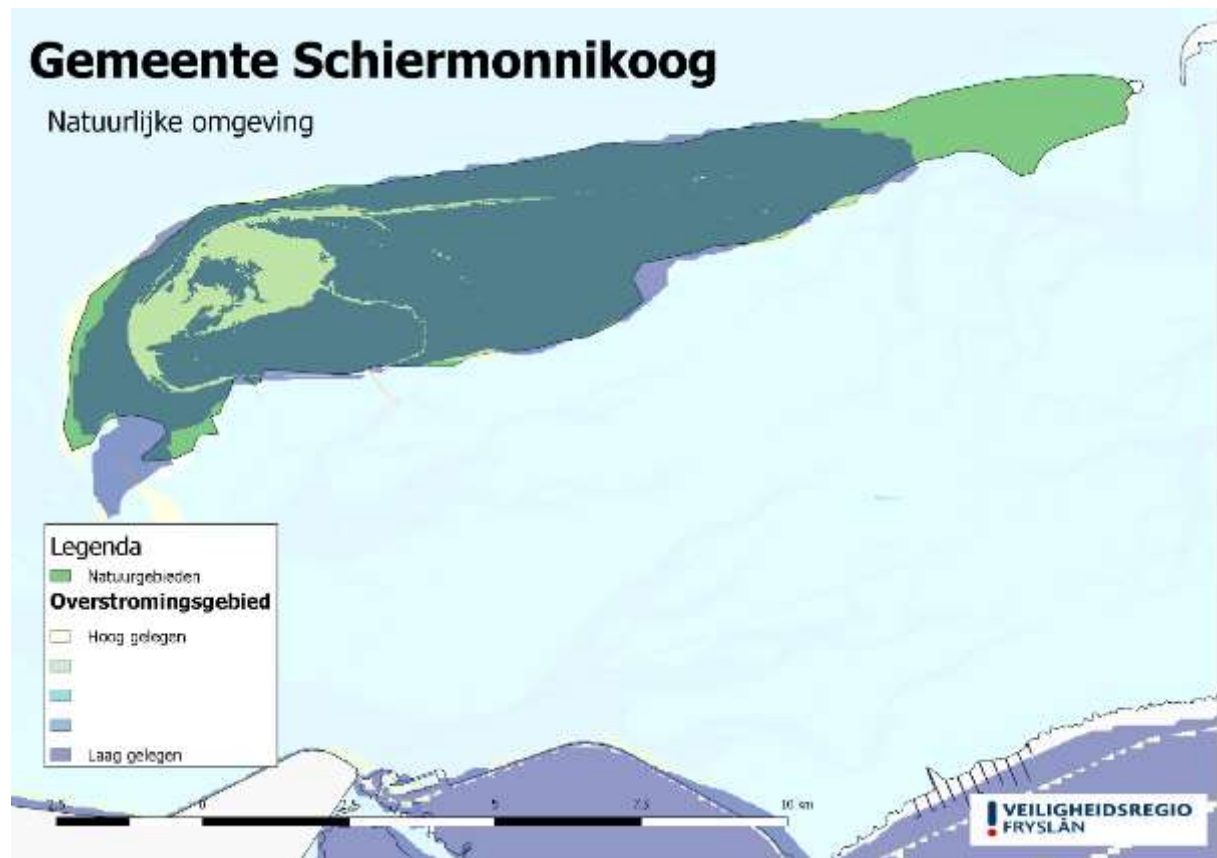
Schiermonnikoog

In onderstaand overzicht is op basis van de professionele risicokaart, het CBS en overige relevante bronnen een inventarisatie van de relevante risico's samengesteld voor het grondgebied van de gemeente. Hierin komen de specifieke kenmerken van de gemeente zelf en de specifieke kenmerken van de relevante risicobronnen per thema naar voren. Om weer te geven welke incidenttypen mogelijk zijn voor de gemeente hebben wij een Exceldocument als bijlage toegevoegd. Deze inventarisatie van de risico's wordt gebruikt om al dan niet uit te werken in scenario's voor het risicobeeld voor Fryslân.

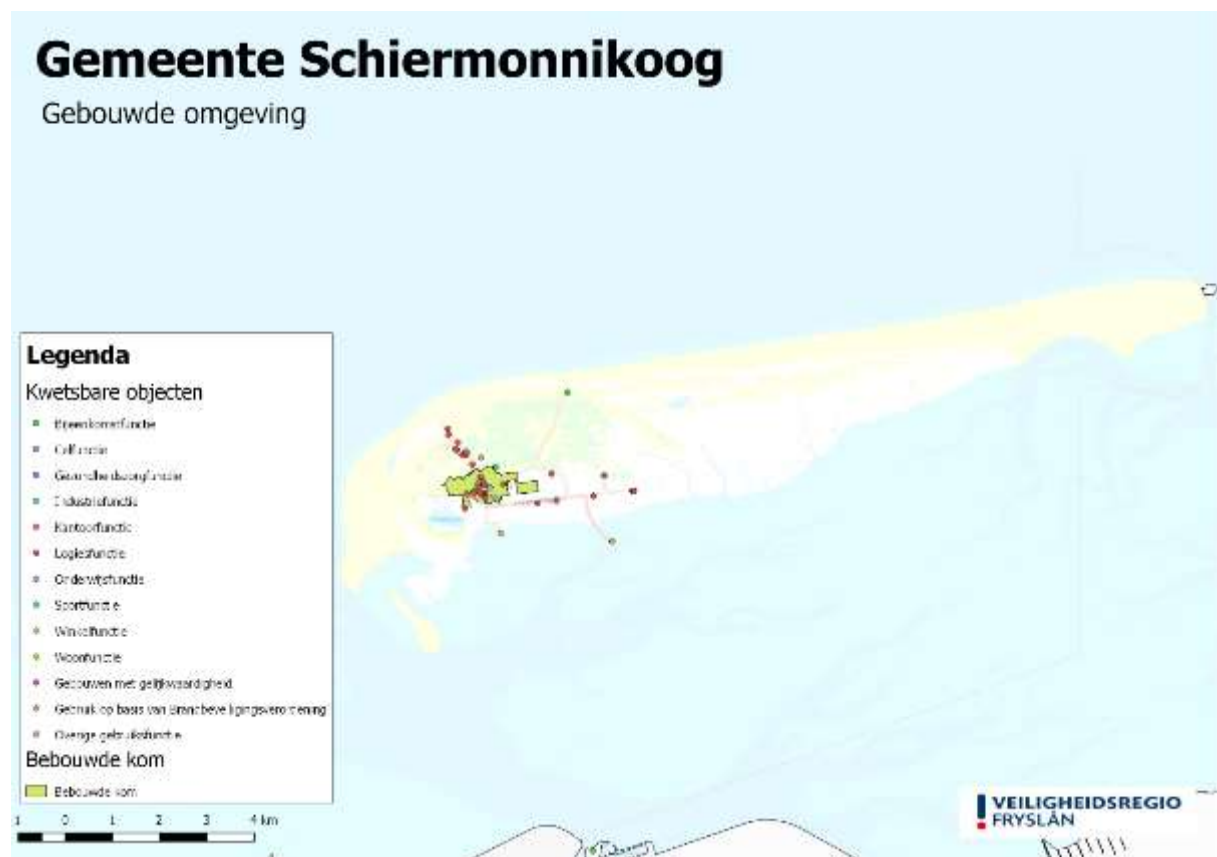
Kerngegevens	
Oppervlakte grondgebied	199,07 km ²
Oppervlakte water ¹²	158,57 km ²
Inwoners	947
Toelichting per thema	
Natuurlijke omgeving	Gelegen binnen overstromingsgebied. Natuurgebieden aanwezig binnen de gemeente.
Gebouwde omgeving	Meerdere kwetsbare objecten aanwezig binnen gemeente, een gedeelte hiervan is bedoeld voor: <ul style="list-style-type: none"> - verminderd zelfredzame personen - grootschalige publieksfunctie - meer dan 500 personen
Technologische omgeving	Inrichtingen en vervoer aanwezig met brandbare, explosieve of toxische veiligheidsrisico's.
Vitale infrastructuur en voorzieningen	Uitval van alle typen vitale infrastructuur is mogelijk binnen de gemeente.
Verkeer en vervoer	Veel beroepsvaart en waterrecreatie aanwezig op de Waddenzee.
Gezondheid	Alle incident typen mogelijk op basis van historische gegevens en prognoses.
Sociaal maatschappelijk	Evenementen aanwezig binnen de gemeente. Aanslagen en gijzeling mogelijk op basis van landelijk ingegeven dreigingsniveau.

¹² Maakt deel uit van totale oppervlakte gemeente
Bron afbeelding: LinkedIn Schiermonnikoog

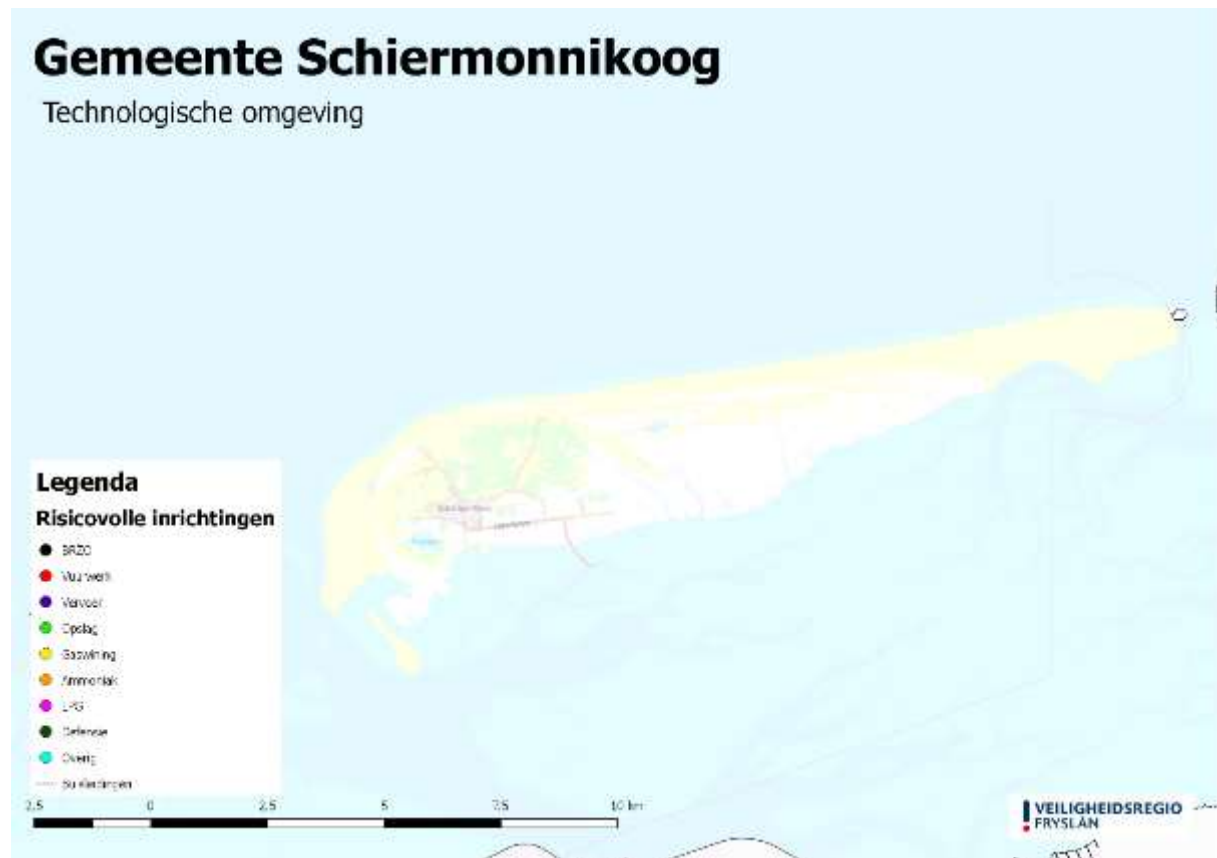
Natuurlijke omgeving

Gebouwde omgeving

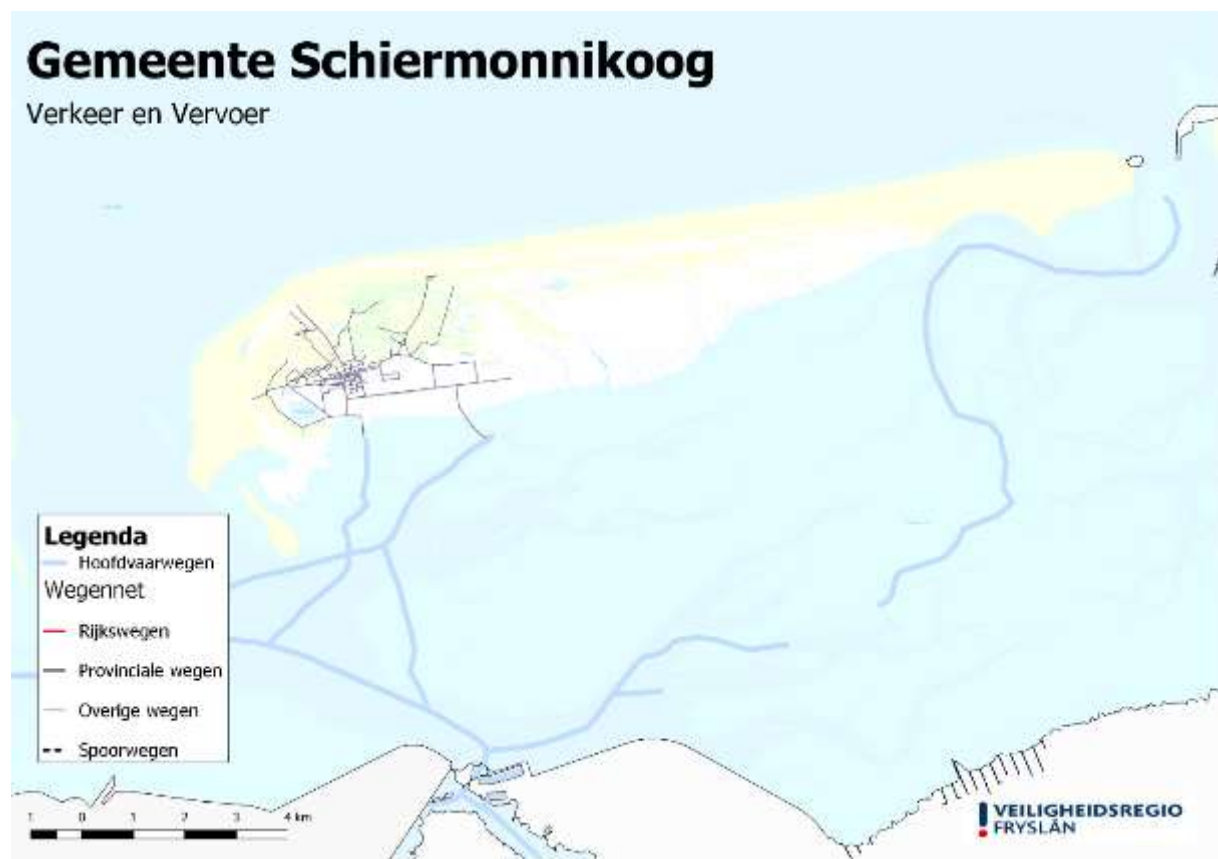
Technologische omgeving

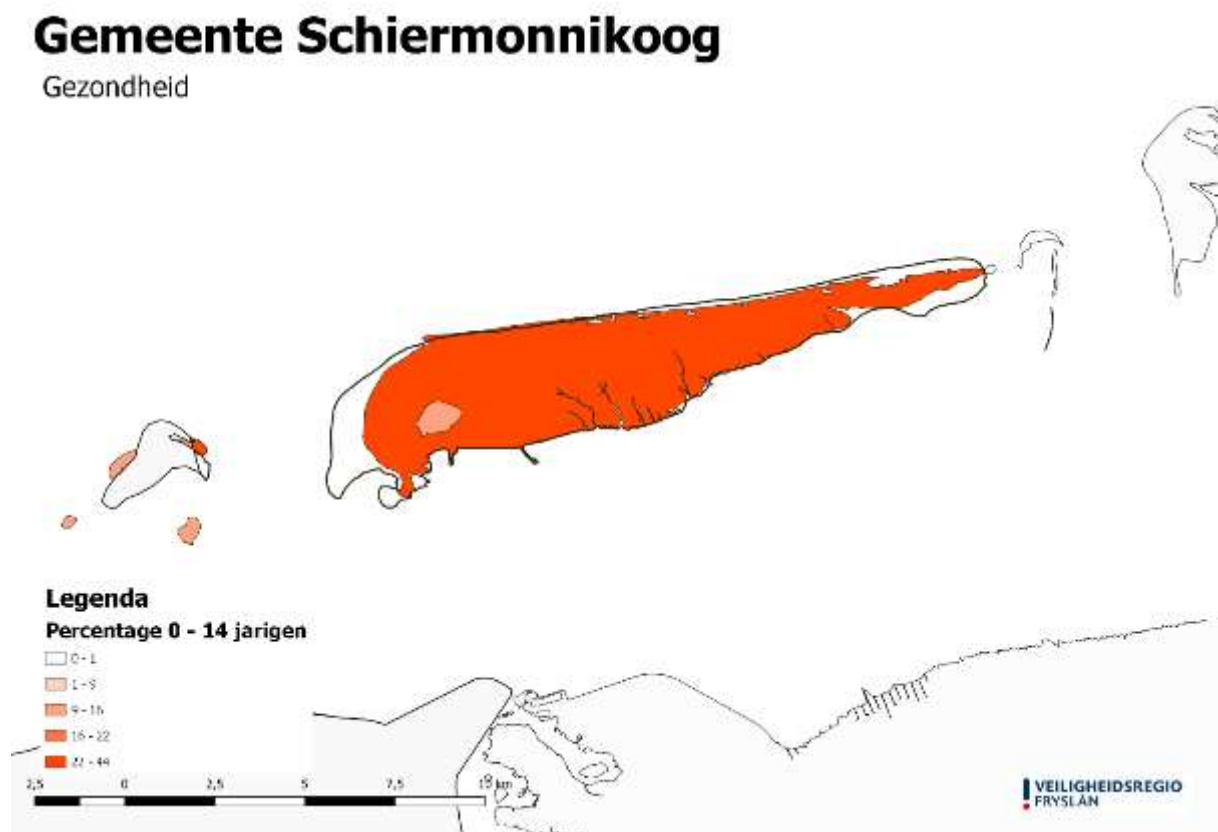
Vitale infrastructuur en voorzieningen

Verkeer en vervoer

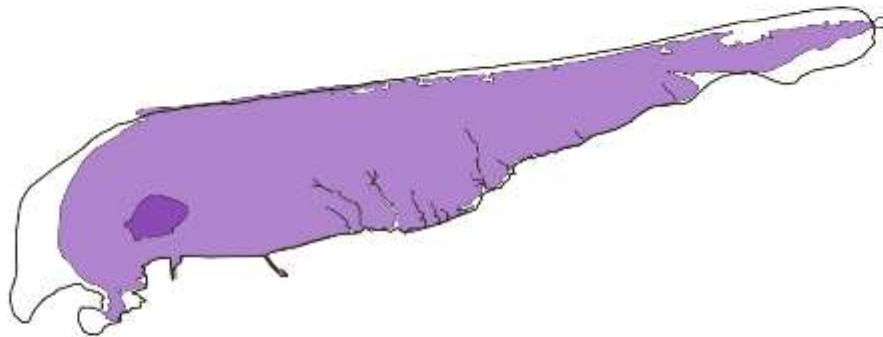

Gezondheid

Gemeente Schiermonnikoog

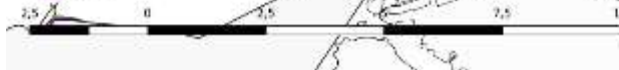
Gezondheid

Legenda

Percentage 65+

- 0 - 1
- 1 - 11
- 11 - 19
- 19 - 31
- 31 - 57

VEILIGHEIDSRÉGIO
FRYSLÂN

Sociaal maatschappelijk

Gemeente Schiermonnikoog

Sociaal maatschappelijke omgeving

Legenda

Sociaal
Stadions

Ijsstadion

Voetbalstadion

Evenementen

Cultuur

Muziek

Sport

VEILIGHEIDSRÉGIO
FRYSLÂN

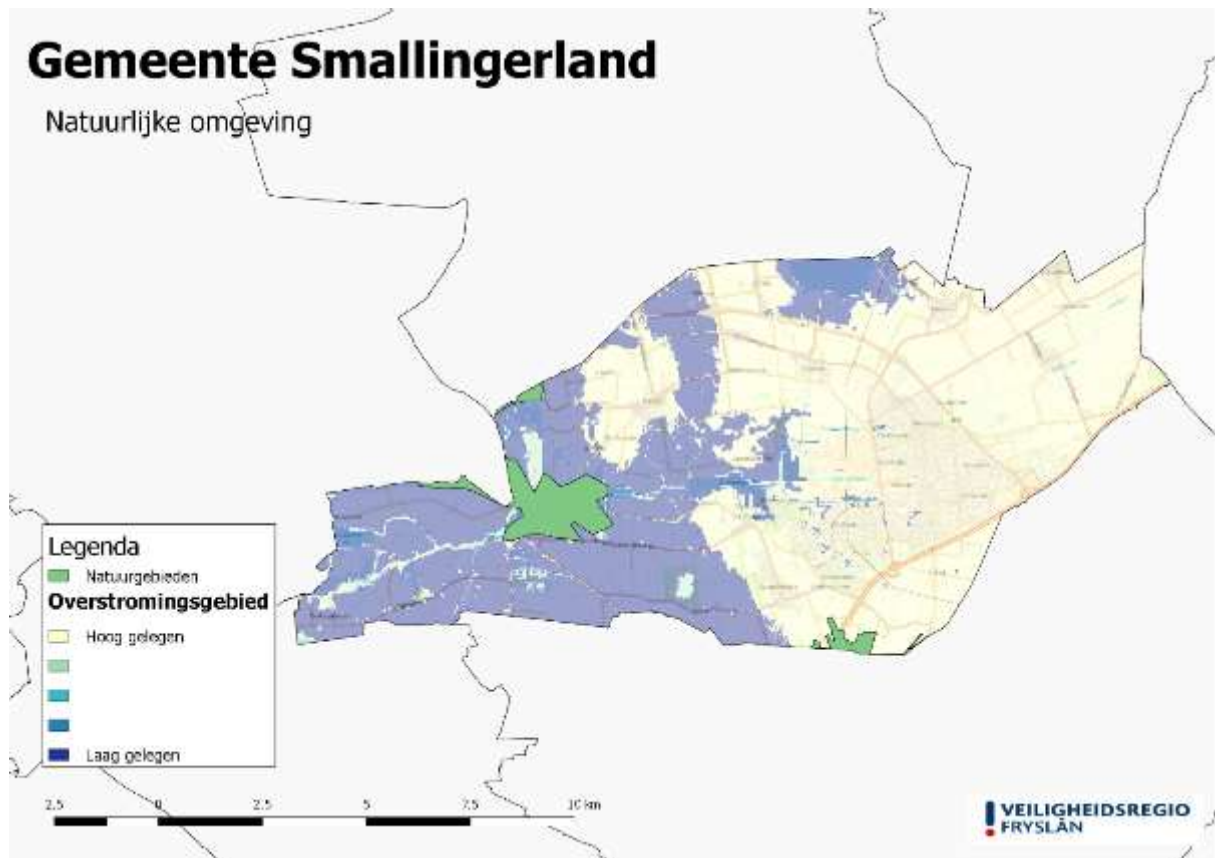
Smallingerland

In onderstaand overzicht is op basis van de professionele risicokaart, het CBS en overige relevante bronnen een inventarisatie van de relevante risico's samengesteld voor het grondgebied van de gemeente. Hierin komen de specifieke kenmerken van de gemeente zelf en de specifieke kenmerken van de relevante risicobronnen per thema naar voren. Om weer te geven welke incidenttypen mogelijk zijn voor de gemeente hebben wij een Exceldocument als bijlage toegevoegd. Deze inventarisatie van de risico's wordt gebruikt om al dan niet uit te werken in scenario's voor het risicobeeld voor Fryslân.

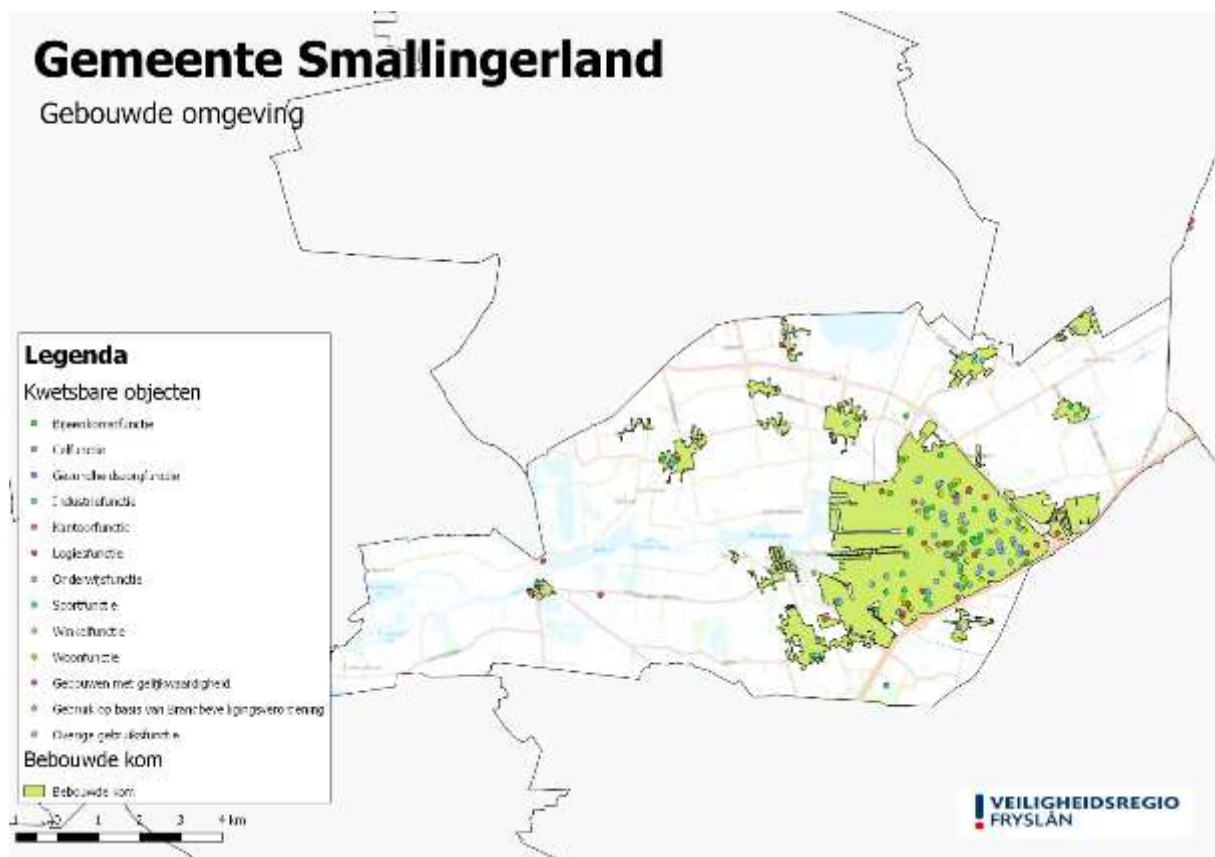
Kerngegevens	
Oppervlakte grondgebied	126,17 km ²
Oppervlakte water ¹³	8,86 km ²
Inwoners	56.150
Toelichting per thema	
Natuurlijke omgeving	Gelegen binnen overstromingsgebied. Enkele polders gelegen onder NAP. Natuurgebieden gelegen binnen de gemeente.
Gebouwde omgeving	Meerdere kwetsbare objecten aanwezig binnen gemeente, een gedeelte hiervan is bedoeld voor: <ul style="list-style-type: none"> - verminderd zelfredzame personen - grootschalige publieksfunctie - meer dan 500 personen
Technologische omgeving	Inrichtingen, vervoer en buisleidingen aanwezig met brandbare, explosieve of toxische veiligheidsrisico's.
Vitale infrastructuur en voorzieningen	Uitval van alle typen vitale infrastructuur is mogelijk binnen de gemeente.
Verkeer en vervoer	Vliegveld aanwezig. Veel beroepsvaart en waterrecreatie aanwezig op de vaarten, meren en het kanaal. Rijks- en provinciale wegen aanwezig binnen gemeente.
Gezondheid	Alle incident typen mogelijk op basis van historische gegevens en prognoses.
Sociaal maatschappelijk	Evenementen aanwezig binnen de gemeente. Aanslagen en gijzeling mogelijk op basis van landelijk ingegeven dreigingsniveau.

¹³ Maakt deel uit van totale oppervlakte gemeente
Bron afbeelding: LinkedIn Smallingerland

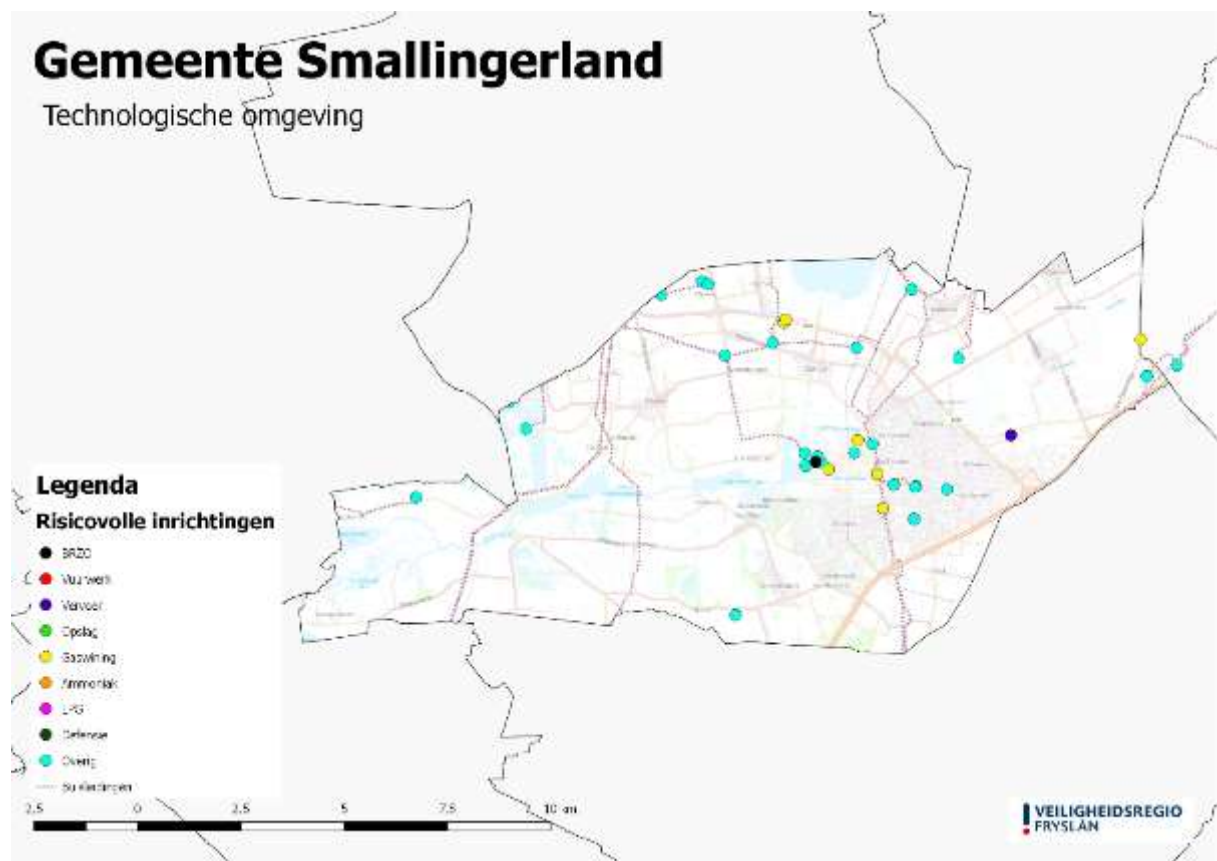
Natuurlijke omgeving

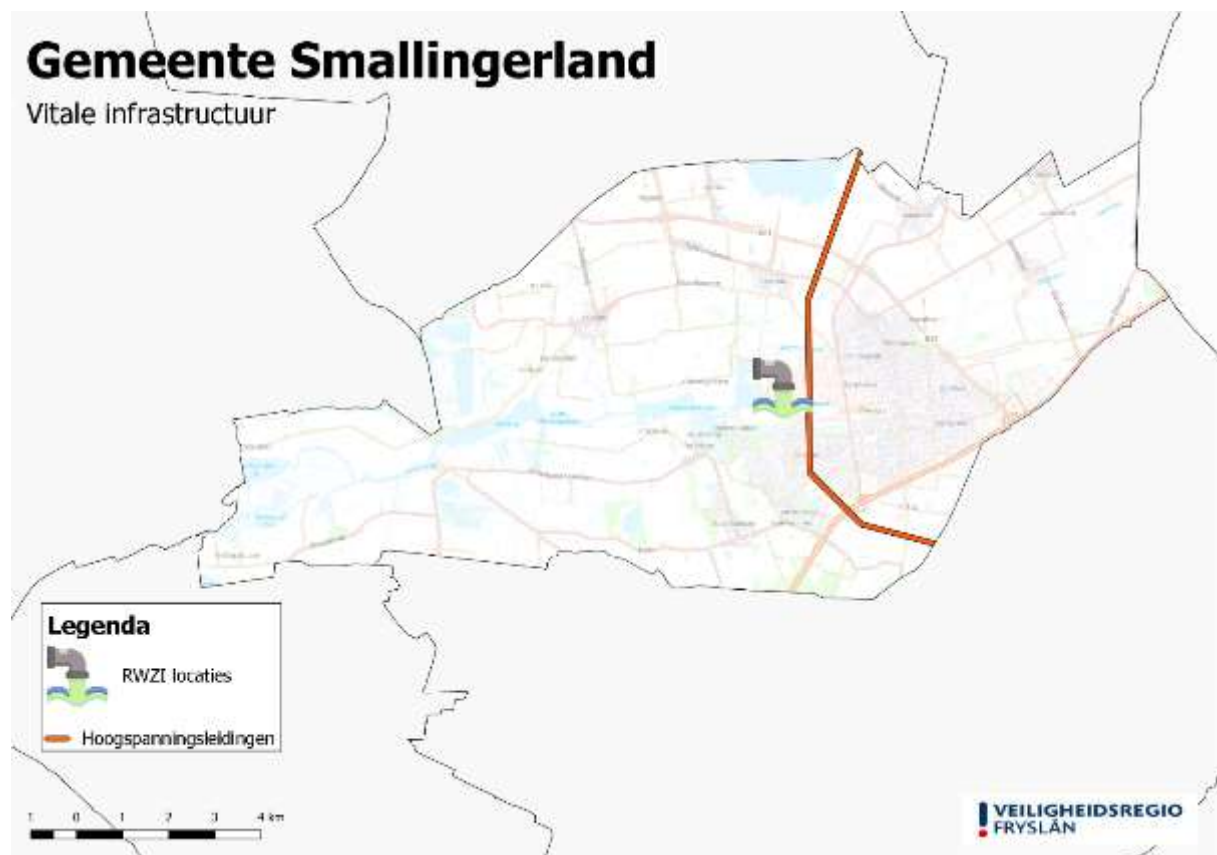
Gebouwde omgeving

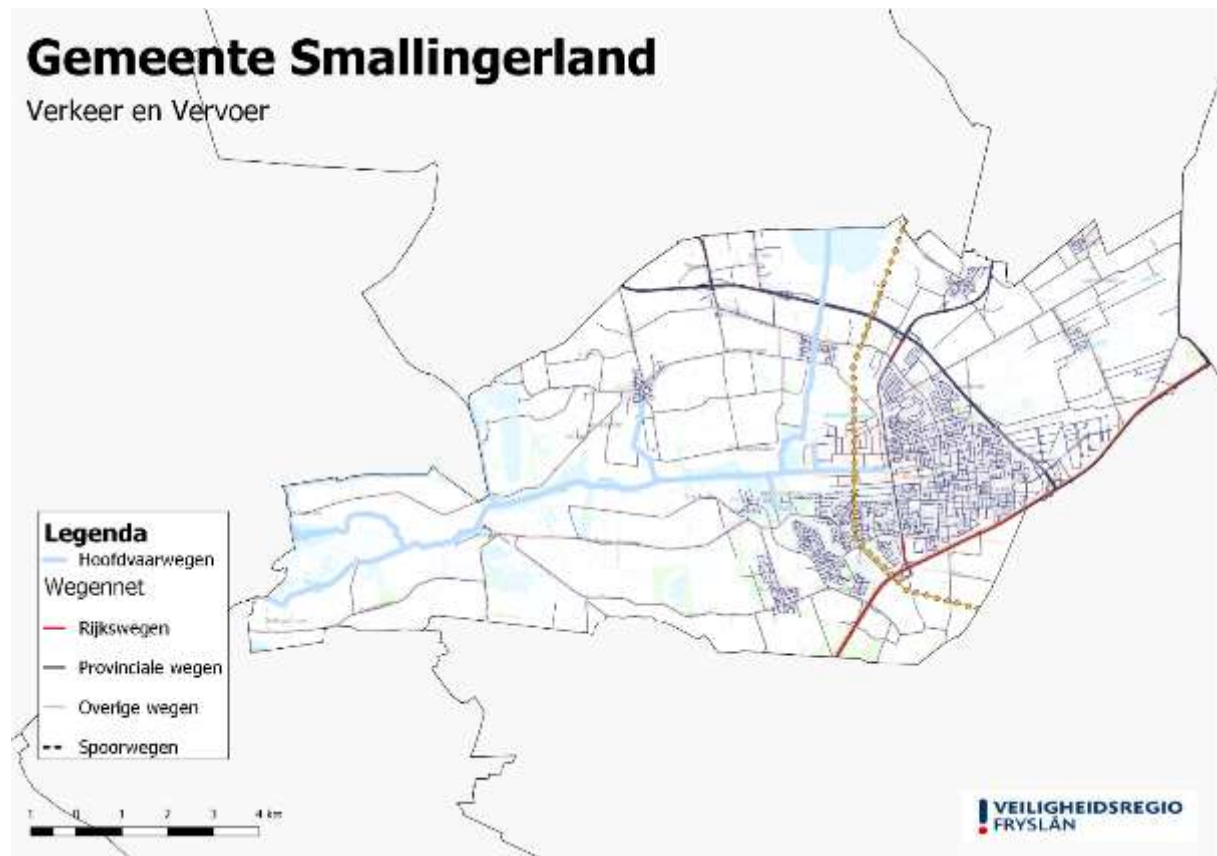
Technologische omgeving

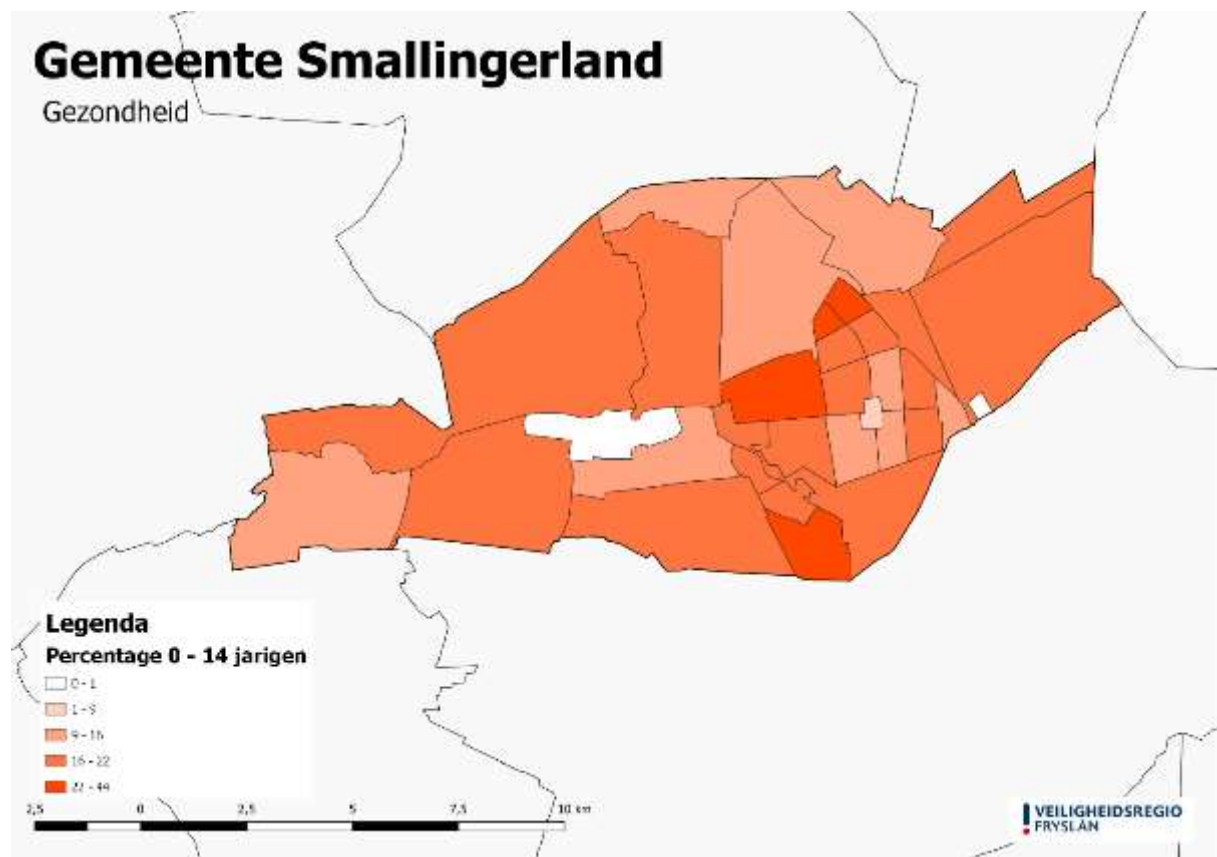
Vitale infrastructuur en voorzieningen

Verkeer en vervoer

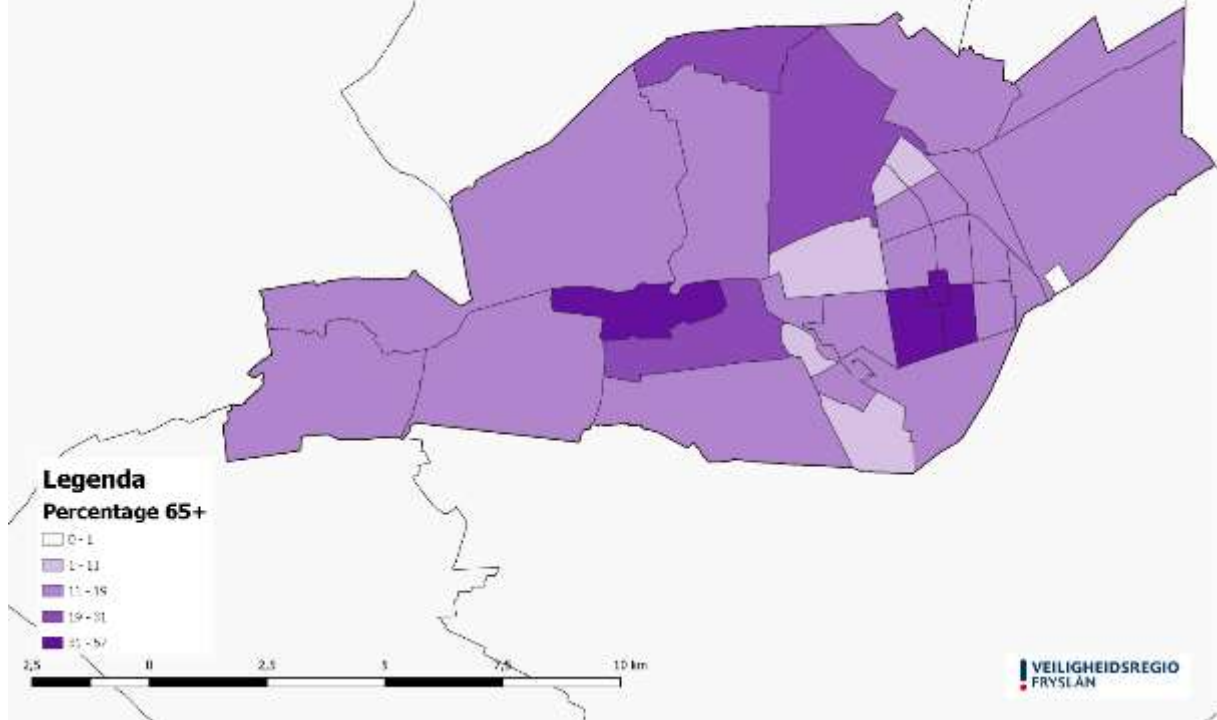

Gezondheid

Gemeente Smallingerland

Gezondheid

Sociaal maatschappelijk

Gemeente Smallingerland

Sociaal maatschappelijke omgeving

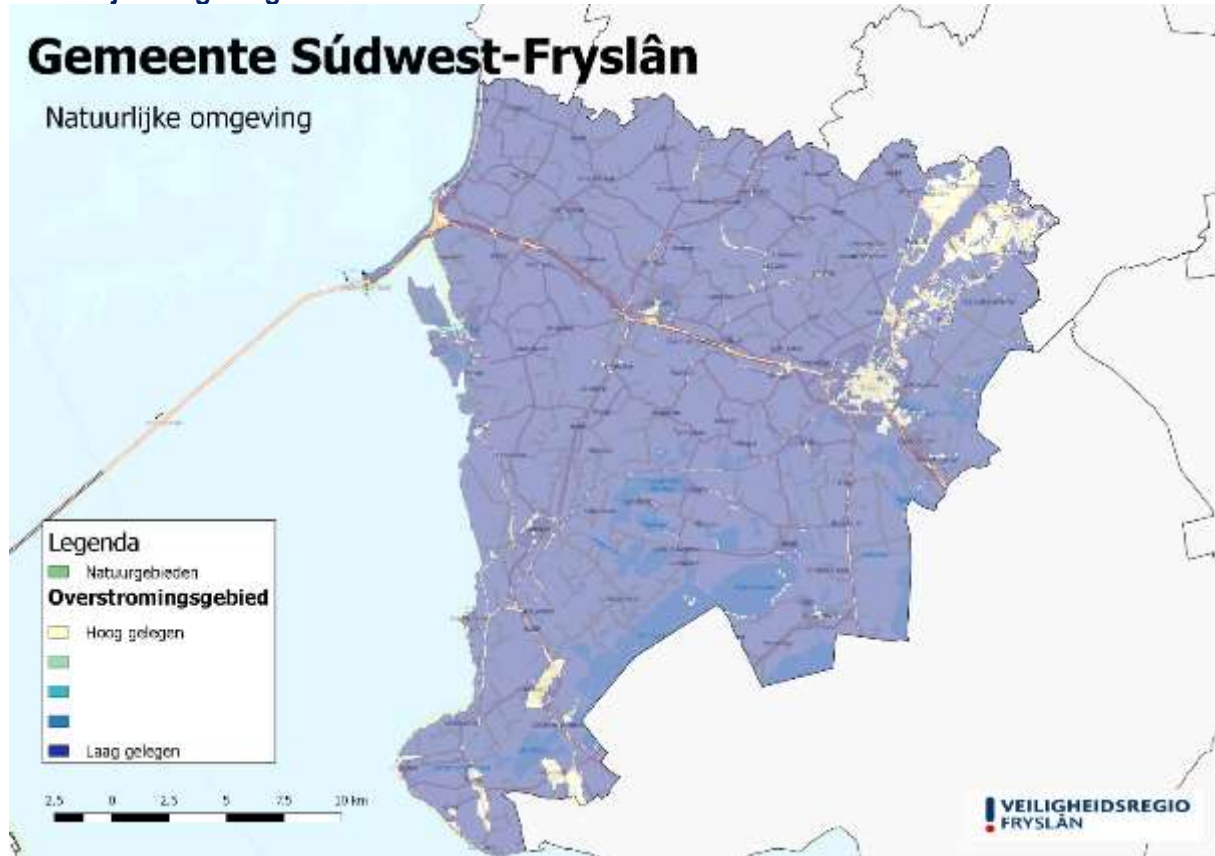
Súdwest-Fryslân

In onderstaand overzicht is op basis van de professionele risicokaart, het CBS en overige relevante bronnen een inventarisatie van de relevante risico's samengesteld voor het grondgebied van de gemeente. Hierin komen de specifieke kenmerken van de gemeente zelf en de specifieke kenmerken van de relevante risicobronnen per thema naar voren. Om weer te geven welke incidenttypen mogelijk zijn voor de gemeente hebben wij een Exceldocument als bijlage toegevoegd. Deze inventarisatie van de risico's wordt gebruikt om al dan niet uit te werken in scenario's voor het risicobeeld voor Fryslân.

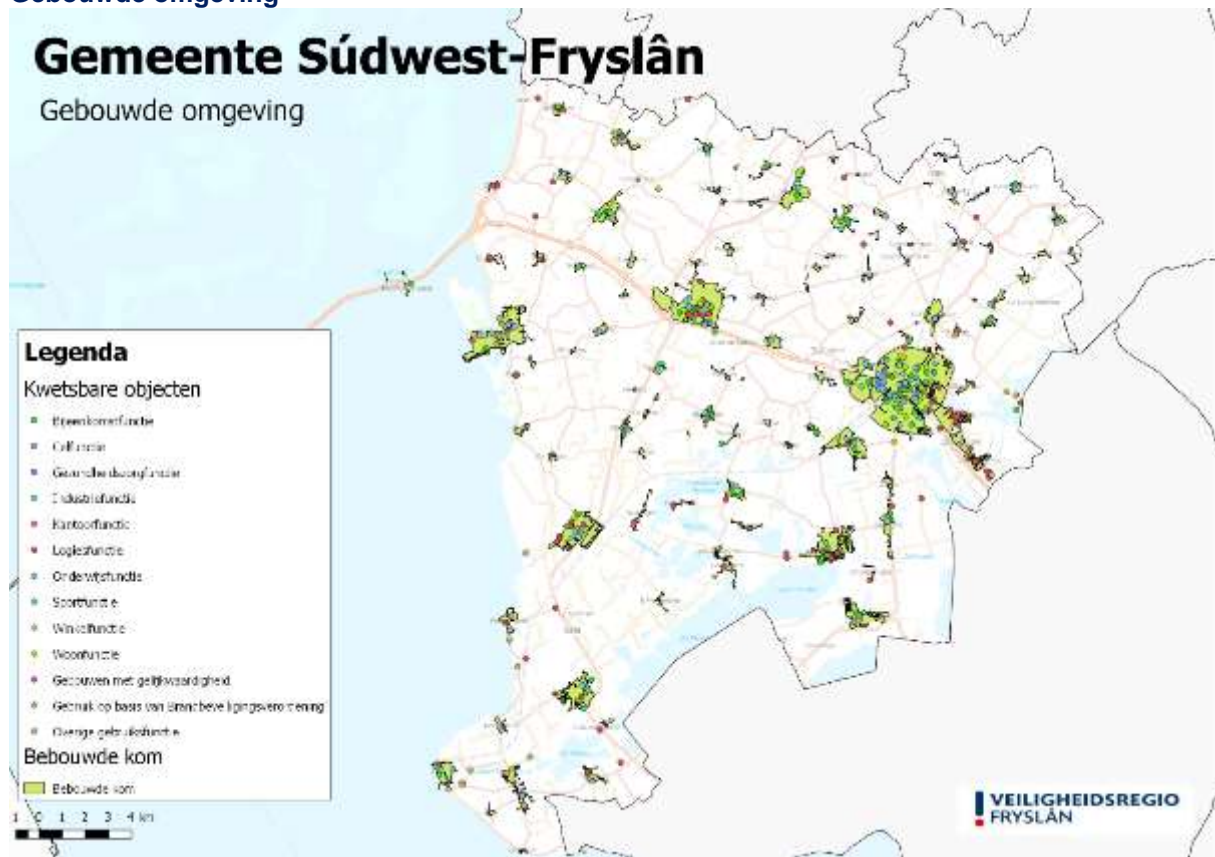
Kerngegevens	
Oppervlakte grondgebied	907,87 km ²
Oppervlakte water ¹⁴	384,86 km ²
Inwoners	89.989
Toelichting per thema	
Natuurlijke omgeving	Gelegen binnen overstromingsgebied. Enkele polders gelegen onder NAP.
Gebouwde omgeving	Meerdere kwetsbare objecten aanwezig binnen gemeente, een gedeelte hiervan is bedoeld voor: <ul style="list-style-type: none"> - verminderd zelfredzame personen - grootschalige publieksfunctie - meer dan 500 personen Dichte binnensteden gelegen binnen gemeente.
Technologische omgeving	Inrichtingen, vervoer en buisleidingen aanwezig met brandbare, explosieve of toxische veiligheidsrisico's.
Vitale infrastructuur en voorzieningen	Uitval van alle typen vitale infrastructuur is mogelijk binnen de gemeente.
Verkeer en vervoer	Veel beroepsvaart en waterrecreatie aanwezig op de meren en het kanaal. Rijks- en provinciale wegen aanwezig binnen gemeente. Spoorlijn Leeuwarden – Stavoren aanwezig.
Gezondheid	Alle incident typen mogelijk op basis van historische gegevens en prognoses.
Sociaal maatschappelijk	Evenementen aanwezig binnen de gemeente. Aanslagen en gijzeling mogelijk op basis van landelijk ingegeven dreigingsniveau.

¹⁴ Maakt deel uit van totale oppervlakte gemeente
Bron afbeelding: LinkedIn Súdwest-Fryslân

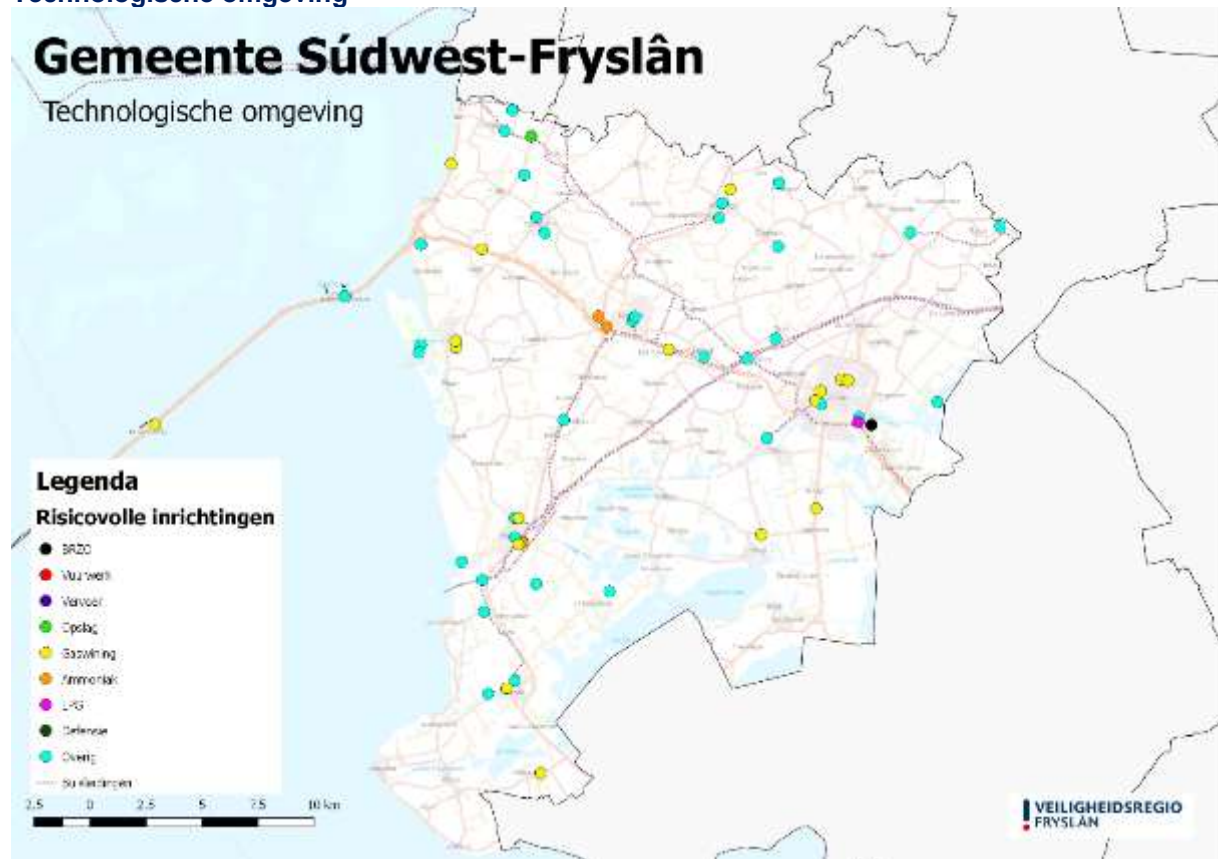
Natuurlijke omgeving

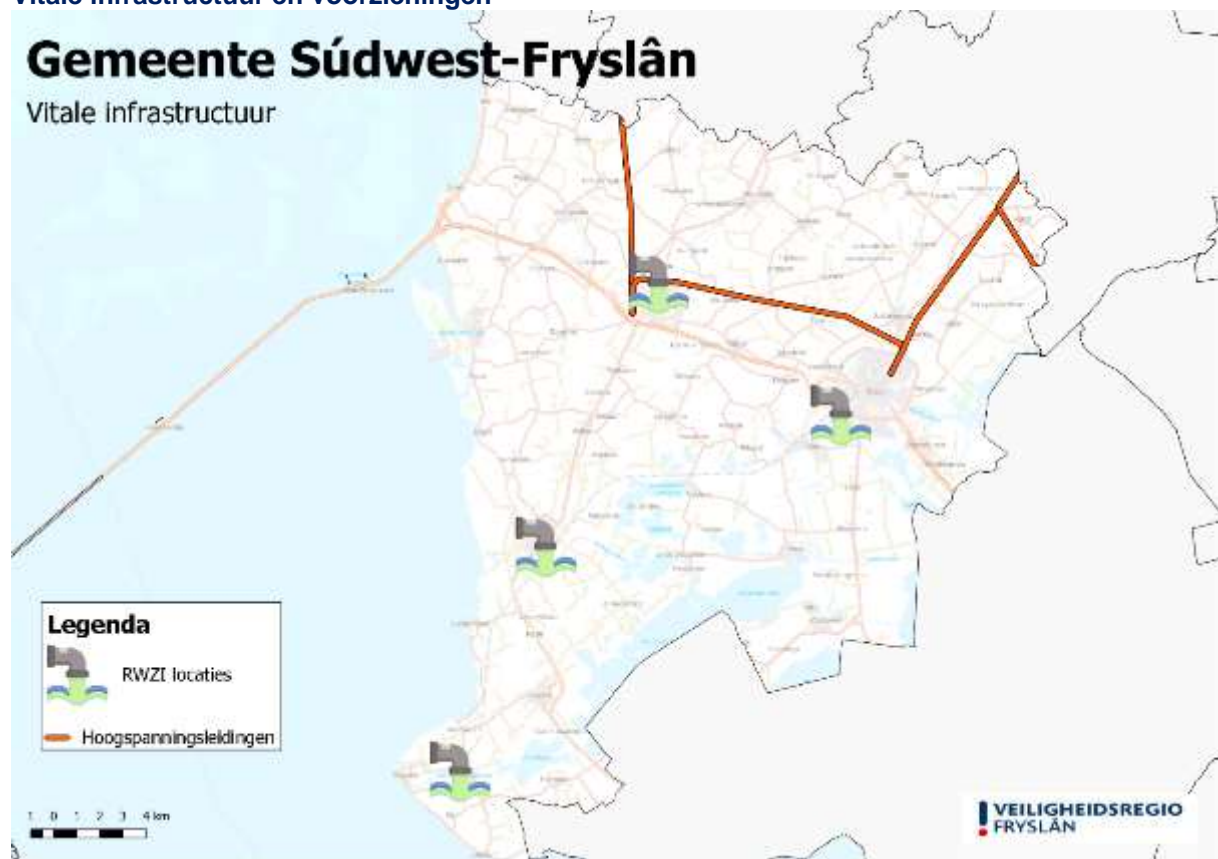
Gebouwde omgeving

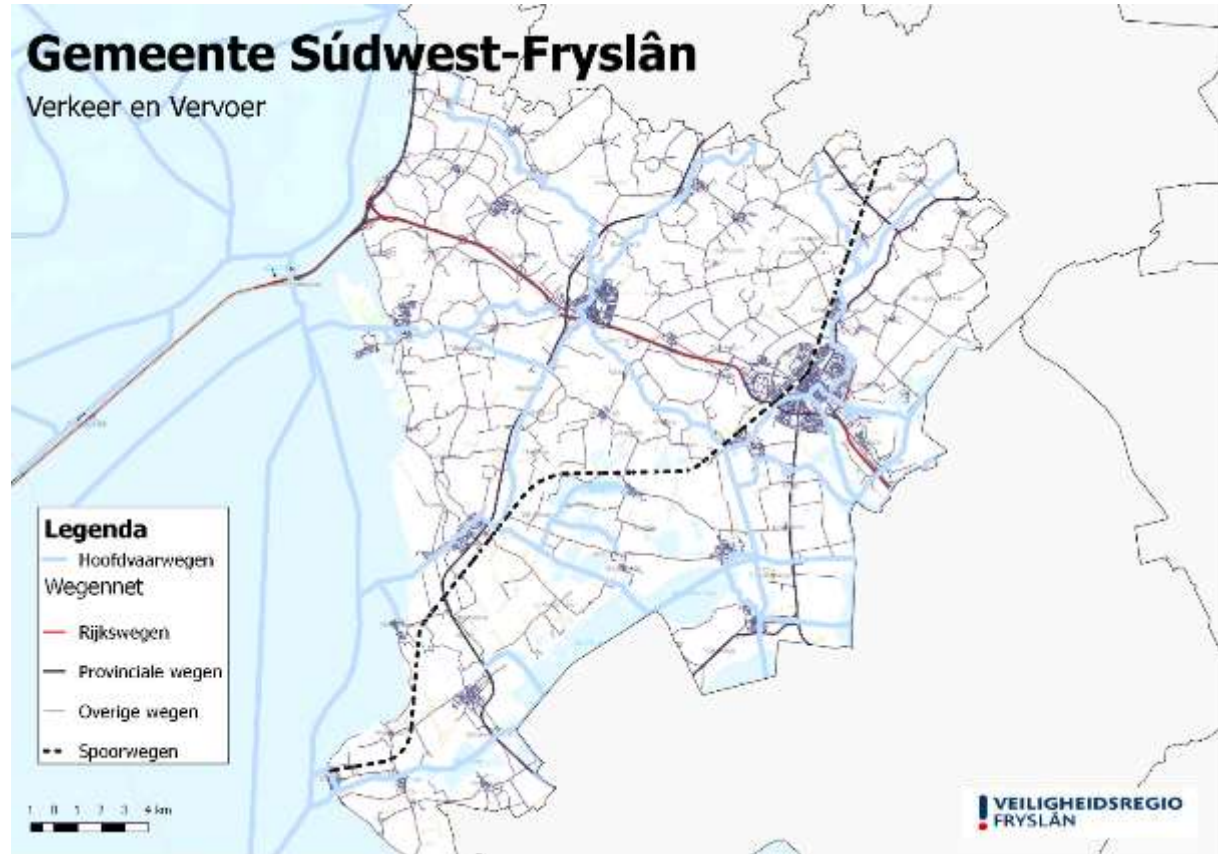
Technologische omgeving

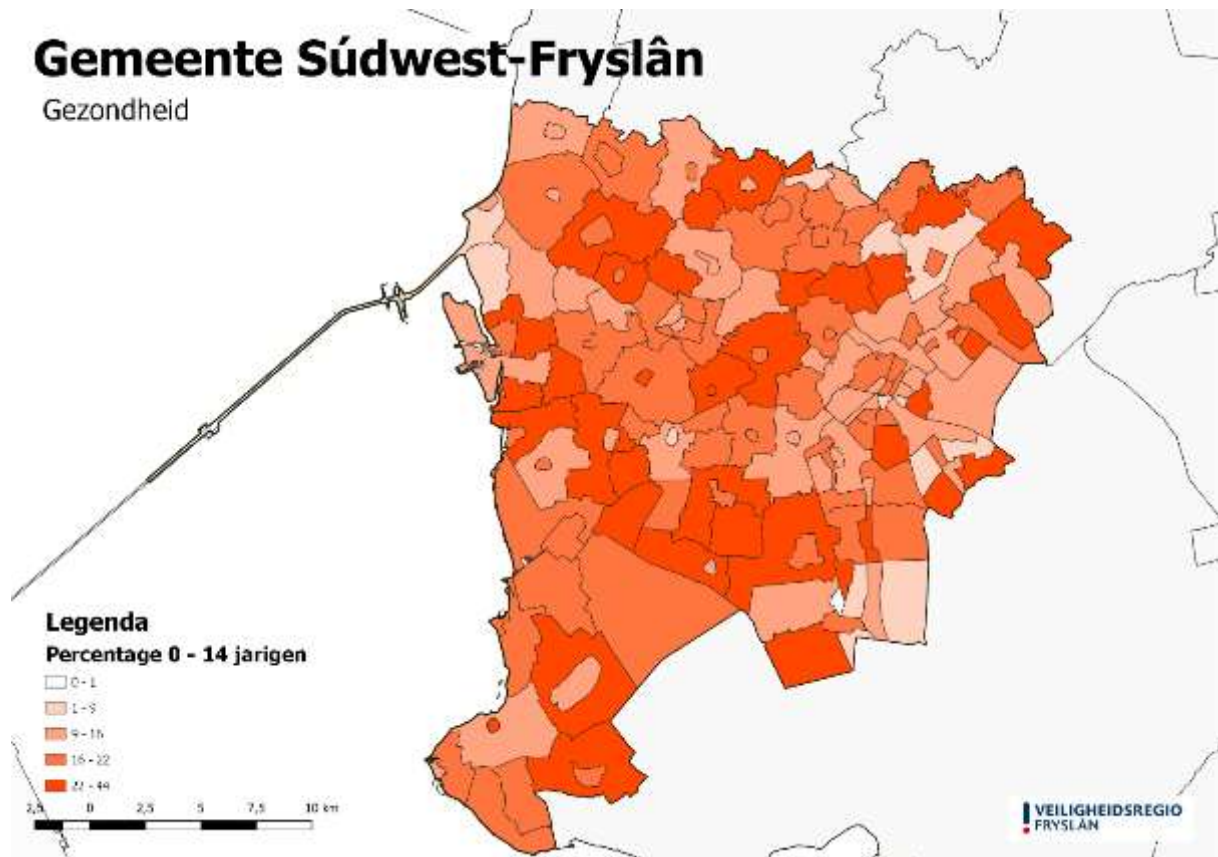
Vitale infrastructuur en voorzieningen

Verkeer en vervoer

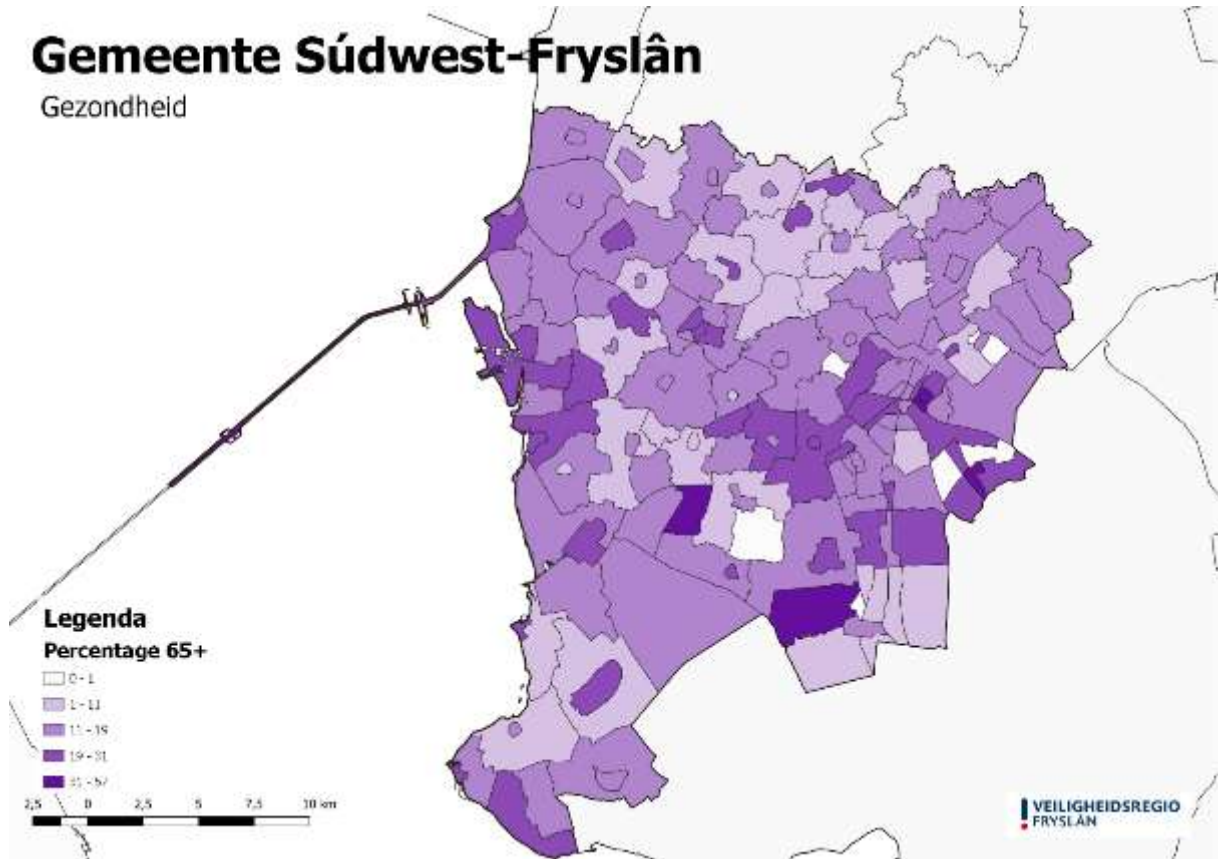

Gezondheid

Gemeente Súdwest-Fryslân

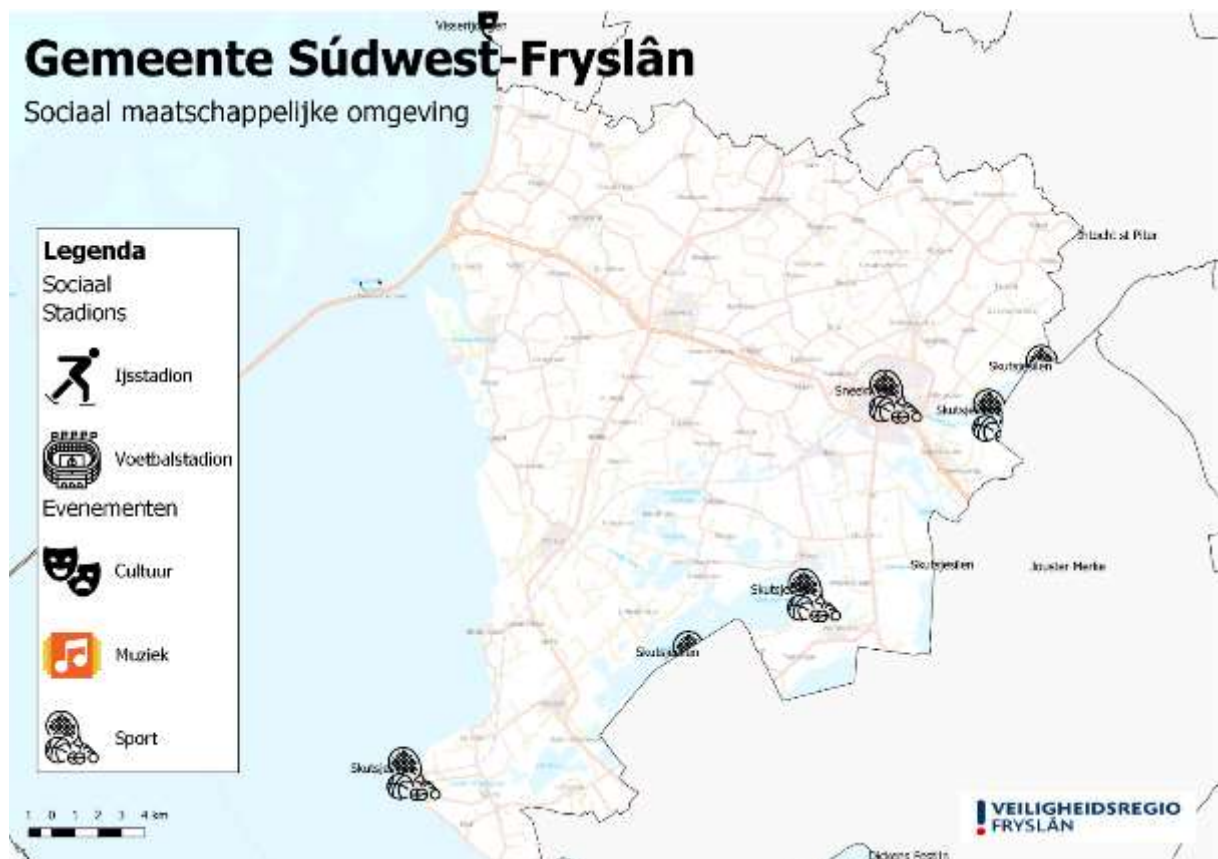
Gezondheid

Sociaal maatschappelijk

Gemeente Súdwest-Fryslân

Sociaal maatschappelijke omgeving

Terschelling

In onderstaand overzicht is op basis van de professionele risicokaart, het CBS en overige relevante bronnen een inventarisatie van de relevante risico's samengesteld voor het grondgebied van de gemeente. Hierin komen de specifieke kenmerken van de gemeente zelf en de specifieke kenmerken van de relevante risicobronnen per thema naar voren. Om weer te geven welke incidenttypen mogelijk zijn voor de gemeente hebben wij een Exceldocument als bijlage toegevoegd. Deze inventarisatie van de risico's wordt gebruikt om al dan niet uit te werken in scenario's voor het risicobeeld voor Fryslân.

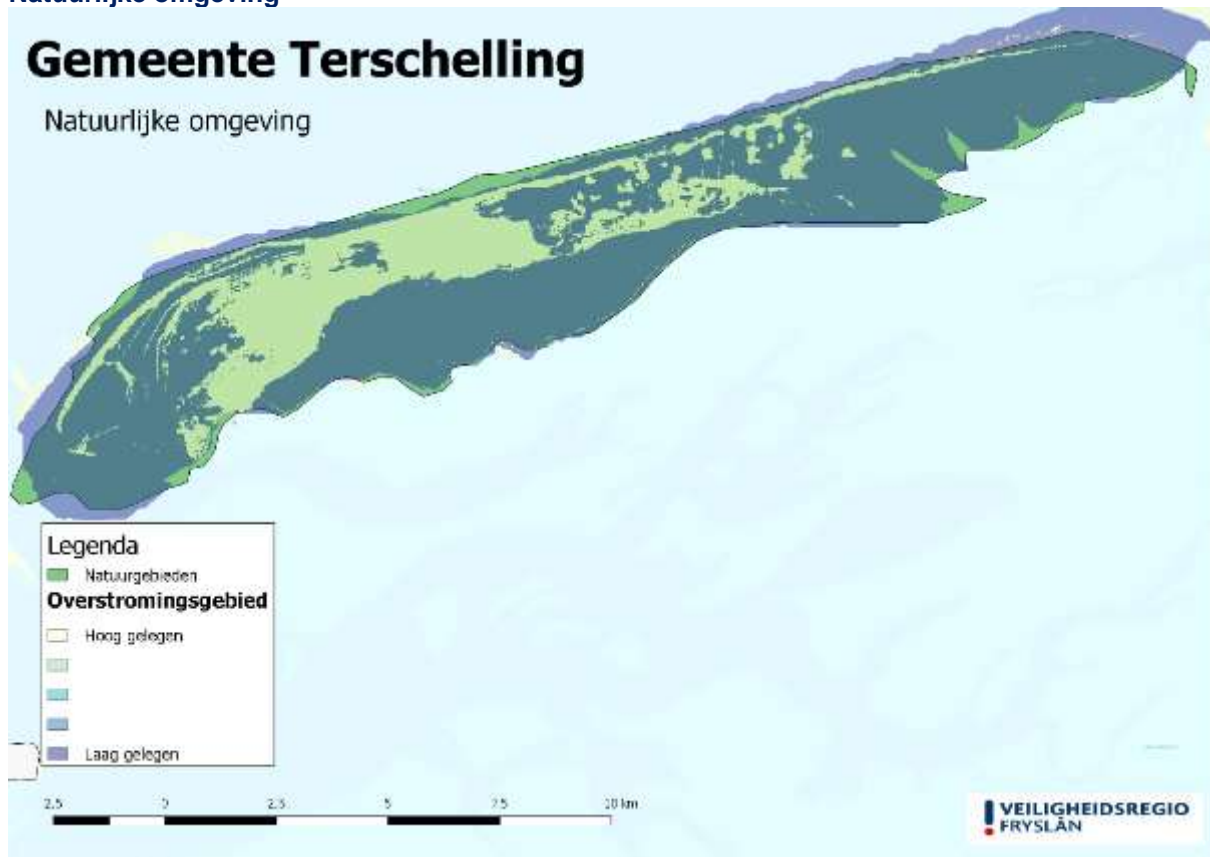
Kerngegevens	
Oppervlakte grondgebied	673,99 km ²
Oppervlakte water ¹⁵	588,73 km ²
Inwoners	4.870
Toelichting per thema	
Natuurlijke omgeving	Gelegen binnen overstromingsgebied. Natuurgebieden aanwezig binnen gemeente.
Gebouwde omgeving	Meerdere kwetsbare objecten aanwezig binnen gemeente, een gedeelte hiervan is bedoeld voor: <ul style="list-style-type: none"> - verminderd zelfredzame personen - grootschalige publieksfunctie - meer dan 500 personen
Technologische omgeving	Inrichtingen, vervoer en buisleidingen aanwezig met brandbare, explosieve of toxische veiligheidsrisico's.
Vitale infrastructuur en voorzieningen	Uitval van alle typen vitale infrastructuur is mogelijk binnen de gemeente.
Verkeer en vervoer	Veel beroepsvaart en waterrecreatie aanwezig op de Waddenzee.
Gezondheid	Alle incident typen mogelijk op basis van historische gegevens en prognoses.
Sociaal maatschappelijk	Evenementen aanwezig binnen de gemeente. Aanslagen en gijzeling mogelijk op basis van landelijk ingegeven dreigingsniveau.

¹⁵ Maakt deel uit van totale oppervlakte gemeente
Bron afbeelding: Website Terschelling

Natuurlijke omgeving

Gemeente Terschelling

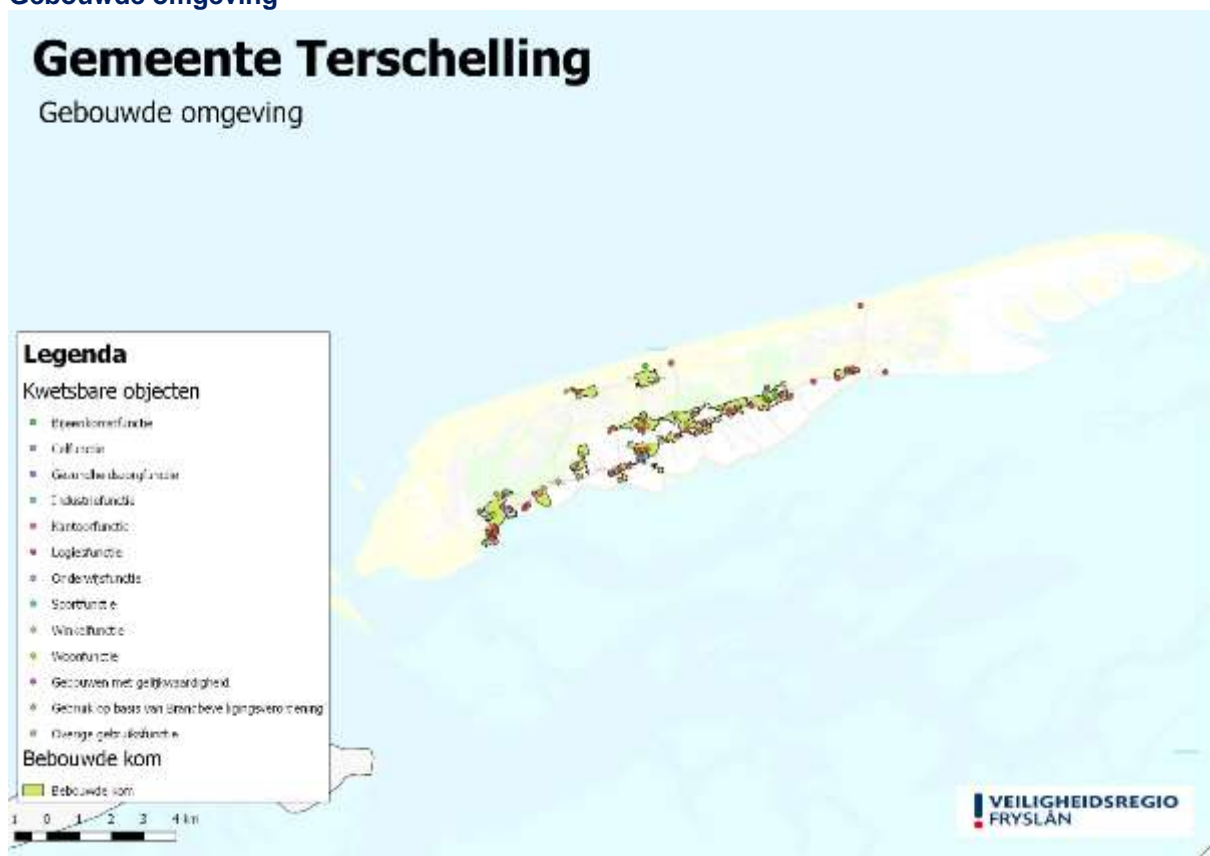
Natuurlijke omgeving

Gebouwde omgeving

Gemeente Terschelling

Gebouwde omgeving

Technologische omgeving

Gemeente Terschelling

Technologische omgeving

Vitale infrastructuur en voorzieningen

Gemeente Terschelling

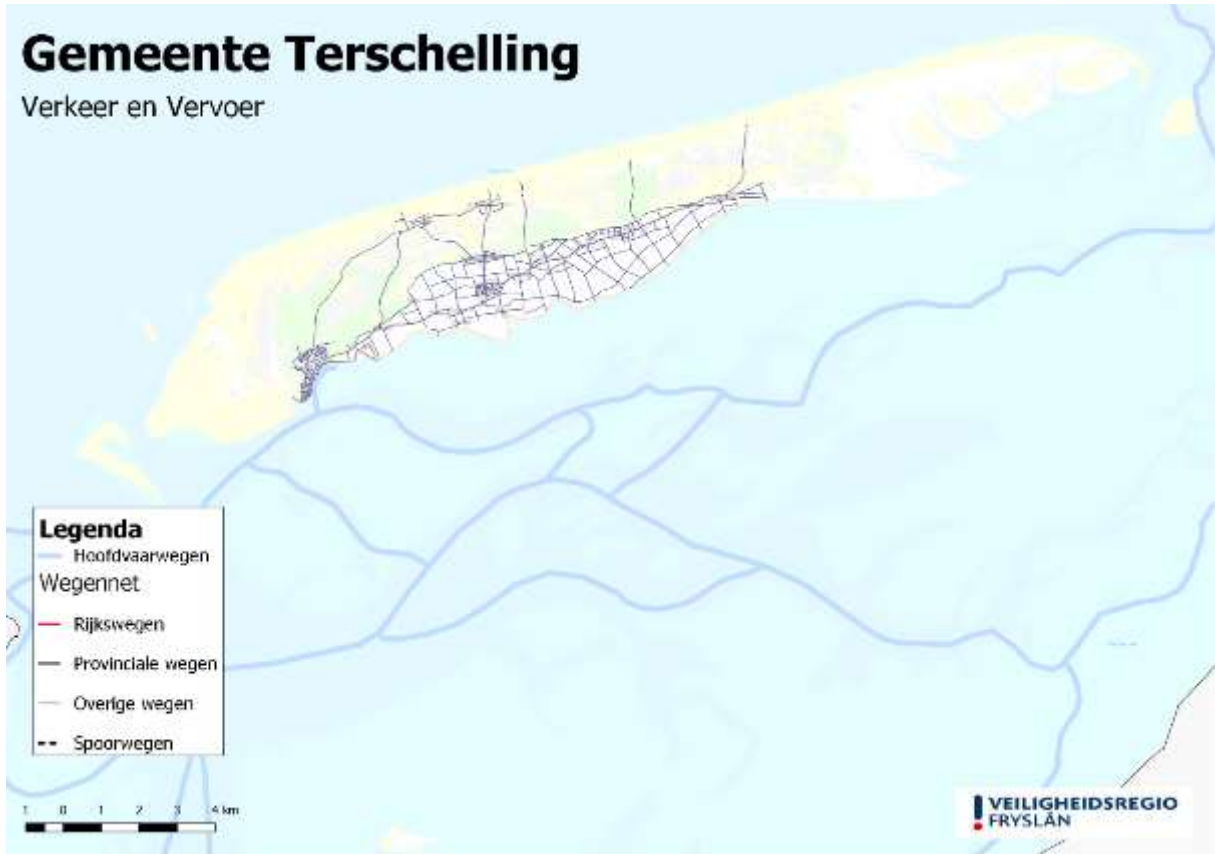
Vitale infrastructuur

Verkeer en vervoer

Gemeente Terschelling

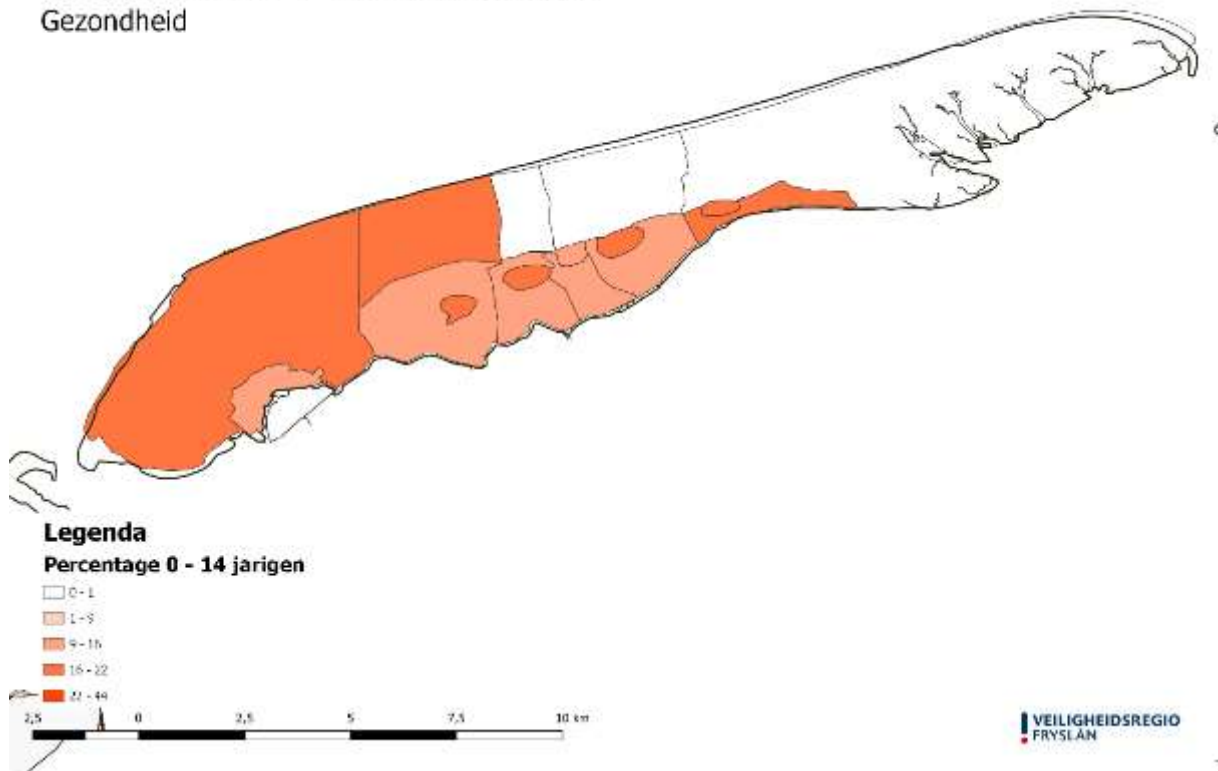
Verkeer en Vervoer

Gezondheid

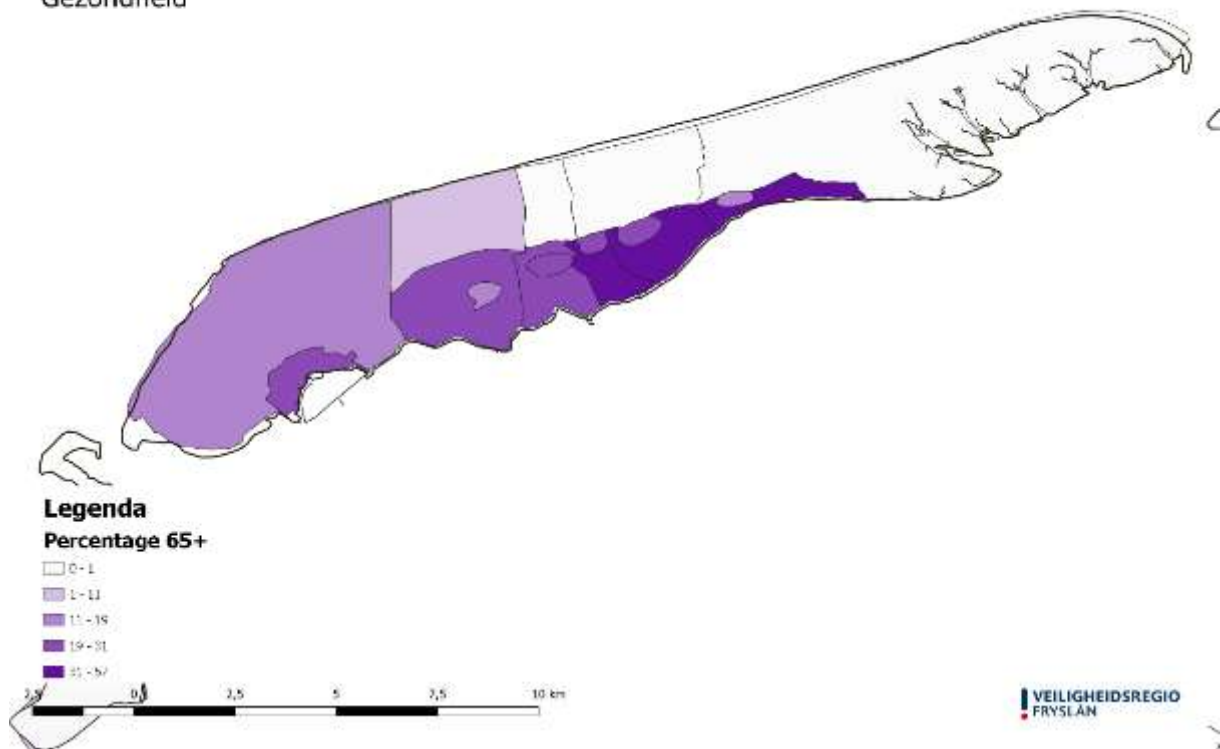
Gemeente Terschelling

Gezondheid

Gemeente Terschelling

Gezondheid

Sociaal maatschappelijk

Gemeente Terschelling

Sociaal maatschappelijke omgeving

Tytsjerksteradiel

In onderstaand overzicht is op basis van de professionele risicokaart, het CBS en overige relevante bronnen een inventarisatie van de relevante risico's samengesteld voor het grondgebied van de gemeente. Hierin komen de specifieke kenmerken van de gemeente zelf en de specifieke kenmerken van de relevante risicobronnen per thema naar voren. Om weer te geven welke incidenttypen mogelijk zijn voor de gemeente hebben wij een Exceldocument als bijlage toegevoegd. Deze inventarisatie van de risico's wordt gebruikt om al dan niet uit te werken in scenario's voor het risicobeeld voor Fryslân.

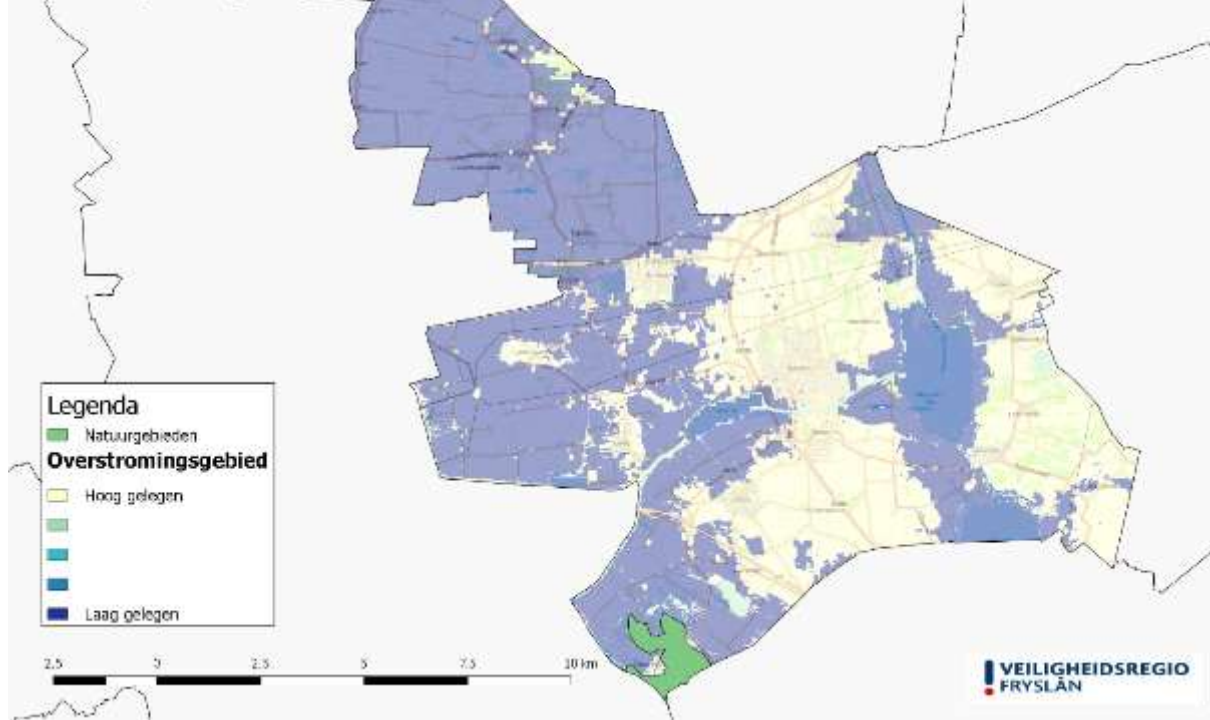
Kerngegevens	
Oppervlakte grondgebied	161,41 km ²
Oppervlakte water ¹⁶	12,55 km ²
Inwoners	32.056
Toelichting per thema	
Natuurlijke omgeving	Gelegen binnen overstromingsgebied. Enkele polders gelegen onder NAP.
Gebouwde omgeving	Meerdere kwetsbare objecten aanwezig binnen gemeente, een gedeelte hiervan is bedoeld voor: <ul style="list-style-type: none"> - verminderd zelfredzame personen - grootschalige publieksfunctie - meer dan 500 personen
Technologische omgeving	Inrichtingen, vervoer en buisleidingen aanwezig met brandbare, explosieve of toxische veiligheidsrisico's.
Vitale infrastructuur en voorzieningen	Uitval van alle typen vitale infrastructuur is mogelijk binnen de gemeente.
Verkeer en vervoer	Veel beroepsvaart en waterrecreatie aanwezig op de meren en het kanaal. Provinciale wegen aanwezig binnen gemeente. Spoorlijn Leeuwarden – Groningen aanwezig.
Gezondheid	Alle incident typen mogelijk op basis van historische gegevens en prognoses.
Sociaal maatschappelijk	Evenementen aanwezig binnen de gemeente. Aanslagen en gijzeling mogelijk op basis van landelijk ingegeven dreigingsniveau.

Natuurlijke omgeving

¹⁶ Maakt deel uit van totale oppervlakte gemeente
Bron afbeelding: LinkedIn Tytsjerksteradiel

Gemeente Tytsjerksteradiel

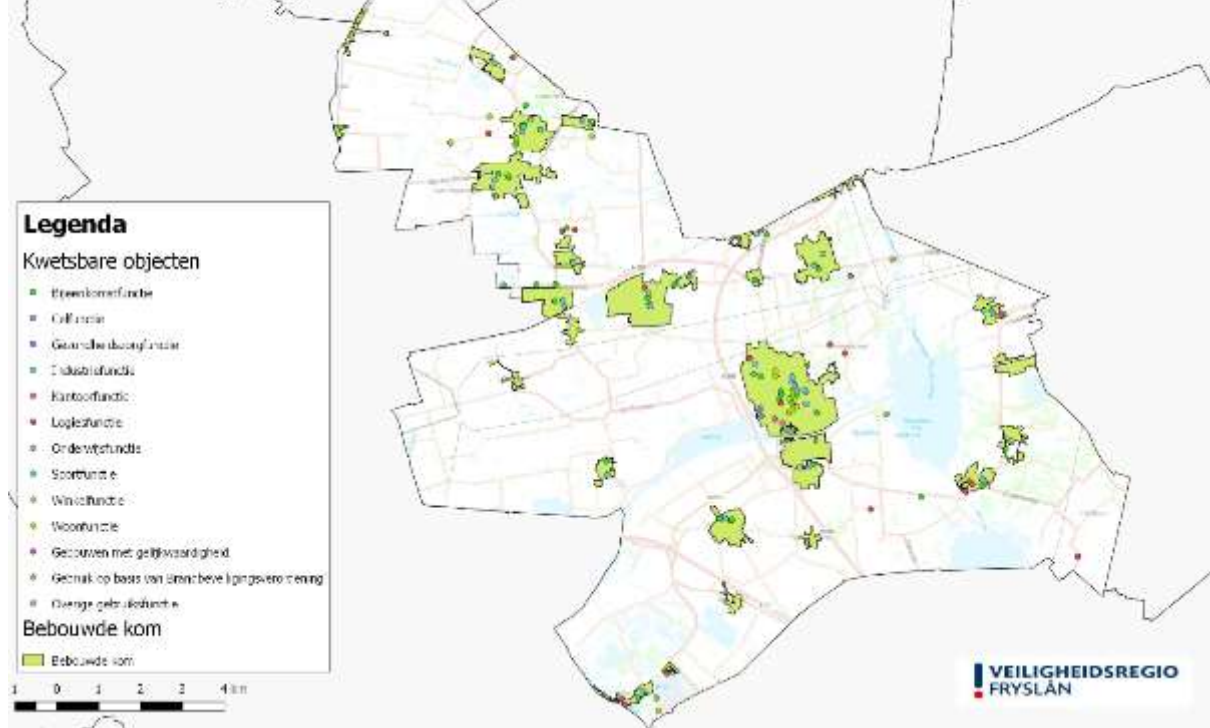
Natuurlijke omgeving

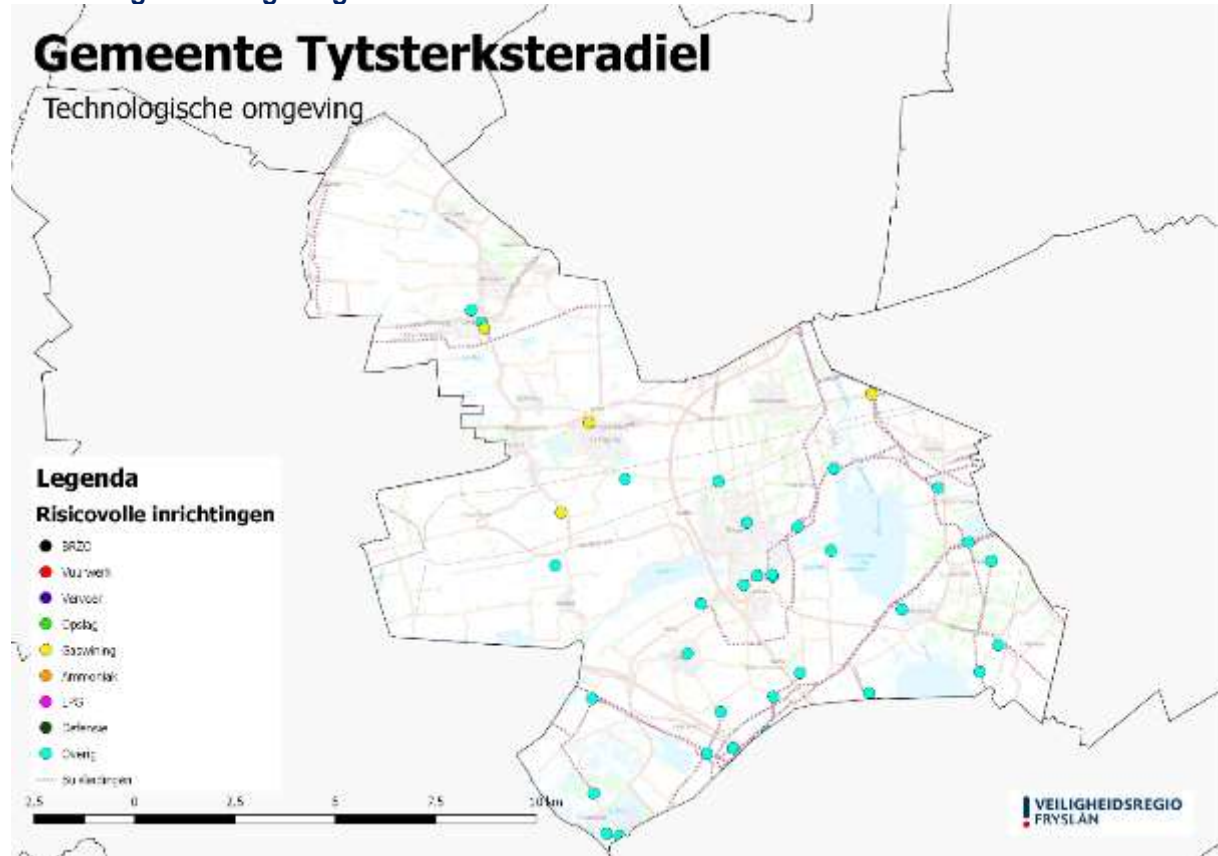
Gebouwde omgeving

Gemeente Tytsjerksteradiel

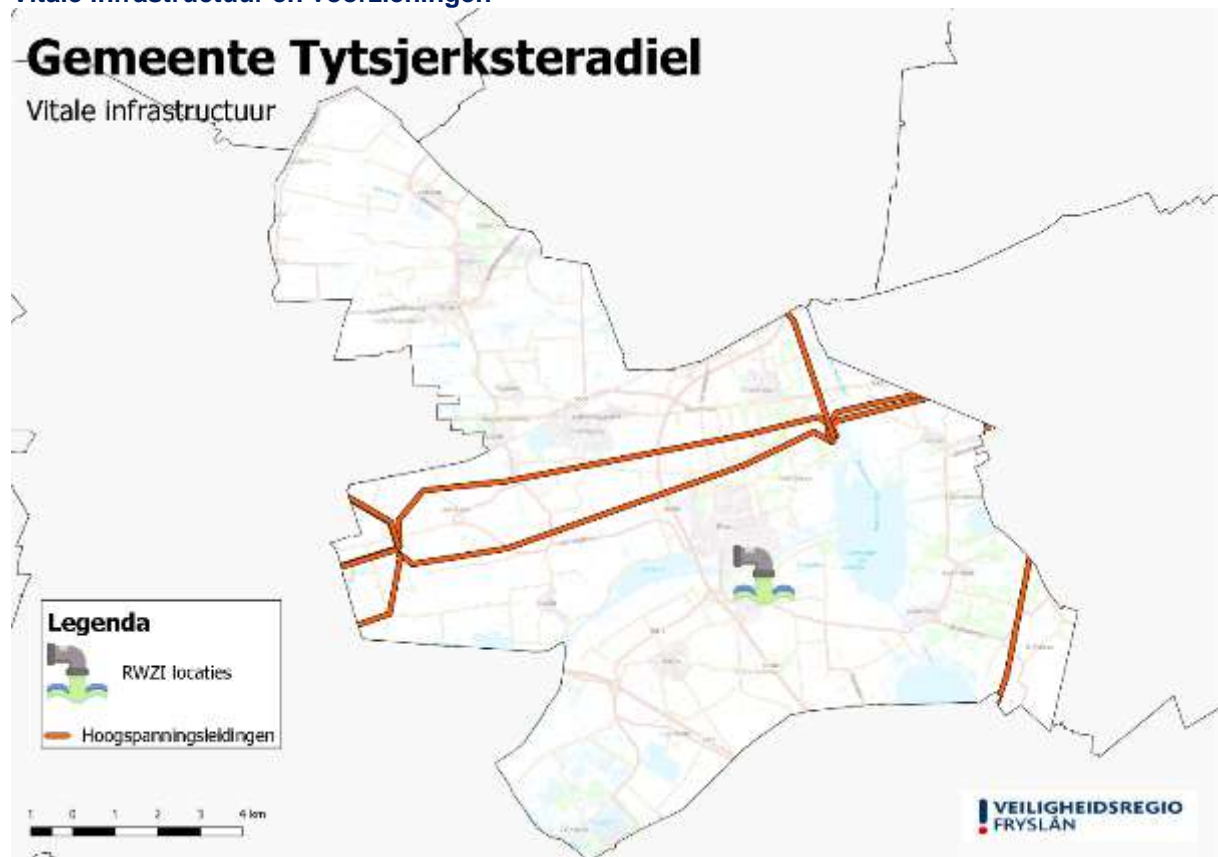
Gebouwde omgeving

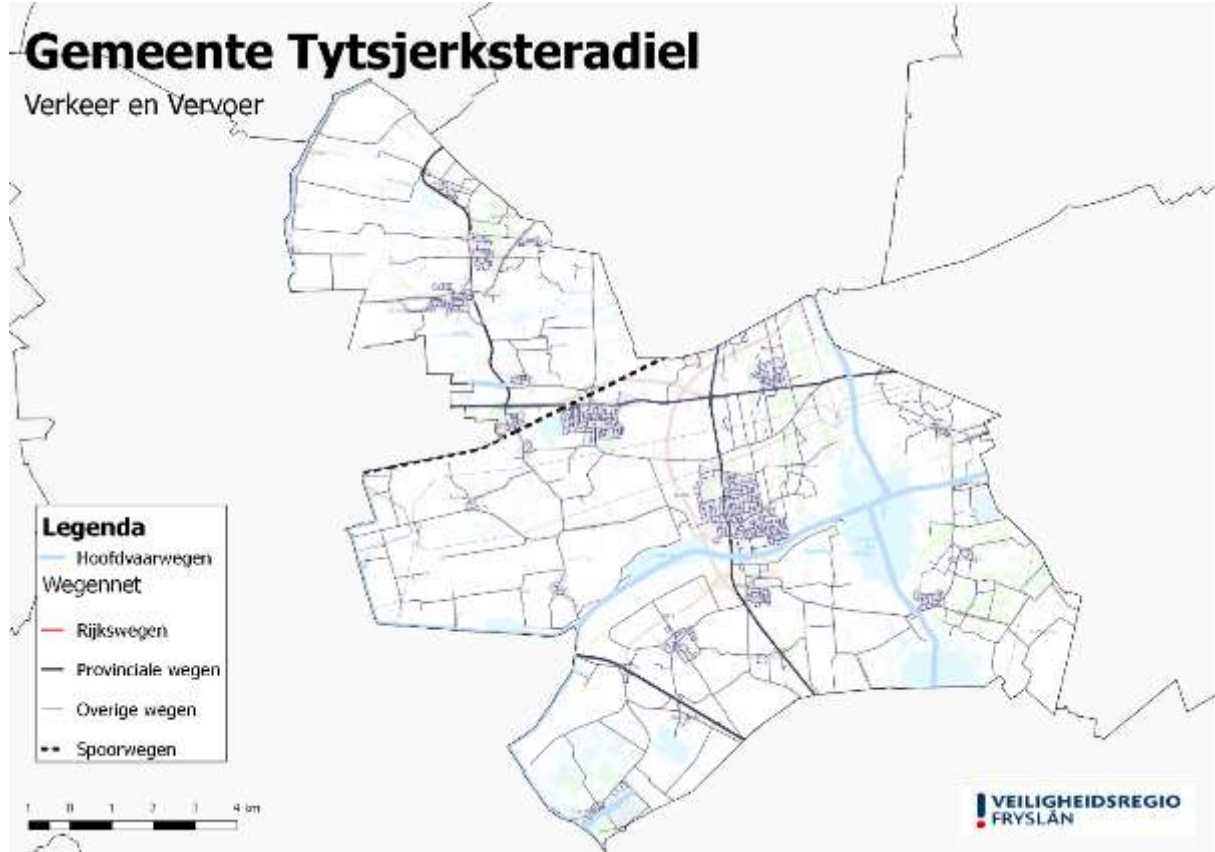
Technologische omgeving

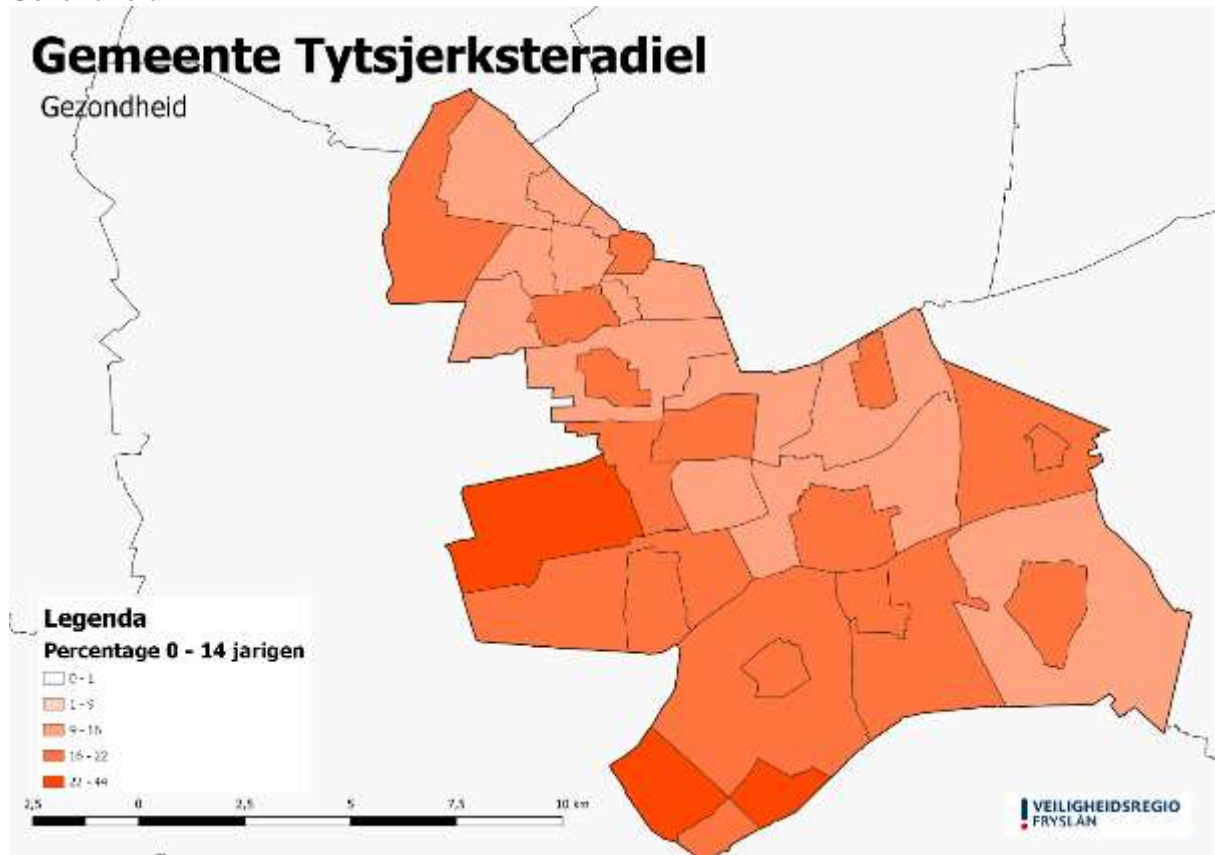
Vitale infrastructuur en voorzieningen

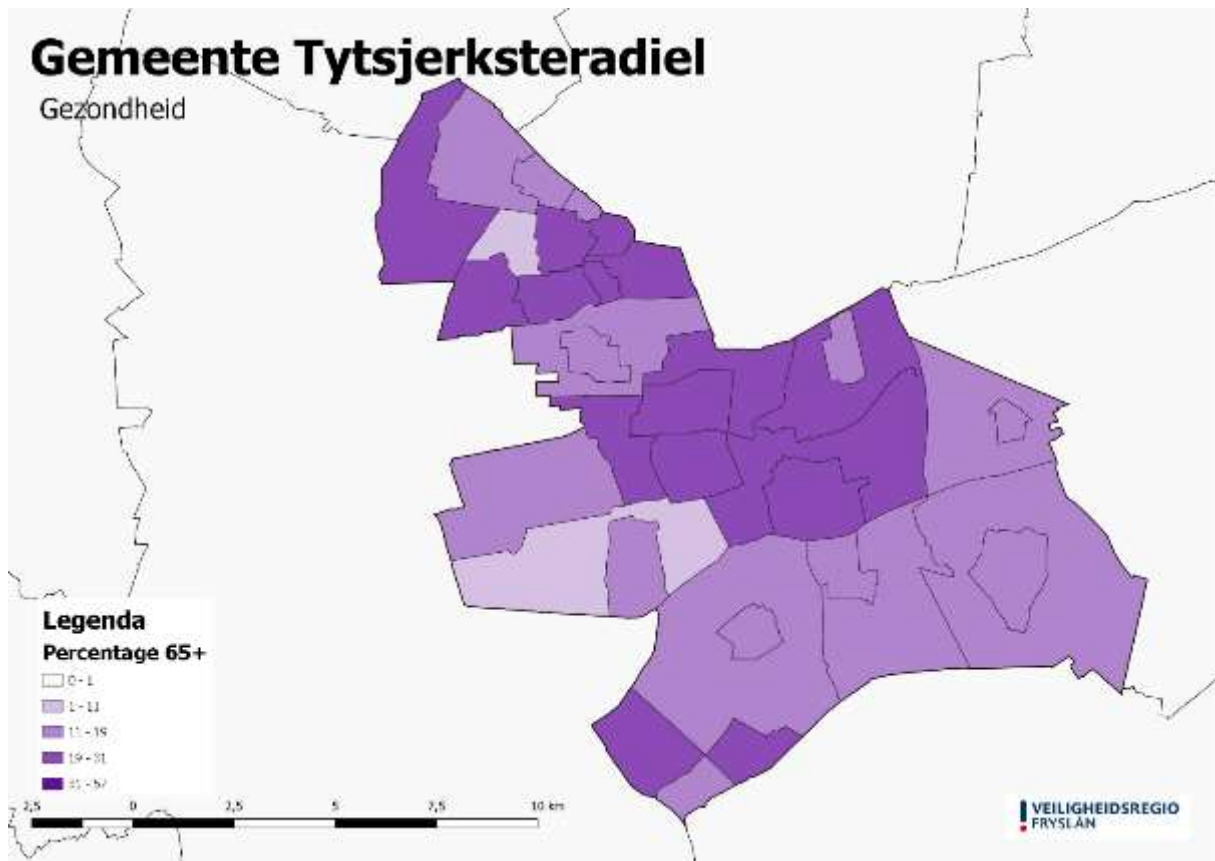

Verkeer en vervoer

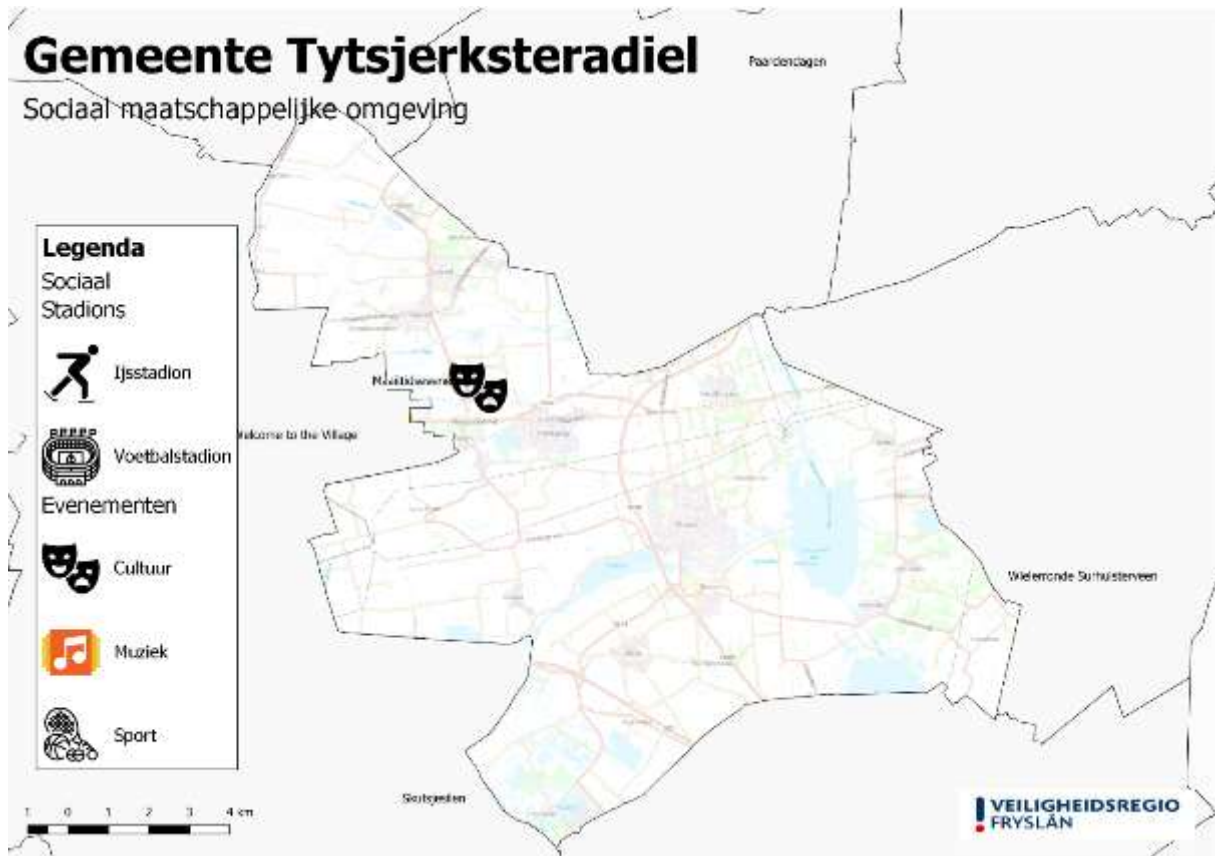

Gezondheid

Sociaal maatschappelijk

Vlieland

In onderstaand overzicht is op basis van de professionele risicokaart, het CBS en overige relevante bronnen een inventarisatie van de relevante risico's samengesteld voor het grondgebied van de gemeente. Hierin komen de specifieke kenmerken van de gemeente zelf en de specifieke kenmerken van de relevante risicobronnen per thema naar voren. Om weer te geven welke incidenttypen mogelijk zijn voor de gemeente hebben wij een Exceldocument als bijlage toegevoegd. Deze inventarisatie van de risico's wordt gebruikt om al dan niet uit te werken in scenario's voor het risicobeeld voor Fryslân.

Kerngegevens	
Oppervlakte grondgebied	315,80 km ²
Oppervlakte water ¹⁷	276,65 km ²
Inwoners	1.193
Toelichting per thema	
Natuurlijke omgeving	Gelegen binnen overstromingsgebied. Natuurgebieden aanwezig binnen gemeente.
Gebouwde omgeving	Meerdere kwetsbare objecten aanwezig binnen gemeente, een gedeelte hiervan is bedoeld voor: <ul style="list-style-type: none">- verminderd zelfredzame personen- grootschalige publieksfunctie- meer dan 500 personen
Technologische omgeving	Inrichtingen, vervoer en buisleidingen aanwezig met brandbare, explosieve of toxische veiligheidsrisico's.
Vitale infrastructuur en voorzieningen	Uitval van alle typen vitale infrastructuur is mogelijk binnen de gemeente.
Verkeer en vervoer	Veel beroepsvaart en waterrecreatie aanwezig op de Waddenzee.
Gezondheid	Alle incident typen mogelijk op basis van historische gegevens en prognoses.
Sociaal maatschappelijk	Evenementen aanwezig binnen de gemeente. Aanslagen en gijzeling mogelijk op basis van landelijk ingegeven dreigingsniveau.

¹⁷ Maakt deel uit van totale oppervlakte gemeente
Bron afbeelding: LinkedIn Vlieland

Natuurlijke omgeving

Gemeente Vlieland

Natuurlijke omgeving

Gebouwde omgeving

Gemeente Vlieland

Gebouwde omgeving

Technologische omgeving

Gemeente Vlieland

Technologische omgeving

Vitale infrastructuur en voorzieningen

Gemeente Vlieland

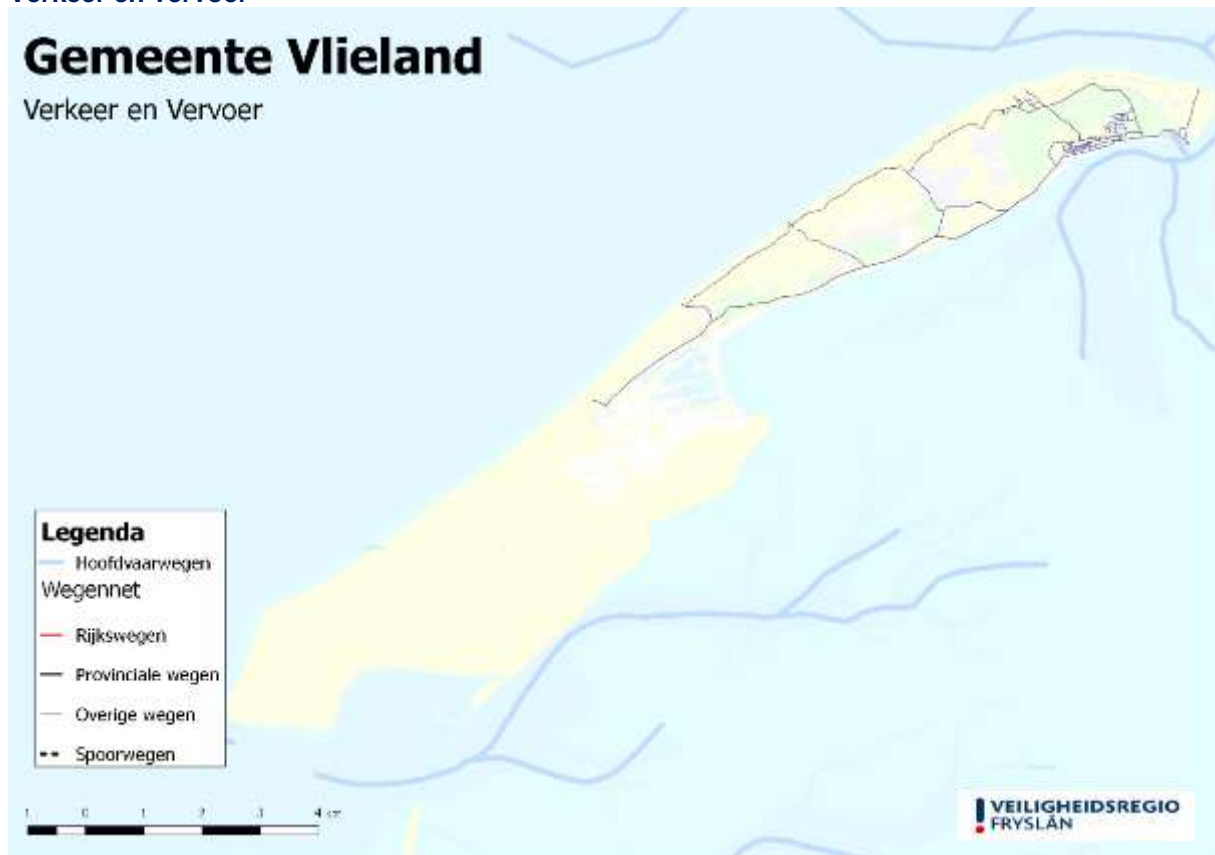
Vitale infrastructuur

Verkeer en vervoer

Gemeente Vlieland

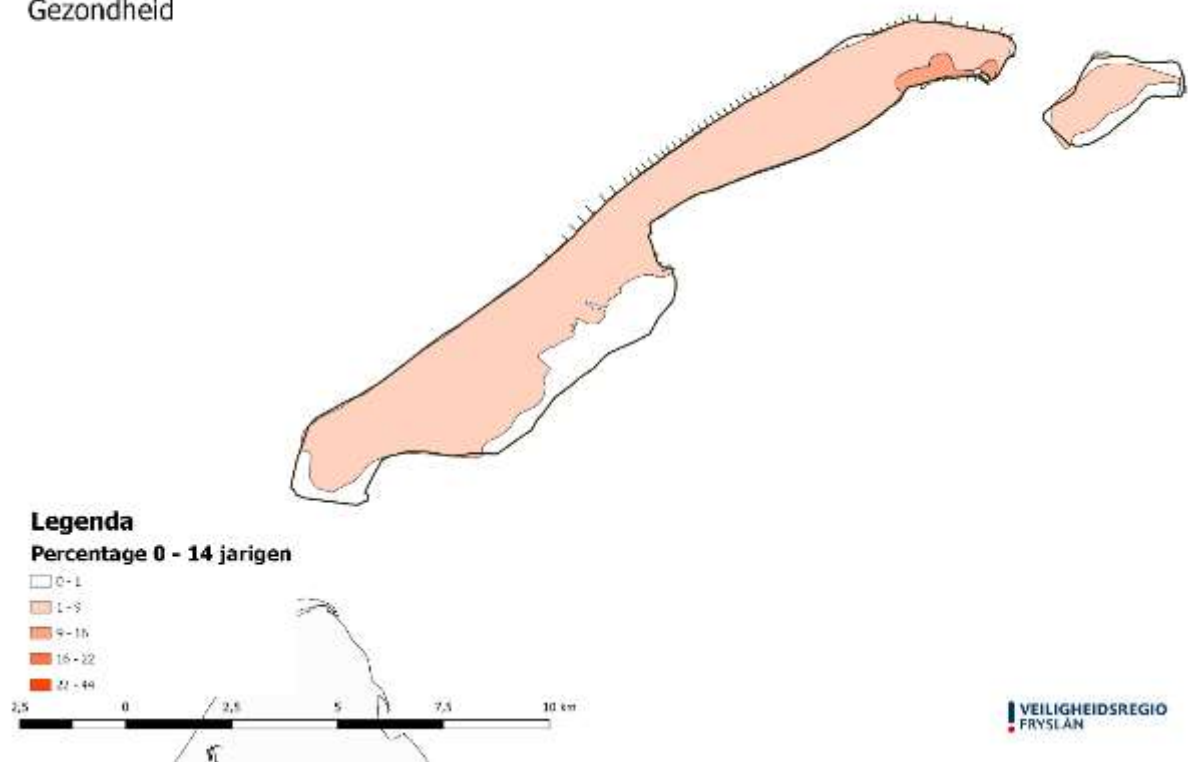
Verkeer en Vervoer

Gezondheid

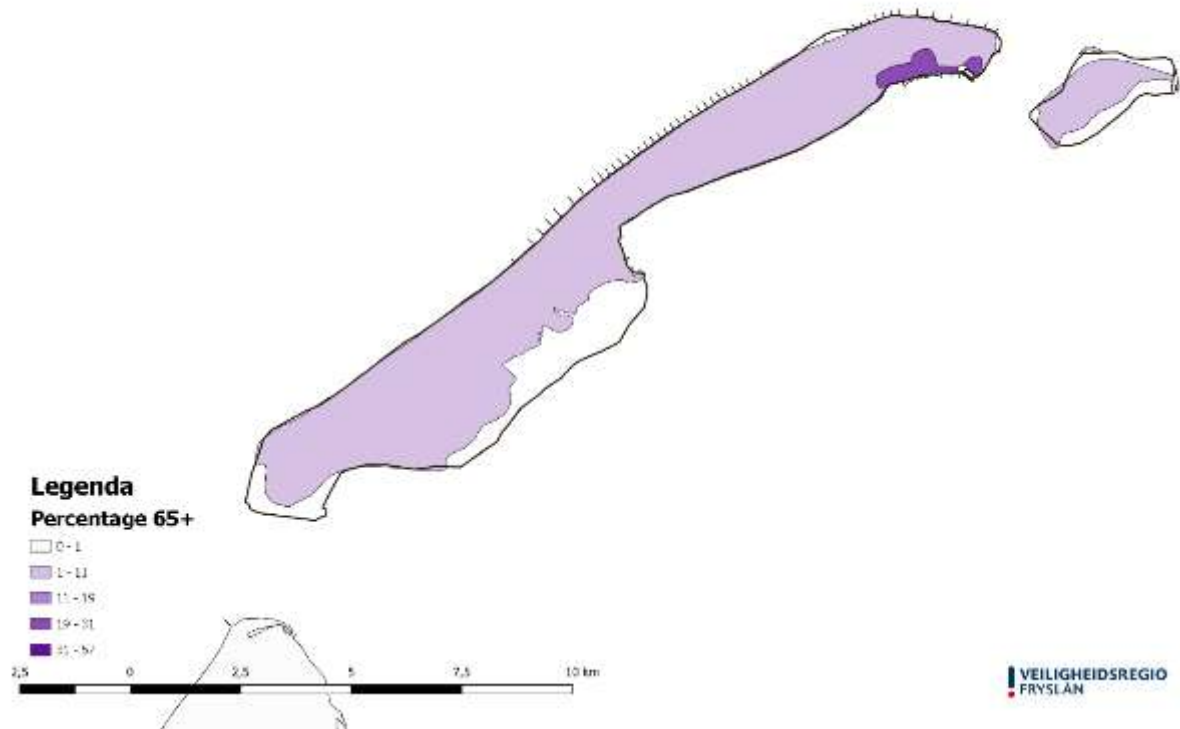
Gemeente Vlieland

Gezondheid

Gemeente Vlieland

Gezondheid

Sociaal maatschappelijk

Gemeente Vlieland

Sociaal maatschappelijke omgeving

Waadhoeke

In onderstaand overzicht is op basis van de professionele risicokaart, het CBS en overige relevante bronnen een inventarisatie van de relevante risico's samengesteld voor het grondgebied van de gemeente. Hierin komen de specifieke kenmerken van de gemeente zelf en de specifieke kenmerken van de relevante risicobronnen per thema naar voren. Om weer te geven welke incidenttypen mogelijk zijn voor de gemeente hebben wij een Exceldocument als bijlage toegevoegd. Deze inventarisatie van de risico's wordt gebruikt om al dan niet uit te werken in scenario's voor het risicobeeld voor Fryslân.

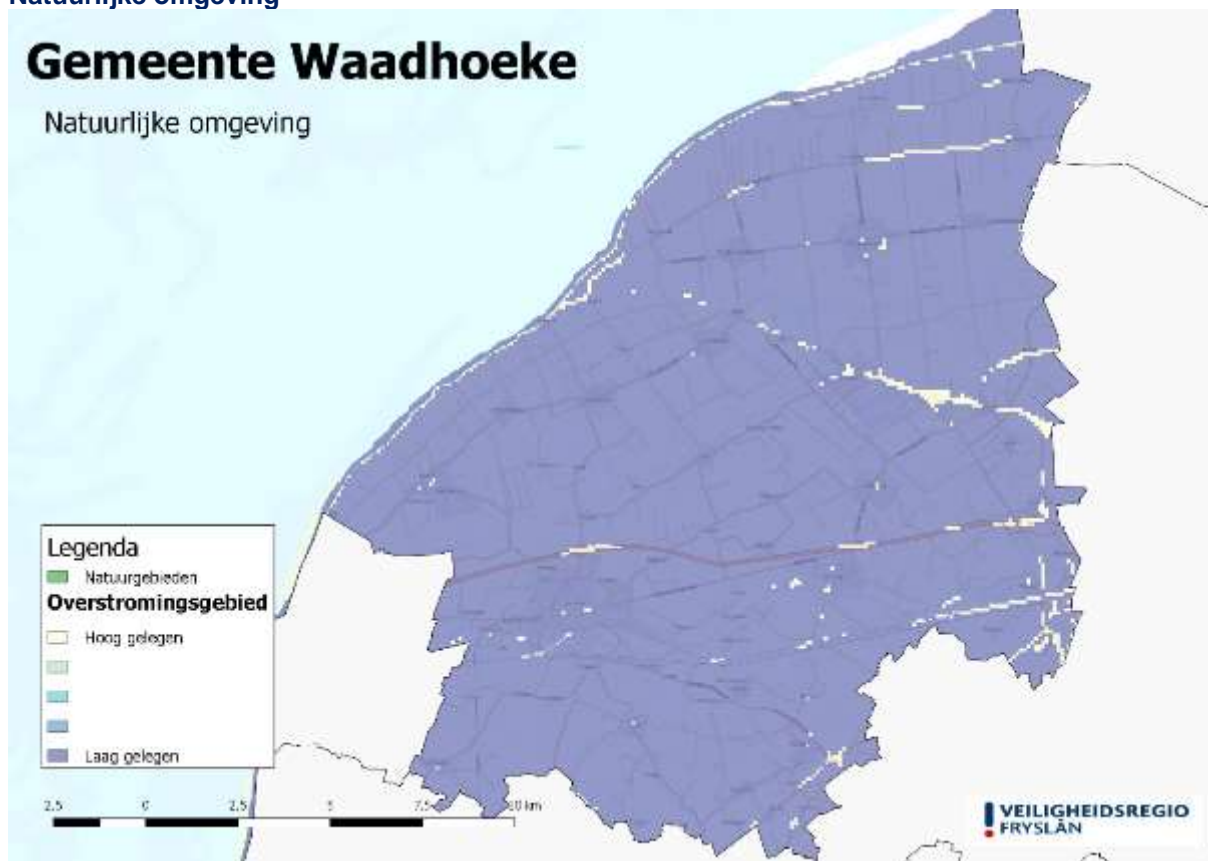
Kerngegevens	
Oppervlakte grondgebied	315,26 km ²
Oppervlakte water ¹⁸	30,4 km ²
Inwoners	46.155
Toelichting per thema	
Natuurlijke omgeving	Gelegen binnen overstromingsgebied. Enkele polders gelegen onder NAP.
Gebouwde omgeving	Meerdere kwetsbare objecten aanwezig binnen gemeente, een gedeelte hiervan is bedoeld voor: <ul style="list-style-type: none"> - verminderd zelfredzame personen - grootschalige publieksfunctie - meer dan 500 personen Dichte binnenstad gelegen binnen gemeente.
Technologische omgeving	Inrichtingen, vervoer en buisleidingen aanwezig met brandbare, explosieve of toxische veiligheidsrisico's.
Vitale infrastructuur en voorzieningen	Uitval van alle typen vitale infrastructuur is mogelijk binnen de gemeente.
Verkeer en vervoer	Veel beroepsvaart en waterrecreatie aanwezig op de vaarten en het kanaal.
Gezondheid	Alle incident typen mogelijk op basis van historische gegevens en prognoses.
Sociaal maatschappelijk	Evenementen aanwezig binnen de gemeente. Aanslagen en gijzeling mogelijk op basis van landelijk ingegeven dreigingsniveau.

¹⁸ Maakt deel uit van totale oppervlakte gemeente
Bron afbeelding: LinkedIn Waadhoeke

Natuurlijke omgeving

Gemeente Waadhoeke

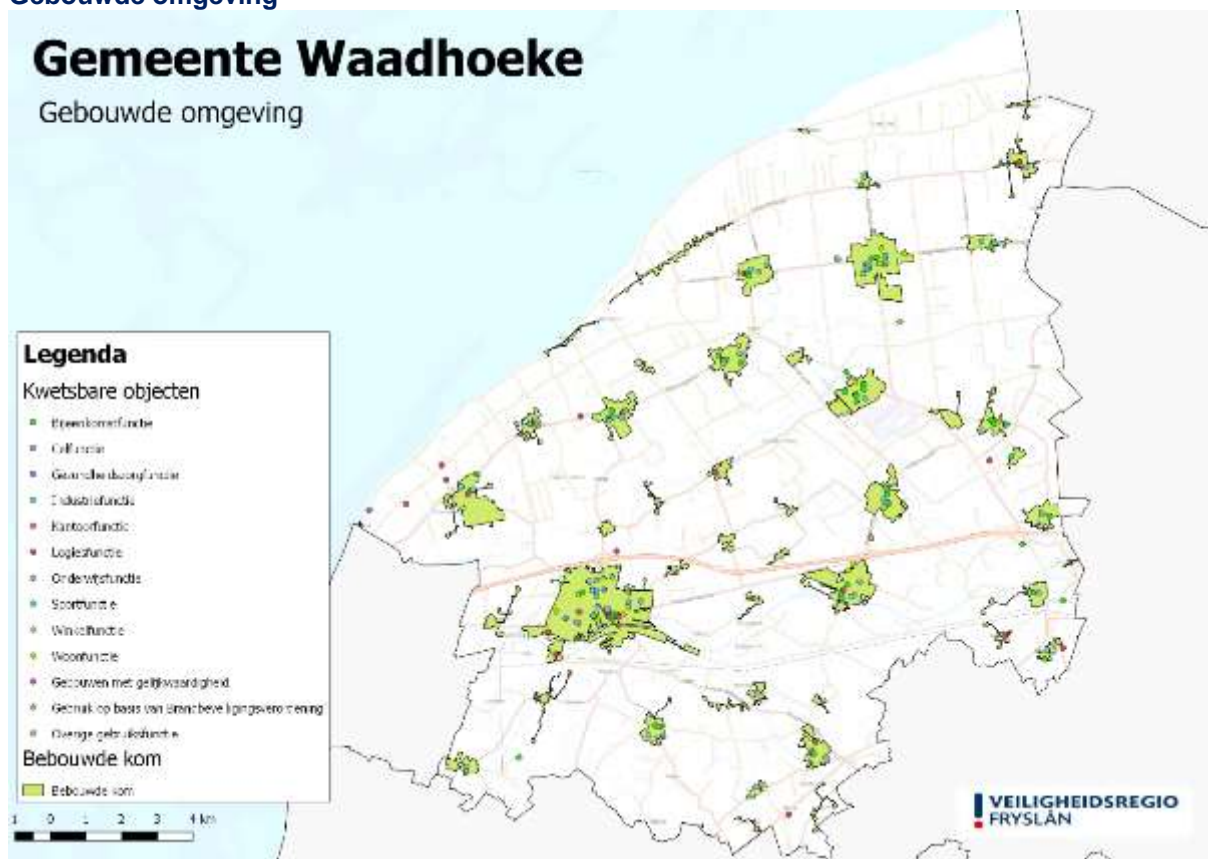
Natuurlijke omgeving

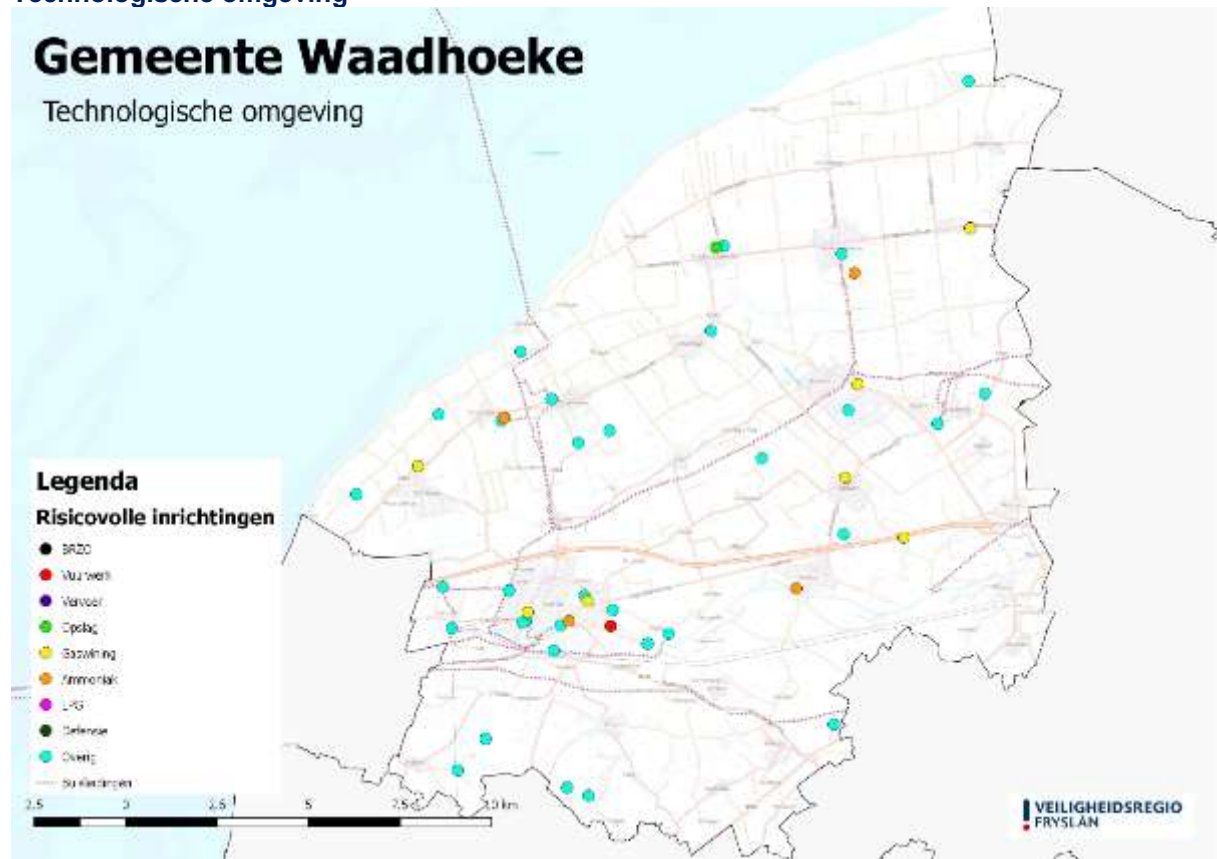
Gebouwde omgeving

Gemeente Waadhoeke

Gebouwde omgeving

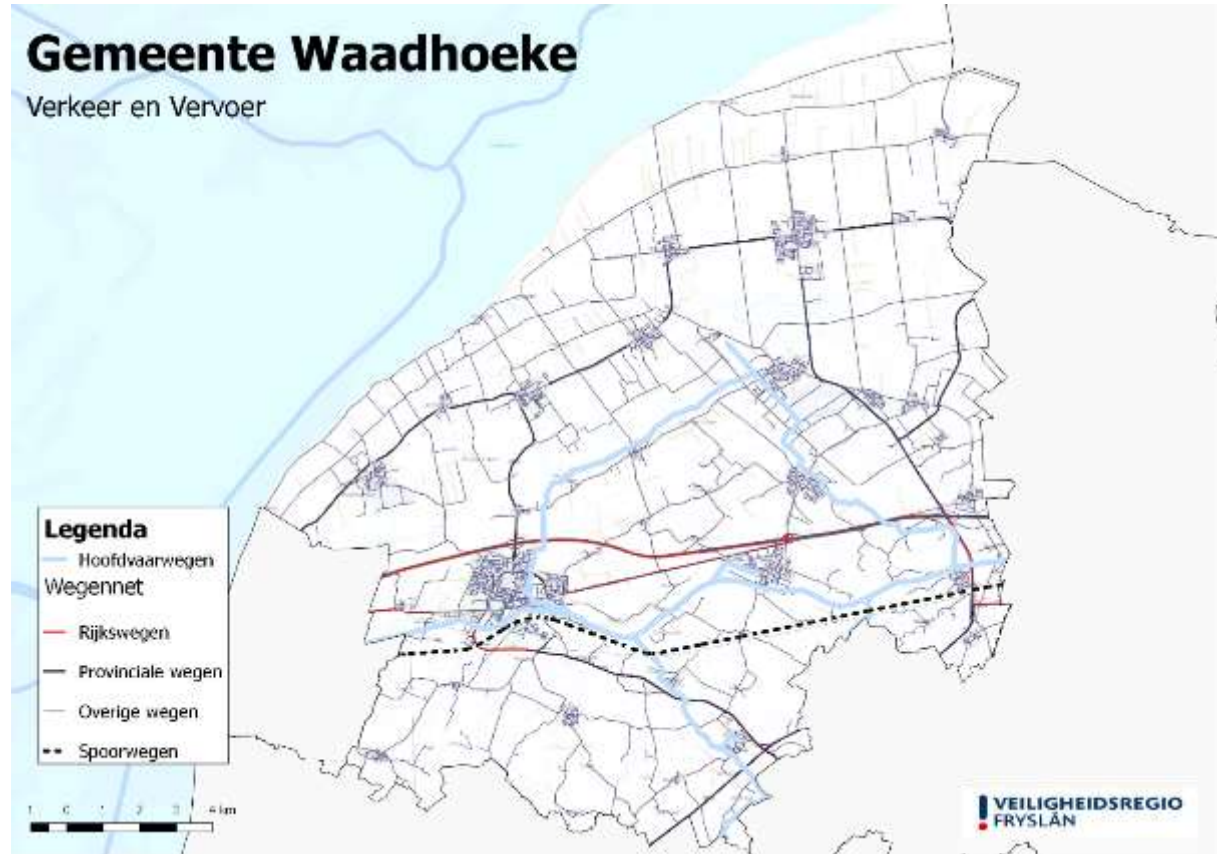
Technologische omgeving

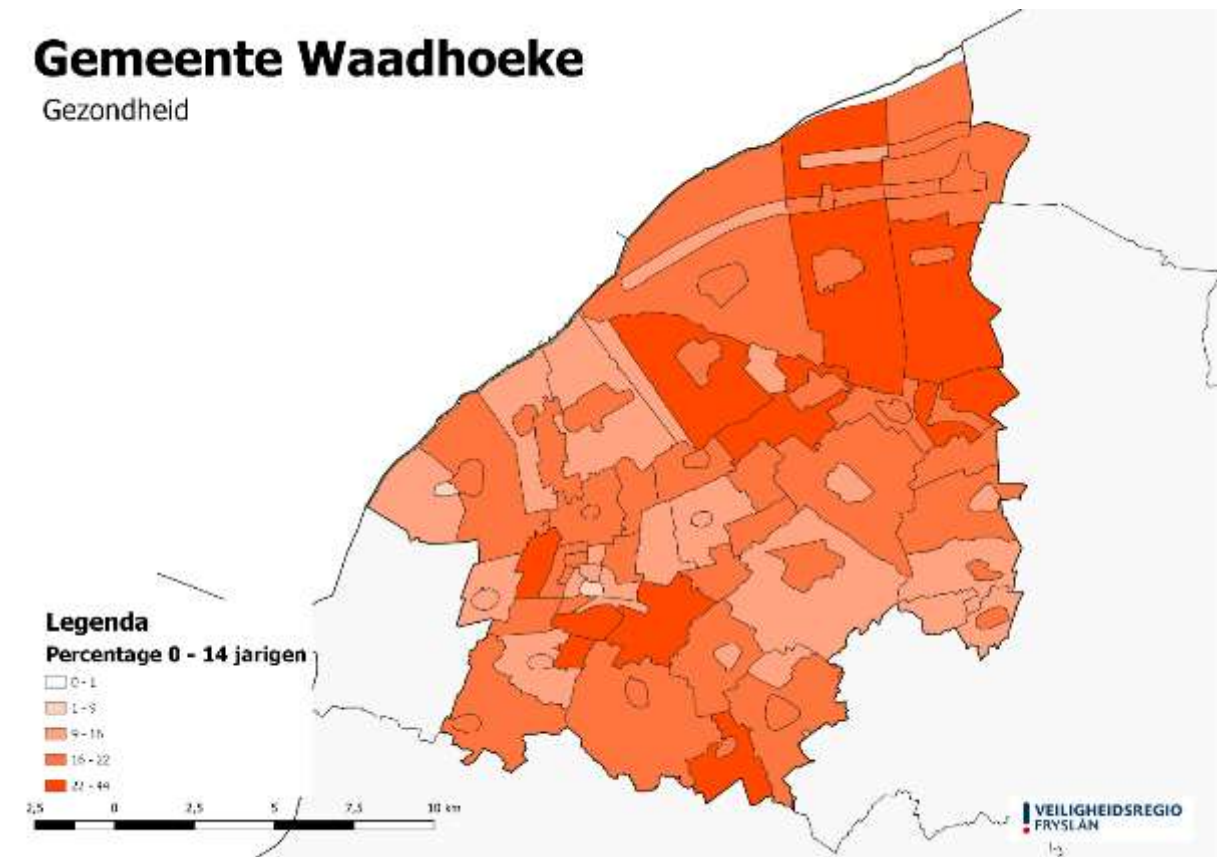
Vitale infrastructuur en voorzieningen

Verkeer en vervoer

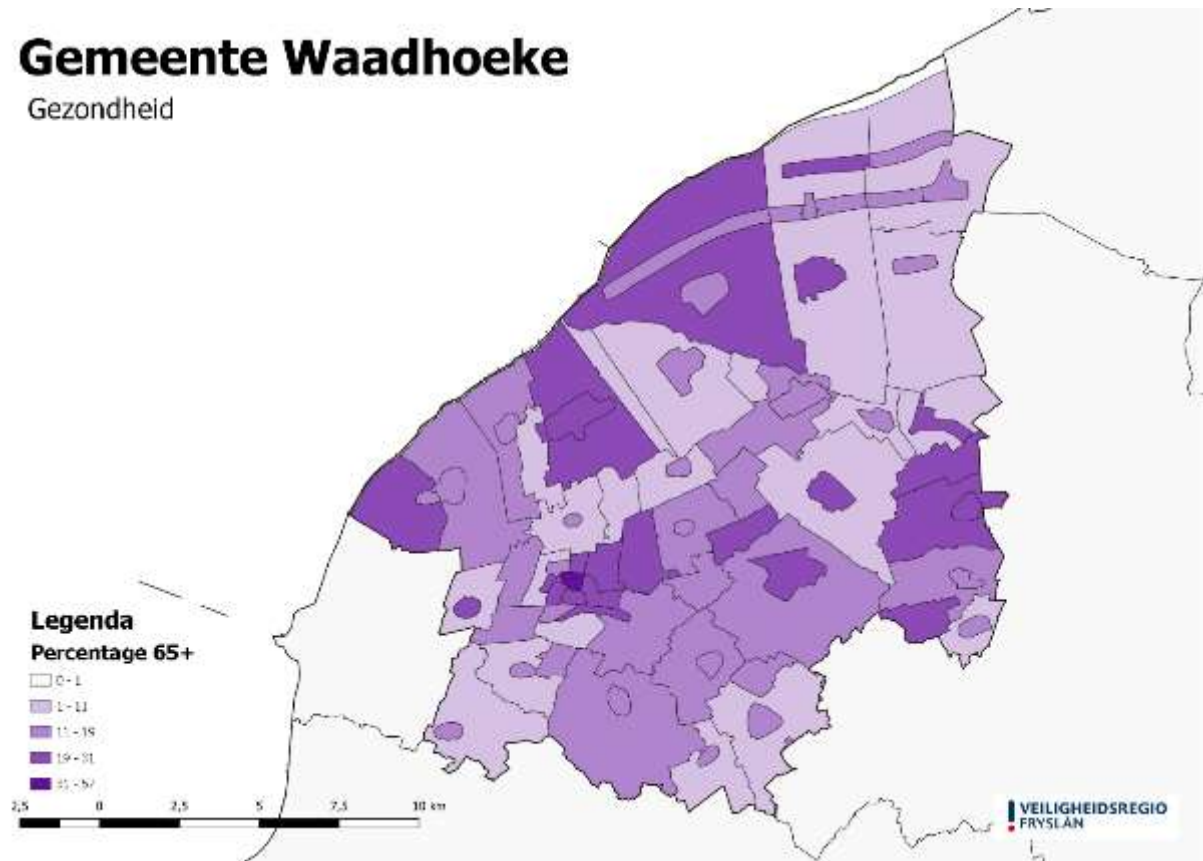

Gezondheid

Gemeente Waadhoeke

Gezondheid

Sociaal maatschappelijk

Gemeente Waadhoeke

Sociaal maatschappelijke omgeving

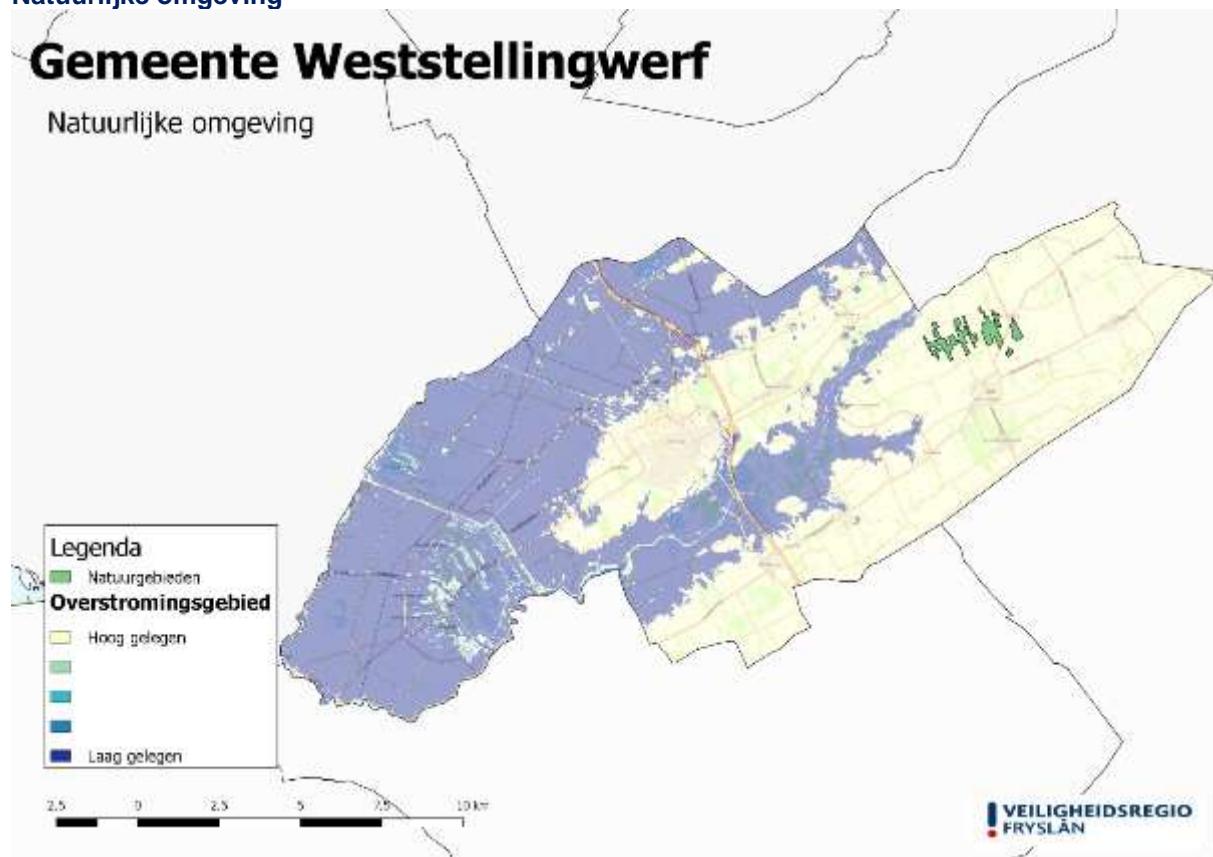
Weststellingwerf

In onderstaand overzicht is op basis van de professionele risicokaart, het CBS en overige relevante bronnen een inventarisatie van de relevante risico's samengesteld voor het grondgebied van de gemeente. Hierin komen de specifieke kenmerken van de gemeente zelf en de specifieke kenmerken van de relevante risicobronnen per thema naar voren. Om weer te geven welke incidenttypen mogelijk zijn voor de gemeente hebben wij een Exceldocument als bijlage toegevoegd. Deze inventarisatie van de risico's wordt gebruikt om al dan niet uit te werken in scenario's voor het risicobeeld voor Fryslân.

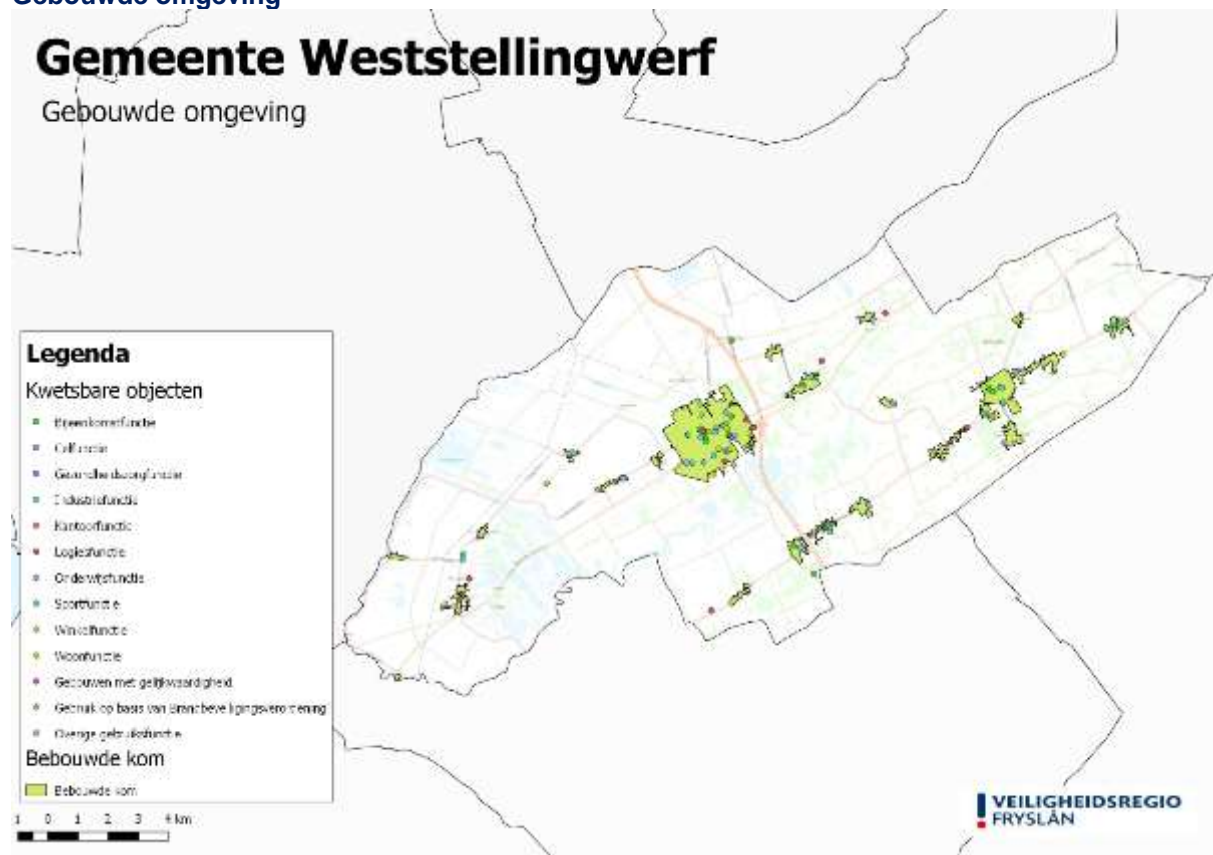
Kerngegevens	
Oppervlakte grondgebied	228,45 km ²
Oppervlakte water ¹⁹	8,15 km ²
Inwoners	26.125
Toelichting per thema	
Natuurlijke omgeving	Gelegen binnen overstromingsgebied. Enkele polders gelegen onder NAP. Natuurgebieden aanwezig.
Gebouwde omgeving	Meerdere kwetsbare objecten aanwezig binnen gemeente, een gedeelte hiervan is bedoeld voor: <ul style="list-style-type: none"> - verminderd zelfredzame personen - grootschalige publieksfunctie - meer dan 500 personen
Technologische omgeving	Inrichtingen, vervoer en buisleidingen aanwezig met brandbare, explosieve of toxische veiligheidsrisico's.
Vitale infrastructuur en voorzieningen	Uitval van alle typen vitale infrastructuur is mogelijk binnen de gemeente.
Verkeer en vervoer	Rijks- en provinciale wegen aanwezig binnen gemeente. Intercity spoorlijn aanwezig.
Gezondheid	Alle incident typen mogelijk op basis van historische gegevens en prognoses.
Sociaal maatschappelijk	Evenementen aanwezig binnen de gemeente. Aanslagen en gijzeling mogelijk op basis van landelijk ingegeven dreigingsniveau.

¹⁹ Maakt deel uit van totale oppervlakte gemeente
Bron afbeelding: LinkedIn Weststellingwerf

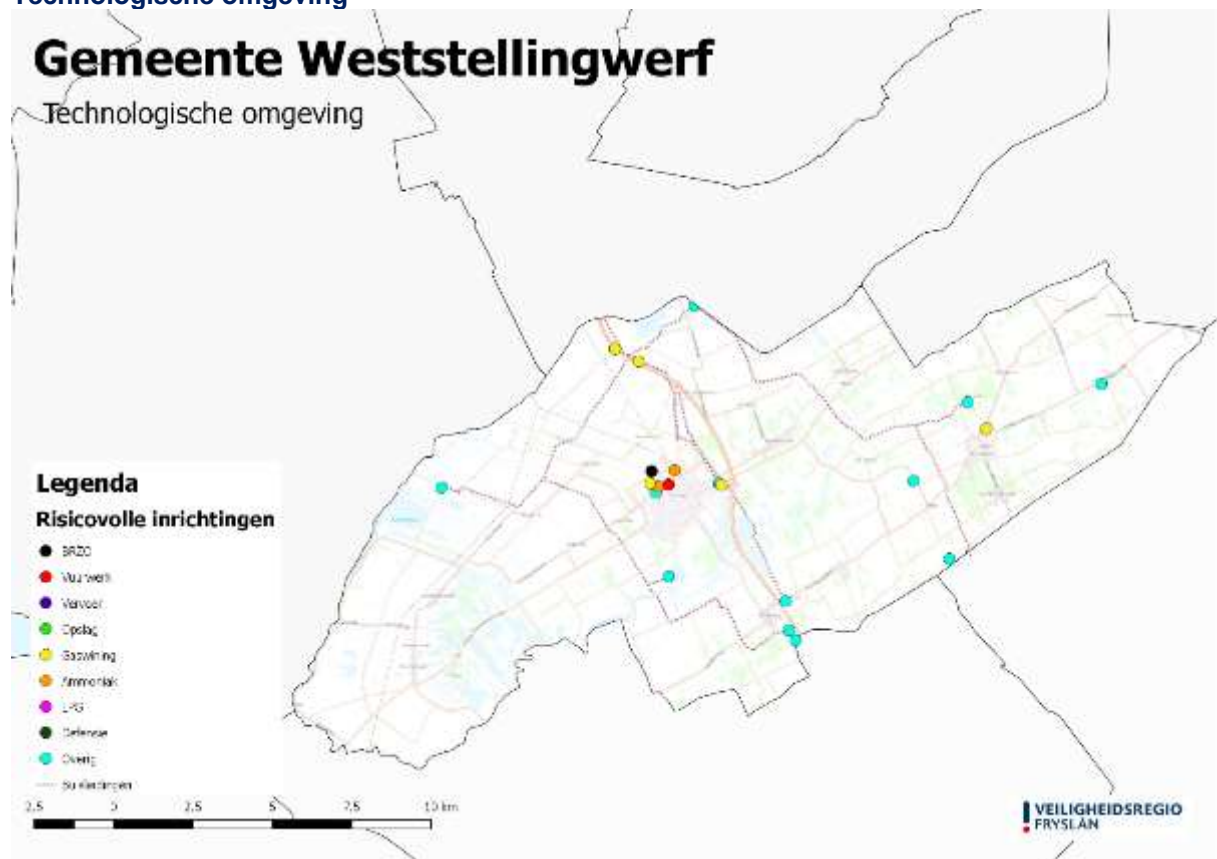
Natuurlijke omgeving

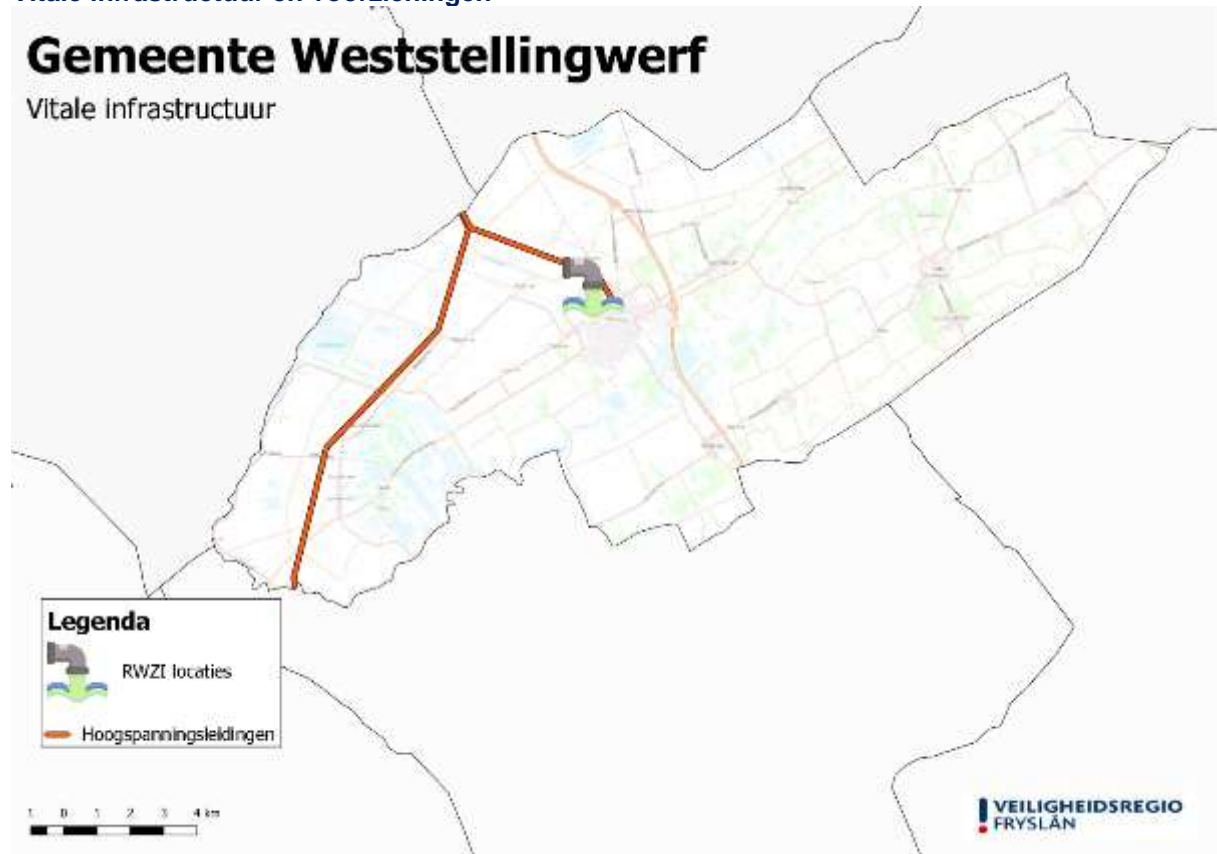
Gebouwde omgeving

Technologische omgeving

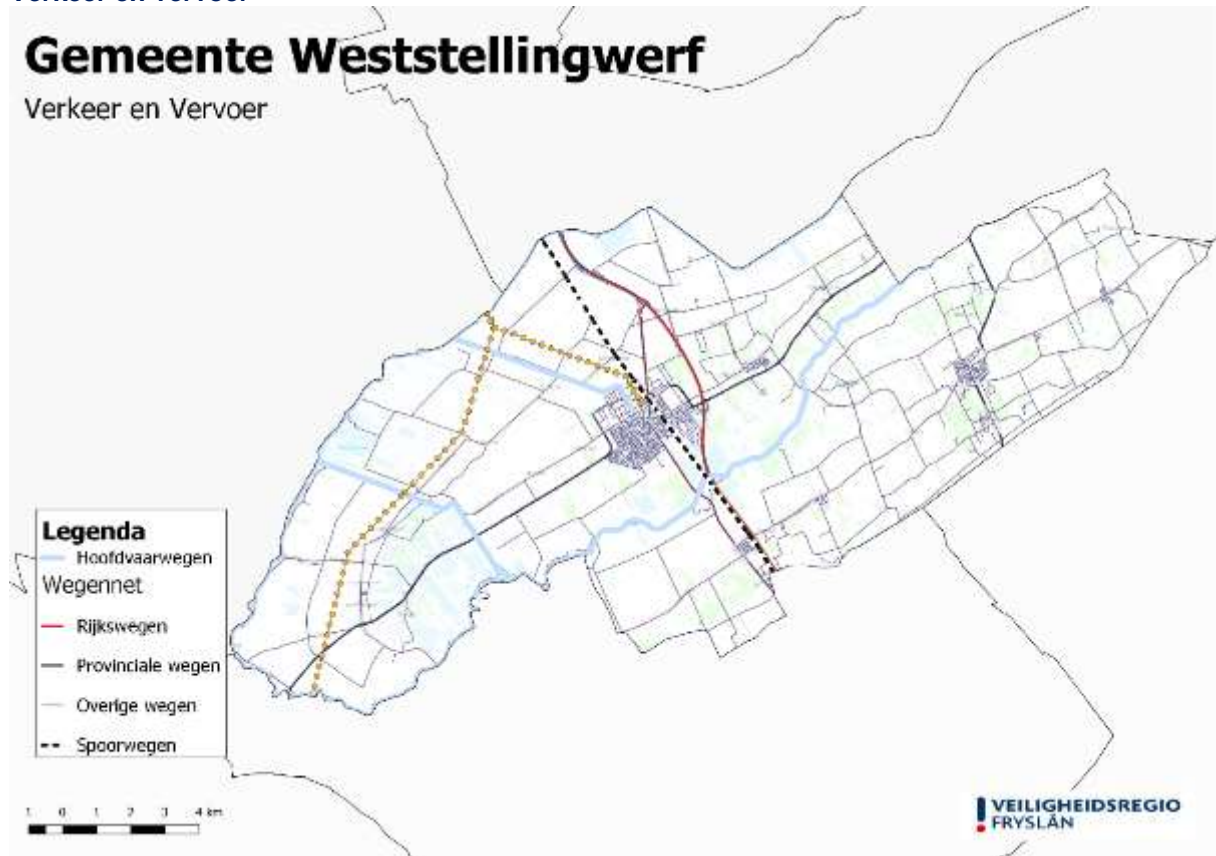
Vitale infrastructuur en voorzieningen

Verkeer en vervoer

Gemeente Weststellingwerf

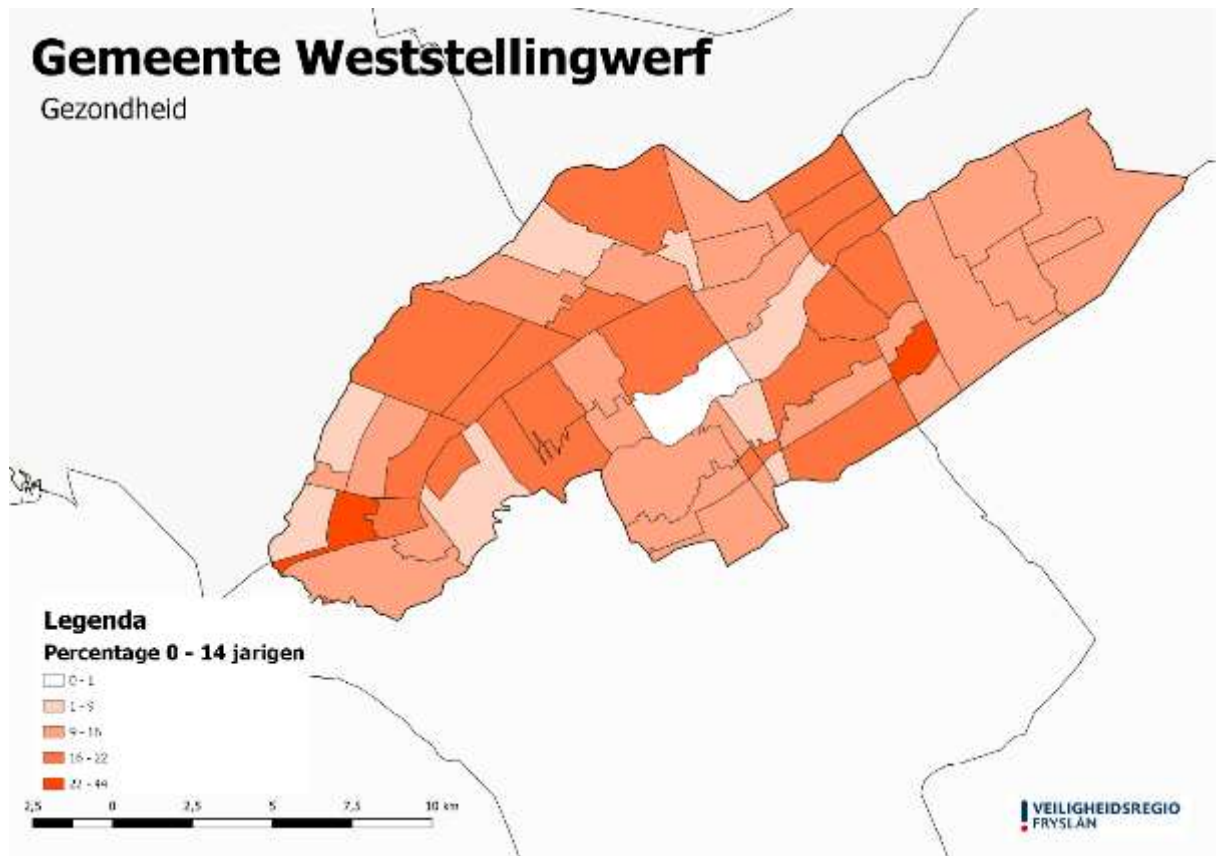
Verkeer en Vervoer

Gezondheid

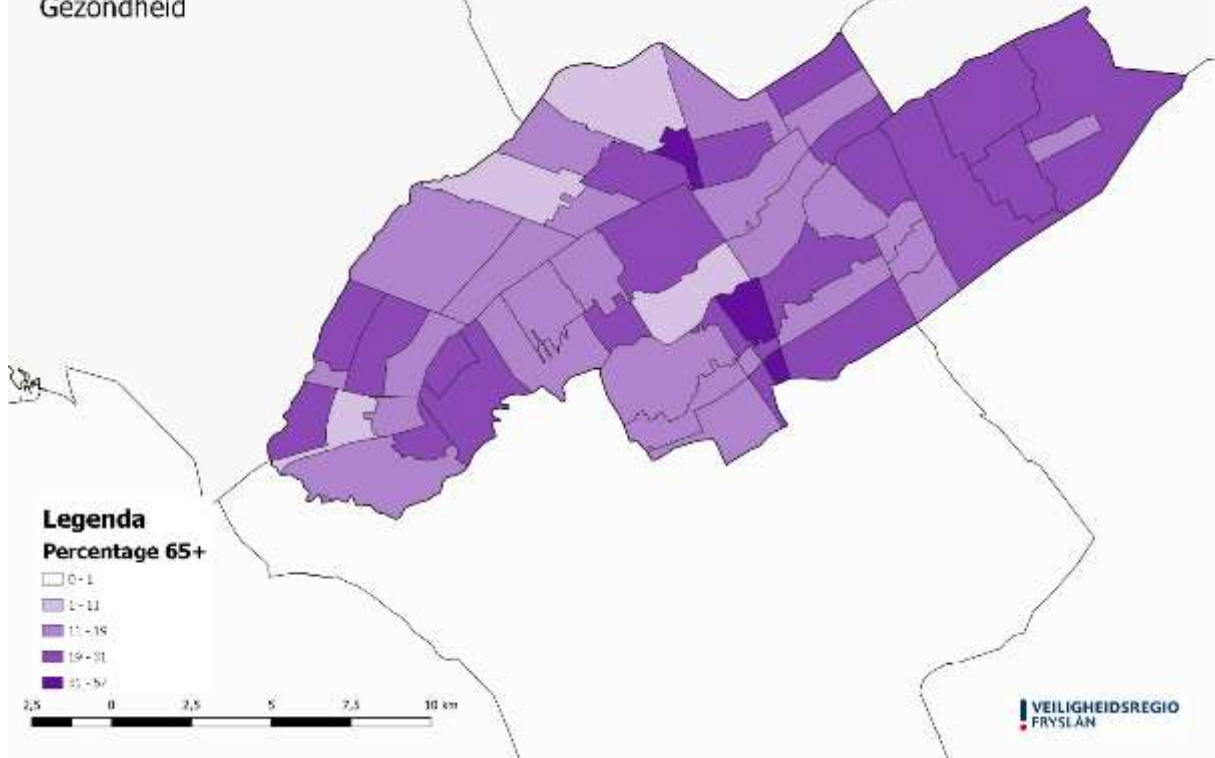
Gemeente Weststellingwerf

Gezondheid

Gemeente Weststellingwerf

Gezondheid

Sociaal maatschappelijk

Gemeente Weststellingwerf

Sociaal maatschappelijke omgeving

Regionaal Risicoprofiel 2022-2025

Veiligheidsregio Fryslân

Bijlage d. Capaciteitenanalyse

Capaciteitenanalyse

Regionaal Risicoprofiel
Veiligheidsregio Fryslân

2021

Inhoud

1	Inleiding	4
2	Natuurlijke omgeving	5
2.1	Scenario overzicht	5
2.2	Capaciteiteninventarisatie Natuurlijke omgeving	5
2.2.1	Overstromingen	5
2.2.2	Natuurbrand.....	6
2.2.3	Koudegolf.....	6
2.2.4	Hittegolf.....	6
3	Gebouwde Omgeving	8
3.1	Scenario overzicht.....	8
3.2	Capaciteiteninventarisatie Gebouwde omgeving	8
3.2.1	Brand in kwetsbaar object.....	8
3.2.2	Brand bij evenement in gebouw.....	8
3.2.3	Brand in dichte binnenstad	8
4	Technologische Omgeving	10
4.1	Scenario overzicht.....	10
4.2	Capaciteiteninventarisatie Technologische omgeving.....	10
4.2.1	Explosie stationaire inrichting	10
4.2.2	Toxisch incident inrichting.....	10
4.2.3	Vervuiling Waddenzee.....	11
5	Vitale infrastructuur en voorzieningen	11
5.1	Scenario overzicht	11
5.2	Capaciteiteninventarisatie Vitale infrastructuur en voorzieningen.....	11
5.2.1	Uitval gasvoorziening.....	11
5.2.2	Uitval elektriciteitsvoorziening.....	12
5.2.3	Verontreiniging drinkwater	12
5.2.4	Uitval waterzuivering.....	12
5.2.5	Uitval spraak- en datavoorziening.....	13
6	Verkeer en vervoer	14
6.1	Scenario overzicht.....	14
6.2	Capaciteiteninventarisatie Verkeer en Vervoer.....	14
6.2.1	Incident bij start of landing op of om een luchtvaartterrein.....	14
6.2.2.	Incident waterrecreatie - op groot water	14
6.2.3.	Incident beroepsvaart	14
6.2.4.	Incident op natuurijs	15
6.2.5	Incident wegverkeer.....	15
7	Gezondheid	16

7.1	Scenario overzicht.....	16
7.2	Capaciteiteninventarisatie Gezondheid	16
7.2.1	Besmettingsgevaar	16
7.2.2.	Dierziekten.....	16
7.2.3.	Ziektegolf.....	16
8	Sociaal maatschappelijke omgeving.....	17
8.1.	Scenario overzicht.....	17
8.2.	Capaciteiteninventarisatie Sociaal maatschappelijke omgeving	17
8.2.1.	Paniek groot evenement.....	17
8.2.2.	Rellen rondom demonstraties of manifestaties	17
8.2.3.	Terreur aanslag	17
8.2.4.	Persoon met verward gedrag	18
9	Conclusie.....	19

1 Inleiding

In de volgende hoofdstukken wordt thematisch een ingegaan op de capaciteitanalyse behorend bij de scenario's dit onderdeel uitmaken van het regionaal risicoprofiel.

Het voorliggende document is in die zin een direct gekoppeld aan de risico analyse waar thematisch invulling wordt gegeven aan de scenario's die als relevant worden beschouwd voor het risicoprofiel.

De capaciteiten analyse wordt, net als alle andere documenten van het Regionaal Risicoprofiel ingekleed langs de 7 thema's;

- Natuurlijke omgeving
- Gebouwde omgeving
- Technologische omgeving
- Vitale infrastructuur en voorzieningen
- Verkeer en vervoer
- Gezondheid
- Sociaal-maatschappelijke omgeving

Binnen deze thema's wordt per scenario een beeld geschetst waaruit blijkt of de capaciteit voldoende is of niet en wat daar eventueel aan moet worden gedaan om deze wel op het minimale niveau te krijgen. Bij het bepalen van de capaciteiten wordt ingezoomd op welke repressieve capaciteit voorhanden is en wat er aan 'de voorkant' aan gedaan kan worden. Bij dit laatste moet gedacht worden aan voorbereiding op [planvorming] en voorkoming van [advisering/risicobeheersing]. In de conclusie wordt tot slot een overzicht gegeven van alle capaciteiten.

2 Natuurlijke omgeving

2.1 Scenario overzicht

Ten behoeve van de capaciteiten analyse zijn de volgende scenario's meegenomen.

- Overstroming vanuit zee – dijkdoorbraak vaste land
- Overstroming vanuit zee – dijkdoorbraak Waddeneiland
- Overstroming vanuit zee – defecte sluis Harlingen
- Overstroming polder – bezwijken polderdijk
- Natuurbrand
- Koudegolf
- Hittegolf

2.2 Capaciteiteninventarisatie Natuurlijke omgeving

2.2.1 Overstromingen

Het water leidt voorafgaand, tijdens en geruime tijd na de verschillende overstromingen voor de hulpverlening tot de nodige problemen. Mensen die het gebied willen verlaten zullen opstoppingen veroorzaken. Tevens is de verwachting dat als gevolg van een van de overstromingen gebieden zullen overstromen tot een waterdiepte van meer dan 1 meter. Voertuigen van de reddingsdiensten kunnen in maximaal 20 centimeter waterdiepte rijden. Specialistisch defensiematerieel kan waterdiepten aan van maximaal 70 centimeter.

Evacuatie van personen (voorafgaand aan de daadwerkelijke overstroming) zal aanvankelijk de hoogste prioriteit hebben. Ook is de zorg voor achterblijvers en zorg voor evacués een belangrijk aandachtspunt in de hulpverlening. Tot slot zal worden gepoogd de dijkkring te herstellen en het water de regio uit te spuien. Dit is echter complex en zal niet snel gerealiseerd kunnen worden.

Voorkomen en beperken

Op gebied van proactie en preventie zijn er voldoende capaciteiten aanwezig om beheersmaatregelen in kader van waterveiligheid bij initiatieven mee te laten wegen:

- Op 1 januari 2022 wordt de Omgevingswet verwacht. Door deze wet wordt bij initiatieven op een integrale manier gekeken naar allerlei vormen van omgevingsveiligheid. Het regionaal risicoprofiel is tevens voor de advisering een belangrijke bron. Hierdoor wordt ook het onderwerp 'waterveiligheid' bij initiatieven meegenomen;
- Sinds 1 januari 2017 gelden nieuwe veiligheidsnormen voor dijken, dammen en duinen. De nieuwe normen worden opgenomen in de Omgevingswet;
- Bij de vormgeving van bestemmingsplannen moet een watertoets worden uitgevoerd. Overstromingsrisico's vormen een onderdeel van deze toets.

Beheersmaatregelen die reeds in gang gezet zijn:

- Eens in de twaalf jaar worden waterkeringen beoordeeld door waterschappen en Rijkswaterstaat;
- In een Hoogwaterbeschermingsprogramma voeren waterschappen en Rijkswaterstaat dijkversterkingen uit;
- Het Delta programma wordt uitgevoerd, waarmee de overheid Nederland nu en in de toekomst tegen overstromingen beschermt.

Bestrijden

De operationele capaciteit voor deze scenario's is over het algemeen niet voldoende. Om een dergelijk scenario te kunnen bestrijden is bovenregionale ondersteuning noodzakelijk. Uit enkele grootschalige wateroefeningen komen de laatste jaren de knelpunten als opvang en evacuatie naar voren. Wel zijn er tal van processen en werkzaamheden om voorbereid te zijn op het daadwerkelijk bieden van hulp. Hieronder vallen onder meer een draaiboek Hoogwater en het bestrijdingsplan peilbeheer en kaden van Wetterskip Fryslân.

Om dit te verbeteren is aandacht noodzakelijk voor:

1. Bevolkingszorg
2. Risicocommunicatie
3. Samenwerking met ketenpartners en naburige Veiligheidsregio's

2.2.2 Natuurbrand

Voorkomen en beperken

In het kader van natuurbranden is voor Fryslân een Risico Index Natuurbranden (RIN) opgesteld. Hierin zijn alle risico's op lokaal niveau in beeld gebracht. In de laatste jaren zijn er diverse trajecten doorlopen in het kader van de gebiedsgerichte aanpak, hierin trekken Natuurbeheerders, Brandweer en andere partners met elkaar op om maatregelen te treffen in de natuurgebieden. Onder andere wordt er samenwerking gezocht met loonwerkers en agrariërs om te ondersteunen in de bestrijding. In het kader van risicocommunicatie is vanuit de veiligheidsregio ook aandacht voor dit scenario.

In het kader van risicobeheersing zijn nog meer mogelijkheden (o.a. bevorderen zelfredzaamheid). Hiervoor liggen ook verantwoordelijkheden echter bij andere partners, zoals natuurbeheerders.

Bestrijden

Het scenario is voor de brandweer en andere hulpdiensten niet op te lossen met de standaard capaciteit en middelen die ze nu tot hun beschikking hebben. De hoge opkomsttijd, beperkte bluswatervoorzieningen, beperkte bereikbaarheid en ontoegankelijkheid van gebieden, de soort vegetatie en de aanwezigheid van recreanten en kwetsbare objecten in de gebieden zijn aandachtspunten in het kader van dit risico. De specifieke knelpunten op deze aspecten zijn gebiedsgericht in de RIN Fryslân opgenomen. Inmiddels wordt natuurbrandbeheersing/bestrijding binnen Fryslân steeds meer gezien als een specialisme.

2.2.3 Koudegolf

Voorkomen/beperken

Het ROAZ (regionaal overleg acute zorg) maakt jaarlijks plannen voor de besteding van gelden voor uitkomsten van risicoanalyses. Aan de hand hiervan spelen ook eigen voorbereiding van de zorginstellingen een belangrijke rol in de aansluiting op een gezamenlijke ketenzorg.

Daarnaast is landelijk inmiddels het zogenaamde weeralarm ingevoerd waardoor burgers en bedrijven op de hoogte gesteld kunnen worden van naderend zwaar weer. Hiermee wordt getracht problemen op de weg en in het OV zo veel mogelijk te beperken. In aanvulling hierop geeft de veiligheidsregio uitvoering aan door het RIVM voorgestelde protocollen bij extreem weer, waaronder voorlichting van bewoners en bedrijven.

Bestrijden

Voor de regio specifiek geldt dat door toedoen van het winterweer vertragingen kunnen ontstaan op spoedritten. Daarnaast komt het ook voor dat de begaanbaarheid van bepaalde uitrukposten onder komt te liggen.

2.2.4 Hittegolf

Voorkomen/ beperken

Vanuit het RIVM wordt landelijk uitvoering gegeven aan het voorlichten van mensen, hierbij is speciale aandacht voor de kwetsbare groepen zoals ouderen en jongeren. De Friese hulpdiensten geven hier gedurende de zomermaanden zelf ook uitvoering aan.

Landelijk wordt daarnaast ingezet op het opstellen van protocollen voor zorginstellingen, waardoor uniform opgetreden wordt gedurende of in aanloop naar warme periodes. Een voorbeeld hiervan is de toolkit voor hitte van het RIVM. In deze toolkit worden een aantal hulpmiddelen voor gemeenten landelijk aangeboden.

Bestrijden

De benodigde operationele capaciteit voor dit incidenttype is met de basiszorg op te vangen, omdat het zich niet op één moment en locatie clustert. Wel vergt dit scenario extra inzet op het gebied van (risico)communicatie. In het kader van dit scenario is een nationaal hitteplan opgesteld en door de GGD Fryslân is er een regionaal hitteplan vastgesteld. De coördinatie van dit scenario wordt voor een groot deel landelijk geregeld. Wat (extra) aandacht verdient is de mogelijkheid van het optreden van domino-effecten bij vitale infrastructuur (bijvoorbeeld energiecentrales). Ook de eventuele effecten van de verdere vergrijzing van de regio is een aandachtspunt; immers ouderen vormen een kwetsbare groep bij extreme hitte.

3 Gebouwde Omgeving

3.1 Scenario overzicht

Ten behoeve van de capaciteiten analyse zijn de volgende scenario's meegenomen.

- Brand in kwetsbaar object
- Brand bij evenement in gebouw
- Brand in dichte binnenstad

3.2 Capaciteiteninventarisatie Gebouwde omgeving

3.2.1 Brand in kwetsbaar object

Voorkomen/ beperken

Er wordt door de Veiligheidsregio een op een aantal manieren invulling gegeven aan het bevorderen van de brandveiligheid in zorginstellingen. De Veiligheidsregio heeft een wettelijke taak ten aanzien van de advisering op dergelijke vergunningen.

Daarnaast voert de Veiligheidsregio vaak ook het wettelijk toezicht op de bouw en het gebruik uit namens veel van de Friese gemeenten.

De Veiligheidsregio zet ook in op een aantal projecten om de bewustwording ten aanzien van brand(gevaar) te vergroten. Enkele voorbeelden hiervan zijn het project Brandveilig Leven (BVL) en Geen noord bij Brand (GNBB).

Bestrijden

Met de huidige aanwezige operationele capaciteit is een scenario als hier beschreven handelbaar voor de hulpdiensten. Hierbij is het echter wel van belang dat het zorggebouw in een goede staat verkeerd, het bouw- en installatietechnisch aan de eisen voldoet en dat er een operationele BHV organisatie in het pand aanwezig is.

3.2.2 Brand bij evenement in gebouw

Voorkomen/ beperken

Er wordt door de Veiligheidsregio een op een aantal manieren invulling gegeven aan het bevorderen van de brandveiligheid. De Veiligheidsregio heeft een wettelijke taak ten aanzien van de advisering op dergelijke vergunningen.

Daarnaast voert de Veiligheidsregio vaak ook het wettelijk toezicht op de bouw en het gebruik uit namens de gemeente. In het kader van het aanvragen van evenementvergunningen adviseert Brandweer Fryslân het bevoegd gezag in het kader van de bestrijdbaarheid en zelfredzaamheid van het incident en de mensen die betrokken zijn bij een dergelijk incident. De adviestaak van de Brandweer zal de komende jaren worden voortgezet en zal worden ingezet worden op projecten als Brandveilig Leven.

Bestrijden

Het scenario kan voldoende worden bestreden mits het stadion of gebouw waar het plaatsvindt voldoet aan alle bouwtechnische en installatietechnische eisen en regelgeving.

Daarnaast bestaat voor het Abe Lenstrastadion een speciaal voor dit stadion geschreven incidentbestrijdingsplan.

3.2.3 Brand in dichte binnenstad

Voorkomen/ beperken

In het kader van risicobeheersing wordt veel gedaan om een dergelijk scenario te voorkomen (bijvoorbeeld t.a.v. vergunningsverlening bij bouw en gebruik). De veiligheidsregio heeft hiervoor ook een (wettelijke) adviesrol in het kader van risicobeheersing en operationele voorbereiding. Deze wettelijke taak zal de veiligheidsregio ook de komende jaren blijven uitvoeren. Deze adviestaak komt aan de orde in het beleidsplan van de Veiligheidsregio/ Brandweer Fryslân.

Bestrijden

Operationeel is een dergelijk scenario voldoende bestrijdbaar met de huidige operationele capaciteit. Hierbij dient een gebouw bouwkundig en installatietechnisch te voldoen aan de regelgeving. In het kader van operationele voorbereiding voor enkele gebouwen met een grootschalige publieksfunctie bereikbaarheidskaarten/aanvalsplannen aanwezig. Daarnaast wordt er door Brandweer Fryslân aandacht besteed aan de dichte binnensteden in het kader van brandveilig leven. En krijgen de dichte binnensteden extra aandacht binnen het dekkingsplan van Brandweer Fryslân en de inzetvoorstellen van de brandweer.

4 Technologische Omgeving

4.1 Scenario overzicht

Ten behoeve van de capaciteiten analyse zijn de volgende scenario's meegenomen.

- Explosie bij een stationaire inrichting
- Toxisch incident inrichting
- Vervuiling Waddenzee

4.2 Capaciteiteninventarisatie Technologische omgeving

4.2.1 Explosie stationaire inrichting

Voorkomen/beperken

In Nederland wordt op verschillende manieren invulling gegeven aan het voorkomen van incidenten zoals beschreven in dit scenario. Op landelijk niveau wordt middels een zogenaamde safety deal invulling gegeven aan het beter beschermen van LPG tankwagens. Deze voertuigen krijgen een beschermende mantel die de in het voertuig aanwezige LPG beter beschermt tegen de gevolgen van een brand.

Daarnaast heeft de Veiligheidsregio een adviesbevoegdheid in het kader van Omgevingsvergunningen en ruimtelijke plannen. Op die manier kunnen aan zowel de kant van de risicobron als aan de kant van de omgeving veiligheidsmaatregelen worden voorgesteld om de veiligheid te verhogen. Tot slot wordt door het bevoegd gezag bij (gevaarlijke) bedrijven gecontroleerd om het naleven van de geldende vergunningen.

In het kader van de energietransitie wordt er zoveel mogelijk gedaan om nieuwe ontwikkelingen te volgen en mogelijk advies op te geven. Advies wordt gegeven in het kader van omgevingsveiligheid, maar ook ten behoeve van de bestrijdbaarheid.

Bestrijden

De capaciteiten van de brandweerorganisatie worden als voldoende beschouwd om een dergelijk incident veilig en adequaat te kunnen bestrijden.

Het bestrijden van dergelijke incidenten zal wel afhankelijk zijn van de locatie van het incident. Over het algemeen zijn inrichtingen waar dergelijke scenario's kunnen plaatsvinden gelegen op bedrijventerreinen. De eerste inzet (van buiten naar binnen geredeneerd) zal gericht zijn op het redden van personen alvorens kan worden gestart met het blussen van (secundaire) branden.

4.2.2 Toxisch incident inrichting

Voorkomen/beperken

In het kader van risicobeheersing vinden tal van activiteiten plaats om dergelijke rampen te voorkomen of de gevolgen hiervan te beperken. Zo adviseert Brandweer Fryslân op vergunningen en ruimtelijke plannen. In het kader van de vergunningen wordt onder andere gekeken naar de opslagmogelijkheden, de hoeveelheden van gevaarlijke stoffen en de preventieve en repressieve maatregelen. In het kader van ruimtelijke plannen wordt onder meer gekeken naar de mogelijkheden om bedrijven met gevaarlijke stoffen zoveel mogelijk gescheiden te houden. In deze adviezen staat het behalen van een zo veilig mogelijke situatie voorop.

Het bevoegd gezag voert daarnaast inspecties uit ten einde de veiligheid van bedrijven waar met gevaarlijke stoffen wordt gewerkt, te waarborgen.

In het kader van de energietransitie wordt er zoveel mogelijk gedaan om nieuwe ontwikkelingen te volgen en mogelijk advies op te geven. Advies wordt gegeven in het kader van omgevingsveiligheid, maar ook ten behoeve van de bestrijdbaarheid.

Bestrijden

De benodigde operationele capaciteit voor dit incidenttype is sterk afhankelijk van de locatie waar dit incident zich voordoet. In dichtbebouwd gebied in de directe nabijheid van kwetsbare objecten zal de capaciteit een knelpunt zijn. Wanneer dit scenario zich voordoet in gebieden waar veel mensen wonen of werken zal dit een grotere claim leggen op de inzet van de hulpdiensten.

Daarnaast beschikt de brandweer voor de meest risicovolle bedrijven over rampbestrijdingsplannen, bereikbaarheidskaarten en in enkele gevallen over specifieke aanvalsplannen. Deze set plannen en kaarten ondersteunen de hulpdiensten in hun voorbereiding op rampen en zware ongevallen.

4.2.3 Vervuiling Waddenzee

Voorkomen/beperken

In het kader van risicobeheersing zijn er weinig activiteiten wat betreft dit scenario vanuit de veiligheidsregio. Wel vindt er Waddenzeebreed afstemming plaats in het kader van risicobeheersing doormiddel van de Coördinatie regeling Waddenzee (CRW).

Rijkswaterstaat (RWS) is belast met de bestrijding van het incident. Bij slechte weersomstandigheden is deze bestrijding erg moeilijk uit te voeren. Bij normale weersomstandigheden wordt de beschikbare capaciteit als voldoende ingeschat.

Wat betreft de bevolkingszorg en communicatie ligt een grote opgave bij de gemeenten en de Veiligheidsregio.

Over de coördinatie van vrijwilligers zijn handreikingen en visiedocumenten ontwikkeld. Het schoonmaken van de platen is ook een probleem. Daarnaast zijn er geen specifieke afspraken over de rol van de hulpdiensten in de nazorgfase, waaronder de rol van de veiligheidsregio.

De samenwerking van organisaties bij de afhandeling van grote aantallen besmeurde vogels die op de kusten en oevers van de Nederlandse zoute wateren worden aangetroffen staat beschreven in de Samenwerkingsregeling Besmeurde vogels (2009).

Bestrijden

Wat betreft de operationele voorbereiding zijn al veel plannen en procedures aanwezig, o.a.:

- Handreiking omgang met spontane burgerinitiatieven Veiligheidsregio Fryslân (2021)
- Visiedocument spontane burgerinitiatieven Veiligheidsregio Fryslân (2021)
- Ramp en incidentbestrijdingsplannen aanwezig (ook geheel multidisciplinair) Specifiek calamiteitsbestrijdingsplan RWS
- Capaciteitennota RWS 2006-2010 aanwezig (op dit moment wordt er door RWS gewerkt aan een nieuwe capaciteitennota, deze wordt verwacht eind 2021).

5 Vitale infrastructuur en voorzieningen

5.1 Scenario overzicht

Ten behoeve van de capaciteiten analyse zijn de volgende scenario's meegenomen.

- Uitval gasvoorziening
- Uitval elektriciteitsvoorziening
- Verontreiniging drinkwater
- Uitval waterzuivering
- Uitval spraak- en datacommunicatie

5.2 Capaciteiteninventarisatie Vitale infrastructuur en voorzieningen

5.2.1 Uitval gasvoorziening

Voorkomen/ beperken

De landelijk en regionale netbeheerders dragen dagelijks zorg voor een goede staat van onderhoud van de gasvoorzieningen in de regio. Daarnaast beschikken ze over eigen calamiteitenplannen en een eigen opschalingsstructuur voor het geval er calamiteiten optreden. De veiligheidsregio onderhoudt contact met de vitale partners middels het opgezette netwerk Vitaal 2.0 in 3Noord.

Bestrijden

Daarnaast wordt jaarlijks overlegd en zo nodig/ mogelijk geoefend met partners op (onder andere) dit soort scenario's.

Wat betreft de operationele voorbereiding zijn al landelijke en regionale plannen en procedures aanwezig, o.a.:

- Beschermen-en herstelplangas (BH-G 2019). Het BH-G is een plan dat is ontwikkeld door het ministerie EZK. Dit plan is bedoeld om te gebruiken als handvat tijdens een (dreiging van een) aanzienlijke verslechtering van de gaslevering.
- Op regionaal niveau wordt er in 3Noord gewerkt aan een informatiekaart uitval Gas. De informatiekaart beschrijft de processen van de betrokken partners, de samenwerking met de crisisorganisatie en specifieke aandachtspunten.

5.2.2 Uitval elektriciteitsvoorziening

Voorkomen/beperken

De landelijk en regionale netbeheerders dragen dagelijks zorg voor een goede staat van onderhoud van de elektriciteitsvoorzieningen in de regio. Daarnaast beschikken ze over eigen calamiteitenplannen en een eigen opschalingsstructuur voor het geval er calamiteiten optreden. De veiligheidsregio onderhoudt contact met de vitale partners middels het opgezette netwerk Vitaal 2.0 in 3Noord.

Bestrijding

Daarnaast wordt jaarlijks overlegd en zo nodig/ mogelijk geoefend met partners op (onder andere) dit soort scenario's.

Wat betreft de operationele voorbereiding zijn al landelijke en regionale plannen en procedures aanwezig, o.a.:

- Het huidige Incidentbestrijdingsplan (IBP) Grootschalige Uitval Stroomvoorziening uit 2015 wordt herzien. Op regionaal niveau wordt er in 3Noord gewerkt aan een informatiekaart uitval stroom. De informatiekaart beschrijft de processen van de betrokken partners en de samenwerking met de crisisorganisatie.

5.2.3 Verontreiniging drinkwater

Voorkomen/ beperken

Vitens draagt dagelijks zorg voor een goede staat van onderhoud van de drinkwatervoorzieningen in de regio. Daarnaast beschikken ze over eigen calamiteitenplannen en een eigen opschalingsstructuur voor het geval er calamiteiten optreden. De veiligheidsregio onderhoudt contact met de vitale partners middels het opgezette netwerk Vitaal 2.0 in 3Noord.

Bestrijden

Daarnaast wordt jaarlijks overlegd en zo nodig/ mogelijk geoefend met partners op (onder andere) dit soort scenario's.

Wat betreft de operationele voorbereiding zijn al landelijke en regionale plannen en procedures aanwezig, o.a.:

- Op regionaal niveau wordt er in 3Noord gewerkt aan een informatiekaart uitval Drinkwater. De informatiekaart beschrijft de processen van de betrokken partners, de samenwerking met de crisisorganisatie en specifieke aandachtspunten.

5.2.4 Uitval waterzuivering

Voorkomen/ beperken

Het Wetterskip draagt dagelijks zorg voor een goede staat van onderhoud op de RWZI's in de regio. Daarnaast beschikt het Wetterskip over calamiteitenplannen en een eigen opschalingsstructuur voor het geval er calamiteiten

optreden.

Bestrijden

In het geval van een uitval van een rioolzuiveringsinstallatie zal een calamiteitencoördinator in het actiecentrum toezien op een snelle afhandeling van de benodigde acties om de uitval te verhelpen en de effecten voor de omgeving zoveel mogelijk te beperken.

5.2.5 Uitval spraak- en datavoorziening

Voorkomen/ beperken

In hoeverre hulpdiensten voorbereid zijn op uitval van data- en spraakcommunicatie door cyberaanvallen is moeilijk in te schatten, omdat cybercriminaliteit een relatief nieuw thema is. De Veiligheidsregio Fryslân heeft zeker aandacht voor dit thema, omdat dit vergaande gevolgen kan hebben voor de crisisorganisatie. De wereld van cybercrime is constant in ontwikkeling, dus zal ook de nodige aandacht blijven vergen. Hierdoor is de capaciteit van andere organisaties moeilijk in te schatten. Wel is met zekerheid aan te geven dat vitale systemen over het algemeen dubbel zijn uitgevoerd.

Bestrijden

Structureel wordt er overlegd met de partners en zijn er oefeningen geweest met het onderwerp uitval data en spraak en cybercrime.

Wat betreft de operationele voorbereiding zijn al landelijke en regionale plannen en procedures aanwezig, o.a.:

- Het Nationaal Crisisplan Digitaal (NCP-Digitaal) is in 2020 opgesteld door de NCTV. Het plan beschrijft op hoofdlijnen de crisisaanpak op rijksniveau en de samenwerking en aansluiting met betrokken publieke en private partners en netwerken op internationaal en regionaal niveau. Het betreft een kaderstellend en overkoepelend plan voor de individuele, meer operationeel uitgewerkte plannen en draaiboeken van de betrokken actoren en organisaties.
- Er wordt in landelijk en regionaal verband samengewerkt om te onderzoeken welke informatieproducten er nodig zijn voor de operationele uitvoering.
- In 2020 opgerichte VR-ISAC ondersteunt veiligheidsregio's bij het voorbereiden van en acteren op digitale verstoringen en draagt hiermee bij aan de versteviging van hun informatiepositie in het cyberdomein.

6 Verkeer en vervoer

6.1 Scenario overzicht

Ten behoeve van de capaciteiten analyse zijn de volgende scenario's meegenomen.

- Incident bij start of landing op of om een luchtvaartterrein;
- Incident waterrecreatie - op groot water;
- Incident beroepsvaart;
- Incident op natuurijs;
- Incident wegverkeer.

6.2 Capaciteiteninventarisatie Verkeer en Vervoer

6.2.1 Incident bij start of landing op of om een luchtvaartterrein

Voorkomen/ beperken

In het kader van risicobeheersing vindt er wat betreft een incident met een vliegtuig bij de Vliegbasis weinig afstemming plaats. Wel vindt er regelmatig afstemming plaats met de Vliegbasis en de veiligheidsregio in het kader van rampbestrijdingsplannen en procedures omtrent een dergelijk incident.

Bestrijden

Tijdens een dergelijk incident zullen er vele hulpdiensten opgeroepen worden van zowel defensie als andere hulpdiensten. In het rampbestrijdingsplan van de Vliegbasis zijn dergelijke scenario's uitgewerkt en voorziet in de juiste alarmering en opschaling. Diverse scenario's omtrent een incident met een vliegtuig wordt regelmatig geoefend. De capaciteit voor dit incident wordt als voldoende beschouwd.

6.2.2 Incident waterrecreatie - op groot water

Voorkomen/beperken

De Veiligheidsregio tracht door middel van risicocommunicatie het bewustzijn van mensen te verhogen op de gevolgen van een dergelijk incident. De capaciteiten hiervoor zijn voldoende.

Bestrijden

Doordat veel watersporters goed is voorbereid en weet wat hij/zij moet doen in dit soort situaties is de capaciteit van de hulpdiensten voor dit scenario voldoende. Veel watersporters zullen elkaar de helpende hand toesteken en ook de capaciteit van de jachthavens kan worden verhoogd op dit soort momenten.

In het kader van de incidentbestrijding zijn een aantal plannen beschikbaar, zoals Waterrand en de Samenwerkingsregeling Incidentbestrijding IJselmeergebied (Samij) waar de veiligheidsregio bij is aangesloten. Daarnaast het Incidentbestrijdingsplan Hoofdvaarwegen. Ook zijn er diverse samenwerkingsverbanden in dit kader en wordt er regelmatig (multidisciplinair) geoefend.

Kijkende naar de capaciteiten heeft Veiligheidsregio Fryslân 2 duikteams en 10 oppervlakteredteams tot haar beschikking. Tevens beschikt de politieorganisatie ook over meerdere vaartuigen die de hulpverlening op het water kunnen verzorgen. Tot slot zijn bij de incidentbestrijding op de meren en vaarwegen in zuidwest Fryslân naast publieke ook private hulpverleners actief. Deze Professionele Watersportondernemers (PWO'ers) werken in de watersport of daaraan gerelateerde bedrijven. Zij zijn erg bekend op de Friese wateren en worden bij Prio1 incidenten op het water ook gealarmeerd om hulp te kunnen verlenen. De kracht van de PWO'ers is hun snelle opkomsttijd: vaak zijn zij als eerste ter plaatse, nog voor de andere hulpdiensten.

6.2.3 Incident beroepsvaart

Voorkomen/beperken

In het kader van risicobeheersing worden er door de Veiligheidsregio weinig activiteiten ontplooid. Wetgeving om de veiligheid van passagiers te waarborgen voert terug op de Binnenvaart wet en regels omtrent bemanning en certificering van schepen en installaties.

Bestrijden

De capaciteit van de hulpdiensten om dit scenario aan te kunnen is onvoldoende. Deze is namelijk niet vergelijkbaar

met een scenario op het binnenwater. Van een inzet van brandweerduikers, oppervlakteredteams en PWO-ers is op dit soort water namelijk niet sprake. Mede daarom wordt er bovenregionaal volop samengewerkt met buurregio's en andere partners, zoals Rijkswaterstaat en de Kustwacht, om de voorbereiding op een dergelijk incident te optimaliseren.

Het grootste struikelblok in de crisisbeheersing vormt onder andere het plotselinge aanbod van hulpbehoevende personen en gewonden. Naarmate het scenario vordert zal het vervoer van gewonden naar ziekenhuizen (buiten de regio) steeds langer duren.

6.2.4. Incident op natuurijs

Voorkomen/ beperken

Bij reguliere schaatssituaties is er voor dit onderwerp weinig aandacht in het kader van risicobeheersing. Wel wordt er, gedurende koude perioden, risicocommunicatie gestart wanneer het natuurijs nog niet dik genoeg is om veilig op te kunnen schaatsen. De capaciteiten hiervoor zijn voldoende.

Bij schaatstochten waar een evenementenvergunning ten grondslag ligt is betrokkenheid van de hulpdiensten in het adviseringsproces geborgd. Bij een Elfstedentocht wordt het kazerner van duikteams en het invliegen van duikers met behulp van een helikopter in de planvormingsfase meegenomen en overwogen.

Bestrijden

Voor dit scenario zijn in de verschillende waterplannen paragrafen uitgewerkt. Het totaaloverzicht in het kader van taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van instanties bij dit scenario ontbreekt.

Voor een oppervlakteredding is de capaciteit binnen de regio voldoende. In Fryslân zijn 10 oppervlakteredteams aanwezig en slachtoffers zijn relatief snel gevonden, omdat ze zich aan de oppervlakte bevinden.

Voor een duikinzet is de capaciteit bij meerdere onderwaterslachtoffers te weinig. In Fryslân zijn 2 duikteams inzetbaar, elk met 1 duiker die een inzet doet. Voor een inzet met meer dan 2 duikteams moet ondersteuning vanuit andere veiligheidsregio's komen. Daarnaast is bereikbaarheid een groot knelpunt, omdat duikteams te maken hebben met het uitladen van veel materiaal en dit verplaatst moet worden naar het midden van het meer. Dit is een beste uitdaging, gezien de afstand, de hoeveelheid materiaal en het gewicht van de duikuitrusting. Dit in het verlengde leggende dat het ijs rondom de drenkelingen onbetrouwbaar is.

6.2.5 Incident wegverkeer

Voorkomen/beperken

Ten aanzien van de risicobeheersing op (grootschalige) incidenten wordt door de veiligheidsregio weinig aan risicobeheersing gedaan. Wel is er in het incidentrisicoprofiel van Brandweer Fryslân aandacht voor het risico op verkeersongevallen. Deze biedt input ten aanzien van het plaatsen van brandweervoertuigen.

In de afgelopen jaren zijn er in Friesland diverse grote projecten geweest ten aanzien van de snelwegen. Deze projecten hebben bijgedragen aan de verkeersveiligheid op de Friese auto- en snelwegen. Hierbij valt te denken aan het weghalen van de rotonde bij Joure, het aanleggen van de nieuwe N31 bij Harlingen en het aanleggen van de Centrale As van de A7 naar Dokkum.

Bestrijden

Kijkende naar de capaciteiten heeft Veiligheidsregio Fryslân voldoende capaciteit om dergelijke scenario's te bestrijden. De brandweer beschikt over 5 voertuigen die speciaal zijn uitgerust op technische hulpverlening. Partijen als Rijkswaterstaat beschikken ook over voldoende capaciteit hieromtrent.

- Het nieuwe opgerichte Crisisinformatiecentrum (CIC) van Rijkswaterstaat heeft de belangrijke taak in de monitoring van de situatie op de netwerken van Rijkswaterstaat en de buitenwereld. Dankzij die monitoring kan het CIC bij (dreigende) incidenten de crisisorganisatie proactief informeren.

7 Gezondheid

7.1 Scenario overzicht

Ten behoeve van de capaciteiten analyse zijn de volgende scenario's meegenomen.

- Bestemmingsgevaar
- Dierziekten
- Ziektegolf

7.2 Capaciteiteninventarisatie Gezondheid

7.2.1 Besmettingsgevaar

Voorkomen/beperken

Ten aanzien van het voorkomen van dergelijke incidenten en het beperken van mogelijke effecten wordt veel gedaan in Friesland. Hierbij valt te denken aan de toetsende en adviserende rol die de Veiligheidsregio vervult in het kader van vergunningverlening. Daarnaast wordt veel aandacht besteed aan voorlichting en risicocommunicatie ten aanzien van dergelijke incidenten.

Bestrijden

De ontsmettingscapaciteit van de Veiligheidsregio is voor dergelijke incidenten echter beperkt, waardoor het mogelijk lang duurt om grote groepen mensen te evacueren en ontsmetten.

7.2.2. Dierziekten

Voorkomen/beperken

De voorbereidingen op een besmettelijke dierziekte zijn landelijk belegd. Het ministerie van LNV doet actief aan opsporen van besmettingen om erger te voorkomen. De bestrijding van een besmettelijke dierziekte is een taak van de NVWA (Nederlandse Voedsel en Warenautoriteit). De NVWA werkt op dit vlak samen met het Centraal Veterinair Instituut (CVI), de Ministeries voor Volksgezondheid en Economische Zaken en de Gezondheidsdienst voor Dieren. Voorbereidingen vanuit de Veiligheidsregio zijn op dit aspect zeer beperkt.

Bestrijden

Wat betreft de operationele voorbereiding zijn al landelijke plannen en procedures aanwezig, o.a.:

- Er is een samenwerkingsprotocol opgesteld door NVWA waarin staat beschreven hoe de NVWA, de GGD, het RIVM en de Gezondheidsdienst voor Dieren (GD) samenwerken bij de regionale bestrijding en preventie van zoönosen en voedselgerelateerde infecties/intoxicaties.
- Op regionaal niveau wordt het netwerk met betrokken partners in kaart gebracht en onderhouden zodat er tijdig geanticipeerd kan worden op uitbraken van besmettelijke dierziekten.

7.2.3. Ziektegolf

Voorkomen/beperken

In 2012 is de Wet Publieke Gezondheid aangepast van kracht. Herin wordt aandacht besteed aan onder meer quarantaine en opvang tijdens een grootschalige ziekte uitbraak. De directe uitvoering van de wet ligt in eerste instantie bij de GGD. Een aandachtspunt hierin zijn zogenaamde continuïteitsplannen die de continuïteit van zorg en anders instellingen moet garanderen.

Bestrijden

De veiligheidsregio verzamelt de uitkomsten van de evaluaties van de Corona/COVID-19 crisis. De evaluaties en de verwachte verbeterpunten blijven de nodige aandacht vergen. De verbeterpunten uit deze evaluaties worden geïmplementeerd in werkwijze van de crisisorganisatie, het versterken van de informatiepositie en meegenomen in het vakbekwaamheidsprogramma van onze crisisfunctionarissen.

8 Sociaal maatschappelijke omgeving

8.1. Scenario overzicht

Ten behoeve van de capaciteiten analyse zijn de volgende scenario's meegenomen.

- Paniek groot evenement
- Rellen rondom demonstraties of manifestaties
- Terreuraanslag/ extreem geweld
- Persoon met verward gedrag

8.2. Capaciteiteninventarisatie Sociaal maatschappelijke omgeving

8.2.1. Paniek groot evenement

Voorkomen/beperken

Preventief wordt door de Veiligheidsregio inspanning gepleegd in de vorm van veiligheidsadviezen ten aanzien van evenementenvergunningen (groot en zeer groot).

Bestrijden

Een incident zoals in dit scenario beschreven is voor de verschillende hulpdiensten goed behapbaar. Een belangrijk aspect hierin is de doorvertaling van informatie uit vergunningen en aanvragen in repressieve aspecten.

8.2.2. Rellen rondom demonstraties of manifestaties

Voorkomen/ beperken

Wanneer een demonstratie via de officiële weg wordt aangemeld bij de gemeente is er zicht op wat er gaat gebeuren. Eventueel is het aan de burgemeester om een demonstratie te weigeren of een locatie aan te wijzen om deze tot uitvoering te brengen. In deze wordt er samengewerkt met de politie om e.e.a. voor te bereiden. Demonstraties en rellen als benoemd in de scenariobeschrijving komen spontaan op. De politie probeert in het voortraject signalen af te vangen van onder andere sociale media, hiervoor wordt bijvoorbeeld gebruik gemaakt van het Real Time Intelligence Centre (RTIC).

Bestrijden

De operationele capaciteit wordt als voldoende ingeschat voor dit scenario. De politie beschikt over de capaciteit om in te zetten wanneer er spontaan rellen ontstaan met onder andere de mobiele eenheid. Hierbij kan het zijn dat de politie collega's uit andere provincies/ regio's vraagt ter ondersteuning.

8.2.3. Terreur aanslag

Voorkomen/ beperken

Binnen de politieorganisatie heeft dit scenario de nodige aandacht gekregen de laatste jaren. Dit heeft er bijvoorbeeld toe geleid dat de politie internet en social media scant op mogelijke dreigingen. Het scannen van Twitter leidt dagelijks tot het natrekken van tientallen tot honderden Tweets.

Op het moment van schrijven worden er in landelijk verband multidisciplinaire voorbereidingen in gang gezet in het kader van terrorisme gevolgbestrijding. Voor dit soort type incidenten bestaat er een hele andere voorbereiding en protocollering dan andere incidenten. Veiligheidsregio's krijgen hier mogelijk een grotere rol in.

Bestrijden

Een ander punt van aandacht in de crisisbeheersing is de bereikbaarheid van de Waddeneilanden. In het geval dat een goed voorbereide schutter zijn actie plant op een van de eilanden zijn de eenheden die daar ter plaatse zijn mogelijk enkele uren op zichzelf aangewezen.

8.2.4. Persoon met verward gedrag

Voorkomen/beperken

Preventie en signalering bij personen met verward gedrag wordt gedaan door middel van wijk- en gebiedsteams van de gemeenten. Ook andere actoren in de zorg hebben een signalerende functie met betrekking tot bestaande cliënten. Waar mogelijk lost het team zelf de melding op, de inzet van de GGD en de escalatiepool van het veiligheidshuis is hierbij ook mogelijk.

Wanneer er een melding binnenkomt van een persoon met verward gedrag zijn onder andere de Gemeentelijke Gezondheidszorg (GGZ), Sociaal Domein Fryslân en de Politie actoren die zich hier mee bezig houden. De Friese gemeentes zijn leidend in deze en dienen een beoordelingslocatie te hebben, op dit moment wordt dat in werking gezet door Sociaal Domein Fryslân. De GGZ beoordeelt de personen met verward gedrag hier in en zorgt voor een eventueel vervolgtraject bij de juiste organisatie. Het Sociaal Domein Fryslân heeft een 'sluitende' aanpak personen met verward gedrag opgesteld die middels stappen via de juiste financiering, wet & regelgeving en ketenpartners een persoon met verward gedrag begeleidt.

Bestrijden

Integrale Aanpak ter Voorkoming van Escalatie is een opschalingsmodel. De werkwijze geeft helderheid over regie en verantwoordelijkheden in casuïstiek dat zich speelt op het snijvlak van zorg en veiligheid. Het doel van AVE is het voorkómen van een dreigend escalerende situatie, het beperken en beëindigen van een escalerende situatie en het doorbreken van de stagnerende samenwerking tussen betrokken partijen.

Structureel wordt er overlegd met de partners en zijn er oefeningen geweest met het onderwerp personen met verward gedrag en het AVE model.

9 Conclusie

De inventarisatie van de capaciteiten laat zien dat de veiligheidsregio samen met diverse partners op de meeste scenario's goed zijn voorbereid qua voorkomen en beperken van de diverse scenario's. De getroffen maatregelen op de scenario's zit hem met name in fysieke maatregelen, advisering tijdens vergunningverlening en het in gezamenlijkheid opstellen van diverse planvorming als rampbestrijdingsplannen. Enkele scenario's kunnen op het gebied van voorkomen/beperken nog aandacht krijgen. Een belangrijk scenario hierin is uitval data/spraak.

Aan de bestrijdingskant van de scenario's valt te zien dat de veiligheidsregio met diverse partners op meer scenario's minder goed voorbereid is. Dit zit hem met name in de grotere scenario's waarbij veel bijstand uit andere regio's benodigd is of de effecten dermate groot zijn dat dit lange tijd duurt om te normaliseren. De scenario's Natuurbrand en Incident beroepsvaart hebben het nadeel dat er hoge opkomsttijden gelden richting de Friese Waddeneilanden.

Hieronder is een overzicht gemaakt waarin wordt benoemd of we 'voldoende' of 'onvoldoende' voorbereid zijn op het voorkomen/beperken en het bestrijden van het desbetreffende scenario. Dit overzicht kan gebruikt worden om beleidskeuzes te maken in het beleidsplan veiligheid.

Natuurlijke Omgeving		
Scenario	Voorkomen/ beperken	Bestrijden
Overstroming vanuit zee – dijkdoorbraak vaste land	Voldoende	Onvoldoende
Overstroming vanuit zee – dijkdoorbraak Waddeneiland	Voldoende	Onvoldoende
Overstroming vanuit zee – defecte sluis Harlingen	Voldoende	Onvoldoende
Overstroming polder – bezwijken polderdijk	Voldoende	Onvoldoende
Natuurbrand	Voldoende	Onvoldoende
Koudegolf	Voldoende	Voldoende
Hittegolf	Voldoende	Voldoende

Gebouwde Omgeving		
Scenario	Voorkomen/ beperken	Bestrijden
Brand in kwetsbaar object	Voldoende	Voldoende
Brand bij evenement in gebouw	Voldoende	Voldoende
Brand in dichte binnenstad	Voldoende	Voldoende

Technologische Omgeving		
Scenario	Voorkomen/ beperken	Bestrijden
Explosie stationaire inrichting	Voldoende	Voldoende
Toxisch incident inrichting	Voldoende	Voldoende
Vervuiling Waddenzee	Voldoende	Onvoldoende

Vitale infrastructuur en voorzieningen		
Scenario	Voorkomen/ beperken	Bestrijden
Uitval gasvoorziening	Voldoende	Voldoende
Uitval elektriciteitsvoorziening	Voldoende	Voldoende
Verontreiniging drinkwater	Voldoende	Voldoende
Uitval waterzuivering	Voldoende	Voldoende
Uitval spraak- en datacommunicatie	Onvoldoende	Onvoldoende

Verkeer en Vervoer		
Scenario	Voorkomen/ beperken	Bestrijden
Incident bij start of landing op of om een luchtvaartterrein	Voldoende	Voldoende
Incident waterrecreatie - op groot water	Voldoende	Voldoende
Incident beroepsvaart	Onvoldoende	Onvoldoende
Incident op natuurijs	Voldoende	Voldoende
Incident wegverkeer	Voldoende	Voldoende

Gezondheid		
Scenario	Voorkomen/ beperken	Bestrijden
Bestemmingsgevaar	Voldoende	Onvoldoende
Dierziekten	Voldoende	Voldoende
Ziektegolf	Voldoende	Onvoldoende

Maatschappelijke omgeving		
Scenario	Voorkomen/ beperken	Bestrijden
Paniek groot evenement	Voldoende	Voldoende
Rellen rondom demonstraties of manifestaties	Voldoende	Voldoende
Terreur aanslag	Voldoende	Voldoende
Persoon verward gedrag	Voldoende	Voldoende

Friezen: meeste zorgen over ziektegolf, minste over overstroming vanuit zee

Een ziektegolf en besmettingsgevaar, de uitval van elektriciteit en verwarde personen: hierover maken Friese inwoners zich het meeste zorgen. Dat blijkt uit de vragenlijst die Veiligheidsregio Fryslân in september 2021 aan haar Inwonerspanel voorlegde.

Meeste zorgen

1. Ziektegolf en besmettingsgevaar
2. Uitval elektriciteitsvoorziening
3. Persoon met verward gedrag

Minste zorgen

1. Incident in de beroepsvaart
2. Incident bij een vliegshow
3. Overstroming vanuit zee

Ik ben bewust bezig met risico's

(zeer) weinig 74%

(zeer) veel 26%

De overheid is goed voorbereid

Ja 51%

Nee 49%

Zo heb ik mij voorbereid op een ramp

- 56% Ik weet wat ik moet doen bij bijv. stroomuitval, overstroming en brand
- 56% Ik ken vluchtroutes
- 33% Ik heb een noodpakket in huis
- 33% Ik heb geen voorbereidingen getroffen
- 7% Anders

Noodpakket

Dit heb ik in huis:

Waxinelichtjes	84%
Gereedschap set	73%
Zaklamp + batterijen	69%
Eerstehulpdoos	61%
Houdbaar eten	60%
Flessen water	48%
Medicijnen	42%
Warmhouddekens	39%
Radio op batterijen	27%
Lucifers in waterdichte verpakking	22%
Waarschuwingssluitje	19%

Ik krijg genoeg informatie over risico's

Deels 32%

Nee 53%

Ja 15%

Ik wil informatie krijgen via...

- 56% Social media
- 40% Folders
- 39% Websites
- 29% Televisie
- 23% Digitale mailings
- 20% Alleen bij een crisis
- 19% Bijeenkomsten
- 7% Anders
- 4% Geen behoefte aan

Als ik kan, dan help ik tijdens een ramp

Ja 98%

Anderen mogen mij helpen bij een ramp

Alleen als het zelf niet lukt 70%

© Veiligheidsregio Fryslân, oktober 2021
Dit onderzoek geeft een beeld van hoe inwoners van Fryslân denken over de risico's in hun omgeving. 180 Friezen deden mee aan het onderzoek. De uitkomsten van het onderzoek zijn niet representatief voor heel Fryslân.

Risico's in de Provincie Fryslân

Wat kan ons overkomen?

Elke provincie, gemeente, stad en dorp heeft te maken met risico's. Veiligheidsregio Fryslân heeft voor de provincie Fryslân en alle Friese gemeenten de aanwezige risico's in kaart gebracht.

En hoe erg is dat?

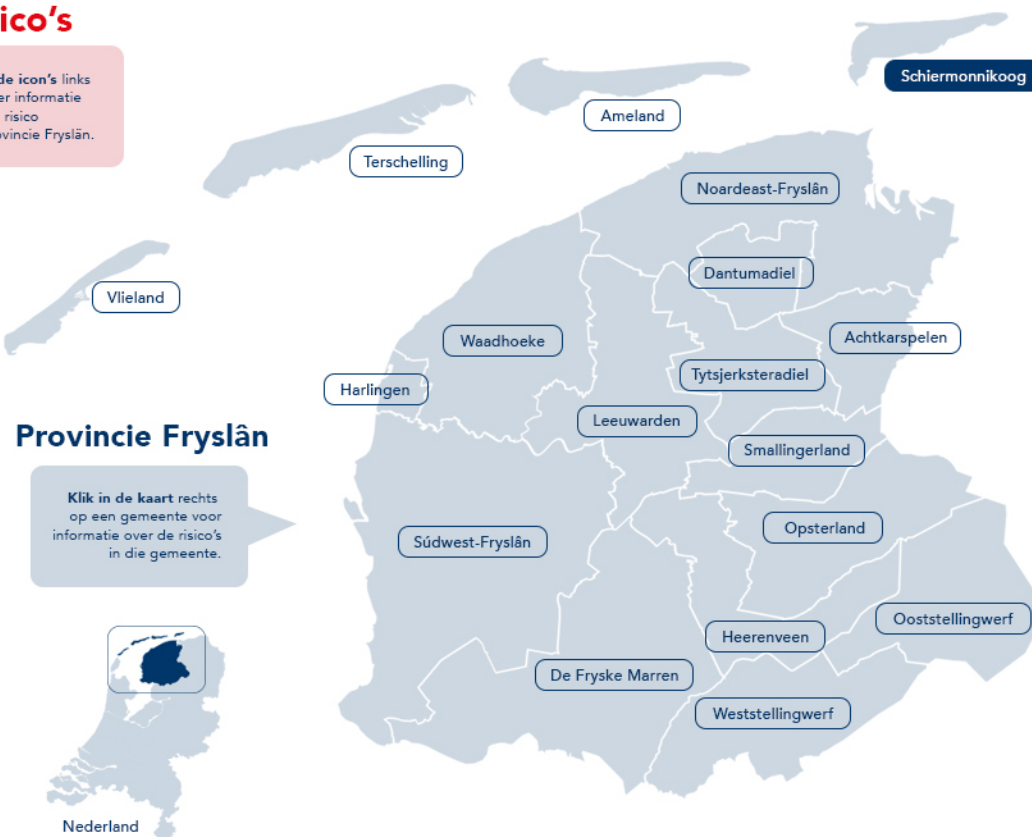
Ken jij de risico's in jouw gemeente? Weet je wat te doen bij een incident? We geven jou als inwoner graag inzicht in de aanwezige risico's. Zo kunnen we samen de risico's, waar dat kan, voorkomen en de effecten er van beperken.

Natuurlijke omgeving	Technologische omgeving	Verkeer en vervoer	Gezondheid
	Vitale infrastructuur		Ontwikkelingen die van invloed kunnen zijn
		Sociaal-maatschappelijk	
Gebouwde omgeving			

Risico's

Klik op de icon's links voor meer informatie over een risico in de provincie Fryslân.

Provincie Fryslân

Klik in de kaart rechts op een gemeente voor informatie over de risico's in die gemeente.

Risico's in de Provincie Fryslân

Wat kan ons overkomen?

Elke provincie, gemeente, stad en dorp heeft te maken met risico's. Veiligheidsregio Fryslân heeft voor de provincie Fryslân en alle Friese gemeenten de aanwezige risico's in kaart gebracht.

En hoe erg is dat?

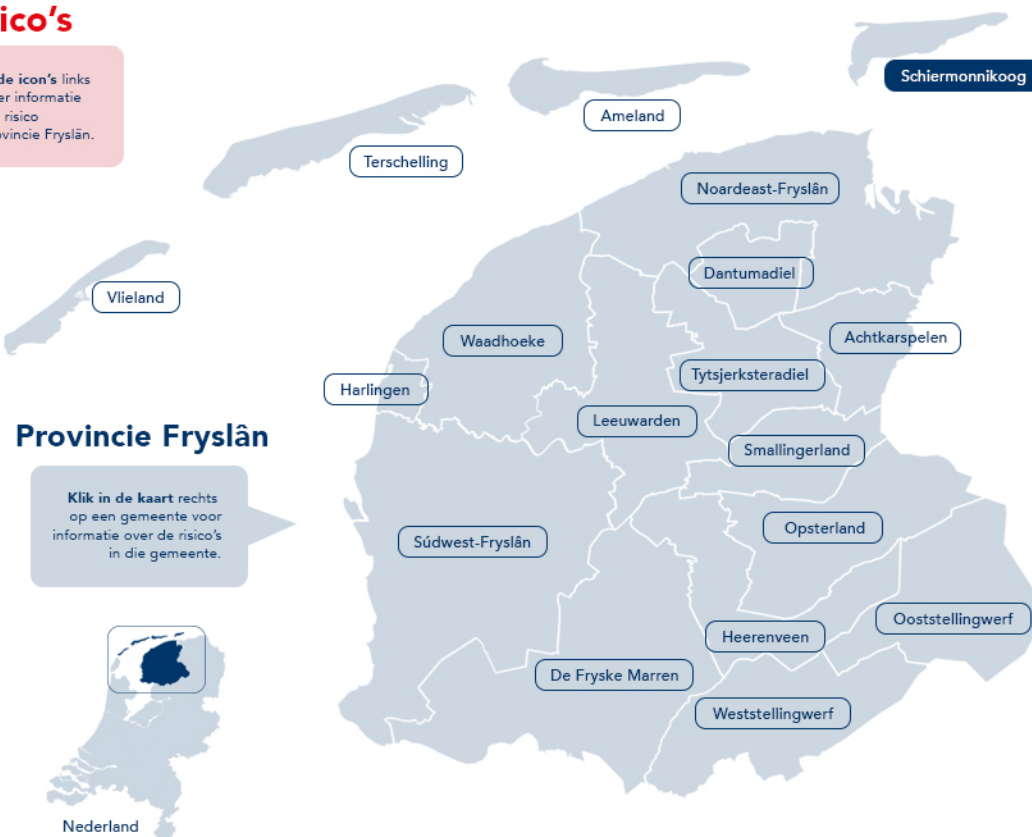
Ken jij de risico's in jouw gemeente? Weet je wat te doen bij een incident? We geven jou als inwoner graag inzicht in de aanwezige risico's. Zo kunnen we samen de risico's, waar dat kan, voorkomen en de effecten er van beperken.

Natuurlijke omgeving	Technologische omgeving	Verkeer en vervoer	Gezondheid
			Incident waterrecreatie
	Vitale infrastructuur		Ontwikkelingen die van invloed kunnen zijn
		Sociaal-maatschappelijk	
Gebouwde omgeving			

Risico's

Klik op de icon's links voor meer informatie over een risico in de provincie Fryslân.

Provincie Fryslân

Klik in de kaart rechts op een gemeente voor informatie over de risico's in die gemeente.

Risico's in de Provincie Fryslân

Route: Home > [Uitval elektriciteitsvoorziening risicokaart](#)

Uitval elektriciteitsvoorziening

In Nederland wordt het energienet beheerd door enkele regionale netbeheerders. Voor het landelijke netwerk is Tennet de enige netbeheerder. Het net van Tennet verbindt de regionale netten met de Europese netten om ons heen. In de regio Fryslân is er één netbeheerder voor elektriciteit, namelijk Liander. Daarnaast is er in de regio één elektriciteitscentrale van Electrabel in Burgum aanwezig.

Kans: waarschijnlijk

De kans dat de elektriciteitsvoorziening in Fryslân uitvalt wordt ingeschat op "waarschijnlijk".

Mogelijk scenario

Bij een nachtelijke stroomstoring komen ongeveer 20.000 huishoudens zonder stroom komen te zitten. Openbaar vervoer, verkeerslichten en allerlei andere technische diensten (denk aan pinnen, tankstations en winkels) zijn ook getroffen door de storing. Verwarming en telefonie worden voornamelijk bij de mensen thuis direct gemist.

Regionale netwerkdiensten werken dag en nacht om de stroomvoorziening weer op gang te krijgen. Een tijdsindicatie van de duur van herstelwerkzaamheden is echter niet te geven, waardoor enige onrust ontstaat onder de bevolking. Doordat bijna 100% van de hedendaagse maatschappij afhankelijk is van stroom is de impact van de langdurige uitval aanzienlijk voor een regio als Fryslân.

Door de uitval komen ook andere processen in het gedrang, want naast dat bewoners en bedrijven geen stroom meer hebben kan bijvoorbeeld ook de waterzuivering of de levering van drinkwater uitvallen.

De nazorg- en herstelfase kan enkele dagen of zelfs meer dan een week duren. Doordat leidingen vervangen en nagelopen moeten worden duurt het relatief lang voor huishoudens en bedrijven weer aangesloten zullen zijn op zowel het elektriciteitsnetwerk als het drinkwater-netwerk (dit zal eerst hersteld of gereinigd moeten worden).

Het is niet direct de verwachting dat er dodelijke slachtoffers vallen, maar dat kan ook direct worden uitgesloten. Verminderd zelfredzame personen kunnen extra hard worden getroffen door bijvoorbeeld de uitval van (trap)liften, zuurstofsystemen of andere medische systemen waarvan zij (deels) afhankelijk zijn.

Laat je niet verrassen!

Weet jij wat je moet doen als de stroom uitvalt?

Laat je niet verrassen en bereid je goed voor! [Hier](#) kun je lezen wat jij kunt doen.

Grote incidenten met uitval elektriciteit

Grote incidenten in Fryslân tussen 2009 en juli 2021 in Fryslân waarbij de elektriciteit uitviel:

Datum	Incident	GRIP-niveau
2010	Stroomuitval Servotel, Drachten	GRIP 1
16 april 2021	Langdurige stroomuitval, Ameland	GRIP 0

In welke gemeenten kan dit risico voorkomen?

- Achtkarspelen
- Ameland
- Dantumadiel
- De Fryske Marren
- Harlingen
- Heerenveen
- Leeuwarden
- Noardeast-Fryslân
- Ooststellingwerf
- Opsterland
- Schiermonnikoog
- Smallingerland
- Súdwest Fryslân
- Terschelling
- Tytsjerksteradiel
- Vlieland
- Waadhoeke
- Weststellingwerf

Terug naar overzicht

Risico's in de gemeente Schiermonnikoog

Klik op de icon's voor meer informatie over de risico's in de gemeente Schiermonnikoog.

Natuurlijke omgeving	Technologische omgeving	Verkeer en vervoer	Gezondheid
			Incident waterrecreatie
	Vitale infrastructuur		Ontwikkelingen die van invloed kunnen zijn
		Sociaal-maatschappelijk	
Gebouwde omgeving			

Kerngegevens

Oppervlakte grondgebied: 199,07 km²

Oppervlakte water: 158,57 km²

Inwoners: 947

Meer weten?

Meer informatie over de gemeente: www.schiermonnikoog.nl

Meer informatie over specifieke objecten in deze gemeente: www.risicokaart.nl

Terug naar overzicht

Route: [Home](#) > [Lijst risico's en gemeenten](#)

Lijst risico's en gemeenten

Natuurlijke omgeving

- Overstroming uit zee
- Overstroming vaste wal
- Overstroming eiland
- Overstroming polder
- **Natuurbrand**
- Koudegolf
- Hittegolf

Gebouwde omgeving

- Brand in kwetsbaar object
- Brand bij evenement in gebouw
- Brand in binnenstad

Technologische omgeving

- Vervuiling Waddenzee
- Explosie
- Toxisch incident

Vitale infrastructuur

- Uitval gasvoorziening
- Uitval elektriciteitsvoorziening
- Verontreiniging drinkwater
- Uitval waterzuivering
- Uitval spraak- en datacommunicatie

Verkeer en vervoer

- Incident vliegtuig
- Incident waterrecreatie
- Incident beroepsvaart
- Incident natuurijs
- Incident wegverkeer

Gezondheid

- Brand in kwetsbaar object
- Brand bij evenement in gebouw
- Brand in binnenstad

Sociaal-maatschappelijk

- Paniek in menigte
- Rellen
- Aanslag
- Persoon verward gedrag

Ontwikkelingen die van invloed kunnen zijn

- Cyber en connectiviteit
- Klimaatverandering
- Veranderende maatschappij

Gemeenten

- Achtkarspelen
- Ameland
- Dantumadiel
- De Fryske Marren**
- Harlingen
- Heerenveen
- Leeuwarden
- Noardeast-Fryslân
- Ooststellingwerf
- Opsterland
- Schiermonnikoog
- Smallerland
- Súdwest Fryslân
- Terschelling
- Tytsjerksteradiel
- Vlieland
- Waadhoeke
- Weststellingwerf

[Terug naar overzicht](#)

Oplegnotitie Besluitvormend

Onderwerp	Evaluatie beleidsplannen
Ter behandeling in de vergadering van	de Bestuurscommissie Veiligheid
Status	Openbaar
Portefeuillehouder	dhr. S. Buma
Auteur	Dhr. W. Kleinhuis
Bijlagen	Evaluatie beleidsplannen
Vergaderdatum	25-11-2021
Agendapunt	10
Betrokken afdeling/ medewerkers (functioneel)	Alle organisatieonderdelen
OR/GO	Kies een item.

Conceptbesluit	<ol style="list-style-type: none"> 1. In te stemmen met de evaluatie van het beleidsplan Veiligheid 2. De output van de beleidsevaluatie 2019-2022 te gebruiken als input voor het nieuwe Meerjarenbeleidsplan 2022-2026
Inleiding	In 2022 loopt de beleidsperiode van het huidige meerjarenbeleidsplan af en stellen we nieuwe beleidsplannen voor de komende vier jaren vast. De afgelopen periode hebben we gebruikt om de huidige beleidsplannen te evalueren. We hebben ervoor gekozen om de evaluatie van zowel het beleidsplan Veiligheid, als het beleidsplan Gezondheid in één document op te nemen. Bijgevoegd vindt u het resultaat van deze evaluatie.
Beoogd effect	Een gedragen evaluatiedocument.
Argumenten	<ol style="list-style-type: none"> 1.1 De input voor de evaluatie is opgehaald en verwerkt door de secretarissen van de verschillende organisatieonderdelen en afgestemd in vergaderingen van de verschillende MT's en het directieteam. 2.1 Conform het afgesproken proces wordt de evaluatie voorgelegd in de novembervergadering van de Bestuurscommissie Veiligheid. 2.2 Na behandeling in de Bestuurscommissie Veiligheid wordt de output van de evaluatie gebruikt als input voor het nieuwe Meerjarenbeleidsplan 2023-2026.
Kantttekeningen/risico's	Geen

Financiële consequenties	Aan dit voorstel zijn geen financiële consequenties verbonden,
Vervolgaanpak/uitvoering	Na behandeling in de Bestuurscommissie wordt de output van de beleidsevaluatie 2019-2022 gebruikt als input voor het nieuwe meerjarenbeleidsplan 2023-2026.
Communicatie	Specifieke communicatie is op dit moment niet van toepassing.
Besluit	Kies een item.
Paraaf secretaris	
Kopie naar auteur	

EVALUATIE BELEIDSPLANNEN GEZONDHEID, VEILIGHEID EN ORGANISATIE

2019 - 2022

INHOUDS- OPGAVE

Inhoudsopgave

Inleiding	5
Samenvating	7
Evaluatie beleidsplan Gezondheid	11
Leefstijl en vitaliteit	11
Lokale leefwereld	11
Gezonde leefomgeving	12
Zorg en veiligheid	13
Effecten corona op het beleidsplan	13
Samengevat	13
Evaluatie beleidsplan Veiligheid	14
Kerntaken & ontwikkelingen	15
Netwerksamenleving centraal	17
Slimme inzet van data & technologie	19
Nieuwsgierig en omgevingsbewust	20
Samengevat	21
Evaluatie beleidsplan Organisaie	22
Digitale dienstverlening	23
Duurzaam voorbeeldgedrag	24
Uitstekend werkgeverschap	24
Samengevat	25

Inleiding

In december 2018 zijn door het bestuur de meerjarenbeleidsplannen Gezondheid, Veiligheid en Organisatie 2019-2022 vastgesteld. Bij het vaststellen van deze meerjarenbeleidsplannen is toegezegd dat de plannen in 2021 zouden worden geëvalueerd. De opbrengst van deze evaluatie is in deze rapportage uiteengezet.

Het is tot dusver een bijzondere beleidsperiode geweest waarin crisissen voor een groot deel ons werk bepaalden. In de eerste week van januari 2019 verloor MSC Zoë 342 containers. Deze crisis vroeg veel inzet van de afdeling Crisisbeheersing. Vanaf 2020 zitten we volop in de bestrijding van Corona en dragen we bij aan de zorgcontinuïteit in Fryslân. Als organisatie hebben we een grote rol in de uitvoering, maar als individu raakt de pandemie, net als ieder ander, ons ook. Dit vraagt veel van onze medewerkers en wij zijn ontzettend onder de indruk van hun inzet, betrokkenheid, aanpassings- en uithoudingsvermogen.

Deze evaluatie laat ons zien dat wij, ondanks de MSC Zoë, de Coronapandemie, het thuiswerken en de lockdowns, het nodige hebben bereikt. Niet alles is gelukt, wel levert onze inzet op Corona ook nieuwe inzichten, leerpunten en versnelde ontwikkelingsmogelijkheden op.

Rode draad beleidsplannen 2019-2022

De beleidsplannen zijn op hoofdlijnen opgesteld en op een hoog abstractieniveau geschreven. Daarmee geven de plannen ons kaders en richting, maar dit stelt ons ook in staat om flexibel en adaptief te zijn. Wij opereren in een dynamische wereld en hebben deze ruimte nodig om in te springen op wat nodig is.

Het beleidsplan Gezondheid zet in op het terugbrengen van het aantal ongezonde levensjaren voor alle Friese inwoners. Hierbij gaat extra aandacht uit naar de groep met een lage sociaaleconomische status, omdat daar de meeste gezondheidswinst is te behalen. Dit doen we door in te zetten op vier hoofdthema's: 'Leefstijl en vitaliteit', 'Lokale leefwereld', 'Gezonde leefomgeving' en 'Zorg en

veiligheid'. Deze geven richting aan de uitvoering van de regulieren taken van GGD Fryslân.

Voor het beleidsplan Veiligheid ligt de focus op het participeren in en het faciliteren van de netwerksamenleving. Veiligheid is geen exclusieve taak van de veiligheidsregio's, daarom wil Veiligheidsregio Fryslân (Vrf) samen met burgers en organisaties Fryslân veiliger maken. Brandweer Fryslân en de afdeling Crisisbeheersing doen dat o.a. met een slimme inzet van data en technologie.

Het beleidsplan Organisatie benoemt speerpunten die voor de gehele organisatie van belang zijn. Het streven is om al onze dienstverlening te digitaliseren. Ook willen we een bijdrage leveren aan de klimaatdoelstellingen en streven naar nul op de meter. Wij vinden dat wij als overheidsorganisatie hierin een voorbeeldfunctie hebben. Als laatste willen we ons werkgeverschap verder ontwikkelen, dusdanig dat we ons een zogenaemde Great Place to Work mogen noemen.

Evaluatie als input voor nieuw beleid

Wij zien deze evaluatie als waardevolle input voor de volgende beleidsperiode. De voorbereidingen voor de meerjarenbeleidsplannen 2023-2026 zijn gestart en in dit proces worden het bestuur, de gemeenteraden, de betrokken ambtenaren en ketenpartners het komende half jaar nauw betrokken. Samen komen we tot de focus voor 2023-2026!

SAMENVATTING

Samenvatting

De beleidsplannen zijn op hoofdlijnen opgesteld en op een hoog abstractieniveau geschreven. Daarmee geven de plannen ons kaders en richting, maar dit stelt ons, passend bij wat de buitenwereld ons vraagt, ook in staat om flexibel en adaptief te zijn. In deze evaluatie hebben we ervoor gekozen om vrij gedetailleerd te rapporteren. Dit levert een zo volledig mogelijk beeld op van wat we hebben bereikt en wat (nog) niet is gelukt. In deze samenvatting zetten we per beleidsplan kort de conclusie uiteen van de evaluatie.

Evaluatie beleidsplan Gezondheid 2019-2022

Ondanks de coronapandemie is er veel gebeurd binnen alle thema's. Nog niet alle doelstellingen en ambities zijn aantoonbaar gerealiseerd, maar wel ondergebracht in doorlopende programma's en/of projecten. Met de Friese Preventieaanpak hebben we een sterke kapstok voor preventie, waarin we samen met ketenpartners integraal aan preventie kunnen werken. Dit biedt een goede basis voor het komende beleidsplan.

Voor ons beleidsplan 2018 – 2021 was de volgende hoofdambitie geformuleerd:

1. We gaan de komende vier jaren gezondheidswinst boeken. We willen het aantal ongezonde levensjaren voor iedereen terugbrengen. Extra aandacht gaat daarbij uit naar mensen met een lage sociaal economische status, omdat het aantal ongezonde levensjaren voor deze groep veel groter is.

Dat ondersteunen we met deze afgeleide ambities:

2. Gezondheid krijgt een prominente plek in het omgevingsbeleid van Friese overheden.
3. De kinderopvang in Friesland voldoet aan de gestelde normen voor kwaliteit en veiligheid. Het aantal zogenaamde 'groene' profielen (d.w.z. door de inspectie als voldoende beoordeeld) is toegenomen met 10%.
4. De huidige vaccinatiëgraad (95% voor RVP en 52% voor HVP) blijft op peil.
5. We dragen bij aan de vermindering van de druk op de specialistische hulp en zorg.
6. We voorkomen antibioticaresistentie en bestrijden het als het zich aandient.
7. Er valt niemand tussen wal en schip.

Over deze ambities:

1. We hebben ingezet op het terugdringen van het aantal ongezonde levensjaren. Het is nog niet gelukt dit te onderbouwen met cijfers. Daarvoor is meer investering in datagestuurde werken noodzakelijk. De ambitie 'meer gezonde jaren' is bovendien een langjarige ambitie, omdat de effecten van preventie over het algemeen pas na langere tijd zichtbaar zijn.
2. Vanwege uitstel Omgevingswet heeft nog niet elke gemeente een omgevingsvisie.
3. Het aantal 'groene profielen' is toegenomen.
4. Deze ambitie is behaald. De HPV graad is zelfs gestegen.
5. Landelijk is deze beleidsperiode onderzoek gedaan naar de meetbaarheid van de bijdrage van preventie op de druk op de specialistische hulp en zorg. Helaas is hier vastgesteld dat die niet goed vast te stellen is.
6. Door corona heeft deze ambitie de afgelopen beleidsperiode geen prioriteit gekregen. Er zijn wel stappen gezet.
7. Deze ambitie is richtinggevend geweest voor onze inzet op het terrein van kindermishandeling en personen met onbegrepen gedrag, zie onderdeel Zorg en Veiligheid.

Evaluatie beleidsplan Veiligheid 2019-2022

Met nog één jaar voor de boeg kijken we met gepaste trots terug op drie dynamische jaren. De belangrijkste constatering is dat onze paraatheid altijd op orde is geweest. Wanneer de brandweer nodig was, kwam deze ter plaatse. Wanneer de Friese crisisorganisatie nodig was, werd deze opgeschaald. Tegelijkertijd constateren we dat voor een toekomstbestendige brandweer en crisisbeheersing nog stappen gezet kunnen en

moeten worden. Om optimale beheersing van risico's en crises en hulpverlening aan de Friese burgers te blijven leveren. Zeker met de verwachting dat hedendaagse risico's en crises steeds complexer worden.

De rode draden uit de evaluatie:

1. Slimme inzet van data en technologie blijkt in de praktijk meer tijd te kosten dan vooraf verwacht. Aan de voorkant is het belangrijk om te onderzoeken wát we willen genereren aan data. Door zowel de brandweer als crisisbeheersing worden in dit proces stappen gezet, maar blijkt ook dat er nog veel uitdagingen zijn in het op orde brengen van de basis datahuishouding. En datamanagement moet op orde zijn om betrouwbare informatie te genereren en bijvoorbeeld toe te passen als bruikbare sturingsinformatie. Daarna kunnen we met valide data de volgende stappen maken naar veiligheidsintelligence, informatie gestuurd en risicogericht werken.
2. Veiligheidsregio Fryslân is een echte netwerkorganisatie. Zowel de brandweer als crisisbeheersing participeren ieder op eigen wijze in netwerken. De parate brandweerorganisatie staat bijvoorbeeld met vrijwilligers midden in de lokale samenleving. En voor crisisbeheersing is mede ingegeven door de crisissen in de regio een effectief crisisbeheersingsnetwerk ontstaan met een breed scala aan netwerkpartners. Netwerkvorming blijft echter essentieel, ons werk vraagt om betrokkenheid van een divers aantal partners en burgers. Want veiligheid is van iedereen.
3. Als er ooit een periode is geweest dat het belang aantoonde van een weerbare en wendbare organisatie dan is dat deze beleidsperiode wel. In een snel veranderende wereld, met een toenemende complexiteit van de samenleving en nieuwe maatschappelijke uitdagingen werken wij aan veiligheid. Niet alles kan opgelost worden met plannen, wet- en regelgeving. Er zijn ook veranderingen die uit mensen zelf moeten komen en dat is voor de een makkelijker dan voor de andere. De mate van aanpassingsvermogen van de organisatie

en een passend DNA moet afgestemd zijn op de maatschappelijke opgave.

Evaluatie beleidsplan Organisatie 2019-2022

We kunnen concluderen dat we op de organisatiethema's digitalisering, duurzaam voorbeeldgedrag en uitstekend werkgeverschap stappen hebben gezet. Op het thema 'digitalisering' hebben we de dataveiligheid verbeterd, Business Intelligence (BI) geprofessionaliseerd, het Informatieknooppunt Crisisbeheersing en advieslijnen Corona GGD opgezet, de Corona GGD op het gebied van ICT en het thuiswerken en het op afstand samenwerken binnen de Vrf gefaciliteerd. Het realiseren van klantgerichte dienstverlening voor alle inwoners van Fryslân blijkt best ingewikkeld. De afstemming op landelijk niveau over de inhoud en het doel van deze systemen blijkt complex en stroperig.

Op het thema 'duurzaam voorbeeldgedrag' heeft het dagelijks bestuur eind 2020 de ambities vastgesteld, die Vrf wil bereiken om haar bijdrage te leveren aan de Sustainable Development Goals. Deze ambities bestaan uit mobiliteit, energie en anders organiseren. Voor de brandweerkazernes zijn blauwdrukken opgesteld en deze zijn leidend voor het uitvoeren van de zo duurzaam mogelijke bouwagenda. Door o.a. de Coronacrisis is er het afgelopen jaar minder aandacht geweest voor de duurzame ambities van Vrf. De ambitie 'nul op de meter in 2022' wordt niet gerealiseerd.

Tot slot het thema 'uitstekend werkgeverschap': in 2019 werden we gecertificeerd tot een Great Place to Work, een jaar eerder dan gehoopt. Het afgelopen jaar zijn we gestart met het project arbeidsmarktcommunicatie om ons als werkgever GGD hierin goed te profileren en samen met de medewerkers het merk GGD uit te dragen. We hebben de afgelopen jaren aandacht gehad voor een gezonde en prettige werkomgeving. In dit kader werd, door Corona, de thuiswerkplek veel belangrijker. Hierin hebben we medewerkers gefaciliteerd. De toenemende informatisering en het veilig en bewust werken vragen bepaalde competenties. Hierin zijn onze medewerkers ondersteund.

Kortom; er is veel gedaan, maar we hebben niet al onze ambities hebben kunnen realiseren. Op de afdelingen, die de regie hebben op deze thema's (Informatiemanagement, Facilitair en Personeel & Organisatie), is een groot beroep gedaan door de crisisorganisatie Corona GGD. De medewerkers vanuit die afdelingen hebben een grote rol in het zoeken en opzetten van test- en vaccinatielocaties, in het realiseren van werkplekken voor bron- en contactonderzoek, in het werven van het personeel en in het de medewerkers voorzien van ICT- middelen.

EVALUATIE BELEIDSPLAN GEZONDHEID

Leefstijl en vitaliteit

Wat wilden we bereiken?

Aandacht voor en verbetering van een gezonde leefstijl en hiermee de vitaliteit van inwoners in Fryslân te verbeteren. Dit door verder te gaan met provinciale projecten (Nuchtere Fries en Nuchter over Gewicht) en te starten met Rookvrije Generatie. Daarbij zetten we vanuit jeugdgezondheidszorg in op een goede start in brede zin voor alle kinderen en jongeren.

Extra aandacht komt er voor kinderen en jongeren die opgroeien in gezinnen met een lagere sociale status.

Deze doelstellingen dragen bij aan de genoemde ambities 1 & 5.

Wat hebben we bereikt?

Er is conform plan een vervolg gemaakt met de provinciale projecten Nuchtere Fries en Nuchter over Gewicht waaraan alle Friese gemeenten meedoen. Binnen Nuchter over Gewicht wordt in de meeste Friese gemeenten in ieder geval invulling gegeven aan de landelijke JOGG-aanpak (Jongeren Op Gezond Gewicht). Het aantal JOGG-gemeenten is in deze beleidsperiode toegenomen van 12 in 2017, naar 16 van de 18 in 2021. De goede start in brede zin voor alle kinderen wordt kracht bijgezet door het actieprogramma Kansrijke Start (Friese deelname aan het landelijk programma). GGD Fryslân vult de rol van provinciale regisseur in, net als bij de andere provincie-brede programma's. Binnen de programma's worden initiatieven ondersteund, kennis en interventies gedeeld en worden mensen en organisaties bij elkaar gebracht.

Deze programma's en projecten zijn in deze beleidsperiode onderdeel geworden van de overkoepelende Friese Preventie Aanpak. De Friese Preventieaanpak (FPA) is het programma waarin alles over preventie samenkomt. Vanuit de FPA werken alle 18 Friese gemeenten, GGD Fryslân, maatschappelijke partners en samenwerkende (kennis)organisaties samen aan een goede gezondheid en welzijn met gelijke kansen voor iedereen in Fryslân.

Naast de projecten en programma's wordt er lokaal ingezet op de thema's ouderschap, hechting, gezondheid en weerbaarheid. Bovendien is de armoederichtlijn geïmplementeerd.

Wat is nog niet gelukt en wat gaan we nog doen?

Alle doelstellingen in deze beleidsperiode zijn bereikt.

Kanttekeningen:

- Onder de FPA hangen veel doorlopende programma's en projecten, waardoor de genoemde doelstellingen ook de komende jaren nog relevant zijn.
- Lokale ondersteuning op de thema's ouderschap, hechting, gezondheid en weerbaarheid loopt, maar is belangrijk om hier aandacht voor te houden om dit doorlopend te verbeteren. Dit zijn thema's die voorlopig nog wel blijven bestaan. De implementatie van de richtlijn armoede is gerealiseerd, maar vraagt nog wel extra aandacht de komende jaren.

Lokale leefwereld

Wat wilden we bereiken?

Dichtbij de burger en dichtbij de samenwerkingspartners staan en daarmee een bijdrage te leveren aan het lokale gezondheidsbeleid en preventie (bijvoorbeeld ook voor de groep ouderen) en het verminderen van de druk op de specialistische zorg. Dit door inzicht te geven via data (eigen data en data partners). Daarbij werkt de JGZ voornamelijk lokaal en op scholen en zien ze bijna alle kinderen en wordt tijdige en goede hulp geboden indien nodig.

Bovendien is er aandacht voor lokale preventieprogramma's vanuit het aanvullende pakket, zoals Jongeren op Gezond Gewicht en Supranet.

Deze doelstellingen dragen bij aan de genoemde ambities 1 & 5.

Wat hebben we bereikt?

Om dichtbij de burger en dichtbij de samenwerkingspartners te kunnen staan, leveren we regelmatig epidemiologische gegevens op

gemeenteniveau aan. Er wordt daarnaast ook met wijkprofielen gewerkt. Deze informatie wordt door gemeenten onder andere gebruikt om hun eigen gezondheidsbeleid op te stellen.

De uitvoering van de jeugdgezondheidszorg is ook lokaal ingericht. Daarmee kan indien nodig gemeente specifieke hulp geboden worden. Daarbij zijn 16 van de 18 Friese gemeenten inmiddels JOGG-gemeenten.

Doordat we lokaal en dichtbij werken, ontstaan er mooie resultaten, zoals een ketensamenwerking positieve gezondheid, toename van het aantal Gezonde Scholen en her en der goede ervaringen met samenwerking met gebiedsteam. Het programma Vitale Regio (2016-2021) richt zich op vitaliteit en gezondheid van alle Friese inwoners. Binnen dit programma werken GGD Fryslân, 8 Friese gemeenten en De Friesland samen. Dit programma en de uitkomsten zijn inmiddels ingebed in de FPA. Lokale preventie voor ouderen heeft inmiddels geleid tot een adviesinstrument preventief ouderenbeleid, een visie en een waardeerperspectief. Een beleidsplan is in wording.

Friesland is één van de landelijke proeftuinen die tot eind 2018 aan de slag is gegaan met suïcidepreventie. Dit is geïmplementeerd in het zogenoemde Supranet GGZ en nu onderdeel van 113 Zelfmoordpreventie, de nationale organisatie voor preventie van suïcide.

Wat is nog niet gelukt en wat gaan we nog doen?

De doorontwikkeling van de zorgpaden kan beter. Een zorgpad is een beschrijving van wat, wanneer, door wie wordt gedaan en wat de verwachte resultaten daarvan zijn.

Gezonde leefomgeving

Wat wilden we bereiken?

Een gezonde omgeving die uitnodigt tot bewegen, waar de luchtkwaliteit goed is, waar voldoende groenvoorzieningen zijn. Dit bevordert de gezondheid en vitaliteit. Door in te zetten op gezondheid een goede plek te geven in de omgevingsvisies- en plannen en de bescherming tegen gezondheidsrisico's (denk aan schadelijke stoffen, (lokale) uitbraak infectieziekten, gehoorschade, antibioticaresistentie, etc.). Daarbij houden we de vaccinatiegraad op peil.

Bovendien willen we veilige en gezonde kinderopvang in heel Fryslân. Hiervoor voeren we inspecties uit en adviseren gemeenten hierover, die op dit terrein handhaver zijn.

Deze doelstellingen dragen bij aan de genoemde ambities 1 t/m 4 en 6.

Wat hebben we bereikt?

Op provinciaal niveau is gezondheid goed geborgd in de visies. GGD Fryslân heeft samen met de Friese gemeenten, Fumo en provincie uitvoering gegeven aan de werkzaamheden van het Omgevingslab Gezondheid. Dit Omgevingslab heeft een 'Bouwsteen Gezondheid in Omgevingsvisies' opgeleverd. Deze Bouwsteen beschrijft vier manieren waarop gezondheid meegenomen kan worden in de Omgevingsvisie, uitgewerkt met voorbeelden. Het geeft een overzicht van de relevante ontwikkelingen in de Friese leefomgeving en prognoses met betrekking tot de Friese volksgezondheid.

In 2018 was de invoering van de wet Innovatie en Kwaliteit Kinderopvang, dat leidde tot veranderingen voor de kinderopvang. In 2020 was de aanpassing op de Voorschoolse Educatie. Het beeld is dat bij iedere aanpassing en/ of nieuwe wet- en regelgeving er meer oranje risicoprofielen ontstaan doordat niet alle ouders hier niet op tijd op ingericht zijn. In totaliteit is wel te zien dat het totale aantal rode en oranje risicoprofielen is gedaald.

De vaccinatiegraad (Rijksvaccinatie Programma) is in Fryslân stabiel. De vaccinatiegraad HPV is mooi gestegen.

Aandacht voor infectiepreventie is door corona enorm toegenomen, waardoor infectieziekten minder vaak voorkomen. Doelen worden daarmee soms op andere manieren behaald, dan in eerste instantie beoogd. Ten aanzien van antibioticaresistentie is het BRMO (Bijzonder Resistente Micro-Organisme) informatiepunt geïmplementeerd.

Uit onderzoek op het voortgezet onderwijs is gebleken dat er onder jongeren sprake is van blootstelling aan harde muziek. Hiervoor is een uitvoeringsplan opgesteld, waarmee wordt gewerkt aan bewustwording en gedragsverandering.

Daarnaast participeren we in de campagne "Wie is de bock?", om gehoorschade bij carbidshieten te voorkomen. Door de uitbraak van het coronavirus is de uitvoering van de werkzaamheden rond

gehoorschade stilgelegd. Gelet op de omvang en de ernst van het gezondheidsprobleem, is preventieve actie door GGD Fryslân (zo mogelijk met andere partners) nog steeds belangrijk.

Wat is nog niet gelukt en wat gaan we nog doen?

Omgevingsvisies hebben op gemeenteniveau nog geen landingsplek, door vertraging van de invoering van de Omgevingswet. Preventie van gehoorschade is nog onvoldoende uitgewerkt.

Zorg en veiligheid

Wat wilden we bereiken?

Samen met de gemeenten, instellingen en ketenpartners voorkomen dat mensen tussen wal en schip dreigen te vallen. Dit door vanuit de opdracht op het gebied van publieke gezondheid een actieve rol te pakken of door bij te dragen aan oplossingen.

Het terugdringen van kindermishandeling en huiselijk geweld door tijdige signalering van problemen. Hierbij sluiten we aan bij het landelijke programma 'Geweld hoort nergens thuis'. Specifiek is er hierbij aandacht voor kinderen in kwetsbare opvoedsituaties en complexe scheidingen.

Deze doelstellingen dragen voornamelijk bij aan ambities 1,5 en 7

Wat hebben we bereikt?

We hebben een meldpunt zorgwekkend gedrag ingesteld. Dit meldpunt is een direct resultaat uit de landelijke aanpak personen met verward gedrag. Burgers en professionals kunnen zorgen over naasten of bekenden bij het meldpunt uiten. Het meldpunt schakelt meldingen door naar ketenpartners, of geeft advies over vervolgstappen. Daarnaast voeren we voor de Friese gemeenten de taken "horen" en "verkennd onderzoek" uit de Wet verplichte ggz uit.

In het kader van maatschappelijke crisisondersteuning voeren we taken uit op het gebied van verwaarlozing en vervuiling en inzet bij crisissituaties.

We zijn goed aangesloten op het landelijke programma Geweld hoort nergens thuis. De meldcode, voortkomend uit de Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling is geïmplementeerd.

Onze pedagogen houden zich bezig met problematiek rond niet complexe scheidingen en krijgen een steeds grotere rol.

Wat is nog niet gelukt en wat gaan we nog doen?

We hebben de preventiekant, het daadwerkelijke terugdringen nog niet naar volle tevredenheid neergezet. Hier willen we de komende jaren graag aandacht aan blijven besteden.

Daarnaast willen we ons met de komst van het prenataal huisbezoek ook meer richten op ouderschap en relatie.

Effecten corona op het beleidsplan

De coronapandemie heeft (groot) effect gehad op nagenoeg alle werkgebieden. Dat was met name merkbaar binnen de jeugdgezondheidszorg. In de zogenaamde eerste golf is een groot beroep gedaan op de JGZ-medewerkers om bij te dragen aan de coronabestrijding. Door de landelijke maatregelen konden veel processen ook geen doorgang vinden, of moesten in aangepaste vorm plaatsvinden. Hier zijn we steeds zo flexibel mogelijk mee omgegaan, door na iedere wijziging nieuwe handelingsperspectieven te hanteren.

De coronapandemie heeft ook positieve gevolgen gehad. GGD-en zijn prominent in het publieke beeld gekomen en er is veel meer aandacht voor infectiepreventie gekomen. Ook op het gebied van samenwerking, zowel intern als extern, zijn er stappen gemaakt. Daarnaast heeft het gebruik van digitale middelen, data en dashboards een vlucht genomen tijdens de pandemie.

Samengevat

Ondanks de coronapandemie is er veel gebeurd binnen alle thema's. Nog niet alle doelstellingen en ambities zijn aantoonbaar gerealiseerd, maar wel ondergebracht in doorlopende programma's en/of projecten. Met de Friese Preventieaanpak hebben we een sterke kapstok voor preventie, waarin we samen met ketenpartners integraal aan preventie kunnen werken. Dit biedt een goede basis voor het komende beleidsplan.

EVALUATIE BELEIDSPLAN VEILIGHEID

Kerntaken & ontwikkelingen

Wat wilden we bereiken?

De kerntaken van de brandweer zijn in drie categorieën onder te verdelen: incidentenbestrijding, operationele voorbereiding (de werkzaamheden die ervoor zorgen dat brandweermensen zo gefaciliteerd zijn dat ze de juiste hulp kunnen verlenen) en risicobeheersing. Hieraan zijn een drietal ontwikkelingen gekoppeld. De eerste ambitie was om in de paraatheid stappen te zetten naar 'samen aantoonbaar paraat'. Een tweede ontwikkeling is om te groeien naar 'samen aantoonbaar vakbekwaam'. En als derde wilden we de samenwerking met een diversiteit aan partners in ons netwerk intensiveren. 'Risicobewust en risicogericht samenwerken' noemen we dit.

De afdeling Crisisbeheersing heeft de afgelopen beleidsperiode gewerkt met vijf kerntaken: risico's in beeld, 24/7 crisisorganisatie, evalueren, adviseren en (netwerk)samenwerking. De inwoners van Fryslân mogen verwachten dat ze zo goed mogelijk beschermd worden tegen de risico's van rampen en crises en de benodigde hulpverlening en nazorg krijgen mochten ze slachtoffer worden van zo'n incident. De ambities gekoppeld aan iedere kerntaak dragen hieraan bij. Risico's in beeld richt zich op de voorkant van de veiligheidsketen, met risicoanalyse en het voorkomen of beperken van risico's. Mocht het onverhoopt mis gaan dan staan in Fryslân zo'n 300 vakbekwame crisisfunctionarissen paraat om de Friese crisisorganisatie 24/7 te bemensen. Van 2019 – tot heden (oktober 2021) 37 GRIP-opstapelingen. En na iedere GRIP-opstapeling wordt deze met de betrokkenen geëvalueerd. Als lerende organisatie hebben we namelijk de ambitie om continu te verbeteren. Met diverse adviseurs wilden we een bijdrage leveren aan veiligheidsbewustzijn, informatie-uitwisseling en concrete adviezen aan bijvoorbeeld gemeenten (voor evenementen) en zorginstellingen (voor continuïteit van zorg). Dit alles doen we niet alleen, crisisbeheersing is een gezamenlijke verantwoordelijkheid en daarom is 'netwerksamenwerking' erg belangrijk voor ons.

Wat hebben we bereikt?

De belangrijkste constatering wanneer het gaat om de brandweer is dat de paraatheid altijd op orde is geweest. Het aantal vrijwilligers bleef stabiel, en vooral dankzij hun inzet, waren we er altijd wanneer we nodig waren. Het toont aan dat er een robuuste repressieve netwerkorganisatie is opgezet, gebouwd op het fundament van onze vrijwilligers.

Op het gebied van incidentbestrijding zien we een constante lijn als het gaat om uitrukken. Ieder jaar rukt de brandweer zo'n 3.700 keer uit in Fryslân, gemiddeld ruim tien keer per dag. Een opvallende trend in deze cijfers is dat vooral uitrukken onder de noemer 'leefmilieu' lijken toe te nemen. Dit zijn uitrukken in het kader bijvoorbeeld stormschade of overstromingen. Een trend die, gelet op de rapporten op het gebied van klimaatontwikkeling, waarschijnlijk door gaat zetten de komende jaren.

Een belangrijk thema op het gebied van incidentbestrijding in de afgelopen beleidsperiode was de implementatie van het Dekkingsplan 2.0. Deze uitte zich in de praktijk het meest treffend in het opzetten van een nieuwe brandweerpost in Oudega. Maar ook bijvoorbeeld in de nieuwbouw van de kazerne in Harlingen. Daarnaast is het materieel opnieuw en anders verdeeld. Ondanks de pijn waar dat soms mee gemoeid ging voor de betreffende post, kunnen we constateren dat het de netwerkorganisatie in zijn geheel het beste faciliteert.

Een ontwikkeling die zijn schaduw vooruit wierp, was de discussie rondom taakdifferentiatie. De huidige rechtspositie van brandweervrijwilligers leek strijdig te zijn met Europese wetgeving. Het recht trekken hiervan, zou in de meeste verregaande situatie een grote impact hebben op de inrichting van de brandweezorg in Fryslân, een provincie waar 95% van de repressieve brandweermensen vrijwilliger is. Zoals het nu lijkt, wordt de soep niet zo heet gegeten als dat die werd opgediend, en zou het op te lossen zijn door kazernering en consignering los te laten. Een maatregel die voor onze organisatie weinig impact heeft, waardoor het fundament van onze organisatie met ruim 1.200 vrijwilligers grotendeels in tact blijft.

Op het gebied van ‘samen aantoonbaar vakbekwaam’ zijn de eerste stappen gezet, vooral gericht op het creëren van de juiste voorwaarden om de aantoonbaarheid te kunnen realiseren. Zo is de vakbekwaamheidsnorm doorontwikkeld en is er een nieuw systeem geïmplementeerd. Op het gebied van ‘risicobewust en risicogericht samenwerken’ zijn stappen gezet met veel verschillende partners, daarvan zijn trajecten als ‘bluswatervoorziening’, ‘grootschalig brandweer optreden’ en ‘natuurbrandbeheersing’ de meest in het oog springende.

Om te kunnen schetsen wat de afdeling Crisisbeheersing heeft bereikt is het goed om te kijken naar de context waarbinnen is gewerkt. In de nacht van 1 op 2 januari 2019 verloor containerschip MSC Zoë 342 containers in de verkeersbaan op het Nederlandse en Duitse deel van de Noordzee boven de Waddeneilanden. Voor het eerst sinds 2012 (hoog water) is er in Fryslân opgeschaald naar GRIP 4 en dit is één maand van kracht gebleven. De nasleep van evalueren en het borgen van de leerpunten heeft uiteraard veel langer geduurd. Een jaar later in februari 2020 wordt Nederland geconfronteerd met de eerste coronabesmettingen. Ook dit leidt tot een opschaling naar GRIP 4, die tot juli 2021 ongekend lang aanhoudt. Naast GRIP inzetten voor klassieke incidenten als branden en ongevallen zijn we geconfronteerd met nieuwe crisistypen die ook afstemming en coördinatie vragen. Want naast de hiervoor genoemde inzetten was er bijvoorbeeld sprake van boerenprotesten, langdurige droogte en vogelgriep.

Allereerst kunnen we constateren dat de kernbezetting van onze crisisorganisatie continu was geborgd. Er was sprake van een robuuste crisisorganisatie, die paraat was en werd opgeschaald als dat nodig was. Werving, selectie en de vakbekwaamheid van crisisfunctionarissen heeft altijd doorgang gevonden. De crisisorganisatie heeft veerkracht en flexibiliteit getoond, ondanks de enorme impact die met name de coronacrisis op mensen heeft (gehad).

Meer dan anders zijn medewerkers van de afdeling Crisisbeheersing (die bijna allemaal

ook crisisfunctionaris zijn) tijdens de coronacrisis geconfronteerd met een crisis waar zij zelf als mens onderdeel van zijn, zowel in werk als privé. Er is daarom veel aandacht geweest voor de ‘mentale frisheid’ van medewerkers. Desondanks is uitval van een aantal medewerkers niet voorkomen.

Logischerwijs zijn er door de inzet die deze crisissen van medewerkers van de afdeling Crisisbeheersing hebben gevraagd wel prioriteiten gesteld en werkzaamheden uitgesteld. Echter het is gelukt om uitvoering te blijven geven aan de basistaken. Rampbestrijdingsplannen, het regionaal crisisplan en regionaal risicoprofiel zijn vastgesteld. De ervaringen die zijn opgedaan zijn benut bij het opstellen van deze plannen. En de samenwerking met de partners die we tijdens crisissen hebben ontmoet is geïntensiveerd. Dit heeft geleid tot nieuwe afspraken met bestaande partners (Kustwacht, Dokterswacht, Ziekenhuizen) en nieuwe partners (Zorggroep Alliade: inrichting van een Coronacentrum en Quarantaine- en Isolatiefaciliteit, Data Fryslân). Van de Inspectie J&V heeft de veiligheidsregio een mooi compliment gekregen over het uitvoeren van burgerbelevingsonderzoeken. De Inspectie constateert dat wij een voorbeeld zijn voor andere regio’s en bevestigt dat VRF in ruime mate voldoet aan de basisvereisten crisismanagement. Als gevolg van de GRIP 4 opschalingen zijn in overleg met de Inspectie van J&V overigens geen systeemtesten uitgevoerd. In plaats daarvan is onder andere een zelfevaluatie uitgevoerd. In opdracht van het bestuur zijn ook twee evaluaties uitgevoerd door een extern onderzoeksbureau: één over de containercalamiteit en één over de uitbraak van corona in het AZC Sneek.

Wat is nog niet gelukt en wat gaan we nog doen?

De belangrijkste stap die voor de Brandweer nog te zetten is, is samen te vatten in het woord ‘aantoonbaar’. Het verbeteren van de kwaliteit van data over uitruktijden, opkomsttijden en bezetting van brandweervoertuigen moet nog gerealiseerd worden. De in oktober 2021 vastgestelde evaluatie van Dekkingsplan 2.0 onderschrijft dit beeld. Op het gebied van aantoonbaar vakbekwaam geldt dat er geïnvesteerd is in de randvoorwaarden, maar dat hier nog steeds stappen in te zetten zijn.

In de basis heeft de afdeling Crisisbeheersing goed invulling kunnen geven aan de kerntaken. Maar we zien ook steeds vaker dat een (dreigende) crisis of sluimerende crisis niet alleen een inzet vraagt van delen van de crisisorganisatie, maar ook van medewerkers van de afdeling Crisisbeheersing. Dit is een ontwikkeling die impact heeft en de uitvoering van de kerntaken onder druk kunnen zetten. Dat vraagt flexibiliteit en prioritering, maar ook om indicatoren om doelstellingen beter te kunnen bewaken en tijdig bij te kunnen sturen.

Netwerksamenleving centraal

Wat wilden we bereiken?

Mensen en organisaties werken steeds vaker in lokale netwerken. Ze werken met elkaar samen, en helpen elkaar waar nodig, vaak ondersteund door de toenemende digitale mogelijkheden. Ook als het gaat om het voorkomen, beperken en bestrijden van incidenten en het in veiligheid brengen van de medeburger. Als veiligheidsregio willen we deze netwerken inzetten om samen te werken aan (brand)veiligheid, juist in een provincie die bekend staat om zijn ‘mienskip’. Door burgers, bedrijven en instellingen te verbinden en met hen samen te werken, stimuleren we hen om hun bijdrage te kunnen leveren aan een veilig en gezond Fryslân. Natuurlijk doen we zelf ook actief mee, bijvoorbeeld door zichtbaar te zijn in de samenleving, initiatieven te faciliteren en te delen.

Wat hebben we bereikt?

De parate brandweerorganisatie is een belangrijke speler in de netwerksamenleving. Onze vrijwilligers zijn belangrijke ambassadeurs, die hun dorp en gebied door en door kennen, en zo lokale samenwerking met burgers en organisaties stimuleren. Juist dit is één van de redenen dat het aantal vrijwilligers binnen Fryslân tot nu toe steeds op peil is gebleven. Ook de oprichting van de nieuwe brandweerpost in Oudega kenmerkt zich door samen met de inwoners en de lokale partijen te komen tot een volwaardige post.

Tegelijkertijd kenmerkt de netwerksamenleving zich niet alleen aan de repressieve kant, maar zeker ook aan de preventieve kant. De inspanningen op het gebied van Brandveilig Leven zijn hier een goed voorbeeld van. Samenwerkingen met een grote groep partijen, variërend van vrijwilligers, inwoners, bedrijven en scholen, leiden tot producten die nauw aansluiten bij de maatschappelijke vraag. Niet voor niets leidde het project ‘Piep in de bie’ tot landelijke waardering.

Een ander mooi voorbeeld van samenwerking met onze omgeving is de Risico Analyse Monitor (RAM). Deze is bedoeld als bijdrage aan eenduidige risico advisering voor de gebouwde omgeving en het analysemodel wordt samen met de gebruiker van het gebouw ingevuld. De eerste ervaringen bij zorginstellingen zijn positief.

Daarnaast hebben we met partners om ons heen stappen gezet om de samenwerking aan te halen. Zo heeft Brandweer Fryslân samen met Groningen, Drenthe en Meldkamer Noord-Nederland de procedures voor grootschalig brandweer optreden (GBO) geharmoniseerd en doorontwikkeld. Ook zijn er stappen gezet op het gebied van bluswatervoorziening, om samen met vertegenwoordigers van diverse gemeenten, natuurbeheerders, LTO, Vitens en Wetterskip Fryslân te komen tot een kader voor het bepalen, realiseren en borgen van adequate bluswatervoorziening. En op het gebied van meshulpverlening zijn er op vijf goed gespreide posten specialistische teams geëquipeerd om op dit soort incidenten ingezet te worden.

Ook de afdeling Crisisbeheersing is een belangrijke speler in de netwerksamenleving om te faciliteren bij het werken aan veiligheid. De verbinding met de netwerksamenleving, waar wij burgers, bedrijven en instellingen onder verstaan, is inmiddels verstevigd. Voor het eerst zijn inwoners uitgenodigd voor oefeningen bijvoorbeeld bij de Afsluitdijk Kornwerderzand, en hebben leden van het inwonerpanel en studenten van NHL/Stenden deelgenomen aan de grote oefening in het kader van terrorisme gevolgbestrijding in de Marnewaard. Voor de totstandkoming van het regionaal risicoprofiel is het inwonerpanel ook benut. Zij zijn

gevraagd naar de risico's waar zij zich zorgen om maken en in welke mate zij zich voorbereiden op risico's. Dit levert inzichten op die bijvoorbeeld weer benut kunnen worden voor risicocommunicatie.

Een nieuw fenomeen in crisisbeheersing zijn spontane burgerinitiatieven. Fryslân is daar op grote schaal mee geconfronteerd tijdens de containercalamiteit. Maar in het hele land mobiliseren burgers zich steeds beter, en ontplooiën zij steeds vaker initiatieven. Deze trend is aanleiding geweest om een operationele handreiking te schrijven voor de crisisorganisatie om op passende wijze om te gaan met burgerinitiatieven.

Gedurende de coronacrisis is een unieke samenwerking ontstaan met het Fries Sociaal Planbureau. Samen is onderzoek gedaan naar de maatschappelijk impact op de Fryske Mienskip. De uitkomsten zijn door de crisisorganisatie, beleidsmakers en bestuurders gebruikt bij de vervolgaanpak van de coronacrisis. Begin 2021 is de projectmatige aanpak omgezet naar een structurele samenwerking waarbij het vraagstuk 'monitoren van maatschappelijke impact' centraal staat.

Wat is nog niet gelukt en wat gaan we nog doen?

Het is merkbaar dat crises en risico's op een steeds grotere schaal plaatsvinden, waarbij veel partijen meerdere belangen hebben. Dit brengt met zich mee dat het in die gevallen niet meer mogelijk is om deze alleen op te lossen. Dit geldt ook voor de brandweer. Het beheersen van natuurbranden is zo'n voorbeeld, waarbij veel partijen een belang hebben, en het soms aan ons is om de coördinatie tussen deze partijen op ons te nemen.

De energietransitie is een vergelijkbaar thema. Een ontwikkeling die nieuwe risico's met zich mee brengt op het gebied van veiligheid, iets dat goed zichtbaar werd bij de brand in Noardburgum. Anticiperen op deze ontwikkeling vraagt niet alleen een investering in nieuwe kennis, maar ook het gezamenlijk optrekken met alle partijen die hier een belang in hebben. Weliswaar brengt dit met zich mee dat processen langer duren, maar het effect is wel dat het leidt tot een gedragen resultaat.

Door de coronacrisis heeft het programma netwerksamenleving binnen de afdeling crisisbeheersing een andere invulling gekregen. Er zijn nieuwe kansen en ontwikkelrichtingen ontstaan. Er zijn nieuwe netwerkpartners waar inmiddels intensief mee wordt samengewerkt. Echter waar nieuwe netwerkpartners, ingegeven door crisis, in beeld komen, daar verliezen we ook weer netwerkpartners uit het oog. Het duurzaam en structureel inrichten van netwerkmanagement, afspraken maken over werkwijzen, structuren en normen, passend bij ons risicoprofiel kan nog beter. Samenwerken in een netwerk met een diversiteit aan organisaties - regionaal, bovenregionaal en nationaal - wordt namelijk een steeds belangrijker doel voor crisisbeheersing.

Slimme inzet van data & technologie

Wat wilden we bereiken?

Slimme technologie stellen ons meer en meer in staat om te weten wat er in de samenleving speelt. Dit biedt de mogelijkheid om de stap te maken van reageren naar voorspellen. Bijvoorbeeld om dreigingen vroegtijdig te voorzien en de effecten van incidenten razendsnel in beeld te hebben. Door verbindingen aan te gaan met huidige en nieuwe partners, boren we nieuwe informatiekanaalen aan en ontwikkelen ons tot informatieknooppunt. Verder spraken we uit dat we informatie gestuurd en risicogericht werken en beschikken over valide data. Dat we werken aan veiligheidsintelligence voor onszelf, onze partners en de samenleving, en dat we technologische mogelijkheden volgen en daar ervaring mee op willen doen.

Wat hebben we bereikt?

Voor de brandweer bleek dat er nog veel stappen te zetten waren in het op orde brengen van de basis datahuishouding. Om daadwerkelijk aantoonbaar paraat of aantoonbaar vakbekwaam te zijn, is het van belang dat er duidelijk is welke data nodig is, waar deze data wordt opgeslagen, dat systemen deze data kunnen genereren en dat er mensen zijn die de data kunnen omzetten in bruikbare

sturingsinformatie. Op veel van deze punten bleek de organisatie ad hoc te werken, en is een kwaliteitsverbetering nodig.

Daarom zijn de afgelopen jaren vooral stappen gezet in het op orde krijgen van de faciliterende zaken. Zo is het gelukt om een nieuw registratiesysteem te introduceren, genaamd Veiligheidspaspoort Dit helpt om op verschillende niveaus inzicht te krijgen in de vakbekwaamheid binnen Brandweer Fryslân, en verbetert het registreren van incidenten. Daarnaast is een start gemaakt met de aanschaf van een nieuw navigatiemodule, inclusief de mogelijkheden van automatisch statussen. Ook is er geïnvesteerd in het organisatie breed inzetten van een beschikbaarheidssysteem, en is de organisatie van start gegaan om de databehoeftes in kaart te brengen.

Voor zowel de brandweer als crisisbeheersing geldt dat de beperkingen die ontstonden door de coronamaatregelen ertoe hebben geleid dat de medewerkers van vakbekwaamheid vol hebben ingezet op de ontwikkeling van het digitale leren. Zaken als e-learning en kennisdeling via webinars is in korte tijd gemeengoed geworden.

Er wordt gezegd dat een crisis bedrijven stimuleert tot innovatie en creativiteit. Dat heeft de afdeling Crisisbeheersing ook ervaren. Niet op lange termijn, maar op korte termijn was er behoefte aan een Informatieknooppunt (IKP) om gemeenten en partners te informeren. Het IKP van de afdeling Crisisbeheersing had tijdens de coronacrisis o.a. een 'vraag en antwoord' functie voor burgers, brancheorganisatie en bedrijven. Daarnaast worden via het IKP regionaal, bovenregionaal en nationaal informatie en actuele veiligheidsbeelden uitgewisseld.

Hoe kun je kunstmatige intelligentie benutten voor veiligheidsvraagstukken? De Virtuele Assistent is een innovatief proof of concept dat is ontwikkeld in onze Veiligheidsregio door de afdeling Crisisbeheersing en de afdeling Bedrijfsvoering. Het moet bijdragen aan een snellere en betere beeld- en oordeelsvorming, door deze tijdswinst wordt de kans op schade en slachtoffers verkleind. Inmiddels

heeft het IFV dit initiatief omarmd en werkt binnen een coalitie met meerdere veiligheidsregio's aan de volgende stap.

Wat is nog niet gelukt en wat gaan we nog doen?

Het is merkbaar dat op dit speerpunt de grootste stappen nog te zetten zijn. Het is niet voor niets dat het bestuur in het kader van Toekomstbestendige Bedrijfsvoering extra middelen heeft beschikbaar gesteld, onder andere om informatiemanagement op orde te houden en verder te ontwikkelen. Dit creëert de randvoorwaarden waar Brandweer Fryslân en de afdeling Crisisbeheersing de komende jaren hun plannen op kunnen uitwerken.

Binnen Brandweer Fryslân gaat zich dat vooral richten in het op orde krijgen van de datahuishouding. Bij de evaluatie van het dekkingsplan 2.0 bleek dat de kwaliteit van veel data te wensen over laat. De verbeterpunten bevinden zich over de gehele linie: in het optimaliseren van processen, tot aanpassen van systemen. In het investeren in kennis tot het strakker sturen op het gewenste gedrag. En in het helder krijgen van wat je wilt bereiken, en welke data daadwerkelijk relevant zijn om te meten.

Voor Crisisbeheersing geldt dat er nog verder gewerkt moet worden aan het realiseren van een structureel Informatieknooppunt. Enerzijds omdat veiligheidsregio's door het ministerie van J&V en het Veiligheidsberaad zijn gevraagd een impuls te geven aan initiatieven voor informatiemanagement in de regio. Anderzijds omdat nieuwe crisistypen vragen om continu informatiemanagement in de koude, lauwe en warme fase. Informatiemanagement speelt een steeds grotere rol in de risico- en crisisbeheersing. Een goede informatiepositie geeft de afdeling crisisbeheersing en de crisisorganisatie zicht op risico's en het verloop van incidenten en crises. Daarvoor moet ook de afdeling Crisisbeheersing stappen zetten in het op orde krijgen van een betrouwbare datahuishouding. Pas daarna is het mogelijk om de stap te maken naar veiligheidsintelligence, informatie gestuurd en risicogericht werken op basis van valide data.

De ontwikkeling die hierin te maken is, is niet van vandaag op morgen te realiseren. Het brengt een verandering van werken met zich mee. Dit vraagt om het kunnen omgaan met verandering. Om discipline in het volhouden van de nieuwe werkwijze en het loslaten van de oude werkwijzen. Juist in een organisatie met vrijwilligers en crisisfunctionarissen vraagt dit souplesse en geduld om ervoor te zorgen dat iedereen in staat is mee te komen in deze nieuwe manier van werken. De eerste stappen in deze onomkeerbare beweging zijn gezet, maar er zijn nog veel meters te maken om ervoor te zorgen dat iedereen daadwerkelijk meegaat en mee blijft gaan.

Nieuwsgierig en omgevingsbewust

Wat wilden we bereiken?

In een snel veranderende wereld, met een toenemende complexiteit van de samenleving, zijn nieuwe maatschappelijke uitdagingen, veiligheidsissues en crisistypen aan de orde van de dag. In die omgeving werken wij elke dag aan veiligheid, en om dat voor elkaar te krijgen, zullen we weerbaar en wendbaar moeten zijn. Door middel van verbindingen te leggen met kennisinstellingen en andere relevante organisaties weten we wat er speelt. We passen onze organisatie aan op de veranderende wereld. We ontwikkelen ons als lerende organisatie en we tonen lef, ook al brengt dat soms fouten met zich mee. Alles om ervoor te zorgen dat we voorbereid zijn op de crisis waar we niet op voorbereid kunnen zijn.

Wat hebben we bereikt?

Als er ooit een periode is geweest dat het belang aantoonde van een weerbare en wendbare organisatie dan is dat deze beleidsperiode wel. Zoals eerder beschreven ontstond op dag twee van 2019 een grote crisis omdat de Msc Zoë honderden containers verloor op de Noordzee, om gevolgd te worden door de grootste crisis van de afgelopen tijd: de coronacrisis.

Terugkijkend op de afgelopen drie jaar kunnen we met tevredenheid zeggen dat we goed in staat

zijn geweest om onze rol te pakken in een crisis waar we niet op voorbereid hadden kunnen zijn. De mate van grensoverschrijding, de dynamiek, de diversiteit aan samenwerkingspartners en de impact op de samenleving hadden we vooraf niet kunnen voorspellen. Toch durven we te zeggen dat we het al lerende, met lef en soms met fouten, goed hebben gedaan. Er staat een flexibele en veerkrachtige organisatie.

Een organisatie die breed kijkt naar wat er speelt in het land en daarop acteert. Een voorbeeld bij de Brandweer tijdens deze beleidsperiode is Uitrak op Maat op geweest. Door in te spelen op beperkte paraatheid bij sommige posten en kennis op te doen bij andere veiligheidsregio's werd het mogelijk gemaakt om ook met minder dan zes man uit te rukken. Een volgende stap is om het materieel nog beter op deze beweging aan te laten sluiten, bijvoorbeeld door het experimenteren met andere voertuigen en bijpassende voertuigbezettingen.

Een andere ontwikkeling is de komst van de Omgevingswet. Deze grote stelselherziening in het fysieke domein vraagt wezenlijk andere competenties van ons personeel, waarbij de stap gezet moet worden van controleren naar meedenken en adviseren. Een verandering die voor langere tijd energie en aandacht vraagt, maar die wel gerealiseerd gaat worden en ervoor zorgt dat de diensten die we als organisatie leveren nog beter aansluiten bij de wensen van gemeenten en inwoners.

Wat is nog niet gelukt en wat gaan we nog doen?

Binnen crisisbeheersing zien we dat complexe en sluimerende crisistypen vaker voorkomen. Gelukkig niet allemaal zo extreem als de coronacrisis. Maar er wordt steeds vaker een beroep gedaan op een deel van de afdeling Crisisbeheersing of -organisatie. Het is echter wel de vraag voor welke maatschappelijke opgave we (komen te) staan. In welke mate moeten we ons aanpassen aan de veranderende wereld? Vergt dat een heroverweging van onze (kern)taken? En welke competenties en verandering vraagt dat van onze medewerkers?

Deze ontwikkeling naar steeds complexere crises kent ook een aspect van brandveiligheid. De eerder al genoemde energietransitie is hier een voorbeeld hiervan.

Daarnaast heeft de coronacrisis ook bij de brandweer laten zien dat een dergelijke grote crisis impact heeft op de dagelijkse bedrijfsvoering. Zo was het door de beperkende maatregelen tijdens de coronacrisis amper mogelijk om op te leiden en te oefenen. Een stagnatie die nog een aantal jaar gaat duren voordat deze weer helemaal op sterkte is. En ook de taken op het gebied van risicobeheersing werden bemoeilijkt door de coronacrisis. Vooral evenementenadviesing, controles op locatie en de activiteiten in het kader van Brandveilig Leven hebben lang stilgelegen.

Samengevat

Met nog één jaar voor de boeg kijken we met gepaste trots terug op drie dynamische jaren. De belangrijkste constatering is dat onze paraatheid altijd op orde is geweest. Wanneer de brandweer nodig was, kwam deze ter plaatse. Wanneer de Friese crisisorganisatie nodig was, werd deze opgeschaald.

Tegelijkertijd constateren we dat voor een toekomstbestendige brandweer en crisisbeheersing nog stappen gezet kunnen en moeten worden. Om optimale beheersing van risico's en crises en hulpverlening aan de Friese burgers te blijven leveren. Zeker met de verwachting dat hedendaagse risico's en crises steeds complexer worden.

De rode draden uit de evaluatie:

- Slimme inzet van data en technologie blijkt in de praktijk meer tijd te kosten dan vooraf verwacht. Aan de voorkant is het belangrijk om te onderzoeken wát we willen genereren aan data. Door zowel de brandweer als crisisbeheersing worden in dit proces stappen gezet, maar blijkt ook dat er nog veel uitdagingen zijn in het op orde brengen van de basis datahuishouding. En datamanagement moet op orde zijn om betrouwbare informatie

te genereren en bijvoorbeeld toe te passen als bruikbare sturingsinformatie. Daarna kunnen we met valide data de volgende stappen maken naar veiligheidsintelligence, informatie gestuurd en risicogericht werken.

- Veiligheidsregio Fryslân is een echte netwerkorganisatie. Zowel de brandweer als crisisbeheersing participeren ieder op eigen wijze in netwerken. De parate brandweerorganisatie staat bijvoorbeeld met vrijwilligers midden in de lokale samenleving. En voor crisisbeheersing is mede ingegeven door de crisissen in de regio een effectief crisisbeheersingsnetwerk ontstaan met een breed scala aan netwerkpartners. Netwerkvorming blijft echter essentieel, ons werk vraagt om betrokkenheid van een divers aantal partners en burgers. Want veiligheid is van iedereen.
- Als er ooit een periode is geweest dat het belang aantoonde van een weerbare en wendbare organisatie dan is dat deze beleidsperiode wel. In een snel veranderende wereld, met een toenemende complexiteit van de samenleving en nieuwe maatschappelijke uitdagingen werken wij aan veiligheid. Niet alles kan opgelost worden met plannen, wet- en regelgeving. Er zijn ook veranderingen die uit mensen zelf moeten komen en dat is voor de een makkelijker dan voor de andere. De mate van aanpassingsvermogen van de organisatie en een passend DNA moet afgestemd zijn op de maatschappelijke opgave.

EVALUATIE BELEIDSPLAN ORGANISATIE

Digitale dienstverlening

Wat wilden we bereiken?

Klantgerichtheid en digitalisering zijn belangrijke thema's voor de Vrf. Onze ambitie op digitalisering van de dienstverlening in de beleidsperiode 2019-2022 valt uiteen in de drie speerpunten:

1. klantgerichte dienstverlening voor alle inwoners van Fryslân: naast de traditionele kanalen, kan er digitaal op een laagdrempelige wijze gebruik gemaakt worden van onze diensten en hierin werken we daar waar het kan met onze partners;
2. digitale vaardigheden verbeteren: digitalisering brengt nieuwe vaardigheden met zich mee, die nu nog niet of beperkt in de organisatie voorhanden zijn;
3. veiligheid voor de gebruikers waarborgen: we zetten in op het voorkomen van datalekken en het inrichten van betere beveiliging van onze processen.

Wat hebben we bereikt?

De afgelopen jaren is er stevige voortgang geboekt. De Vrf is gericht op het verhogen en verbeteren van de digitale dienstverlening. Er is daarvoor een aantal programma's ontplooid dat een meerjarig karakter heeft zoals het beter inrichten van de i-functie in de organisatie, het (her)formuleren en vaststellen van informatiebeleid en de sturing op projecten.

Op het gebied van klantgerichte dienstverlening is de GEO-voorziening geïmplementeerd. Deze voorziening bevat geografische data waar wij en onze partners, waaronder gemeenten, gebruik van kunnen maken. We hebben met het oog op de Omgevingswet, die naar verwachting op 1 juli 2022 van kracht wordt, een koppeling gemaakt met de samenwerkingsomgeving. Het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) is samen met de Omgevingswet een aantal keer uitgesteld. Wij staan echter in de startblokken om te starten met het DSO. Binnen het DSO worden alle gegevens over de fysieke leefomgeving geografisch (op de kaart) en tekstueel (wet- en regelgeving) bij elkaar gepresenteerd en uitgewisseld. De jeugdgezondheidszorg werkt, met het programma JDZ 3.0, aan haar toekomstbestendigheid. Hiervan

uit wordt er gewerkt aan het digitaal ontsluiten van 'mijn kinddossier' voor alle ouders in Fryslân.

Passend bij een vakgebied waarop de ontwikkelingen zich in snel tempo opvolgen en de actualiteit de prioriteit bepaalt, lag de focus van de afdeling Informatiemanagement de afgelopen twee jaar op dat wat de actualiteit, en daarmee Corona in het bijzonder, van ons vroeg:

Dataveiligheid verbeterd: we voldoen steeds meer aan de AVG en NEN7510, werken aan BIO en hebben een privacy-officer in dienst: we creëren bewustzijn bij onze medewerkers op dit onderwerp en treffen technische en organisatorische veiligheidsvoorzieningen.

Buisness Intelligence (BI) geprofessionaliseerd: het publiceren, monitoren en analyseren van data is van groot belang voor het zicht krijgen en houden op de pandemie en is onze interne stuurinformatie, dit doen we zelf en samen met externe partners; Informatieknooppunt Crisisbeheersing en advieslijnen Corona GGD opgezet: een pandemie brengt veel vragen van inwoners en partners met zich mee aan de afdeling Crisisbeheersing en de GGD; Corona GGD op ICT-gebied ICT ondersteund: de test- en vaccinatielocaties + BCO-werkplekken moesten worden ingericht en alle tijdelijke medewerkers worden voorzien van ICT-middelen (onze ontwikkeling van de afgelopen jaren op dit terrein maakte dit mogelijk);

Thuiswerken en het op afstand samenwerken ondersteund: het digitaal vergaderen via Teams is geoptimaliseerd en gefaciliteerd en er is een webinarruimte ingericht om zowel intern elkaar als extern onze klant te bereiken (denk aan live chats met ouders of met medewerkers), deze ontwikkeling heeft de digitale vaardigheden van onze medewerkers verbeterd (onze ontwikkeling van de afgelopen jaren op dit terrein maakte dit mogelijk).

Wat is nog niet gelukt en wat gaan we nog doen?

Het realiseren van klantgerichte dienstverlening voor alle inwoners van Fryslân blijkt best ingewikkeld. Hiervoor zijn systemen nodig, die door de makers pas kunnen worden aangeboden als helder is wat deze moeten kunnen. De afstemming op landelijk

niveau over de inhoud en het doel van deze systemen blijkt complex en stroperig.

De verwachting is dat 2022 een jaar is waarin projecten afgerond en geborgd worden. Dat geldt zeker voor de uitvoering van het versnellingsplan informatieveiligheid, dat de veiligheidsregio's landelijk met elkaar hebben afgesproken.

Duurzaam voorbeeldgedrag

Wat wilden we bereiken?

We vinden het belangrijk om een bijdrage te leveren aan de klimaatdoelstellingen en zijn van mening dat wij daar als overheidsorganisatie een voorbeeldfunctie in hebben. Vandaar dat we voor de beleidsperiode 2019-2022 de ambitieuze doelstelling formuleerden om in 2022 nul op de meter te hebben. Dit vraagt investeringen in zonnepanelen, in het meer elektrisch maken van onze apparatuur en voertuigen en het slimmer omgaan met onze reiskilometers. Het doel was om in 2018 een plan op te stellen om duidelijkheid te krijgen over hoe we deze ambitie kunnen realiseren, en in welke mate dit past binnen het huidige budget. We willen op dit punt nauwgezet de aansluiting met de gemeenten zoeken.

Wat hebben we bereikt?

Niet in 2018, maar wel in december 2020 heeft het dagelijks bestuur de ambities vastgesteld die Vrf wil bereiken om haar bijdrage te leveren aan de Sustainable Development Goals. Deze ambities bestaan uit: mobiliteit, energie en anders organiseren.

Voor de brandweerkazernes zijn blauwdrukken opgesteld en deze zijn leidend voor het uitvoeren van de zo duurzaam mogelijke bouwagenda. Door het thuiswerken, zijn er veel minder reisbewegingen gemaakt en is onze mobiliteit minder belastend geweest. Het 'nieuwe werken' zorgt ervoor dat wij meer thuis werken en dus minder onderweg zijn voor ons werk.

Wat is nog niet gelukt en wat gaan we nog doen?

Door o.a. de Coronacrisis is er het afgelopen jaar minder aandacht geweest voor de duurzame ambities van Vrf. De ambitie 'nul op de meter in 2022' wordt niet gerealiseerd. De klimatologische ontwikkelingen en hun impact op de samenleving vragen echter in toenemende mate wel aandacht voor het vergroten van duurzaamheid. Dit geldt ook voor het opereren van de Brandweer, GGD en Crisisbeheersing.

Binnen de financiële kaders gaan we aan de slag met circulaire inkoop, 0 op de meter bij nieuwbouw en doen we onderzoek naar hergebruik van materialen en verwerken van medicijnresten. In de aanbestedingen wordt er rekening gehouden met duurzaamheid. Onze gezondheids- en veiligheidstaken vragen van ons dat we mobiel zijn om snel bij de Friese burger te kunnen zijn. Wij zijn daardoor veel onderweg binnen Fryslân in dienstauto's en met brandweermaterieel. Verduurzamen van onze mobiliteit vinden wij daarom van belang. Het doel is om op een verantwoorde balans te vinden tussen veiligheidsdoelen en duurzaamheidsdoelen. De verwachting is dat de komende beleidsperiode het thema duurzaamheid expliciet(er) op de agenda van de Vrf komt.

Uitstekend werkgeverschap

Wat wilden we bereiken?

Om ons werkgeverschap verder te ontwikkelen, streefden we ernaar dat onze medewerkers ons in 2020 bestempelden als een zogenoemde Great Place to Work. Daarbij richtten we ons op alle aspecten van het werkgeverschap. Denk hierbij aan hoe de werkomgeving eruitziet en hoe we mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt kunnen helpen. Het gaat ook over hoe we onze huidige medewerkers kunnen ondersteunen wanneer het werk, door bijvoorbeeld digitalisering en informatisering, andere competenties vraagt.

De bijdrage aan een veilig en gezond Fryslân staat en valt met de kwaliteit van onze mensen. Daarom is het van belang om tijd en energie te steken in het blijven van een aantrekkelijke werkgever. Dit betaalt zich uit in hoge medewerkerstevredenheidsscores. Tegelijk zagen (en zien) we ook een krapte op de arbeidsmarkt voor bepaalde functies ontstaan. In combinatie met een vergrijzing van het werknemersbestand en een verandering van werkzaamheden door automatisering, vroeg (en vraagt) dit om aandacht en actie. Op deze wijze beschikken we ook in de toekomst over voldoende goede mensen die passen bij onze cultuur.

Wat hebben we bereikt?

In 2019 werden we gecertificeerd tot een Great Place to Work, een jaar eerder dan gehoopt. In 2020 gaven we geen uitvoering aan de certificering, omdat de prioriteit binnen de organisatie volledig lag op de centrale rol in de coronacrisis en het individuele welbevinden van medewerkers.

Voor een aantal functies binnen de GGD zien en verwachten we in de toekomst meer krapte. Het afgelopen jaar zijn we gestart met het project arbeidsmarktcommunicatie om ons als werkgever GGD hierin goed te profileren en samen met de medewerkers het merk GGD uit te dragen.

We hebben de afgelopen jaren aandacht gehad voor een gezonde en prettige werkomgeving. In dit kader werd, door Corona, de thuiswerkplek veel belangrijker. Hierin hebben we medewerkers gefaciliteerd. De toenemende informatisering en het veilig en bewust werken vragen bepaalde competenties. Hierin zijn onze medewerkers ondersteund.

Wat is nog niet gelukt en wat gaan we nog doen?

Zaken die komende tijd nog aandacht vragen zijn: duidelijkheid over de thuiswerkvergoeding en hybride werken, het implementeren van een nieuwe meetlat voor wat je moet kunnen voor een functie en het opstellen van een nog betere en passendere inwerkmethode en -programma.

Voor de Vrf is en blijft het van belang dat we voor onze medewerkers, vrijwilligers en crisisfunctionarissen een aantrekkelijke werkgever zijn en blijven. Hierdoor creëren we een toekomstbestendig personeelsbestand waarmee we onze rol in de maatschappij aan kunnen. Dit thema heeft daarom constant onze aandacht.

Samengevat

We kunnen concluderen dat we op de organisatie-thema's digitalisering, duurzaam voorbeeldgedrag en uitstekend werkgeverschap stappen hebben gezet in de beleidsperiode 2019-2022. Op het ene thema grotere stappen dan op het andere thema. Hierin heeft Corona een grote rol gespeeld. Op de afdelingen, die de regie hebben op deze thema's (Informatiemanagement, Facilitair en Personeel & Organisatie), is een groot beroep gedaan door de crisisorganisatie Corona GGD. Deze medewerkers hebben een grote rol gespeeld in het zoeken en opzetten van test- en vaccinatielocaties, in het realiseren van werkplekken voor bron- en contact-onderzoek, in het werven van het personeel en in het de medewerkers voorzien van ICT-middelen.

Buiten dat Corona ervoor zorgt dat onze plannen anders verlopen, laat het ons ook zien wat we allemaal met elkaar kunnen. We zijn trots op wat we in heel korte tijd met elkaar hebben neergezet in de bestrijding van de pandemie. Dit hadden we niet bereikt als de ontwikkeling van onze mensen en middelen daarvoor niet in gang was gezet. Tot slot had dit niet gekund zonder de enorme veerkracht, het aanpassingsvermogen en de tomeloze inzet van onze medewerkers.